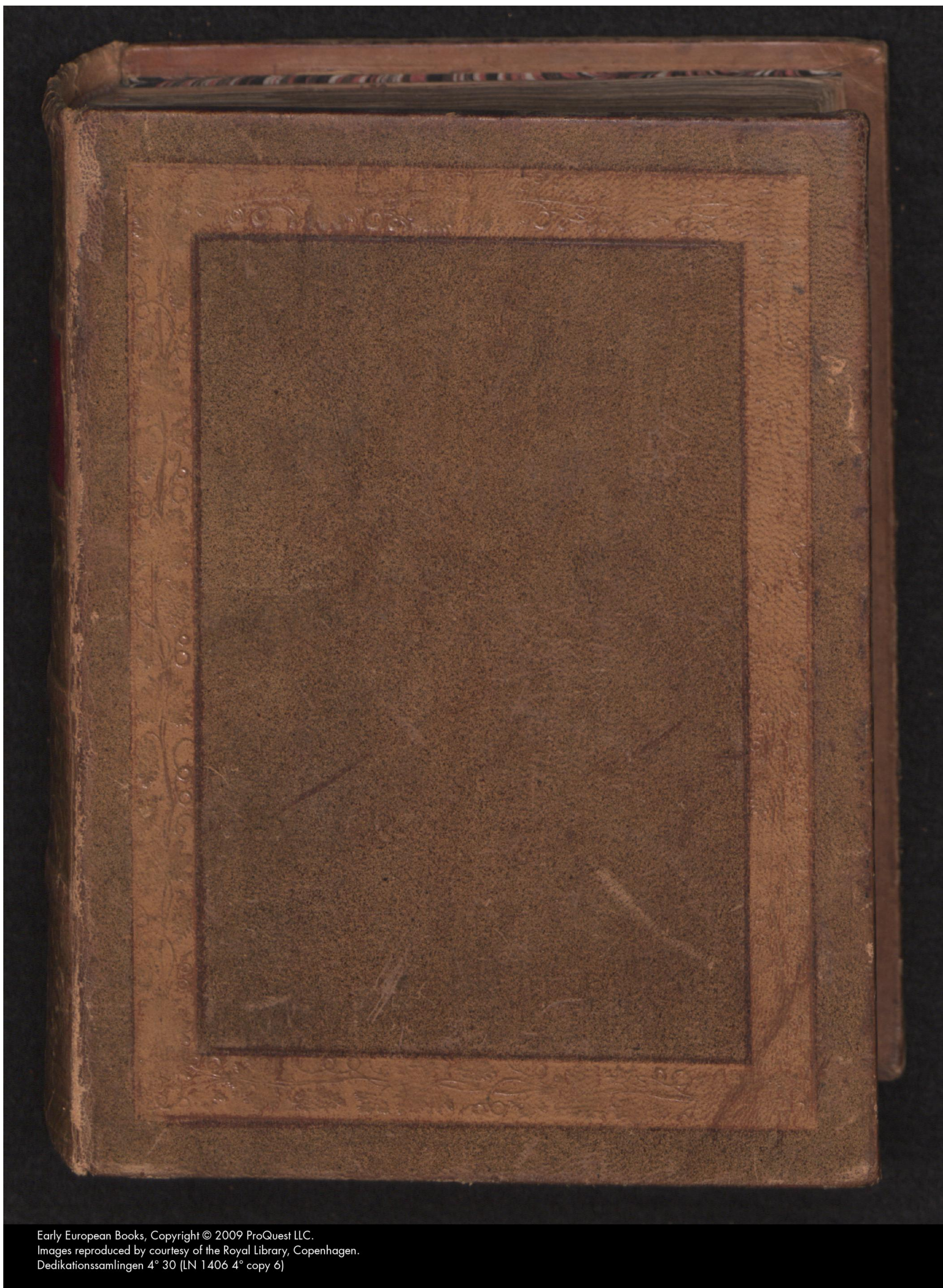
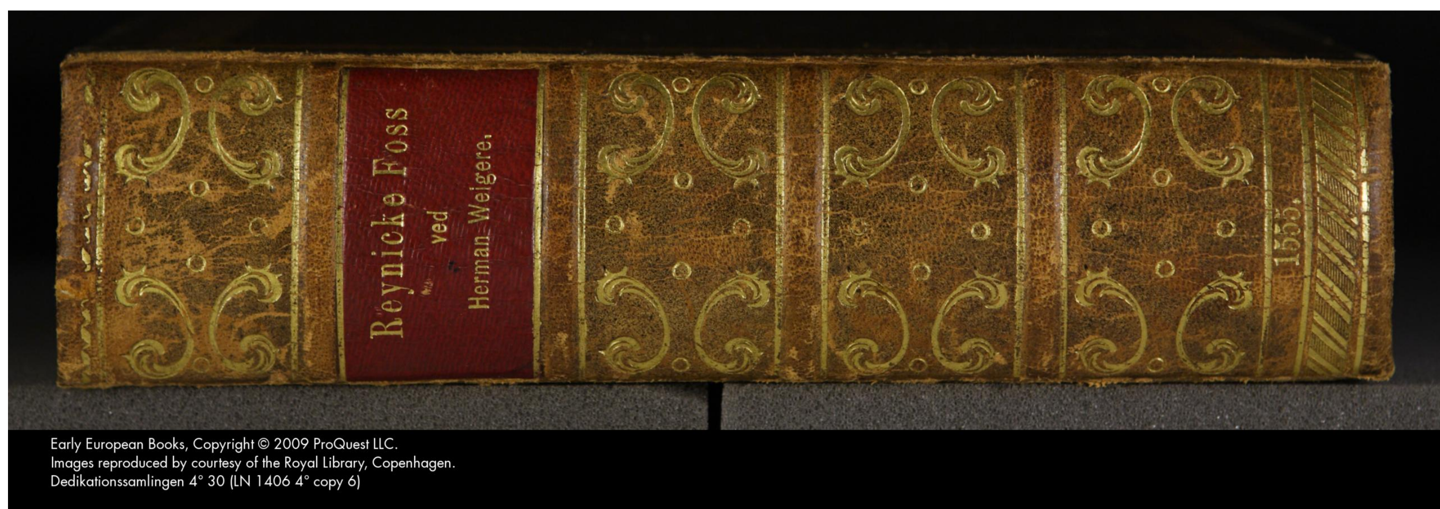
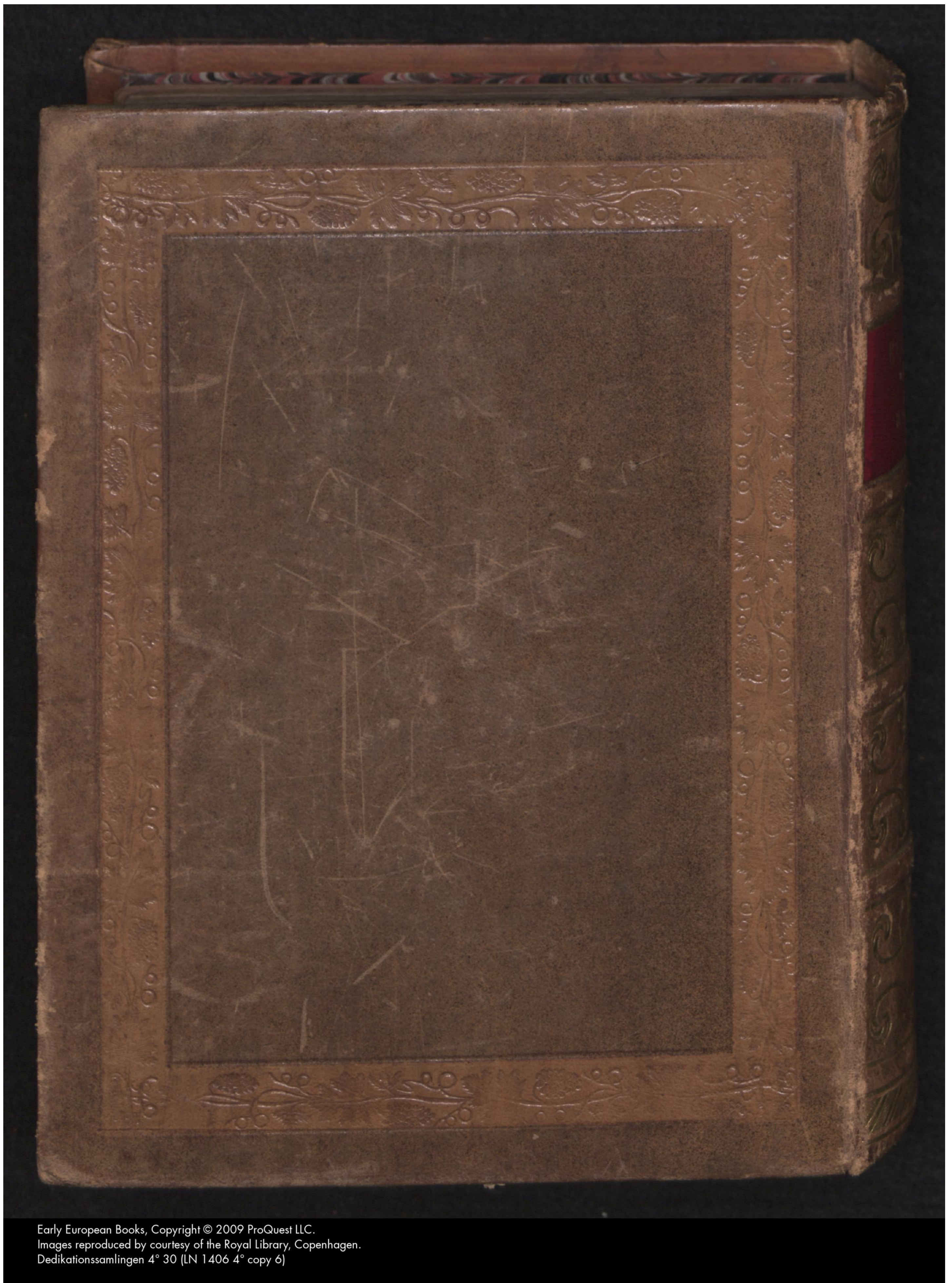
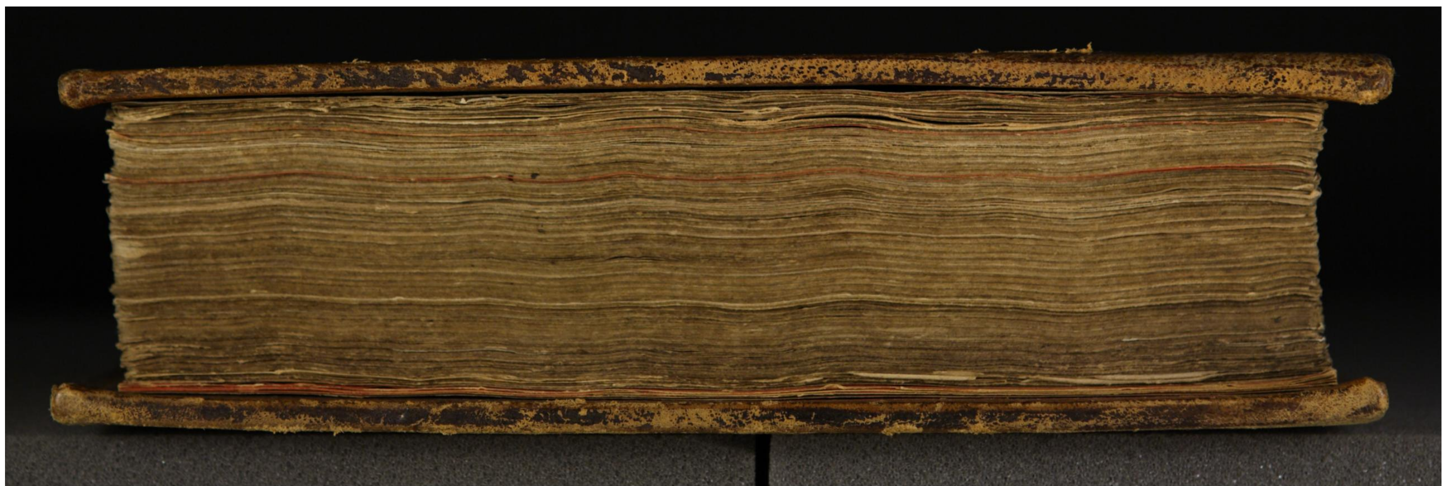

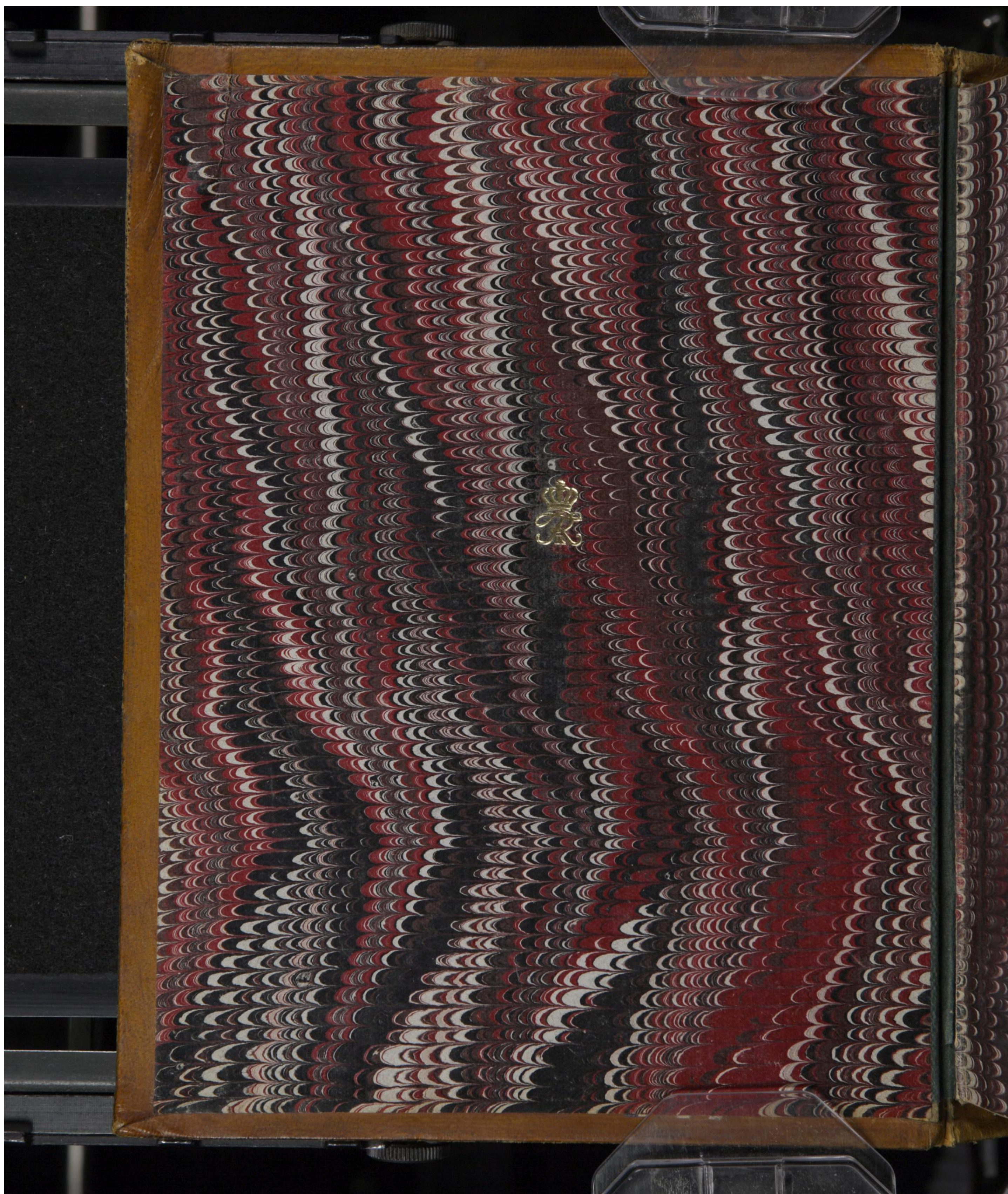

Reynicke Foss
ved
Herman Weigere.
1555.

Julegave til min kjære unge Ven Carl Jacobsen.
1877.
fra
Hjelmdahl.

Denne i 1ste Udgave høist sjelden, saavel ifølge sit Indhold
som i lingvistisk Henseende fortræffelige Bog, der af de
første paa dansk Maal oversatte Folkebøger fra Mid-
-delalderen, udgjorde i mer end 150 Aar et af vore
Fyrster, Rigsraader, fine Fyrstinder, Adelsfruer og
Frøikener meest yndede og flitteligen læste Formala.
For Konger og Fyrster fattet det i Kløgt og Verdens-
-visdom med Siden af Macchiavellis Fyrstebog, og
for det adelige smukke Kjøn skaffede det Kortzwill
oc lystige Banquet gandske offuermaade, saa oc samt
oc i sær i Weigeres Fordanskning Modersmaalets skön-
derlige Velklang oc böjelige Commoditet.

Complette Exemplarer af 1ste Udgave ere saare sjeldne, Titelbla-
det med et Løve og Rosenbillede findes kun paa Kongens Bibliotheks
Exemplar, men saare Registret ucomplet – Universitetets fattes
Titelblad, men er ellers complet. Efter dette har jeg egenhændig
copieret de forsvundne Blade og nöie collationeret hele Exemplaret
med Universitetets Blad for Blad. Registret er dog lidt
forkortet. Siden har jeg af [illegible] Defecte nu faaet mig
et complet Exemplar samlet, men naturligviis uden Titelblad.
Hjelm.

En Roffue-Bog

som kaldes paa Tyske: Reinicke Foss.
Oc er en deylig oc lystig Bog, met man=
ge skönne Historier, lystige Rim, Ex=
=empel, oc herlige Figürer, som aldri
före haffver verid paa Danske, nü
Nylig fordansket aff Hermen Weigere,
Borgere vdi Köbenhaffn.

M.D.L.V.

Til min kjære Paula
April 1910
1916
fra hendes Papa
Carl Jacobsen

Bogen har tilhørt min gamle Ven og Velgjører H. J. Lindahl, som har forøget de manglende Dele.

Stormectigste Fyrste och Herr: Her Christian met Guds nade/ Danmarcks/ Norges/ Wendes och Gottes Konning/ Hertug i Slesuig/ Holsten/ Stormern och Ditmersken/ Greffue i Oldenborg och Delmenhorst/ min Aldernadigste Herre.

HOigborne Første och Naadigste Herre/ Jeg ser daglige at alle som naagit bescriffue vertere eller vdsette i huor liden at Bogen er/ Eller huor Ringe Materien kand være/ daa holde de alle Almindelige denne brug/ at de samme Bog deres Herre och Kong/ Lands Første/ Eller deres bekende ven och forwante tilscriffue och skencke/ och i hans beschermelse offueran tworde och befale etc. Vdi ligemaade haffuer ieg och Naadigste Herre och Kong som en Abe (der naagit aff andre Seer strax vil effter gørre) Och saa tagit mig faare effter denne Almindelige brug at ville Scriffue/ stille oc sette i denne Bog en Fortale/ Eders K. M. och andre fromme Christne fremfarne Konger

vdi Danmarck/til ære och hwkommelse/ Och en=
dog ieg vel føl och formercker at ieg denne min
Mening icke saa kunstelige kan bescriffue / tilken=
degiffue/fremsette/och Aabenbare som ieg gerne
ville och sig aff rette burde/ Daa tuiffl ieg dog icke
at Eders K. M. aff den tilfødde naturlige
Kongelige godhed/digd/och fromhed / som den
Alsommectigste Gud eders K. M. met haffuer
benaadit / Denne min gode vilge Naadelige an=
namme/ som aff den der io gerne vülle gørre naa=
git eders K. M. til ære / Och menigt nyt til tie=
niste och gode om han kunde/ Saa haffuer ieg nu
kære naadigste Herre/ her fortegnit naagle Kon=
ger som haffwe verit her vdi Danmarck / huilcke
effter den vnderuisning som de aff deres Bisper
och Aandelige ere vnderuisde och lærde/ haffue vel
hafft en stor och besynderlig Gudfryctighed / de
haffue och hafft stor lyst och vilge at fremme
Guds loff priis och ære / De haffue dog icke kun=
dit naa eller bekomme den rette grund och Christi
sande bekendelse/men huor faare/ det er Gud vit=
terligt. Wi lese at Kong Erick for aff stor gude=
lighed til Iherusalē at besøge Christi graff ꝛc. han
kom løck salig hiem til Danmarck igen/ Han bega=
ffuede Kircker och Cløster met stort gotzs. Kong
Woldemar som var Drotning Margretes Fader
for oc aff en god mening / och gudelighed til Ihe=
rusalem

rusalem han var hos Paffuen vdi Auinion / Thi Paffuerne hiølde der same tid deres hoff / oc Paffuen gaff hannem samme gang jaar en stor skenck Rosam hiem met sig.

Woldemar som hadde Keiser Ottonis Brunsuigcensis syster indførde och plantede først den Christne tro vdi Liffland / han var en saare from och Gudfryctig Herre och Kong / bugde Kircker och Cløster 2c. Kong Erick for och til Jherusalem met sin Drotning som hed Botilda aff stor gudelighed at wille se Christi deres frelseres graff / han och hans Drotning bleffwe baade døde vdi Cipern.

Kong Cristiern den første aff det naffn / eders K. M. Herre Faders Fader / salig i hukommelse hadde och aff Gudelighed loffuit sig til Jherusalem / Der han kom til Rom bleff han aff Paffwe Sixto den Fierde som en Weldig Kong offuer trende Kongerige ærlige annammit / han gaff en stor Sum Pendinge til det Hospital Sancti Spiritus / faar huilken hans skenck och gaffwe / Paffuen Dispenserde met hannem at han icke torde fare til Jherusalem / Han fick och den frihed aff samme Paffwe at han maatte anrette it Vniuersitet i hans Kongerige huor hannem gaat syntes huilkit han forordinerede her i Cøbnehaffn strar han kom i Rigit igen / huilkit nu i eders K. M.

Fortalen.

Fyrste Regementes begyndelse vaar paa det neste slet vndergaait/ Och eders Naade nu haffuer hiulpit paa Benene igen/ Och det samme Run=delige forsørgit met frõme och lærde Mend/ Saa at eders K. M. och Danmarcks Rige haffuer der vdaff Pris och ære/ Tisligest mange Vdlend=ske och Indlendske gaffn och gaat.

Sancte Knud bleff faar hans gudeligheds skyld och gode mening i hiel slagen at han ville komme Almuen til at tinde 2c. Her maatte ieg vel flere fromme oc gudfryctige Konger oc Herrer op regne som vel haffue hafft stor attraa/ begering oc vilge at hielpe/ frẽme och førdre den sande och ret=te Guds dyrckelse/ men de haffue dog icke lenger kommit der met/ end deres Bisper Muncke och Prester vilde dennem tilstede 2c.

Kære Naadigste Herre i det at ieg fattige Mand vdi Sandhed haffuer forfarit aff Rige och fattige/ aff lerde och vlerde Tisligest och selff=ue personlige øigensynlige seet/ huor aluorlige eders K. M. hantheffuer Beskytter och besker=mer/ Guds hellige ord och hans ords tienere/ saa at eders K. M. vden alt smeger och skrømpteri maa scriffues och settes Blant de fromme och gud=fryctige Konger och Dommere som haffue re=rit vdi Israhel och icke eniste blant de fromme och gudelige Konger vdi Danmarck. Wi læse vdi

Den,me=

Fortalen.

Dommerens Bog 6. Cap. at Gideon fick Befa- Dom: 6. Cap.
ling aff Herren at han skulle sønderbryde Baals
Altere/ som hørde hans Fader til / och han skulle
omhugge alle Træ och Buske som stode hos sam-
me Altere/ Gideon befryctede sig faar hans Fa-
ders hus och faar Almuen / derfaare thorde han
det icke gørre om Dagen/ Men om natten giorde
han dog Herrens befaling / Der almuen soe at
Alterit var nid brøt / och fornomme at Gideon
haffde det giort/ Daa bleffue de saare fortørne-
de och løbbe met stor grumhed / hastighed och
vrede til hans Fader Joas at han skulle offuerant- Ioas.
vorde dennem Gideon som haffde Brøt Baals
Altere/ Joas suarede dem och sagde / Jeg siger
eder huo som naagit oprør begynder eller anret-
ter / Eller huo om denne Baal tretter / det skal
koste hans liff/ Er Baal en Gud daa heffner han
sig vel selffue/denne Gideon slo met Tryhundre-
de Mend den gantske Medianiters hob huilken
var vtallig/ her om ydermere i Dommerens Bog Iudicum 7.
som haffuer lyst at læse.

Josue fick befaling effter Mose død aff Her-
ren/ at føre det Israhelske Folck offuer Jordanen
at indtage det Land som Herren haffde giffuit
dennem / huilket han ocsaa giorde / han gick met
alt hans folck tør igennem Jordanen han lod ble-
se i sine Bassuner och aff samme liud fiølde de Mu-
re som

re som stode om Jericho / Rahab och hennes Fa⸗
der och Moder / och hennes Brødre / bleffue eniste
befride thi hun haffde husit och beschyttid hans
Forspere / han haffuer handlid och giort effter
Herrens befaling vnderlige ting / her om viere vdi
Josue 6. Josua.

Huad den fromme och hellige Dauid haffuer
handlit och giort finder man offuerflødelige vdi
Samuele / De Kongelige Bøger och vdi Psal⸗
tern.

Salomon efterfulde sin Fader Dauid vdi
Regementid / Bleff offuermaades veldig / Han
var begaffuit met Rigdom och vished ydermee⸗
re end naagen Kong som leffuede paa Jorden /
han wolte at der bleff saa meget Sølff vdi Jhe⸗
rusalem som stierner. Han Bygde Tempelit och
giorde vnderlige ting / han bleff dog paa det siste
forførd aff Fremede Quinder saa at han dyrckede
Affguder / huad straff hannem Gud / och hans
hws derfaare lod offuerkome / Staar i den För⸗
Fir. K. Bo. 11. Capit. ste Kongelig Bog xj. Capittel.

Assa en Kong vdi Juda / Regerde xlj. aar
offuer Jherusalem / denne Assa giorde det Her⸗
ren var teckeligt som hans Fader Dauid / han for⸗
dreff alle Hore Jeigere / han tog bort alle Affgu⸗
der som hans fedre haffde giort oc opret / Her om
f. K. B. 15. Capit. les ydermere i den Förste Kongelig Bogs xv.
Capittel.

Fortalen.

Josia var en god Gudfryctig Kong / vdi hues tid at den Prest Hiskia fant Bogen igen vdi Herrens hus / J huilken Herrens Low var screffuen som lenge haffde verit forkast / aff huilket Kongen meget glædes. Her om mere i den anden Kongelig Bogs xxij. Capittel. ij. K. Bo. xxij. Capit.

Nw synes mig Aldernaadigste Herre och Kong / och det findes sant och vist ieg scriffuer / at vdi eders naades tid oc Regemente er igenfunden den rette Bog och Nøgel som hører til Himmeriges Rige huilkid er det sande och Rene Guds ord / som vdi Mange aar haffuer verit forkast och glemt aff vaare falske Predicanter och Hyrer / maa wel ske faar vaare synders skyld etc. Eders K. M. haffuer oc met stor bekostning ladit prente och berede den herlige store Bibel vdi huilken findes den gantske hellige scrifft / Gud Alsommectigste til Loff pris och ære / Och eders K. M. fattige vnderdane til gode / trøst och hwsualelse / Och haffuer eders K. M. met samme herlige Bog giort eders naade it Euicht Testamente mere och bædre end naagen Kong som haffuer været faar eders naade / Endog at i eders Herre Faders tid / salig i hukommelse / begyntes først at Predickes Guds salige ord oc hellige Euangelium. Oc hans K. M. tilskickede befol och tilsatte vdi hans Kongerige och Førstedømme Lerde Mend / och Chri-

stelige Predicanter/och var der met en ret begyn=
delse lige som Dauid til det Tempel vdi Jherusa=
lem / huilkit hans Søn Salomon endelige fuld=
bygde och beridde effter Guds befaling och vilge/
Saa gør eders K. M. och end nu daglige forbe=
drer bereder och beschicker / eders naades Herre
Faders begynte Arbede Christelige mening och
vilge som Salomon giorde 2c.

Kære naadigste Herre wi haffue gantske faa
Bøger her vdi Danmarck paa vart Danske maal
vdi huilcke eders K. M. eller andre kunde haffue
lyst at læse/vden eniste denne Bibel som nu er sagt
och naagle faa Postiller/ Nw er dog icke vel mue=
ligt/ at eders naade kunde stedse och idelige læse i
den hellige scrifft/ Men haffue oc stundem behoff
at forlyste eders K. M. sind och forstand vdi
Historier och andre høuiske verdslige Bøger som
icke Ere mod Gud eller hans hellige ord/ Thi aff
Mange och atskillige Bøger/ kan man annamme
och lære allehonde forstand vnderuisninger och
Exempel. lærdomme/Til it Exempel setter ieg her den mer=
Zeusis. ckelige och kaastelige Malere Zeusis/ huilken en=
gang bleff bestillit aff naagle Rommere som kal=
ledes Crotoniate faar en stor och merckelig besol=
Iuno. ding oc sum Pēdinge/ At han skulle male vdi Ju=
nonis Tempel it Billede som skulle vere den skønne
Helena aff Greken lig vdi alle maade/ Til sligt it
merckeligt

merckeligt oc kūsteligt arbede at fuldkome begere-
de han/ at man hannē skulle tilskycke Mange deig-
lige veluorne och smucke Jomfrwer/ thi han men-
te at vdaff slige leffuendes Billidder/ ville han al-
sombest bekomme hans arbeds rette form skick och
maade / Och dentid at hannem mange slege deig-
lige Jomfrwer bleffue tilførde dit som han den-
nem begerede/ daa torde han icke betro sig at kun-
de aff en allenniste bekome slig skick form och maa-
de met huilken han kunde fuldkome berede och til
ende gørre hans begynte arbede/ Derfaare vdual-
de han sig vdaff alle disse / Jomfruer / Siw be-
synderlige de alder Aadeligste schønniste och deig-
ligste/ huilkes schønhed var offuermaades stor och
vsigelig / Effter disse Jomfrwer formerede/
malede och giorde han det aldersobtiligste och
schønniste Billidde der naagentid var seet paa Jor-
den 2c. Wi læse och at Marcus Cicero selffue
bekender at han icke eniste aff en Bog eller aff sit
egit hoffuit/ Men aff mange och atskillige Bøger
haffuer bekommit hans veltalende tunge/ visdom
och skickelighet/ huilken/ han och sien mange Men
disker haffuer met delit.

Marcus Cicero.

Item Grekerne / tisligest de Latinske haffue
vos til Exempel/ scriffuit och efterlat mange her-
lige lærde Mends skickelige handel / leffnit och
gerninger/ icke eniste derfaare at wi skulle see och
vide

vide sligt / Men at wi kunde øffue och bruge sligt vos til nyt och gode / och der vdinnen efftersølge dennem etc. Quintilianus libro 10. Derfaare vil ieg icke Raade at naagen sig allenisfe binder och forplichter til ene honde ting / sig altid der effter at ville skicke och holde / och effter intid andit / Thi det er saa gaat som vmueligt at efftersølge en høig och Merckelig Mands dygd och gerninger i alle maade och vdi alle stycker och vilkaar / Derfaare skal mand mange oc atskillige gode Exempler sted se haffue faar øigen och vdi hukommelse / At lige som Biir icke annamme / bekomme / eller sammen sancke deres søde Honnig aff it Blomster eniste / Men aff mange och atskillige Blomster / vdi lige- maade kan man ei helder mange och atskillige go- de lerdomme oc Exempler aff en Mestere eller aff en Bog allene / lære och faatte / Men aff Mange och atskillige Bøger och scrifft sammen lede och be komme etc.

Quintilianus li. 10.

Her vdaff forstaas nu endelige Naadigste Herre at man aff mange och atskillige Bøger kan haffue større och mere forstand end aff en alenisfe denne verslige handel / Politi och skick / anrøren- des (Men det gamle och Ny Testamente haffuer Guds Aand naade och gaffue rundelige nock i sig selffue oc haffuer ingen andre Bøger behoff) Der- faare haffuer ieg nu denne Bog som paa Danske

kalles

kalles en Ræffue Bog / eller Mickel Ræff och paa Tyske Reinicke Fos fordanskit och til de andre danske Bøger som før ere prentede / och prentelige ladit udgaa / Och haffuer den Evige Gud aff sin besynderlige godhed / nøt och tvungit mig til dette arbede / och haffver visselige selffve som den øffverste verk mester brugit mig der til / som sit arme reskaff det samme at fuldkomme. Thi den lille gnist som aldelis var skyult i mig lige som Ild i en haard flintesten mig ganske uvitterlige / haffver han i endelige villit aabenbare / Och haffver sinukt effter hans Guddommelige vilge och godhed borttagit och aff veign lagt det mig her udinnen kunde forhindre / som er Rigdom Gotzs och Pendinge / Thi ieg befinder vdi sandhed at der som ieg haffde bleffuit i min handel och Köbmandskab som ieg var først ieg bleff gifft / Daa hadde ieg aldri tagit mig slig vmage eller stunder etc. Gud er en retvis och goder Gud / som gør ingen ting vden orsage. Hannem ske Loff / Priiss / och Ære til Evighed faar alle sine gerninger.

Kære naadigste Herre / Ieg beder eders K. M. ville denne Bog som ieg eders naade och alle Danske til vilge och tieniste haffuer fordansket faar en ringe skenck och gaffue naadelige annamme Guld / Sölff / Pendinge eller anden kostelig or Dyrbar ting formaar ieg icke / Thi giffuer och skencker.

Fortalen

skenker ieg eders K. M. det samme som mig Gud unt och giffuit haffuer / som er denne Bog och en god vilge. Och alle andre som hun henner faare at komme / Besynderlige i som Lørde ere, beder ieg gandske ydmygelige och gerne, om i her naagit finde / som icke er saa skennende vel prydit och smyckit som sig aff rette burde / Eller saa Pibrit och Pabrit at det eders Mund och Maffue kan talle och vel smage / at i samme brøst som aff en fattig vlerder Mand kerlige fordrage / och samme brøst som gode fromme Cristne trolige / kerlige, Och Brøderlige smycke refformere och bedre. Thi Gud giffuer sine gaffuer atskillige somme mere och somme mindre efter hans Guddommelige vilge / Det samme vil Ieg aff eder som aff mine besynderlige gode Venner / gandske tackelige och venlige annamme tolle och lie / och aff min fattige formue gerne forskylde. etc. Aff Købnehaffn den 20 Dag Septembris. Anno 54.

K. R. M.

Arme Vnderdane

Hermen Weigere.

It Deyligt/ Lystelige oc nytteligt Fabel om Ræffuens (som hær kaldis Reynicke Foss oc Michil Ræff paa Danske) mangfoldige Fund/ Listighed oc behendighed. Oc er samme Bog fuld aff Visdom oc gode Exemple/ om alle Menniskis væsen oc handel/ List/ Fund/ Suig/ Behendighed/ Had/ Affuend oc Vrede/ som hær Figureris oc til kende giffuis.

Her obenbaris oc den hemelige forstand om dette Fabels rette brug/ met mange gode Lærdomme oc vnderuisninger/ som ere alle Menniske nyttelige i denne farlige tid.

Fabelens forstand oc rætte brug.

Ingen skal tencke saa ved sig/
Met denne tale meen han mig.
De fromme menis slet intet met dette/
De Onde ieg gerne vil vnderrette.
Findis naagen her siger emod/
Den samme kan ieg icke acte god.
I Jhesu Naffn ieg begynder at scriffue/
Alt Had oc Affuend faar dørren vil driffue
Retuished vil ieg fast holde ved mact/
Oc mit eget nytte icke haffue act.

Fortalen til Læſeren.

ENdog at huer vdi betact oc forborgen tale / oc vnderuiſning (effter Ariſtothelis lære) er løſteligt at anname beretning / igennem bequemme Exemple. Oc end er det løſteligere oc ſmuckere / naar mand Viſhed / gode Seder / Menniſkelig leffnet oc omgengelſe anrørendes / ved lignelſer oc Creaturers rette verelſe betegner / oc til kende giffuer. Lige ſaa / ſom mand ſaae vdi en Spegel den rette ting faar ſig affmalet oc conterfeit / J det at Menniſkens leffnet / effter den naturlige tilbøylighed / oc adſkillige Diuris rette verelſe / kan ſticke oc regere ſig / lige ſom effter it leffuendes Billede. Ja den gantſke ſynlige Verden / ſkal vere Menniſken til en tuct Skole / Thi al ting vdi hende ere forordinerede oc ſtickede aff Gudz / Viſdom oc Godhed. Derfaare elſkelige Læſere / er denne efterſcreffne Fabel / aff Reynicke Foſſ eller Mickel Reff / nu offuerſeet / oc paa vort Danſke Maal prentelige vdgaaet / Paa det at huer kan beſinde / forſtaa oc acte denne onde / bedragelige oc ſnigefulde Verden / met ſit Suig / falſk oc vtroſkaff / Skuff oc Hinderliſtighed.

Forſøgelſe er en Meſterinde til al ting.

Vdi dette Fabel ſees oc (lige ſom i en Spegel) dett løntlige had oc auend / ſom tiit hender vdi Kongers oc Førſters gaarde / iblant Raadet oc andre Regementes foruante / met falſk Smigleri oc Forrederi / ſom de Onde emod de fromme oc Gode tit oc offte forhender haffue / gøre oc beuiſe. Alle Menniſke icke alſomeniſtè nyttelig oc lyſtelig / Men ocſaa aluerlig oc ſkemtelig / baade at læſe oc at høre læſe.

Denne Fabels nytte oc gaffn.

End dog at det vel tit oc offte hender / at en Førſte eller regerende Herre / er begaffuit aff den alſommectiſte Gud / met Digd oc førſtelig Godhed. Deſligeſt oc aff tilfød Førſtelig Digd oc fromhed / oc aff daglig omgengelſe oc øffuelſe / der

hen

hen føris oc vnderuisis / at han vdi sit leffnet oc Regements (emod sine Vnderdane oc mod huer Mand) holder sig gandske mild oc Førstelig/ som en god Gudfrøctig Regente i alle maade bør/ oc skyldig er at gøre. Ja/ dog hender det sig at samme Førster tit oc offte aff vforstandige / falske oc onde Raadgiffuere/oc andre øyen tienere/ bliffue faar førde/saa at de forglemme Gudz frøct / oc vendis fra det fromme oc gode til det vgudelige oc onde / oc søge aleniste deris eget nytte / gaffn oc Profit / wanset / skulde end der vdoffuer alle vnderdane / det gantske Land ot Rige til grunde gaa/ oc slet forderffuis.

Oyentienere/ Spitzhatte oc Finantzer forføre tit Herrer oc Førster.

Paa det / at icke aleniste saadanne Førster oc Regenter / Men oc saa alle gode fromhiertige Mennisker faar saadanne skadelige/ listige oc wtro Raadgiffuere/ Forsuanser oc Spitzhatte skulle sig vocte/oc vide at foruare. Er dette effter følgende merckelige Fabel aff Reynicke Foss eller Mickel Reff / aff en from oc god mening / alle Menniske til atuarsel oc tieniste screffuit oc obenbaret. Jeg vil dog met dette mit arbeyde ingen besynderlige haffue tilsagt/ icke heller vdi naagen maade beskemmet eller forwlempet.

Vil man nu denne Fabel grundelige oc ret forstaa/Da skal man først mercke / at Fabula er it latinskt ord / oc sigis paa Danske en snack eller tale. Thi Fabule ere icke saadanne ting som skede ere/men ere optenckte oc dictede ting/oc ere der faare paafundene / at vdi gennem saadanne optenckte oc dictede Ord/som wstellige Creatur dem emellem haffue/ kunde/ oc saa menniskernis Seduane/Handel oc væsen dis bedre forstaas oc kendiss. Lige som oc vdi Horatij Fabel/ Der taler Købstedz Musen met Bonde Musen / oc Veslen met Ræffuen. Dette altsammen skeer der faare / at Menniskens sind oc forstand der met kan læris/oc vnderuises. At man igennem saadanne optenckte oc dictede Ting kan komme til Sandhed / huilcken man beger at vide.

Hui Fabuler ere paafundne.

Købstad Musen och Bonde Musen.

Fortalen.

Demostenes.

Vdi lige maade haffuer oc Demostenes / den veltalende Mestere brugit denne Fabel vdi Athene Stad den tid at Philippus Kongen aff Macedonia haffde belagt Athene/oc begerede at man skulde sende hannem aff Staden / Thi aff de alderbeste oc lærdiste Talsmend/ som de haffde hoss dem / da ville hand strax giffue belegningen op / oc drage fra dem. Den tid denne begering vaar hørt / da sagde Demostenes Raadit aff Athene/ Stad dette Fabel. Vlffuene giorde en gong fred met Hyrderne / met slig faarord / at de ville hielppe Hyrderne at vocte deris Faar / Oc Hyrderne skulle antuorde dem deris Hunde/som vaare en aarsage / til den kiff oc trætte / som dem emellem vaare. Hyrderne indginge oc beuilgede samme handel / oc finge dem samme Hunde. Oc der de haffde Hundene fra dem da aade de op oc sønder reffue først alle Faarene / oc paa det siste Hyrderne met. Der met gaff hand dem til kende/ at vdi lige maade skulle oc Philippus gøre mod dem aff Athene / om de offuerantuorde hannem deris vise oc forstandige Raadgiffuere oc Talssmend. De aff Athene Stad efterfulde samme Raad behiølde deris talsmend i Staden hos dem/oc deris Stad bleff frelst aff samme belegning / Och Kongen maate vige thi hans anslag feylde hannem.

Philippus Kong vdi Macedonia.

Demostenis Fabel om Hyrderne oc Vlffuene.

Nu findis visselig vdi alle State paa Jorden / baade Onde oc gode Menniske. Saa vil icg nu denne efftersølgende Bog (ihuad slags Menniske her inde røris) vdi ingen anden maade haffue rørt eller tilsagt / vden de gode til deris Godheds oc Fromheds forbedring / Mig selff oc andre suage til formaning / atuarsel oc forbedring. Oc vdi ingen maade naagen til foractelse eller forsmædelse ladet vdgaa / Oc beder her med ganske Bønlig/ at ingen vdi andre maade/dette vil forstaa eller anname/ Her met kære Læsere den euige Gud befalendis.

Orsagen hui denne Bog er giort / oc Dicterens gode mening.

En an-

En anden nyttelig Fortale om denne Bogis rette forstand.

VAa det at alle denne Bog kunde grundelige oc vel forstaa/skal man flitelige mercke fire Condition eller Meiniskelige State paa iorden. Den første Stat ere Bønder / huilcke met stort oc suaart arbeyde (effter Guds befalning / oc faar Adams offuertredelse alle Menniske er paalagt) Ath de aff Fætuct / Sæd oc anden suar omhygge skulle sig nære oc føde. Oc end dog at denne Stat er met suart arbeyde / sorg oc omhygge besuaret oc trengt / Da er dog det samme Folck icke dess fromere / oc icke end som vdi fordom tid enfoldige vden falsk oc suig / men it vilt / hardnacket / listigt oc vtemet Folck / Som den vel befinder der met dem omgar oc handler. Thi vdi Fru wtros tienste roser Bonden sine gode gerninger / som her effter følger.

Fridanck.
Gud haffuer skabt fire ting skulle i forstaa/ Adel / Bønder/ Prester ocsaa. Det fierde kaldes Aagerkarle paa min sand / De forøde Slot/ Steder oc Land.

Bondens stat.

Fru Wtro.

Jeg er en Bonde dog icke dert god/
Nar ieg monne age til torffuit vd.
Alle raadene æg saffner ieg til sammen/
Gamele oc siuge hønner vden gammen.
Huit oc harskt smør skulle i forstaa/
Det legger ieg nederst oc det gule paa.
Jeg bager Brød aff Byg oc Haffre mel/
Jeg suer det er god ru alt paa min siæl.
Jeg fører det vd alt i min Pose/
Oc løser den op oc monne det rose.

Saa køber met mig baade Mand oc quinde/
Naar de kommen hiem faa de andet at finde.
Oc huad ieg ydermere kan betencke/
Met huilcket ieg Borgeren vel kan krencke.
Jeg gør der til al min mact oc flit/
At ieg gør dem deris pendinge quit.
De monne dog meget her selff til vorde/
End før ieg begynder met min vogen at holde.
Da haffuer huer sin Høne alt om sin vinge/
At loffue det dyrt monne de mig kende.
De hade voss Bønder/ oc ere voss onde/
Wi fortiene det vel alt mange lunde.
Jeg vil dog her effter/ saa vel som førre/
Met min onde vare til marcketz køre.

Denne Stat bemerckis i denne efterfølgende Bog/ met de diur som stedze træle oc arbeyde/ som ere Heste/ Asen/ Muler/ øxen oc deris lige.

Borgere Stat.

Aff denne første Stat/ ere end nu tre andre State eller slags Menniske komne.

Den første er Borgere oc Købmend/ oc alle de som met handel vandel oc købmandskaff sig nære oc føde/ Oc ere samme Købmend it besynderligt frimodigt/sybtiligt/kunstigt oc vijst folck vdi verslig handel oc alle honde købmandskaff. Det vaare vel gaat oc nytteligt at sancke Rigdom oc gods vid købmandskaff (siger M. Catho) vaare det icke farligt/ Oc det vaare vel gaat at Aagre/ vaare det erligt. Men hoss Købmend oc Kræmere ere Christi ord (som saa lyde) Eders Tale skal vere Ja ia/ Ney ney) slet glemde. Oc haffue der/ faare igen til sig annamit Løgn oc stor Eeder. Saa at det er nu en almindelig Tale/ Naar en Købmand eller Kræmere suer ger/ oc en Hund hincker/en Skøge græder det taar ingen stort acte

Marcus Catho

Mathei 5.

eller

eller skøtte. En falsk Købmand oc Kræmere gør Land oc Stæder skade / Ja de bedrage oc suige / de onde saa vel som de gode / de haffue ther ingen forskel paa. En from Mand tror hannem / oc vocter sig icke for hans suig oc wtroskaff / Men en ond skalck vocter sig for sin Stalbroder / saa at han icke saa snart eller hart besuigis / som de fromme oc godtroende.

Den fromme oc god troende e snart skuffit

Den ene skalck kender den an-den.

Disse Borgere oc Købmend ville vere aff høy Adel / oc bedre end Bønderne.

Mure oc volde høye oc store/
Som de første Borgere om sig giorde.
Gøre skilsmøff vdi nogen maade/
At Borgere ville offuer Bønder raade.

Kræmere oc Købmend rose dem vdi Fru wtrois tieniske met saadanne ord.

Met wtro driffuer ieg al min handel /
Forderffuer mange met samme vandel.
Alt met mine vare som ieg monne sege /
Effter gammel brug vil ieg fortelge.
Jeg køber i smaa plaak alle honde/
Jeg acter lit at de ere onde.
Jeg kommer det Bonden alt til at købe/
Suer hart det er gaat / oc lader han-
(nem løbe.
Den vare er god / du maat mig vel tro/
Alt met slig løgn / lapper ieg mine sko.
Jeg acter oc vel / huad det er faar en Mād/
Om han paa slig vare haffuer god forstand.
Er han enfoldig oc slet faar sig /
Da gecker ieg hannem visselig.
Faar fire marck it sticke setter/
Fuld aff graffrøst oc onde pletter.

Købmends oc Kremmers ros.

Fortalen.

Kommer der oc en ſom er naaget viſſ/
Alt faar en marck/for han den ſam̃e priſſ.
Min ſamuittighed monne det inted røre/
Thi wi Kremmere pleye ſligt at gøre.
Vdi min ſøffn haffuer ieg lit ro/
Men tencker ſtedze huor ieg kan fo.
J meer oc meer/alt i min pung/
Skulde end forderffuis gammel oc vng.
Alt huad en anden tager ſig til/
Det ſamme ieg och ſtrax bruge vil.
Paa det at ieg her kan vorde rig/
Beſkermer min Sag met falſk oc ſuig.
J wtro handel oc ſuig paa Jorden her/
Tror ieg icke at naagen min Meſter er.

Denne Stat forſtaas ved de Diur / ſom leffue aff vundit gods / ſom Mater / Egerne / Kanin / Harer / Elcken/ Veſler oc deris lige.

Den anden Stat / ſom och er kommen aff den førſte / Ere de / ſom lade ſig kalde de Aandelige eller Geyſtlige Perſoner / oc leffue vdaff de tuende førſte beneffnde / oc aff den efftерfølgende Stat. Diſſe ſamme bliffue i denne Bog met betacte ord ſtraffede / faar trende haande ſynd. Som er Girighed / Aager oc wkyſkhed/ Thi deris wkyſkhed (ſom kaldis Aandelig) er obenbare faar huer Man / Oc er ſaa longt kommen / At Horeri oc Skørleffnet / ſom de bruge / taar ingen ſtraffe. De driffue ſlig Synd oc ſkam vden al Bluſel/lige ſom det vaare dem ſtor ære / Oc at det vaare ſkam oc vanære at vere gifft/ Oc end ſkulle de vere de hellige Fedre / ſom det fattige æcte oc giffte Folck ſkulde indlede vdi Himmerige / Endog at ingen abenbare Horkarl eller Skørleffnere / ſom diſſe Preſter ere / maa komme vdi Himmelen / ſom Paulus / 1. Cor. 6. giffuer til kende.

Den Aandelige Stads almindelige brug.

1. Cor. 6.

Hui der ere bleffne ſaa mange Aandelige.

Hui at diſſe Aandelige ere bleffne ſaa mange / oc huad deris forſett oc meſte handel er / beſcriffuer Her Hans aff Suart-

Suartsenbierg i sin Bog / som kaldis Dydernis Ihukommelse / som her effter følger.

Aandelig er ieg bleffuen her faare/
At ieg maa ruse och gaa om gare.
Nødigt vilde ieg vnder Bispen vere/
Min forplictning gør mig til en Herre.
Mit Herskaff er vist Dieffuelen den grumme
Gør stor flit til skøne Quinder at komme.
Til Drunckenskaff oc fraadzeri /
Haffuer ieg lyst / oc skalckeri.
Huad Guds ære rører lader ieg vel staa/
Tager til mig met wret/huad ieg kan faa.
Der aff er Dieffuelen megit glad/
At han sligt kan komme aff stæd.
Det gør mig gaat at de kalde mig Herre/
Oc acte mig stort/oc høylige ære.
I Kircken effter Offer høyt monne gabe/
Naar ieg Predicker staar ieg som en Abe.
Effter store Løn/henger stedze min tunge/
Til ieg i Helffuede min messe skal siunge.

Den trædye Stat/som oc er kommen aff den første/Ere alle Førster oc Herrer/oc de som kalde sig Fribaarne/ oc haffue deris Ophold oc føde aff de tho Første State/ oc lignis ved Løuen/ Vlffuen/ Biørnen/ Lossen/ oc Leoparden ꝛc. Denne Adel er vdi første begyndelse faar mange aarsager opkommen/ beuilligt oc samtyckt. Adelens Stat.

Først aff Nød/ Thi at den tid Menniskene som aff tilbøyelig Nature oc fødzel vaare tilneigede til det som ont vaar/ oc bleffue mangfoldige oc formeredis paa Jorden / Da giordis det behoff at atskille de onde fra de fromme oc gode. Derfaare bleff en from Retuiss oc gudfryctig Mand fremta- Huorfaare oc huorledis at Adelen er først opkomme oc stt.

gen/ oc sat offuer det vtamme vannittige oc vreløse folck. Oc saa vaar den mere anseet oc høyre actet/ Der sig vdi saa maade faar andre hiolt erlige oc dygdelige/ Oc saadanne bleffue aff Almuen vdkaarne/ opkaste/ tilbedne oc sette til samme Embede oc Befalning faare at staa. Derfaare skulle oc nu alle Eddelinge oc Fribaarne/ icke vige fra den gamle Fromhed/ Icke alsomeniste føre oc haffue it Fribaarit Naffn/ Men beuise deris Adel met digd oc erlige Gerninger oc aabenbare den for alle.

J Adel vdkreff is Forstand oc visșed.

Til det andet er Adelen opkommen for Almuens vforstandighed/ Thi deris forstand oc sind vaar saa forblindet oc formørcket/ at de icke kunde see/ vide eller forsta huad ræt oc skel vaar/ Der faare/ at beholde almindelig fred mellem dem/ giordis behoff/ at de haffde Førster/ det er/ at de haffde Offrighed oc forstandere/ som Edele/ erlige oc dygdelige vaare/ som kunde atskillye oc forlige dem emellem al tuist kiff oc trætte.

Til det tredye/ er Adelen opkommen/ aff besynderlig Mandom/ kønhed oc dristighed/ Naar det saa hende sig/ At it Land oc Rige trengdis/ bleff offuerfaldet/ skendis/ brendis aff deris Fiende/ Da loed mand vdrobe/ huo dem faar slig deris Fiende oc vuen kunde frelse (Som oc David frelste det Jsraelske Folck fra den grumme Goliath) Den samme skulde haffue Adels Ret / Faar andre æris oc affholdis / Oc effter slig maade ere mange komne i Adel. Som oc end nu hoss voss skeer/ Naar en fattig karl vdi Krig oc Orlog beuiser sig mandelige/ oc erlige setter til sine Fiender/ gør dem aff breck/ bliffuer oc end stundem slagen til Ridder/ oc æret faar andre/ som sig icke saa mandelige haffue beuist oc holdet som han.

1. Regum 17.

Den rette oc sande Adels Embede oc befalning.

Men den rætte oc sande Adel skal vd aff Gudz skick/ vere ret adelig neffnt / oc kaldis Federnelandzens Fader/ oc skal vere de ondis rædsle oc Riss/ En Skiold/ vern oc beskermelse

melse faar de fromme oc Retsindige / oc skulle fordagtinge/ forsuare oc beskerme alle Encker oc Faderløse Børn. Men nu/ diss veer / er samme Adel slet vnduiget fraa slig sit gamle skin oc brug / Thi vdi faardom tid bleff han bekent ved sine høye oc adelige Velgerninger/ Men nu aleniste ved Hoffmod/ Stolthed / Rigdom / Tiranni oc al offueruold bemercket oc kent. Den gamle Adel giorde sig vdi faardom tid met erlige velgerninger / Deris Vnderdane villige / tienstactige oc lydige. Oc det samme vaar deris Befestning / oc Mur / paa huilcken deris Rige oc Regemente vaar bygd oc grundfest. De actede sig at vere Rige / naar de haffde Rige Vndersaate oc Indbyggere / huilcke de oc stedze begaffuede met synderlige Preuilegier oc Friheder / at de sig kunde forbedre / oc haffde baade at giffue oc laane/ naar behoff giordis. Men nu / diss var / findis maange onde Regenter / som heller ville nøde oc trenge de fattige Indbyggere at laane oc giffue/ Ja end stundem veldelige tage fra fra dem det lile de haffue / wanseendis/ om end ingen nød paa ferde er. Ja det bekommer dem paa det siste/ som en der tager i iact met wuillige Hunde. Thi saadant væsen / som nødis oc trengis vdi Folck / kand i lengden icke haffue bestand eller god ende.

Adelen bleff vdi fordom tid kent vnd deres ærlige och aadelige gerninger.

Aadelens befesting och mur i fordom tid.

Adelens velgerning mod deres vnderdane.

Nullum uiolentum perpetuum.

Summa summarum / Dygd / Fromhed oc godhed gør Adel/ Men Adel gør icke from oc god/ Der faare siunger Mester Fridanck/ som her staar.

Sactmodig i vrede oc venlig Tale/
Vil ieg alle Edelinge befale.
Huo Rætuis hed øffuer vel Eddel maa
(kaldis/
Fuld aff ære oc dygd/oc icke vel ellers.
Fromhed oc Digd faar al Adel gaar/
Adel met ære saare vel staar.
Vere sig Bonde eller wfri Mand/
Som aff ingen Adel kaldes kand.

Ingen er Eddel vden dygd.

Den skal sig forhuerffue Adel met ære/
Met ærlige gerninger / det skal han lære.

Aff Aager / oc at den samme er farlig at bruge.

Aager haffuer sit Naffn der aff / at han maa oc vil haffue meget / Oc kaldes icke den gerning aleniste Aager/ Men beslutter oc her vnder alle tancker/ som begere oc betracte vdi hiertet at vorde Rige. Oc der hoss er tuende store farer. Den første / De som begere at vorde Rige/ falde vdi denne Verdzens sorg oc omhygge/ Oc de samme haffue her paa Jorden inge eller oc faa gode dage. Til det andet / De falde vdi Dieffuelens Snare / Oc der følger da effter / Suig / Finantz/ Bedrageri / oc anden wtro handel oc købmandskaff igennem oc formedelsz huilcket andre Menniske annamme skade oc forderffuelse/ Men Aagerkarlen bliffuer Rig/ oc saadanne listige Rige bemerckes her met Ræffuen.

Fridanck siger.

Fem Aager maa vel neffnis rene/
Oc aldes Jord Aager alene.
Fisk/ Skou/ Hunig oc grønt Gress/
Oc al Fruct/ som Værit paa blesz.
Dem Gud dette naadelige vil vnde/
Vden synd slig Aager vel bruge kunde.
Thi Gud aff sin godhed sligt giffuer/
Tacke hannem der faare men du leffuer.
Men aff peninge/ korn oc Vin ingelund/
Kant du bruge Aager foruden synd.
Vden aager at lane foruden rosz/
Der er Gud visselige selff stedze hosz.

Rettelige at tale huad aager er.

Der som nu alleniste bliffuer handlet met pendinge Saa at den som vdfaar oc loen oc star ingen fare/ huilcken han dog skulde staa/ om han selff skulde handle oc vandle met dem/

Det

Det sigis almindelige at vere Aager. Thi faren ligger eniste paa den som anammer samme pendinge/ Gud giffue han vinder eller taber/ eller gaar hannem ilde eller vel/ Da skal han vdgiffue sin rente. Det vaare erligt oc gaat/ at mand finge Rentependinge vd paa Landz godz / saa meget som samme godz kunde taale/ Oc der som Kornet eller anden Fruct/ icke finge god fremuext/ at den som haffde pendingene vdlaant / saa vel som den Pantet haffde vdset/ skulde lide lige skade.

Sebastianus Brant siger.

Skam oc Aager elskes i alle Land/
Der faare forderffuis nu menig Mand.
Offuer mange Land nu stor dyrcken mõne gaa
Det valde de onde/ som meget samen slaa.
Den Armes leylighed nu ingen acter/
Men huer sin egen skandze betracter.
Met Hustru oc Børn nu mangen forderffuer.
Den Rige den fattige hemmelig arffuer.
Skulde end mange slett bliffue død/
Mand acter inted deris trang oc nød.
Bliffuer Varen dyr / da vil ingen forkøbe/
Saa maa den fattige bedrőffuit bortløbe.
Aff Aager/ Landkøb/ Had/ affuend oc Nid/
Forderffuis Folck oc Stæder denne tid.
Den er i galenskaff meget forblent/
Der sig til Rigdom saa haffuer vent.
At han met Almuens oc Menighedz skade/
Altid vil atspørre sin egen baade.

Vdaff aager oc anden ond brug.

Den Rige arffuer den fattige før hand døer.

Ydermere skulle i her mercke / At Kongen/ Hans Hofftienere oc Vnderdane giffuis her naagle besynderlige øge Naffn/ eller Binaffn faar Rimene skyld/ som her effter følger.

Løuen

Fortalen.

Bliffuer Kaldet

Løuen	Nobil
Biørnen	Brun
Vlffuen	Jsgrim
Vlffinden	Fru Grimhold
Ræffuen	Reynicke eller Mickel.
Ræffinden	Fru Ermelin
1 Vnge Ræff	Reinardin
2 Vnge Ræff	Røssel
Greffuingen	Grimbard
Vild Katten	Hindze
Aben	Marthin
Abinnen	Fru Obentartz
GedeBucken	Hermen
Geden	Mette
Væderen	Bellin
Haren	Lampe
Asnen	Boldeuin
Stor Hund	Tig
Den lille Hund	Racke
Bæueren	Bøkert
Hanen	Rocken oc Kreyant
Hønen	Fru skrabe klø
Tranen	Lytke
Staarcken	Bartold
Raffuen	Plaacke pose
Kragen	Skarp næbbe
Kraginden	Fru Longta
Gaasen	Alhed
Anden	Tybbeke
Heyren	Marquor

Disse forskreffne Naffn / Læsis och neffnit i denne Bog/ Men samme Ordz Mening oc Forstand / huad Mesteren her met men / skal mand grandgiffuelige acte oc besinde.

Thi

Thi der vdi ligger hemmelige betagt oc skiult den rette vished oc forstand, som ydermere her effter giffuis tilkende.

Argumentum/ oc den første Bogs forklaring.

I Denne første Bog vil Mesteren lære oc obenbare, at det gøris storlige behoff, At der er it Hoffuit oc en Herre, som offuer alle Mennisker haffuer mact/ Herredøme oc Regimente, at holde dem i fred oc rolighed, oc faar al wræt beskytter oc beskermer. Denne øuerste Regente ligner hand her ved Løuen. Ydermere læris her oc at mand ingen met vold oc listighed, mod skel lou oc ræt skal offuerfalde/ Men den beklagede oc beryctede skal mand lade komme til suars/ Paa det at hans skyld eller wskyld kand retteligé forhøris oc forfaris. Item at mand besuiger sig selff (som hoff Herrer oc Førster, forhaabe sig at bekomme mange forleninger.) naar deris falskhed oc Gerighed obenbaris. Her læris oc videre at Herrer oc Førster/ tit oc offte bliffue forførde vdi vrange veye aff Smigrere oc øyenskalcke. Derfaare er dem fast bedre at haffue i deris Raad/ Vise/ forstandige oc tro Mend, end wtro oc gerige. Thi ingen Førstis hoff eller Regemente kan lenge vdi ære bestaa/ vden trofasthed oc vise Raadgiffuere. Han atuarer her oc besynderlige faar Løgnere, Bedragere oc Forklickere, de som met deris falske oc suigelige omgengsel oc nyck, mange beskemme, bagvaske, beklicke oc berycte. Som denne listige Ræff/ han kom mange vdi skam oc skade oc stor wlycke, oc bleff dog selff fermedelst sin løgn, listighed oc falskhed holden ved mact oc ære. Saa ere oc listige Spitzhatte, øyenskalcke oc Finantzere til Hoffue/ annammede, vel lidde oc vnderhaalde.

Spitzhatte. oc Finantzere til Hoffue.

Huor.

Samme Træsnit

som findes foran

2den Bogs 1ste

Capitel.

Det Første Capittel.

Huorledis at Løwen som var Konge offuer alle Diur/ lod vdrobe en fast Fred/ och bod alle Diur komme til Heredag.

PAa Pingetz dag ville i det mercke/
Da hørde mand siunge gøg oc Lærcke.
Skoffuene stode grøne store oc smaa/
Jordē gaff sine Blomster huide oc blaa.
Grøne oc gule met herlig luct/
Alle smaa fule de siunge smuct.
En saare lystig Dag vden Rægn oc Vær/
Alle vaare glade som der vaare nær.
¶ Nobel offuer alle Diur en Kong/
Han haalt sit hoff alt samme gong.
Vdi en Stad som hed Lemuig/
Thi han vaar veldig/ stor oc Rig.
Han loed vdrobe i sit Land/
En Herredag faar menig Mand.
Der saffuedis mange store Hanse/
Fruer oc Jomfruer som gerne dantze.
Almuens folck desligest vden ende/
Der kom oc Tranen huo hende kende.
Thi Kongen vilde det saa rætte/
Oc alting vel til rette sette.

Herre gunst oc Abrille luct Quindfolcks ven skaff oc it Rosen smuct. Desligest alle honde Dabbelspil/ omuendis snart/ huo det act te vil.

Huo sit leffne til Hoffue vil ende/ Hand skal sin kaabe effter været vende. Oc la de den henge t baade side / vi hand ellers leng til Hoffue ride.

Oc vilde der holde erligt Hoff/
Alt hans Rige til ære oc loff.
Han haffde oc forsceffuit deslige/
Alle Diur baade fattige oc Rige.
Store oc smaa offuer alle sine Land/
Vden Reffuen hin røde den falske Mand.
Han haffde wskickelige holdet sig/
Mod Kongen oc hans Vnderdane met suig.
Thi torde han icke gaa obenbare/
Han bar alt faar sine gerninger fare.
Ioannis 3. Huo ille leffuer met falsk oc suig/
Han skyre vist liuset tro du men mig.
Saa giorde oc Ræffuen den listige skalck/
Han torde ey komme faar Kongen oc hans folck.
Den tid de begynte at rette Sager/
Da maatte mand der høre mange klager.
Aff alle Diur som der vaare hoff/
Alle kærde de paa denne Foss.
Vden Greuingen som vaar hans frende til grunde
Hand forsuarede hannem det beste han kunde.

Denne Bogis inholdelse oc almindelige vnderuisning.

Huad i denne bog fremsettis oc handles.

DEnne Bog rettelig oc vel at forstaa skal her merckis/ at Offrigheden bliffuer her lært/ oc vnderuist/ huorledis de skulle holde sig mod deris Tienere/ Vnderdane

dane oc alle andre/ Thi ved Løuen forstaas/ Keysere / Konger/ Førster / Herrer oc alle Potentater / som aff Gud vdi det Verslige Regemente ere tilstickede/ At holde vduortis fred oc Regemente/ De onde til en straffe oc Rædsle/ oc de fromme til en Vern oc beskermelse. Der faare siger Paulus. Al øffrighed er sticket oc forordineret aff Gud / Den som hende staar emod / den staar emod Gudz Ordinantz / befalning oc stick/ Thi hun fører icke Suerdet til forgeffuis / men er Gudz Tienerinde /de onde til en Straff oc Heffn. Roma. 13.

Erasmus Alberus siger.

Saa ille som wi kunde ombære/
Mad oc dricke/ oc daglig lære.
Saa ille kunde wi miste Offrighed/
Ey Konger eller Førster sammeled.

Offrighedens Embede oc befalning.

Al verslig Offrigheds høyste Embede det er / at holde vduortis fred / at Døme retferdelige / at beskytte oc beskerme de fromme/ oc ath straffe de onde/ fri oc frælse den bedrøffuede fra den som hannem trenger/ han skal ingen faar wrette / Ingen offuerfalde met vold / icke vdstyrte vskyldigt Blod. Vdlendinge/ Encker oc Faderløse Børn fordagtinge/ oc forsuare/ skal oc saa vere dem mild oc venlig. Saadant biuder Gud oc siger. Dommere oc Embetzmend skalt du sette/ vdi alle dine Stæder/ at de kunde dømme folcket met Ræt dom. Rætten skalt du inted bøye / icke heller see naagen Persone an / eller tage Gaffue oc Skenck. Thi skenck oc Gaffuer forblinde oc formørcke de Visis øyen / oc forderffue en Retuiss Sag / Alt det retuist er det skalt du efftefølge/ gøre oc handle. Deutro 16.

Suitzerin siger.

Huer bestandigt Rige haffuer fire Mure om sig.

Huert Rige haffuer fire Mure om sig/
Jt gaat fast Taarn ret mit/ tro det visselig.

Den Første Mur er retferdighed/
Den Anden er naar en Offrighed.
Deris Vnderdane kærlige ælske/
Oc folcket sig indbyrdis icke falske.
Men leffue kerlige vden falsk oc list/
Da er Gud met dem/tro det men visk.
Oc naar den ene bær den andens nød/
Det er Gudz vilge som sligt selff bød.
Den Tredye Mur it Rige meget nytter/
Naar mand Encker oc arme Børn beskytter.
Den fierde Mur lader icke forbi gaa/
Vden den it Rige icke kand vel staa.
Streng straff offuer de onde som ieg haffuer læst/
Oc spare der met huercken Vert eller Gest.
Huilcken Stad disse fire Mure omgaar/
Dens Taarn i Gudz fryct lenge oc fast staar.

Taarn mercket gaat Regementе / oc varafftigt Herredøme.

Kong Philippus/ den store Alexanders Fader/ vilde en gong icke høre en fattig Enckis Sag / Da sagde Quinden til hannem/ Du maat oc du skalt høre min Sag Herre oc Konge / eller du kant icke siges at vere en Konge / Thi at kaldis Kong / det er at høre sager / oc atskille kiff oc trætte / Oc der til er den Verdslige Offrighed aff Gud forordineret Hærnere paa Jorden/ Huilcken nu icke det gør/den er ingen Offrighed men en Tiranne. Thi Salomon siger / Naar de Retuise Regere / da gaar det de fattige Vndersaate vel / Men naar den Vgudelige Regerer / da ere alle Menniske bedrøffuede / beklage oc iamre sig.

Huad det er/ Att Kolles Kaang.

Offrigheden skal stedze bruge retuißhed.

Vdi Keyser/Konger/ Førster/oc Potentaters Gaarde skal holdis ræt Dom/alle sømmelige oc ærlige dygder / andre til en Spegil oc Exempel / Men nu at spørgis oc bruges der/ all egennittighed / vtro oc gerighed / som er en begyndelse oc

Rod

Rod til all ſkendzel oc laſt / Thi den ſom vil haffue naaget til Hoffue/ Den ſkal oc føre naaget met ſig. Skenck oc Gaffuer gøre ſnart en gunſtig Herre. Derfaare maatte vel nu Eſaias til mange aff diſſe verdſlige Førſter oc Potentater robe oc ſkrige/ ſom han giorde til de Offuerſte aff Jeruſalems Stad. Dine forſtandere ere affaldne oc bleffue Tyffueniſſ Stalbrødre/ De tage alle gerne Skenck/ oc tracte effter Gaffuer/ Faderløſe Børn ſkicke de ingen Ræt / oc fattige Enckers Sager kommer icke faar dem ꝛc.

Vilt du haffue: da ſkalt du giffue.

Eſaiæ. I.

Homerus neffner ſaadanne onde Regenter Dorouoros/ det er Gaffue ædere/ De ſom met Skenck oc Gaffuer icke kunde mættis/ Han kalder dem oc Dimouoros / det er folcke ædere/ Thi dem tørſter ſtedze effter Blod. Aff deris handel ſiger oſſ Renner it lidet Spraack.

Gaffue ædere.

Onde Regenter kaldis folcke ædere.

Troſkab/ ære/ Ræt/ Tuct oc Sandhed/
Blyſel/ ydmyg oc enfoldighed.
Ryſkhed/ſparſom/ fra Hoffue ere dreffne/
Løgn oc Bedrageri ere igen bleffne.
Met druckenſkaff/Baguaſk oc andē vtuct
Vkyſkhed/dobbelſpil oc anden ond fruct.
Der actis fuld lidet Gudz fryct oc ære/
Ey heller huor den arme Siæl ſkal være.
Frycte inted Helffuedis pine ſtor/
Icke heller Dieffuelens liſt oc mor.
Det vaare dig Himmelſke Fader kært/
At mand holder dine Ord ſaa vuert.
Gerighed/ Fraadzeri/ oc vkyſkhedz vandel/
Tiranni oc anden vtilbørlig handel.
Haffue mange Herrer ſaa beſat/
At de all viiſhed haffue forgat.

Tuct oc ſandhed er gantſke fremmet til Hoffue blant mange.

Førſters oc Herrers Tienere ere oc egennyttige/ ſøge al mindelige til Hoffue Rigdom oc gunſt / Oc huor den ene kend

Aff Hofftieners handel oc [illegible] lighed.

den anden forhinderliste/ besuige/ baguaske/ oc met Finantzeri offuer Østang kaste/ eller lade offuer en foed snuble/ det gøre de gerne. Faar Herrens ansict oc øyen kunde de offuer maade oc mesterlige hyckle/ oc lade sig see/ lige som de vaare saare tro Tienere/ oc ere dog inted mindre end det samme/ Thi ingen vil gøre eller Tale naaget/ met huilcket Herren kan fortørnis/ om han end vel viste at nogen skede forfang/ vold oc wræt. Om saadanne maa vel sigis/ som Her Johan Morslin scriffuer om dem/ vdi fru wtros Rim.

Fru Wtro.

Faar øyen at Tiene/ er mig ingen kunst/
Der met gør ieg mig megen naade oc gunst.
Hoss min Herre met søde ord/
Gør stundem huit/ det dog er sort.

Aristotelis merckelige Spraack/ huorledis at der handles til Hoffue.

At fartiene gunst aff Herren.

Summa/ Det gaar saa til Hoffue/ som Aristoteles suarede sin ven/ der hannem atspurde huorledis det ginge til/ at Kong Alexander vaar hannem saa naadig/ gunstig oc god/ Jeg tal (sagde han) sielden met Kongen/ oc naar ieg tal met hannem/ Da siger ieg det han gerne vil høre. Der faare siger Renner.

Renner.

Lenge til Hoffue lenge vdi Helffuede.

Den som enfoldig er oc blu vdi Tale/
Hanss tienste til Hoffue haffuer stacket (hale.
Hoffsinder/ Læger/ oc onde Jurister/
Haffue Affguder det er deris kister.
J huilcke de meget holde i fengsel/
Som vel maatte vdfaas vden al trengsel.
Haffde de Conscientz oc fromme sind/
Men deris gerighed/ hun gør dem blind.

Vel

Vel er den ſig rolige kan nære/
  Met ſit arbeyde i ro oc ære.
For vden Hofftieniſte tro det mig/
  Hun er liff oc Siæl meget ſkadelig.
Huo ſaa lenge tien i Herre gaar/
  At han offuer alt faar graa haar.
Han haffuer vel tit baade løbet oc rent/
  Oc er paa det ſiſte fuld lidet beuent.

Maangen Tien lenge baade erlige oc trolige / oc faar ſaare lidet/ Her tuert emod/ Er en anden/ ſom tien icke helten ſaa trolige eller lenge/ oc bekommer dog meget. Thi Herrernis Godz er deris / ſom Herrerne ville det vnde / oc icke deris ſom det fortiene/ Thi hvad Herrerne gøre/ det gøre de aff naade/ Huad nu er naade/ det er ingen fortienſte / men er en ſkenck oc gaffue. Men naar Herrerne bliffue naagen vgunſtige / da lønis den ſamme met barmhiertighed. Der faare vere huer Hofftienere atuarit / at han forlader ſig icke faar meget paa Herrens gunſt / oc naade. Thi naade oc gunſt / kunde ſnart omuendis til vgunſt oc vrede / Der faare ſiger Fridanck.

Herre yndiſte oc Hofftienſte arff wis icke.

Fridanck.

Huo mange erlige gerninger haffuer en giort/
  Oc bliffuer dog paa de ſiſte naaget ſpurt.
Maa vel ſke end aff vanuitrighed/
  At han ſig icke haffuer vel beted.
Da haffuer han vtack faar det alt ſammen.
  Jeg ſiger eder ſant foruden gammen.

Derfaare ſcriffue de gamle viſe/ Vel er den/ ſom haffuer ſin næring oc biæring vden Kongers oc Førſters tienſte. Thi de acte ingens venſkaff eller tieniſte / i huor tro at mand er dem/ Oc elſke ingen/ vden den aff huilcken de vente ſig naaget/ oc til huilcken deris ſind ſtundem tilfalder / Oc naar det end ſtundem ſker/ da varer det dog icke lenge/ Thi det ſker alt vden lyſt oc retſindig kærlighed.

De gamle viſe.

Det Andet Capittel.

Huorledis at Ræffuen bliffuer bekla-get faar Kongen/aff Vlffuen oc aff mange andre Diur.

VLffuen met sin slæt saa mange de vaare
Ginge faar Kongen/oc klagede saare.
Huad hoffmod/forfang oc wræt/
Dem tit aff Reffuen vaar skeet.
Oc begyndte Vlffuen sin tale met ære/
Oc siger/ O kære naadigste Herre.

Eders naade vil værdis at høre/
Den haan oc spaat mig Ræffuen mon gøre.
Han haffuer mig beuist hoffmod stort/
Men offuer alt haffuer han dog giort.
Min Hustru wlydig nu faar mig/
Oc haffuer hende skent slemmelig.
Han smegrede met hende och vilde paa loffue/
Alt som hendis frende hoss hende soffue.
Hun trode hannem arme simpel Quinde/
Oc der vd offuer voltog hand hende.
Der met lod han icke nøye sig/
Men oc met sit piss ret slemmelig.
Mine børns øyen bepissede han/
De kunde ey kende quinde eller mand.
Disse mine Børn vaare tre/
Det gør mit hierte daglige vee.
Vdi mellem oss bleff dog samme sag/
Optaget aff venner oc sett i dag.
Han bød oc low den vilde han gaa/
Huor han det mente maa i forstaa.
Der dagen kom at han skulde fraam/
Da rømde hand bort saa faa han skam.
Alt paa sit Slaat løb han da bort/
Eller anden stedz ieg ved ey huort.
Naadige Herre eders gode Mend/
Vide dette ful vel ret huer oc en.
Som staa her nu hoss/oc høre min kære/

Isegrims kære maal offuer Ræffuen.

Sin egen skam hand selff kundgør/som sin egen sleet i skendzel før.

Det er en geck som store ord setter frem/Om det sag mand ingen kunde vil tro ham.

Som ieg nu sørgelig monne frem bære.
Alt i en vge ieg ingenlunde kunde/
Opregne faar eder helten det onde.
Som mig er hent aff denne forreder/
Som aff menige mand her mickel heder.
Ja vaare det klæde alt Papir/
Som er giort baade i Gent oc Lyr.
Mand skulde der icke kunde paa scriffue/
Helten det onde/ men det maa saa bliffue.
Men at hand haffuer skent oc skuffit min viff/
Jeg vil det heffne/ skulde det end kaaste mit liff.
Den tid Isegrim lod aff at snacke/
Kom der en liden Hund/ hed Racke.
Paa Frantzoss sette han sin tale fraam/
Faar Kongen/ oc sagde sig at vere arm.
En tid at hand haffde icke mere/
Den ganske Vinter ad fortere.
End en liden Pølse hun vaar vel fed/
Den tog Reffuen fra hannem pa en Heed.
¶ Hintze som wi Vildkatten mon kallde/
Kom faar Kongen/ oc vaar vred met alle.
Oc sagde/ Herre ville i mig forstaa/
Ja alle Diur baade store oc smaa.
De frycte merr Reffuen end eders naade/
Jeg siger eder vist i komme i skade.
Vden eders naade forføl hannem met mact/
Men den tale som Racken haffuer nu sagt.

Hucken som vil atsperre sin egen baade met en andens skade/ den samme synder mod sin neste/ oc paa det siste besnares hand i sine gerningers ondhed.

Hintze kærer her paa Reffuen aff had oc affuend.

Det er mange aar siden det saa skede/
Vilde ieg mit Regenskaff offuer lede.
Da skulde det findis sant oc vist/
At ieg samme Pølse haffuer mist.
Jeg vaar en gaang alt paa min Jact/
Kom i en Mølle oc gick vel sagt.
Der sad samme Møllere i en vraa/
Oc soff/ hannem tog ieg den Pølse fra.
Men kom dig naaget her aff i Racke/
Da maat du mig der faar tacke.
¶ Den tid denne klage saa vaar giort/
Gick Panteret frem oc talde stort.
Hintze/ sagde han/ lader det men staa/
Eders klage/ thi hun kan lidet forslaa.
Udi Ræffuen er slet ingen ære/
Han er en tyff/ forreder/ oc verre.
Han røffuer oc stiel alt som en tiw/
Han vaar oc bliffuer aldrig sandru.
Jeg taar oc sige vid min ære/
Det vide oc vel disse Herre.
At han ingen elsker ret til grunde/
Icke end Kongen alt om hand kunde.
Fange der udaff naagen ting til baade/
Han lode hannem staa i onde maade.
Jeg vil eder strax oc bewise nu/
Huad han giorde i gaar den lede tiw.
Ja it stort hoffmod oc swig i gaar/

Hand er en faare wiiss mand/ som sin egen skam icke tige kand.

Huo som vil vilde huad hand er for en/ Spør tre aff hans Naboer oc ver ey sen. Vilde de tre end tige met ham/ Spør den fierde hand siger vel frem.

Røffuere/ tyffue oc skalcke haff act paa dem/ Met erlige folck haffue de sielden samquem.

Giorde han Lampe som her nu staar.
Som er dog from oc gør ingen emod/
Ret som han saa vd met veggen stod.
Forlod sig paa Kongens leyde oc breff/

Huo suigelige handler met en/ Som hannem al drig giorde meen Men som til sin væn sig gantske forsaa/ der støder sig andre thi op paa.

Til hannem kom Mickel oc gick vel steff.
Han sagde hui ere i saa suang/
Kommer hid til mig/ lærer min gong.
Til Cappelan vil ieg eder gøre/
Sider hid oc lader mig nu høre.
Om i kunde siunge naagen sang/
Men gører den samme icke lang.
Paa Credo begynte de at siunge baade/
Men Reffuen som for al skalckhed monne raade.
Brugede da sine Rencker saa som førre/
Oc gaff hannem it slag alt vid hans øre.

Huo sterkest er skalt vn forstaa/ Den setter den anden glar øyen paa. Den fattige oc ringe maa dui/ge ned/ De stercke oc rige bliffue vel ved.

Saa skulle de straffis icke ville siunge/
Men han haffde alt andet vnder sin tunge.
Han hiolt hannem fast i mellem sine ben/
Oc haffde da actet at giort hannem meen.
Wunderlige kom ieg samme gong/
Oc hørde saa paa beggis deris sang.
Den Første leyse haffde de begynt/
Men Mickel haffde mig der icke vent.
De taude quar der ieg monne komme/
Men Lampe han laa alt som en Stumme.
Han hiølt hannem om hans strube fast/
Oc haffde ham ret vnder sig kast.

Han haffde hannem dræpt visselig/
Haffde han icke fornummet mig.
Thet er icke lenger siden i gaar/
Her staar han/ O seer huilcke store Saar.
Haffuer den fromme oc gode mand/
Som ingen Diur ont tilføye kand.
Jeg siger eder naades Høymectighed/
Ville i icke anderledis holde fred.
Breff oc Segl som i saa laade vd gaa/
Huor tro i at eders Land ville staa.
Det for eders naade vel snart at see/
Naar de arme græde oc de onde lee.
Fortal eders Børn oc vist fo at høre/
Om i icke straffe dem som Regement forstøre.
¶ Isegrim sagde det er vel sant/
Reffuen far stedze met skarn oc tant.
Met løgn/ suig/ forrederi oc spaat/
Vaare han død/ det vaare vel gaat.
For voss alle som gerne haffde fred/
Beuisis hannem naade/ da slar han ned/
Ja bespaatter oc skender end mangen mand/
Det siger ieg faar alle paa min sand.

Ont Raad oc daarlig forstand/ Fører i nød oc fare mangen mand.

Aff dette Capittel skulle wi lære
fem Sticke.

Det Første.

Den Første Bog.

De veldige fortrycke de ringe saa til hoffue som anden stedz.

Ath de Gerige oc veldige vdi Herregaarde / ere lige som Vlffue/saa at de tit oc offte aff Had oc auind/dem som ere aff mindre Adel baguaske oc forvlempe / paa det at de kunde offuerkomme store Læn oc Befalninger/huilcke de forunde de andre. Thi Herrernis Gotzs er icke deris som det fortiene / men deris/som de det ville vnde / Det er/ huo slict met øyenskalckhed oc anden hygleri kan til sig strabe och bekomme.

Det Andet.

De wforstandige til hoffue forfylge de Vise oc lærde.

De plumpe / groffue wforstandige oc wlærde som ere til Hoffue/de forfylge almindelige de forstandige / Viise oc lærde/ Paa det at de allene hoss Herrene kunde vere storactege/ oc haffue regementet/ oc sig saa frem trenge/ lige som de mente al ting oc alle sager ret trolige / Oc naar der sees nøye til / Da er egen nytte deris mening oc løsen / Vdi lige maade handler oc Vlffuen her hoss Reffuen.

Det Tredye.

Gennem vrede oc hastighed obenbarer en stumdum sin egen skam.

It ret hadskt oc gerigt Menniske / paa det at hans fordel oc fremsat kan haffue fremgong / oc andet som han haffuer mod andre kan effter hans begering fuldkommis / Da forskamer han icke sig selff / eller andre hans venners gode rycte eller ære/ Men paa det at han kan vere diss bedre betrod/ tal han oc obenbarer aff had oc auend forblent (sin oc andris spaat/ skam oc laster. Som Vlffuen her gør/ paa det at hans klage oc kæremaal / som han haffde paa Reffuen / diss ydermere oc bedre kunde betroes / beskemmer han her sin egen hustru / lader det icke vere naack at en anden skender hannem/ men vanærer sig selff/ Huo sig selff Roser/priser och loffuer/ Det er en gæck/ Men huo sig selff beskemmer oc faar haaner/ den er slæt galen/ End er det taaligere oc lideligere / at en rosser sig selff / end at han beskemmer sig selff / Thi huo sig selff rosser/hand vilde dog gerne æris/ Men den anden er faar meget galen.

Eget loff stincker.

Det

Det Fierde.

Tuende slags Trappedragere ere til Hoffue.

Til Hoffue finder mand oc tuende slags folck / Somme ere suage oc skrøbelige Trappedragere / som de samme ere / der faar had / Auind oc anden vgunst / en anden baguaske oc beklage / Eller at de ere saa stercke vdi Ryggen / at de kunde tage mange Hoffsinder til lige paa Bagen / oc bære dem / paa en gong op at Trappen / ehuor høy hun er. Det er at baguaske oc at forwlempe dem. Der ere oc veldige oc stercke Trappedragere / det er / naar mand vil nogen forwlempe oc fortrycke / oc en er icke selff veldig nock der til / at de andre da veldelig tilfalde / oc blæse alle vdi it Horn / at nedertrycke hannem / Thi han haffuer ingen besynderlig fryntskaff / ey Slæct oc Venner som hannem tilfalde eller hielpe / Der faare maa han bucke lige som her oc skeer / Paa det at Isegrims kæremaal kan haffue diss bedre metfald oc fremgong. Da kære nu baade Vildkatten / Hunden / Haren oc andre slige aff had Vlffuen til villige offuer Reffnen. Der scriffuis vdi en Bog som kaldis de gamle Vise / At Kongen som vaar Løuen / bleff aff en fast / oc bestandig vnderuisning / vid sine falske Raadgiffuere vnderuist oc berært / som vaar Vlffuen / Ræffnen oc Ræffuen / at han slett glemde sin naadige tilsegn oc forplichtelse / oc lader dræbe oc ihielsla Cammelet / huilcket vel villige haffde giffuit sig vdi hans tienste etc.

Stercke Trappedragere.

De gamle viise.

Det Femte.

Her bliffuer oc berørt om det horeri / som Reffuen haffde bedreffuit met Vlffinden huilcken / Synd vdi denne tid / hoss de alderypperste saare lidet bliffuer actet / men brugis flux / vden al blysel (diss vær) oc talis her om vdi dygdernis Hukommelsis Bog / saa ledis.

Horeri actis ingantske ringe.

Det er en Daare oc gæck foruist /
Som vnder sin Hustru denne lyst.
At hun maa kysse alle ihuem hun vil /
Oc soffue hoss andre vden Venus spil.

At soffue hoss hin anden paa loffue det er at deilig / men saare farligt.

Slig loffue haffuer Dieffuelen met listighed/
Indført/at bedriffue Hor oc vkyskhed.

Det tredye Capittel.

Her bescriffuis huorledis at Græuingen forsuarer Reffuen/oc kaster Vlffuen i næsen nogle vsømelige gerninger/som hgn haffde beteed Reffuen.

GReffuingen vaar Reffuens Broder søn/
Han talede faar hannẽ oc vaar vel køn.
Han sagde til Vlffuen ieg kan vel forstaa
Effter menige Mandz Tale mon det nu gaa.
At min vuen siger sielden gaat paa mig/

Trofast venner oc it gaat forsøct Suerd / De ere i nød mange pendinge verd.

Men

Men dette skulle i vide visselig.
Maatte min frende selff til skæde være /
Oc vdi Kongens gunst som i nu ere.
Han skulde sin Sag vel saa forblomme /
At skylden paa eder selff skulde komme.
Eders Mund paa hannem nu meget klager /
Oc ville fast ræppe gamle sager.
Det onde i haffuer hannem tit giort /
Der vdaff tale i icke stort.
Her ere end Herrer som hørde aff eders Mund /
Huorledis i giorde met hannem i sterkt forbund.
I fore til hannem paa skade oc fromme /
At alt det i finge oc kunde bekomme.
Vilde i skiffte lige i tw /
Mig kommer det end fuld vel i hw.
Thi maa ieg oc slig giffue tilkende /
Huad i nu i Vinter giorde min frende.
Han gaff sig i fare, oc led stor nød /
Oc haffde fuld nær bleffuit slat død.
For Isegrims skyld led han den fare /
Der kom en Vognmand met naagen vare.
Vdi sin Vogn haffde han ferske fiske /
Da begynte Isegrim met Mickel at liske.
Oc sagde Frende i vide gode raad /
Hielper mig nu til denne ferske mad.
Ieg haffuer icke penninge det vide i vel /
Ieg vilde vel ellers hente dem selff.

Fridanck.

Merck at min wuens Mund / stedze til mig haffuer en ond grund. Priser han mig end noget skalt du forstaa det monne hannem inted aff hiertet gaa.

Aff onde menniskers frid oc forbund, forødis de fromme mangelund.

Den Første Bog.

Lige som Mickel her for Isegrims skyld giffuer sig i stor fare oc faar dog inted aff bytket. Saa gaar det endnu til iblant wtro stal=brødre saa at de finde saare liden troffue hoss dem men falskhed swig oc list i alle maade.

Han kom hannem i slig fare oc nød/
Mickel lod sig at vare slet død.
Han lagde sig i Veyen/ oc stracte sig/
Met hender oc føder/ tror det mig.
Vognmanden og at samme Vey fram/
Oc saa min frende ligge saa lam.
Han spranck vdaff oc ryete sit Suer/
Oc haffde fuld nær myrt hannem der.
Min frende laa quær oc rørde sig icke/
Det vaar aff hannem it mesterligt sticke.
Der Vogmanden det saa da vaar han blid/
Oc sagde kære Mickel kommer hid.

Sin

Sin kraffue actet hand met hans skind at fore/
De fiske han fick bleffue hannem vel sure.
Han kaste hannem paa Vognen oc kørde fast/
Saa rørde Mickel iblant fiskene met hast.
Han kaste dem aff baade store oc smaa/
Isegrim monne fast effter Vognen gaa.
Han sanckede op oc Od saa fast/
At han der aff kom selff i last.
En graad kom i hans halss at side/
Han vaar nær død det maa i vide.
Han Od dem op met hoffuit oc hale/
Mickel spranck aff vilde met hannem tale.
Hannem lyste icke lenger at age saa/
Han sagde/ Isegrim lad mig oc faa.
Naagle fiske for min store fare/
Isegrim sagde ia/ tager vel vare.
Oc bar hannem saa naagle graader frem/
Oc sagde/ kære Mickel æder dem.
Saa fick han spaat alt faar sin vmage/
Oc faar sin fare det maa ieg klage.
End it siger ieg eder paa min ære/
Mickel viste huor it Suin monne være.
En gong vdi en Dannemandz Gaar/
Vel feet oc renset fra alle sine Haar.
Det sagde han oc Vlffuen paa loffue/
Did ginge de der folckene soffue.
Ræffuen haffde vmage oc end vel stor/

Met falskhed tit mangen omgaar: Vtro sin Herre dog gerne slaar.

Greffuingen opregner her en anden velgerning / huilcken Mickel haffde giort oc beuist Isegrim/ met huilcken han vil aff-

Han

Flygge Isegrims Kæremaal / Oc aff slig tienste oc velgerning kan forstaas at Mickel haffuer været Isegrims ven i alle maade oc vent hannem meget gaat til.

Han spranck gennem it Vindue paa it Bord.
Han kaste Suinet ned til beggis fromme/
Isegrim monne det til sig anname.
Oc Od det op alt samme gong/
Actet inted at Mickels bug vaar suang.
Der vaare mange Hunde stercke oc store/
Met dem haffde Mickel vnderlig fore.
De nappede hans Pelss oc plaacket hannem vel/
Aha sagde Mickel ieg gør nu gaat skel.
For min deel aff Suinet/ huad det kan være/
Han sagde/ Isegrim ville i frem bære.
Huad mig kan komme nu til met rætte/
Lader mig det faa foruden trætte.
Er det icke stegt/ ieg æder det vel raat/
Seer huor haffue de hunde min kiortel klaaet.
Vlffuen sagde it kaasteligt sticke/
Ligger her end aff det venstre flycke.
Det er vel fet/ tag oc bid der paa/
Du kant denne gong icke mere faa.
Ja det sticke han haffde hannem foruaret/
Det haffuer mig Mickel vist forklaret.
Det vaar it Hengetræ/ oc inted ant/
Der Suinet paa hengde/ ieg siger eder sant.
Reffuen vaar hungrig/ han kunde ilde tale/
Der til vaar Reffuen hans kiortel oc hale.
Huor vilde han hen/ han maatte sig lie/
Vlffuen løb bort/ oc vilde icke bie.

Vtro met vtro betales ret / Huo stedze liuer siger aldri set.

J Her-

I Herrer kunde selff besinde/
Huad samme gong tenckte min frende.
Naadige Herre ieg liuer icke/
Saadant mere end hundrede sticke.
Haffuer Isegrim beuist min frende/
Eders naade skal see/ det skal sig vende.
Naar han kommer faar eders naade at staa/
Han skal da opregne faar store oc smaa.
Fast bedre end ieg paa denne sinde/
I skulle det saa i sandhed befinde.
¶ Naadigste Herre ville i lidet bie/
Alt om ieg torde da vilde ieg sie.
Isegrim tal en gæckelig tale/
Som i Herre høre hannem her gale.
Han tal ilde paa sin æcte quinde/
Kommer hende i rycte dette sinde.
Huilcken han met rette skulde forsuare/
Skulde han end sette sit liff i fare.
Det er vel siu Aar eller mere/
At Mickel vdi tuct oc ære.
Gaff Fru Grimholt Vlffinden her staar nære/
Sin tro/ oc vilde henniss bole være.
I en afften Dantz dragis mig til minde/
Isegrim vaar vden Landz samme sinde.
Jeg siger det ret som ieg det ved/
Det skede dog i all høffuiskhed.
Tit oc offte baade aarle oc silde/

At afflegge Isegrims kæremaal oc holde Mickel vid ære oc mact/ siger Greffuingen ydermere/ at den samme er en gæck / som icke kand tige sin egē skam / som Isegrim her gør. Thi en viss mand skal forsuare sin ære aff al sin formue.

Aff Horeri aldri noget gaat er hørt/ Haffde Paris Helenam icke forført / Troia haffde staaet end i dag oc gaar / som bleff belæyret i thi aar/ For samme Hoer forstaar mig ret / Oc bleff i grunden forstøret slet.

 Gick

Quindfock derisf tuct oc ære vndnige/ Naar de sig met andre i bolskaff sige.

Gick Mickel til henne fick huad han vilde.
Men huad kan det skade hun klager icke/
Henne skader der aff aldrig it sticke.
Hun er vel stor oc tyck vdi røre/
Mickel kunde hende lit skade gøre.
Huad ville wi meget tale om dette/
Isegrim maatte sig skamme met rette.
Thi han her aff liden ære kan faa/
Men beskemmer sig selff huor han mon gaa.
Greffuingen begynte end mer at tale/
Nu kommer oc saa Haren stacket hale.
Met løff tale snack oc huiff huaff/
Han vaar Mickels dreng samme paff.
Der han sin leyse icke kunde læse/
Icke heller Siunge men staa oc huæse.
Maatte han icke da sin Pebling slaa/
Det vaare wræt skulle i forstaa.
Auue er god dog icke for stor/
Saa skal man dem lære staa ret i Kor.
Skulde man dem icke holde vnder riff/
Huor skulde da naagen bliffue lært oc viff.
Nu klager oc saa den lille Racke/
Jeg tror han ville oc gerne snacke.
Alt om en Pølse/ som han haffde myst/
Huo haffuer naagen tid hørt større lyst.
Han kan icke tige sin egen skam/
Men sandhed vil dog gerne fram.

Huo sig for skade vil vocte here/ Ont Sælskaff sky det er min lære.

Ingen skal glæde sig aff den rigdom som hand haffuer faaet met roff oc tag/ Thi det som wrettnisselig saa forsamlis/ det triffues icke gerne.

Pølsen

Pølsen vaar staalen det hørde i nu/
Den lille fur/stal fra den store tiw.
Dog male quesit male perdit/
Met alle rætte bliffuer mand quit.
Som man met wrætte saaledis faar/
Mickel bør icke straff til it haar.
Ath han tog det stolne godz saa til sig/
Alle Eddelinge bør det visselig.
At hade Tyffue huor man dem kan finde/
Haffde han ophengt Racken samme sinde.
Huo kunde hannem derfaar naaget skylde/
Han lod det dog oc ingelunde vilde.
For eders Naade lod han dette/
Som halss oc haand haffuer at rette.
Hans tack er dog liden kan ieg forstaa/
Velgerning tit slig løn monne faa.
¶ Mickel er en ret frommer mand/
Som ingen wræt lide kand.
Siden Kongen lod sin fred vdkreiere/
Ingen han siden offuer ræt mone røre.
En gong om dagen æder han oc icke meer/
Han leffuer som en gudelig Clusener.
Han spæger sig fast alt huor han gaar/
Oc nest sin krop da bær han haar.
Alt i it Aar tror ieg for vist/
Od han icke kød huercken salt eller ferskt.
Det siger den som talede met ham/

Offte stort gods igen forgaar / naar mand det samme syndelige faar.

Mongen er rætuiss dog mest i ordene / som mand her maa høre om Ræffuen / men slet inted vdi gerninger / dette befinder mand dagligere end nu i monge.

 J gaar

Mickels slot som kaldis male partus/ det er besynderlig sted som Røffuere oc andre skalcke haffue deriss tilhold / de ride vd oc ind / fengsle/slaa oc beskatte huo de offuer komme / forsamle saa rigdom wretuiselige/ Slig slot oc røffuerekuler findis end nu monge/ oc de ere land oc rige fast mere til skade oc besuaring end til hielp oc bistand.

I gaar alt hoss den nørre Dam.
Sit Sloat som man kalder male partus/
Haffuer han forlat oc bygger en Klus.
Bleg oc maur er hand alt om sine kinder/
Aff hunger/tørst oc suare Kariner.
Det lider han nu alt faar sine Synder/
Huad skader hannem at han her sigis onder.
Oc i hans frauærelse beklagis fast/
Kommer han til suars hand haffuer ingen last.
Den tid denne tale alt saa vaar hørt/
Som Græffuingen merckelige haffde ført.
Kom Hanen som somme oc Kocken kalde/
Alt met sin Slæct vel sorgelig alle.
Tilsammen oge de i Kongens Gaar/
Oc førde met dem paa en ligbaar.
En død Hønne som hed Krasefod/
Mickel haffde vdtappet hennis Blod.
Hals oc Hoffuit bed han aff hende/
Det vilde de giffue Kongen tilkende.

I Dette Tredye Capitel. skulle Trende sticke bemerckis.

Ven staar gerne hoss ven / ve derfaare den elendige/oc den som ingen ven haffuer.

En ret tro oc fast ven/ er bedre end sølff oc guld.

Først at det er meget gaffnligt at haffue en tro oc fas Ven vdi Herregaarde / oc anden stedz / som hannem kan forsuare /naar naagen hans wuen hannem baguasker eller forulemper. Som Greffuingen her gør/ met Ræffuen vdi hans frauærelse. Derfaare sige de gamle Vise/ Huo som haffuer en god oc ret tro Ven/hannem bør at elske hannem mere end sølff och guld. Thi Verden er fuld aff wtroskaff/ Derfaare gøris

storlige behoff / at huer seer sig Viselige faare / oc være icke for godtroende / Thi de godtroende suigis gerne / Derfaare siger Fridanck.

Fridanck.

Tro icke formeget/oc vocte vel din tale/
It bagraad haffuer huercken Hoffuit eller hale.
Disse verdslige Venner skalt du forstaa/
Vel fire oc tiue paa it lod mon gaa.
Oc de sig stundem de beste lade kalde/
Tiue i nød/ icke it quintin ret holde.

Det Andet.

Vlffuen oc Ræffuen haffde baade endrectelige besluttet oc giort it hinderlistigt oc suigeligt forbund. Der met ville de atspørge deris eget nytte/gaffn oc fordel/ met andre deris skade. Huilcket dog Vlffuen vdi sit kæremaal oc anklagelse/ mesterlige betecker oc offuerfar &c. Men de som ville gøre naaget forbund tilsammen/de skulle paa ingen ting mere acte/ end paa Almuens oc Menigheds nytte oc gaffn. Men naar mand met slig forbund aleniste atspør oc søger eget nytte/ Baade oc fordel / Da kaldis det icke rettelige forbund / men fast heller it wsindigt oc galet Rotteri. Huor som helst / at naagre met store oc suare forscriffuinger oc breff forbinde oc forplicte sig tilsammen. Det er it vist tegen at den ene setter icke dirt loffue oc lid til den anden/ Oc aff slig forbuittenisser/ følger almindelige stor oc suar Krig/huilcke dog synes at vere anræt oc giort / at fred oc enighed skulle anrættis oc holdis/ Der som erligt / gaat oc opræt folck sette loffue oc lid til huer andre / oc alffuerlige ville holde deris løffte / oc handle tilsamen. Der gørs icke naagre sørgelige forscriffninger behoff. Der som oc listige Finantzere handle met huer anden / som icke betro huer anden / ey heller gerne holde deris forseglinger eller Løffte. Da gøris behoff store oc laange breff / Oc end da rætte slige breff oc forscriffninger inted andet vd/men ere aarsage

Aff forbindelser oc huorledis de skulle gøris.

sage til Kiff oc trætte. Thi vnder slig mange forbundz Artickle/ kan lettelige en findis/ som den ene part befinder sig vdi besuaret / oc beklager sig icke at vere holden / som det sig aff rætte burde etc.

Huorfaare at forbund skal gøris.

Summa/ It forbund skal derfaare gøris/ oc anrættis/ at Tuedract/ Krig/ Kiff oc Trætte maa affstillis. Men nu bliffue forbund beseglede / oc sammen sorne / at man der met kan Krig oc Trætte anrætte. Oc huor vnderlige oc wuentende en Sag kan sig begiffue / Saa kan dog samme forbund sig der effter lencke oc bøye/ Saa at ingen Sag saa suar / werlig eller farlig kan hende eller begiffue sig / At man io tracter oc tencker effter forbund/ oc findis oc aarsage met huilcken man slig forbund kan smycke/ herlige fremsette oc forsuare.

Det Tredye.

Wtroskaff bliffuer oc funden blant Stalbrødre oc Raatgeseller.

Den store wtro oc falskhed / som Vlffuen her nu beuiser Ræffuen / Thi lige som Ræffuen giffuer sig her vdi stor fare for Vlffuens skyld oc stiel Fiskene her aff Vognen til beggis deris beste / Oc bliffuer dog aff den wtro oc gerige Vlff sin Ratgeselle oc Stalbroder besuigen oc forhinderlistiget. Lige er end nu til hoffue vdi brug/ oc en almindelig handel / at den ene gør arbeydet / oc den anden gaar aff met baaden / oc end stundem met den andens forderffuelse oc skade / oc bespaatter hannem til met.

Wtro slar sin egen Herre.

Huo nu wtrolige handler / hannem kommer det vel en tid long til gode / Men endelig løn wtroskaff / den som hende bruger met sig selff. Achitophels Raad actede Dauid/ som en Engels. Denne Achitophel raadde Absolon / at han skulde sette sig op mod sin Fader Dauid/ oc bliffue selff Konge/ huilcket han oc giorde/ oc bleff endelige derfaare hengendis i it Træ oc bleff igennem stungen / oc Achitophel hengde sig selff / oc bleff saa ynckelige Død / Derfaare siger Fridanck / som her staar.

Achitophels løn/ och betaling.

Fridanck.

Ære oc it trofast hierte/ vel bestaar/
Naar falskhed oc wtro slet til grunde gaar.

Det

Det Fierde Capitel.

Huorledis at Hanen kommer faar Kongen saare bedrøffuit/ oc kærer paa Ræffuen/ oc beuiss hans misgerninger.

HAnen gick faar Kongen at stande/
Oc kærde der sin sorg oc vande.
Han haffde met sig tho Haner kaade/
De vaare bedrøffuede offuer maade.
Alt faar deris Søster som nu var død/
De kærde paa Ræffuen som hende bed.

Den ene kalledis Kreyant/
Oc var den beſte naagen fant.
J mellem Skaane oc Suerigis Rige/
Den anden var i ſkønhed hart at hans lige.
Oc kalledis Cantart vel fed oc ſtor/
De baare thu liuſſ faar den dødis baar.
Deris Søſter de begræde met ſuck oc ve/
Hennis naffn kalledis rettelige ſkrabeklø.
Der vaare tho andre ſom baare den baar/
Deris ſuck man hørde offuer al den gaar.
¶ Hanen monne ſig til Kongen vende/
O ve Herre Konge min ſtore elende.
Jeg beder i ville mig naadelige høre/
Den nød oc Sorg mig Ræffuen mon gøre.
Alt paa mine Børn ſtore oc ſmaa/
Aff hiertens ſorg ieg ilde kan gaa.
Der Vinteren var borte/ oc Sommeren kom/
Marcken bleff lyſtig/ grøn alt om oc om.
Da vaar ieg ganſke glad/ oc meget fro/
Mine Børn de ſprunge ieg ſelff lo.
Stolte Sønner da haffde ieg thi/
Mine Døtter vaare tøſſuer ni.
De vilde ſaa gerne leffuit naagen ſtund/
Men Ræffuen haffuer lagt dem ſlet i grund.
Nu i Sommers min erlige Quinde/
Hun opfødde dem/ ſom i vel kende.
De vaare vel ſmucke oc ſprunge ſom faar/

Jngen berømme ſig at hannem vel gaar/ oc hans haffue fuld aff blomſter ſtaar/ Jt vær kand komme hart oc ſtort/ Oc blæſe dem i en time bort.

De gin-

De ginge stedze inden vor Muncke gaar:
De haffde deris føde vnder it Skier/
Oc der vden om gick fuld god en Mur.
Der vaare sex hunde stercke oc snare/
Som mig oc mine børn skulde beuare.
Herfaare bleff Ræffuen meget vred/
Oc giorde sine anslag mangeled.
Om natten krøb hand om den mur/
Saa sad han her oc der paa lur.
Men naar vore hunde hannem hørde/
Vel snart de hannem fra oss kørde.
De haffde hannem en gong mellem dem/
Oc haffde fuld nær daført hannem hiem.
Dog kom han bort den samme tid/
Da vaare vi hannem en long tid quit.
Ydermere sagde hannin/ naadigste Herre/
Siden kom han til mig som en Klusenere.
Den samme listige Tyff Mickel Reff/
Oc baar mig it aabet beseglet Breff.
Eders Naadis secret sad der paa/
Der stod vdi alt screffuit saa.
At eders Naade lod offuer alle Diur/
Vdrobe en Fred fast sterck oc pur.
Han sagde ieg er en Munck nu vorden/
Oc holder offuer maade en strenge Narden.
Han vilde sin ondskaff slet vndslaa/
Jeg maatte nu frit for hannem gaa.

En som er i god forvaring oc i sit fordel/ skal icke lettelig giffue sig der vd aff.

De gamle Vise sige at en sandru stumme/ er fast bedre/ end en falende Løgnere/ oc en som kand tige bedre end en ordgydere.

Vde oc inde aarle oc silde/
Sine Synder han nu bedre vilde.
Jeg haffuer mig giffuit fra Verden slæt/
Vdi it Aar haffuer ieg icke æt.
Ingen haande kød/ huercken vilt eller tamt/
Det smager mig alsammen ille oc ramt.
Han lod mig kappe oc skabellarius see/
Oc it Breff aff sin Prior/ da maatte ieg lee.
Alt vnder sin kappe/ om krop oc laar/
Bar han en skiorte hun vaar aff haar.
Saa gick han bort oc sagde til mig/
Gud aff himmelen befal ieg dig.

Dē gamle Vise-
sige at man skal
vocte sig for smig.

Jeg

Jeg haffuer end at lese sext oc Non/
Jeg maa oc end tale met Broder Jon.
Saa gaff han mig slig Himpe hampe/
Oc gick saa bort oc lagde oss stampe.

rende oc sødtalēde Ord / huo det icke gør/han kommer i vaade.

Den tid ieg saa hans gudelighed/
Jeg bleff ret glad/det Gud vel ved.
Oc gick strax bort til Børnene mine/
Oc sagde dem disse tidinger fine.

Naadelig tuang arbeyd oc lære/ hielper vnge børn til tuct oc ære.

Oc huad eders naadiss Breff holt inde/
De bleffue ret glade samme sinde.
Jeg sagde dem at han vaar en klusener/
Wi torde voss for hannem icke frycte mer.
Aff slig hans gudelighed som ieg fornam/
Tog ieg mine Børn/oc gick vden vor dam.
Oc skrabede der/alt effter vor føde/
Der aff kom ieg vdi sorg oc møde.
Thi Mickel haffde faar voss der lagt sin Snare/
Alt aff en Busk monne han frem fare.
Kom saa alt mellem Porten oc mig/
Der tog han thu aff mine Børn til sig.
Dem Od han op oc vaar ey sen/
Met nød kom ieg i Porten igen.
Der han haffde smagt det søde kød/
Han kom tit igen oc giorde oss nød.
Siden var der ingen som kunde/
Voss faar hannem vocte naager lunde.
Baade dag oc nat tog hand voss vare/

Nar en tyranne begynder at tyrannere offuer de fattige oc enfoldige / da kand hand icke afflade eller ophøre igen saa gaar det oc

Thi

disse Høns / der her omtales.

Thi baare wi / faar hannem stor fare.
Mine Børn haffuer han æt op saa nær /
Huilcke ieg haffde aff hiertet kær.
De vaare tiue oc otte til met /
Dem haffuer han alt saa nær opæt.
Saa nær som fem / det maa ieg vel karme /
O Herre lader eder det forbarme.
J gaar bed han end en til døde /
Da monne hannem naagle hunde møde.
Derfaare maatte han den lade falde /
Hun ligger her død det see i nu alle.
Derfaare Her Konge behierter dette /
Oc straffer den skalck effter alle Rætte.

J dette forscreffne Capitel skal merckis Trende sticke.

Det Første.

Den som haffuer en Wuen oc er fra hannem / i god foruaring / skal icke lettelige for naagen lyst eller tikort giffue sig aff samme feste eller foruaring. Thi hand kunde der offuer aff sin Wuen forraskis / fangiss oc beskadis. Lige som Hanen her / Han forlod sin befestning / thi bleff han forrasket aff Ræffuen / saa at hans Børn bleffue hannem fra tagne / oc myrde. Der faare lærer voss Cirillus / at huer skal see sig vel faare / huort han gaar / oc huem han tror / Oc end i de ting som synis aldelis sande skal mand end tuiffle om / Som denne Fabel lærer.

Cirille Fabel om Ræffuen Rauffnen oc Hanen.

Paa en tid hende det sig / at en Raffn haffde stor medynck / offuer en siuger oc sulten Ræff / som laa lønlige vdi en hule. Derfaare gick han til naagle Høner / som ginge vdi deris Husbondis gaard vdi god foruaring / Oc mente at han met listig-

liſtighed oc bedrageri vilde forføre dem / til den ſamme ſultne Ræff / Saa at han oc for ſin egen Perſon kunde nyde aff ſamme Bytte. Derfaare ſagde han til dem. Jeg kundgør eder en ſtor glæde / Ræffuen er bleffuen en Nunne / oc haffuer nu lagt ſin grumhed fra ſig. Gaar derfaare met mig vden all fare / oc ſeer det ſtore vnder / Han gaar til Kircke / bær kull oc huil / oc Siunger i Chorit ſaare gudelige met de andre Nunner. Diſſe Hønner trode hannem. Oc der de vaare paa Veyen / møtte dem en gammel Hane / Den ſamme vilde de oc haffue met dem / Men denne Viſe oc forſtandige Hane forſtod ſtrax dette ſuigelige anſlag oc ſagde til Hønnerne / Hører mig i daarlige Hønner / J gaa met denne onde oc forrædelige Førere i Døden. Naar i tro at der er ſandhed i Raffnen / oc gudelighed i Ræffuen / Da tro i oc at Mørckes er Liuſet / huilcket icke er mueligt. Haffue i icke hørt de Viſis tale / ſom ſige / Du ſkalt vere ſnar at høre en ting / men longſom at tro / Oc der vdoffuer ſkulle i aldrig tro eders Vuen / Der ſom hand end Tal ſandhed met eder / Da acter han dog at forføre eder / fra det gode til det onde. Tal han oc vret oc ſuigelig / da gør han ſit der til. Jcke ſkal mand heller ſnarlige tro en Løgnere / ſmiglere eller bedragere / Men vel offuerueye det ſamme / ſom ſaa ſigis om det kan vere bequemmeligt oc muligt / oc ſkal ſaa effter Sagens leylighed alting Examinere oc offuerueye. Da kan mand vel ſnart forſtaa om der er Sandhed eller Løgn paa ferde / Derfaare kunde i nu ſee / at det vaare ſtort Gæckeri / at betro denne ſuigefulde Raffn / oc en gandſke ſtor galenſkaff at tro / at Ræffuen haffde fra ſig lagt ſin vilde hud oc natur / ſkulde nu ſtaa oc ſiunge i Kircken / ſom en anden Nunne. Thi det er icke vel troligt / at ſlig gudelighed ſkulle vere vdi Ræffuen. Oc al denne talis leylighed oc vilkaar ere lige mod Sandhed / oc her ſee i / at mand ſkal vere forſynlig i al handel / oc vel tilforn offuerueye huad ſant eller løgn kan vere / Eller er ſnartroende gæckeri oc ſtor fare. Den tid diſſe Høner hørde denne Tale aff den gamle oc forfarne Hane / da lode de Raffnen

Du ſkalt vere ſnarhørende / men icke ſnartroende.

Effter Sagens leylighed ſkal man forſtaa alle Ord oc tale.

nen g.aa sin veye / oc de efftersulde Hanen / oc ginge til bage igen.

Det Andet.

Ingen skal tro sine Fiender.

Ingen skal ret grundelige betro sin Wuen / om end saa vaare/at han gaffue hannem mange søde ord/met andre store løffte/oc tilsigelser. Ja om han end vnder sligt gudeligt Skin oc Hellighed sig fremtrenger/ som Ræffuen her gør mod Hanen / oc Hanen der met bedrager / oc kommer hans Børn om Halsen. De gamle Vise ligne den mand / som sin Wuen betror/ vid den som haffuer en hugorm paa sin haand liggende/ oc ved icke naar han sig omuender/oc hannem forgiffuer/ Thi en Viss mand skal aldrig tro sin Wuen / men giffue sig slæt fra hannem/om det er hannem mueligt.

Det Tredie.

Velde oc mact som føris Tiranmelige/ faar gerne onde ende.

Naar en Tiran oc vgudeligt Menniske bliffuer tiluand at Tirannisere oc fortrycke fattige vndersaate oc Almue/ som Ræffuen blant Hønsene /da er han icke god/ at venye sder fra igen/thi han er kommen vdi en ond vane / saa at han haffuer en behagelighed der til/oc forløster sit hierte daglige met vskyldigt blod at vdstyrte / oc at fortrenge de fattige oc elendige. Aff saadanne taar mand saare lidet eller slæt ingen forbedring vente sig/men vade i mere oc mere vd/saa lenge at de paa det aldersiste falde i deris wuenners hender/oc faa den løn som de vel fortient haffue etc.

Exempel.

Cirus den store oc veldige Konge vdi Persia / huilcken der vaar en mectig Tiranne / oc førde stedze stor oc mectig Krig oc feyde) bleff aff den Dronning/som kaldis Schytarum Thomyris met al sin Hær oc Krigsfolck nederlagt oc slagen. Hun lod tage hans Hoffuit / oc gaff befalning at kaste det vdi en Lærsæck / som vaar fuld aff menniske blod / met slig haanlige ord / Mætte dig nu met Blod / sagde Dronningen efter huilcket du stedze tørstede/ oc aldrig kunde mættis.

Satia te nunc sanguine quem semper sitisti.

Julius

Julius Florus scriffuer/ at en Rommerske Høuitzmand hed Quintilius Varus / begynte at Regere met stor grumhed vdi Tydskeland/ oc vilde sette der mange fremmede oc wloffli-ge Seduane. Da ginge Tydskene til oc sloge hannem met alt sit Folck/ oc skaarre hans Tunge aff hans Mund / oc sagde/ blæss nu du Hugorm.

Quintilius uarus.

Sibila nunc tu Vipera.

Sebastianus Brant.

Tirannelig mact fick aldrig god ende/
Som mange lærde giffue voss tilkende.
Cirus en Høffding veldig aff mod/
Maatte dog dricke sit eget Blod.
Jngen velde paa Jorden saa hart bestaar/
At Hendis endeligt ey met sorg bortgaar.
Huad Velde oc mact acter faar det beste/
Bliffuer gantske furbittret paa det siste.
Stor Daarskaff er effter Velde at stande/
Huilcken snart bortgaar met sorg oc vande.

Velde oc mact forstaas her met vold=mend/ som haffue velde oc mact i hende.

Huilcken vden Gudz fryct søger velde oc mact / Han er en daare det være hannem sagt.

Det Femte Capitel.

Huorledis at Kongen bespurde sig met sit elskelig Raad/ at han kunde Rætuiselige Dømme Ræffuens misgerninger / oc huorledis at den døde Høne bleff begraffuen.

KOngen sagde Her Greffuing kommer
Oc hører selff til huor frommer.
Eders frende han er den Klusener/
Huad Kariner hã faster den lede mær
Men leffuer ieg it Aar det skulle i see/
Han skal derfaar græde oc inted lee.
Han sagde til Hanen/ wi ville den døde/

Kongen straffer Greffuingen oc truer Ræffuen.

Kongen trøster Hanen.

Lade begraffue oc i morgen møde.
Oc lade Vigilies oc Siælemesse siunge/
Met alle Prester baade gamle oc vnge.
Syden ville wi alt met vaart/ Raad/
Finde en straff til denne her Daad.
Huorledis wi dette Mord ret kunde straffe/
Oc huad denne Forreder skal derfaare haffue.

Huo for smiger eller trusel tiger/ oc den rette sandhed icke siger/ Oc Tal placebo det mand gerne vil høre / Han monne Antechristens ring paa bagporten røre.

¶ Kongen lod binde sine Prester strax alle/
At de skulde Siælemesse oc Vigilies holle.
Placebo Domino begyntes der/
Oc de andre Verss som der stode nær.
Jeg vilde vel sige huo Leyserne Sang/

Men

Men det gørs icke behoff paa denne gang.
Oc de Responsoria som der til høre/
Men faar korthed vil ieg det icke gøre.
Den døde Hønne bleff lagt i Jord/
En Malmersten smuck skøn oc stor.
Bleff lagt paa graffuen Pollerit klar/
Der paa skøne Rim vdhugne vaar.
Alt huo der vnder laa nu død/
Den gode Høne som Mickel Bed.

En kaastelig Graff kan sielden baade/ som atskillige smuckis i monge maade/ Naar nogen er død det siger ieg dig/ Men Verde vil dog haffue sin ting for sig.

¶ Hun heder skrabe klø Rockens Daatter forwist/
Hendis fader haffde hende nødigt mist.
Han vil at det skal alle møde/
At Mickel hende forrædelig døde.
Vden al skyld liden eller stor/
Haffuer han bedreffuit dette mord.
¶ Met den Tale haffde opscrifften ende/
Kongen lod saffne alle de han kende.
De Viseste oc beste i alt hans Land/
At raadsla offuer den swigefulde Mand.
Huorledis man hannem best skulde faa/
Oc en ret straff lade offuer hannem gaa.
Alt hans Raad beslutted endrectelig/
De viste at Mickel vaar vel listig.
Derfaare skulde mand hannem scriffue/
At han icke skulde vde bliffue.
Men komme til Kongen til Herredag/
Oc forsuare der nu sin egen Sag.

Naar en Konge haffuer forstandige oc vise Raadgiffuere/ huad som helst hand met dem handler det kõmer til en god ende. Men naar hand haffuer wretwise oc wtro Raadgiffuere/ oc ere dog vise/ Oc kommer end stundem deris Raad Kongen noget til gode/ da haffuer det dog vdi lengden ingen bestand.

Biørnen skulde disse breff frem bære/
Thi han der til vel viiss mon være.

J Dette forscreffne Capitel ere Fire merckelige stycker at lære.

Det Første.

Stor bram oc brask at føre hoss de døde/er wnytte oc inted verd.

Formedelst denne kaastelige Jorde færd/som Hønen vederfaris/met den kaastelige store Sten / Met den merckelige opscrifft oc Rim etc. Vil denne Bogs Mestere giffue tilkende met betacte Ord / at alle slige Ceremonier hoffmod brask oc bram/som end nu daglige brugis / haffue gantske lidet paa sig/ Dog de Ceremonier som aff den hellige Scrifft beuisis/her met icke foractit.

Sebastianus Brant.

En kaastelig graff man vden til seer/
Men inden til fuld aff orme hun er.
Mange den samme kaastelige smycke/
Met store Stene oc gylden sticke.
Skiold oc Hielm lade de hugge der paa/
Her ligger en Herremand maa i forstaa.
Vilt du ret vel smycke samme Sten/
Da hug der paa it dødinge Been.
Oc sett der hoss alt vden gammen/
At du est oc aff Adam kommen.
Den Gudz yndiste her annamer oc faar/
Vden tuil han vist i Himmerig gaar.
Hans Skiold oc Hielm haffuer han met sig/
J Huor han døer tro visselig.

Vdi Dygdernis Hukomelsis Bog/staar denne Formaning/paa it Beenhuss.

Stor Adel/Rigdom brask oc bram/
See nu vel til huor finder du ham.

Den

Den ſig her i haffuer bruget meſt/
Han er alt nu en fremmit geſt.
Huor er nu glæde/ lyſt oc ſkønhed ſtor/
Den Rige her hoſſ den fattige Bor.
Det ene Ben her det andet er lig/
Det høre ſig til fattig eller rig.
Denne timmelige tid vel ſnart bort gaar/
Den gode god Løn/ den onde ond faar.
Thi acter dette ſom Verden elſke ſaa/
At i ſlig Løn oc viſſelige faa.
Deſligeſt acter oc dette her/
Diſſe ord ere voſſ gantſke nær.
Staar op i Døde gaar faar Dommen at ſtaa/
Naar i høre HERRENS Baſune gaa.
Eders gerninger ſkulle Dømmis lige der/
Thi den retuiſe Dommere er der nær.

Det Andet.

Naar en Herre eller Dommere hører naagen klage eller
kæremaal om naagle ſine Vnderdane / Rige eller fattige / da
ſkal han icke ſtrax effter ſamme kæremaal Dømme oc lade
Rætten gaa far ſig/ Men ſkal førſt høre den andens genſuar/
Som Rongen her gør mod Ræffuen / lader kalde hannem til
Rætte. Thi det er viſt/ at naar en Part bliffuer ene forhørt/
da ſmucker den ſin Sag / At alle de det høre / tilfalde ſamme
Part/ oc mene ſamme Sag at vere retuiſſ/ Men naar den An-
den kommer til ſuars/ Da kan mand vdi ſandhed forfare huo
der haffuer Ræt eller vræt. Huo nu ſtrax Dømer naar han
hører en Sag/ før han haffuer hørt genſuar / oc vil icke giffue
ſig ſtunder der til / han er en gæckelig oc ond Dømmere / Thi
han foruender Sagerne oc tilſteder vretuiſhed/ Thi han haff-
uer icke end nu forſtaaet Sagernis rette grund oc mening.
Derfaare haffuer Gud aff ſin guddommelig viſhed giffuit alle
Herrer thu øern/ met det ene ſkulle de tiene den ſom kærer / Oc
det andet ſkulle de beholde den til gode ſom bliffuer bekærd/

En Dommere ſkal høre begge Parte oc ſydē Dømme.

Huor til at en Dommere ſkal bruge baade ſin øern.

 Paa

Paa det at de oc kunde høre hans vnskylding oc gensuar. Men vil mand aldelis lade baade øern henge til den førstis Tale/ oc tro hans smiger oc smuckede ord / Da følger visselige wretuiss Dom/ oc mand hopper offuer det som retuist er. Derfaare haffue saadanne Dommere ont Bagtal/ oc mangis wuenskaff kommer offuer dem &c.

Det Tredye.

Mand skal ingen dømme før hans sag er hørt i rætte.

Defensio est de iure naturali.

Audi alteram partem.

Mand skal ingen som staar vdi rætte For dømme eller naagen Dom offuer hannem affsige/ vden han er rettelige steffnd oc met Rætten offueruunden/ Thi Keyser louen siger. Defensio est de Jure naturali / Det er saa meget sagt / Det er Ret oc naturligt/ at en forsuarer sig/ oc søger hielp i sin Sag/ om han er skyldet oc beklaget for naagen ting. Derfaare er det sømmeligt at mand lader den som er beklaget komme til suars/ oc icke strax Dømme før end baade Parte ere forhørde.

Det Fierde.

Alle Konger/ førster oc Herrer skulle haffue trofaste oc forstandige Raadgiffuere.

Alle Potentaters velferd staar i vise oc forstandige Raadgiffuere.

Alle Konger / Førster / Herrer oc Stæder skulle haffue erlige/ Vise/ forstandige/ forfarne oc tro Mend/ som ere sande/ Gudfryctige oc wgirige/ Da kunde de Regere lyckselige/ oc all suar handel / kiff oc trætte som er iblant deris vnderdane vdi Land oc Rige vel snart oc lættelige stille oc bortlegge. De gamle Vise sige / At en Kongis lyckselighed / oc hans Rigis forøgelse oc forbedring staar vdi hans Naadis Vise oc tro Raadgiffuere. Thi Viisheden er icke duelig vden troskaff/ icke heller kærlighed eller troskaff vden Vished. Thi Kongernis skeffte oc handel ere mangfoldige oc store/ oc de rette fromme oc tro Raadgiffuere ere saare faa. Der faare skal en Konge vduelge sig de fromme oc dem ælske / oc de andre skal han lade vere fra sig/ som ere Smigrere oc wtro/ Hannem ligger oc stor mact der paa/ at han rettelige Lærer at kende dem. De fromme oc retsindige skal han effter deris fromhed oc retsindighed met all tilbørlighed ærlige oc vel løne / Oc de andre effter deris fortienste icke heller lade bliffue wstraffede. Thi naar en

Konge

Konge icke dette gør / da bliffue de fromme fortrødne / oc de onde styrckis i deris ondskaff i mer oc mer.

Item En Viss Raadmand / som er fornufftig / han betencker en Sag fra sin første begyndelse / oc huad endeligt ende hun skal faa / Han haffuer oc sin Konge kær / skiul inted faar hannem / naar han ved at fare er paa ferde. Ved han oc naaget som gaat er / det giffuer han hannem oc tilkende / Haffuer oc Kongen naaget i act oc sinde / at gøre eller lade gøre / som er vsømmeligt / Da siger han sin hiertens mening der til / oc viser hannem fra samme onde veye / til det som gaat oc retuist er / oc giffuer hannem sligt it Raad / lige som det gulde hans eget liff oc siæl paa.

De trofaste Raadgiffueris Embede.

Huorledis at nu monge Raadmend / diss vær / ere skickede / oc huad deris ypperste handel er / som er at vere Gerige / Finantzere / Aagerkarle / oc at huer søger sit eget nytte / gaffn oc profit &c. Men dette maa icke sigis forhøyt. Thi her vdaff kunde fødis had oc auind / kiff oc trætte. Oc denne onde Verden / kan icke heller taale sandhed. Men i det at Renner (som lenge haffuer værit død / skøtter nu icke om Verden bliffuer vred) Tal her om / vil ieg hans Rim her effter sette.

Vdaff egen nyttige Raadgiffuere.

Denne vise maa icke quedes faar høgt.

Verden kan icke taale sandhed.

Renner.

De som haffue til Gud ret kiærlighed /
Oc frycte hannem hiertelig sammeled.
De tages vel sielden vdi Førsters Raad /
De kunde icke vel met smigelig Daad.
Men naar de i ære oc rigdom forhøgis /
Da bliffue de blinde oc kunde icke nøgis.
Oc efftersølge Gaarden i Frost oc kuld /
At de kunde saffne baade Sølff oc Guld.
En ting haffuer ieg oc hørt for vist /
At mangen Herre haffuer større lyst.
Til den som skalckafftig er oc smigre kand /
End til en from som hannem meget gaat and.

Renners merckelige sprack / oc er diss vær mere sant / end gaat er.

Fromme oc gode mend kunde vel tiene til Hoffue/ men ilde kunde de bliffue frōme.

Førster disligeste deris Hoff oc Tienste/ vdi sig selff ere icke onde. Thi mangen ærlig gudfryctig oc from Mand haffuer tient til Hoffue / Som Josep / Daniel / Naaman &c. Oc ere dog bleffne fromme oc retuise. Men dette skal mand betencke/ at til Hoffue giffuis mange oc atskillige aarsager/ icke at kunde bliffue from. Thi Gudz ære oc fryct actis der gantske ringe / men Fraadzeri oc druckenskaff haffuer der veldig fremgong/ huad effter slig handel pleger at følge/ kan lettelige forstaaß. Oc paa det at mand icke vil fortørne sin Herre/ gør mand tit baade met Ord oc gerninger / icke eniste det Gud er imod / men ocsaa det som er vsømmeligt faar Mennisken oc den gantske Verden / der vdaff scriffuer Johan Morschiu i Fru werolds Rim saa lediss.

Johan Morschin.

Ja Herre/ ere gantske skadelige.

Alt det min Herre gerne vil høre/
Det huisker ieg flux hans øre.
Skulde end der vdoffuer mange faa ve/
Jeg siger/ Ja Herre/ lader det saa ske.
End dog ieg hoss mig andet befinder/
Gør dog oprør mangen til hinder.
End dog det er mod Gud oc Menig mandz fromme/
Naar mig der aff it gaat fet sticke kand komme.
Huad skøtter ieg huem der aff faar skade/
Naar mig kan komme al ting til baade.

Det Siette Capitel.

Huorledis at Biørnen bleff vdsent met i Breff til Ræffuen/ oc huorlediss han fant hannem.

Kom-

Kongen ſagde/Brun i hører nu mig/
Jeg vil eder raade tryggelig.
At i viſelige gaa dette Bud/
Thi Mickel er ond oc icke god.
Han er vel ſnild oc falſt met ſin tunge/
Kan han/hand ſetter eder paa en gunge.
Han ſkal faar eder baade ſmigre oc lee/
Han ſkuffer eder viſt/det ſkulle i ſee.
Huad? Ney ſagde Brun tiger nu Herre/
Jeg ſiger eder det paa min ære.
Gud giffue mig meen/ieg liuer icke/
Han ſkal mig ſkuffe aldrig it ſticke.

Han er en Gæck ſig tager for haand/ Det han ingelunde fuldkomme kan.

Begynder han det i nagen maade/
Han ſkal derfaare komme i vaade.
Jeg vil ſa i hans Godz omrøre/

Driſke oc dierff oc ingen fornufft der hoff fører gerne ſkade hiem.

Oc hannem derfaare vel ont nock gøre.
Oc det ſaa meſterlige igen inddriffue/
Hand ſkal icke vide huor han vil bliffue.
Met ſlig ſtaalt oc hoffmodig Tale/
Gick Brun aff ſted/der Hønſen mon gale.
J gennem en Skou vel ſtor/ tyck oc lang/
Offuer Bierg oc Dale ſette han ſin gang.
Han kom der neſt hoſſ tho Høye ſmaa/
Der vaar Mickel van i ract at gaa.
Han haffde der værit naaget førre/
Der Brun fick i ſandhed at ſpørre.

Mickels Hoffuit Slaat hed Malepartus/det er it Røffuiſk oc en Mordercküle.

Saa gick han bort til Malepartus/
Thi det vaar Mickels beſte huſſ.
Naar han var vdi ſorg/nød eller fare/
Da ſkulde mand hannem der tage vare.
Den tid Brun ſaalediſſ faar Porten kom/
Oc ſaa at han vor luct alt om oc om.
Da betenckte han ſig huad han vilde gøre/

Brun kom faar Malepartus oc kallede Ræffuen til Herredag.

Oc banckede hart oc lod ſig ſtrax høre.
Han ſagde/Frende ere i inde/
Siger mig det alt dette ſinde.
Jeg er eders frende Kongens Bud/
Thi kommer hid ſtrax til mig vd.
Kongen haffuer ſoret en dyrer Ed/

Deſligeſt

Desligest hans Raad oc sammeled.
Komme i icke til Herredag nu met mig/
Oc forsuare eder der faar Fattig oc Rig.
Vilde i icke følge denne sinde/
Da faa i det vel snart at finde.
Eders Liff oc Godz det staar i fare/
Kommer derfaare oc værer vel snare.
Men ville i icke gaa met mig/
Jere forkærde haardelig.
Met Steyle oc Hiul ville de eder Rætte/
Her effter maa i eders kaarss nu sette.
Disse Ord baade mange oc faa/
Dem hørde vel Mickel der som han laa.

Ræffuen besinder sig huad list oc suig han vil bruge mod Vlffuen.

O tenckte han maatte ieg betale/
Disse staalte ord denne stacket hale.
Som han saa hoffmodelige haffuer frem sat/

Den er en Gæck oc gør ingē gaat/ Som hoffmodelige holder alting for spaat.

Oc gick saa tilbage ind i sit Slaat.
Jeg maa mig her paa end lidet besinde/
Huo ved ieg taar end naaget finde.
Hans Slot vaar fast/ det viste vel mange/

Huorledis at Mickels Slaat Malepartus vaar skicket oc fanzuner.

Det haffde vnderlige vd oc indgange.
Her vaar it Hul/ oc hisset en vraa/
Der haffde han lagt stor vind vp paa.
Thi naar han haffde faaet Bytte oc Roff/
Det førde han der ind til sit behoff.
Oc satte derfaare baade Laass oc Slaa/
Ath ingen kunde hannem der vd faa.

Mange Diur han der hemmelige omkom/
Naar de wuiderlige ginge der om.

Aff dette Capitel. merck Tuende sticke.

Det Første.

De plumpe oc wforstandige bliffue aff de listige snart forførde

At de groffue/plumpe oc wforstandige Mennniske/ som icke ere forfarne vdi besynderlige Handel oc Sager / oc haffue icke heller brugt eller ere brugede vdi slig Handel. De samme vnderstaa sig stundem en sag eller Befalning vd at rette/huilcken dem dog icke er nueligt at gøre effter deris forstand oc vilkaar. Derfaare kunde de lettelige aff de forfarne oc skarpsindige bliffue besuigne oc førde i liffs fare / skade oc forderffuelse. Som her denne groffue oc plumpe Biørn / bliffuer forrasket/aff den listige tredske Ræff.

Det Andet.

Mand skal icke være for snar oc villig at lade sig forskicke.

Ingen skal til tage sig naaget hoffmodelige eller traadzelige vd at rette/til huilcket han icke er duelig. Oc huilcken saadane Sager til sig annamer / oc end dog at samme Sager ere gode oc retuise / Da kommer han dog der vdoffuer vdi fare oc skade. Som oc denne Hoffmodige oc stolte Biørn her vederfaris. Derfaare lære de gamle Vise/ at ingen skal traadzelige oc met ret forsat lade sig forskicke vdi de huerff oc ærende/som fare oc liffs vaade paa henger.

Det Siuende Capitel.

Huorlediss at Ræffuen sig vel betenckte / oc siden vdgick/ oc met venlige ord oc tale bad Biørnen vere velkomme.

De gamle Vise/ Huer skal bære fare for sin wuen oc skal hannem icke for tro. Oc der som hand end beuiss hannem naagen velgerning / da er det dog icke aff hiertet.

DEn tid Ræffuen nu vel haffde fornũmit/
De ord som Brun faar Portẽ haffde brũ-
Han trode icke vel sin frende kær/ (mit.
Thi han fryctede sig saare for bag Hær.

Men

Samme Træsnit som findes
Pagina LVII^a.

Men der han vdaff gluggen saa/
Oc saa men Brun al ene staa.
Da ræddis han inted men fick it Mod/
Oc sagde til hannem alt der han stod.
Brun Frende værer Gud velkommen nu/
Eder hilser oc min elskelige Hustru.
Min aften Sang fick ret nu en ende/
Thi kom ieg icke før, kære frende.
Jeg haabis det skal mig meget fromme/
At i nu selffue effter mig komme.
Dog siden tack ieg hannem der for and/
Som eder kom paa denne longe gang.

For slig Katte
vocte du dig som
faare til slicke
baade dig og mig
Oc bag til riffuer
skrammer store/
De katte haffue
en underlig fore.

Den Første Bog.

I ere vel trætte som ieg forstaar/
Thi Sueden aff eders Pande gaar.
Haffde vaar nadige Herre inted Bud/
Som han denne gang kunde sende vd.

Hieroni:
Huo dig formeget roser oc priser, hand lader dig see it sværd/ som er smurt met hunnig.

I ere den ypperste oc visiste Mand/
Den Kongen nu haffuer i alt sit Land.
Ieg er glad at i ere kommen til mig/
Det skal mig meget gaffne visselig.
Eders gode Raad i mig nu giffue/
Hos Kongen kunde i al ting omdriffue.
Uten haffde i icke kommet dette sinde/
Imorgen skulde man mig, dog i gaarden finde.
Mig synes dog nu paa denne gang/
Icke vel kunde gaa/ thi veyen er lang.
Thi ieg haffuer ædet mig gantske mæt/

Søg slig venner vil ieg dig raade/ Som dig kunde hielpe aff nød oc vaande.

Min Bug er øm/ oc ieg er ret træt.
Biørnen sagde/ lader mig forstaa/
Huad haande Mad Ode i da.
Mickel sagde/ frende ieg vil beuise/
At ieg leffuer nu ved saa ringe Spise.
Som nagen gør i dette Land/
Huor skal ieg heden arme Mand.

Her stryger Raffuen Vlffuen om munden met en hare fod/ søger lempe oc list at skuffe oc at forrade hannem.

En fattig Mand er ingen Greffue/
Thi bager ieg nu saa arme Leffue.
Naar ieg oc min Hustru inted andet faa/
Saa æde wi Hunnig skulle i forstaa.
Saadan Mad ieg i iaftis fick/

Der

Der aff er mig min Bug saa tyck.
Halff Siug er ieg her aff foruist/
Thi ieg der til haffde ingen lyst/
Kan ieg naagle lunde andet faa/
Honnig vil ieg vel lade staa.
Da suarede Brun it Ord vel stort/
Vanne vanne huad haffuer ieg hørt.
Holde i Honnig i slig vanære/
Huilcket mange met stor attraa begære.
Honnig er en kaastelig oc sød spise/
Huilcket ieg faar all vilbrad vil prise.
O Reynicke frende hielper mig der til/
Hoss Kongen ieg eder igen hielpe vil.
Reynicke sagde Frende spaatte i mig icke?
Biørnen sagde/ Ney ved Gud aldrig it sticke.
Skulde ieg eder spaatte det giorde ieg nøde/
Da suarede hannem igen Ræffuen den røde.
Er det sant som i mig haffue berett/
At i saa gerne gide honnig æt.
Her Bor en Bonde heder rustefil/
Did er icke vden en halff Mil.
Han haffuer honnig mere end nagen tror/
Jeg vil eder did følge alt som han Bor.
Brun hannem laa det honnig i sinde/
Han sagde monne wi did skulle finde.
Da lader mig komme til den Gaar/
Jeg kommer det i hu/ hoss kongen vaar.

Seneca.
Det hender sig tit oc offte at begyndelsen paa en ting er sødere en honig / Men før handelen kömer ret til en ende/ da er det it dødeligt forgifft/ oc vlægeligt saar.

Seneca.
En wtro mand oc den som sig met ondskaff oc suig nærer/ hannem skalt du ingen loffue sette til.

Skulde ieg ret mættis aff honnig nu/
Jeg Ode vel op vort store deyn Tru.
Jeg trøster snare at æde mig træt/
End at ieg der aff skulde bliffue ret mæt.
Ræffuen sagde/ wi ville nu gaa/
Honnig skulle i aldelis naack faa.

Den som icke vil holde det hand lætter/ Hand skøt ter ey stort huad borgen hand set ter.

End dog at ieg lidet skrøbelig er/
Jeg maa nu alt frem met eder her.
Thi wi høris saa nær vdi frendskaff/
Mig bør at bewise eder venskaff.
Jeg ved vnder mine frender aldrig en/
Den ieg som eder/ ret aff hiertet meen.
Hoss Kongen kunde i mig fuld vel tiene/
Mod mine wuenner naaar ieg staar ene.
Som paa mig i Herredagen ville kære/
Thi i staa vel met vaar naadigste Herre.
Jeg vil eder nu giffue en honnig mætte/
At i skulle æde til i bliffue trætte.

Den som sig icke skammer at liue/ Hand gør oc der vel som inted mon due. Men naar hans løgn bliffuer obenbare / da faar han gerne it/ fendins Aar.

Men Mickel mente aff store Hug/
Alt paa hans ryg/ halss oc Bug.
Mickel løy offuer maade swinde/
Biørnen han fulde alt som en blinde.
Mickel tenckte kunde ieg det fuldkomme/
De skulle der aff lidet rose somme.
Jeg vil hannem saa paa honnig marcket føre/
At han huercken hoffuit eller halss skal røre.
Lidet der effter skulle i forstaa/

Komme

Komme de hoſſ Ruſtefils Gære at gaa.
Der aff bleff Biørnen megit glad/
Han haffde actet at faa ſig Mad.
Men all hans glæde bleff vent til graad/
Han trode formeget paa Mickels raad.
Saa hender end nu mangen wuiſſ Mand/
Baade her oc ſaa vdi andre Land.

J dette Cap: merck trende ſtycke.

Det Førſte.

De groſſue/ vforſtandige oc forueꝛne Menniſke bliffue tit oc offte ſkuffede oc bedragne aff de liſtige oc forfarne/ Førſt naar diſſe liſtige (ſom gerne deris art er) priſe oc roſe dem / oc ſiden naar de holde dem det faare / til huilcket de dog alder minſt ere ſkickede. Den hoffmodige timelig ære / den gerige godz oc pendinge/ En Fraadzere mad oc dricke. Vdi lige maade priſer oc Ræffuen her/den groſſue oc plumpe Biørn / førſt aff it falſkt hierte oc ſind/ Oc den ſtund han Tal met hannem betencker oc beſinder hand ſig en aarſage/ huor met han kunde forføre hannem vdi nød oc fare / oc beſynderlige met dette ſøde honnig han icerter hannem. Thi til Honnig oc til det ſom ſøt er/er Biørnen aff ſin nature tilbøylig/ Thi Kiff oc trætte / auind oc vrede / ſom mange haffue ſammen / heffnis icke ſtedze met mact eller obenbare / men oc ſaa met liſt oc ſuindighed lige ſom her denne liſtige Ræff gør. Derfaare ſkulle de Viſe oc forſtandige være forſynlige / oc met god fornufft ſig vel beuare.

Vdi gennem huad middel de vforſtandige bliffue ſkuffede.

Fiender de vuenner heffne ſig icke ſtedze obenbare paa huer anden.

Det Andet.

Naar it vfornumſtigt oc forueyet Menniſke ſetter loffue oc tro/til ſkøne oc prydede Ord/ ſom gaa aff it falſkt hierte/ ſom nu almindelige brugis i denne onde Verden/ da bliffuer han ſnart forført oc kommer der vdoffuer i nød oc fare. Som

Den ſom ſnart troer hand bliffuer oc ſnart ſkuffit.

Biørnen oc hende/den tid han trode denne listige Ræff. Der-
faare sige de gamle Vise / At Mendiskens hierte skal icke hen-
ge til sin wuens søde oc smigrende Tale / Icke heller den som
mere eller større holder sig end han i sandhed er / Paa det at
man bliffuer icke skuffit. Thi der som had oc vrede Regerer/
findis gantske liden loffue eller trostaff.

(Du skalt icke sette loffue til din wuens søde ord.)

Det Tredye.

Huo som effterfølger de ondis/falskis oc listigis Raad/
den bliffuer snarlige suigen oc skent. Thi vdi Verden kan in-
tet være skadeligere / end at tro den / vdi huilcken der er huer-
cken tro eller loffue. Huo som helst til henger/omgaaff oc eff-
terfølger den gode/hannem vederfaris oc det som gaat er. Der
faare skal huer vocte sig for falske oc løgnaffrige Ord oc Tale/
oc sette der ingen loffue til / Han bliffuer ellers forrasket. De
Gamle Vise sige / Alt løsactigt oc wtro selskaff skalt du fly/
om de end ere aff din egen Slæct oc Venner / Ere de end Vise
oc forstandige/vocte dig alligeuel/for deris listige oc wtro tyc-
cke/rencker oc anslag. Men fra dem som ere trofaste / aluers-
fulde oc Retuise skalt du aldrig skylye dig / Oc end dog at du
lidet gaat kant haffue eller faa aff dem / Da skal dig dog der
met nøgis. At de met deris loffue oc tro tienste kunde vere dig
behielpelige oc til tienste / om du dem behøffuer / Men sky de
wtro/falske oc listige som Eder oc forgifftelse.

(Den troløsse skal icke betroess.)

(Den wtro skalt du fly.)

(Den trofaste oc Vise skalt du icke forlade.)

Det Ottende Capitel.

Huorledis at Ræffuen førde Biørnen did som
han skulde æde Honnig/huilcket hannem ille be-
kom. Thi Ræffuen suig hannem / saa at
han bleff fangen oc ille slagen.

DEr Afftenen kom oc Mørcket gick paa/
Tenckte Mickel ved sig ieg kan forstaa.
At denne Bonde er nu i senge/

Alt met sin Hustru Pige oc Drenge.
Denne Rustefil vaar en Tømmermand/
At hugge Træ huff/ haffde han forstand.
Vdi hans Gaard laa it stort ege Træ/
Det samme vilde han sønder kløffue.
Tho iern Vegge haffde sammen Mand/
Dreffuit der i met stor forstand.
At træet gabede vid den ene ende/
Mere end en halff Aln somme sinde.
Mickel tenckte/ kunde ieg met min mact/

Huo her er i ver-den vden loffue oc tro/ Hand hadis aff alle huor hand monne bo.

Disse vegge vdlirke som ieg haffuer act.
Da skalt du visselig komme i hu/

E iij

At du haffuer været i tremmens Bastu.
Mickel sagde kommer hid nermer Frende/
Her skulle i kaasteligt Honnig kende.
Eders hoffuit skaapper ind vid denne maade/
æder icke formeget vil ieg eder raade.
I taare ellers der aff bliffue Siug/
Oc faa stor rummel i eders Bug.
Biørnen sagde Frende skøtter det icke/
Jeg ved vel huorledis ieg skal honnig licke.
Maade hun er til al ting god/
Sagde Biørnen/ der som hand stod.
Oc stack saa sit hoffuit ind til sin nacke/
Sielden faar det en god ende oc kand bestaa/ Naar mand vden raad en ting vil anslaa.
Oc da loed Ræffuer aff at snacke.
Sine fremmer føder stack han met ind/
Desligest hans øern alt offuer hans kind.
Men Biørnen saa effter Honnig lette/
Drog Mickel paa Veggene at han suete.
Han fick dem vd oc vaar ey seen/
Der aff fick Biørnen fuld stort it meen.
Thi Træet klemde sammen met en hast/
Oc saa bleff Biørnen Fangen fast.
Met Hoffuit oc føder i samme Træ/
At han kunde huercken høre eller see.
Han var alt stedze hoffmodig oc sterck/
Falsk oc suig forrader mongen vist/ Oc gaar dem met som det bruge mest.
Men her haffde han sit fulde verck.
Saa skuffede Mickel sin frende kære/
At han bleff fangen/ som i høre hære.

Han

Han begynte at robe/vraale oc gabe/
Oc met sine bag føder vel hart at skrabe.
Han giorde it bulder som huset skulde falde/
Rustefil begynte paa sin Suend at kalde.
Op op lad see/huad er her paa ferde/
Huad bulder er her alt hoss vort Gærde.
Han tog en øxe vel skarp met sig/
Thi han viste icke huad der vaar for leg.
Biørnen laa der fangen vdi stor nød/
Klemmen hannem kneb/han stønde oc strød.
Han ructe/ han drog oc haffde stor vande/
Men aff det Træ han icke komme kunde.
Han trode icke leffuendis bort at komme/
Det meente oc Mickel hans Frende den fromme.
Thi han saa Rustefil met øxen vd gaa/
Ret nu sagde Mickel bliffuer her noget aa.
Han robte til Biørnen oc spurde ham at/
Huor smager eder denne søde Mad.
Æder icke formeget det vil ieg raade/
Her kommer nu Rustefil ret vel til maade.
Met en skarp øxe/lader eder icke forlencte/
Hand vil eder til Maden dricke hente.
Der met gick Mickel til Malepartus/
Oc lod saa Biørnen ligge confuss.

Den er en gæck som spaatter alle mand/Oc sig self ingen god læge dom kand.

J Dette Cap: skal merckis Tuende haande.

Det Første.

Den Første Bog.

Ont selskaff skal man fly.

Huert Menniske som vil fare vel/ oc bliffue vden skade/ Den samme skal sky oc fly ont selskaff. Thi huo som helst efffterfølger/ tilhenger oc tror løssafftigt oc ont selskaff/ han kommer vist vdi skade / Synd oc skam. Som Dauid siger vdi den xvij. Psalm. Met de hellige bliffuer du hellig / oc met de foruende/ bliffuer du foruent. Huo som helst der vandrer met de vdualde/ hand bliffuer oc vduald/ Oc huo som omgaaff met de Viise/ bliffuer oc Viiss. Derfaare skal man met saadane omgaaff/ som ælske Vished/ oc Retuished/ oc de som trofaste ere/ oc ælske den rette oc erlige fryndskaff oc venskaff.

Psalm. 17.

Det Andet.

De onde oc hinderlistige skal mand icke efftersølge.

Huert Menniske skal være forsynlig oc Viiss/ oc sig vindskybelige vocte/ faar de ondis listighed/ Han kommer ellers vdi skade oc fare/ før han tager sig selff vare. Thi huo som tilhenger den onde oc hinderlistige/ end dog at han inted ont haffuer i finde/ eller met gerningen met hannem fuldkommer. Saa kan han dog icke komme vbesmittet/ vlastet oc vbeskad fra hannem/ ehuor vindskybelige han sig vocter. Saadant vedefarer her oc Biørnen i det at han trode Ræffuen oc effterfulde hannem.

Det Niende Capitel.

Huorledis at Biørnen bleff Fangen/ oc aff Bønderne ille slagen/ oc kom dog løss igen/ oc gaff sig vdi en dyber strøm.

STrax kom Rustefil vd och saa/
At denne Biørn saa fangen laa.
Han løb vel fast thi det vaar silde/
Did som Bønderne holle gilde.
Værer snare sagde han oc gaar met mig/
I skulle nu see en vnderlig leg.

En Bi-

En Biørn ligger fangen i min Gaar/
Han skal nu faa sit bane Saar.
De fulde hannem alle oc vaare glade/
Huer tog met sig det samme han haffde.
Alt det han først kunde faa i haand/
Den Ene en greb den Anden en vaand.
Den Tredie it spiud/den Fierde en rage/
Den Femte en stor Eneber stage.
Presten oc Klockeren komme och her til/
At vilde se dette lystige spil
Prestedeyen som hed fru Jutte/
Kunde faar det Bulder inted s[illegible]tte.

Mange det onde gøre bistand/ Oc faa det gode paa min sand. En Viss Mand det gode skal vduelge/Det onde kommer vel aff sig selffue.

Hun vaar den samme der vel kunde kaage/
Den beste grød der naagen vilde smaage.
Hun kom met sin Rock alt i sin hand/
Der hun den samme dag hoss spand.
Hun vilde Biørnens Ryg der met maale/
Alt fra hans Taap oc til hans haale.
Der Biørnen hørde dette store Bulder/
Alt der han laa saa sorgefulder.
Hand robte i sin nød paa Sancte Knud/
I det samme fick han sit hoffuit vd.
Men all huden ved hans øern forsant/
Maatte han der lade alt faar it pant.
Hans fremføder/saade end i klemmen fast/
Der aff haffde han den største nød oc last.
Hand rycte dem vd oc vaar ey seen/
Men kløerne bleffue i klemmen igen.
All huden aff Føderne han der oc myste/
Det honnig han fick vaar icke det bæste.
Som Mickel rosede at han skulde faa/
Fuld ond en reyse giorde Biørnen da.
Han kunde ille Raffue op til en Væg/
Det røde Blod rand offuer hans skæg.
Hans Føder vaare øme han kunde ey gaa/
Rustefil kom/oc begynte flux at slaa.
Oc alle de andre der komme met ham/
Actede oc at gøre Biørnen skam
Vresten haffde met sig en stor Beg staff/

Naar Biørnen om Vinteren li-der hunger oc nød/ Han suer si-ne Namme for øl oc Brød. Saa maa oc gøre den lade Mand/ som icke vil Arbeyde naar han kan.

Han

Han gaff Biørnen der met mangt it slag.
Han kunde huercken krybe eller gaa/
Oc alle robte sla men flux oppaa.
Mangen haffde spiud samme gang/
Smidden kom oc met hammer oc tang.
Oc somme haffde spader oc somme skule/
De sloge paa hannem/at han maatte hule.
De støtte hannem baade store oc smaa/
Saa at han sig begiorde der som hand laa.
De vaare hannem onde huer oc en/
Der kom slubbert met de krogede ben.
Oc Jeppe met den forgylte Næse/
Alder verst vaare hannem disse.
Per Jernskæg met sin krogede haand/
Alt met sin Suager her søgeland.
De sloge alle/thi de vaare vrede/
Saa kom Per skyhaffn oc giorde rede.
Met en staff slinge all fuld met steen/
Han kaste paa Biørnen at han hueen.
Abel quacks oc hendis søster Jutte/
Talicke lordenquacks slo met en Bøtte.
Blanck ridetyg haffde it rustigt Suerd/
Bodel huirtens kom oc selffue der.
Icke ene disse men Quinderne alle/
Sloge paa Biørnen at han maatte falle.
Han maatte anname det de hannem baare/
Esber tyndskæg kom oc buldrede saare.

Der findis nu Prester gamle oc vnge / Som ille kunde læsse/Predicke oc Siunge. Thi aff Gudz Ord de lidet forstaa/Derfaare de som aber gaa. De ville oc andre til Himmerig føre/ Oc kunde dog selff inted gaar gøre. De kunde Gudz ord icke vel predicere/Det er tit at de bedre lære.

Det er it gammelt Spraack/ Vig aff Veyen for druckne Bønder/ thi de slaaff gerne / oc det er sant. Thi hoss dette Folck er ingen forstand/ maade / eller ophold / hoss dem hielper ey heller nogen vnderuisning/ naar de begynde at regere/ huilcket Biørnen her befinder/ der de begynte at springe om kring met hannem.

Han vaar den eddelste der til stede/
Fru Giseltrud hans Moder monne hede.
Men huo han rette Fader vaar/
Der aff haffuer man ingen schrifft klar.
Dog sagde Bønderne at ryctet gick/
At hans Moder ham met Nis Landzknect fick. *Nils Landsknecht.*
Den tid den Herredag stod i Lund/
Krøb han til hende samme stund.
Udi en Bagere On ved røde Port/
Der bleff denne merckelige kempe giort.
De kaste paa Biørnen met stene store/
Piger oc Drenge alle de der vore.
Rustefils Broder paa det siste til sprang/
Oc haffde met sig en stor suar stang.
Han slo Brun ret øffuerst paa sin Pande/
At han fuld nær haffde myst sin aande.
Alt aff det slag han fick saa stort/
Løb han i mørcke han viste ey huort.
Han kom blant Quinderne/ der de stode/
Oc begynte flux blant dem at rode.
Han trengde dem hart før han kom fram/
Saa at fem fulde i en mølledam.
Den samme sø vaar dyb oc stor/
Der Presten det saa da robte han Mor.
Han løb vel fast oc begynte at skrige/
Aha seer hisset flyder Jutte min Pige.
Hendis rock staar her den maa i see/

En Prestedeye som bliffuer i hendis Synd oc ondskaff til hun dør/ Den samme bliffuer Dieffuelens Jacklipper / oc man tør taar ingen Siælemesse læse for hende/ thi hun bliffuer som hun er.

Hennes Pelss bliffuer vaad/ det gør mig ve.
Ach hielper mig at hun bliffuer i liffue/
Tho Tynder øl vil ieg eder giffue.
Der til Afflad oc mange Kariner/
O kære seer huor hun nu griner.
Hun druckner vist komme i icke snart/
Da løbe Bønderne alt met en fart.
Oc lode saa Biørnen ligge for død/
At de kunde hielpe de Quinder aff nød.
Der de saa droge de Quinder op/
Da krøb Biørnen met sin slagne krop.
Alt i en Sø som der vaar nær/
Oc haffde i act at druckne sig der.
Han brummede saare oc lod vel ilde/
Jeg haffuer nu værit i Mickels gilde.
Han haffde icke troedt/ at kunde sømme naaget/
Men sig slet at druckne haffde han voget.
At de Bønder hannem ey mere skulde slaa/
Men det monne hannem dog naaget bedre gaa.
Han kunde sømme end dog han det icke trode/
Der de Bønder det saage/ O huor ilde de lode.
Tui voss sagde de den store skam/
At denne Biørn saa fra voss kam.
Dette haffuer voss disse Quinder giort/
At han saaledis er kommen bort.
De maatte vel haffue været hiemme/
O Kære see nu huor kan han sømme.

Gerighed kommer verden i last/ Oc vished er nu gantske bort kast. Apostlernis regel lader mand nu staa/ De monne stedze rigdom forsmaa. Men disse Apostle i vor tid/ De at spørge rigdom met flid. Afflad oc naade foruden vrede/ haffuer dimen pendinge/ det er til rede.

I Der

J Det Træ der klemmen i vaar/
Der sad hans kød/ Blod/ hud oc haar.
Alt aff hans øern oc føder vist/
Kom igen robte de huad haffuer du mist.
Dine øern ere her/ hent dem igen/
Dine handske henge oc hoss denne Sten.
Stor spaat hand nu til skaden fick/
Dog vaar han glad at han vndgick.
Han bannede det Træ der han i kom/
O Mickel sagde han/ Gud giffue dig skam.
Det vaar den Bøn han Offrede vor Herre/
At den stund han i Søen mon være.
Strømmen løb streng oc meget fast/
Thi dreff han ned alt met en hast.
At en gong strax foruden huile/
Meer end tho store valske Mile.
Han krøb i Land hart op til en Mur/
Aldrig saa naagen sligt it ynckeligt Diur.
Der han i slig maade vaar kommen i Land/
Mente han strax at opgiffue sin Aand.
Han sagde O Mickel du falske Frende/
Huor haffuer du ført mig disse Bønder i hende.
Han bannede Bønderne der hannem giorde ve/
Sammeledis den hannem bad krybe i det Træ.

> Huo skaden haffuer som taar icke lede / Effter spaat oc haan/ det er til rede.

J Dette Capitel. skal læris
Tuende Stricke.
Det Første.

Denne

Vdaff her omnes letferdighed oc løsactighed.

Denne Bogis Mester vil met betackte Ord giffue tilkende / at den store Hob oc Almue / som man kalder her Omnes / naar de samme faa Tømmen oc Snøbe at køre / da holde de ingen maade. Thi det er en wstadig oc løsactig Hob / oc it Diur met mange Hoffuit / som haffuer io saa monge sind som hoffuit. Far hid oc did / fra det ene til det andet / Oc haffuer i ingen Sag ret bestandighed eller fasthed met sig / Troer den ene løgn saa lenge at det faar en anden / Oc far saa met sin Første oc Herre / som er løcken / hid oc did.

Lige som de Israeliter met alle deris Konger stedze haffue omskifft. Dette er den forlaarne Hob / som ingen Fornufft eller Vished betencker / men effter deriss eget Sind / oc huor deriss Begering oc Affect dem hen viser oc leder / der fare de heden / oc mand kan gøre dem Viiss alt huad mand vil.

Om her omnes wstadighed oc galenskaff / bære alle Historier vindisbyrd.

Mand læss vdi Historier / at denne wstadige Hob Her Omnes tit oc offte er faaresagt oc beret vnderlige oc wtrolige ting. Saa at denne Hob her Omnes haffuer tilbedet Mennisker for Guder. Var icke dette en vnderlig ting / At Licurgus kom de aff Athene Stad til at Tro / at han haffde sin Lou annamet aff den Gud / som hed Apollo / det samme Trode de Athener / Oc sore hannem en Eed / at de ville holde samme Lou som stor Helligdom / ind til han fore did igen (oc atspurde samme Apollinem / om man inted maatte forandre i samme Lou / enecten at tage der naaget fra / eller legge der noget til) oc ind til han komme hiem tilbage igen.

Licurgus.

Apollo.

Huo kan als opregne det snar Troende / wstadige oc menige Folckis Vantro oc Gæckeri / vdi huilcket ingen forstand er / Det er aldelis i sig selff idel Gæckeri oc Daarskaff oc idel Vanuittighed / Saa at en matte vel rædis for sligt it vile oc vforstandigt Diur / huilcket ingen lempe eller middel ved eller forstaar / Men lige som en Bisuerm / falder det fra en ting til det andet. Det vil være Regeret oc lært met strenghed oc vredens Riss / Oc vil dog være anseet / oc aldelis at være fri / Oc huad det gør / lige som giorde de det gerne / oc vngdde / Huad

Vdi her omnes er ingen forstand eller stadighed.

det

det Først begynder (aff sin Letferdighed) at rose/ ia forhøyer det op i Himmelen / det samme kaster oc nedstyrter det snarligen vdi Helffuede met sin vbetenckte vforstandighed. I meer en ting er løgnactig / i mere haffuer det anhengere oc betroess aff det menige Folck / Her om talis mere i den anden Bogis xviij. Capitel.

Det Andet.

Verdslig velløst oc glæde er bemengt met sorg oc drøffuelse.

All velløst / glæde oc begerlighed som er vdi denne onde Verden / er bemengt met Sorg / Drøffuelse oc genuordighed. Oc huo som smager dette honnigis sødme / den samme finder oc der hoss stor bitterhed oc beeskhed. Derfaare er den bitterhed / som Malurthen haffuer hoss sig helbrendens sødhed bedre / end honningens sødhed / som haffuer oc lader effter sig longuarende Siugdom oc beeskhed. Thi denne Verden er fuld aff modgang/ bedrøffuelse/ armod oc vlyst. Thi it Menniske aff sin første fødzels tid / gaar aff en sorg oc bedrøffuelse i en anden. Huo nu tilhenger denne Verdzens velløst / den samme kommer almindelige vdi fare / lige som Biørnen her efterfølgende sin begering oc velløst bleff skuffet oc bedraget.

Fridanck Siger.

Alt Kød er greff/ oc al sin skønhed er som it blomster vdi marcken, Esa. 40.

It Menniske kommer aff skrøbelig sæd/
Hanss Moder i sorg haffuer opfødt det.
Hanss leffnet er omhygge han er her i/
Denne timelige Død kan han ey fly.
Inted Træ saa onder Fruct kan bære/
Som it ont Menniske i Verden hære.
I huor skøn han synis vduortis her/
Induortis dog fuld aff vhumske er.

Det Tiende Capitel.

Huorledis at Ræffuen fant den slagne Biørn/ oc bespaattede hannem/ oc Biørnen gad hannem icke suaret/ men sleg sig fra hannem/ thi han vaar gantske skrøbelig.

Der

DEr Mickel Ræff alt met gaat beraad
Haffde handlet denne onde daad.
Ocført sin Frende met list oc suig/
Paa honnig marcket forredelig.
Han løb strax der naagle høns monne gaa/
Oc tog det beste som han kunde faa.
Det Öd han op vid samme aa/
Oc drack der til tho dricke smaa.
Han sagde vel tit nu er ieg gantske glad/
At ieg har kommet Biørnen i dette Bad.

Mickel glæder sig i sin ondskaff oc forrederi.

Vdi Rustefils gaard i det ege Træ/
Met en skarp øxe skal han hannem straffe.
Jeg haffuer hannem ret betalet igen/
At han haffuer været min wuen.
Det er vel sant ieg kallede ham Frende/
Han haffuer dog nu faait andet at finde.
Han er nu død/ det vedieg vel/
Thi er ieg glad ret vid mig sel.
Han kan paa mig icke mere kære/
De andre mig nu/ vel lade være.
Der den forreder saa gick om kring/
Her maa i høre en vnderlig ting.

Slig en stalbrod der ieg icke gerne vilde/ som glædes vid naar mig lider ilde. Oc acte mig saa neder at trycke/ Naar hand saae min store wlycke.

Wnderlige kom han at Veyen fram/
Der Biørnen saa laa baade vsel oc arm.
Der han det saa da forferdedes han lit/
Den øxe sagde han haffuer lidet bit.
Han bannede Rustefil/ oc sagde nu/

Fi fi dig an/du lede for ferde tiw.
Gadst du icke ædet den gode Mad/
Oc giort dig der met dygende glad.
Han vaar vel feder oc tyck om laar/
Jeg flide hannem til dig i din gaar.
It pant haffuer han dog ladet dig/
Han er vel blodig det synes mig.
Der met gick han til Biørnen spaattelig/
Oc sagde/Frende siger nu mig.
Haffue i naaget glemt i Rustefils gaar/
Vdaff eder kløer eller hoffuit haar?
Jeg vil hannem gerne lade vide/
At i nu Hoff denne Aa monne side.
Men Frende/sagde han/kan ieg forstaa/
Da haffue i icke ret fundit paa.
At i vilde stiæle Rustefils honnig bort/
Huilcket en ret Eddeling nøye haffde giort.
Haffue i oc det betalet/da er det ret/
Kære huo haffuer skaarit eders top saa slæt.
J ere røde som i vaare formalet/
Jeg tror at Rustefil haffuer sligt befalet.
Sine drenge at skulle saa gøre/
Mig synis i kunde eder ilde røre.
Dette maa være en vnderlig Sag/
Haffde det honnig oc en søder smag?
Ville i haffue deraff mere/
Da siger mig det men i her ere.

Mickel bespaattet Biørnen til sin store skade/ Som oc end nu vdi Verden skeer tit och offte.

Alt før ieg gaar/thi ieg haffuer lidet tom/
Jeg tror i ere Abbet i Esserom.
J bære en rød Hue/som Abbeder gøre/
Der er borte it stycke aff eders øre.
Eders krune er blodig det synis mig/
Eders handske haffue i der glemt visselig.
Den tid Biørnen hørde den spaattelig Tale/
Som Ræffuen fremførde met den tycke hale.
Han gad icke suarit for sin store sprœcke/
Det hoffmod kunde han icke heller vrecke.
At han icke skulde høre slig spaat aff ham/
Krøb han igen i samme dam.
Strømmen løb fast oc lod sig lide/
Saa dreff han bort til den anden side.
Der lag han siug och sørgelig/
Oc sagde her met selff vid sig.
Sloge mand mig i hiel/ieg kan icke gaa/
Dog maa ieg nu denne regse bestaa.
Til Kongens Gaard/thi han mig venter/
End dog at ieg er ilde skender.
Aff Mickel som er min egen Frende/
Mit liff vaar kommit fuld nær til ende.
Det er hannem emod at ieg bleff icke død/
Kunde han end nu/han giorde min nød.
Han hoppede oc krøb met stor vmage/
Oc kom saa frem vdi fire dage.
Til Kongens Gaard vdi onde maade/

En viss Mand som ælsker rolighed oc Fred/ skal suare sin vuen lidet eller gantske inted/om han nogenlunde kan være det forviden.

Hans egen frende giorde ham den vaade.

I Dette Capit: skulle merckes Tuende sticke.

Det Første.

Spaat oc spe følger gerne skaden.

Huer som bliffuer ført vdi naagen skade / eller kommer naaget meen paa hender/ den samme maa alt lide spe oc spaat til sin skade. Lige som Biørnen her led aff sin forredere / vdi hans store sorg oc modgong oc bespaattis oc forhaanis til met.

Det Andet.

Huorledis at huer skal holde sig i sorg oc mod gong encten han er skyldig eller wskyldig.

Huo nu skal oc endelige maa lide oc taale haan oc spaat til sin modgong oc skade / Den samme skal icke traadzelig forsuare sig / men met faa ord gøre sin vndskylding oc saa tige. Lige som Biørnen her gør / Han suarer Ræffuen inted / der han bespaattede hannem/ men drog sig fra hannem. Thi der som naagen bliffuer forfuld oc bespaattet faar sine misgerninger aff den som han førre haffuer giort hoffmod forfang oc skade/ Da skal han være taalmodig/ oc skal saa vederlegge met sin taalmodighed / det han tilforn wrettelige mod ræt oc skel haffuer bruget oc giort. Men skeer hannem wræt/ oc han kan det taalmodelige bære/ da handler han icke eniste retsindelige/ men beholder oc offueruindelsen vdi sin modgong/ oc saaledis i det han offueruindis/ da offueruinder han. Thi al dygdzens offueruinding staar her vdinden/ at mand icke lader sig offueruinde aff det onde.

Renner Siger.

Lad gaa forbi/ taal/ tige oc lid/
Din nød kær faar ingen nagen tid.
Paa Gud din Skabere forlad dig nu/
Din lycke kommer han huer dag i hu.
Huo sig met en stadig tro til Gud forlader
Oc denne Verdens synd och laster hader.
Den lader han icke endelig lide nød/
Ey heller hans sæd lede effter sit Brød.

Det

Det XI. Capitel.

Huorledis at Biørnen kom til Kongens Gaard igen/ saare ilde met faren/ oc kærde paa Ræffuen.

DEr Kongen i sandhed det fornam/
At Biørnen slig vdi Gaarden kom.
Er det icke Brun den hisset gaar/
O Herre Gud hui er han saa Saar?
Sagde Kongen / huor monne dette (gaa til/
Det synis at være it vnderligt spil.
Brun gick faar Kongen saare sørgelig/
Oc sagde/ O Herre hører nu mig.
Jeg er nu faren saare ilde/
Jeg haffuer værit til Mickels gilde.
Han haffuer mig forraadt det maa ieg karme/
O Herre lader eder det forbarme.
Kongen sagde/ ieg vil mig icke beraade/ En viss Herre gerne vdueller sig/ Forstandige Raadgiffuere tro det mig.
Men ieg vil det heffne vden al naade.
Taarde Mickel skamferre slig en Herre?
Som i ere/ ieg siger det paa min ære.
Jeg suer vid min krune huor det mon gonge/
Han skal derfaare vorde eders fange.
Oc al den Ræt i begere at haffue/
Skulle i vel faa inden otte dage.
Jeg vil hannem fengsle han skal her bide/
Om ieg vil bære mit Suerd vid side.
Alt det ieg nu haffuer loffuit foruist/

Det vil ieg holde vden argelist.
Der met lod han oc strax/ til sammen kalle/
Vnge oc gamle som der vaare alle.
Oc besynderlig dem som vaare hans Raad/
Huorledis han skulde heffne denne daad.
Oc Hoffmod stort som alt nu vaar skeed/
Oc der met bleff han hastig oc vred.
Raadet gick sammen effter Kongens Befalning/
Oc beraadde sig strax vden lang for haling.
De ginge til Kongen oc sagde Herre/
Skulde det eder icke emod være.
At man sende hannem bud end it sinde/
Oc giffue hannem alffuerlig til kende.
At han skulde komme oc forsuare sin Sag/
Oc Vildkatten skulde haffue denne wmag.
At bære det Bud til Mickel fram/
Thi han vaar viiß oc kende ham.
Kongen sagde Ja/ Hindz i skulle fare/
Seer ret nøge til oc værer vel snare.

Jngen Konge/ Første/ eller Potentat skal icke forlade sig paa sin egen visdom/ men skal bruge oc effterfølge vise oc forstandige mendz raad.

J Dette XI. Cap: skulle merckis Tuende sticke.

Det Første.

End dog at en Konge eller anden Befallings Mand oc Dommere/ effter de gamle Visis Lærdom skulle lade vederfare den Retuise huad Ræt er/ oc straffe den wrætuise faar sine misgerninger. Paa det at de som sligt høre/ sig kunde frycte aff de ondis straff/ Oc at de gode sig desligest vocte fra ont at gøre. Desligest skal han oc den som er forkærder faar naagen haande gerning (om han icke møder første gong) lade

hannem

hannem anden gong steffne igen til Rætte/ oc høre hans vndskylding oc gensuar/ oc grant acte oc mercke den rette grund oc Sagens leylighed/ oc ingen faar Had eller Auind met hastighed offuerfalde oc Dømme. Lige som Ræffuen her aff Kongens Befaling bliffuer anden gong kallit vdi Rætte.

Anden gong skal mand lade steffne en til rætte.

Det Andet.

Huer Konge eller Potentat (lære de gamle Vise) skal al sin Sag oc handel/ være sig huor stor eller liden hun er/ effter sit forstandige/ erlige oc Vises raadz Raad vel forstaa/ offuerueye/ fuldkomme oc vdrette. Thi vdi saa maade kan han staa sine vuenner emod/ Sit Rige/ Velde oc Mact vdspre oc formere. Men vil han forsmaa oc foracte sine tro Mend oc Vise Raadgiffuere/ oc efftersølge sit eget hoffuit oc forstand. Oc er han end Viiss/ da kommer han dog senlige til ende met sin Sag/ oc hans Rige krenckis der vdoffuer. Item vdi nød oc trang skal en Konge icke eniste høre de Vises fremsæt oc Raad/ men oc saa andres/ ind til samme Sag endrectelige besluttes aff Raadet. Men dens Raad som han ved at hannem icke ælsker skal han inted efftersølge. Giffuer end den samme en gong it gaat Raad/ da gør han det faar han vil diss bedre være betrodten anden tid/ Men han gør det dog icke stedze/ ey heller aff en god grund.

Effter de Vises oc forstandiges Raad skal en Herre handle sin Sag.

Kongen skal oc haffue Raadz Mend som icke ere squaldurne/ men de som kunde tige/ huess han lønlige met dem handler oc beslutter. Thi her aff faar hans fremset/ mening oc anslag oc god fremgong oc god ende/ oc hans skade oc forderuelse bliffuer affuend. Thi naar Herrer oc Førster haffue god tilsyn/ at alle Menniske vederfares skel/ Lou oc Ræt/ oc at deris Sager oc handel icke ere vdi huer Mandz Mund/ Da er der Fred/ lyst oc enighed vdi Land oc Rige. Men naar Førster oc Herrer haffue it obenmundet oc squalduret Raad/ saa at menige Mand faa deris Raad oc anslag at vide/ Da begynder Had/ Auid/ Wenighed/ Mord/ Kiff oc Trætte/ saa at ingen er fri

Alle tro Radzmend skulle være quartagne oc hemmelige met al ting.

Geron vaar en Tyranne.

faar den anden. Den Tyran vdi Scicilien som hed Geron kunde vel taale oc lide hoss sig de som sagde alt det de vilde/ oc om det end vaar hannen selff emod. Men de samme som icke kunde tige huad dem vdi løndom vaar sagt oc befalet / dem kunde eller vilde han aldelis inted taale eller lide hoss sig.

Geron kunde ingen baguaskere taale eller lide hoss sig.

At haffue dem hoss sig som kunde tige/ er en kaastelig ting.

Derfaare bør sig alle Kongers / Førsters oc Stæders Raad at være quartagne/ som kunde beholde hoss sig det som lønligt er. Thi met it Raadslag / som bliffuer lønligt oc icke obenbaris/ kan it gantske Land oc Rige forbedris. Desligest oc om det obenbaris / da kan det gantske Landz skade oc forderff henge der vdi/ i det at slig fare oc forderffuelse Desligest oc velfart oc lyckselighed henger her vdinden/ Da er det en Herre farligt/ sligt andre at Betro. Det er oc dem som naaget bliffuer betrod / farligt / om de icke kunde tige det samme som lønligt er/ oc dem saaledis betroess oc sigis.

At røbe hemmeligt Raad er gantske farligt / som denne Hystorie giffuer til kende.

Keyser Augustus haffde en i sit Raad som hed Fuluius/ hannem betrode han / oc gaff hannem tilkende huorledis at han vilde beskicke al ting vdi det Romske Rige / oc huo effter hannem skulde Regere. Thi han søcte Vey oc lempe / at hans Søsters Søn / som vaar vden al skyld oc brøde forderffuen/ kunde komme ind igen / oc effter hans død anname Riget oc Regimentet/ Thi han vaar hans æcte Hustruis (som hed Liuia) Søn / huilcken hun haffde afflet met en anden / meget vred. End dog at denne Liuia mente / at hendis Søn skulde komme til Regementet/ oc til Riget. Denne Fuluius bleff tit oc offte atspurt aff sin Hustru (huilcken der haffde hemmelig venskaff oc kundskaff met Liuia) huad der vaar handlet inden Raade om Liuiæ Søn/ at han vilde hende det dog obenbare. Fuluius lod sig det affbede/ oc sagde sin Hustru huad der vaar beslættet/ Hans Hustru sagde det strax Liuie igen/ Oc Liuia breyede Bugusto det samme / oc sagde / Matte du icke haffue sagt mig dette før / men du haffde det i sinde. Thi denne skal nu effter denne dag hade mig oc alle mine. Augustus forferdis aff denne Tale oc bleff vred paa Fuluio. Der Fuluius for-

Quinder kunde icke tige.

mercke

merckte Keyserens vrede / gick han hiem oc vilde straffe sin Hustru/ at hun haffde sligt obenbaret / han haffde oc i sinde/ at vilde haffue stunget sig selff ihiel/ Hans hustru suarede hannem/ dig skede ingen wræt/ om du saaledis drepte dig / i det at du en quinde (huilcken du vdi slig maade lenge oc vel haffuer kent at hun icke kan tige) haffuer betrodt oc obenbaret det som skulde haffue været lønligt / Oc naagen tid der effter drepte de sig baade sammen selffue.

Quindens straff der hun bleff straffid.

En Konge hed Lisimachus haffde en mand / som hed Philippus/ saare kær/ oc giorde hannem alt det hannem lefft vaar. Oc en gong sagde Kongen/ Philippides/ huad skal ieg dig met dele oc betro aff min Sag oc handel/ Han suarede hannem/ Min Herre oc Konge betro mig huad som helst du vilt/ Men lad det dog icke vere hemmeligt eller lønligt/ Denne gode Mand vilde ingen faare staa/ Derfaare begerede han icke heller at vide aff Sagen.

Mand skal icke begere at vide Herrers oc Førsters hemelige sager.

Fridanck.

Jhuo sin tunge vel kan regere/
Han naaer sit alder i heder oc ære.

Det XII. Capitel.

Huorledis at Hindze som kalledis Vildkatten bleff vdsent aff Kongen at steffne Ræffuen anden gong vdi Rætte/ oc huor det gick hannem.

DEn Kongen/ hans Raad oc Herrer alle/
Dette Raadslag sig lode befalde.
At Hindze skulde nu gaa dette Bud/
Oc steffne Mickel som icke vaar god.
Kongen sagde til Hindze mercker dette/
Huad disse Herrer haffue fundit for Rætte.

Den befalning som Hindze fick aff Kongen at føre Ræffuen.

Gaar strax til hannem oc siger saa/
At disse Herrer lade hannem forstaa.
Skal man sende hannem Tredie Bud/
Da skal det svie vdi hans hud.
Hannem oc hans Slect vil ieg saa møde/
Oc slet i grunden legge dem øde.
Beder hannem icke holde sligt faar spaat/
Det er mit alffuere saa helpe mi gaat.
Han er vel andre Diur skadelig/
Men eder haffuer han kær det ved ieg.
Huad i hannem Raade det gør han vel/
Vnderwiser hannem lønlige hoss eder sell.

Hindze ſuarer.

Det maa mig nu ſkade eller fromme/
Huad ſkal ieg ſige naar ieg monne komme.
For min ſkyld gør han dog lidet gaat/
Men holder min tale faar idel ſpaat.
Min Perſone er ringe det vide i alle/
Lader hannem en anden til Rætte kalde.
Brun vaar mectig/ veldig/ ſterck oc ſtor/
J haffue vel hørt huor han der foer.
Huor ſkal ieg fattige handle denne Sag/
Kongen ſagde/ Hindze haffuer denne wmag.
Man finder vel mangen liden Mand/
Vdi huilcken dog er liſt oc forſtand.
Faſt mere end i den ſom er vel ſtor/
Ere i liden da bruger ſtore ord.
Thi i ere Viſſ oc kunde mange maal/
Hindze ſagde/ ieg eder alle Gud befal.
Seer ieg naget Tegen paa Himmelen ſtaa/
Som monne mig til den høyre haand gaa.
Da haffuer ieg lycke foruden tuil/
Oc der hand kom frem vid en halff Mil.
Sancte Mortens ful ſaa han der flie/
O kære/ ſagde Hindze/ vilt du lit bie.
Sla vd dine Vinger oc flu hid fram/
Oc ſet dig her hoſſ min høyre arm.
Fulen fløy paa en quiſt oc lod ſig lide/
Oc ſatte ſig alt til hans venſtre ſide.
Der Hindze det ſaa forferdis hand/

Hud ſig lader tycke at være viſſ oc ſtor/ Staar tit oc offte i gæcke kor.

Sancte Mortens Ful mercker her/ ſom ſomme mene vildgaaſen/ Oc mange mene at hun ſkal haffue nogen beſynderlig væſen/ lycke eller wlycke anrørendis vdi ſin flyct.

 Oc red-

Oc reddis saare fattig Mand.
Dog giorde han som end nu mangen gør/
Naar han naagle onde tidinge spør.
Huo sig selff skal trøste altid / han maa sig sin sorg snart gøre quit.
Han trøstet sig selff det beste han kunde/
Sit huerff at forsømme vilde han ingelunde.
Men gick ret frem til Malepartus/
Oc fant strax Ræffuen vden sit huss.
Her Tal Hindze til Ræffuen.
Han talede til hannem alt der han stod/
Gud som er altid naadig oc god.
Han giffue eder en god Afften nu/
O Mickel sagde han kommer i hu.
Jeg steffner eder i Rætte anden gong/
Jeg haffuer nu løbet denne Vey saa long.
Kongen er vred alt offuer maade/
Han vil eder straffe vden naade.
Komme i icke i Rætte nu met mig/
Da gaar det eder ilde visselig.
Han bad mig oc sige eder her hoss/
At det skal kaaste eders liff oc Godz.
Mickel svarer.
Mickel sagde/ værer vel komne kære frende/
Det er ret gaat at i funde mig inde.
Hindze Frende/ ieg vnder eder gaat/
Sagde den forreder dog mest aff spaat.
Han mente det icke aff hiertens grund/
Men tenckte fast paa it skalcke fund.
Huorledis han Hindze oc kunde skende/
Oc saa igen til Kongen hiem sende.

Ræff.

Ræffuen kallede Katten sin Frende/
Oc sagde/ kære giffuer mig til kende.
Huad i gide ædet det vil ieg eder fly/
Skulde det end hentis en Mil fra by.
Der met gøre wi voss i iafften glad/
Oc i Morgen ville wi følgis at.
Vel aarle til Kongens Gaard at gaa/
Thi ieg kan ingen bedre ven faa.
At følge nu paa denne sinde/
Jeg vnder eder gaat kære frende.
Jngen aff al min Slæct betror ieg saa/
Der mig i min nød saa vel kan bistaa.
Som eder nu/ thi i ere trofast/
J kunde mig hielpe aff denne last.
Det er vid otte dage eller lit mere/
Kom den fraadzelige Biørn/ oc vilde mig lære.
Men hans lære vaar falsk/ kunde ieg forstaa/
Thi tarde ieg ey heller met hannem gaa.
Han braskede oc lod ilde thi han vaar sterck/
Jeg vilde icke for Tusinde danske marck.
Til Kongens Gaard ene met hannem gaa/
Men met eder taar ieg det vel bestaa.
J Morgen tilige ville wi følgis at/
Det synis mig at være det beste Raad.
Hindze suarede til Mickels Tale/
Wi ville icke vor reyse forhale.
Wi ville nu følgis til Kongens Slaat/

Mand skal fliteligе vocte sig for ydmyge oc skinnende ord/ thi der er gerne en ond grund vnder/ Huo sig icke vocter/ han føris i skade oc fare.

Fridanck.
For maanskinnet ieg ingen farre har/ Naar solen monne mig skinne klar. Men huilcken Solen icke klar vil opgaa/ hand tage sig aff maanen det hand kand faa.

Maanen ſkin liuſſ det er voſſ gaat.
Veyen er god oc lucten ſmuck klar/
Jeg vandrer icke i nat huor det gaar.
Sagde Mickel/thi det kunde ſig hende/
At naagen oſſ møtte oc icke kende.
Kunde gøre voſſ ont oc ilde kue/
Om dagen toge han aff for voſſ ſin hue.
Oc hielſede voſſ ſaare om han voſſ kende/
Om Natten torde han oſſ ilde ſkende.
Hindze ſagde Mickel lader mig forſtaa/
Huad ſkal ieg her hoſſ eder nu for Mad faa.
Om ieg i iafften alt hoſſ eder bliffuer/
Mickel ſagde/gode ſøde honnig ſkiffuer.
Andre Retter kunde i icke nu naa/
Thi tager til tacke huad i kunde faa.
Katten ſagde met gaat beraad/
Det er den Mad ieg aldrig aad.
Haffue i icke andet i eders huſſ/
Da giffuer mig dog en god fed Muſſ.
Den Mad kender ieg faar god til fulde/
Honnig ſkulle i vel faar mig beholde.

Her betencker Mickel ſin ſkalck hed meſterlige/oc tager aarſage met huilcken han kan bedrage oc forraade Katten.

Mickel ſagde/ſiger mig vden had/
Holde i Muſt faar ſaa kaſtelig Mad.
Er det eders alffuore lader mig forſtaa/
Jeg vil vel at Afften met eder gaa.
Her Boer en Preſt han heder Her Sode/
Wi ville gaa oc i hans halm oc rode.

Alt i hans lae hoss Kircken monne staa/
Der skulle i fede Muss alskens nock faa.
Man skulde dem paa en vogen icke age/
J skulle i iafften faa dem at smage.
Jeg hører den gode Mand saare kære/
At hannem samme Muss stor skade gøre.
De Pibe oc skrabe man kan dem høre/
Naar de huer anden i Halmen omkøre.
Eya sagde Katten huad kan det skade/
Lader mig men komme til samme Lade.

Den er visselig en gæck/ som søger tro oc loffue hoss den hende icke acter.

Om i ville være min ven/
Kan ieg/ ieg hielper eder igen.
For al den Mad som neffnis kand/
Elsker ieg Muss alt paa min sand.
Vaare det Harer / kaniner eller Raar/
Sødere end Muss ieg aldrig faar.
Jeg siger eder til alt paa min loffue/
Denne Afften alt før i skulle soffue.
Vil ieg eder føre til det Huss/
Der i skulle bliffue Matte aff Muss.

Meget at loffue/ oc inted at giffue Det er daarligt huo det vil driffue.

Faure ord foruden andet gaat/ gaffner lit oc regnis for spaat.

Nu ieg forstaar eders rette grund/
Lader voss strax gaa i denne stund.
Mickel gick lige at Prestens Lade/
Katten trode alt det han sade.
Oc der de skulde til Laden opgaa/
Om Natten tilforn skulde i forstaa.
Haffde Presten mist sin beste Hane/

Thi

Thi Mickel haffde did sin gamle vane.
It Hul haffde han paa Veggen giort/
Det samme haffde Prestens Søn spurt.
Han vaar snild oc sette en Snare/
Faar samme Hul oc vilde forfare.
Om han den skade kunde dergøre/
Som hannem Mickel monne paa føre.
Hannem angrede hans Hane han haffde mist/
Derfaare brugede han denne list.
Mickel fornam at den Snare monne staa/

Huo sin wuen skuffe vil/ Hand bruger søde ord der til. Oc holder sig til hannem alt huor hand gaar/ Til hand hans hierte haffuer stunget it saar.
Ocført hannem vnder sligt venligt skin/ vdi iammer oc nød / stor sorg oc meen,

Han sagde til Hindze hid skulle i gaa.
Ret i dette Hul kryber snart/

Oc

Oc springer flux frem met en fart.
Det er nu Nat det see i vel/
æder flux Muss oc gører skel.
J kunde nu nock aff dem gribe/
Kære hører til huor de nu Pibe.
Naar i ere Mætte da kommer igen/
Jeg vil eder her bie hoss denne Sten.
J iafften ville wi icke skill yes at/
Men i Morgen tilige gaa wi aff stad.
Til Kongens Gaard alt lige saa fram/
Veyen ligger lige/vd met denne Dam.
Hindze sagde tro i at ieg vden vaade/
Her ind skal krybe/tørre i det raade.
Thi Prester ere tredske offuer maade/
De kunde oc vel faar it skalckhed raade.
Der til suarede Mickel den løse skalck/
Eya/ere i oc aff det rædde Folck.
Det viste ieg icke/men ieg maa det nu høre/
Kommer wi ville gaa/did som wi vaare førre.
Alt til min Hustru hun skal met ære/
Oss tractere oc faar voss bære.
God Mad vdi mit eget Huss/
Wi vorde at fri voss vden Muss.
Der Hindze den spaattelige tale fornam/
Da sprang han i det samme/dristelige fram.
Alt ind i Huset/sig til liden fromme/
Thi Snaren strax om hans halss monne komme.

Mellem diss baade er it vnderligt fund/ Naar Verten er fattig oc gesten kund. Vden verten haffuer diss bedre forstand/ Da føris i skade baade gesten oc hand.

Oc bleff ſaa hengendis det vaar det meſte/
Saa ſkende alt Mickel ſine geſte.

J Dette Capitel merck Fire ſticke.

Det Førſte.

Oyen Tienere ville være meget bedne.

Der findis vel Hoffſinder oc Tienere i Herrers oc Førſters Gaarde/ſom lade ſig ſaare viſe oc forfarne vere/Oc naar dem naaget befallis ath gøre eller vdrette/da kunde de meſterlige ſmigle / klyncke oc ſtønye / oc vndſkylde ſig icke at være duelige ſlig huerff oc Erinde vd at rette / icke faar anden ſag/ end at de ville være Roſede / Men deris mening oc begering er inted at man ſkal haffue dem ſlig i fordrag / Men at Herrerne i mer oc mer faa vilge til dem / oc haffue dem der ſaare faſt mere betrode end tilforne / Oc søge dog endelige her vnder deris eyen Nytte/baade oc Profit/Men diſſe ſamme ere ſnart førde vdi ſkade oc forderffuelſe formedelſt deris æregerighed oc betacte Hoffmod / lige ſom oc Katten her vederfaris oc forføris.

Det Andet.

Deutro 18.

At ſette tro oc loffue til Troldom oc fule Tale det er fordømmeligt.

Alle ſom forlade dem til Troldom/Spaadom / oc til beſynderlige Tegen / Fule Sprock / oc beſynderlige dage / Diſſe ſamme ſynde alle emod Gud / oc beſpaatte hans hellige Ord/ huilcket ſom lærer/ at Gud effter ſin wryggelige oc guddommelige vilge oc almechtighed alting Ordinerer/ Regerer / ſkicker oc gør. Vdi ſlig maade handle de ſom acte huad dem om Morgenen møder først faar Fugle eller andre Diur / Encten de løbe offuer Veyen faar dem / eller flue til den venſtre eller høyre ſide/ Der vid tro de at deris Reyſe/ ſkal gaa dem vel eller ilde til haande. Som ſomme/ naar de ferdis oc en hare løber tuert offuer Veyen faar dem / Da acte de det faar it wlyckeligt Tegen. Jtem andre mene oc at nogle Fule rob/oc huor heden de flue/ ſom er ørnen/ Raffnen/ Skadden / Suanen/ oc Vglen at der ſtaar deris lycke oc wlycke vdinnen / lige ſom Hindze her gør.

Her

Her Hans aff Suartzenberg siger vdi Digdernis Hukommelsis Bog.

Være sig encten Quinde eller Mand/
Som Troldom Tror eller gøre kand.
Gudz vrede han visselig offuer sig for/
Lad dig icke wre at det er gode Ord.
Huilcke man saa wchristelige bruger/
Bleffue naagen saa hulpē der vaare siuger
Da er det Dieffuelen som det gør/
Thi du haffuer det vel oc hørt før.
At Gud lader meget offuer voss komme/
For vor Synd thi wi ere icke fromme.
Gud giffuer hannem mact at maa Regere/
Oc saa i Verden flux met voss Hoffere.
Exempel her om kant du oc vel faa/
J Bibelen de samme Screffne staa.

At tilhenge troldom oc signelser/ der met haler mand gudz vrede offuer sig.

Der er dog vdi Naturen Predictiones oc diuinationes/ Det er Jndskud oc at Spaa de ting som tilkommende ere/ Men huad det er kan ingen rettelige sige/ eller vide huem naagen wlycke skal vedersares oc hende/ Hans Hierte giffuer hannem der om vel naaget tilkende / thi hans Tancke oc Sind ere tunge oc bekymrede/ Men han ved dog icke huad det er / eller huad hannem skader før end samme wlycke timer oc falder hannem offuer/ Oc da siger han mit Hierte sagde mig det vel tilforn. Symonides en saare veltalende Mand / fant liggendis vd met stranden it død Menniske / hannem syntis at det skulde haffue naaget besynderligt paa sig/ at han paa fant slig en ting/ Oc bleff derfaare saa lenge paa Landet/ at han kunde begraffue samme døde Kraap. Men hans Stalbrødre som icke ville bie de ginge til skibs/ oc drucknede alle sammen den samme dag / oc han bleff ene vdi liffue / Hans Hierte sagde hannem det/ at den døde skulle være hannem til it Tegen/ han effterfulde sit hiertis indskud/ oc bleff leffuendis.

Vdi naturen ere vel indskydelser som bemercke vel noget tilkommende/ det er dog wuist.

Huad Symonides hende.

Sebastianus Brant Siger.

Daarlige Konster skal ingen bruge.

It Christet Menniske saare ilde staar/
Naar det met daarlige kunster omgaar.
En god Christens Gerning/oc Tale saa vel
Skal være om Gud det fyl gaat skel.
Huad wi gøre voss eller andre til gaffn/
Det skulle wi begynde i Herrens naffn.

Prouerb: 18. Turris fortissima nomen Domini.

Icke sige denne dag ath være verre/
End den i gaar som de onde monne lære.
De sige/ vocte dig i dag det vil ieg raade/
Men det du i Morgen gør kan dig inted (skade.
Da er det gaat Tegen oc icke nu/
Kære Christen kom dette i hu.
Huo som Lærer her falske sticke/
Oc der met en vrang tro vil saa smycke.
Den skal det samme som Kong Saul vederfare/
Han forlod Gud oc fald i Dieffuelens Snare.

1. Regum 28.

Han paakallede Dieffuelen oc trode ham/
Derfaare fick han en euig skam.

Det Tredye.

It Viist oc forsynligt Menniske skal icke vdi sin modgong falde i mißhob.

En Viiss oc dristig Mand / skal icke lade fra sig vige vdi modgongens oc bedrøffuelsens tid sin fornufft oc forsynlighed. Thi de Vises forsynlighed kan fri dem i farens oc nødzens tid / oc bedre beuare dem end Styrcke oc Rigdom. Derfaare skal en Viiss Mand icke forferdis vdi naagen ting/ som han vil anheffue oc begynde/saa fremt at det er erligt oc sømmeligt. Lige som Hindze oc her sig selff trøster / Men naar naagen vederfaris naagen genuordighed/ da skal han dog vduortis (end dog at hans hierte er induortis bekymret) holde sig vid it frit mod/lige som inted vaare/paa det at hans wuenner som haffue hannemført i samme fald oc skade / sig icke skulle glæde.

Det Fierde.

De dynck.

De dynckelgode/ oc de som acte sig selff viise/ bliffue letelige skuffede oc forførde/ Naar de listige oc suigefulde Forførere/ vdi sandhed oc til visse haffue forfaret deris grund oc mening/ oc til huad ting oc værelse de ere mest tilbøyelige/ Lige som Mickel her oc gør vid Hindze/ der han rettelige forstod hans grund/ da førde han hannem vdi fengsel oc stor fare i det at han raadde oc bad hannem springe vdi Hullet/ der som han vel viste at Snaren stod.

Dynckelgod Menniske bliffue forførde i deris egen begerlighed.

Men Huer Viss Mand bør effter de gamle Viises raad forsynlige oc vel betenckt sin handel huerff oc ærinde. Oc icke heller atspørge de listige oc suigefulde eller vbekende om Raad Men søge dem hoss de fromme oc Retuise. Thi den som er fornufftig skal icke forlade sig til de ting som er tuilactige/ Men forfare sandhed oc den rette grund derom/ Han skal icke sette sit liff vdi fare effter naagen andens Raad/ i naagen Sag/ som kan være tuilactig/ om hannem endder vdoffuer stor Ting loffuedis oc tilsagdis.

Raad skal man søge hoss de trofaste oc fromme.

Det XIII. Capitel.

Huorledis at Hindze/ som oc kaldis Ratten bleff forraadt aff Ræffuen/ oc volte met sitt falske Raad oc Tale/ at han bleff fangen/ oc huorledis det gick hannem.

DEr Hindze kom i samme Hul/
Da vaar det Mørckt alt som it Kul.
Oc der hand fornam den lede Snare/
Da bleff han forfærit gantske saare/
Hun snergede sammen met en hast/
Der sad da Hindze alt fangen fast.
Han sprancк hart frem det beste han kunde/
Men slippe kunde han ingelunde.

Hindze han robte ret ynckelig/
Det kan vel tencke nu huer vid sig.
Der Mickel det hørde han bleff vel glad/
Oc sagde/huor smager eder slig Mad.
Gide i ædit disse Muss/ere de fede/
Men i saa quædende effter dem lede.
Viste det Presten eller Martinet/
At i saa haffde deris vilbrad opæt.
De baare eder der til en Sennep sur/
Sagde Mickel der som han stod paa lur.
Siunger man saa til Hoffue naar man faar mad/
I ere offuermaade dygende glad.
Jeg vilde at Isegrim vaare oc der inde/
Saa gantske vel foruaret som i/dette sinde.
Der skulde hannem betales huit oc sort/
For alt det onde han haffuer mig giort.
Met disse Ord gick han nu saa/
Oc lod Hindze der i Snaren staa.
Icke eniste at stiæle oc gøre trætte/
Men at han oc kunde andet ont anrætte.
Desligest at bedriffue hor oc mor/
Ingen skalckhed vaar hannem forstor.
Han satte sig oc faare samme sinde/
Fru Grimholt at søge den stolte Quinde.
For tuende Sager søgte han hende/
Om hun naaget vilde giffue tilkende.
Hvad kæremaal Isegrim vilde sette paa ham/

Naar du vilt andre spaatte oc spe/ Da skalt du først selff til dig see. Gør du det icke du kaldis hans lappe/ Oc maat met ære bære en daare kappe.

At Røffue oc myrde bliffuer end nu (aff de som ere aff Mickels Natur) icke actet for synd.

Det

Det andet / at han vilde gøre hende skam.
Mickel viste vel som ieg forstaar/
At Isegrim vaar i Kongens gaard.
Mellem Vlffuē oc Ræffuen/vaar det største had/
At Mickel vilde side met Vlffuen til fad.
Thi han Bolede hemmelige met Fru Grimholt/
Som var offuermaade hoffmodig oc stolt.
Der han did kom oc det fornam/
At hun vaar vdgaaen lidet faar ham.
Han fant hendis Børn oc hilset dem saare/
Dog mest aff spaat monne hand det gøre.
Mine kære steff Børn huor mon eder lide/
Oc løb strax bort / oc vilde icke bie.
Lit effter at han vaar gaaen aff gaare/
Kom Grimholt ind / oc hastede saare.
Vel aarle om Morgenen / det siger ieg dig/
Hun sagde / vaar her naagen som spurde at mig.
De suarede / ia Moder her vaar ret nu/
Vor Gudfader Mickel / wi kommet ihu.
Sine Steffbørn sagde han voss at være/
Saa mange wi her til samen ere.
Da talde Vlffinnen it ord saa stort/
Han skal det icke haffue for inted giort.
Hun vilde det heffne samme sinde/
Oc søgte om hun ham kunde finde.
Hun fant hannem thi hun viste vel/
Huor han sin iact holt faar sig sel.

Det er en gæck oc skalck foruist/ som skuffer vanuittige børn met løgen oc list.

Huo al ting vil heffne aff hierte oc hu / som hand nem paa siges i verden nu / Den samme leffuer stedze i vrede oc had/oc kand kōme der offuer i fuld ont it bad.

Hun sagde / Mickel huad er det faar or/
De i sagde faar mine Børn i gaar.
J skulle derfaare faa it fendens Aar/
Om ieg vil naagen tid bære loaff oc maar.
Hun vaar fortørnet hastig oc vred/
Oc soer der til om Gudz verdighed.
Alt met hendis Ramme tog hun til ham/
At Mickel det i hans skind fornam.
Hendis vrede vilde han icke lenger lide/
Men vende sig om til den anden side.
At han kunde løbe det syntes hannem gaat/
Jcke longt der fraa / laa it gammelt Slaat.
Hun fulde hannem oc løb vel ført/
Til samme Slaat som nu er hørt.
J maa nu høre it stort euentyr/
Vid den ene side stod en gammel Mur.
En Reffue var der vid den venstre side/
Der spranck Mickel igennem oc lod sig lide.
Den samme Reffue vaar liden sige somme/
At Mickel met nød igennem kunde komme.
Men Grimholt vaar tyck / sterck stor oc fed/
Hun kom oc i Ræffuen gantske vred.
Oc stak ind sit hoffuit oc begyne at trenge/
Men Ræffuen vaar hende alt formeget enge.
Hun skrabede oc trengde det beste hun kunde/
Men at komme igennem kunde hun ingelunde.
Til bage kunde hun ey heller igen/

Jdt ont/ vret oc heffngerigt Mēniske / skal en viss oc forstandig Mand vige / thi han finder ingen ære eller lempe i hannem.

Mickel

Mickel løb omkring oc vaar icke ſeen.
Der han nu ſaa hende ſide faſt/
Han ſuſede til hende met en haſt.
Hun ſagde du gør ſom ingen dannemand/
At du mig ſaa ſkender i fremmede Land.
Mickel ſagde haffuer ieg naaget forſømmet før/
Det ſamme ieg nu veluillige gør.

Tid oc leylighed oc naar en ſeer ſit raaderum gør mangen Tyff/oc giffuer aarſage til meget ont.

Slig en Mand ſin ære ilde beuarer/
Som ſaa ſin Huſtru med en anden ſparer.
Som Mickel Ræff her nu giorde/
Han ſkøtte inted huo det ſpurde.
Der hun kom løſſ aff Ræffuen igen/
Da vaar Mickel borte hendis gode Ven.
At beſkerme ſin ære hun der ſøgte/
Oc kom der met i ſtørre røcte.
Wi ville det met Mickel lit lade ſtaa/
Oc ſcriffue nu huor det Hindze mon gaa.

Nu bliffue ſlige gantſke erlige actet oc holdet vdi Verden/ ſom deris erlige Dannequinde met vnge ſkyrhoppere ſpare.

J Dette Capitel merck Fire ſticke.

Det Førſte.

Mongen Mand ſom bliffuer ført vdi ſkade eller ſkuffet aff ſlig hinderliſtige oc ſuigefulde Forredere / ſkulle tit oc offte taale oc lide ſpe oc ſpaat til deris ſkade / lige ſom Mickel her gør/han ſtaar oc ſpaatter Ratten nu han er kommen i Snaren/thi aff ont ſelſkaff bliffuer ingen forbedret/men faſt mere forhaanet/ forraad/ ſpaattet oc ſkendet.

Effter ſkaden følger gerne ſpaat oc ſpe.

Det Andet.

Huilcken en gong forraader/ kan ilde igen afflade / men forraader vel tirre Huilcken oc en forraader oc vel mange / om hand

Huo en gong handler ſuigelige den ſamme er ſtedze miſtenckt oc ilde betrod.

hand det met lempe kan bekomme/ som Mickel her siger/ Han vilde ath Jsegrim vaare i samme Snare hoss Ratten/ Thi it Menniske som en gong gør en vgerning / aff hannem maa man stedze vente sig vtroskaff/ oc det som ont er/ i det at hans Nature/ driffuer hannem aff den ene vgerning oc Synd i den anden / Saa at han haffuer en velbehagelighed der vdinden/ Ja taar oc berømme sig der aff/ som oc Mickel gør aff det lede Hor som han haffuer giort oc bedreffuit.

Det Tredye.

Horeri er en stor oc suar Synd. — Horeri er en stor oc suar Synd / huilcken Gud baade her oc i den anden Verden (effter den hellige Scriffts lydelse) haardelige vil straffe.

Doctor Sebastianus Brant siger.

Dauid en saare hellig Mand oc from/
Huilcken den hellige scrifft meget tal om.
Gud haffde hannnem kær offuer maade/
Men hans Horeri kom hannem i vaade.
Gud lod offuer hannem komme stor plage/
Oc maatte gøre Penitens alle sine dage.
Han angrede oc begræd sin Synd igen/
Oc fick dog suarlige Gud til ven.
Deutro 22. Horkarle skulle stenis ihiel. — J den gamle Lou man haardelige Bød/
Huo Horeri giorde skulde Stenis død.
Men Stenene bliffue nu sparde vel/
Oc sees flux igennem fingre her til.
Hedninge actede Horeri vere end skyld/
Oc huo hende giorde bleff kast i ild.
Men Veden gelder her mange penninge/
Thi straffis icke denne Synd saa strenge.
Bliffue de end fride for denne ild/
Til helffuede faare de icke vild.
Did komme de vist som saaledis Hore/
Vden de gøre som Dauid han giorde.

Det Fierde.

It vret oc fortørnet Menniske skal mand vige oc inted suare eller emod sige / at vndfly Oprør / Kiff oc Trætte / lige som Mickel her giørde / Han vnduigede Vlffinnen / der han saa hende fortørnet oc skende vred. Thi huilcken der vil met Bulder Kiff oc Trætte met veldig haand / eller faar Dom oc Ræt) beskerme sin ære / den samme berycter sig selff io mer oc mer / vden at samme Persone er diss frommere/ oc faar saa spaat til skaden/lige som Vlffinnen hende at hun miste oc tabte sin ære/der hun vredelige oc met mact hende vilde forsuare oc beskærme.

It fortørnet oc vret Menniske skal man vige.

Huo sin wuen eller den hannem offuerskender vnduiger/ gør viselige kan det oc icke ske met lempe/da giffue sig hannem gode oc venlige Ord/ Om han end haffde fuld god aarsage at forhaane oc offuerskende hannem igen / Thi it gaat Ord finder altid en god sted/ først hoss dem som ere der næruærendis til stede/ naar de saa høre hans taalmodighed / skulle de hannem derfaar prise oc ære. Det andet at den som saa vredelige oc i sin hastighed haffuer Buldrit oc Regeret skammer sig faar den han saa i sin hastighed haffuer offuerfuset/naar han besinder sig / oc hans hastighed oc vrede er forløben / oc den taalmodige gør mere her met/end han haffde paa det allerhøyste oc skarpiste skendet hannem igen.

It gaat Ord finder vel sin sted.

Oc end dog at det er ræt oc sømmeligt at en Mand/ om hans ære bliffuer bekrencket/at han den samme forsuarer/ beskytter oc beskermer. Men fornufften beslutter her emod oc siger/ Wi skulle det icke altsammen holde eller acte for skam oc vanære som voss paa siges. Priser/Roser eller ærer voss naagen som selff ingen ære haffuer / da er det slet inted at acte. Thi huorledis skal den ære naagen anden / som icke ved huad ære er. Her emod igen/naar naagen løss wærlig Mand/eller anden Persone naagen skender met Tale/da skal man derfaare icke gremme sig / men lade det fare. Oc det er it sant oc Vist Loff/som ærlige Mend giffue naagen / Oc en ærlig oc frommer

Det er icke alt skam som voss aff wærlige personer paa sigis.

mer Mand skal det icke gerne see at løst oc draffuelss Folck rose hannem. En Viss oc ærlig Mand straffer løssactigt oc draffuelss Folck / thi skende de hannem igen / oc elske hannem icke / i det at han icke vil samtycke deris ondskaff.

Sebastianus Brant siger.

Sactmodige oc gode Ord bryde vreden sønder.

En sactmodig Tunge vreden sønderbryder/
En vred Gæck sin tale hastelige vdskryder.
Huilcken Gæck til vrede haffuer lyst oc Sind/
Hand bliffuer der aff baade galend oc blind.
Vrede forhindrer den Vises forstand/
At han synis at være en galind Mand.
Huo vreder er/ ved icke huad han gør/
Slar sønder baade Bord/ Vindue oc Dør.
Al vrede skal man fly met stor flit/
Hun forkørter Menniskens Leffnit oc tid.

Det XIIII. Capitel.

Huorledis at Hindze (der hand vaar Fangen) bleff skend oc ilde slagen oc kom dog løss.

DEr Hindze i snaren sad Fangen fast/
Han røbte ynckelig alt som en gast.
Det hørde forscreffne Martinet/
Som haffde den samme snare set.
Vel snart han aff sin Seng opstod/
Oc tackede Gud met it frit mod.
I en god tid kom denne Snare at stonde/
Jeg for nu bod alt faar min vonde.
Den lede Tyff som vaare Høns monne laane/
Jeg for nu vandel faar min store Hane.

Ræffuen er fangen forstaar ieg vel/
Jeg maa nu hen oc gøre hannem skel.
Hand tende it liuff alt met en hast/
Alle folck i Huset soffue fast.
Fader oc Moder bad han opstaa/
Piger oc Drenge desligest ocsaa.
Staar op sagde han oc tager vare/
Jeg haffuer en Ræff alt i min snare.

Efftter hans fortienste ville wi hannem løne/
Hand skal nu betale vaar fede Høne.
De komme alle ond oc god/
Presten oc saa selff opstod.

En løſſkaabe kaſte han omkring/
Oc Preſtedeyen bar mange liuſſ ind.
Der ſtod en Pigſtaff i en vraa/
Den ſamme Martinus monne faa.
Der met begynte han Katten at ſlaa/
Han fick kindheſte baade ſtore oc ſmaa.
Alt paa hans hoffuit oc offuer hans hud/
Oc ſlog hannem ſaa it øye vd.
Aff alle fick han ſtore ſlag/
Preſten haffde en Abille ſtaff.
Der met han Katten dræbe vilde/
Der katten det ſaa han lod vel ilde.
Han tenckte/ de ville mig døde viſſelig/
Jeg beraader mig ei lenger tenckte han vid ſig.
Han ſpranck ret op oc vaar ey ſen/
Oc kom ſaa mellem Preſtens Ben.
Han Bed oc Reff oc giorde al ſin flid/
Oc ſtemmede Preſten oc giorde hannem quid.
Icke alt men den tredye deel forſand/
Aff huilcket han ret kalledis en Mand.
Det Reff han hannem alt aff ſin hud/
Da begynte Preſten at robe Jodut.
Oc daanede hart alt ſom en Sten/
O ve ſagde Deyen dette meen.
Dieffuelen haffuer anret dette ſpil/
Sandingen ieg nu ſige vil.
Alt mit Godz vilde ieg der til ombære/

Der ſom monge blinde monne geſte/ De er den met det ene øye den beſte.

At min Herre skulde icke saa skamfæret være.
Hun soer hart oc bad sig aldrig ske lycke/
Hun haffde fast kærere dette sticke.
Det hun saa ligge paa Jorden faar sig/
End Tusinde Daler det siger ieg dig.
J den onde Mandz naffn er denne Snare set/
Sagde hun oc kallede paa Martinet.
See kære Søn huilcken stor wlycke/
At din Fader miste dette gode sticke.
Hun tenckte vid sig/ min skade er stor/
Oc græd ynckelige oc robte mor.
J denne sorg som de nu hadde/
Toge de Presten i saadan maade.
Oc lagde hannem til Sengs vel halff død/
Katten tenckte vaare ieg aff denne nød.
Han saa at alle toge Presten vare/
Han gnaffuede oc bed paa samme Snare.
End dog at han aff skrøbelighed lidet gad/
Han tenckte/ ilde smager mig denne Preste Mad.
Han bed saa at Snaren gick i thu sticke/
Det tyckte hannem være fuld god en lycke.
Her er icke gaat maa ieg vel sige/
Jeg vil her ingelunde lenger bie.
Han spranck aff hullet det beste han kunde/
Til Kongens Gaard monne hand fast stunde.
Den gemiste Vey til Slaattet mon gaa/
Før end han did kom da vaar det høy da.

Han sagde/ huor har Broder Rus regeret nu/
Oc kommet mig i fat met denne tiu.
Han kom til Slaattet vel ilde skend/
Met det ene øye slet forblend.
Kongen bleff vred alt offuer maade/
Dette skal heffnis vden all naade.
Sit Raad lod han tilsammen kalde/
De der til stede vaare alle.
Oc de Viseste aff hans Hoffsinde/
Han bad dem strax snilde Raad finde.
Huad han skulde gøre at han kunde/
Faa Mickel til Rætte nagle lunde.
Som huer mand bekærde oc gaffue Sag/
De han haffde forraskit oc giort vmag.
Der alle disse ord nu vaare skede/
Sagde Greffuingen i Herrer mue dog vide.
Alt vaare min frende end halffue verre/
Skal dog brugis fri Ræt naadige Herre.
Man skal hannem Tredye gong kalde fram/
Saa bør en fri Mand ellers vaare det skam.
Vil han da icke frem oc til Rætte staa/
Da maa eders naade lade rætten gaa.
Oc er da troligt huad disse sige/
Da bør hannem faar sine Gerninger lie.
Kongen suarer. Kongen sagde huem vil sig vnderstaa/
Oc nu til Mickel dette Tredie Bud gaa.
At miste it øye som Hindze giorde/

Eller

Eller it øre om det kunde saa vorde.
Oc saa sit Liff i stor fare sette/
Oc føre end da ey Mickel i Rætte.
Jngen faar ieg at fare dette Bud/
Greffuingen sagde alt som han stod.

Herre/ begere i det aff mig/
Dette Bud bær ieg alt vden suig.
Det gaar mig der offuer huor det kan/
Jeg vil det vaage/ alt som en mand.
Kongen sagde da gaar i mag/
J haffue nu hørt all hans Sag.
Derfaare seer vel til oc værer Viiß/

Mickel haffuer ſtuderet i Pariſſ.
Han er liſtig oc tredſk offuer maade/
Seer nøye til vil ieg eder raade.
Greffuingen ſagde ieg tror foruiſt/
Han gaar met mig vden argeliſt.
Oc gick her met til Malepartus/
Der fant han Reynicke i ſit Huſſ.
Hanſſ Huſtru oc Børn desligeſt oc ſaa/
Han Hilſede dem alle ſtore oc ſmaa.
Oc ſagde frende ville i mig høre/
Mig vndrer ſtorlige i taare ſaa gøre.
At holde ſlig Bud faar haan/ ſpaat oc ſpe/
Oc acte icke Kongens ſtore vrede.
J foracte hans Bud oc ville icke komme/
Det vil eder paa det ſiſte lidet fromme.
Synis eder ſaa gaat ieg vil det raade/
Legger aff eders rycte oc beder om naade.
Jeg raader at i met mig til Kongen komme/
At bie lenger ſkaffer ingen fromme.
Offuer eder kæris haardelige diſſ ver/
Den Tredie gong i nu ſteffneſſ her.
Komme i icke til ſtede met mig/
Da bliffue i belagde viſſelig.
Thi Kongen haffuer det nu ſelff ſagt/
Hand vil eder ſøge met ſin mact.
Oc legge ſig faar eders faſte Huſſ/
Som kaldis aff mange Malepartus.

Den ſom icke vil høre huad hans ven hannē raar/ Før end hannem nogen ſkade offuer gaar. Oc kommer der offuer i fald oc trætte/ Jeg ſiger hannem ſkeer det alt met rætte.

Eder/

Eder/eders Børn oc venne Viff/
Vil det kaaste godz/ære oc liff.
Thi i kunde Kongen icke vndkomme/
Thi gaar met mig det skal eder fromme.
I kunde ful vel eders Logicam/
Bruger hende men flux/i gaa vel fram.
I haffue vel før staaet større fare/
End denne her naagen tid kan vere.
Oc komme dog bort vden skam oc spaat/
Men eders wuenne finge lidet gaat.

De subtilige/behendige oc listige Finantzer kunde alle vegne. Skaffe deris fordeel / oc end da kalting sig mesterlige fororsage oc vndskylde.

I Dette Capi. merck Tuende lerdomme.

Den Første.

Poeten straffer met betackte Ord / vnder denne Kircke Herris Persone den gantske geystlige Stat / huilcke der skulle være alle Menniskis speyl oc Exempel vdi gudeligt/ ærligt oc wstraffeligt leffnit / som Christus haffuer befallet dem / der som han siger. Lader eders Liuss skinne faar Mennisken/ saa at de see eders gode Gerninger / oc prise eders Fader / som er i Himmelen ꝛc. Men denne forneffnde Aandelige Stat er aff sin rette Vey/baade aff den Christelige oc Scrifftelige Brug (huilcken oc den første Christelige Kircke haffuer holdet klar/ren oc pur) slet oc plat affuigen. Thi i den første Christelig Kircke / vaar denne Stat Ecteskaff effter Christi Lære fri/ huilcket dog Paffuerne aff deris egen paalegge haffue forbudit vden al scrifftens grund oc forstand/ oc der met er Dørren opladen til all Horeri oc skørleffnit. Thi Presterne holde och haffue nu stercke oc føre skøger/saa mange dem lyster / vdi den sted som dem burde at holde deris Ecte Hustruer oc dannequinder huilcket er emod Gud oc den hellige Scrifft / oc Christenheden til alsom største skade oc forderffne/Thi de giffue der

Math. 6.

Den aandelige stat er straffelig/ oc monge forarge sig paa hannem formedelst deris horeri oc onde leffnit.

Paffuen met sine aandelige er en orsage til al horeri.

ue der met onde Exempelle oc forarge her met den menige Mand / saa at de efterfølge deris onde Handel oc leffnit oc acte Horeri oc skørleffnit faar ingen Synd / oc sige / Vaare det saa stor Synd / da giorde Prestene det icke ꝛc.

Den ærte stat haffuer i gamel tid været de aandelige fri faare.

Den Gamle scrifft bær vidnisbyrd / ath Bisperne oc Presterne vdi fordom tid haffue hafft Ecte Hustruer. Thi den store Lærefader Gregorius Nazianzenus er vdi Nazien (vdi sin Faders sted / som oc vaar en god oc from Biscop) sæt och kaaret til en Biscop effter sin Faders død. Oc den hellige Matyr Eupsichius haffuer været en Prest vdi Cesarea / oc haffuer hafft en ærte Hustru.

Concilium nicenū haffuer samtyckt oc bewilliget den ærte stat.

I som kaldis aandelige haffuer ait til eders stat.

Item In Concilio Niceno vilde denne gode hellige oc fromme Mand Paphuntius icke samtycke / at Presterne icke skulde haffue deris ærte Hustruer / oc sagde / Ærte Folcks sammenliggelse oc samquem er en kyskhed / oc han fick met hald och bistand aff den gantske forsamling. Item i den geystlige Rætt staar saa screffuit. En Biscop / Prest eller Diacon som leffuer i Horeri / skal affsettis oc skal driffuis aff Kircken oc iblant ligfolcket at gøre plict oc Bod.

Item ingen skal høre den Prestis Messe som viderlige haffuer naagen Hore eller Concubin hoss sig vdi sit Huss.

Item En Biscop som faar Penninge oc gunst eller gaffue skyld samtycker naagen Prestis Horeri / den samme skal affsettis / oc icke lenger være Biscop / men kaldis en wtuctig Hund.

Det Andet.

Vden gensuar oc forhørelse skal mand ingen dømme.

En Første / Herre eller Dommere skal ingen offuerfalde eller fordømme i huor monge kæremaal der siges paa hannem / Men effter sine Vise oc forstandige Radz Raad / oc effter lowens indehold skal han tre gonge vdi Rætte kaldis eller steffnis. Thi effter de Gamle Vises vnderuisning / er ingen ting met huilcket en Konge / Herre eller Første sine Land oc Rige kan bedre beuaare / oc sin ære formere end ath han i alle sine gerninger vndflyer hastighedz vrede / oc all wræt / oc han

setter

setter sit raadslag til erlige oc fromme Mend/ som ere forfarne oc forsøcte vden oc inden Landz/ oc vide huad ont oc gaat er/ oc de som ere brugede i alle hande Sager. Men der som han fortørnis paa naagen/ at han icke da den samme vbetenckt oc i sin hastighed lader straffe/ Rette eller omkomme/ Oc end dog at alle Mennniske skulle oc bør aff rætte saaledis holde dem. Saa bør det oc besynderlige alle Herrer oc Potentater at de ere longsomme oc sene met deris vrede/ oc dem vel betenckte huad de ville gøre/ oc bespørge dem met deris vise oc elskelige Raad/ Naar de det gøre/ da faa deris Sager oc Erende en lyckelig fremgang. Oc naar de end stundem bliffue straffede oc vnderuisde aff deris elskelige Raad/ da skulle de icke bliffue hastige eller vrede/ men det samme sactsinodelige oc met it ladderfult oc blit ansict venlige anname.

En Første oc Herre skal sky vræt oc vrede.

Herrer och Potentater skulle sig vel besinde før de derer vrede vdøse.

Det XV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen suarede Greffuingen der han steffnde hannem i Rætte/ oc at han skulde følge hannem til Kongens Gaard.

DEr Greffuingen gaff Ræffuen sligt til kende/
Det er sant sagde Mickel kære Frende.
Det er best at ieg gaar met eder did/
Oc forsuarer selff min Sag met flid.
Jeg haabis at Kongen beuiss mig naade/
Jeg kan hannem i hans Sager vel raade.
Det ved han vel thi han er klog oc viss/
Det hader mange at ieg haffuer den priss.
Hoffind alt vden mig icke vel kan staa/
Haffde ieg end fortørnet store oc smaa.
Kan mig det hende oc maa saa ske/

Den blackede best kand ieg vel smucke Oc til hoffue mesterlige neye oc bucke. Sligt til min sag mon rettelige høre/ Jeg kand falskt aluore oc stempt fremføre.

At ieg kan Kongen vnder øyen see.
Oc komme saa først met hannem i Tale/
Jeg vil vel huiske hannem met min hale.
Han skal sin vrede vel lade falde/
Oc mig sin kære Søn strax kalde.
Kongen haffuer naagle Raadgiffuere nu/
De ere icke end alle rætt sandru.
Deris Raad de giffue haffue liden god grund/
Oc forstaa icke deris egen Tale mangen stund.

Fromhed kommer snarlige paa sin rette maade/ Den stund wtro al ting vil beslutte oc raade.

Hvo sig selff vil loffue oc prise/ Det er almindelig gæcke vise.

Men skal naaget beskuttis/ da maa Mickel fram/
Vaare det end i Keyserens Gaard i Amsterdam.
J huor Herrer oc Førster tilsammen komme/
Oc naget subtiligt ville beramme.
Da maa alt Mickel opløse knuden/
Oc mange aff de andre staa foruden.
De hade mig derfaare det ved ieg vel/

Sig selff ingen prise skal/ Det gode loffuer sig selff vel.

Mange haffue sorit paa Liff oc Siæl.
At ville mit verske ehuor de kunde/
Det bedrøffuer mit hierte mange lunde.
Der ere vel thi de mig ilde mene/
De formaa fast mere end ieg allene.
Det samme vil mig mest forfære/
Dog er det bedre at ieg met ære.
Nu selff met eder til Kongen gaar/
At forsuare min Sag oc erlige staar.
End lade min Hustru oc Børn nu/
Side i fare/ sørg oc stor omhu.

Da

Da vaar baade ieg deſligeſt oc de/
J grunden forderffuede det kan ieg ſee.
Thi Kongen er mectigere end ieg foruiſt/
Jeg maa hannem vige det er mig beſt.
Han vil altid haffue vundit ſpil/
Thi maa ieg gøre alt huad han vil.
Derfaare ſynis mig ſom ieg haffuer læſt/
En venlig handel den vaare mig vel bæſt.

J Dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Det Første.

Til hoffue oc i Herregaarde kan Mickel icke miſtis/ Thi han ſkal paa alle ſider være met i Raadet / være ſig encten Herren eller vnderdane til onde eller gode / til gaffn eller ſkade. Jgennem denne Mickel forſtaas alle hinderliſtige/ ſuigefulde/ wtro/ falſke/ løſe/ ſkalckactige Menniſke/ huilcke oc ſaaledis neffnis / hyglere / Smiglere / Gliſener / Ja Herrer/ Spitzhatte/ øernmulckere/ Per Nackis Suene/ Jtem Mundkemper/ Tunge/ terſkere/ øyenſkalcke/ de ſom bære Kaaben paa baade arler / vendekaaber / Oc kunde Segle met alle honde Vær/ ſaa vel met det emod er/ ſom met er / Oc blæſe ſomt vd oc beholde helten inde igen / ſom ſqualdre oc bagtale huer Mand/ ſom hilſe ydmygelige dog aff ſkrymteri / de ſom ſlicke faare/ oc riffue ſtore ſkrammer bag effter/ De ſom pege til vandet oc mene ilden / De ſom met den ene haand recke ſmør oc Brød frem / oc i den anden haand haffue de lønlige en Sten til rede/ Summa ræt aff ſkummede ſkalcke/ faar huilcke ingen from Mand kan tage ſig vare.

Mickel kan man icke vel miſte til Hoffue.

Huad ſlags menniſker her forſtaas met dette Mickels naffn.

Alle Hiſtorier baade hellige oc hedenſke Scriffter giffue vidniſbyrd / at ſaadane haffue for derffuit mange Herrer oc Førſter/ Somme haffue de giort til Guder met deris ſuigefulde vnderuiſning / Saa at de haffue ladet vdgaa obenbare

Alle Potentater bliffue forførde formedelſt de wtro Spitzhatte oc falſke Raadgiffuere.

Edict at tilbede dem. En anden haffue de giort til en obenbare Tiranne oc end dog roſet oc priſet hannem faar en from oc tuctig Regente/ haffue ſaa ſett hannem kappen paa / met ſtore longe øerne. Den Tredye til en Sæck oc naar / Slige ſmiglere oc øyenſkalcke haffue vnge och vforſtandige Førſter vnder dem / ſom Piberen ſin Hund / oc forderffue ſaa baade Førſterne oc vnderſaattene. Thi naar Herren er forderffuit/ da recker det vel til Menigheden oc Almuen.

Piberens hund.

Ecclesiasticus 10.

Huor met en Barnuen Konge bekymrer ſig.

Derfaare ſiger Salamon / Ve det Land hues Konge it Barn er/ Det er ſom ſin tid (vdi velløſt / druckenſkaff fradzeri/ Jact oc anden gæckeri) tilkommer/ oc lader ſit Raad Regere Landene/ Som den Hiſtorie om Sardanapalo/ oc Daniel om Baltazer giffuer tilkende. Naar nu Herren ſaaledis ligger vdi ſin vellyſt/ oc lader andre Regere / da vil huer fortiene tack aff Herren / oc ſkicke hannem flux til køckenit / oc diſſemellem glemme de ſig icke ſelffue Men huer vocter vel paa ſin ſkandze. Da ſkulle de fattige vnderſaate Borgere oc Bønder holde Hoffuedit frem/ ſkattis oc plaggis. Thi naar Herren vdi ſlig maade ſin vellyſt kan bekomme/ oc Befallings Mendene diſſemellem ſig vel beſørge / klippe Faarene flux &c. Da forarmis Folcket / Byer oc Stæder falde ned / Ager oc Eng ligge øde / naar man nu ydermere vil trenge ſkatte oc plagge ſaadan bedrøffuit oc fattig Almue/ der aff begyndis da oprør oc anden wlycke / aff huilcket da endelige Landene ſlet forderffuis oc ødeleggis.

Orſage huorfaare at land oc Rige / Folck oc vnderdane forderffuis oc forødis.

Fogeder oc andre befallings mend haffue regementet, oc Herrerne naffnet.

J det nu / at denne falſke oc ſuigefulde Mickels art almindelige haffuer Regementet / Saa at Herrerne haffue icke ſtort mere end Naffnet/ oc huort diſſe øyenſkalcke ville haffue dem/ did kunde de wende dem / Saa at Herrerne bliffue endelige ſaa forførde / at de ſaare ſuarlige kunde talle hoſſ ſig de gode Raadgiffuere / oc fromme Tienere / Men de ere i ſaadan Mening / Som her Hans aff Suartzenberg i digdernis hukommelſis Bog ſcriffuer.

Her Hans aff Suartzenberg i dygdernis Hukommelsis Bog.

Huo i gunst oc naade/ vil hoss mig være/
Den skal stedze sige det ieg vil høre.
I huo hoss mig Roser den onde daad/
Den bliffuer den ypperste i mit Raad.
Den Tienere giffuer ieg icke stort/
Vden han gør huad ieg vil haffue giort.
Oc huo mig siger ret sandhedz grund/
Min vgunst for han alt samme stund.

Aff onde Regenter oc vchristelige Herrer.

Men en Første skal effter de gamle Vises Raad vindskibelige acte oc paa mercke huo hannem kan være gaffnlig oc duelig i sin Tienste/ oc de samme Tienere skal han kende vid deris tuctige oc erlige Leffnit. Thi der findis Tuende slags Mennisker paa Jorden. Det ene slags leffuer eniste effter deris eget Sind oc villge vdi al vhøuiskhed Synd oc ondskaff. Oc slige skal han met det første skilie sig vid / Ellers lignis hand vid den som vuitterlige vaar gongen offuer nogle onde oc forgifftige Orme/ oc de samme haffde hannem ingen skade giort vdi naagen maade/ Den samme giorde daarlige om han vilde gaa end en gong offuer samme Orme at forsøge om de icke nu vilde ederstencke eller forgiffue hannem. De Andre ere trofaste / tuctige oc retuise / de handle oc vandle deris Sager huerff oc Erinde obenbare vden falsk oc suig / Oc de samme lignis ved herlige oc velluctendis Vrter oc Blomster/ i mere oc mere mand valcker oc sønder vriffuerdem i herligere oc kaasteligere luct giffue de fra dem. Saadanne skal en konge eller Herre vduelge sig til Tienere / oc skal hoss ingen foracte retsindighed/ erlighed eller tuctighed i omgenge/ om sligt end fundis hoss en ringe oc vactig Persone.

En Første skal haffue act paa sine tieneris trofasthed.

Vdi Dygdernis hukommelsis Bog bliffuer en retsindig Herris oc Førstis Embede bescreffuit som her effter staar.

Huor vid at en from Første skal kendis.

En Konge oc Første kendis her ved/
Hoff sine Tieners leffnit oc sed.
Oc huor han holder sin mynt ved lige/
Fred/ Lou oc Ræt icke lader vnduige.
Merck at all Offrighed er aff Gud/
Som hannem elske oc holde hans Bud.

Roma: 13.

Som man oc finder at mange gøre/
Derfaare skulle de den glæde høre.
At de skulle krunis i Himmerig/
De andre i Helffuede som gøre suig.

Sap: 6. Iudicium durißimum in ijs qui presunt fiet. Potentes potenter tormenta patiuntur.

Oc huo met Velde oc Tiranni Regerer her/
Han skal oc lide veldig Pine der.
Det Land staar i fare alt paa min sand/
Hues Konge er it Barn vden al forstand.

Det Andet.

Mickel er vdi alle Raadslag den ypperste.

At Mickel oc saa er den ypperste vdi alle Raadslag oc huor naaget subtiligt eller lystigt skal beslutttis da maa han frem/ som han selff giffuer tilkende vdi dette Capitel/ Dette her er mer sant end gaat er / huilcket (huor som sig naagen vil see til bage) vel haffuer seet / Ja kand see oc føle huor listelige at Mickel haffuer spillet nu en long tid / oc end nu ath beuise dette videre met obenbare Exemple stode saare vel at gøre/ Men der aff kunde fødis Had oc vrede/ i det at Sandhed icke vel kand taalis / Men her Hans Mørslin Ridder Tal her om i Hustru vtroß scriffuelse saaledis.

Fru Wtro.

Naar man endelige skal i Raadslag gaa/
Den ypperste i Raadet siger da saa.
Alt det hans Herre gerne vil høre/
Aff falskhed hans Tale der hen kand føre.
End dog at Herrens vilge er from oc god/
Oc den Sag icke ret til grunde forstod.
Ja Herre i ere paa den rette Vey/
Siger han her til kand ingen sige ney.

Jeg

Jeg trøster det icke bedre at gøre/
Aff Praal oc Roff mon han sligt fram føre.

Herrerne forførtis aff smeger.

Met smigrende Tale saa sin Herre smør/
Oc met sligt meget ont anretter oc gør.
Acter inted vden at han kan bliffue vid mact/
Huo der offuer faar skade haffuer hand ingen act.

Huo sine Axler vel monne smøri ge/ Diss lettere han sin Vogn kan føre.

Skulde end mange aff landene driffuis vd/
Slig en acter det ey vid en huede strud.
Ja skulde end hans Herre lide skade/
Han skøder det ey kan han faa bade.

Det Tredye.

En som er omkring giffuen met Sorg oc modgong oc omhygge/huilcken han kan ingelunde forbigaa eller vnduige/ den samme skal sig selff trøste och icke falde i mishaab/ Som Ræffuen sig oc her selff trøster. Thi inted Menniske (sige de gamle Vise) skal haffue saa stor sorg eller modgong / at han icke skulde kunde trøste sig selff/eller oc at samme sorg oc modgong formedelst hans gode Venner vdi naagle maade io kunde minskis. Thi er den samme modgong oc sorg om en Sag eller ting som giort oc skeed er / da er hun forgeffuis oc vnyggelig/ Er det oc om en ting som end skal ske oc hende / da er den sorg oc vnyttig/ Thi alle tilkommende ting ere vuisse oc omskifftelige. Men huilcken nu sine Vuenners Hierte met sin sorg oc modgong vil frygde oc glæde/den samme gør daarlige. Thi sorg oc omhygge/kan icke igenføre det som tafft eller borte er/ Men forderffuer Sind oc forstand/oc forminsker Menniskens styrcke/krafft oc mact &c.

It Menniske som er bedrøffuit oc sorgfuld skal sig selff trøste.

Sorg oc drøffuelse hielper inted / men det forkrencker menniskens sind oc forstand.

Fridanck Siger.

En Viss Mand skal lønlige sin armod bære/
Oc icke faar mange sig haardelige kære.
Ellers vige hans Venner strax fra ham/
Naar de formercke hans fattigdom.
Den fattige har ingen bedre Ro/tro mig/

End it ladeligt haab oc behielpe sig armelig.
Huo en fladføring er fød vden rente/
Den taar sig aldrig stort Herredom vente.

Det XVI. Capitel.

Huorledis Mickel tog orloff vdaff sin Hustru/ Oc gick met Greffuingen til Kongens Gaard/ oc huorledis at han giorde sit Scriffte= maal paa Veyen.

De gamle bør fornufft oc tuct/ Der aff da lære de vnge smuct.

MIckel sagde Ermelin Hustru hører nu/
Jeg befal eder mine Børn baade thu.
At i dem ville vel beuare/
Offuer alt befal ieg eder saare.
Min yngste Søn Reynardin/
Hans graaner staa hannem lystig oc fin.
Alt om hans Mund thi han er æcte/
Jeg haabes han skal effter mig slæcte.
Her er oc Røsel en dristig tiu/
Jeg har hannem vel kær det vedst du.
Gør dem til gode allesammen/
Det er min vilige vden gammen.
Jeg vil det betencke Ermelin kære/
Oc vil dig nu befalle vaar Herre.
Han felde taare hun giorde oc saa/
De vaare bedrøffuede maa i forstaa.
Met slig ord oc lader skildis de at/
Greffuingen sagde lader voss gaa aff stad.
Fru Ermelin bleff vdi sit Huss/

Al skam oc last holdis nu for ære/ Vdaff de gamle de vnge lære. Alt til det verste mand vng dommen monne holde/ Der met tro oc kierlighed mon forkalde.

Met

Met hendis Sønner i Malepartus.
Wforſynet lod han ſit Huſſ ſaa bliffue/
Stor ſorg Ræffuinden derfaare mon driffue.
Der de vaare bort gaagne naagen ſtund/
Saa komme de til en liden lund.
Da ſagde Mickel hører mig nu frende/
O Grimbart mit Hierte vil ſlet opbrende.
Jeg frycter ieg gaar vdi Døden ind/
Mig angrer ſtorlig al min Synd.
Som ieg haffuer giort baade ſtore oc ſmaa/
Derfaare vil ieg nu til Scriffte gaa.

Seneca.
Ingen ting er bedre end at haffue en tro Ven met huilcken han driſtelig taar tale/oc ſette loffue oc lid til.

Kære frende ret nu/her ſtrax til dig/
Jeg haffuer ingen anden Preſt hoſſ mig.
Naar ieg haffuer Scrifftet mine Synder ſaa/
Min Sag bliffuer icke diſſ verre da.
Greffuingen ſagde/J ſkulle forloffue/
At i ville aldrig Stiæle eller Roffue.
Forrederi/Suig oc argeliſt ingelund/
Maa i icke her effter bruge naagen ſtund.
Ellers hielper eders Scrifftemaal ſlet inte/
J taare ey heller Affløſning vente.
Ja ſagde Ræffuen det ved ieg fuld vel/
Jeg vil begynde hører nøye til.
Confiteor tibi Pater et Mater/
At ieg haffuer ſkent baade kat oc aatter.
Oc mange andre giort ilde emod/
Thi vil ieg gerne anname Plict oc Bod.

Her begynder Ræffuē ſit ſcrifftemaal / dog aff it falſkt Hierte ſom hans rette art er.

Greff=

Greffuingen sagde/ huad skal denne hacke kaal/
Gører Ret paa danske eders Scrifftemaal.
Da kand ieg det samme ret forstaa/
Saa kunde i oc ret Affløsning faa.
Mickel begynte paa danske igen/
Alle Diur som leffue huer oc en.
Haffuer ieg fortørnet met falsk oc suig/
Jeg begerer at de forlade det mig.
Jeg volte at Biørnen bleff fangen oc Saar/
Der han od det honnig i Rustefils gaar.
Han fick store hug dragis mig til minde/
At blodet alt offuer hans Næse monne rinde.
Hindze lærde ieg at fange Mus/
Thi kom han met it øye til Huss.
J Snaren bleff han hengendis fast/
Han bleff der slagen støt oc kast.
Det vaar min skyld bestaar ieg vel/
Hanen maa vel kære met skel.
Jeg haffuer ædit hans Børn store oc smaa/
Huor ieg dem fant ieg lod dem icke gaa.
Derfaare maa han vel offuer mig kære/
Det tyckis mig nu saare ilde at være.

Naar en Gæck til scrifften monne komme Da sider han alt som en Dumme. Sin egen wgerning fast berømmer/ oc andre retter oc fordømmer.

J dette Capitel merck Trende lerdomme.

J dette Capitel Lærer Poeten at Forelderne skulle haffue stor oc god tilsyn oc act / til deris Børn / at optucte dem i Gudz Fryct oc al dygdelighed/ vdi Christelig vnderuisning oc lærdom/ den stund de ere vnge oc smaa/ oc skulle icke haffue lyst eller

Børn skal mand i vngdommen vnderuise/ straffe oc lære.

eller behagelighed vdi deris wtuct oc skalckhed/ Icke heller see igennem fingre met dem / men straffe tilbørlige som vidbør. Der som Forelderne dette icke gøre/ men lade deris Børn regere effter deris egen vilge/ da skulle de bære den fare/ at de skulle see / høre oc spørge Synd / skam oc skendzel til dem / oc der vdoffuer aff Gud haardelige derfaare straffis. Her om giffuer vidnisbyrd den ynckelige Død som den Høye Prest Heli fick faar hans Børns wlydelse skyld / thi han haffde icke vel optuctet dem i deris vngdom / der han fick kundskaff at hans Sønner vaare slagne/ styrte han baglengis ned aff en Stoel oc slo sin halss sønder/ Dygdernis hukommelse Tal her om. 1. Regum 2.

Jo kærere børn/ Jo skarpere riss.

Huo vnge Børn vil Riset spare/
Han før dem selff i nød oc faare.
En gammel Hund sig vden trætte/
Icke i lencken lader vel sette.
Ville i derfaare aff eders Børn haffue ære/
Betilige holder dem til Christelig lære.
Gøre i icke det i rue det ilde/
Naar i da ville/ da er det forsilde.
Huo sine vnge Børn er formeget blød/
Han napper der aff Røn før han bliffuer død.
Oc er foruist deris største wuen/
Han skal det selffue græde igen.
Det han nu leer her hiartelig/
Denne Regel feyl icke tro det mig.

Det Andet.

Den skyldige befryeter sig stedze.

Her skalt du mercke at den som ved sig skyldig i en wgerning/ den samme befryeter sig stedze / lige som Ræffuen sig oc her befryeer / Oc samme fryct kommer mere induortis aff it Menniske/ end vduortis/ ind i hannem. Lige som en befinder induortis i sit hierte at være skyldig eller wskyldig/ saa glæder han sig eller oc gremmer sig / Salomon siger: Den wrætuise flyer om end ingen setter effter hannem/ Men den Retuise er dristig som en løuve. Prouerb: 26.

Haab

Haab oc redsle haffuer huer mand nu/
Alt som hans gerning komme hannem i hu.
Conscientien vnderuiser alle mand/
Alt huad han frycte eller haabe kan.

Saaledis frycter sig huer Mand / dog allermeest faar sig selff/thi huer ved selff best/huorfaare han skal sig befrycte/ Oc andre kunde hannem icke nær saameget tiltencke/som hannem selff der om viderligt er.

Det Tredye.

At scriffte sin synd aff Hiertet det er got oc nytteligt.

Her læris at den/huilcken sin Synd oc Misgerning hierteligt angrer/ oc befrycter sig derfaare icke at skulle bliffue salig/Den samme skal bekende sin offuertredelse oc Misgerning faar den euige Gud/oc begere at bede om Syndernis forladelse. Desligest oc begere oc alffuorlig bede naade aff den Almectiste Gud/ sig at vocte oc beuaare fremdelis for Synd oc ondskaff. Der nest opsøge sig en from oc trofast Scriffte fader/oc hannem berette sin anliggende nød oc trang/ oc begere hiertelige aff hannem husualse / hielp / trøst oc raad aff den hellige Scrifft / Paa det at han icke kommer der offuer i fortuiling eller i videre nød oc fare. Den samme skal da trøste hannem met det hellige Euangelio oc Gudz naadelige forjættelser oc hannem saa Absoluere &c. Men huilcken falskelige Scriffter/ som den vtro Ræff her gør / den samme faar oc lige saadan Affløssning/ Thi hans Synd angrer hannem icke aff hiertet/ Derfaare er hans anger/ Plicht oc Bod/ oc forsett icke mere at synde falsk/oc vduelig / Oc derfaare hielper hannem huercken Scrifftemaal eller Affløsning.

Den som falskelige/oc eniste for en siduane scriffter / som nu dagelige skeer / sligt scrifftemaal gaffner inted.

Sebastianus Brant Siger.

Hud aff skrømteri til Scriffte gaar/
Aldrig han ret Affløsning faar.
End dog at han meen at vere Synden quit/
Ja som en Hund om Maymaanetz tid.
Sine Lopper/det vide i alle vel/

Huor

Huor de hannem da plaffne oc gøre skel.
Huo stedze Scriffter oc i Synden bliffuer/
Slig Synd Gud hannem aldrig tilgiffuer.

Det XVII. Capitel.

Huorledis at Mickel ydermere naagle sine Misgerninger scriffter/ besynderlige huorledis at hand tit oc offte haffuer handlet snigelige mod Vlffuen/ oc hannem bedraget oc skuffet.

Kongen haffuer ieg oc skuffet fast/
Jeg haffuer hannem skend oc giort stor last
Dronningen desligest oc mange sinde/
Huilcket hun icke snarlige skal foruinde.
Jeg haffuer dem skent baade tillige/
Oc end vil ieg eder it andet sige.
Vlffuen haffuer ieg giort meen met flit/
Dette op at regne toge megen tid.
Han er icke min Frende ieg kalder ham saa/
Han hører mig inted til skulle i forstaa.
Det hende sig vid sex Aar/ er ieg from/
At han til mig vdi Eserom kom.
J huilcket Kloster ieg haffde giffuit mig/
At ieg der maatte leffue gudelig.
Han bad mig venlige vide hans beste/
Han vilde sig oc i Klosteret feste.
Jeg giorde oc saa han kom der ind/
Han vilde strax Regere effter sit Sind.
Han løb til Klockestrengen oc begynte at Ringe/

Her bliffuer Vlffuen en munck/ oc dette haffuer it lønligt oc betact stycke met sig. Thi lige som Vlffuen ingen Diur forskoner/ Saa opsluge oc munckene al verdsens godz oc rigdom i huor de det kunde offuerkomme.

Det giorde hannẽ saa gaat/ at han maatte springe
Hans fremer Føder lod ieg binde fast/
Til samme Streng alt met en hast.
At han sin lyst bøde kunde/
Oc Lære at Ringe vel til grunde.
Men det kom hannem lidet til fromme/
Der Folcket i Klaasteret dette fornumme.
At han saa Ringde offuer maade/
De tenckte hui monne klocken saa lade.
De vaare alle rædde saa mange de vaare/
De meente at Dieffuelen haffde Ringd saa saare.
De løbe til klocke Taarnet oc vaare snare/
Oc før end Biørnen kunde dem suare.
Oc sige ieg vil mig her ind giffue/
Da haffde de nær kommet hannem aff liffue.
Han bad mig oc/ ieg skulde hannem ære/
Oc skulde hannem lade en krune skære.
Alt i det Klaaster Eserom/
Jeg lod hannem suie hans haar alt om.
Alt paa hans Hoffuit at suergen kramp/
Oc krumpede sammen som en suamp.
Jeg lærde hannem at Fiske den lede slug/
Der fick han oc fuld store hug.
Paa ent selskaff skalt du ingen lid sla / De vndfalde dig vist naar nød trenger paa.
Jeg lidde hannem en gong i Skaane Land/
Alt til en Prest siger ieg for sand.
Der vaar ingen Rigere i Rønnebierg Hærit/
Han taarde giffue nock oc vaar wforfæret.

Han

Han haffde sit spise Huss i en vraa/
Der meget flesk vdinden laa.
Der fick han hug oc end vel store/
Men hører nu en anden fore.
Om anden Dagen farstaar mig ret/
Komme wi igen/ thi ieg haffde seet.
Saltet kød vdi it kar/
Deraff Biørnen vel glader vaar.
Han brød it gab paa samme Huss/
Oc krøb der ind vilde æde it russ.
Jeg sagde frende kryber dybt ind/
Jeg vilde hannem skende det vaar mit Sind.
Han od saa meget oc vaar ey seen/
At han icke kunde komme aff hullit igen.
Der han kom ind det volte hans Bug/
Saa haffde han æt den lede slug.
Hand krøb der ind sulten oc træt/
Nu haffde han æt sig alt for Mæt.
Det bekom hannem ilde skulle i nu høre/
Jeg monne det alt i graffuen føre.
Jeg giorde it Bulder blant Bønderne alle/
Paa det de skulde hannem offuerfalde.
Jeg løb ind til Presten der hand sad/
Alt offuer sit Bord oc fick sig Mad.
Faar hannem stod fuld god en Hønne/
Oc var vel stegt det kunde ieg dønne.
Jeg spranck flux til oc vaar ey sen/

Effter denne maade Scriffuer oc Esopius it Fabel.
En hunrig Ræff krøb igennem it lidet sneurt Hul ind vdi it Spis kammer/ Oc der han haffde ædit sig mæt oc Buget/ da kunde han icke komme vd igen at samme Hul / Da kom en liden Vesle oc saa hans wmage oc Arbeyd han haffde at det vaar aldelis forgeffuis oc sagde/ Vilt du komme aff sāme Hul igen/ da skal

Oc

du suelte dig at du bliffuer tynd oc maffur/som du vaast den tid du komst der ind. Her met skal læris at den samme handler wuiselige/som sig for Rigdoms skyld giffues vdi naagē fare. Thi Rigdom fører i sorg oc ombygge/fare oc wro / oc betager en endelige sin frihed.

Oc fick hende om sit Vingeben.
Jeg løb vel fast det beste ieg kunde/
Oc Presten lod flux effter mig stunde.
Alt i den hast støtte hand om kring/
Paater oc glass oc anden ting.
Baade stegt oc saadit fald der paa Jord/
Dette haffuer denne lede Tiw giort.
Sagde Presten oc bad dem alle løbe oc slaa/
Stinger/hugger sagde han nu flux oppaa.
Der han saa løb oc saa sig om/
I det samme han i en skarn Pudz kom.
Alle de der komme de vilde mig fange/
Jeg rædis da saare thi de bleffue mange.
Presten Buldrede mere end andre siu/
Huo saa naagen tid/en dristigere tiu.
Han tog den hønne alt der ieg sad/
Vdoffuer mit bord oc fick mig Mad.
Kære frende ieg løb saa vd met Prestens Gaar/
Ind til ieg kom der Isegrim vaar.
Alt faar det Hul lod ieg nu falde/
Den samme Hønne alt faar dem alle.
Jeg kunde hende icke lenger bære/
Thi maatte ieg hende der lade være.
Jeg løb saa bort icke saare glad/
At ieg matte miste den stegte Mad.
Jeg vaar dog glad at ieg vndkom/
I det samme Presten Vlffuen fornam.

Oc alle de met hannem vaare der/
Der han tog til Hønnen/sagde han seer her.
Her staar en Vlff i min Spisekammer/
En led tiw han er icke frommer.
Han robte slar alle det gør hannem gaat/
Lode wi hannem løbe det vaare stor spaat.

Her forrade Ræffuen Vlffuen / oc vil dog icke haffue deff ord/lige som end nu tit skeer vdi denne verden/ at maangen vaare vel til fredz / at øren sade i hoffuedit paa sin nabo skulde hand icke selff holde om skafftet oc end vil hand synis at være hans gode ven.

Ja alle Skoninge vore det stor skam/
Vlffuen tenckte kunde ieg komme fram.
J skulde mig her icke mere finde/
Jeg er nu ilde beskandzet her inde.
Han fick der atter Hug paa ny/
Der kom it rycte offuer al den By.
At alle Bønder de der vaare nær/
De komme met Kaarder/Baspiud oc Suer.
Der bleff han liggendis slet faar død/
Aldrig kom han i større nød.
Huo det ret kunde paa en dræt aff male/
Huorledis han Prestens kød mon betale.
Det skulde vel saare vnderligt lade/
Det kaste hannem død paa deris Gaade.
De slæbede hannem offuer stock oc Sten/
Han haffde da faait fuld ont it meen.
Saa kaste de hannem i en dyber Pudz/
Han luctede saare ilde den lede Luss.
Han haffde sig begiort baade bag oc faare/
Aff store hug som i nu høre.
Alle mente at han vaar da død/

Aff saadanne hug Slag/Sting oc stød.
Halff død oc daanet laa han nu saa/
Den gantske nat skulle i forstaa.
Saare vssel oc arm i nød oc trang/
Men huort han siden fick sin gang.

Fridanck.
Stinge alle for/
ne Eder som
skarp Torne/Da
bleffue der icke
saa mange forne/
Men at holde
tho fingre op
mangen heller
gør/End graffue
met dem møg el/
ler Torff.

Eller huor han bleff samme sinde/
Det samme dragis mig icke nu til minde.
Naagen tid der effter kom han til mig/
Oc soer mig venskaff trygelig.
It Aar skulde det staa/eller saa om trent/
Det vaar dog saare lidet beuent.
Huorfaare han det giorde skulle i forstaa/
At han maatte en ret Hønse mætte faa.
Paa det at ieg atter kunde komme hannem i fald/
Sagde ieg hannem aff en Bielcke i en Stald.
Der sade siu Høns vel store oc fede/
Oc en skøn Kappun sammelede.
Han sagde strax lader voss gaa aff stad/
Der wi did komme da vaar det Nat.
Der vaar it Vindue stod paa en stytte/
Det vaar mig til mit anslag nytte.
Jeg lod som ieg vilde være først der inde/
Men han maatte alt faare samme sinde.
Jeg sagde/Isegrim kryber flux ind/

Huo effterære
oc dygd vil staa/
Han skal ærligt
arbeyde icke for/
smaa.

Thi huo som vil vinde naagen ting.
Han skal oc sette til vedz met/
I faa en fed Høne nu paa sted.

Han krøb der ind dog met stor fare/
Oc følde fast om huor Hønsene vaare.
Han sor en ed om Knud hin haare.
Jeg finder huercken Høne eller Hane her/
Ja sagde Mickel de her sade før.
Dem haffuer ieg meste parten taget til mig/
Hør derfaare huad ieg siger dig.
Ville wi ey forgeffs haffue giort vor wmage/
Da skulle wi krybe alt beder tilbage.
Bielcken vaar smal der wi paa vaare/
Men Jsegrim maatte alt krybe faare.
Der han saa effter Hønsene monne snage/
Da krøb ieg igen vel snart tilbage.
Vinduet falt til der ieg monne røre/
Den stytte som der stod vden faare.
Der Jsegrim hørde Vinduet falde saa/
Han forfærde sig offuer maade daa.
Bielcken vaar smal thi maatte han falde/
Aff det Bulder vognede Bønderne alle.
De som laae vid Jlden begynte at robe/
Lader voss staa op alle til hobe.
Oc see huad saa hart fald ned/
J gennem vort Vindue her vden ved.
De stode alle op oc tende Liuss/
Oc funde saa Biørnen i samme Huss.
Der bleff han atter slagen ilde/
Huilcket ieg saa gerne haffue vilde.

Her forrasker Ræffuen atter Biørnen / oc fører hannem i stor liffs fare/ Men i det at forrederi nu vdi Verden er gantske brugelige / da haffuer hun samme forrederi omdøbt / oc met en Ridehætte betact oc kalder det forraskerk oc det skal vere noget bedre end det andet / men ieg tror det saare lidet.

At han bleff liggende moxen død/
Jeg haffuer hannem giort pladz oc nød.
Mere end ieg kan komme i hu/
Mig vndrer at han leffuer end nu.
Jeg haffuer oc giort den gerning led/
Jeg vilde at det vaare icke skeed.
Alt met Fru Grimholt hans Hustru kære/
Aff huilcket hun fick stor vanære.
Huilcket hun aldrig kand ret foruinde/
Dette er det ieg nu kan besinde.
Som ieg haffuer giort det min Siæl kan skade/
Desaare ieg mig Absoluere vil lade.

Hvo sig roser aff sit falsk oc suig/ Den skulde ingē haffue i Land hoss sig.

At

At min Siæl icke i Helffuede skal Pinis/
Setter mig til Penitens huad eder synis.
Greffuingen vaar Prest lærd oc Viiss/
Han brød hoss Veyen it lidet Riiss.
Han sagde frende slar eder try slag/
Met dette Riss alt paa eders Bag.
Oc legger det saa her hoss min fod/
Springer der offuer met it frit mod.

Lige som Ræffuen her Scriffter for en Syn skyld/ lige saa faar han oc Affløsning. Thi effter sligt scrifftemaal hør oc slig afflosning plicht oc Bod til.

Tre gonge at i icke snuble nu/
Offuer tuert springer/kommer det ihu.
Kyser saa Riset vden al vrede/
Til it Tegen at i eder lydig tede.
Denne Penitens ieg eder nu vil sette/
Jere saa rensede aff alskens smitte.
Fra alle Synder store oc smaa/
De i haffue giort siden i kunde gaa.
Thi ieg forlader eder dem alle sammen/
Store oc smaa alt vden gammen.
Dette alt som Greffuingen Bød/
Giorde Mickel gerne vden alt fortrød.
Greffuingen sagde Frende seer til/
Oc vocter eder nu saar offuer spil.
Gode Gerninger gører oc bedrer eder nu/
At gaa gerne til Kircke kommer oc ihu.
Læser eder Psalmer oc faster ret/

Cato.
Straffe din Ven for sin syndelig gerning/dog met Bøn oc sactsindige ord/Thi haarde ord fortørne baade den som bliffuer strafft et/ oc de met som til høre.

De Hellige Dage holder der Kircken haffuer set.
Trøster de Siuge det beste i kunde/

Den Vildfarende viser ret Vey sammelunde.
Eders Almisser skulle i rundelige giffue/
Oc forsuerge saa icke mere ont at bedriffue.
Som er at Røffue Stiæle oc forrade/
Saa komme i visselig vel til naade.
Mickel sagde ieg vil altid/
Veluillige gøre dette met flid.
Oc bedre mit Leffnet det beste ieg kand/
O Frende beder for mig fattige mand.

J dette Capitel skulle merckis Fem lærdom.

En Herre oc Potentat skal haffue god act oc tilsyn til sine vnderdane.

Huer Potentat/ Første oc Herre skal haffue en flittig tilsyn til alle sine Lenssmend/ Vndersaate oc Tienere/ Paa det at han aff dem alle eller oc aff naagen besynderlig icke forraskis/ besuigis eller vtroskaff beuisis. Lige som her denne falske oc vtro Ræff sig roser i sit falske Scrifftemaal/ at han vaar bleffuen troløssemod sin egen Herre oc Konge/End dog at hand daglige i Gaarden met smieger oc hygleri haffde været en øyentienere hoss Herren i det skin at han skulde være saare tro oc from. Saadanne finder mand end nu daglige mange til Hoffue oc offuer den gantske Verden/ som haffue slig dubbelde Hierte/ at naar de sige huit da mene de sort/ Sige ia/ oc mene ney. Oc met slig Finantzer kunde de vdrette deris hucrff oc ærinde effter deris egen begering/ der som en anden maa staa tilbage/ ihuor god Ræt han haffuer/ Slig Folckis Sind oc hiertelau bescriffuer Fru vtro saaledis.

Dubbelde Hierte fortrycke sandhed.

Fru Vtro.

Igennem Had/ Vrede oc stolt hoffmod/
Haffuer ieg ladet fiere mine Skud.
Oc skudet der met ret sandhed klar/
At ingen bekommer rette suar.

Item.

Mand holder mig faar ædel/ Viiss oc from/
Mange ord driffuer ieg alt om oc om.
Baade hisset oc her kand ieg vel være/
Oc lige Vect paa baade axler bære.

Igennem Vlffuens gerighed oc fraadzeri/ at han Oed sig saa Buget oc Mæt/ at han icke kunde komme vd igen aff det Hul han tilforn vaar indkommen / der han vaar sulten oc suang/ der met giffuis voss tuende slags Mennisker til kende.

De Første/ Alle som komme til Herredømme/ bliffue føgder/ faa forlenninger eller anden befalning der som baade oc fordeel henger hoss/ De samme komme alle hungrige oc sultne i it Hul/ det er i Embede oc Stat Aandeligt eller Verdseligt/ Oc den hunger de haffue er den begerlighed de haffue til samme embede oc Stat/ Saa at de icke vende eller bruge samme Stat oc Befalning tilbørlige offuer deris befalne oc betrode Vndersaate at holde dem til Gudz fryct/ beskerme dem for offueruold oc wræt/ hielpe dem til næring oc biæring/ Men fast heller betencke deris egen fordeel/ nytte oc gaffn/ skulde end andre lide skade oc forderffuelse der offuer/ Oc om slige siger Fru wtro som her efterfølger.

Fogder oc Befalnings Mend som Herrer oc Potentater haffue ere gerige Vlffue.

Nota.

Fru Wtro.

Disse alle tencke at vorde Rige/
Det beklaage nu mange ynckelige.
Vdi alle Land høris denne kære.
At alle forleninger fale ere.
Pendinge mangen til Befalning sette/
Hans Fader skulde neppelige trod dette.
Der som hand leffde nu denne tid/
Men fromhed maa staa til bage vid.
Hun kan icke komme i sin rette Stat/
Thi wtro haffuer hende faar spaat och
Oc beslutter met sine alt huad hun vil/ (had.
Thi gaar det i Verden gandske ilde til.

Alle befalninger i denne verden ere fale for pendinge.

Saadanne Regenter/ Forstandere oc Befalnings Mend skatte oc plagge Undersaatene wsømmelige oc wtilbørlige / paa
Mercker vel i Fogder.
det at de kunde bliffue mectige oc Rige/ oc Underdanene vsle/ arme oc nøttørtige/ Oc kunde saa suarlige eller aldrig komme aff samme Hul igen / Det er at de ilde ville eller kunde slippe samme Befalning igen / Før end de / maa vel ske / komme i alsomstørst siæle vaade/ eller liffnis oc godzes fare/ som Ulffuen her oc vdi kommer.

Formedelst onde Regenter straffuer gud folcket.

Huo andre gør ont met opset Sind/
Skal maalis met samme skæppe ind.

Gud straffer oc plaffuer offte sit Folck ved onde Tiranske Herrer / oc wmilde Fogder / besynderlige oc mest for Synd oc ondskaff skyld / som den Hellige Scrifft bær vidnisbyrd om mange steder. Salomon siger/ Gud skicker det saa at
Prouerb: 28.
mange Regere (det er at man stedze maa haffue ny Regentere) faar Folckens Synders skyld. Thi saa offte som naagen
Iob: 34.
Oseæ 13.
For Folckens Synd oc misgerning / lader Gud en glisener oc øyenskalck Regere offuer dem. Iob. xxxiiij.
ny Herre kaaris eller settis / saa tilige er oc en ny Beskatning forhender/ Naar it land er fult met Ondskaff/ Synd oc laster/ saa faar det oc mange oc atskillige Herrer oc regenter / Men naar it Land eller Rige er forsørget met gudfryctighed/ Vist oc forstandigt Folck / da staar det fast oc varaffrigt vdi alle gode vilkaar. Der som it armt Mendiske met mact oc vold fortrenger/ vndertrycker oc pladzer it armt Folck / den samme er lige som en stor oc longuarende Regn der ødelegger oc forderffuer al Grøde paa Jorden / oc bedrøffuer alle Menniske.
Esaias 10.
Saadane onde Regenter kalder den Hellige Scrifft Riss oc suøber / met huilcke den euige Gud straffer oc hudstryger sit wlydige Folck/ lige som Regenterne ere / saa ere oc deris Tienere. Thi Salomon siger/ Naar en Regente elsker Løgn/ da
Prouerb: 29.
Onde Regenter ere Gudz suøber oc riss.
ere alle hans Tienere wgudelige. Men naar som helst Folcket bedrer sig/ oc bekender at Gud retuiselige tucter oc reffser dem / oc saa bede gud om sin miskund / naade oc barmhiertighed / da sønderbryder Gud Riset / det er han skilyer dem vid

slig onde Regenter oc Voldzmend / oc kaster dem i den euige Ild oc formaledidelse / lige som det oc hende Sennacherib / som vaar Konge i Assyrien. Onde Regenter oc voldzmend. Sennacherib.

Dog skal man slige onde Regenter oc Voldzmend icke met oprør eller andre onde middel foriage eller affsette / Thi der met fulde mand i Gud Embede oc Befalning / Wi skulle oc voss bør at lide oc taale Gudz Skick oc Ordinantz / oc met inderlig oc gudelig Bøn indfalde til hannem / at hand voss vaare Synder vil forlade / met huilcke wi selff fortient haffue / at slig en ond Regente skal Regere offuer voss / oc at han voss vdi slig nød oc trengsel til naadelige forsyne oc beuare / At wi icke slet forfare etc. Derfaare siger Salomon / Nar Mendiskens Veye ere Herren behagelige / da gør han hannem alle sine wuenner til Venner. Det hender sig oc thit oc offte at slig Tiranner oc Voldzmend falde i deris hender / som de saa haffue forwrættet / Beskattet oc plaffuit / da handle de saa met dem / som Bønderne handle her met Vlffuen. Salomon.

Huo Land / Folck oc Rige vil trenge fast /
Den Arme beskatte oc gøre last.
Den samme fører sig i Kiff oc trætte /
Mange derfaare hannem stamper sette.

De andre ere de Gerige oc Rige som vden ophørelse tilsamen sancke Guld oc Pendinge / vere sig en eten met rætte eller wrætte / dem selff til nytte oc gaffn / oc icke menige Mandz gaffn oc beste her vdi anseendis. Disse samme krybe oc sultne i it Hul / oc besuare sig met timeligt Godz / saa saare offuermaadis / at de aldrig eller saare sent komme aff Syndzens Hul / Men bliffue tit oc offte met Døden offuerfaldne oc forraskede / oc lige som de da bliffue paafundne / lige saa Dømmis de oc. Thi alle som deris nestis oc andre Armis Godz met wræt eller Finantz til sig skrabe / oc anname / eller vnder Retuis hedz skin sligt bekenme / de skulle vist her effter hardelige Pines oc plaffuis. Derfaare / som slig bær vidnesbyrd den Euangeliske Alle Rige oc gerige ere hungrige Vlffue.

Hist-

Hystorie om den Rige Mand oc Fattige Lazaro/oc staar der om i dygdernis hukommelsis Bog saaledis.

Dygdernis Hukommelsis Bog.

Den Rige Mand acte den Fattige Lazarum gantske lidet.

Den Rige Mand Her oc Gud forgætte/
Til han hannem i Helffuede sette.
Da robte han aff angist oc Ve/
Met ynckelig røst O Abrahe.
Det hialp dog icke at han robte saa/
En liden vandz taar kunde han ey faa.
Han maatte høre aff Abraham deslige/
Den samme Gerige oc onde Rige.
Huor han i Verden nu slemmelig/
Alt met sin Rigdom haffde holdet sig.
Den Arme Lazarus led her Pine stor/
Thi sidder han nu vdi engle Chor.
Denne Lignelse behierter inderlig/
Som atspørre eders Godz her suigelig.
Oc misbruge eders Rigdom/godz oc ære/
Met Dieffuelen skulle i derfaare være.

En Riger karig Mand er lige som en Asen.

Det holder oc haffuer sig met en Rig Mand / lige som met en Asen/ En Asen gør stort arbeyde i al sin liffs tid / han æder oc dricker ilde / oc for store Hug til met / Oc naar han er død/da gør mand Bommer aff Huden/ Vdi lige maade sparer oc bekarer en Gerig Rig mand / Han æder sig icke selff halff mæt/ Men naar han er Død/ da Dantze oc springe met trumme oc Pibe Børnene / ind til de faa det igennem Halsen / Thi en god Afflere / skal oc haffue en god ødere. I det at Salomon siger / Huad haffuer den Gerige aff al sin trældom oc vmage andet end sorg oc omhygge / Derfaare maa en Gerig Mand vel kaldis Salomons Asen / i det at det gaar hannem lige som en Asen. De gamle Vise sige/ Huo stedze saffner/ sparer och bekarger oc taar icke sligt nøttørtelige bruge / Han for it endeligt som Vlffuen fick/huilcken der bed en streng sønder paa it spent Arbøst/ oc skød sig saa selff ihiel. Paa

En god Afflere oc sparere maa alt haffue en god forødere oc fortommere.

Om en Vlff oc it spent Arbøst.

Paa det Tredye skal her læris at huer skal vocte sig faar den Ven som meget kan smigre/ Paa det at man icke aff hannem bliffuer forraad / Som Mickel her indfører Vlffuen i it Vindue oc hannem der forraader. Thi Verden er fuld aff ondskaff oc wtroskaff/thi skal man see sig faare/oc ingen snarlige betro/saa bliffuer man icke skuffet/ Thi den samme som lettelige Tror/han bliffuer oc lettelige bedragen oc skuffet / oc alle som ere snartroende/de føris almindelige vdi skade. En smigrende ven skal man sky.

Tiranneligt Vold ingen rose kand/
Bedragerens list skuffer mangen Mand.

Salomon siger / Huo som smigler oc er sødtálende met sin neste/ Han setter en Snare faar hans føder. Oc lige som naagen skiuder skadeligt oc dødeligt skud aff en lønlig sted / J lige maade gør oc den falske oc suigefulde mod sin neste / oc siger dog/det vaar icke vden mit skemt. Prouerb: 29. Prouerb: 26.

Det Fierde/Mangt it Menniske tiltager sig stor wmage oc trældom at han met wrætt kan faa Godz oc Pendinge. Oc maa vel ske at han dog sligt effter sin vilge aldrig bekommer/ Da kommer han dog igennem sligt tit oc offte vdi stor nød oc fare baade til Siæl oc Liff. Lige som Vlffuen her kommer vdi fare oc haffde moxen lat sit Liff faar disse Høns oc fick dog ingen aff dem. Den som vil samle Guld oc Pendinge met wrætt han kommer i fare.

Vdi den Bog som kaldis de Gamle Vise/scriffuis at en Rig Købmand som haffde hiemme vdi India / Den samme haffde tre Sønner/ Oc der han saa at de vaare wreløse oc onde Børn som inted actede deris ting. Thi befryctede han sig at de skulde wnyttelige oc ilde omkomme hans Godz oc Pendinge. Han lod dem komme faar sig oc sagde / kære Sønner der ere Tryting i Verden huilcke it Menniske skal atspørge oc vindskybelige lede effter / Oc de samme try ting skal han igennem Fire ting bekomme. Det Første at han skal atspørge oc søge sin egen Næring oc Biering / Det andet at holde sig tuctelige oc erlige mod huer Mand/ Det Tredye er at man ved at Try ting skal søgis effter i denne Verden.

vocte sig faar wtro Venner / ellers kommer han vdi fare aff dem/baade til Liff oc Siæl.

Vid Fire middel oc Veye bliffuer mand Rig met ære.

Men disse Try ting kommer mand vdi gennem Fire ting/. Først at mand sit Godz erlige oc tilbørlige forhuerffuer/vden andris skade oc forderff / Det Andet er at hand ved at forøge sit Godz oc icke øde eller fordaaye det/ Det Tredie at han ærlige oc til sin nøttørt ved at bruge sit Godz / Det Fierde er at han saa bruger denne Verden/at han icke taar befrycte sig at miste den tilkommende/det er den euige salighed. Oc huilcken som it aff disse offuertreder/ den samme seer neppelige en god ende paa sit Godz / helst fordi at huo sit Godz icke forøger/ hannem skal endelige fattis / oc huilcken sit Godz icke Rætferdelige Affler / han kan det icke heller beholde / Huilcken oc forøger sit Godz oc nemmer icke at bruge det ærlige til sin nøttørt/den samme er fattig oc hans Godz er hans Herre/ oc hannem sker paa det siste som it fad fult aff ny must huilcket offuen til er tæt tilstaappet/oc naar det haffuer slet ingen luct da maa samme fad sønder brøste / oc Mosten bliffuer saa wnyttelige forspilt. Oc huo sit Godz vdi denne Verden saaledis bruger/ at han forglemmer den anden Verden/ den samme gaar det som den der slickede her idel honnig/ oc her effter skal euindelige æde Malurt oc andet ont &c. Salomon siger / Huad hielper Pendinge vdi en daarlig Mandz Haand/ effter di hand haffuer icke Hierte til at kunde købe sig Visdom/ Han haffuer vel Pendinge vdi haanden/men de falde snart fra hannem/idet at Hiertet er der icke/ saa at han ved rettelige at bruge dem. Item huilcken der snart vil vorde Rig/den haffuer it ont oc wtrodt øye / oc acter icke at skam oc forsmædelse skal offuergaa hannem.

Ilde vundit/ilde myst.

Prouerb: 28.

Fruer oc Jomfruer skulle haffue god tilsyn til deris ære.

Huer Quinde eller Pige som formeget skemter eller leer/ oc er icke stadig oc tuctig / Hun kommer der vdoffuer vdi Ry oc Røcte / huilcket icke snarlig igen kan foruindis / eller nedtryckis. Lige som Ræffuen her Vlffinden beskriger faar Horsag. Derfaare skal en Viss Mand sin Hustru oc Daatter saa-

ledis holde / oc til Gilde oc Gestebud at gaa tilstede / naar det er ærligt / oc det kan ske vden al whøuiskhed oc skade / effter Her Hans aff Suartzenborgs lære / som staar vdi dygdernis Hukommelsis Bog som her efterfølger.

At lege Mummeskandz oc daarligt Spil/
Oc huor som man gode seder spare vil.
Lad icke din Hustru til sligt it noess/
Men skal det vere/ da vær selff der hoss.
Betenck/ kalde faarene dig ene Herre/
Saa lad icke Vlffuen deris Hyrde være.
Huor Bucken en Haffue skal beuare/
De vnge Træ de staa der stor fare.
Oc huo sit fiit faar katten seter fram/
Det bliffuer foruist beuasket aff ham.
J huo sin Hustru oc Hest vdlær/ = udlaaner
Han vist en Købmand vden vinding er.

Salomon siger/ At it gaat Rycte er bedre end en kaaste- Ecclesiasti. 7.
lig velluctende Salue. Men at Pendinge ere nu i større aff-
hold end it gaat rycte/ det er letteligt at forstaa aff disse vid-
løfftige handle/ Domme oc Rætte gonge som daglige hand-
lis oc skee / Thi en Pendinge tiu henger mand vdi Gallien/
men en Tiu som en anden baguasker oc skender / falskelige
Dømmer eller van ære han gaar ledig oc løss/ Eller oc straffis
met en naadig oc lempelig straff.

Det XVIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen gick met Greffuingen til Kongens Gaard ret frem faar it Claaster.

DEr Mickel nu haffde fuldkommit ret/
Sin plict som hannẽ faar synden vaar set.
Til Kongens Gaard gick han da fram/

Hans Scrifftefader gick och met haim.
De komme saa paa en sletter Sand/

Der laa it Claaster ved den høgre haand.
Der i vaare Nunner som tiente Gud/
Aarle oc silde al deris tid vd.
De haffde Kapuner/Høner oc Haner/
Ender oc Geff oc gode Faasaner.
De ginge tit vden Claasterens Mur/
Der pleyde da Mickel at staa paa Lur.
Oc Od aff dem de han kunde faa/
Thi sagde han/Frende lader voss gaa.
Ret mod dette Claaster skulle i forstaa/

Den rette Vey/ wi til Slaattet her faa.
Han tenckte en Kapun eller anden Hane/
Der til sig nappe alt effter hans vane.
De ginge vid Muren effter deris Føde/
Han haffde der mange tilforn lagt øde.
Hans Scrifftefader maatte did met hannem gaa/
J det samme saa han en Kapun staa.
Hans øyen begynte at løbe fast om/
Han tenckte du est vel fed oc from.
Han giorde it spring alt til den samme/
Oc fick hannem fat alt mellem hans ramme.
At Fierene fløye al marcken om kring/
Dette maa nu vere en vnderlig ting.
Sagde Greffuingen/ at i faar en Hane/
Igen ville falde i Syndzens vane.
Huilcket i nu haffue Scrifftet Frende kære/
Det synes mig en vnderlig anger være.
Mickel sagde/ Frende ieg giorde det nu/
En vnderlig tancke kom mig i hu.
Beder Gud faar mig det angrer mig fast/
At ieg giorde den Hane slig offu erlast.
Jeg vil det aldrig nu mere gøre/
Men vil mig bedre det skulle i spørre.
Paa den rette Veye til Kongens feste/
Ginge de fram det vaar deris beste.
Alt offuer en smal oc liden Bro/
Huor tit Mickel sig til bage saa.

En gammel Hund icke gerne sig/ Lader sette i lencke tror det mig. Thi Raa-der ieg alle huo i monne være/ At i vdi Vngdom-men lære tuct oc ære.

Huo sin læge oc tro Raadgiffue-re icke siger sant/ Han skuffer sig selff oc far met tant.

Han kunde sig der aff icke tuinge/
Han maatte alt see huor Hønsene ginge.
Greffuingen saa desse lader paa ham/
Fi eder nu Mickel den store skam.
Sagde Greffuingen/ hui lade i saa/
Eders øyen fram oc til bage gaa.
Mickel sagde Frende i giorde ilde/
At i mig i min Bøn nu saa vilde.
Lader mig dog Læse en Pater noster/
For alle Hønse Siæle aff dette Claaster.
Desligest faar Gess oc Ender met/
Som ieg i sanden haffuer skrabet her ned.
Fra disse Nunner tog ieg dem/
Oc baar dem saa met mig hiem.
Greffuingen tagde/ men Mickel ey kunde/
Fra Hønsene sig vende naagle lunde.
Greffuingen gick faare Mickel vilde ey/
Ind til de komme paa den rette Vey.
Som de lode ligge/ der Mickel vilde/
Met Nunnernis Høns nu holde sit gilde.
Der Mickel saa gick oc betenckte sig/
Da bleff han bedrøffuit ret hiertelig.
Der han saa ligge Kongens gaar/
I huilcken han hart bekerder vaar.

Syrach. Straffe din Ven lønlige oc roff hannem faar alle obenbare.

Paa en Mandz gerning synis vel / huad man ydermere maa fortro hannem.

I dette Capi. merck Trende lærdomme.

For det første vil Poeten vdi dette Capitel framsette disse Nunners vnytte Leffner / i det at han vdi hu kommer

Det

det Claaster til huilcket Mickel gick faar Hønsenis skyld/ Thi Nunnernis Leffnet er gantske wfructsommeligt oc wnyttigt. Det hassuer ey heller nogen grund i den hellige Scrifft som huer viderligt er/ oc er dem selff hadeligt hart emod / oc saare besuerligt/ J det at de vdi deris Barndom der de vaare wforstandige ere der ind nødde oc trengde / oc der som de maatte haffue raadet sig selff / da haff de de fuld lidet tenckt paa sligt/ end sige at haffue det samtycket. Derfaare siger dygdernis ihukommelsis Bog aff Claaster Nunners leffnet saaledis. Nunnernis Stat oc væsen haffuer ingen grund vdi Scrifften.

Jeg arme Nunne tit lønlig sucker/
At ieg icke maa være i Verden smucker.
Oc taget en Mand til heder oc ære/
Som andre Jomfruer nu monne gøre.
Da haffde ieg æret Gud oc mig/
Oc forøgt saa Verden rettelig.
Men i Auind oc vrede sider ieg her/
Oc wtaallige her inde al ting bær.
End dog mit Legeme er indeluct saa/
Mine tancker dog stedze i Verden staa.
J tuil staar min tillid her/
Om Gud slig hellighed teckelig er.
Faar Otesang gaa wi til lystig Dantz/
Oc holde saa Dieffuelens Obseruantz.
Her haffuer ieg skam oc hiertelig Pine/
Oc Helffuede vist for gerninger mine.
Paa kødelig lyst min trøst her staar/
Jeg ynsker hannem ont alt huor hand gaar.
Der først tiluolte at ieg skulde saa/
Alt mod min vilge i Claaster gaa.

Nunnernis gudelighed oc hemelig klage.

For det andet/ skal her merckis denne Ræffuis Hyglери/ skalckhed oc ondskaff som han her bruger i det at han tog den Vey som løb til Claasteret aleniste at han kunde faa nogne Gesseller Høns/ huilcken list oc wtroskaff han mesterlige betecker

 tecker

recker faar sin Scrifftefader / i det at han siger sig at læse oc bede gaat for Hønsenis oc Gessenis siæle. Alt lærer man Vlffuen Pater noster / han siger alligeuel Lam Lam / Saa gaar det oc her met Ræffuen / han kan icke forlade sine listige oc onde tycke. Thi huor til it Menniske er tilbøyeligt / eller huad det aff Naturen er tilfødt oc skicket det gør samme Menniske / oc lader sig der vdi inted forhindre / Oc giorde man hannem end mod sligt besynderlig modstand / da hielper det dog icke. Oc der vdoffuer kan Menniskelig Natur saa kaastelige oc mesterlige gøre sin vndskylding vdi al ting / oc vil icke haffue wræt faar Mennisken / Thi de befrycte deim faar skam / end dog at de vel selffue vide / oc icke heller kunde necte at de io haffue wræt.

Art følger art.

Naturen kan snarlige forandres eller læris.

Fridanck Siger.

Alt krøbe en skalck i Sabel oc maar /
Hand er dog en skalck ehuor hand gaar.

Mangen Syndere scriffter sine Synder oc annamer Plict oc Bod / men hans Synd angrer hannem inted vdaff hiertet / men haffuer end nu lyst oc behagelighed der vdinden. Den samme annamer icke syndernis forladelse / oc for icke heller euig glæde oc salighed / Thi han saa sig til bage effter Synden / som Mickel saa her effter Hønsene. Oc om saadanne siger Christus / Huo som legger sin haand paa Plogen / oc seer sig tilbage / Hand er icke skicket at ind gaa i Gudz Rige ꝛc.

Falskt Scrifftemaal gaffuer inted.

Luce 9.

Det XIX. Capitel.

Huorledis at Mickel kom i Kongens Gaard oc neyede saare ydmygelige / oc finder der faar sig sine vedder Parte / som hannem haardelige haffde beklagit.

DEr Budskaff kom i Kongens Gaar /
At Mickel der nu kommen vaar.

Alle de der vaare baade hine oc de/
Løbe fast at de maatte Mickel see.
Der vaare icke mange samme gong/
At Mickel haffde ey giort dem forfang.
Det tycte hannem dog være lidet vert/
Thi gick han fram ret stolt oc wforfært.
Alt met sin Frende Greffuingen fram/

Ræffuen trøster sig selff/ oc lader sig icke bemercke at være skyldig i nogen ting/ som slige listigis arter.

Som Kongen stod oc hilsede ham.
Met en dristig Syn oc gang vel stolt/
Hans Hoffuit han ret offuer ende holt.
Som han haffde været Kongens Søn/
Oc ingen giort skade til en Bøn.

Eller nogen forwlempet oc taget fra/
Met slig lader gick han faar Kongen at staa.
Blant alle Herrer som der da vore/
Det vaar stort vnder at han saa tore.
Han holt sig bedre alt end hannem vaar/
Men i hans Tale vaar han lige snar.
Han sagde stormectige Konge oc Herre/
Alt faar eders Høye byrd/ mact oc ære.
Hører dog til rætte alt nu min Sag/
Aldrig haffde nagen Konge paa sin Bag.
En troere Tienere end ieg eder er/
End dog at mange som her staa nær.
Ville mig gerne i wgunst føre/
Hoss eders naade ville i dem høre.
Men aarle oc silde ere i vel Viiss/
Thi bør eder evig loff oc Priiss.
J tro icke alle det ved ieg vel/
Men ville gerne at huer skeer Ræt oc Skel.
Huad disse falske nu haffue sagt her/
Met løgn oc suig der ieg icke vaar nær.
De hade at ieg eders naade er tro/
Oc hiertelige elsker baade silde oc fro.
Kongen sagde/ holder men stille Mickel Ræff/
Eders smiger hielper icke/ nu til it Skæff.
Eders Gerninger onde ville lønis nu/
J foracte vor fred kommer det ihu.
Huilcken ieg hart Bød oc sorg deslige/

Met trofasthed haffuer det slet ingen nød / thi hun er i Verden vel helten død / Oc Lousens skick er i Fengsel sat/ Oc sandhed haffuer huercken hette eller hat.

Mand vocte sig for de som smigle kunde/ Oc met deris smiger effter Rigdom stunde. Naar de haffue deris villge fuldkommet saa / da acte de icke stort huor det dig monne gaa.

At skulle fast holdis offuer alt mit Rige.
Her staar nu Hanen oc kære ynckelig/
At i hans Børn haffue myrt met falst och svig.
At i fast sige i haffue mig kær/
Det synis vel paa mit Folck dess vere.
Den fattige Hindze komme i vdi nød/
Oc Brun bleff fuld nær slagen all død.
Jeg vil icke mundhuggis forstaa i det/
Men eders Halss skal staa til forned.
Her er eders Gerninger obenbare/
De ville eder komme i nød oc fare.

Ræffuen kommer fram met en løss vndskylding at vndskylde sine Misgerninger mod Brun oc Hindze.

Nadigste Herre huad skader mig dette/
At end nu er blodig Biørnens hette.
Sagde Mickel/ hui vaar han saa køn/
Oc od Rustefils Hunig vdi løn.
Derfaare giorde Bønderne hannem vaade/
Han vilde samme tid seffuer raade.
Han er vel stor oc haffuer stercke ramme/
At han heffnede sig icke maa han sig skamme.
Haffuer han fangit hug eller vquems ord/
Oc haffue de kaldet hannem sort i Port.
Haffde han naaget duet tror mig for sand/
Han haffde det heffnet alt met sin haand.
Alt før han kom i den Mølledam/
Nu kommer oc Hindze Vildkatten fram.
Hvilcken ieg gerne tog i mit Huss/
Saa gick han heden at stiele Muss.

Til Preſtens Gaard alt vden mit ſamtycke/
Oc at Preſten ſlo hannem der til krycke.
Sandelig ſkulde ieg derfaar lide ſkade/
Oc haffue ſaa wgunſt aff eders naade.
Eders Kongelig krune vaare det faar nær/
Dog huad eder ſynis gører nu ſtrax her.
Huor ond oc god min ſag kan være/
Effter eders tycke biuder offuer mig Herre.
I kunde mig fromme/ i kunde mig ſkade/
I kunde mig ſiude/eller ſtege lade.
Henge/ halſhugge eller mine øyen vdgraffue/
Eller andet ont huad eders naade vil haffue.
Jeg er i eders hender naadigſte Herre/
Alt huad i ville maa i mig gøre.
Min hielp er liden oc eders er ſtor/
Oc giorde i end aff mig it ynckelig mor.
Den Heffn kunde eder dog lidet fromme/
End dog at det vel mene nu ſomme.
Jeg vil dog paa min rette aarſage/
Retuiſelig ſuare dem ſom paa mig klage.
Da talede Vederen oc hed Bellin/
Til ſin Stalbroder ſom kalledis Rin.
Det er nu tid ville wi naget kære/
Iſegrim monne der oc til ſtede være.
Met al ſin Slæct bade ſtore oc ſmaa/
Hindze kom oc hoſſ Brun at ſtaa.
Lampe ſom oc kaldes ſtacket hale/

Det er en Gæck ſig gremmer ſaa/ for en ting han ey vende maa. Huo paa Jorden alle vil ſal ting vel befalde/ Den ſkal den fattige oc Rige ſaa vel være venlig oc gøre ræt oc ſkel/ vdi taalmodighed / taale baade ont oc gaat / oc leffue i gudz fryct alt vden ſpaat.

Huad ſlags Diur oc huor mange baade Fule oc Diur der kærde offuer Reffuen i Kongens nærnærelſe.

Paa

Paa latine sette han fram sin Tale.
Den store Tig oc lille Racke/
Begynte paa Frandzoss høyt at snacke.

De vilde hannem alle der affliffue/
Oc hans skalckhed saa igen inddriffue.
Mette som kaldis Geden i Skaane/
Hermen Buck/oc Lytke vor Trane.
Egernet oc hermelinet det huide/
Oxen oc Hesten man pleyer at Ride.
Hiaarte/Hinder/Raar oc store Elephanter/
Bener/Aber oc andre taranter.
Storcken/Vglen/Aalekragen met/
Fortrød deris hoffmod sammeled.
Tybicke Aanden/ oc Alhed vaar Gaass/
Disse kærde alle paa Regnicke Foss.
Vildgaasen/Kragen oc mange deslige/
Hanen oc Hønen alt met deris Pige.
Der vaar oc mange andre smaa Diur/
Allicker oc Skader som settis i Bur.
Huilcke ieg icke alle kan opregne nu/
Alle ville de heffnis offuer denne tiu.
Oc tenckte der til aff alle deris sinde/
Huor de hans liff kunde aff hannem vinde.
Endrectelig de saar Kongen monne kære/
Huo det haffde hørt maatte sig forfære.
Der vaar mange kæremaal vden Tal/
Det Buldrede alt offuer den gantske Sal.

J Dette Capi. merck trende Lærdomme.

Først skal her merckis/ at en Viss oc forstandig Mand vdi sin genuordighed / vlycke oc modgang / skal sig icke lade for-

forskrecke eller falde i mishaab / men skal sig selff fordriste oc trøste som Mickel her gør. Thi den som reddelige leffuer oc befrycter at giffue sig vdi naagen genuordighed eller fare / Der om sige de gamle Vise at den samme kommer sielden til høy oc verdig stadz. Thi der ere Try Ting til huilcke ingen kan komme vden igennem it frit oc vforfæret mod oc dristighed Som er at Tiene en Konge / At giffue sig til Søes / Oc at gøre sin Fiende aff breck oc skade. Dygdernis Ihukommelse siger.

At trøste sig selff er en mandelig gerning.

Try ting ere tunge at begynde.

It hierte vdi godhed fromt / stadigt oc fast /
Som godhed øffuer oc ingen skam eller last.
Ey heller aff hoffmod Regerer Tirannelig /
Det Prises faar al ting tro visselig.

Til det Andet.

Alle Konger / Førster oc Herrer / Dommere oc all tilskicket Offrighed / ere alle Mennisker vdaff Gudz oc Naturlig Lou plictige oc skyldige at gøre oc giffue ære / verdighed / lydactighed / Skat oc Taald til menig fredz opholdelse / oc menig Mandz beskyttelse oc beskermelse. Lige som Mickel sig her oc emod Kongen ydmyger / oc giffuer dog smigrende oc falske ord. Oc huilcken sig her emod reeff eller opsetter / hans vlydighed vil Gud straffe / thi Gud kan intet oprør taale eller lide / Oc sielden faa de god ende / Som alle Historier bære vidnisbyrd.

Vnderdanenis Embede er at de skulle vere lydactige.

Her vdi mod er al Offrighed skyldig oc plictig til at straffe oc hielpe / at deris Vnderdane kunde leffue fredelige / oc behielpe dem saa meget som mueligt kan være / til skel / Lou oc Ræt / oc at de kunde komme til næring oc biering / straffe de ende / oc beskerme de gode. Thi vdaff sligt kaldis de Benefici / det er naadige Herrer / de som skulle bete folckene naade oc gunst / Oc der som sligt icke skeer / da ere de Tiranner / siger D. Joh: Agricola. De Vise Hedninge haffue aff fornufft kent oc besluttet at ingen Tiranni eller nødtuongen Regement er languarig eller bestandig. Thi at huilcken der vil met

wræt /

Offrighedens ypperste Embede er / at behielpe menig mand til skel / Lou oc Ræt.

Timor non est diuturnus Magister Officij.

Nødtungen Regemente varer icke lenge.

wræt/tuang oc trusel Regere Folcket / den samme legger paa sig alle Menniskis wgunst/had oc fiendskab. Thi at mand er den samme vist naturlige Fiend / som sine vnderdane ingen naade oc godhed beviser / Det samme haffue de Tredue mend vdi Sycilien oc alle Tiranner paa Jorden befundet.

Oderunt quem metuunt.

Huo Land Folck oc Rige met wræt trenger/
Alt offuer hans hoffuit it Suerd nu henger.
Oc skal sig befrycte for den hand trenger/
Sligt Hoffmod kan hannem fuld snart kuldkaste.
Naar han i slig Tiranni icke vil raste/
At hannem settis derfaare fuld streng en faste.

Qui nescit dissimulare, nescit imperare.

Huilcken icke kan see igennem fingre/ oc stundem høre oc icke høre/den kan icke heller vel Regere. Thi en Herre som vil vel Regere/maa tit oc offte vide en ting / oc lade dog som han ved slet inted der vdaff/naar som helst at slig Sag icke obenbare bekymrer eller anrører den almindelige Fred vdi Land oc Rige / icke heller forsnart heffne oc straffe / dem som naaget mod hans Persone Tale / handle eller gøre / Ellers fører han sig megen wgunst oc Fiendskaff paa halsen. Men der som naagen obenbare handlede mod den almindelige Landz Fred/ eller oc obenbare bliffuer paa greben faar naagen wgerning/ offuer slig skal man lade gaa huad sømmeligt oc retuist er. Thi at straffe obenbare skam oc laster det kan ingen acte faar wræt/ men at handle met strenghed gør wgunst iblant vndersaatene. Desligest holdis oc den menige Almue vdi gaat Regemente met gode ord oc mild tale / oc met sømmelig / Ja end haar straff / naar de det fortiene eller til volde (venlig oc god skal man være huer Mand / men findis naagen at være brødig/ den samme skal man / de andre til Exempel tilbørlige straffe. Thi det er fast bedre at lade en god oc from Mand være wbegaffuit/end at en ond skalck skulde bliffue wstraffet / Her om siger Renner.

Gode ord oc haar straff holder gaat Regemente.

Renner.

At Regere ret vel som vidbør/
Det stiller Had/vrede oc eprør.
Men huo effter sit hoffuit stedze vil fram/
Gør mange stor skade oc sig selffuer skam.
Skaffer diss heller met sligt ingen bade/
Lader han icke aff/han kommer i vaade.

Kongen aff Persen som hed Cirus / lod sin Søn blant andre gode Lærdomme oc vnderuisninger / oc saa denne til it Testamente. It Kongerige/sagde han / lader ieg dig / meden det samme bliffuer tilsammen holdet met gode/faste oc stercke Mure/ De samme Mure er mange gode Venner / Men gode Venner bekommer mand met gunst oc venlighed / Icke met trengsel / tuang eller Tiranni. De Tiranner som icke ere til Sindz at beuise eller gøre naagen trostaff eller venskaff / de samme sette icke heller loffue eller lid til naagen/men ere stedze fulde aff mistenckelse oc vantro. Thi som de gamle Historier giffue tilkende/ Saa haffue slig Tiranner aldri set loffue til deris eget Folck / men haffue altid søgt hielp hoff Fremmede Nationer / Huorledis skulde de oc sette loffue eller vente sig trostaff aff de/met huilcke de aldrig haffue handlet trofaste=lige eller tilbørlige.

Cirus Lærer sin Søn at Regere.

Tiranner tro in=gen / thi de haal=de ingen anden heller met loffue.

En Tiranne som hed Dionisius Siracusanus lod sin Daatter rage sit Skæg aff sig/paa det at en fremmit icke skul=de skære hans strube sønder &c. Saa vantro vaar han.

Dionisius Sira=cusanus en Ti=ran.

En Herre eller Dømmere skal icke være faar snar at tro den hinderlistigis smiger oc søde tale. Oc icke heller skal han lade sig met slig sød Tale oc smiger drage fra retuishedz veye/ men i hans Handel oc værelse skal han holde oc bruge sig ret=sindelige oc aluerlige / oc de skyldige offuertrædere retuiselige straffe som vidbør / lige som Kongen her truer Ræffuen at ville gøre. De gamle Vise lære/ At en Kong naar hannem aff sin vedderpart naaget suig eller hinderlistighed vederfaris oc beuisis/skal stedze haffue den samme vdi mistancke / oc skal vocte sig oc see sig faare / Oc naar han bequemmelige kan det

En Dommere skal icke være for snartroende.

saa besticke/da skilye sig vid den samme / Oc der som samme hans vedderpart/lader handle hoss hannem om Fred oc venskaff/oc holder oc beuiser sig venlige oc kærlige mod hannem/ oc alle hans Suenne oc Tienere/ saa skal han alligeuel icke betro hannem / men skal vindskybelige vocte sig for hannem oc alt hans selskaff Thi der findis gantske faa gode Christne ⁊c.

De wtro haaldis stedze i mistancke.

Det XX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen vdaff sine vedderparte bliffuer bekærder / oc gaff dog alle tilbørlige suar/ Men paa det siste bleff han offuer vunden vid vidnisbyrd oc bleff saa Dømt til døde.

IEt herligt perlemente gick der da paa/
Alle Diur der stode store oc smaa.
Vilde at Mickel strax skulde affliffuis/
De giorde deris beste som her nu scriffuis.
Met mange kæremaal komme de fram/
Men alle finge skøne suar aff ham.
Aldri naagen hørde ligelang stund/
Slig klage som gick offuer hannem mangelund.
Aff Fule oc Diur de han haffde giort skade/
De actet hannem strax at affliffue lade.
Men der Mickel kom igen til ordz/
Da gick han flux it andet kors.
Saa at ingen naagen tid hørde/
Bedre vndskylding end hand da giorde.
Hand vndskyldede sig for alle Sager der/
Som hannem paasagdis baade fiern oc nær.

Huorledis at Ræffuen mesterlige vndskylder sig / men hans vndskylding bleff icke annamit.

Saa

Saa at alle Herrer stort vnder finge/
At Mickel sin Snack saa kunde fram bringe.
Oc sig aarsage oc vndskylde faar al ting/
Som hannem paasagdis al Verden omkring.
Kortelige vil ieg mine ord nu ende/
Der komme thu vindisbyrd som huer mand kende.
Det vaare tho retuise Mend oc sande/
De sore en Ed offuer Mickels pande.
At være skyldig i all den daad/
Strax gick Kongen at holde Raad.
De besluttede fast allesammen/
At Mickel skulde dø vden gammen.
Man skulde hannem binde oc fange fast/
Oc henge hannem i it Reff aff bast.
Hans Vise ord hulpe hannem inted nu/
Thi reddis han fast den Arme tiu.
Kongen dømde først oc sagde fram/
Nock hoffmod haffue wi lid aff ham.
Han skal ophengis vden al naade/
Deraff forfærdis han offuer maade.
Han bleff strax Fangen oc sat ned i Run/
Han haffde heller været i luntertun.

Run vaar it fange Taarn paa Kongens Slaat

J dette Capi. merck Tuende Lærdomme.

Aff dette Capitel skalt du først Lære/ At alle Herrer oc Dommere paa Jorden føre icke Menniskens men Gudz Domme. Oc lige som de Dømme/saa skulle de oc Dømmis. De skulle handle deris Sag oc Handle vdi Gudz fryct oc vindskybelige

Al Lou oc Ræt er eniste aff Gud 1. Para: 16.

 all

all ting vdrette. Thi hoss Herren som er vor Gud er ingen wræt / icke heller naagen Personis anseelse / Gaffuer eller skenck gelder icke hoss hannem &c. Derfaare skulle de icke aleniste betro klagerens framset oc kæremaal / saa at de strax Dømme der effter / men fast heller Sagens aarsage grandgiffuelige bespørge oc vdgrandske aff sande oc wpartiiske vidnisbyrd / oc siden alffuorlige met Dom oc Ræt framfare / lige som her oc handles met Ræffuen. Thi en Dommere skal stedze være til

En Dommere skal ingen wskyldig affliffue.

Sindz / ingen at Døme eller at affliffue før han alting haffuer grundelige randsaget oc forkundskabet effter Sagens leylighed oc vilkaar / oc icke effter sit eget gode tycke eller høstighed frã fare. Thi sandhedz vidnisbyrd / end dog de ere faa / da ere de dog her til gaffnlige / sige de gamle Vise / At Dommeren ingen lader affliffue vden aarsage. Naar som helst en skalck oc wdedisk Menniske faar sine misgerninger bliffuer straffet / Slig straff kommer det gantske Land oc Rige til gode. Thi det gør de andre som sligt høre forskreckelse / saa at de dem faar sligt vide at vocte. Desligeste oc / naar en Forredere eller Løgnactig skalck (som denne Mickel) kommer aff Dage / det gør it gantske Land oc menige Almue Ro oc Fred. Thi en hinderlistigs oc løynactigis næruærelse kommer Almuen i stor vildfarelse oc wenighed.

Johannes Agricola in prouerbijs.

J det at nu almindelige alle høye Embede (som ere tilstickede at forskaffe Menig mand Lou oc Ræt) ere besette met wlærde oc egennyttige Personer / Oc der som end ere Lærde oc fromme Dommere / Da lade de dem dog met Skenck oc Gaffue eller faar Frendskaff oc venskaff forføre oc Dømme falskelige. Huorledis kan det gaa vel vdi Verden. Slig Dommeris Sind / grund oc mening bescriffuer her Hans aff Suarzenburg som her effter følger.

Egennyttige oc Partiiske Dommeris handel.

At haffue Mact min begering er /
Oc at Dømme offuer huer mand her.
Paa det at min Pung kan bliffue tung /
Jeg sparer huercken gammel eller vng.

Deris

Deris Ræt skulle de alt købe aff mig/
Jeg tager oc bøder aff Fattig oc Rig.
Aff andris wlycke glæder ieg mig/
Oc straffer dem i Pungen visselig.

Aduarsel til Dommeren.

Skamme dig du Røffuere vnder dit Tag/
Visdom oc kunst er den rette aarsag.
For huilcket dig bør all ære oc Mact/
Beuar din Befalning oc haff God act.
Elliers kendis du faar slig en Dommere/
Som Pilatus vaar hoss de Rommere.
Huilcken i Credon bliffuer neffnd/
Han bleff met Liff oc Siæl fordømt.
O Gæck huad er din tillid lad mig forstaa/
Du skalt snart faar Gudz Domstoel gaa.
Der skalt du retuiselige betale/ baade lit oc stort/
Alt det onde som du i Verden haffuer giort.

En Dommere skal være Viss oc haffue Forstand i Louen.

Ydermere skal her læris/ At it fult siddende Raad skulle alle endrectelige beslutte oc Dømme vdi Sager oc kæremaal som fram settis/ Lige som Ræffuen her oc aff det gantske Raad endrectelige bliffuer Dømt. Thi der er ingen større skade formedelst huilcken Land oc Rige forderffuis (siger Johannes Agricola) end der som wforstandige Gerige oc egennyttige Menniske komme til naaget Regemente oc befalning/ At/ end dog de haffue saare liden Forstand paa alle haande Sager / da er dog den største Hob almindelige paa den side/ saa at de kunde bekomme deris framset / oc at sagen effter deris tycke kan vdføris / Oc i det at det er saa langt kommet at mand icke acter huor god ens Tale er / men aleniste at mange haffue besluttet paa en Sag eller ting. Derfaare ere nu mange Herrer vdi Verden / huilcke faar gunst / villige oc venskaff sige huad andre ville gerne høre. Eneas Siluius siger.

Endrectelige skal mand Dømme vdi alle sager.

Eneas Siluius.

At telge Dommē faſt omkring oc icke rettelige beſinde oc offuerueye alting er ſkadeligt.

Alt huor mand Dommene telger omkring/
Oc icke betencker/ er end leed ting.
Viſhed ſtaar icke at der opregnis mange/
Eller i deris Hoffmod ſom meget Prange.
Men i Kunſt/ øffuelſe/ Forſtand oc Sind/
It Hoffuit forſtaar mere end mange kind.
Forſynlig Domme beſtaa alle ſammen/
J forfarenhed oc Kunſt alt vden gammen.

Det XXI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen nu blifuer baſtet oc bunden oc vdført at affliffuis/ oc huorledis hans Slæct oc Venner toge Orloff aff Kongen.

DEr Ræffuen vaar fangen ſom i nu høre/
Oc Dømt at man hannē ſkulde vdføre.
Oc henge hannem op foruden naade/
Da kom Mickel førſt i nød ſorg oc vaade.
Der Mickels Frender fornumme dette/
At Kongen ſaa ſtrenge effter ham ſette.
Som oc vaare komne til det ſamme Hoff/
De ginge til Kongen oc bedis Orloff.
Blant dem vaar Aben Mickels Frende/
Oc mange andre ſom i vel kende.
Greffuingen vaar hans Frende oc gode Ven/
Diſſe vaare bedrøffuede huer oc en.
Thi Mickel vaar en veldig Banner Herre/
Oc vaar nu aff ſet aff al ſin ære.
Oc bleff fordømt til ſlig en haanlig død/

Adel/ Tuct/ ſkønhed oc Vngdom Viſhed/ laſter/ dygd oc Rigdom Diſſe alle lader døden icke beſtaa Men effter fortienſten viſt Lømen faa.

Det

Det vaar dem alle stor sorg oc nød.
Kongen betencte disse ting ved sig/
Her gaar nu mangen stolt Hoffmand fra mig.
Aff Ræffuens Slæct ere de mest alle/
En aff sit Raad lod han til sig kalde.
Oc sagde til hannem samme stund/
Vaare Mickel end dubbelt sa a ond.
Ydi hans Slæct er dog mangen stolt mand/
Som vor Gaard saare ilde miste kand.
Isegrim/ Hindze oc Brun stacket Hale/
De haffde met Ræffuen den meste Tale.
Det vaare disse som hannem bunde/

Mickel oc hans Slæct kan icke mistis aff Herregaarde.

Oc vilde hannem henge samme lunde.
Aff Kongens Befalning giorde de dette/
De vilde sig heffne oc ende den træte.
De vaare villige at hielpe til onde/
Thi de vaare hannem hadske aff hiertens grunde.
Der de saa ginge met hannem vd/
Oc komme nu der som gallyen stod.
Da sagde Hindze til Vlffuen saa/
Her Isegrim tencker nu der paa.
Huorledis denne Ræff oc lede tiu/
Jeg ved det kommer eder vel ihu.
Tiluolte oc gick Personlig vd met/
At eders Brødre hengdis paa samme sted.
Han vaar vel glad at han kunde det raade/
Thi Maaler hannem igen met en fuld maade.
Tencker oc huorledis den lede Tuff/
Eder forraadde vdi Rustefils Huff.
Der som eder sloe hart Quinder oc Mend/
Det sider end nu i eders pande kend.
Seer nøffue til at han icke vndkommer/
Hans listighed er stor oc det er Sommer.
Komme han i Skoffuen wi naade hannem ey/
Siden skulde han gøre oss en verre rey.
Derfaare lader voss nu være snare/
Saa taare wi icke mere staa slig fare.
Han haffuer offte aff voss sligt vel fortient/
Lader voss nu skiude men wi haffue spent.

Hindze paaminder de andre som vaare Ræffuens wuenner/ at holde hannem fast oc vel forware/at de strax kunde affliffue hannem oc heffne deris harm.

Der som Vlffuen skal Domstolen beuare/Der stode fattige Diur stor fare.

Da

Da sagde Isegrim huad skal slig Tale/
Wi ville hannem hielpe aff denne quale.
Haffde wi it Reff eller anden line/
Da vilde wi nu strax stecke hans Pine.
Alle de der vaare de vilde hannem ille/
Han haffde heller været i it andet gilde.
Der de nu tagde naagen føye stund/
Begynte Mickel at oplade sin Mund.
Oc sagde ville i heffne eder saa/
Da lader det dog flux en ende faa.
Hindze han ved vel raadene god/
Til Snaren som han i Prestens Huss stod.
Der han bort kom met liden ære/
Jeg seer det vil alt nu saa være.
Brun oc Isegrim i ere vel vrede/
Jeg seer i sette saa alting til rede.
At i eders Frende kunde affliffue/
I mene strax store Hanser at bliffue.
Kongen selff oc alle Herre deslige/
Drotningen oc saa met Dreng oc Pige.
De fulde alt effter fattig oc Rig/
At de vilde nu see hans endelig.
Isegrim bad alle som der vaare nær/
Hans Søner/hans Suogre oc hans frender kær.
At de skulde alle fast met hannem staa/
Oc Ræffuen hin tredske icke lade vndgaa.
Besynderlig befol han sitt Viff/

Ræffuen spaatter sine wuennee oc deris anslag.

Vlffuen begerer hielp oc bistand aff sine Venner/ at Ræffuē maatte affliffuis oc ingelunde bort komme.

Ulffuen formaner besynderlige Biørnen oc Katten/ hannem trolige bi at staa.

See vel nøffue til vid dit Liff.
Oc holt vel fast/ denne Ræff er ond/
Komme han nu bort i denne stund.
Han bleffue fast verre end han vaar før/
Wi haffde icke fred vden vor Dør.
Det samme gaff han oc Biørnen tilkende/
Gelder hannem nu faar han eder skende.
Wi ville hannem nu ret vel betale/
Hindze han skal den Snare ophale.
Han er snar oc lettere end wi/
Holder nu vel fast oc staar mig bi.
Jeg vil nu sette den stige til rette/
Saa betale wi hannem for hint oc dette.
Biørnen sagde/ seet stigen lit ber fram/
Jeg vil hannem holde/ han skal faa skam.
Ræffuen sagde Venner i haffue stor plage/
Før i kunde faa eders Frende aff dage.
Huilcken i met rætte skulde beskerme/
Oc eder offuer hannem helst forbarme.
At han icke komme vdi slig vaade/
Taare ieg/ Jeg bade eder om naade.
Isegrim er vred oc befal sin Quinde/
At hun mig skal holde fast dette sinde.
Men vilde hun tencke huad fordom er skeed/
Hun vaare mig aldrig aff hiertet ret vred.
Men ieg kan tro det vil nu offuer mig gaa/
Jeg vilde at det kunde en ende faa.

Alle Historier giffue det tilkende/ At al ondskaff paa den siste ende.

Min

Min Fader bleff død i sorg oc nød/
Men der han endelige tog sin død.
De dræpte hannem oc vaare vel snare/
Hannem fulde ey heller saa stor en skare.
Fi eder an saa mange i ere/
Om i mig spare lenger here.
Brun sagde høre i vel dette nu/
Han bander voss alle den lede tiu.
Hans tredsthed skal nu alt faa en ende/
Wi ville hannem strax at henge kende.

Angres vel men icke tilfulde/ Saa giorde oc Ræffuen der hand henge skulde.

Igennem disse ord vil Ræffuen indføre / oc søge aarsage met huilcken han kunde løse oc fri sig.

J dette Capi. merck Trende Lærdomme.

Først skalt du lære aff dete Capitel / At en Dommere/ naar hand retuiselige Dømmer / Da skal hand ingen fryctе/ som Kongen her gør/der Mickels slæct oc venner toge orloff/ sig befryctede/men fast heller lade en retferdig dom gaa/oc der holde haand vdoffuer. Thi den rette ræt anseer huercken gunst/gaffue/venskaff/ egennytte/ fryct eller faare / Oc det er Gudz lou oc ræt/som Dauid oc omtal oc siger. Dit Rigis scepter er rætuishedz scepter/ Det er at huer skal Døme ret oc retuiselige/ oc ingen person der vdinden ansee.

En Retuiss Dommere skal ingen fryctе.

Huad den rette Ræt er.

D. Sebastianus Brant.

Den skal betracte oc vel besinde/
Som dom skal offuer en anden finde.
At icke for ynck/ venskaff eller oc gunst/
Ey vrede/fiendskaff/ Had oc vgunst.
Naaget sligt lader i sit Sind Regere/
Der hannem aff Retuishedz vey kan føre.
Men faar sligt hoss Dommeren Regemente/
Da taar sig sandhed slet ingen Ræt vente.

Mand skal icke bespaarre den som er i nød oc fare.

J det andet bliffue de samme her straffede som andre fordømme/eller de som it andet wlyckſaligt Menniske offuerfuse/oc kaste dem deris Misgerning i Næsen. Thi saadant er icke Menniskeligt eller tilbørligt / men vdi mod all naturlig ske miskundhed oc sømmelighed / Jdet at sligt it Menniske er sorg/omhygge oc drøffuelse nock paalagt/ Oc hannem er bange oc ve nock / der vdinden at han faar sine misgerninger skal straffis/taale oc lide huad Rætten hannem giffuer/ Oc bliffuer vist aff slig offuerfusielse verre end han vaar tilforn/oc kan komme der vdoffuer vdi mishaab/lige som Ræffuen her oc vederfaris.

Suitzerin siger.

Gør huer lige oc Ræt/befrycte dig end da/
 Acte icke at det en anden bedre kan gaa.
Lycken følger baade Vrede/Nid oc Had/
 Kommer hun til dig/ver icke formeget glad.
Den Fattige oc den som lycken er fraa/
 Alt som han er lad hannem men gaa.

Hentzelin siger.

Naar naagen nu i denne stund/
 Wlycken kommer til haande/
Oc faar it omslag naagle lund.
 Oc kommer alt saa i vonde.
Da sige strax mange hannem skeer nu ræt/
 Oc glæde dem ved samme hans skade/
Deris egen ende haffue de ey seet.
 Eller huad dem kan hende for vaade.
Det mig i dag kan komme paa/
 Aff stor sorg oc atskillig vade/
Det samme kan hand i morgen faa.
 Beder han icke Gud om naade.
Hiulet gaar vel vdoffuer hans bryst/
 Thi at lycken er wstadig/

Lycken er wstadig / skuffelig oc vnskifftelig.

Store Hanser haffuer hun nederkryst.
  Oc giort dem saa retraadig.
Lycken er en vnderlig ting/
  Som rører sig aarle oc sielde/
Saa faar hun hid oc did omkring.
  Alt som hun gerne hielpe vilde.
Hun heffuer op oc kuldkaster igen/
  Det sees nu vel tit oc offte/
J dag en Herre oc i morgen en Suend.
  Huo kan sig for saadant vocte.
Jngen derfaare sin Jeffnchristen saa/
  Aff vrede ilde skal Dømme/
Men vnde ham saa som sig selff at gaa.
  Det vil en Christen sømme.
Huo der staar/ hannem Raader ieg/
  For vden al suig oc galde/
At han i Gudz fryct holder sig.
  Ellers kan han snarlig falde.
De ere icke end alle komne fram/
  Did som de vel gerne vilde/
Som nu Hoffuere oc føre stor Bram.
  Oc braske aarle oc sielde.
Jeg haffuer hørt siden ieg vaar Barn/
  At graad oc anden quide/
Saa vel i dag gør Menniskẽ harm.
  Som graad i fardom tide.
Derfaare taar ingen bespaatte mig/
  Huem ved huo den siste skal være/
Gør Plict oc Bod det Raader ieg dig.
  Oc forsmaa icke denne Lære.

Til det Tredye skal her merckis denne Ræffuis hinderlistige Vished oc Forstand / J det at han met subtilige oc betacte ord tal om hans Faders død / Oc søger der met indgang — Hinderlistig vished bruges flux vdi verden.

 oc aar-

oc aarsage at fri sig/ huilcket han mesterlige begynder vdi hans falske Scrifftemaal / Oc det samme lyckis hannem oc endelige/ saa at han bliffuer løss oc frit fra Gallyen.

Almindelig er end nu til Hoffue oc mest alleuegne slig brug/ Naar naagen skal straffis faar sine Misgerninger/ Da søger han list/ løgn oc behendighed vdi it Skin sig der met at vndskylde/ oc formedelst store løffte Guld oc Pendinge/ Gaffuer oc Skenck gør han sig Herren villig oc gunstig. Oc bliffuer saa aff mange actet wskyldig / oc kommer saa sine vedderparte vdi sørg oc fare.

Suitzerin siger.

End dog at naagle haarde Regle monne
være/ vdi huilcke ere.
Aandelige oc strenge Personer mange/
Men fast strengere acter ieg/
Som til Hoffue sig.
Skulle Føde oc daglige gange.
Thi huo sig vil sette/
J denne Trætte.
Oc stedze til Hoffue vare/
Hans Sag forsant/
Bliffuer vist slet tant.
Leffuer stedze vdi sorg oc fare.

Det XXII. Capitel.

Huorledis at Mickel bad om Lind/ at han maatte gøre sit Scrifftemaal obenbare / oc han Scrifftede/ vdi slig mening at han vilde suetze sig løss/ oc at komme hanss vedderparte vdi slig fare ingen som oc skede.

Naar dig din konst vil falde fraa / Da lær flux en anden vey at gaa.

Mickel han vaar vdi stor angist oc nød/
Han skalff oc beffrede oc vaar nær død.

Han

Han tenckte kunde ieg i denne stund/
Finde paa it listigt oc artigt fund.
At Kongen vilde mig mit Liff benaade/
Oc disse tre kunde komme i vaade.
Saaledis lagde Mickel sin hierne ibløð/
At han kunde komme løss/ oc de andre i nød.
Alt det ieg kan fisere oc tencke op/
Tenckte Mickel vid sig den løse trop.
Det gørs behoff kan ieg vel forstaa/
Thi Sagen gielder mig mest op paa.
At Kongen er nu paa mig vred/
Oc andre Diur oc sammeled.

Vær snar oc tag icke forlang frist/ Men brug skalckhed/ snig oc list. Som Keyser Lotuen oss monne kende/ At mand skal snig met list affuende. Oc vold met mact nedertrycke/ Om det er aldelis ræt det ved ieg icke.

Huad da/ Jeg haffuer sligt vel forrient/
Det kan dog vel snart bliffue omuent.
Kongen er veldig hans Raad deslige/
Jeg pleyer dem dog stedze at suige.
Komme ieg men til Ordz min mund at bruge/
Jeg bleffue icke hengt i denne vge.
Saa vaar nu Ræffuen i angist oc nød/
Oc sagde/ Jeg seer faar mig denne død.
Huilcken ieg ingelunde kan vndgaa/
Thi beder ieg alle som her nu staa.
Om en liden Bøn oc ingen stor/
Taler faar mig til Kongen it Ord.
At ieg nu maatte her obenbare/
Mit Scrifftemaal faar eder forklare.
Før ieg monne fare aff dette Elende/
Euigt er langt oc faar aldri ende.
At Kongen vilde det naadelig vnde/
At ingen her effter naager lunde.
For mine Gerninger skulde mistenckis/
Fengslis/ affliffuis/ eller oc krenckis.
Paa det at Gud som alting vil lønne/
Min Fattige Siæl diss heller vil skøne.
Den største Hob/ som dette nu hørde/
Bleffue aff hans Tale til miskund rørde.
En ringe Bøn er dette som wi forstaa/
Naadigste Herre lader hannem den faa.
Kongen sagde nu vel an/ det skal saa ske/

Vilt du forstaa oc mercke mig/ Gantske ilde kan det sticke sig. At betro den tyff som hengis skal/ I huad hand sim ger/ iætter eller tal.

Inted ont eller gaat lader Gud bliffue wlønt.

Da begynte Ræffuen induortis at lee.
Oc tenckte min Sag taar end anderledz falde/
Oc talede saa frit alt faar dem alle.
Spiritus Domini hielp mig her/
Jeg seer her ingen fiern eller nær.
At ieg ey haffuer giort hannem emod/
Være sig Rig/ Fattig/ ond eller god.
Siden først ieg lærde naaget at gaa/
Oc min Moders bryst icke kunde naa.
Saa gick ieg tit effter min egen lyst/
Oc hørde paa Giddernis søde røst.
Oc naar ieg deris Bræg kunde høre/
Det klanck fuld vel vdi mit øre.
Jeg Bed it Kid oc fick saa it Mod/
Oc lærde saa først at labe Blod.
Siden Bed ieg fire Kid store oc fede/
Oc begynte saa iblant de andre at lede.
Jeg bleff saa dristig oc lagde mig paa Lur/
Oc sparde huercken Høns eller andre Diur.
Ender oc Geff vel mange tilsammen/
Haffuer ieg skrabet i Jord vden gammen.
Lagde dem saa ned met Skind oc kraap/
Naar ieg icke strax gad æt dem aop.
Der nest kom ieg til Jsegrim/
Nu i Vinter alt vd met Rin.
Hand laa oc skulede vnder it Træ/
Oc sagde sig at være min Frende.

Ræffuen fick lou at han maatte Scriffte obenbare.

For vden en god vilge fra all ondskab at staa/ hielper dig dit scrifftemaal icke vid it straa.

Der

Der hand saa regnede vort Frendskaff oap/
Wi fore tilsamen met siæl oc kroap.
Huilcket mig met ræte vel angre maa/
Wi loffuede huer anden Bi at staa.
Oc fore Stalbrøderskaff vden al galde/
At wi huer anden ey skulde vndfalde.
Saa vandrede wi fram alt det wi kunde/
Saa lenge at wi vor købenskaff funde.
Han Stal det store oc ieg det ringe/
Det hørde voss baade det wi finge.
Men ieg fick dog aldri ræt/
Min part som hand haffde iæt.
Thi naar Isegrim haffde en kalff/
Aldri fick ieg min part lige halff.
Fick han en Ged/Gaass eller andet slig/
Strax grined han oc saa ilde paa mig.
Paa det at han kunde driffue mig bort/
Oc beholde saa selffuer min part.
End vaar dette it fast verre sticke/
Naar wi haffde euentyr oc lycke.
Saa at wi finge en Ko/Oxe eller Suin/
Da kom oc hans Hustru met Børnene sin.
Saa maatte ieg alt tilbage staa/
Alt huor ieg kunde vdi en vraa.
De kaste it Riff eller Been til mig/
De sagde/see der met behielp du dig.
Men før ieg det fick da haffde de slæt/

Her vdaff forstaas at Stalbrødre som suerre sig samen at gøre suig oc det som ont er/oc saa forraske hin anden/ oc huer søger sit eget nytte oc profit.

Alt det fede aff gnaffuet oc opæt.
Dog/Gud loff/Jeg haffde deſſ ſlet ingen nød/
Naar ieg vilde haffue Vin/øl eller Brød.
Der til haffde ieg vel Sølff oc Guld/
Mange Skrin oc ſtore kiſter fuld.
At den ſtørſte Vogn/ſom er paa dette Slaat/
At ſiu gange icke ſkulde age det bort.
Der Kongen hørde neffne denne Skat/
Han ſagde huor haffuer du den faat.
Eller hueden er han kommen ſig mig rat/
Hør du Mickel/ieg meen denne ſtore Skat.
Huad ſkader mig dette aldernaadigſte Herre/
At ieg ſiger eder huor han monne vere.
Jeg kan hannem dog nu icke met mig faa/
Denne Skat vaar Staalen ſkulle i forſtaa.
Jeg vil det icke dylge faar eders naade/
Det vaar beſtillet mand ſkulde eder forraade.
Mand ſkulde eder myre oc ſla i hiel/
Det taatte mig icke at være gaat ſkel.
Oc haffde icke denne ſkat bleffuen ſtaalen bort/
Da haffde dette anſlag gaat viſſelig faart.
At denne ſkat ſaa lønlig bort kom/
Derfaare gick min Fader til Bummel i bum.
Oc fick aff denne Verden en ond affgong/
Dog eder til beſte Herre oc Kong.

Met diſſe ord tager Ræffuen orſage oc indgang at fri oc frelſe ſig/i det at han tal om den ſtore ſkat/met huilcken hans Fader oc andre vilde fordreffuit Kongen fra land oc Rige.

Det er viſt oc ſant at den ſom fangen er/ſøger raad oc lempe at fri oc frelſe ſig/være ſig met løgn/ſandhed eller anden Finantze.

Mickels Fader hengde ſig ſelff.

J dette Capi. merck Tuende Lærdomme.

For det første skal her merckis naar en falsk øyenskalck/ smiglere eller spitzhat vdi herregaarde stedis til Ordz / saa at hans ord bliffue betrode / da bliffuer mangen tro oc erlig Tienere (som før vaar vel lid/ oc haffde god Sag) ilde lønt. Thi aff slig øyen Tienere oc Spitzhatte bliffuer tit oc offte Herrer oc Førster foruende oc forførde / at de deris beste oc troiste Tienere haffue mistencke / huilcket da videre gør oc opuecker Had / Auind / Tuedract/ Møteri Vantro oc alt ont emellem Herren oc Tienere / oc end stundem mellem sine egne Børn.

Herrer oc Førster bliffue vid smiglere oc øyenskalcke tit oc offte forførde.

Thi Herodes er aff slige øyen Tienere oc spitzhatte saa langt forførd/at han fick en vtilbørlig mistancke til sin Hustru oc egne Sønner. Den samme sin Hustru Mariamne oc sine beste Venner met sine egne tre Sønner lod hand dræbe oc ihielsla. Derfaare sagde Augustus / at hand ville heller være Herodis So end Søn/ naaget der effter bleff han dog selff omkommen met en alsomslendigst død.

Iosephi lib:an 15. Cap: 8. 9. lib:17. Cap: 2.

J det at slig løgnactige anførere oc falske Spitzhatte alle vegne findis/ oc besynderlige til Hoffue / der som sandhed haffuer saare ringe pladz / Der som Været selles oc ordene slibes. Oc det der talis skal være besynderligt / lige som det tales dis effter tabelturen / dog alt sammen vden hiertens grund oc mening/ Faar huilcket en Konge traadde sin Krune vnder sine Føder / Oc sagde / O du vlycksalige Krune huad skal det være at dig følger huercken sandhed eller ære / Derfaare skulle alle Herrer oc Førster være atuarede at de icke slig vtro smiglere oc Spitzhatte (som her met Ræffuen bemerckis) faar snart betro / Men gamle / ærlige oc trofaste oc gudfryctige Mendz Tienste oc Raad skal man bruge. De gamle Vise sige/ At ingen er vdi Verden der bedre anstaar oc behøffuer (en lang oc vindskibelig besindelse / Viiss oc klar vnderstandelse) end en Konge mod sine Tienere. Thi lige som en Quinde haaber i sin Mand/ En Søn vdi sin Fader/ En Pebling i sin Scolemestere / It Folck i sin Førere/ saa haaber oc en Tienere i sin Konge / Men Kongens Haab skal alenisste være vdi

Til Hoffue findis mange Spitzhatte oc øyen Tienere.

En Konge traadde sin Krune vnder sine Føder.

Gud/

Gud/ oc vdi hans fryct oc redsle skal han bliffue i al retuished/ oc det ypperste i hans regering skal være sine Tieneris bekendelse / oc skal vide ath forordinere sticke oc sette huer i sin tilbørlige sted/ oc icke faar nøye acte alle Ord oc Tale/ men stadfeste och sticke fred oc enighed emellem dem. Thi Kongens Gaard haffuer sligt met sig/ At Tienerne indbyrdz gerne haffue nag oc Auind til huer anden/ faar deris Befalninger/ Huer er tilbøylig at fortrycke den anden/ der om ber vidniß byrd Fru wtro met disse Rim.

Kongens Haab staar aleniste vdi Herren.

En Herre skal stundem høre oc icke høre/ see oc icke see.

Fru Wtro.

Stundem suiger en den anden vden sag/
Beliuer oc baguasker alt paa sin bag.
Tit oc offte mod deris Hosbonde/
Ingen Fred derfaare nyde kunde.
Thi faar mand tit at høre oc see/
Som lenge vaar skiult alt vnder Sne.
Paa det siste vil det endeligt være/
At wtro slar gerne sin egen Herre.

Til det andet er her at lære/ at mangen Herre oc Dommere formedelst gunst / gist oc Gaffue oc formedelst Haab at bekomme Guld oc Sølff bliffuer tit oc offte vend fra Sandhedz oc rætferdighedz Vey/ som Ræffuen gør her mod Kongen met samme Skatz obenbarelse hannem forfører/ oc er bleffuen en almindelig tale om somme Pendings mact saaledis.

Skenck oc Gaffue forføre Dommerne.

Nu gielder inted vden Rigdom oc Godz/
Det giffuer nu al ære/ Bram gunst oc Roß.
Det gør gaat venskaff oc stiller stor trætte/
Men met den fattige legis himmelsprette.

Amor uincit omnia mentitis dicit Pecunia.

Her Hans aff Suartzenburg siger vdi den Gerige Dommeris Persone.

Den Gerige Dommere.

Huad skulde mig Bøger store eller smaa?
Thi her alle Sager paa gaffuer nu staa/
Som huer her giffuer/ saa skal han faa.

Doctor Snuff.

Til Gerighed oc Gaffue mit Mester sticke/
Der met kan ieg ære oc Ræt fortrycke.
Huo her icke giffuer hand gaar paa Krycke/
Bliffuer enden god da siger aff lycke.

At annamme gaffuer fordømmer Dommerne.

Men sligt altsammen er wræt baade mod Aandelig oc verdslig Ræt/oc tiluolder at Land Steder oc undersaate føris udi stor skade oc forderffuelse. Oc endelige bliffue slige Dommere aff Gud haardelige plaffuede oc straffede/som Doctor Sebastianus Brant siger.

Sebastianus Brant.

Met huad Dom i Dømme/ skulle i oc Dømmis.

Huo her icke holder Retferdighed/
Den straffer Gud visselig met grumhed.
Som du mig Dømer eller ieg dig/
Saa Dømer Gud baade dig oc mig.
Der Dømmess nu mellem den Rige oc arme
At Gud maa sig der offuer forbarme.
Men skeer det icke aff vanuittighed/
At saa fortryckis den rette Sandhed.
Da følger vist fordømmelse uden ende/
Det giffuer voss denne lille Bog tilkende.

Alexander den Romiske Keyser sagde/at naar han kunde offuerkomme naagen Dommere som sig haffde ladet forføre met skenck oc Gaffue/oc vaar saa bleffuen til en tiu/ Thi han actede slige icke bedre end Tyffue. Dem vilde hand deris øyen udstinge met sin Finger/men nu i denne vor tid skulde han støde alle sine Fingre baade træte oc sønder/oc sculde end da icke treffe dem nær alle &c. diss vere.

Det XXIII. Capitel.

Huorledis at Kongen bad bancke til Liudz/Oc lod Ræffuen igen nedstige aff stigen paa det at han kunde ydermere spørre hannem ath.

DEr Drotningen hørde dette mor/
Om huilcket Mickels tale vaar ſtor.
Som ſaa galt paa hendis egen Herre
Hun fick i lenger verre oc verre.

Drotningen betrode Ræffuen ſnarlige oc bleff ſkuffet.

Hun forfærde ſig ſaare oc vaar nær død/
Jeg beſuer eder vid eders kiortel rød.
Sagde hun oc vid eders hedenſſer/
Som i ſkulle fare aff Verden her.
At i ſige ſant vden lenger trætte/
Huo der vilde ſaa dette mord anrætte.
Kongen Bød alle at være ſtille/
Aff denne Sag wi meer høre ville.

At man i Dom och Kæt ſuig ind før / Der vdaff vorer Krig och opror.

Lader Mickel neder aff ſtigen gaa/
Denne Sag gielder oſſ ſelffuer paa.
Strax fick Mickel it bedre Mod/
Paa ſamme ſtige der han ſtod.
De maatte hannem ſtrax lade ned ſtige/
Aff ſamme Lædder oc ey lenger bie.
Kongen tog hannem ene til ſig/
Oc ſagde/ Hør Mickel ſig nu mig.

At omgaaſſ met løgnere oc onde menniſker er icke gaat/ thi det fører i ſkade.

Huorledis at denne Sag er tact/
Ja nu vilde Mickel Liue met mact.
Han tenckte kunde ieg faa paa ſted/
Kongens venſkaff oc Drotningens met.
Oc maatte deſligeſt det forhuerffue/
At diſſe alle kunde forderffue.
De nu ſaa ſtaa alt effter min død/

Oc ieg kunde komme aff slig nød.
Det maatte ieg regne faar stor baade/
Men ieg maa alt Liue offuer maade.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Løgnere skal en Dommere icke betro.

Aff dette Capitel skal Læris/ At en Første / Herre eller Dommere/ skal slet inted betro en Løgnactig oc falsk mundkempe/ han bliffuer ellers skuffet/ lige som Mickel her met sin Løgn/ falsk oc smigrende Tale Kongen besnilder oc forrasker/ oc endelige kommer hannem der til / at han beder hannem klyffue ned aff Gallyen. De Vise sige at en sanddru Dumme er bedre end en talende Løgnere / Oc en der tier quar er bedre end en ordgydere oc Mundkempe / om det end vaare sant alt det han sagde. End dog at ingen kand vide huad som hemelig ligger skiult vdi Menniskens hierte vden Gud eniste. Derfaare skal ingen sette faarstor tro oc loffue til den andē. Allige uel ere Løgnere oc falske til Hoffue almindelige oc alle vegne vel annamede oc affholdne/ Derfare siger Fridanck.

Løgnere til Hoffue ere stort affholdne / thi huer Mand kender dem icke.

Fridanck.

Løgn oc Suig alle vegne gaar faare/
For Tro oc Loffue i Herre Gaare.
Liue oc bedrage det er it Bud/
Til alle Herrer men icke til Gud.
Løgn oc bedrageri kand stor ting gøre/
Hun kand Paffuen oc Keyseren forføre.
Løgnere holdis i store act til hoffue/
End Herrens egne Børn paa min Loffue.

Vincentius Obsopius Siger.

Alle Gnatones oc Parasitos skal mand sky / det er de smigrende oc sødtalende.

Ydermere fly end heluedis glød/
En smiglere oc hues tale er sød.
Han Tal vdi dine øyen søde ord/
Han skulde dog icke tige it hemeligt mord.

Met

Met dig eller sin kæriste Stalbroder/
Vocte dig faar hannem han er icke goder.
Han haffuer tho tunger vdi sin Mund/
Vare dig faar hannem i allen stund.
Faar Løgnere tag dig oc vel vare/
Thi de stedze met al skalckhed fare.
De som meget Tale oc Liue met/
De skuffe mange det er deris sed.
Man maa oc stundem lade andre Tale/
Oc icke side saa ene oc gale.
Du skalt dig icke hoss de lade finde/
Som faar Skenck eller Gaffue andre ombringe.
Oc paa deris Bag mange føre i nød/
Oc sellge dem saa til en ynckelig død.
At man oc faar andre maa kende slig/
Leffue gerne i obenbare skam oc suig.

Forredere oc om de tilskyndere skal mand sky.

Det XXIIII. Capitel.

Huorledis at Mickel obenbare besiger sin egen Fader oc andre sine Venner/ paa det at Hans wuenner kunde bliffue mistenckte hoss Kongen/ oc huorledis hand formedelst slig anslag bleff frelst oc løss.

DRotningen sagde paa ny til ham/
Mickel sig nu ret sandingen fram.
Aff denne Sag den rette grund/
At din siæl icke forkastis naagle lund.
Ræffuen sagde met blit oc sindig tale
Jeg maa nu dø inden Hønsene gale.
Skulde ieg min Siæl saa ilde vnde/
At hun skulde fare til helffuedis grunde.

Her begyndes Ræffuen Løgn/ oc giffuer sine beste Venner skyld oc Sag.

Oc Pinist der til ewig tid/
Det er fast bedre at ieg nu frit.
Giffuer tilkende huo de nu ere/
End dog det ere mine Frender kære.
Huilcke ieg saare nødigt vilde neffne/
Jeg haffuer dog nu ingen anden effne.
Jeg vilde gerne Helffuede vndgaa/
Derfaare ieg det nu sige maa.
Kongen suckede oc tenckte vel langt/
Oc sagde Mickel siger du oc sant.
Ræffuen han sagde/ naadigste Herre/
Alt monne ieg nu saa Syndig vere.

Huo altid gerne haffuer løst at Liue/ oc met sin Logn andre vil skuffe oc true. Hans Høffuitzmand er Dieffuelen oc ham nest/ Oc skuffer sig dog selff aldermest.

Jeg siger dog sant ville i mig tro/
Hui skulde ieg gøre min Siæl wro.
Huad kunde mig det komme til fromme/
At ieg met Løgn mig skulde fordømme.
J see dog selff huor min ting er fat/
Jeg maa alt Dø inden det bliffuer Nat.
Thi maa ieg sige sandingen ehuor det gaar/
Thi Døden mig nu faar øyen her staar.
Mig hielper ey Godz eller ordene god/
Han skalff oc beffuede alt der hand stod.
Alt i it Skin aff skrymteri/
Oc haabedis her met at vorde fri.
Dronningen sagde met tuct oc ære/
Mickels nød yncker mig nu Herre.

Tuctig at være er en dygd vden gammen / Hoff Fruer oc Jomfruer/oc andre alle sammen.

Derfaare beder ieg O Herre oc Kong/
Beuiser hannem nagen naade denne gong.
Oc lader hannem nu i denne stund/
Kundgøre voss her den rette grund.
Oc lader dem alle tige stil/
At han kan sige alt huad han vil.
Kongen bad dem tige liden oc stor/
Strax talede Mickel om dette Mor.
Er det min Herre oc Konge leff/
Jeg vil eder Læse vden breff.
Oc dette forrederi obenbare/
Jeg tencker her ingen vdi at spare.
Nu maa mand høre it listigt fund/

En Mand den gantske Verden kunde forføre / vilde man effter hans Løgn oc skalckhed gøre.

Mickels onskaff haffde ingen grund.
Huor han sin Fader sagde paa/
Vanære oc skam maa i forstaa.
Desligest oc Greffuingen hans kære Frende/
Som hannem stedze halp hoss de han kende.
Det giorde han alt i slig mening oc act/
At han tale skulde giffuis diss bedre mact.
Oc at han met slig sine finsede ord/
Paa kunde komme dette løgnactige Mord.
Sine wuenner som han ilde vnde/
Oc effter hans Loff oc leffnet nu stunde.

Vdaff stort Godz heffuis baade tre oc tho / men aff Armod bliffuer ingen fro. Jeg hør aff de Vise sant at være / at de Rige stor hoffmod begere/naar de Fattige sig baade Jamre oc kære.

Superbia.

Hoffmod / Had/ Gerighed oc nid/ de beholde nu fast deris Strid/ Hoffmod kan det icke vel omgaa/ maa stedze i wrøet oc Auind staa. Hoffmod mange onde ser der met sig før/ Huilcket en Viss Mand gantske ont gør.

Han sagde/min Fader haffde fundet den Skat/
Som Kong Emerick i mange Aar haffde hat.
Alt paa en vnderlig oc lønlig sted/
Der bleff min Fader lit Hoffmodig ved.
Forsmaade strax alle de til ham komme/
De dog hans egne Frender vaare somme.
Han lod Hindze flux fare om Land/
Jnd til hand den skelmer Biørnen fand.
Han bød ham sin tienste oc villye god/
Oc at han hannem skulde drage emod.
J Flandern om han vilde vere/
En veldig Konge oc mectig Herre.
Der Biørnen oc Hindze lesde Breffuene saa/
Stort hoffmod strax i hans hierte monne gaa.
Thi han haffde her effter stundet lang tid/
Han sparde huercken nat eller dag/før han kom did

Der

Der han did kom/min Fader han faar sig fant/
Han vaar ham velkommen siger ieg faar sant.
De sende bud effter Greffuingen den lærde/
Oc effter her Isegrim den wforferde.
Disse fire haffde der megen tale/
Den femte vaar Hindze met sin lange hale.
Der ligger en By oc kaldis Ifste/
Som de dette onde monne stiffte.
Tho Mile fra ifste icke langt fra Gent/
Der haffde de Forredre det perlement.
Alt i en mørck oc regnuren Nat/
Haffde de slig steffne der lønlige sat.
Icke aff Gud men aff Dieffuelens mact/
At gøre eder ont det haffde de act.
Min Faders Skat giorde hannem saa fri/
At han nødde de andre at staa sig bi.
De sore der sammen eders naadis Død/
Den ene den anden sin tienste bød.
De Sore paa Isegrims hoffuit vist/
At gøre Brun til Konge vden list.
Denne Sag dreffue hemelig disse fem/
Oc Isegrim vaar alt Mester før dem.
Til Konge da vilde de Biørnen gøre/
Oc saa til Tagen i stolen føre.
En Krune aff Guld vilde de ham paa sette/
Oc fundis der naagen der vilde mod trette.
Aff Kongens Venner som leffue nu/

Dem

Dem vilde de alle hugge i thu.
Min Fader skulde dem alle fordriffue/
Met skenck oc gaffue oc met Breff at Scriffue.
Dette fick ieg vnderlig at vide saa/
Aarle om Morgenen der solen vilde opgaa.
Greffuingen haffde drucket megen Vin/
Oc giort sig smuck glad met Hustruen sin.
Han gaff hende sligt i druckenskaff tilkende/
Men dog haardelige forbød han hende.
Dette ingen at sige vid hendis liff/
Ellers skulde hun Dø alt aff hans kniff.
Hun tagde saa lenge/ men hun maa sig skamme/
Ind til hun min Hustru och sagde det samme.
Men min Hustru maatte suerre det ingen at sige/
Vid ære oc tro oc vid den hellige Pige.
Huercken faar trusel/ hødzel eller anden fare/
Skulde hun denne Sag faar nagen obenbare.
Men min Hustru hølt icke hendis ord/
Hun sagde mig det strax offuer mit Bord.
Huad hun haffde hørt aff Greffuingens Quinde/
Jeg tog mig det vel nær til sinde.
It Jertegen sagde hun mig der hoss/
Jeg siger det icke faar naagit ross.
Der vid kunde ieg det strax forstaa/
At det vaar sant hun sagde mig da.
Der aff fick ieg en sorg vel stor/
Oc vaar mere bedrøffuit end naagen tror.

Beholder du icke hemelig Sager hoss dig/ Som du selff haffuer obenbaret faar mig/ Hui beger du da at ieg skal tige quær/ det du mig haffuer sagt obenbar.

Quindfolckene ere som scrifften lær/ At de icke vel kūde tige det hemeligt er.

Jeg tenckte paa Padderne som aarle oc silde/
Robte til deris Gud Jupiter oc gerne vilde.
Haffue en Konge som dem maatte/
Holde i affue oc straffe wflaatte.
De vaare førre fri vdi alle Land/
Deris Gud bønhørde dem paa stand.
Han gaff dem Storcken den fine Mand/
Som dem nu plager til Land oc Vand.
Han forføl dem hart oc vil dem ilde/
Nu angrer det dem/ men det er forsilde.
De bliffue nu tuctede oc holdet i tuang/
Aff Storcken som er deris rette Kong.
Slig tale haffde han til dem alle der stode/
Fattige oc Rige baade onde oc gode.
Seer ieg vaar rædt at voss oc saa skulde gaa/
Om wi slig en Frodz til Konge skulde faa.
Jeg vaar oc ræd faar eders naade/
End dog mig det nu lidet kan baade.
Jeg kender vel Brun han vaar aldrig god/
Surfittig oc fuld aff wforstandigt Hoffmod.
Jeg tenckte skulde wi denne til Herre fange/
Da vilde voss alle saare ilde gange.
Thi ieg kender vaar naadigste Herre oc Kong/
Oc ved at han ingen Diur gør forfong.
Men er gunstig/ naadig oc mild der til/
Alle Sager han selff gerne høre vil.
Jeg tenckte det vaare ont at bytæ saa/

Aff disse Padder eller Frøer skulle wi lære / at naar wi haffue en frommer Herre / Da skulle wi den samme icke foracte / oc effter den som streng er tracte.
Thi naar wi end slig en bekomme/ Da gør han voss slet ingen fromme. Derfaare er det en vnderlig Sag / at wi icke gide hafft Ro oc mag. Wi haffue it sprock alt vden meen/ at det maa være gode stercke Ben. Som gode dage vel kunde bære / det sprock forsant alt vist mon være. Thi gaar vor sag oc tit tilbage/ i det wi stedze effter ny tidinge snage.

Huo ret i sit eget hierte seer / han tal inted ont om andre meer/ Paa sig selff finder vel alle Mand/ Stor brøst huo det ret kende kand.

Prouerb: 30. Gennem tre ting bliffuer Jorden wrolig/ Det Fierde er hende ey heller taallig/ En Suend som sig til Konge vil sette/ Oc en gæck som sig stedze vil fulde oc mætte. En ond hadsk oc forgifftig Quinde/ ve den sig met hende i ææteskaff skal binde Desligest en Pige sin Hustru arffuer/ gennem disse fire ting mangen forderffuer.

Alt faar en Konge en Træl at faa.
Oc sette hannem op i slig høy ære/
Det taatte mig icke nytteligt at være.
Jeg tenckte her til vel mangen vge/
Alt huad ieg her til skulde bruge.
At ieg kunde omstøde dette anslag/
Jeg pønsede her paa baade nat oc dag.
Jeg tenckte oc som ieg laa en Nat/
At/ beholde min Fader den store Skat.
Da skulde han vnderlig ting anrette/
Oc Kongen aff sit Rige sette.
Derfaare søcte ieg al lempe oc raad/
At faa vist at vide huor Skatten stod.
Oc hannem den samme at forkomme/
Oc bruge hannem siden til min egen fromme.
Alt huor min Fader den listige Mand/
Gick i Skoffuen paa min sand.
Det vaar sig Aarle eller silde/
Stedze ieg bag hannem være vilde.
Vaar Natten end Mørck oc Veyene dybe/
Saare lønlige monne ieg effter Ham krybe.

J dette Capitel merck Fem Lerdomme.

Først skal her merckis at mangt it menniske aff Had oc Auind som han haffuer til sin wuen icke forskaaner sine egne Venner at berøcte oc komme vdi skade paa det at han sig selff kan frelse oc fri aff nød oc fare/ oc hans wuenner der met kunde komme vdi fald/ skade oc forderff. Lige som Ræffuen her sin egen Fader beliuer oc baguasker/ met huilcket han giorde

Ræffuen liuer paa sin egen Fader.

sig

sig fri oc løff/oc sette sine wuenner i alsom størst nød oc fare. Oc denne løgn dictede Mickel aff slig en grund / Thi at han viste vel / at almindelige hender det sig saa gerne / At den ene Herre suarlige oc ilde kand taale den andens Regemente. Oc i det at ingen Herre end fast mindre kan taale eller lide naagen anden lige met sig i Regementet. Derfaare ere de snart oc lættelige vnderuisde / at andre staa effter deris Herredømme oc Regemente met suig oc anden Finantze.

Rex non patitur comparem.

Til det andet skal her oc læris at mangt it æregerigt Menniske/som haffuer meget Godz oc Pendinge bliffuer der aff stolt oc storhiertig / foracter andre oc vnderstaar sig saa i meer oc meer met mact oc velde at indføre vdi stort Herredøme oc Regement / bruger saa list / falsk oc suig at han kan faardriffue sin egen Herre, oc sette sig selff i samme Regemente oc sted igen. Lige som Ræffuen her tal om sin egen Fader / Men at Regere offuer en Almue vdi wrætuished er fast mere en Træls handel oc Regering end it ret Herredøme. Oc huilcken som Regerer aff æregerighed / den forsmaar retuished / Huorledis at en Herre oc Første skal sligt anslag møde oc faarrekomme/ det Lære de gamle Vise oc sige/ Naar en Konge befinder naagle iblant sit Folck / som sig met listige anslag oc egne gerninger beflitte/ oc ere begerende hans Regement oc Herredøme / Da bør Kongen at fordempe oc nedertrycke slege men forhaler han oc foracter slig anslag at fordempe oc til inted at gøre / da bliffuer han vist til inted giort oc fortrycket.

It Hoffmodigt Rigt Menniske beger stor Regemente.

At Regere vdi wretuished det er farligt.

Til det Tredie skal her merckis den wsielige store mact oc velde som Godz oc Pendinge haffuer. Thi met Pendinge kan man vdrette alt huad man begerer. Al genstridig ting kan man omkøbe oc foruende/ desligest oc Breff oc Segel paa alle haande ærende oc anslag bekomme/ Lige som Ræffuen her tal om sin Fader/ at han met sin store Skat skulde gøre Kongen modstand etc. Om Pendingens mact Tal disse efterfølgende Rim etc.

Pendinge haffuer Regementet vdi Verden.

Vers

Venskaff gaar faar al ting/
Det straffer ieg sagde Pending.
Thi huor ieg monne slippe oc vende/
Der haffuer al venskaff strax en ende.

Suitzerin Siunger saalediss.

Pendinge haffue fremgang i al handel oc Sager

Huem nu er hoss i Verden stort Godz/
Han drages uu fram for mange/
Der actis icke nær huor god hand er.
Det ypperste sæde han stedze moñe fange
Gunst/ Godz oc act/beholder al mact/
Alt her vdi Jorderige/
Vden Rigdom ingen ære/gelder nu mere.
O Guo huad skal ieg her til sige.
Saa kan den fromme/ icke lenger komme/
Men stedze til bage bliffue/
Huo icke er Rig/han actis icke.
Hoss Mend/Quinde eller viffue.
Fornufft oc kaonst/ vden Pendinge er om sunst/
Alt her paa Jorden hoss mange/
Huo der kan sette til/han gør huad han vil.
O Gud huad ende vil det fange.

Pendinge formaa al ting.

Kong Philippus

Justinus.

Man siger almindelig at Pendinge formaa al ting/ Oc alt huad ellers icke er mueligt det kan Pendingen aff sted komme oc vdrette/Som Kong Philippus sagde/den tid hans Sendebud oc Kundskabere komme til hannem oc sagde/ at det vaare vmueligt at vinde det Slaat huilcket han haffde belagt/der til suarede han / At han vilde bestorme det met saa mange Pendinge som en Asen kunde bære / da skulde det være hannem vist mueligt at vinde /Oc lige saa giorde han/oc vant Slaattet/ som Justinus han scriffuer.

At dricke sig drucken er it ont oc almindeligt last.

Til det Fierde skal her merckis aff dette Ca: at druckenskaff er it stort skammeligt oc skadeligt laster. Thi huo sig idelige dricker drucken / han kan icke vel staa faar orde eller tige det

NB.

det som lønligt skal være / Gud giffue ihuor stor mact der paa ligger / Som Ræffuen her tal om Greffuingen / At han vdi gennem oc formedelst druckenskaff obenbarer Jsegrims oc Biørnens hemelig anslag / met huilcket de vilde forfølge Kongen. Om druckenskaffs rette værelse scriffuer Vincentius Obsopius som her effter følger.

Vincentius Obsopius.

Aff Druckenskaff mister mangen Sind oc Fornufft/
Oc foruandles til it Bæst vden al tuct.
Faarlader han icke slig druckenskaffs fart/
Da falder han i stor Siugdom snart.
Eller kommer aff Armod i sorg oc nød/
Oc maa siden i Fattigdom atspørre sit brød.
J druckenschaff baade vnge oc gamle sig øffue/
Derfaare de vden al Fornufft leffue.
Aff alle almindelige driffuis nu dette/
Oc findis aff druckenskaff ingen vden smitte.
Neppelig findis nu en skicket Mand/
Som sig vdi sparsomhed regere kand.
Sparsomhed nu i al foractelse gaar/
Til fraadzeri oc druckenskaff vor begering staar.
Druckenhed er i denne tid stor ære/
Huo der mod siger monne onder være.
Vid druckenskaff mangen nu settis vel fram/
Oc bekommer der met gunst vden skam.
Jngen actis duelig/men holdis i vanere/
Vden han met Drick en Mester kan være.
Huo sig stedze vil holde til sligt Drucket raat/
Han kommer paa det siste til skam oc spaat.
Huo icke snart forlader slig Druckenhed/
Den kommer hun i sorg oc gør hannem led.
En drucken Gæck som meget ont anretter/
Offuer andre laster icg hannem her setter.

Druckenskaff gør Mennisken vilde som vmelinde creatur.

Alle Mand vil gerne drucken være/ Oc sparsomhed holdis for ingen ære.

Denne last alle Rige haffue hoss dem/
Følger dem icke/i bliffue ellers slem.

Druckenskaffer saare gengse til Hoffue.

Slig laster til Hoffue er saare genge/
Thi findis tit vaade i deris senge.
Druckenhed sider der øffuerst faar alle Mand/
Oc Regerer der offuer alt forstand.
Til Hoffue nu ingen vel kan tiene tack/
Vden han kan Dricke oc haffue slem snack.
Være sig Hoffmand Scriffuere eller Kock/
Alle skulle være fulde oc haffue nock.
Huilcken til Hoffue meget Dricke kand/
Bliffuer snart Foget oc en affholden Mand.
Somme Førster kunde oc ful vel/
Stundem met Drick alt gøre gaat skel.
Her i bruge sig deris Tienere deslige/
Jngen den anden i Drick vil vige.
Borgere/ Bønder haffue oc lært denne kaanst/
Druckenskaff alle vegne haffuer god gunst.

Suitzerin Bescriffuer den vgudeligs størske Dygd i disse Rim.

Den vgudeligs dygd Bescriffuis nu her/
At dricke oc dable baade her oc der.

Om wgudelige och offuergiffne Mendiske.

Aff vngdom op er det deris vane/
Til wkyskhedz inge Quindfolck forskaane.
Vdskaarne klæder haffue de vel smucke/
Oc lange skæg som andre Bucke.
De bære oc paa deris hender Høge/
Effter Jagt oc vellyst de idelige søge.
Orckeløse oc Stolte alle vegne fram gaa/
Oc føre stort Hoffmod store och smaa.
Handle stedze emod Gudz villge god/
Oc leffue aff den Fattiges Sued oc Blod.
Her paa skulle de kendes til visse/
Dricke rent vd at de dem bepisse.

De mene at de der til ere Fødde/
At de megen Vin skulle legge øde.

Til det Femte/ En Quinde skal man inted lønligt betro/ der som stor oc merckelig mact paaligger. Thi de kunde icke vel tige. Den gamle Vise Chato haffuer angret trende ting/ Det Første at han naagen tid haffde betrod en Quinde sin lønlige sag oc ærende. Det Andet /at han haffde reyset oc faret til Vandz den Vey som han vel maatte oc kundet fare til Landz/ Det er at han haffde giffuit sig i slig faare. Det Tredie at han haffde mange dage ladet gaa forbi/ vdi huilcke han intet gaat haffde giort.

Quindfolck st mand ingen løn lig ting betro.

En merckelig Ridder haffde Fem Døtter / dem Lærer han met dette efterfølgende Exempel / at de skulde Tige det som lønligt vaare / paa det at de deris Mend om de bleffue giffte/icke skulde komme vdi nød oc fare oc siger saaledis.

Vdi Rom haffuer været en gammel Viss Mand som hed Chato / den samme lod sin Søn den vnge Chatonem kalde til sig der han skulde Dø oc sagde til hannem Kære Søn ieg ligger her oc skal nu Dø / Derfaare vil ieg dig (som den mit Godz oc ære skal Arffue) giffue trende Lærdomme / Der som du dem beuar oc holder / da skal det gaa dig vel oc lyckelig vdi al din Sag oc handel. Det Første / du skalt icke giffue dig i naagen Herris Tienste som er dig mectig til Liff oc Godz/ Det Andet/naar du tager dig en Hustru / hende skalt du inted som hemeligt er betro / vden du haffuer først vel forfaret at hun kan tige / At end dog at det er vnderligt oc sielsomt faar Quindfolck at de kunde tige / da findis oc alligeuel Quinder som kunde tige. Det Tredie / Du skalt ingen Tyw løse fra Gallien / eller naagen anden obenbare Misdedere oc wgernings Mand aff Døden løse.

Exempel. Quindfolck icke kunde tige.

Trende merckelige Lærdomme som den gamle Chato lærde sin Søn.

Den gamle Chato Døde / den vnge Chato bleff kaldet vdi Keyserens Gaard/Oc hannem bleff befalet vdi tuct oc lære Keyserens Sønner / han haalt oc skickede sig der vdoffuer

Den vnge Catho foracte de sin Faders vnderuisning oc lærdom.

saa saare vel at mand sette hannem høyre op / oc bleff oc saa brugit vdi Keyserens Raad / Paa det siste bleff han giort oc skicket til Keyserens Stadzholder. Det hende sig en gang vdi Keyserens fraūærelse / at han skulde bruge sin mact oc befalning oc ruste sig til at ville drage igennem Staden vdi sin Herlighed oc lade sig see / Oc som han red / kom han i it sneffuert Stræde/der førdis hannem emod en Tyw som skulde hengis/ Chato kunde icke vn̄duige/ Tyffuen robte til hannem om naade oc andre met hannem/ Oc formanede hannem vid den mact oc velde som han haffde at han skulde gøre hannem løss / Den ære oc Praal befiøl samme Cathoni vel/ han lod sig aff bede oc giorde hannem løss &c.

Chato besinder hans Faders Lærdom oc vnderuisninger.

En gang tenckte Chato vid sig selff / See ieg haffuer nu offuertraad tuende aff min Faders Lærdomme oc vnderuisninger. Jeg haffuer behagelighed til Hoffue oc haffuer giffuit mig i Keyserens Tienste / Til det andet haffuer ieg oc løst en Tyw fra Gallien/ Jeg vil nu forsøge den Tridie Lære oc hende icke foracte som disse andre Tuende. Hand kom en gang saare hastelige oc mod hiem ridendis met ynckelig Tegen oc facter / Saa at mand skulde see oc kende at hannem vaar naaget besynderligt hendet oc vederfaret.

Quinderne ville gerne vide Mendenis handel oc leylighed.

Quinden bleff her vdaff bedrøffuit oc opuact til Graad oc spurde vindskybelige huad hannem skadde oc huad hans Sag vaar / Oc der han det ingelunde vilde giffue tilkende/ Da brugede hun disse ord oc sagde/ Ja ieg kan forstaa at i haffue mig icke kær/ i vide vel at ieg fast heller vilde taale oc lide met eder huad som helst paa kunde komme/ end at ieg vilde at i ene skulde bekymris met naagen omhygge/ sorg eller modgang/ Oc der vdoffuer for hun vid Gud / at det skulde icke komme aff hendis Mund / Icke haffuer ieg heller naagen tid i mine dage (sagde hun) sagt naaget der som ieg viste eder mact laa paa. Da sagde Chato (paa det at han vilde forsøge hende) at han haffde været paa it Slaat oc legt met Keyserens Sønner / oc

bleff

bleff wens met dem / oc haffde stunget den elste Keyserens Søn ihiel / Quinden forferdis aff denne Tale oc sette sig i en vraa oc græd ynckelige oc sende saa bud effter hendis stalsøster som vaar i Keyserindens Fruetimmer eller Frwe Stwe Oc der hun kom oc saa Chatonis Hustru saa græde sagde hun Ach kære Søster hui græder du saasig mig huad dig skader eller huad dig er / Jeg kan vel forstaa at der er naaget besynderligt paa ferde Chatonis Hustru loffuede hende det at sige/saa fremt hun vilde tilsige hende / at hun sligt faar ingen anden vilde obenbare/huilcket hun hende oc saa tilsagde. Men strax hun fick sligt at vide tagde hun ind til hun kom til Keyserinden / Oc strax bleff Chato paa greben oc vdført at skulle hengis / Men der vaar ingen der vilde driste sig til at henge hannem / Oc idet at de stode i slig Murlemey / spranck den samme frem/som han tilforn haffde løst fra Gallyen/Oc bød sig veluillig til at ville henge hannem / Oc dess emellem viste Chato vel at Keyserens Sønner skulde komme til Bys huilcket oc saa skede/ Oc der man saa at Keyserens Søn vaar kommen leffuendis/ da bleff Chato løss / mercker dette som gerne ville bede for Tyffue.

Velgerning lønis tit met ondskaff.

Hiælp Diwelen fraa Galgen/kan han han hiælper dig der.

Det XXV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen forfølger sin begynte Løgn om Skatten oc siger.

JEg laa en gang oc haffde skiult mig/
J Jorden oc vaar begerelig.
At ieg maatte forfare oc vide rett/
Huor min Fader haffde skatten sett.
Der ieg saa laa oc tenckte her paa/
J det samme saa ieg min Fader gaa.
Aff en Stenreffue hoss en Skou/

Jeg laa alt stille lod som ieg Sou.
Han viste inted aff min komme der/
Eller at ieg vaar hannem saa nær.
Han saa høyt op oc racte sig vel/
Han fornam dog ingen vden sig sel.

Ræffuen bruger her snig mod sin Fader oc forsnil, der hannem/ som end nu monge Børn her vdi Verden bedrøff, ue deris; Forel, dre/ oc met list oc snig staa effter deris velfart/ Godz oc Pen, dinge 2c.

Der han saa mente sig ene at være/
Giorde hand som ieg vil sige eder Hære.
Han stoppede det Hul igen met Sand/
Oc ieffnede det lige vid det andet Land.
At ieg det saa det viste han icke/
Før han gick bort giorde han end it sticke.
Hans Rompe lod hand oc offuer gaa/
Der som hans Fødder først monne staa.
Han forvilde sit fodspaar met sin Mund/
Det Lærde ieg aff hannem samme stund.

Huo snilder met snild vil fange/ Han skal met sa, gen vnderlig om gange.

Aff min falske Fader Lærde ieg dette/
Som met list viste sligt at anrette.
Han løb saa bort der ieg det saa/
Jeg tenckte monne icke hans Skat her staa.

Saa meget en er Rig aff Sølff oc Guld/ Saa me, get er ham oc Verden huld. Vaare Salomon i liffue end denne stund; som Gud stor visdom haff, de vnt. Haffde hand icke met sig Sølff oc Guld/ Verden bleffue ham ret aldri huld.

Jeg obnede det Hul met stor vmage/
Min Hustru hialp mig der til fuldtage.
Jeg krøb der ind oc saa mig om/
Der fant ieg Søiff oc Guld en merckelig Sum.
Jeg tror at ingen som her er hoss/
Saa naagen tid mere Guld oc kaastelig Godz.
Der ieg det saa da bleff ieg glad/
Baade Dag oc Nat gick ieg aff stad.

Vden kærre oc bør bar ieg det bort/
En anden stedz ieg ved vel huort.
Fru Ermelin min Hustru bar met mig/
Som en god stalbroder ret alffuerlig.
Jnd til wi finge hannem met en fart/
Som hand laa bedre aff voss beuart.
At naar wi vilde/maatte ham nytte/
Derfaare wi hannem aff sted mon flytte.
Der ieg denne Sag saa haffde forhender/
Da holt min Fader huo hannem kender.
Herredag i Skaane i Luntertun/
Met Jsegrim oc den Forredere Brun.
Oc andre flere som Kongen vilde ilde/
Met dem hiølt min Fader der gilde.
Jeg vil oc sige huad de mere giorde/
Det vaar stort vnder at de saa torde.
Brun oc Jsegrim lode deris Breff vdgaa/
J mange Land skulle i forstaa.
Alle som vilde Pendinge paa haanden anname/
De skulde i Skaane til Biørnen komme.
Oc lade sig Scriffue oc suerge hannem tro/
Der skulde de ydermere bestelling faa.
Min Fader vaar Breffdragere oc løb vel om/
Før han det Krigsfolck tilsammen kom.
At Skatten vaar stalen viste hand inte/
Aff huilcken hand vilde de Pendinge mynte.
At besolde det Folck som nu skulde komme/

Den gammle Ræff annamnede Landzknecte i besolding/Det er de øffuerste oc Hoff witzmendene selge tit oc offte de fattige Landzknecte Briller oc reffue Romper.

Haffde det hannem al Verden kundet fromme.
Han haffde icke fundet aff den Skat der/
Saa meget som en loppe vaar ver.

J dette Capitel merck Fem Lærdomme.

J dette Capitel forfølger Ræffuen sin begynte falske Løgn om Skatten oc liuer paa sin egen Fader oc paa andre sine gode Venner / paa det at Kongen skulde diss snare betro hannem/ Her vdaff skal læris at huer skal vocte sig faar de skadelige oc slemme laster som er Bagtal / huilcket nu i denne tid (diss ver) er saare almindeligt huilcket laster dog ingen/ ia icke sine beste Venner forskaaner / Derfaare følger der oc meget ont effter. Thi en ond Tunge/ formedelst huilcken slige laster fremføris oc anrettis / komme mangen om Liff/ ære oc Godz/ Derfaare Siunger Fridanck/ som her staar.

Squalder oc Bagtal er it suart laster.

Fridanck.

Det beste led der naagen bær/
Er Tungen som Sancte Jep lær.
Alt det onde wi haffue fornumet/
Er alt aff onde Tunger kommet.
Tungen anretter mangen Strid/
Oc languarig Træte/ Had oc Nid.
Til vrede opuecker hun Mand oc Quinde/
Fordømmer Liff oc Siæl mange sinde.
Desligest haffue onde Tunger offte volt/
At fromme Fordreffuis oc bleffue forsaalt.
All ondhed aff Tungen stedze far/
Naar naagen at suerge er meget snar.
Tungen hun er sleet vden al Ben/
Hun bryder dog sønder Jern oc Steen.
Tungen legger øde Folck Stæder oc Land/
Oc setter desligest mange Huss i Brand.
Tungen tid volder mangen nød/

Tidsel oc Torne stinge ilde om sig/ End stinger en ond Tunge verre tro mig/ Jeg vilde heller nøgen i Tørne Bo/ End mer en ond Tunge komme i wro.

Som

Som efftersølger ynckelig død.
Tungen oc saa mangen vnderretter/
At han wræt faar Rætten setter.
Aff hadelige Tunger fick det sin genge/
At Christus nøgen paa korset maatte henge.
Den onde Tunge atskillye kand/
Mangen erlig Quinde oc erlig Mand.
En ond Tunge er en dødelig forgifft/
Det siger Dauid i den hellige Scrifft.
Meget gaat en god Tunge kan anrette/
En ond Tunge ipper Kiff oc Trætte.

Mand kan icke nock yncke oc beklage/at disse nærwærendis onde Mennisker / dette lede laster som er Bagtal saa saare meget anhenge oc beløste/at ingen sin Tunge vil tuinge. Thi vdi alle forsamlinger oc gestebud / der bliffuer almindelig intet andet handlet oc giort / end at den ene sider oc lurer effter den andens Tale / oc vender saa bagfaare paa det han haffuer hørt / oc legger al ting vd til det verste. Hedninge haffue været oc ere end nu voss Christne i dette sticke fast offuer haande. Thi den Vise Mand Solon /som gaff de Lacedemonier deris Lou/han viste at faarekomme dette laster / Han tilskickede oc satte (der som naagen almindelig forsamling eller gestebud skulde være) en gammel oc erlig Borgere at han skulle staa faar Dørren / Oc paaminde alle dem som indginge met slig ord / Vdaff denne Dør skulle inge Ord komme / oc huad her inde Talis det skal være hemmeligt oc icke baguaskis eller omføris / Som wi oc pleye at sige / Her vnder Rosen sagt.

Ingen lærer m at tuinge sin Tunge.

Solon.

Horatius. Ne fidos inter amicos sit, qui dicta foris eliminet.

Ingen passer nu paa de ting som i fordom skede / End dog at vaare Forfedre haffue været Vise oc erlige Mend / oc giort erlige oc mandelige gerninger / haffue oc været i deris leffnet wstraffelige / Men huer Lurer nu effter ny tidinger/ oc ville gerne vidde huor al ting er fat. End dog at hannem

Huer Mand vil gerne vidde noget nyt.

der fuld liden (eller ſlet ingen) magt paaligger / hand vil dog vide naaget nyt / ſkulde han end met idel Løgn kelle ſig ſelff / eller oc aff andre lade ſtøde ſig fuld aff Løgn. Vincentius Obſopius ſiger.

Vincentius Obſopius.

Faar ſlig tuekløfftige vocte vel dig /
Som inted lønligt beholde hoſſ ſig.
Foruende huer Mandz Tale ilde /
Baguaſke andre aarle oc ſilde.
Huilcken ſaa Baguaſker en anden faar dig /
Dig gør han oc ſaa hoſſ andre tro mig.
Vocte dig faar hannem oc tro hannem inte /
Du taart inted vden Squalder aff hannem vente.
Tolladz oc Geſtebud ſkulle ſtedze være fri /
Oc icke gemmis huad der ſigis vdi.
Huo der kaſter met Sten naar en anden er borte /
Han er icke aff det huide men aff det ſorte.
At Bagtale den ſom icke er hoſſ /
Derfaare bør dig en ringe Roſſ.
Oc vinder der met ſlet ingen gunſt /
Aff dem ſom vide den rette kaanſt.

Tuckløfftige ſigis her de obenmundede ſom inted kunde tige.

Kaſte met Sten der er at Bagtale en anden i hans frauærelſe.

Til det Andet ſkal her merckis Ræffuens liſtige art oc natur / at han foruilder ſine fodſpaar met Munden oc ſterten ſom Ræffuen her ſelff om ſin Fader giffuer tilkenden. Lige ſaa kunde oc alle falſke Mendiſke deris ligeſte forfengelige anſlag oc handel ehuor falſkelig eller onde de ere / betecke oc ſmycke at mand deris Finantze / wtro / falſk oc hygleriſke anſlag icke ſkal mercke eller forſtaa.

Ræffuen er aff ſin natur liſtig oc kand vel betecke oc ſkiule ſin gerning.

Det XXVI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen end nu Tal om ſin wtro Fader / oc huad endeligt hand fick / oc der met beſlutter han ſin Løgn.

Der

DEr min Fader saa vdi sorg oc vaade/
Haffde omløbbet vdi onde maade.
Det ene Land ned/det andet aap/
Oc saa fra Eyderen ind til kraap.
Der han fant Landzknecte onde oc vrede/
Som Brun skulde hielpe effter Kongen at lede.
Dem vilde min Fader giffue Soald/
Oc hielpe dem aff denne vinter koald.
De skulde sig ruste oc gøre vel rede/
At mand icke torde effter dem lede.
Naar Sommeren komme da skulde dette/
Vist faar sig gaa foruden al trætte.
Siden vende hand sig/oc drog saa hiem/
Til Biørnen oc til her Isegrim.
Han sagde dem aff den store tuang/
Som hand haffde hafft alt samme gang.
Naar han skulde fram faar de store Slaat/
Der haffde han ont oc inted gaat.
Jegerne oc Skytterne giorde hannem stor vaade/
Met deris onde Hunde alt vden naade.
Stor Liffs fare haffde hand hafft hoss Lire/
Det sagde han faar disse forredere Fire.
Han lod dem oc see deris forplictelse god/
De øffuerstis Naffn der alle i stod.
Der aff bleff Biørnen meget glad/
Min Fader lesde dem alt vden at.
Tolff Hunderde Kemper smaa oc store/

Om Sommeren findis alle vegne Landzknecte nock for haanden men om Vinteren forsuinde de lige som afftenbacker.

Huo met Krigsfolck vil ære begaa / hand lade dem til tide deris besolding faa. Oc holde offuer alle skarp ræt de slige / være sig Herre/ suend fattige eller rige. Saa at de i venskab maa sammē bliffue/ oc hielpe dig saa din wuen at fordriffue.

Som alle aff Isegrims Slæct vaare.
Met skarpe Tender oc store Muler/
Uden Vildkatter oc andre Ugler.
Disse vaare alle Brun tilrede/
Alle felfrodzer vaare oc vrede.
De haffde alle saa sorit ham/
Om mand strax vilde bære dem fram.
Tre Maanetz Sold som før vaar sagt/
Da vilde de alle komme met mact.
Til Brun naar hand dem Bud sende/
Men met min list mon ieg det vende.
Der disse Fire endrectelig/

Haffde beslutttet al ting hoss sig.
Da vilde min Fader vd at marcken gaa/
Oc vilde sin Skat ræt offuer slaa.
Huor langt han kunde met hannem naa.
At besolde de knecte som skulde komme/
Men ieg tror de bleffue bedrøffuede somme.
Thi diss meer han søgte diss mindre hand fant/
Saa bleff hans Sag oc Biørnens til tanterlant.
Hans Skat vaar borte ehuad hand lette/
Han kunde der aldri en Pending hitte.
Thi giorde hand det som ieg sagde førre/
Hand hengde sig selff i it Fiske Snøre. Ræffuen hengde sig selff.
Der hand vaar Død da slo til bage/
Biørnens anslag oc bleff en kage.
Alt met min listighed giorde ieg dette/
Men nu mon Kongen dem hoss sig sette.
Offuerst i Raadet oc hoss sit Bord/
Som hannem vilde giort sligt it mord.
Men Fattig mand Mickel er vden al tack/
Oc de andre deris Ord Tale oc Snack.
Haffuer hørelse hoss Kongen aarle oc silde/
Men mig løste at see/ som saa vilde.
Forlade sin Fader i alskøns fare/
At han kunde Kongens Liff vel beuare.
Søger blant dem alle som her nu staa/
Jeg tror i skulle hannem neppelige faa.

J dette

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

J dette Cap: straffer Poeten alle Reysenere oc Landzknecte i de Ord / Saa at de først paa Sommeren / naar dem gaat syntis vilde gøre Biørnen bistand / hielp oc trøst / Thi det er it Folck vden samuittighed som acte huercken Liff eller Siæl / ære / eller sømmelighed / De løbe alle vegne omkring der som de kunde faa Godz oc Pendinge / de giffue veluillige vdi Liffs oc Siælis faare / oc forderffue gode oc erlige Seduane. J det at de venye dem til ont / oc lære wtuct / at forhaane Suerre/Bande oc anden spaadst oc whøuist Tale / vdi Horeri / Skørleffnit / Fraadzeri oc Druckenskafft / Stiæle/ Røffue oc at Myrde / er hoss dem lige som dagligt Brød/ Oc sligt gøre de dem som aldri haffue giort / dem emod encten met Ord eller Gerninger. De løbe fra deris gamle oc skrøbelige Foreldere/ Forlade deris erlige Dannequinder/ oc wfødde smaa Børn/desligest deris søde oc erlige Federne Land som de ere besorne oc alt gaat plictige / Oc løbe Synden Dieffuelen oc helffuede ret ind vdi Munden / Naar de nu vdi slig maade haffue tilføyet fattigt Folck sorg/bedrøffuelse/ armod / skam oc skaade/Tager da Dieffuelen dem icke aff dage / Da komme de hiem igen / Da forderffue de alle Embede met deris onde seder / slem Tale/ wskickelige klædebone oc lede gerninger / al borgerlig tuct oc erlige Seduaner til wbodelige skade oc forderff. Thi andre bliffue aff dem forgifftige oc opuacte til dabbel / Horeri Druckenskaff oc al ørckeløsshed / Oc tilføye saa deris Federneland større oc mere skade met deris onde seder oc omgenge / End de tilforn haffue giort oc tilføyet deris Fiender met Roff oc Brand/thi det er it aarckeløst Folck som inted hielper at vinde eller at forhuerffue/men huad deris forelder haffue til hobe sancket / oc andre gode Menniske end nu til hobe sancke/ det samme forøde oc fordøye de 2c.

Aff Laudzknecte oc deris laster.

Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

Huo til krig haffuer løst oc gerne sig vender
Han falder sine Fiender vist i hender.
Wi see vel daglige oc føle met/
Huad Krig oc Feyde kand komme aff sted
Krig forderffuer baade Folck oc Stæder/
Oc gørs mangen i Krig til forreder.
Det Rige indbyrdis haffuer Kiff oc trætte
Det bliffuer forød i grunden met slette.
Gud biuder dem alle som hannem frøcte/
At leffue i Fred oc faar Krig dem vocte.

Tuedract oc wenighed forstørker alle Ryge oc enighed.

Huo en anden met wræt gerne skade gør/
Han faar det at finde alt før han dør.
Faar hand end i denne Verden naagen frist
Han skal dog betale i den anden vist.
Slig atuarsel forkyndis dem alle/
Som Krig oc Feyde lade sig befalde.

Til det Andet skal her læris at mangen Rig mand som setter sin tillid / haab oc trøst paa Rigdom / saffner Guld Sølff oc store Skatte til sin egen skade oc forderffuelse / Thi naar sligt Godz (til huilcket hand saa setter sit haab oc trøst) bliffuer hannem frataget/ Eller oc anderledis mister det / Da kommer hand i nød / sorg oc bedrøffuelse / Ja fortuiler her vdoffuer endelige/ saa at han kommer sig selff aff dage. Lige som Ræffuens Fader her oc hender/ der hans Skat som vaar hans eniste haab vaar hannem fraførder oc aff hende kommē saa at han icke kunde bekomme hans villge oc opset/ Derfaare fald han i mishaab oc hengde sig selff. Thi er det raadeligt naar naagen tilfalder Godz oc Rigdom / at han da icke sit hierte / det er sin tillid / haab oc trøst der til setter. Som den Rige Mand giorde om huilcken der staar screffuit vdi Dygdernis hukommelsis Bog met disse Rim.

Rigdom fører met sig angist / iammer/nød skade oc forderffuelse.

Ræffuen henger sig aff mishaab.

Der som en kommer stor Rigdom paa hender / Da skal han dog icke henge sit hierte der paa.

Dygdernis hukommelsis Bog.

O Pending du mig offuer al ting glæder/
J dig min største trøst ieg setter.

Thi huo dig haffuer hans Sag vel gaar/
Huad hand begerer han oc vel faar.
Stedze mit Sind til dig monne staa/
Huor ieg dig kan søge oc til mig faa.
Synder ieg her met encten lidet eller stort/
Naar ieg er Død da er det giort.
Det kan mig oc da icke mere fromme/
Jeg Tror icke at slige vdi helffuede kom̃e
Det er icke heller saa farligt der/
Som Prester oc Muncke sige voss her.
Men huilcken her er arm oc tygger sit brød/
Han skal i den anden Verden oc lide nød.

Men en Rig Mand skal sette sin trøst / tillid oc haab aleniste til Gud / Sligt timeligt Godz aleniste til nøttørt oc icke til offuerflødighed / oc til Gudz ære oc til sin næstis nød oc gaffn met tacksigelse bruge. Thi huo Gudz Creatur vil rettelige bruge sig vden skade/ Han skal beholde sig der aff den rette nøttørtelige brug/oc giffue Gud aleniste æren.

Huorledis at mand stor. Rigdom skal rettelige bruge.

Søger du vdi Pendinge din høyste trøst/
Da tror du fuld lidet paa Christi røst.
Hand meen oc dem met dette/
De som dæris haab i Rigdom sette.
Oc Lærer dem met skel oc lige/
At gøre sig liggende Fæ vdi Hiemmerige.
Est du icke Blind/eller vilt vanuittig være/
Daa haabe de ting som vforgengelig ere.
Oc acte det forgengelige her icke større/
Men loffue oc tacke Gud derfaare.

Det XXVII. Cpitel.

Huorledis at Ræffuen besuiger Kongen oc Drotningen met sin Løgn / oc kommer dem i den tro oc haab at de skulle faa den store Skat.

Kongen

KOngen oc Drotningen desligest oc saa/
Haabedis denne store Skat at faa.
De toge Ræffuen ene vdi en vraa/
Oc sagde/Mickel lader oss nu forstaa.
Huor denne store Skat hand er/
Ney sagde Ræffuen Herre kær.
Skulde ieg mit Godz den faa i hende/
Som mig vil Henge oc ilde skende.
Oc tror disse Forredere som mig gøre vaande/
Som Dag oc Nat effter mit Liff staande.
Met Løgn oc suig forfølge de mig saa/
Ney sagde Drotningen/Mickel lader sligt staa.
Min Herre skal eder lade Leffue/
Oc naadelige eder al brøst til giffue.
Desligest hans vrede slet forgætte/
Men Mickel mercker vel dette.
At i stedze ere min Herre tro/
Oc gører icke mere slig wro.
Ræffuen sagde O naadigste Drotning oc Frue/
Vil Kongen mig sligt faar eder loffue.
At ieg maa haffue hans venskaff fast/
Oc forlade mig all skyld oc last.
Da er nu ingenstedz naagen Konge til/
Der er saa Rig som ieg ham gøre vil.
Thi Skatten er kaastelig stor affuer maade/
Jeg vnder ham ingen heller end hans naade.
Jeg vil hannem oc vise til den sted/

Den som tho Herrer skal tiene vden vaade/ han nem gørs behoff at bede gud om naade.

Mangen loffuer en anden meger gaat / Oc hans egen Loffue vey yer nøye it lodt. Oc naar hand tærter paa hans tro at holde sin/ da veyer hans loffue nøye it quintin.

Som ieg oc min Hustru lagde hannem ned.
Kongen sagde Hustru tror hannem icke/
Men i alle andre onde sticke.
Som er at Liue Stiæle oc myre suinde/
Der vdi skulle i ham vel trofast finde.
Han er den slemmiste Løgnere i Verden kand være
O ney sagde Drotningen naadigste Herre.
Alt haffuer han været i sin vngdom/
Naaget løss/ ond oc wfrom.
Hand er nu skøt en gammel Mand/
Oc er nu kommen til bedre forstand.
Han besiger oc Greffuingen i denne Sag/
Som hannem haffuer hiulpet Nat oc Dag.
Desligest hans egen Fader saa vel/
Hand kunde vel anderledis met gaat skel.
Ført denne Sag offuer andre Diur/
Haffde han været falsk oc icke pur.
Han skal icke heller saa mere liue/
Kongen sagde mene i det kære Frue.
Oc taare i det saa raade mig/
At hand aldri skal gøre suig.
Da vil ieg hans Sag til mig anname/
Gud giffue i huad der effter kand komme.
Oc vil nu Loffue til hannem sette/
Men ved min Krune suere ieg dette.
At gør hand naaget ont effter dette sinde/
Al hans Slæct skulle faa det at finde.

Ingen verre ting i Verden kan være/ End naar en Quinde al ting vil regere Huad hun da vil det maa saa gaa/ Skulde en torden alle kircker slaa. Skulde oc forgaas try Kongerige/ hendis framset skulde dog alle vige/ hun vil være Mestere oc haffue ia/ skulde end strømmen vid Spraage tilbage gaa.

Som

Som hannem tilhøre paa den tiende Mand/
Jeg vil dem alle ſtraffe paa min ſand.
Dræbe/myre oc alle ihielſla/
Der Ræffuen/Kongen oc Drotningen ſaa.
Vaare omuende/da monne han faa/
It bedre mod ſkulle i forſtaa.
Oc ſagde Naadigſte Herre ieg vil icke Liue/

At iertte oc loff-
ue meget oc hol-
de lidet er Ræff-
uens menig.

Men beuiſe faar eder oc min naadigſte Frue.
Det ieg haffuer ſagt alt om denne Skat/
Kongen han trode det aldelis plat.
Oc forlod Ræffuen ſin Sag huad det kunde være
Deſligeſt den vrede hand paa ſin Fader mon bære
Der vdaff bleff Ræffuen nu glad til fulde/
At han icke nu mere/til Gallgen ſkulde.

J dette Capitel ſkal merkis.

En Førſte/ Herre eller Dommere ſkal icke formeget tro
ſin Huſtrues Bøn eller Raad i wrætuiſe eller onde Sager.
Thi vdi gennem ſlig Bøn oc benaading bliffuer den ſkyldige
frelſt oc benaadet / Oc den wſkyldige oc rætuiſe bliffuer for-
truct oc kommen om Liff/ Godz oc ære. Lige ſom Drotnin-
gen her oc beder faar Ræffuen oc giffuer Kongen ſlig Raad/
Jcke faar medynck eller rætuiſhedz ſkyld men faar den ſtore
Skat ſkyld oc egen baade. Thi ſligt er meget ont oc wretuiſt/
Der faare triffuis det icke / oc faar almindelig en ond ende/
Lige ſom Drotningens Haab her oc ſlar tilbage / oc det gode
ſom hun vente ſig bleff foruent i en faſt verre ting end hun
haffde ment.

Quinde raad oc
forbøn ſkal icke
ſtedze annamis.

Vdi Bibelen Læſſ mand at Kong Achab hørde ſin on-
de oc forgiffrige Drotning Jſabels Raad. Derfaare maatte

Achabs oc Jeſa-
bels ſkendelige
dad oc gerning.

Herodes lod dræbe Johannem.

den fromme oc retuise Mand Naboth wskyldelige Dø. Item Herodes lod den hellige Prophete Johannem Christi Døbere aff den onde Quindis Herodias Raad / halshugge oc affliffue. Derfaare skal en Herre eller Dommere forsynlige handle oc icke lade dem det aff handle eller aff bede / aff huilcket de andre vndersaate kunde komme i besynderlig nød oc fare / lige som aff Ræffuens forløsning oc frelselse / huilcken Kongen mere samtyckte aff Skattens begering end aff medynck / Oc der vdoffuer ere de andre som vaare wskyldige komne vdi alsomstørst sorg/nød oc fare. Doctor Sebastianus Brant siger.

Sebastianus Brant.

Achab nøyedis icke met alt sit Konge Rige
Men den Fattige Mand Naboth maatte hannem vige.
Han vilde hans Gaard alt fra hannem haffue/
Oc lod derfaare tage hannem aff dage.
Den arme stingis alt saa i vraa/
Den som Pendinge giffuer/ hand kan vel (faa.
Alt huad han beger vdi Verden her/
Men den Fattige naar det icke nær.
Med den Arme strycker mand Rætten tit/
Gør den Rige end ont/ hand gaar vel quit.
¶ Onde Quinder giffue gerne onde Raad/
Ond vaar oc Ochasias Moders dad.
Herodias desligest hendis Daatter bad/
Der met kom hun aff stad.
At Herodes lod halshugge den hellige Mand/
Johannes Christi Døbere saa kaldis hand.
En ond Quinde giorde oc met hendis lære/
At Salomon de stumme Affguder mon ære.

2. Paral: 22.
Math: 6.
3. Regum 11.

Det XXVIII. Capitel.

Huor-

Huorledis at Ræffuen tacker Kongen oc Drotningen / oc forfølger ſin Løgn ſmuckt/paa det at han kunde komme aff den fare der han vaar vdi.

O Kong ſagde Ræffuen/naadigſte Herre/
Gud Løne eder denne ſtore ære.
Som eders naade oc Drotningen mig har
Jeg vil det forſkylde baade lidet oc ſtort. (giort/

Vocte dig for vrang Lære oc falſk Lærdom/ At hun dig icke gør wfrom.

Om ieg maa leffue det ſkulle i ſpørge/
Met al den tienſte ſom ieg kand gøre.
Vnder Solen leffuer ingen der ieg heller vil/
Vnde denne Skat end eders naade ſel.
Desligeſt min naadigſte Frue Saa vel/
Hun haffuer altid giort mig gaat ſkel.
Jeg giffuer eder den ſamme vden al had/
Saa fri ſom Kong Emrick hannem beſad.
Alt huor han ligger/vil ieg eder obenbare/
Oc vil faar eders naade ingen ſandhed ſpare.
Oſten i Skaane vid Bøge ore/
Der ligge thu wføre de ere ſtore.

De falſke vil Gud fra ſig driffue / men ſandhed ſkal ſtedze hoſſ ham bliffue.

En Buſk der hoſſ vid den høyre haand/
Men Veyen der Hen ved icke huer Mand.
Barnehyl en Brønd ſtaar der oc nær/
Dette mercker vel o Herre kær.
Vid hen kommer huerck en Quinde eller Mand/
For det ſtore wføre alt paa min ſand.
Vglen oc Vglebonden haffue der deris bygge/

De ere der faar alle skytter trygge.
Icke langt der fra som Barnehyl staar/
Naar mand der fra siu tren gaar.
Der ligger den Skat vnder en sten huid/
Naadigste Herre i maa alt selff did.
Oc Drotningen met/ thi hun er eder god/
J dette Land faa i ingen vissere Bud.
Naar i om Barnehyl saa komme fram/
Oc de siu Tren/ vid en liden Dam.
Der finde i tho vnge Bircker staa/
Did skulle i strax ret fram gaa.
Graffuer der ned vnder samme Sten/
J finde der Sølff vden meen.
Oc mange Klenodye store oc smaa/
Desligest Kong Emericks Krune oc saa.
Den han her bar vdi sine Land/
Den vilde Brun haffue baaret den erløsse Mand.
J skulle der oc finde mangen dyrebar Sten/
Forsat i Guld saare pur oc reen.
Som ere vel verde mange Tusende Daler/
O naadigste Herre naar i dette til eder haler.
Huor tit skulle i komme mig vdi hu/
Oc sige/ Mickel Ræff huor est du nu.
Huor viselige oc vel haffuer du dette beuaret/
Oc ingen vden mig denne Sag forklaret.
Huor renlige haffuer du det lagt her i nest/
Gud beuare dig Mickel ehuor du est.

J dette

Jdette Capitel forfølger Ræffuen ſin optenckte Løgn vdaff ſamme Skat / pryder / ſtafferer oc ſmucker den ſamme meſterlige/ oc viſer Kongen til de optenckte Stæder / vfører oc Skoffue der han haffuer beuaret ſamme Skat / bruger her oc beſynderlige ſit liſtige ſmiger / der han ſiger / O naadigſte Herre naar i det til eder annamer ꝛc. Oc end dog at inted Menniſke er vdi Verden / huilcket mand ey kan met en ſmigrende Tunge oc ſød. Tale forraſke oc beſuige) Thi det Menniſkelige hierte kan icke ſtedze vocte ſig faar ſlig forblommede/hinderliſtige oc ſuigfulde Ord oc Tale/ Saa ere dog meſte parten alle Førſter oc Herrer dette ſlemme laſter ſom er ſmigleri anhengende oc tilfellige/ Oc betro ſlig Smiglere / Løgnere oc Finantzere faſt ſnare end de fromme/retuiſe oc ſandrue.

Smiglere haffue gerne pladz hoſſ Herrerne.

Thi Smigleri er en ſød dog dødelig Syreniſk Sang/En ſuigefuld Pibe / En ſpaattelig oc Løgnaffrig røſt huilcken met ſøde ord forblender Menniſkens Fornufft / oc forſtører det ſom Ræt er. Thi ſmigleri liuder løſtelige oc ſødelige i Menniſkens Forſtand / Oc forderffuer dog forſtanden vſigelige oc vbødelige met hendis ſkadelige Mund oc forgifftige tunge / forderffuelige tender oc dødelige Aande. Deſligeſt er en ond ſmiglere faſt ſkadeligere end en Bagtalere. Thi en ſmiglere forderffuer vnderſtandelſen/den retſindige villge/ det trofaſte Hierte oc Menniſkens Leffnit oc anſlag. Men en Bagtalere han gør eniſte ſkade vnuortis/ ſkender ens erlige Naffn oc gode Rycte/ Smigleren hand ſkader den huilcken det gerne oc villige aff hannem annamer/ men Bagtaleren dem ſom det icke gerne ville haffue. Sligt Smigleri i meer oc meer ſødere det er / i meer oc ſtørre ſkade det gør. Men Bagtaleren volder met ſit Bagtal at en bedrer ſig oc leffuer vſtraffelige/ om hand icke ſaa vil bæris i By. Om ſligt ſiger Doctor Sebaſtianus Brant.

Huad ſmiger er.

En ſmiglere er ſkadeligere end en Bagtalere.

Sebaſtianus Brant.

Huo ſmigle kan oc huiſke i øre/
Oc met den blackede Heſt omkøre.

Han faar til Hoffue vel snart befal/
Om han icke formeget om sandhed tal.
Jeg siger eder det alt paa min sand/
Til Hoffue findis mangen god oc erlig Mand.
De dragis icke dog saa idelige fram/
Som de met den blackede Hest springe om
De kunde alting saa vel vndersette/
Oc Herrens neyle met smeger huette.
Mangen erlig Mand slige lønlige hade/
Deris kaabe effter været henge lade.
Verden er fuld aff Løgn / falskhed oc suig/
Tro icke alle aander det raader ieg dig.

Det XXIX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen framsetter falske oc skinnende orsager / faar huilcke hand icke taar fare met Kongen effter same Skat.

Ongen sagde hører mig nu Reynart/
J maa alt met paa denne fart.
Jeg kan denne sted icke ene finde/
Oc haffuer ieg hørt Neffne mange finde.
Lybke/Hmaborg/Rostock/Vismer oc Trær/
Københaffn/Malmø oc slig stæder fler.
Men huor de Skoffue Barnehyl eller bøge ore/
Oc de wføre i sige at være saa store.
Ere vdi Skaane hørde ieg aldri før/
Jeg fructer det er it optenckt ord.
Der Ræffuen hørde Kongen sligt frambære/

Der aff han sig naaget monne forfære.
Oc sagde/ Naadigste Herre oc Konge from/
Jeg viser eders naade icke til Rom.
Eller offuer Sø til Jsland at fare/
Men eniste vdi Skaane til Bøge ore.
Jeg kan icke bedre at i mig mistencke/
Men mine Ord ieg sagde vil ieg icke krencke.
Hører Herre ieg vil her naagle strax atspørge/
Om de icke vide huor Barnehyl oc de wføre.
Ligge vdi Skaane oc kaldis saa/
Det skulle i nu at høre faa.
Han kallede at Lampe oc Lampe bleff ræd/
Kommer hid til Kongen strax paa stæd.
Ræffuen sagde forfærer eder icke/
Kongen vil spørre effter naagle sticke.
Vid eders Eed skulle i obenbare/
Om i vide huor Barnehyl monne vare.
Oc Bøge ore met de store wføre/
Lampe sagde ville i mig høre.
Barnehyl ligger hoss samme ore/
Som ere tho Skoue vel merckelige store.
Thi Simmen den krogryggede myntede der/
Den falske mynt som vaar aff lær.
Jeg haffuer der tit/lid nød oc hunger/
Oc løbet den Vey han er vel tunger.
For Tig den store som sette effter mig/
Ræffuen sagde/ i haffue sagt retferdelig.

I maa vel igen til hine gaa/
I haffue min Herre ladet nock forstaa.
Aff denne Sag forstaar mig ret/
Kongen sagde Mickel i sige nu set.
Iit hastigt mod sagde ieg dette/
Wi wille her om icke lenger trette.
At ieg mistenckte eder saa saare/
Bereder eder did met mig at fare.
Ræffuen sagde/ O huor vilde ieg være fro/
At min Sag nu stode saa.
At ieg maatte fare i Skaane Land/
Met eders naade paa min sand.
Der vilde ieg om giffue meget gaat/
Jeg siger eder det alt vden spaat.
Men i haffde deß Sind alt om saa skede/
Aarsagen siger ieg eder men i mig bede.
End dog at ieg haffuer deß liden ære/
Isegrim vilde en gang gudelig være.
Han gick i Claaster oc lod sig rage/
Men den Muncke Mad kunde ham icke smage.
Alt det sex Muncke kunde bære fram/
Det vaar icke ene nock til ham.
Han kærde sig tit/ det giorde mig ve/
Han bleff ret Maffur det kunde ieg see.
Thi halp ieg hannem at han vd kom/
Derfaare haffuer mig i band Paffuen aff Rom.
Met eders villge oc Raad naadige Herre/

Vilde ieg mit Leffnit gerne bedre.
Oc betiligen i morgen før Solen opgaar/
Til Paffuen aff Rom min begering ſtaar.
Siden der fra til Jeruſalem/
Oc gøre mig ſkeir før ieg kommer hiem.
At ieg hoſſ eders naade met ære maa/
Ride/ fare/ oc til fode gaa.
Men fore ieg nu met eders naade fram/
Naagen ſtedz da vaare det eders ſkam.
Thi alle ſkulde ſige paa ſtræde oc gade/
Seer Ræffuen der Kongen vilde henge lade.
Hannem elſker nu Kongen faar huer en Mand/
Acter icke at han er vdi Paffuens Band.

Gudz naade oc afflad er vdi alle ende/ Oc icke knyt paa en ſted ſom Papiſter ken de. Huo Gud til beder i aanden ret ſandelig her/ Han bønhøris viſt i huor hand er. Eget nyt/ gaat tycke oc vrang vnderuiſ ning/ kommer Folck at løbe mangen Mil om kring.

Kongen ſuarer.

Det er alt ſant i ſige mig ret/
Efter di i ere nu vdi band ſet.
Da haffde ieg faartal om i fore met mig/
Jeg vil tage lampe eller en anden ſlig.
Til Barnehyl/ til oren/ til wførene met/
Men Mickel ieg raader at i gaa aff ſted.
Oc ſeer at i kunde affløſning faa/
J haffue mit loff i maa vel gaa.
Eders Affladz reyſe ſkulle i nu ende/
Mig ſynis i ville eder ſlet omuende.
Gud vnde eder ſamme Reyſe vel at fuldkomme/
Oc til bage igen/ gode/ retuiſe oc fromme.

J dette Capitel merck Fem lærdomme.

Den Første Bog.

Smiglere

Først skal her merckis naar en wtro Smiglere / øyen Tienere/ oc ond skalck hoss naagen Første eller Herre formedelst sine Misgerninger eller wtilbørlige handel kommer vdi naagen fare/ Oc siden vdi gennem sin store Løgn/ falske tilsegen oc løffte igen bliffuer fridt/ Oc haffuer saa omuend Førstens eller Herrens Sind / Da bliffue de alle forfærde oc bedrøffuede som tilforn haffue kærd oc klaget offuer samme løse skalck oc Trappedragere/ Oc paa det at de kunde oc maa bliffue wbelastede aff samme skalck / da sige de alt huad hannem best er at høre oc samtycke hans store optenckte Løgn som Lampe her gør/ Han gør Ræffuen til villge oc læner hannem it falskt vidnisbyrd/ dog mest aff rædsle.

Vippe det er/ de vi ye det ene stycke fra det andet.

Til det Andet vil Poeten her met betackte Ord met denne falske Myntere giffue tilkende den store brøst som almindelige nu findis vdi alle Nationer/ Som er den onde Mynt oc hinderlistige/ forgifftige oc bedragelig vedsleri / vdi denne handel ere Købmendene oc Kremmere vel Lærde oc mestere. Oc foruedsle saa vdi Land oc Rige at all ond Mynt bliffuer genge/ oc den gode Mynt læse de oc vippe hende vd. Igennem sligt bliffuer de Fattige vndersaate vdsuede paa de bare Been/ oc den gode Mynt føris all aff Landene / Huorledis kan det gaa vel til vdi Verden. Derfaare er nu sligt bedrageri vdi Mynten / At der som naagen er trengder at skulle haffue god Mynt/ da skal han giffue diss bedre køb paa sit Godz oc gøre sig skade / eller oc foruedsle den ene Mynt faar den anden oc giffue stor vpgeld. Der vdaff kommer det at den onde Mynt bliffuer genge oc blant Almuen / men den gode Mynt kryber aff Veyen oc holdis til bage / vden den som met Aager framtrengis.

Vedslere som vedsle al Mynt til sig / de ere listige Tyffue oc huer Mand priser dem dog/ som Vise oc forstandige.

Somme vesle alle vegne den gode oc valuerede Mynt op/ oc lade hende smelte vdi garnalli/ oc sellge hende saa / Eller lade oc for mynte samme gode Mynt vdi verre. Danmarck haffuer vel smaget denne Ræt skøt vdi try eller fire oc tiue Aar aff fremmede oc vdlendske Købmend oc Kremmere/ haffuer der

ner der været fordeel hoss/ Det finder sig vel ꝛc. Met slig Finantzeri kan snart Land oc Rige vdsuedis oc vdi grunden forderffuis. Sligt vaar vdi fordom tid idel skalckesticke oc wærlige gerninger / huilcke sticke erlige Mend icke skulde haffue tenckt / end sige at haffue giort dem vdi gamle dage/ Det er nu (Gud bedret) alt for grofft. Men huo nu vdi slig handel mest kan bruge sig oc kaansteligst er/ den holder mand nu faar en deylig oc erlig Købmand / huilcken den ene faar den anden vil giffue sin Daatter/ Oc om slig en sigis/ Hey det er en Karl/ han kan see sig om oc nære sig / Huad Fluende fende haffuer ieg lært ꝛc.

Det i gammel tid vaar wærlig rosis oc prisis nu

Sebastianus Brant.

Icke lidet er Mynten foringet nu/
Falske Pendinge ere gantske genge/
Falsk Raad/ falske Aandelige finder du.
Vlffue met faare Klæder dem behenge.
Haardelige bliffuer Verden nu beskat/
Ny Mynt myntis vdi alle ende/
De gode Pendinge paa Testen sat.
Slemmelige alle Mynten skende.
Huer gør sit anslag ene vid sig/
Sin Jeffnchristen saa ilde stinger/
Huor kan Almuen gøris større suig.
End met Mynten mand saa foringer.
Før Sølff settis nu/ alt kaaber til/
En hemmelig beskattning paa min ære/
Du meent at haffue it Lodt fint Søl.
Der som næpt it quintin mon være.

Formedelst falsk Mynt forderffuis gantske Land oc Rige.

Viuitur ex rapto non hospes ab hospite tutus.

Til det Tredie kommer oc Poeten her vdi hu Paffuens Band/ men meget der om at tale gøris icke behoff/ J det at alle viderligt er / at det haffuer været en vanbrug / Oc Papisternis Trusel oc Pendinge Snare. Thi de haffue formedelst slig streng Trusel oc forferdelig Liuniid/ som er Etation/

Bands misbrug oc sit Billede.

Man-

Mandater/Agrauation/Suspensiō oc Absolution/met huilcke de haffue vnderstandet sig Menniskens fattige Siæl at fordømme oc at forskicke langt paa hin side Helffuede. Vdi Rom staar samme Band Malet vdi saa maade/ It saare heffngerigt oc grumt Billede/ som sidder paa en stor Stoel met store oc farlige øyen/ met huilcke det seer til dem som ere vdi Band/ oc staar hoss hannem tho Dieffle en paa huer side settendis paa hannem en brendende Krune/ oc haffue en Ild vnder hans Føder/ oc met strenge Mandater oc Bandz breff forfærendis Folcket.

Vdi Rom Bandz Conterfey.

Til det Fierde/ vdi Verden vaare tuende store Affladz Reyser/ til at affslette de dødis oc de leffuendis Synder som mand vrangelige haffuer Lært oc Trod/ som vaar til Sancte Jacob oc til Rom/ til huilcke hellige Stæder Ræffuen oc loffuit sig at ville gaa paa det at han kunde komme fra Kongen/ Oc i det at den samme Sancte Jacobs reyse vilde bliffue faar stor oc Paffuen haffde skade der aff/ Saa sette han Jubil Aaret at skulle holdis huert fem oc tiuende Aar/ huilcket tilforn bleff holdet huert halff Tredyesindz tiuende Aar/ Oc i det at det end nu gick forlangsomt om/ Sende han vd store affladz Breff paa det at hannem inted skulde vndkomme/ oc Affløsde dem som haffde loffuit at gaa slig lange Reyser/ met slig forord at de skulde stinge vdi hans kiste saa mange Pendinge som de kunde tencke at skulle fortære paa samme Reyse/ Oc haffuer samme Affladz Reyser inted andet været end løgn oc bedrageri/ Derfaare bliffuer der vdaff ingen forbedret eller from/ Han annamer icke heller aff Gud naagen fortrøstning vdi sin Conscientz mod Dieffuelen/ men er fast mere skadelig oc forførisk.

Vdaff afflad oc hellige stæder.

Jubil Aar eller gylden Aar.

Thi Gud Regerer sin Christen Meenhed som paa hannem tro igennem den Helligaand/ Oc giffuer hende inge andre brendmercke til syndzens forladelse end sit Ord/ At huo som haffuer naade behoff/ naar oc huor offte/ den skal begere hende effter Gudz ordz lydelse (aff Gud) ock icke Helgen eller

Gud Regerer selff sin Kircke met sine Aandelige.

aff Helligdoms Ferd/ oc da skal hannem det vedersare. Denne Mact at forlade Synderne haffuer Dieffuelen smuckt tilbundet Paffuen oc slig Afflad oc Helligdoms ferd vdi Rom oc andre Stæder. Oc haffuer saa giort sig it besynderligt Folck/ som ere Muncke/Prester oc Nunner. Dem blæss han slig vildfarelse ind / oc de samme driffue sligt framdelis i alle Menniskers samuittighed/ oc forføre saa den gantske Verden.

Merck Huorledis at Verden hun bliffuer forførd.

Det XXX. Capitel.

Huorledis at Kongen obenbare faar den gantske Almue forlod Ræffuen sine Misgerninger/ oc bød alle oc huer vdi ser at gøre hannem oc alle hans ære oc reuerentze.

Ræt som dette vaar handlet saa/
Gick Kongen selff personlig at staa.
Paa en Steen/stor/høy oc bred/
Oc bad alle Diur der side ned.
Alt i det Greff oc tige quar/
Huer effter som han fødder var.
Drotningen oc Ræffuen stode sammen/
Kongen talede alffuerlige vden gammen.
Tiger nu alle sammen tillige/
Fugle oc Diur fattig oc Rige.
Hører til/ i store oc i smaa/
Mit elskelige Raad desligest oc saa.
Ræffuen staar her vdi min Mact/
Som ieg i Dag at henge haffde act.
Saa haffuer han her nu til Hoffue/
Giort at ieg hannem maa loffue.

Ieg

Det er til Hoffue gantske brueligt/ at naar de falske anbringere / den wskyldige haffue faar Herren bequasket oc beklicket/ da betage de Herren saa at han den samme icke lader komme til suars / sig at forsuare eller aarsage/ han maa ey heller faa at vide huo hannem haffuer sligt paa sagt dette er gantske wchristeligt.

Jeg giffuer hannem mit venskab fast/
At ingen skal gøre hannem offuerlast.
Min Drotning haffuer mig bedet her om/
Derfaare er ieg hannem naadig oc from.
Jeg giffuer oc fri hans Liff oc Lemmer/
Min fred der til som det sig sømmer.

Oc biuder eder alle vid eders Liff/
At i Ræffuen oc hans viff.
Desligest hans Børn all ære gøre/
Huor de eder møde nu som førre.
Være sig aarle/oc være sig silde/
Om naagen paa hannem kære vilde.

Da vil ieg det ingelunde høre/
Haffuer han end veret onder førre.
Hand vil sig bedre forstaa i det/
I morgen vil hand gaa aff sted.
Staff oc Skindseck skal han tage paa/
Oc saa aff sted til Paffuen gaa.
Fra Rom oc saa til Jerusalem/
Oc komme icke heller tilbage hiem.
Før han haffuer afflad oc affløsning met/
Faar alt det onde hand haffuer kommet aff sted.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Først skal her Læris / At alle som betro øyenskalckens oc Smiglerens sødtalende Ord / de bliffue visselige skuffede/ Saa er oc Kongen her vederfaret/ i det at han trode Mickels Ord/ oc gaff hannem løss/ Ydermere biuder nu Kongen alle sine vnderdane at ære hannem oc al hans Slæct. Det er sedvanligt til Hoffue / at slig Spitzhatte oc vtro Smiglere ere best betrode / Derfaare bliffue de baade fryctede oc ærede aff de andre Tienere / Oc end stundem aff Herren fram dragne faar andre gode oc fromme Tienere. Falske / Løse oc listige haffue størst loffue. Spitzhatte.

Til det Andet/ Aff den falske Romske Reyse oc suigefulde Afflad er nock sagt vdi dette Capitel / Derfaare gøris icke mere behoff der om at tale vden dette &c. Helligdoms ferd oc Afflad forfører Menniskenn.

Vlricus Huttenus Siger.

At Paffuen haffuer fal faar Pendingen led/
Gudz naade/ Afflad oc den euige salighed.
Derfaare kan han icke være en stadholder fin/
Den gode Gudz/ som haffuer Milck oc Vin.

Paffuen er icke Christi stadzholdere. Esa: 55.

Ioan: 8. & 4. Vden Guld oc Sølff giffuer frit at købe/
Oc beder voſſ alle til naadens Kilde løbe.
Begerer inted derfaare vden ret tacknemmelighed/
Han haffuer ſelff barit vor Synd ſaa led.
Eſaia 53. Hanſſ Blod oc Død frelſte voſſ aff vaade/
Igennem hannem allene kommer Faderens naade.
End vil Paffuen Pendinge derfaar haffue/
Det nectis hannem nu/det gør hannem plaffue.
Tro mig Rom haffde opſluget Pendinge oc Pung/
Haff de icke Gud ſeet her ned met ſin miſkund.
Oc lagde ſit hellige Ord i vor Mund.
Vdi huilcket klarlige ſcreffuit ſtaar/
Huor den rætte Dør til Himmerig gaar.
Icke igennem den Gyldene port ſom ſtaar i Rom/
Men igennem Gudz Søn ſom aff Hiemmelen kom.

Det XXXI. Capitel.

Huorledis at Ræffnens vedderparte forfærdis der hand bleff løſſ/ oc huorledis at Biørnen oc Vlffuen bleffue fangne/oc ſaare ilde handlede.

Herrers oc Førſters gunſt er inted Arff/ Derfaare ſiger mand Graaſtack ſtat faſt du Vermer min Bag/ Herre yndeſte er vel en vnderlig Sag. Tien lenge oc kreff huercken Løn eller Løn/ da bliffuer vel Herren lenge din ven.

Hindze ſagde aff vreder hu/
Al vaar vmage er taſſt nu.
Til Iſegrim oc til Biørnen met/
Jeg vilde ieg vaare i Ringſted.
Er Mickel nu vdi Kongens gunſt/
Han vil nu bruge al ſin kaanſt.
At wi alle tre komme i ſorg oc nød/
Mit ene øye er vde ſom huer mand ved.
Det andet ſtaar nu ſtort euentyr/
Brun ſagde gode Raad de ere nu diur.

Iſegrim

Jsegrim ſagde dette er en vnderlig ting/
Wi ville gaa til vor Herre oc Koning.
De ginge bedrøffuede til Drotningen fram/
Oc ſatte ſtore Kæremaal paa ham.
Jſegrim oc Brun diſſe baade/
Kongen ſagde op vdi onde maade.
Haffue i icke hørt aff Mickels Sag/
At ingen ſkal gøre hannem wmag.
Oc bleff ſaa vred oc lod dem binde oc baſte/
Oc ſette dem i Jernbaayerne faſte.
Han vaar dog vred paa dem førre/
Faar den Tale ſom hand aff Ræffuen mon høre.
Saa bleff Mickels handel oc Sag/
Vnderlig omuend ſamme Dag.
Sine vedderparte han ſaa forraadde/
Han forhuerffede oc at hand maatte.
Lade ſkære it Skind aff Biørnens Ryg/
En alne bred oc finger tylg.
Til en Skindſeck ſkulde han dette haffue/
Kongen ſkenckte hannem denne gaffue.
Mickel gick til Drotningen lod hende forſtaa/
Huor hand maatte tho gode ſko faa.
Oc ſagde naadigſte Frue ieg er eders Pillegrim/
Her er min øffuerſte her Jſegrim.
Han haffuer fire Skoſtercke oc gode/
Om han mig tho aff dennem lode.
Beſtiller mig dette hoſſ min naadigſte Herre/

Fru Grimholt maa ocsaa tho om bære.
Hun bliffuer dog Hiemme oc gaar lit vd/
Drotningen for om sancte Knud.
Skulde det kaaste beggis deris Liff/
Isegrim meen ieg oc hans viff.
De maa huer lane it par sko her til/
Ræffuen sagde sligt ieg gerne fortiene vil.
Nu faar ieg vist fire gode sko/
Jeg vil nu gaa i mag oc Ro.
I skulle dette oc saa visselig spørge/
Alt det gode som ieg kan gøre.
Skal eder oc Kongen komme til fromme/
Thi alle Pillegrime pleye det at ramme.
At bede for dem som dem hielper aff sted/
Som i nu gøre Gud løne eder det.

Dette Capitels vdlegning.

De som Tiene til Hoffue ere i en farlig Stat.

Herre Tienste er farligere end at Vaage sit Liff til Søes.

Aff dette Capitel skalt du lære/ at de som Tiene til Hoffue haffue en farlig Stat / oc side lige som de saade paa lyckehiulet. Thi de som nu haffue Hørelsen / forføre oc baguaske andre/ oc bliffue dog snarlige aff andre vdi lige maade betalede/ Oc den fare de haffde tiltenckt andre / der bliffue de selff tit vdi førde / lige som Ræffuen her oc sine vedderparte der hannem haardelige bekærde / kom vdi fengsel oc vdi liffs fare. Derfaare bør huer Herre oc Første effter de gamle Vises Raad vel oc grant offueruey e deris Tieneris wræt/ Oc effter Sagens storhed straffe som vidbør. Huilcken der giffuer sig vd paa Haffuit / Hand er en aarsage til sin egen forderffuelse / End mere den samme som giffuer sig vdi en Kongis Tienste / At end dog at en Konge er from oc god / Da kand det alligeuel hende

hende at den wskyldige kan formedelst wtro Stalbrødre falde i slig en Snare oc farlighed / aff huilcken de andre icke kunde hielpe hannem vd igen.

Vdi slig maade bliffuer nu Biørnen oc Vlffuen lagt vdi Fengsel / Oc der offuer maa de deris aff sagde oc obenbare wuen / som vaar Ræffuen / være behielpelig til sin optenckte oc suigelige Pillegrims Reyse / met deris alsomstørste skade/ forderffuelse oc Pine. Her vdaff skal læris at mangen egennyttig oc selffgod til Hoffue beklager / baguasker oc acter at føre andre vdi Bad oc fald/ oc kommer dog selff i samme Bad/ fare oc skade som hand haffde tiltenckt den anden / Fru wtro siger.

Mangen falder tit oc offte i den Graff hand haffuer bered oc graffuit til en anden.

Fru Wtro.

Til hoffue actis det meget slæt/
At den ene gør den anden wræt.
Sømmelighed formørckis der faar alle/
Forredere Mandslet Kundskaff mon kalde.
Der er icke heller Retuis Dom/
Som Pendinge købe Dommen om.

Det XXXII. Capitel.

Huorledis at Isegrims fremmer Føder/Oc hans Hustrus Fru Grimholtz Bag Føder bleffue aff flaade til Mickels sko/Oc it sticke aff Biørnens Skind til en Skindseck.

MIckel den falske Pillegrim/
Volte nu at Her Isegrim.
Aff sine fremmer Føder miste sine sko
Hans Hustru Fru Grimholt / lante (oc tho.
Aff hendis bagføder flaadis de slet/
Disse fire Sko vaare Ræffuen iæt.

Vnckelige bleffue plystrede deris Been/
De daanede bade Døde som en Steen.
Baade Isegrim oc hans venne viff/
Haffde nær mist deris vnge liff.
Denne reyse vaar icke heller Biørnen god/
Han miste it sticke alt aff sin hud.
Disse tre kom Ræffuen slig plage paa/
Saa gick han did som Fru grimholt laa.
Oc sagde Fencke it gaat mod maa i faa/
Jeg maa alt nu bære eders gode sko.
I haffue oc tit værit glade/
Til min wlycke/ sorg oc skade.

At i nu lidet Penitentz faa/
Jeg er ret glad at det kand saa gaa.
Jeg haffuer vel meget hulpet her til/
Aff mit gantske Hierte vnder eder det vel.
J ere oc en aff mine fencker kære/
Der faare vil ieg eders sko bære.
Faar ieg Afflad lit eller stort/
J skulle der aff faa eders part.
Jeg maa nu vandre til Land oc Vand/
Grimholt vaar nær død paa min sand.
Saa at hun neppelige sin Mund kunde røre/
Dog sagde hun/ Mickel Gud vil eder gøre.
Til sin tid baade for hint oc dette/
At i voss saa falskelige haffue ladet sette.
Oc kommet voss i slig iammer oc nød/
Jsegrim laa som han var død.
De sin glæder vaare icke alle hoss ham/
Biørnen laa der oc/ baade Siug oc Lam.
De vaare hart bundne oc ilde saar/
Ræffuen bespaatter dem alt som hand staar.
Haffde Hindze værit der den vilde Kat/
Mickel haffde vist oc giffuit hannem vat.

Den som begerer Ross aff det onde Han er en stolt Gæck vdi grunde.

Tige oc tencke kan ingen krencke/ kand det noogen glæde met sig bære/ da er ieg tit glad paa min ære.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

For det Første skal læris aff dette Capitel den farlighed som henger offuer dem som Tiene til Hoffue / oc der om tale de gamle Vise saaledis. Der ere Fire ting huilcke ingen veluillige annamer vden en Daare/ Oc ingen kan heller fri sig faar det

Den fare som er vdi Herre tienste

Merck Fire farlige ting.

 samme/

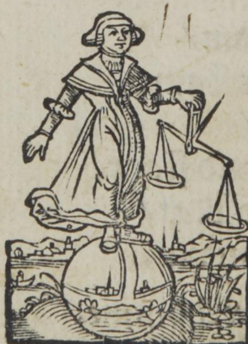
Det Første. Det Andit. Det Tredie. Det Fiærde.

samme / vden den fornufftige. Det Første er At være en Kongis Tienere oc hemelige Raad. Det Andet at obenbare sin Hustru sine lønlige Sager. Det Tredye er at nytte forgifftig Ting. Det Fierde at fare til Søes. Thi de Vise sette oc ligne Herre Tienste vid it høyt Bierg paa huilcket staar skøne Træ met god oc lystig Fruct/ Men hoss samme Træ ere mange dybe oc forfærlige Biørne oc Vlffue graffue / oc andre forgifftige Diurs Huler. Oc huilcken der vil haffue eller nyde samme Fruct/Den samme skal vel ruste sig met Harnisk/Vaaben oc verge/ Oc end da leffue vdi redsle/ fryct oc fare ꝛc. Om han skal naaget aff Fructen bekomme.

Til Hoffue er saare liden miskundhed.

Ydermere skal her merckis at Verden / som er tilbøyelig til alt ont oc besynderlige til Hoffue / som haffue saare liden miskundhed eller medynck met huer anden/ Men huo som skaden faar han taar icke sørge for spaatten. Som oc Ræffuen disse tre bespaatter til deris store stade oc vanlycke / Oc det er saare brugeligt til Hoffue / at de listige oc løse øerntudere fortrycke oc forsnilde de enfoldige oc fromme / Fru Wtro Taler om slig som her efterfølger.

Fru Wtro.

De fromme oc enfoldige bliffue fortrengde.

Det er nu kommet saa langt paa min sand/
At kommer til Hoffue en god from Mand.
Om hand icke mere end fromhed kan/
Strax faar en Fantasticus holdis han.
Hannem sigis flux min Herre taar dig icke
vid/
Met Høffuiske ord som til Hoffue er sid.
Giorde han end mere end Fire eller Fem/
Faar en Sæckedragere actis hand vist aff
dem.

De snilde som kunde meget giffue ere affholdne til Hoffue.

Men kommer der en anden icke nær saa god/
Som kand flux Braske oc dricke slet vd.
Oc giffue store gaffuer oc holde sig fram/
Dette er den Rette sigis strax om ham.

Han

Han er min Herre en nyttig Mand.
Hand taar icke læris/ thi hand vel kand/
Huad han skal gøre alt paa min sand.
Giffuer han hans Skenck sin rette part/ Hans Skenck.
Naar hand det kreffuer oc end vel snart.
En stor Befalning maa hand alt haffue/
End dog at hand bedre kunde Roer graffue.
End slig Befalning ret faare at staa/
Men effter hans hoffuit maa al ting gaa.
Vil strax være aff Adel oc holde sig skeff/
Men hand findis dog icke paa det rette Breff.

Det XXXIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen skildis aff Kongens gaard vdi it Skin lige som han vilde gaa Pillegrims Ferd/ Oc huorledis at Væderen fick hannem Pillegrims staffuen oc hengde Lærsæcken paa hannem.

DEr Solen gick op om Morgenen fro/
Lod Mickel fuld vel smørge sine Sko.
Som han aff Isegrims Fødder mon faa/
Aff Isegrims Hustru fick hand oc tho.
Hand gick til Kongen oc sagde saa/
Eders Pillegrim er rede oc vil nu gaa.
Lader eders Prest nu læse/ naagle hellige or/
Oc velsignelse gøre offuer mig i Chor.
At ieg vnder denne samme velsignelse kand/
Min Pilegrims Reyse ende vdi fremmede Land.
Væderen Kongens Capelan mon være/ Kongens Capelan.
Som pleyde den Aandelige Tienste at gøre.

Han vaar oc Scriffuere oc kaldis Bellin/
Hannem lod Kongen kalde til sig ind.
Oc sagde i skulle offuer Mickel læse paa stand/
Naagle hellige Ord/thi han vil strax aff Land.
En lang Reyse skal han nu gaa/
Henger hannem der faare Skindsecken paa.
Recker hannem oc sin Staff vdi hende/
At hand sin Reyse diss bedre maa ende.
Bellin sagde til Kongen naadigste Herre/
Dette taar ieg ingelunde saa gøre.
I haffue vel hørt aff alle Mand/
At Mickel er vdi Paffuens Band.

Jeg komme vdi skade visselig her/
Thi Bispen min Rette øffuerste er.
Finge han sligt om mig at vide/
Jeg komme strax vdi Asserahuss at side.
Derfaare taar ieg her til inted gøre/
Men kunde mand det ellers met lempe omføre.
At ieg komme icke vdi skade naagle lund/
Hoss Bispen min øffuerste her vden grund.
Oc faar her Løsefund Prouesten met/
Oc det Rapiamus Degen kan komme aff sted.
Da vilde ieg gerne velsignelsen gøre/
Som i begerede aff mig her førre.
Offuer Mickel eders naadis Pillegrim/
Kongen sagde huad skal dette Rim.
Eller denne wnytte snack/
Seer til at i faa icke wtack.
Wille i icke læse ret eller krom/
Der sla sig Dieffuelen i helsfuede om.
Huad acter ieg Bispen der i kircken mon staa/
Høre i icke at Mickel vil til Rom gaa.
Han vil sig bedre ville i det forstøre/
Bellin han klo sig alt vid sit øre.
Der han Kongen saa vreder vere/
Sin Bog hand strax lod fram bære.
Han lesde vel gudelige mange ord/
Offuer Mickel som det icke acte stort.

Degener oc andre aandelig saavel / Ere bleffne it spaat oc alt met skel.

Formedelst deris wchristelige leffnit de i ere / met huilcket de andre onde Exempel lære.

Hand

Hand tarde det icke lade naagle lunde/
Det hialp saa meget som det kunde.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Naar nogen skulde gaa Pilegrims Reyse/ da tog han først velsignelse aff hans Kircke Herre eller anden Prest.

Først skal her merckis/ at vdi fordom tid haffuer været slig en brug/ Naar naagen vilde gaa Pillegrims ferd/ Saa pleyde han vdaff Presten (til ydmyghedzens Tegen) sin Staff met velsignelse anname. Men slig vel signelse met huilcken Folcket bliffuer forførd til vrang Gudz dyrckelse/ haffuer visselig vdi grunden været en formaledidelse. End dog at mange Menniske haffue icke villet forstaaet sligt/ Men haffue fast hiertelige attraa til saadant. Der om Tal den hellige Dauid: De haffue elsket formaledidelsen/ oc hun er dem offuerkommen/ Velsignelsen ville de icke/ Derfaare er hun vigt langt fra dem ꝛc.

Psal: 109.

Predicanter oc Scriffuere som ere hoss Herrer oc Førster/ sintigre oc liske gerne faar dem.

Til det Andet giffuis her tilkende at Førsters oc Herrers Predicanter/ Capelaner oc Scriffuere gøre oc sige dem tit naaget til villge faar fryct oc egennyttighedz skyld/ huilcket dog icke er sømmeligt/ tilbørligt eller erligt/ Oc idet at Herrerne vide oc tale sligt/ da ere de lige som deris egennyttige Tienere/ Oc lige som Herren er oc vil/ lige saa ere oc hans Tienere. Derfaare siger Brentius saa vdi Salomons Predicke Bog. Raadhuss oc Cantzeleri oc slig stæder vdi huilcke mand skulde finde ret Dom oc Retuished/ Som Paulus siger/ øffrigheden bær Suerdet de onde til en straff oc de gode til en beskermelse. Er det icke it stort iammer oc elende/ At ingenstedz vdi Verden bliffuer funden flere vrætuise oc vgudelige Menniske end vdi Raadhuss oc Cantzeleri der som ingen andre skulde findis end idel fromme oc Retuise/ Ja Rætten selff. Huor finder mand mere Beskatning oc Trengsel offuer de fattige end vdi samme steder der som dog burde at være de Fattigis Beskyttelse oc Beskermelse. Men det er dog ingen vnder/ Thi Dieffuelen er denne Verdens første oc denne Tidz Gud/

Ecclesiaste.

Roma: 13.

Dieffuelen er Verden Første.

Der-

Derfaare føyer han sig til sine lige som ere Herrer oc Førster oc andre Verdens veldige oc icke wtilbørlige / Thi Fule met ens Fiere flue gerne sammen. Skulde han haffue sin omgengelse met de Fattige / bedrøffuede oc fortrycte / Da skulde han/ maa vel ske/icke dert met dem vdrette. Men i det at hand bliffuer Verdens første oc kan anrette det som ont er oc anden wlycke/da bliffuer han hoss sine Lige / som ere Herrer oc Førster oc andre veldige her paa Jorden / ind til at han vdi gennem dem sin villge vdretter oc fuldkommer / Oc vdi den sted som skulde være hielp / trøst oc retuiss dom / der anretter han det som wgudeligt er oc alt ont &c.

Til det Tredie straffer Poeten her alle Bisper oc Aandelige Personer. Thi Bispens rette Embede er at læse oc Predicke Gudz Ord / Christus er vort hoffuit / hyrde oc eniste Biscop / Men de andre Bisper ere Ordzens Tienere/ oc skulle Arbeyde vdi Herrens Vingaard oc føde voss met Gudz Ord/ oc gaa voss faare vdi al sømelighed/ oc erligt Leffnit. Thi en Biscop effter Pauli Lære kaldis en tilsynere / Derfaare bør hannem at haffue god act oc tilsyn til sine Faar/ oc haffue omhygge faar deris Leffnit oc Gerninger. Thi en Biscops Embede er it Tienstactigt Naffn oc icke verdighedz. — *Om den gantske Aandelige stat. d. 88. ca. Episco: 2. q. 7. ca. Episco: 1. Corrint: 4. Ephe: 5. Ioan: 10. 1. Pet: 2. & 5. 1. Thimo: 3. 2. Thimo: 4. Titum. 1.*

Item en Biscop skal haffue en nøttørtig husholding oc Liffs næring / Oc met Troens oc hans Leffnitz Exempel søge Gudz Ord krafft oc mact / roff oc verdighed. — *d. 41. ca: Episcopi:*

Item en Biscop skal slæt inted haffue at gøre / met verslige Regemente / Han skal icke være Dommere/ Aduocat eller Forloffuere / Paa det at han vdi gennem slig timelige Sager icke forhindris vdi Gudz Ord. — *11. q. 1. Eccle: Te quidem.*

Disse forscreffne puncte ere lige met det hellige Euangelio / oc haffue deris grund i den hellige scrifft / oc alt det her kand siges vdi mod er falskt oc kommer vdaff Dieffuelen. — *Bisper ere verdslige Førster mod den hellige Scrifft.*

Men disse Bisper som nu ere leffue saare ilde effter disse puncte. De icke eniste huercken Lære eller læse den hellige Scrifft / men oc bekymre dem met verslige Sager oc Handel/

oc Ride til Herredage / End dog at Paulus siger / Den som tien Gud skal icke bekymre sig vdi slig Verdslig handel oc Regemente.

Jtem de Predicke inted / haffue icke heller sorg oc omhygge for deris befalede Faar / met det som dem til it Christeligt Leffnet oc salighed kan være nytteligt / Men kaldis eniste naadigste Herrer / Beskatte oc Pladze deris fattige Vndersaate mod Gudz Befaling.

Matth: 22.

Bisper see igennem fingre / oc tiluolde at Horeri bruges.

Jtem de see igennem fingre oc tilstede obenbare Hor mod Gudz lou / de foracte Ecteskaffs Stat mod Gudz Befalning oc den Christne frihed / De beskytte oc forsuare de Drucknelærde oc wrene Prester / oc Befale slige deris Embede / den gantske Christenhed til stor Forhanelse oc bespaattelse som huer mand ved.

Jtem de Leffue icke heller som fromme Bisper oc Siælesørgere tilbør / Men met letferdige oc mistenckte Personer / Oc haffue omgenge met Horer oc Horeiagere / huilcket dem vdi deris egen lou haardelige forbiudis.

J det at Bisperne som ere i denne tid / ere slet affuigne oc forvandlede fra de erlige gamle oc fromme Bispers Leffnit oc Stat / vdi en wgrundet / falsk oc skadelig Stat oc Leffnit / som er wchristelig oc vden al Scrifft / Som aff disse forscreffne puncte lettelige kan forstaas / Desligest oc videre vdi den hellige Scrifft Læris / oc giffuis tilkende. Derfaare bliffuer Bispen i denne Bog aff Poeten kaldet / Her vden grund / lige som den der er frafalden fra sit rette Bispelige Embede til it wgrundet oc wgudeligt Embede.

Bispernis rette oc Scrifftelige brug er gleden aff hengsle.

Bispen kaldis her vdengrund.

Proffuesten desligest oc Degenen ere lige som Bispen (der er deris Hoffuit) oc affuigne aff deris rette Embede oc Befaling / Bruge nu alle haande ny Løgner oc ny fund / icke eniste deris wnderdane til Besuaring / men oc saa deris egne ieffnlige som ere Cannicker oc andre Aandelige Personer (huilcke de dog skulde forsuare / fordagtinge / beskytte oc beskerme) paa det at de kunde faa Sæcken fuld / oc bliffue Rige / føre it sag

it sagt oc roligt Leffnit. Derfaare neffnis Proffuesten Her løsefund/ oc Degen Her Rapianus &c.

Proffuesten kaldis Her Løsefund / oc Degen kaldis Her Rapianus.

Det XXXIIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen gick sin Vey / oc lod sig at være saare Bedrøffuit/oc alle de andre Diur maatte ledsage hannem vd paa Veyen.

DEr Bellin haffde læst offuer Ræffuen
Giorde han sig rede met en hast. (fast/
Staff oc sæck mon de hannem faa/
Hand lod sig at ville til Rom gaa.
Han lod oc falde falske taare/
De runde offuer hans kinder saare.
Hand lod saare ilde oc iamrede sig/
Dog mest her faare tro visselig.
At hand icke alle de der vaare/
Kunde komme vdi slig nød oc fare.
Som Isegrim/Grimholt oc Biørnen met/
Han kunde dog det icke komme aff sted.
Hand bad dem oc alle de der vaare/
Gøre Bøn faar sig baade smaa oc store.
Han hastede saare oc vilde aff sted/
Oc vaar saa gaat som halffueges red.
Det gick hannem nu som viss Mand lær/
Hand frycter sig gerne der skyldig er.
Kongen sagde huad skal det være/
At i nu saa saare hastig ere.
Mig er det emod ieg siger eder det/

En gammel Tale vel lenge siden
Haffuer ieg hørt der ieg vaar liden.
En frommen Mand gick til Rom / Oc vaar en skalck der han igen kom.

Nickel sagde/Naadigste Herre ieg maa aff sted.
Huo gaat vil gøre skal ingen tid spare/
Derfaare naadigste Herre lader mig men fare.
Kongen sagde/farer i fred i haffue loff/
Oc Bød saa strax offuer alt sit Hoff.
De der vaare nær baade store oc smaa/
At de skulde met Ræffuen paa Veyen gaa.
At giffue hannem leyde oc selskaff gøre/
Vden disse Tre som i hørde førre.
Brun/Jsegrim oc hans Høffuiske Quinde/
De ynskede dem døde mange sinde.
J slig maade skildis Ræffuen met brask oc Bram/
Aff Kongens Gaard vden al blusel oc skam.
Alt met sin Sæck oc Pilegrims Staff/
Den rette Vey til den hellige Graff.
Der haffde hand huerff som mette til Møre/
Der hun did kom miste hun it øre.
Oc Pelle der endelige vilde til Rom/
Bleff ophengd strax hand did kom.

Det er icke prise-
ligt skalt du for-
staa/ At den ene
setter den anden
øern-paa. Oc be-
singer hannem
saa offuer tro oc
loffue/ Gud vil
slig wtro visseli-
ge plaffue.

Han haffde nu skuffet Kongen fast/
Oc sat paa hannem en Krune aff bast.
It skæg aff hør haffde hand hannem flæt/
Desligest en Næse aff vor tilset.
De maatte hannem nu følge aff gaare/
Som tilforn hans største wuenner vaare.
Han sagde til Kongen der hand vilde gaa/
Eders naade seer til at icke disse tho.

Bortkomme/ Isegrim oc Brun ieg meen/
Som ligge nu Fangne vdi Falckensteen.
Komme de nu vd det vaare icke gaat/
De skulde gøre eders naade skade oc spaat.

Falckensteen vaar it Fange Taarn paa Kongens Slaat.

De ere vpsatske fulde met suig oc list/
Kunde de eder affliffue de giorde det vist.
Der dette alt sammen monne ske/
Lod sig denne Pillegrim saare enfoldig see.
Oc gick ret simpel oc tacket dem gaat/
Kongen vende sig oc gick paa sit Slaat.
Met de andre Diur som vaar hoss denne Sag/
Somme ginge faare oc somme ginge bag.
Ræffuen gick saare sørgelig aff sted/
At mange aff dem ynckedis ved.

Verden er fuld aff falsk oc suig/ Tro icke alle Aander det raader ieg dig.

Til Haren sagde han skulle wi skillyes nu/
Denne store sorg gaar aldri ret aff min hu.
Jeg beder at i ville met mig gaa/
Oc Bellin min Frende en Mil eller tho.
J fortørnede mig aldri det ieg ret ved/
J gaar dog met mig offuer denne Hed.
J ere sødtalende oc kunde vel snacke/
Jeg tager det aff eder meget tiltacke.
J ere vberøctede gode oc fromme/
Alle Diur ere glade vid eders komme.
Ret Aandelig i eders Leffnit føre/
J Leffue som ieg pleyde at gøre.
Den tid ieg vaar en Klusener/

O trofast Verden huor vnderlig er/ Din tilkome nu vdi Verden her/ Men huo dig finder hand elsker dig / Du findis dog selden rettelig. Jeg mente du haffde været en haar Bøg/ men du est saa bløt som en Løg. Oc aldelis veg alt som en Linde O trofasthed ieg kand dig aldri ret finde.

Effter Løff oc Greſſ ſtaar eders beger.
For al anden Mad i dette mon ſkøtte/
Huercken Kød eller Brød i derfor nytte.
Met ſlig ſmigrende tale/Roſſ oc priſſ/
Førde hand diſſe ſimple ret paa Iſſ.
At de ginge met hannem ſaa langt han vilde/
Men Lampe kom til fuld ont it gilde.
De ginge ſaa fram alt til hans Huſſ/
Det vaar it Slaat oc kalledis Malepartus.

Dette Capitels vdlegning och forſtand.

Formend de/ Aandelige. Falſke Pillegrime/oc falſke Aandelige de forderffue Land oc Stæder.

Førſt ſkal her merckis mange falſke Pillegrims ondſkaff/ Oc mange ſkinende Helgenis oc forgifftige ſkalckis wtro/ſom ere diſſe faarmende aandelige/ huilcke forføre oc bedrage Herrer/Førſter/Land oc Stæder. Diſſe ſamme ere dem lige ſom Christus omtal Math. vij. Thi de ere oc ſkinne vduortis Hellige oc Fromme/ men induortis ere de glubende Vlffue/oc vid deris Fruct ſkal man kende dem/ Thi mand plaacker icke Figen aff Tiørne/Icke heller Vindruer aff Tidſler/oc faar ſaadane ſkal mand vindſkybelig vocte ſig. Her bliffuer icke heller fundet tro eller loffue hoſſ denne ſuigefulde Ræff/ men eniſte alle haande optenckt Hellighed vduertis / men induertis idel falſkhed/wtro oc ſuig/ſom han oc ſelff her effter met ſin Gerning beuiſer.

Den ſom ſkal vandre oc ferdis hannem raader ieg at fly ont ſelſkaff.

Til det Andet huert Menniſke ſom vil ferdis eller vandre naagen ſtedz/ ſkal vel acte oc ſee met huem han vandrer/ Oc ſkal ſaa megit ſom hannem mueligt er fly oc ſky alt ont ſelſkaff paa det at hannem (aff ſligt løſt oc ont ſelſkaff paa Veyen) icke vederfaris det ſom ont oc ſkadeligt kand være. Vnge oc wforfarne Perſoner Drenge eller Piger / ſom aleniſte acte oc beſinde det ſom ſinuct oc liſtigt er at høre / oc icke det

ſom

ſom ſømeligt/nytteligt oc gaat er/beſinde kunde/ dem er dette en ſaare nyttelig oc merckelig Lære oc vnderuiſning / ville de ellers være vſkemmede paa deris Liff/Godz/ære/ gode røcte oc deris ſalighed.

Haffde Lampe ſkyet Ræffuens omgenge oc ſelſkaff / da haffde hand vel beholdet ſit Liff.

Til det Tredye huer forſtandigt Menniſke ſkal icke ſette loffue eller lid til ſmigrende oc ſødtalende Ord met huilcke hand bliffuer roſet. Thi vnder ſlig Ord ligger betackt oc ſkiult ſuig / bedrageri oc anden fare. Jt Daarligt Menniſke hører gerne at han roſis/ Thi denne forfengelige ære oc roſſ forfører hannem / men en Viſſ Mand acter ſligt roſſ/ ſom gaar aff en falſk oc vtroeſſ Mund ſaare lidet. Begerer faſt heller at ſtraffis oc læris. Thi met ſligt Smiger / ſøde oc liſtige Ord forraadde Ræffuen baade Haren oc Vederen / der de hørde at hand ſaa roſ de dem ſom her effter følger.

Skøne Ord oc falſk roſſ ſkal mand inted acte.

Det XXXV. Capitel.

Huorledis at Ræffuen tog Haren ind met ſig oc bed hannem ihiel / oc ſagde ſin Huſtru huorledis at hand bleff løſſ.

DEr Ræffuen met dem faar Slaatz Porten (kom
Sagde hand til Bellin o frende from.
Bier her lit det bliffuer gaat/
Jeg vil nu gaa alt paa mit Slaat.
Lampe vil ieg met mig indføre/
Huiſker naagle ord i hans øre.
Met huilcke han kan huſuale min Huſtru/
Thi hun er ſaare bedrøffuit nu.
Som ieg nu finder faar mig her inde/
Det ſamme kunde i vel ſelff beſinde.
Oc bliffuer end meer fattig Quinde.

Naar hun hører huor min Sag monne staa/
At ieg skal denne farlige Pillegrims Reyse gaa.
Mange søde ord gaff hans disse baade/
Alt mest at hand kunde dem forraade.
Det vaar hans opsett/ villge oc sind/
Oc tog saa Lampe met sig ind.
Der laa Reffuitzen i sorg oc nød/
Met hendis tho vnge hart at død.
Hun mente at hand aldri kunde/
Komme løss fra Kongen naagle lunde.
Men der hun hannem da komme saa/
Met Staff i haand oc Sæck oppaa.
Oc Sko desligest effter Pilegrims sed/
Der haffde hun stort vnder ved.
Hun sagde/ siger mig kære Reynart/
Huor haffuer eder gaaet denne fart.
Han sagde/ ieg vaar fangē paa Kongens Slaat/
Kongen gaff mig løss oc giorde mig gaat.
Jeg maa nu være en Pillegrim/
Thi Biørnen/ Brun oc her Isegrim.
Haffue loffuit faar mig dette sinde/
Jeg tacker Kongen baade vde oc inde.
Han haffuer nu vnt mig naadelig/
At tage Lampe hiem met mig.
Oc gøre hans Ræt som det sig bør/
Thi Kongen sagde mig det selffue før.
At Lampe min forredere monne være/

Huer lader sig tycke at være fri/ at bruge list oc skalkeri/ I al sin handel hand bruge kand/ oc vil dog rosis aff alle Mand.

Hans

Hannem bør derfaare fuld liden ære.
Høre i det Fru Ermelin Hustru kær/
Hans endeligt er hannem derfaare nær.

Ingen from Mand vil ieg raade/ at giffue sig blant de onde i nogen maade/ thi de føris almindelig i nød oc vaade.

Der Lampe det hørde forfærdis han/
Oc vilde haffue rømt arme Mand.
Men hand kunde ingen stedz komme bort/
Mickel haffde vel foruaret sin Port.
Hand spranck paa ham oc grab hannem fast/
Lampe vaar aldri i større last/
Han kallede paa Bellin bad hielpe sig/
Denne onde Pillegrim vil myrde mig.
Men snart vaar gior Lampis tale/
Mickel bed sønder hoffuit oc hale.
Saa faffnede Mickel der sin Gest/

Huo den wskyldige met vold forretter/ Den samme ieg for en Tyranne setter.

Lader oss nu æde som wi kunde best.
Sagde Mickel det er en god fed Hare/
Wi ville hannem icke lenger spare.
Slig gæcke skal mand alt saa vdrette/
Det er lenge ieg hannem dette iætte.
Hand skal icke mere nu paa mig kære/
Ey heller per nackis Breff offuer mig bære.
Ræffuen/ hans Børn oc venne viff/
Plaackede nu fast Lampis liff.
Huor tit sagde Reffuitzen tack maa de haffue/
Kongen oc Drotningen faar deris Gaffue.
Oc besynderlig faar denne fede Hare/
Ræffuen sagde/ æder oc værer snare.

Det recker vel til ieg haffuer nu nock/
Hand er vel fed/ret god oc smuck.
Skal ieg mig end selff wmag gøre/
Da skulle i dog faar sandhed spørge.
At mine wuenner som kære paa mig/
Skulle sligt selff betale troer visselig.
Fru Ermelin sagde Jeg spør eder end at it/
Huorledis bleffue i saa snarlig løss oc quit.
Ræffuen sagde Ermelin tro mig/
I otte dage kunde ieg icke faar dig.
Opregne eller sige det store listige suig.
Som ieg haffuer giort Kongen denne sinde/
Oc Drotningen met hans høybaarne Førstinde.
Saa at alt Venskaff mellem dem oc mig/
Er saare tynd tro visselig.
End bliffuer det verre det ved ieg vel/
Naar Kongen besinder denne Sag vid sig sel.
Da vil han kalde mig ond/oc til forreder gøre/
Naar han faar her om ret sandhed at høre.
Finge han mig igen paa sit Slaat/
Han giorde mig ont oc aldri gaat.
Han toge for mig huercken Sølff eller Guld/
Alt vaare det end en hel Kiste fuld.
Hand vil snart effter mig søge lade/
Finge hand mig ieg komme i vaade.
Hand lode mig visselige henge aap/
Oc Krager oc Raffne pille min kraap.

Ræffuen Roser sig for sin Hustru met huad list oc suig hand haffuer bedraget Kongen.

Ræffuen vil vandre met sin Hustru i it fremmit Land.

Wi maa alt i en anden Landz ende/
Der som voss slet ingen monne kende.
Jeg vil til Suerige du maat met aff stad/
Der vancker saa megen god/oc fersker Mad.
Høns/Gess/ Harer oc mange Kaniner/
Dadeler / Zucker / Figen oc Rusiner.
Der er mangen Ful baade huid oc rød/
Met Smør oc æg Bage de deris Brød.
Der er gaat Vand saa rent som Vin/
Lucten er sød vden al Fennin.
Der findis oc Fiske som kaldis Galliner/
De smage fast bedre end store Rusiner.
Der ere oc Fule kaldis Ender oc Auca/
Pullus/Gallus oc flere slig pauca.
Dette ere mine rette Fiske skulle i forstaa/
Jeg taar effter dem icke langt i vandet gaa.
Saadane Od ieg i Cloasteret Ellemaar/
Der ieg en Klusener der i vaar.
Seer Hustru ville wi leffue vdi fred/
Did maa ieg heden oc i maa met.
Paa det i denne Sag kunde ret forstaa/
Herfaare lod Kongen mig saa villige gaa.
At ieg loffuede hannem den store Skat/
Som Emrick den veldige Konge haffde hat.
Jeg foruisde hannem i Skaane til Barnehøl/
Hand finder der huercken Guld eller Søl.
Lette han end der til euig tid/

Huo meget skal ferdis oc vandre omkring/Det acter ieg for en stor omhyggelig ting Besynderlig som sig icke vil Retuiselige nære/Ey heller gode Seder oc tuct vil lære. Oc i alle maade see sig om/ At han kan bliffue retuis oc from.

 Han

Han finder der ey en dansker huid.
Herfaare bliffuer hand vred oc gram/
At ieg saa smuckt haffuer skuffet ham.
Skøne Løgner løy ieg/kunde i forstaa/
Før ieg kom løss oc maatte frit gaa.
Det vaar oc nær at de vilde mig henge/
J denne store fare stod ieg vel lenge.
Jeg kan ey heller større nød faa/
End ieg derfaare min øyen saa.
Det gaa mig nu huor det kand/
Aldri skal huercken Quinde eller mand.
Komme mig til at bede om Kongens gunst/
Altid at slippe det er vel kaanst.

En from Quinde

Jeg haffuer min tomme alt aff hans Mund/
Tack haffue den mig lærde det subtile fund.

Alt Stalbroderskaff oc venskaff ieg offuersetter/ En from Quinde som inted ont anretter / Naar alle dine Stalbrødre vige fra dig Da staar hun met dig trofastelig. J nød / sørg oc fare hielper dig din viff / Oc setter til vedz ære/ Godz oc liff.

Fru Ermelin sagde strax kære Mand/
Skulde wi nu bort i fremmede Land.
Oc gøre oss Elende oc lide nød/
Jeg vilde fast heller vere død.
Offuer eders Bønder i her en Herre ere/
Jeg fryeter wi faa en anden sted verre.
Tager icke det wuisse for det wi haffue i hende/
Oc siger at ieg eder nu gode raad kende.
Wi kunde her leffue alt vden last/
Vor Slaat er sterckt/veldigt oc fast.

Hun trøster dig oc det beste hun kand / naar dig forlader alle Mand.

Vilde end Kongen voss naagen offuer last gøre/
Oc forbiude at ingen voss skulde tilføre.

Oc

Oc belegge disse Veye alt met sin mact/
Som ieg forstaar at hand haffuer act.
At wi icke kunde faa Veed eller Kul/
Da haffuer vort Slaat mangt it lønligt Hul.
Wi ville bort komme oc met mact hannẽ vndgaa/
Wi vide disse Veye baade store oc smaa.
Kære Husbonde der vilde vel meget til høre/
Skulde Kongen voss met mact bort føre.
Lader det men fare oc acter det icke/
Men mig bedrøffuer fast mere/det andet sticke.
At i til at suerge vaare saa snare/
Oc loffuede Kongen offuer Sø at fare.
Til Rom oc til det hellige land/
Det fortryder mig haardelige paa min sand.
Ræffuen sagde paa min loffue/
Gremmer eder icke kære Frue.
Det er bedre soret end sit liff at miste/
Mig sagde en gang en viss Mand som sligt viste.

Huo sin tilsegen meget glosere kand/ holdis til aff mange en Gæckelig mand.
Fridanck.
Tilsigen oc løffte holdis aff ingen mand/ Sligt straffis ey heller paa min sond.
Roff/ mord oc vold kommer mangen aff sted/ Skøtter ey at Keyser oc Konge er vred.

Met huilcken ieg i Scrifftemaal bespurde mig/
Hand sagde at alle betuogne eeder slig.
Vaare lidet act oc inted met alle vert/
Hun hindrer mig ey faar en Katte stert.
Jeg meen den Eed ieg giorde i vaade/
Jeg bliffuer her hiemme som i mig raade.
Jeg haffuer til Rom slet inted at gøre/
End dog ieg sligt for naaget her førre.
Jeg faar ey heller til Jerusalem/

Thi det er mig icke bequem.
Jeg torde oc finde der saa lidet gaat/
Som ieg her haffuer alt paa mit Slaat.
Oc maa vel ske fast meget verre/
Vil der vdoffuer min Konge oc Herre.
Mig forfølge oc komme i naagen fare/
Da vil ieg hannem her tage vare.
Alt er hand mig formectig oc sterck/
Hand skal dog finde sit fulde verck.
Jeg vil hannem dog gæcke det skulde i høre/
Oc binde en bielde paa huert hans øre.
Jeg gør hannem ont det skal han føle/
Jeg vil hannem legge ret vel i søle.
Hand skal her finde der effter hand leder/
Det hand end vaare tre gange saa vreder.

J dette Capitel merck Fire Lærdomme.

Din wuens gode Ord skalt du icke forsnart tro.

Det Første/ Jngen skal være saa simpel/ wforfaren eller wforstandig/ at hand lader sig (aff sin wuens søde tale/ store løffte oc tilsigen) bedrage eller forraade/ som her denne vanvittige oc wforstandige Lampe betrode denne listige Ræffs smigrende oc søde Tale oc kom derfaare om halsen. Derfaare lære de gamle Vise saaledis/ Huo icke ved at Vandre eller omgaa met sin wuen som met sin Ven/ Oc besynderlige met den wuen huilcken mand dog nøttørtelige haffuer behoff/ Den samme leffuer lige som den der staar vdi Søffne faar en Elephant vdi Liffs faare/ Der som en setter slet ingen loffue til sin wuen/ Da er hand alsom best oc vissest foruaret.

Huorledis ath mand skal omgaas oc vandre met sin wuen.

Den Anden/ de onde/ hinderlistige oc falske Mennniske forraade/ offuerfalde oc besnilde tit oc offte de Arme/ Fattige/ enfol-

enfoldige/ wforstandige oc simple met ret opset Sind oc villge vden al aarsage oc Ræt / Lade dem end dog tycke at de gøre saare Ræt oc vel der vdinden / oc betencke naagle smuckede oc listige aarsager / met huilcke de betecke oc smucke deris onde handel. Lige som Ræffuen her oc beskylder Haren at han skulde haffue beklaget hannem faar Kongen/faar hueß Sag han hannem nu dræber oc opæder / Vdi slig maade seer mangen tit oc offte en liden skæff vdi en andens øye / Men i sit eget seer han icke en stor Bielcke.

Dygdernis hukommelsis Bog Siger.

Det Land skal mand vindskybelig sky/
Som ey actis ære oc tro vdi.
Der som de vise aff de dumme/
Oc de onde Regere de fromme.
Met fortryckelse som de aff dem lie/
Oc i deris tale al sandhed maa tige.
Oc der som Her omnes offuer øffrigheden vil gaa/
Oc dygd met ondskaff sin løn skal faa.
Kom icke til samme By eller Land/
Thi al ondskaff haffuer der offuerhaand.

Tuende slags Stalbrødre ere paa Jorden.

Der findis Tuende slags Stalbrødre / sige de gamle Vise/Den ene trofast vdi sin kærlighed/ Men den andens kierlighed er met opset oc besindelse/ Thi hans tale er sød/oc hans Hierte er falskt oc suigfult/Men en tro Stalbroder skal vaage sin halß faar hans Stalbroders velfart. Jngen skal offuergiffue eller forlade sin Stalbroder faar han er wtro / Men han skal vindskybelige vocte sig faar hans falske nyck oc anslag. Thi huilcken som giffuer sig vdi fred oc forligelse met sin wuen/ oc diß emellem sig icke vocter oc foruarer/den samme er lige som den der efterfølger sin egen løst oc begering/ Oc æder Ben oc graader faar kød oc Fisk/ huilcke hans Maffue dog icke kand taale eller fordøye / men er hannem wsunt / oc kommer aff sligt vdi Siugdom/nød oc fare. Der

Det Tredie / huilcken effter sin beleylighed oc værelsſe naagen ſtedz ſider eller Bor / Skal icke aff letferdighed eller vden ſtor aarſage flytte eller fare vdi it andet fremmit Land eller Stad. Thi man ved vel huor man er oc huad man haffuer / Men man ved dog icke til viſſe huor man ſkal komme eller huad man finder der faar ſig ſom man kommer. Derfaare ſkal en icke vden nød ſin Bolig oc bekynde Stad foruandle. Lige ſom Ræffuitzen her oc raader Ræffuen. Thi de Viſe ſige at de ſom fare lang Vey offuer Sø oc ſalt Vand / oc ferdis mange Land oc Stæder vdigennem / de ſamme foruandle oc forandre vel Lucten men icke deris tilfødde Sind oc værelſe / Stædernis omſkifftelſe gør ingen anderledis til Sinds end han er ꝛc. At ferdis mange Land oc Stæder vdi gennem / der aff bliffuer ingen diſſ Viſere / Ellers vaare Krager oc andre Fule de aller viſeſte / Men naar mand vinſkybelige acter paa Folckenis værelſe oc ſeduane / brug oc gode Leffnit oc god omgenge / der ere erligſt oc beſt / Det ſamme gør klogt / viſt oc forſtandigt Folck. Derfaare loffue oc priſe de Greker merckelige Vliſſen at han igennem vandrede mange Land oc Stæder / Oc ſamme Landz oc Stæders Seduaner Seder Brug oc ſkick actede / beholt oc beuarede. Thi

Den ſom ſider vel i gode maade hand ſide ſig quar vil ieg hannem raade.

Celum non animum mutant qui trans mare currunt.

Hiemefød Barn.

It hiemefød Barn ſom ſlet inted gaat ved /
Er actet iblant Folcket ſom en galen Ged.

En tuungen Eed beplicter ingen.
ff quod me. cau. lib; 4. pandec.

Det Fierde Poeten vil her met betackte ord at en betuungen Eed ſom Bliffuer forit aff frøct eller retzle forbinder ingen / thi Keyſer Louen ſiger / Huad ſom hender oc ſkeer igennem redſle / vold oc mact haffuer ingen faſthed eller forplicter naagen at holde / End dog at Ræffuen beſkyldis oc befindis met obenbare Gerninger / bliffuer løſſ oc fri formedelſt ſine liſtige Løgner. Saa vil han dog beſkytte oc betecke ſin onde Sag met Louen / lige ſom Kongen haffde tuunget hannem ſamme Eed vdaff. Men Ræffuen bruger her den Romſke practicke / huilcken vdi Rom er ſeduanlig oc brugelig / ſaa at en

maa sige Ja oc mene dog Ney / vdi hiertet / Desligest maa oc en Suerge en Ed huilcken han dog icke acter at holde / Men hand skal dog strax lade sig vdi gennem Paffuelig mact / at cautelam Affløse/oc lade dispensere offuer samme Ed. Vdi slig maade loffue oc suerge alle Papistiske Bisper / Prester oc Muncke mange sticker at holde / oc holde dog ingen aff dem. De sige / Eden skal man suerge oc gøre der slet ingen Conscientz vdoffuer om han det icke holder/ Thi det er saa vdi Practicken aldelis seduanligt / Derfaare at gøre Eder oc Løffte/ oc dem inted at holde er hoss Prester/Muncke oc Nunner saa saare seduanligt oc genge / Som Lopper oc Fluer om Hosten i Augusto &c. Romske practicke vdi Eder oc løffte.

Det XXXVI. Capitel.

Huorledis at Vederen kallede paa Haren oc huorledis at Ræffuen talede smigelige met Vederen oc forraade hannem.

Bellin stod vde oc begynte at kiffue/
Han robte Lampe huor ville i bliffue.
Kommer vd igen oc lader voss gaa/
Der Ræffuen aff Vederen sligt monne forstaa.
Strax gick han vd oc sagde saa/
It gaat mod Bellin skulle i faa.
Lampe bad ieg skulde eder sige/
I taare icke lenger effter hannem bie.
Alt met sin fencke gør han sig glad/
Han Dricker oc Dantzer oc faar sig Mad.
Ville i naaget faare paa Veyen gaa/
Da skulle i mig nu det lade forstaa.
Han skal eder følge det snariste han kan/

Det loffuer ieg eder alt paa min sand.
Min Hustru som hans fencke er nær/
Lader hannem icke gaa hun haffuer ham kær.
Bellin han sagde hui buldrede i saa/
Der Lampe saa robte lader mig forstaa.
Kommer mig til hielp nu kære Bellin/
Huad giorde i hannem da for Pin.
Ræffuen sagde der ieg haffde fortald/
For min Hustru baade heelt oc halt.
Besynderlig at ieg skulde offuer det store Vand/
Der hun det hørde daanede Hun paa stand.
Lampe forfærdis der han saa hende falde/
Derfaare begynte han Bellin at kalde.
Bellin robte han hielper mig i denne nød/
Min fencke er Daanet oc ligger slet død.
Bellin sagde det maa nu være huor det kan/
Han robte saare ynckelige paa min sand.
Ney sagde Ræffuen derfaare frøcter eder icke/
Lampe hannem skader ret aldri it sticke.
Før hannem i mit Huss naaget ont skulde hende/
Jeg vilde mig fast heller i min Finger brende.

Dette Capitels vdlegning.

De Falske skuffe de Fromme.

Først oc fremmerst skal vindskybelige merckis vdi dette Capitel at it wtrodt/falskt/ont oc listigt Menniske/Sin ond skaff/listighed oc forrederi/ gennem huilcken hand andre acter at suige oc forraade kand besmycke oc behenge met artige oc subtilige Løgner. At den Anden/om han er icke Viiss oc for-

standig neppelige skal sligt mercke eller forstaa / Oc der som han icke er vel forsynlig / men lettelige betror slig øyenskalcke oc falske Spitzhatte / da bliffuer han skuffet / oc kommer vdi nød oc fare / oc endelige paa det siste om Halsen. Lige som Væderen her bliffuer skuffet aff Ræffuen met hans falske løgner / J det at han siger at Lampe gør sig glad ꝛc. Huilcken han dog haffde myrd / søger her met videre aarsage at forraade oc suige hannem.

De gamle Vise sige. Den wtro oc huilcken sig met suig oc ondskaff oppeholder oc føder / Som Vlffuen iblant andre Diur / Slig en skal mand icke betro eller sette naagen loffue til. Item man skal beuare oc vocte sig for smigrende / sødtalende oc skinnende ord / Huo det icke gør / han fortaber sig selff der vnder / Men en viiss oc fornufftig mand lader sig icke met ord bedrage / Men den wuise suigis met slig sød tale oc ord / der vdaff siger Fru wtro saaledis.

Fru Wtro.

At wtaalmodighed i Verden er saa genge /
 Det haffuer wtroskaff volt saare lenge.
Det ene Menniske gider icke seet det andet i Liffue /
 Om Gud end naagen en god lycke mon giffue.
Seer det den wtaalmodige han auindis fast /
 Han vnder hannem det icke men er ham en last.
Beuiss ham sin wtro saa meget han kan /
 Huercken Dag eller Nat daa sparer han.
At han hannem lycken kan vende fraa /
 Falskelige gaar han hoss hannem at staa.
Han spør hannem vd som hans Scrifftefader /
 Met smigrende tale / listige ord / oc falske lader.
Naar han da hans leylighed monne forstaa /
 Der setter han flux en løgn oppaa.
Stafferer hende vel alt effter sit Sind /
 Oc gør saa mange ret synlige blind.

Oc

Oc bær om By den enfoldige Mand/
Oc faar alle hannem vel Baguaske kand.
Alt som han i Verden den verste vaare/
Oc gør hannem met sligt wuemer store.
At alle hannem hade oc wretuiselig Dømme/
Her vid i den wtroeſſ Fructer fornømme.

Det XXXVII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met listige ord bedrog Væderen oc endelige kom hannem om sin Halſſ.

Ræffuen sagde Bellin i hørde fuld vel/
At Kongen befol vdi gaar sel.
Jeg skulde hannem Budskaff til bage sende
Ville i hannem det føre kære Frende.
Breffuene ere Screffne oc beseglede met/
Jeg haffuer der skøn ting vdi set.
Lampe er saa glad ieg kand det icke sige/
Jeg maa hannem derfaare lit lade bie.
Hand er til Ordz alt met sin fencke/
De regne fast op de gamle suencke.
De æde/ Dricke oc stor lyst bedriffue/
Diſſ emellem monne ieg diſſe Breff Scriffue.
Væderen sagde igen/ Kære frende Reynart/
Huor kunde de bliffue hoſſ mig beuart.
Jeg haffuer huercken Ask eller anden ting/
Der ieg kan stinge diſſe Breff ind.
At seglene ick brydis aff diſſe Breff.
Kunde ieg dem beuare det vaare mig leff.

Ræffuen sagde ieg ved gode Raad/
Skindsecken her til han er vel god.
Aff Biørnens Ryg det store Skind/
Der vil ieg stoppe dennem ind.
Hand er vel sterck/ god oc fast/
Saa haffue disse Breff slet ingen last.
Naar i nu komme til Kongen slig/
Han anammer eder vist saare teckelig.
Disse Breff bliffue hannem velkomne vist/
Naar han dem haffuer offuerlest.
Han gør eder ære oc giffuer eder Gaffue/
Fast meer end i aff hannem ville haffue.
Dette trode Bellin den enfoldige Prest/
Ræffuen gick ind strax vdi sit nest.
Hand tog samme Seck oc stack i ham/
Lampes Hoffuit den han omkom.
Bellin maatte icke vide huor der om vaar/
At han Lampis hoffuit saa i Secken baar.
Han sagde til Bellin met ordene falsſ/
Henger denne Seck alt om eders Halsſ.
Lader ham icke op det raader ieg eder/
Ville i icke kaldis Kongens forreder.
Jeg haffuer disse Breff beuaret saa vel/
Lader dem ingen see før Kongen sel.
Obner icke Secken før i til hans naade komme/
J skulle fornømme/ at det skal eder fromme.
Naar han finder Secken saa vel beuart/

Judas kyss for
nyess nu Oc gode
ord ere icke alle
sandru / En leer
at mig oc smig-
rer fast / Hand
vilde vel ieg vaa-
re i helffuede kast

Som ieg hannem nu haffuer bundit hart.
Oc i føre hannem saa vindskybelig fram/
I fortiene vist stor tack aff ham.
Naar i komme nu faar Kongen at staa/
Ville i at han skal eder kær faa.
Da siger at i selff disse Breff/
Hulpe at dicte der ieg dem Screff.
Oc gaffue her til eders gode raad/
Da faa i stor gunst for denne daad.
Bellin bleff glad / spranck der han stod/
Fast høyre end halff tredye fod.
Oc sagde O Mickel Frende oc Herre/
Jeg ved i gøre mig nu stor ære.
Jeg faar nu priss/ ære oc loff/
Aff alle Herre vdi Kongens Hoff.
Naar de fornømme at ieg er slig en Mand/
Som saa mesterlige Scriffue oc dicte kand.
End dog at ieg ret ingelunde/
Kand Dicte eller Scriffue som i kunde.
De skulle dog mene at det er min kunst/
I skulle derfaare aff mig haffue gunst.
Det vaar meget gaat at ieg lydde eder at/
Oc gick saa langt met eder aff stad.
Kære Mickel skal Lampe nu met mig gaa/
Jeg beder eder gerne lader mig det forstaa.
Ney sagde Ræffuen i maa vel gaa/
Jeg vil end lade hannem naaget forstaa.

Alle ville gerne rosis oc fortiene tack / Ingen hører gerne om sig wærlig snack.

Om lønlige Sager som ieg icke kom ihu/
Dem skal han vor naadigste herre sige nu.
Naar han met Gudz hielp kommer til ham/
Jeg vil hannem oc snarlige skynde fram.
Bellin han sagde ieg befal eder Gud/
Denne Vey vil ieg nu gaa ret vd.
Han hastede saare oc løb aff al mact/
At komme til Slaattet det vaar hans act.
Inden Maltid skulde bliffue den anden dag/
Thi giorde han sig slig stor wmag.
Kongen saa hañem komme met den Seck oppaa/
Som Ræffuen met sig alt monne bort faa.

Bellin bliffuer her en Breff dragere til hans euige skade oc forderff. Thi er det raadeligt at huer ved fuld vel huad Breff hand anammer / eller huad hwerff oc ærinde hand lader sig forskicke.

Han sagde Bellin lader mig forstaa/
Huad landskaff komme i nu fraa.
Siger mig huor Ræffuen nu skal være/
Men i hans Skindseck her saa bære.
O Herre til eders naade/

Bellin / suarer Kongen.

Mickel bad mig høylig offuer all maade.
At ieg skulde eder disse Breff Presentere·
I skulle der vdi vnderlig ting visere.
Jeg haffuer oc hulpet At Dicte dem ræt/
Oc skøn ting om alle haande der vdi sæt.
Kongen tog sig icke langt beraad/
Men sende strax at Beuerin Bud.
Han vaar Notarius oc Kongens klerck/
Bøckert hed han/det vaar hans verck.
At Læse de Breff som Riget galt paa/

Ingen rose sig huercken Sommer eller Vaar At hans Haffuer fuld met Blomster staar. En Storm om Natten kan komme paa / oc Blæse dem aff baade store oc smaa.

Thi han kunde mange Tungemaal forstaa.
Hand sagde oc til Hindze værer nu snar/
Seer til huad Bellin vdi Secken hid bar.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Aff dette Capitel er først at lære Ræffuens store ondskaff oc falskhed igennem huilcket hand skuffer oc bedrager Væderen/ i det at hand fick hannem Lampis hoffuit i Secken oc sender hannem der met til Kongen lige som met andre Breff/ oc kommer hannem der met om Halsen. Her aff skal merckis at slig listige oc onde Menniske tit oc offte met beraad hu/opset/sind oc villge forraade oc om Halsen komme de simple oc enfoldige. Thi denne næruærendis tid oc Verden er nu fuld aff slig practick / oc er her om it almindigt Spraack saa lydendis/ Gud hielpe den sterckiste / det er den veldigste/ listigste oc vtrofastiste / Men de gamle Vise giffue it Raad oc sige/ Ver icke met dem som vdi al deris tale oc handel sette falskhed faare oc handle suigelige vden all Tro oc loffue / men sett dit Sindz bekendelse til din fredz aarsage vdi Huset huilcket er den tilkommende Verden / Oc betenck at det er fast bedre at Dø retsindelige oc vel/ end at leffue ilde.

De listige oc suigefulde skuffe de enfoldige.

De falskes Raad skal mand sky.

Til det Andet skal her merckis/ At Ræffuen suigelige oc falskelige met sit smiger/roß oc priß bedrager Væderen. Thi Væderen lod sig tycke at det vaar Ræffuens alffuore/oc forheffuer sit hierte vdaff sligt forfengelig Roß / saa at han spranck op i Været. Men ingen skal sig met sligt falsk oc suigeligt loff lade forblinde eller forføre/ paa det at hannem icke hender som Hanen der Ræffuen ihiel bed/ som dette Fabel her effterfølger forklarer oc tilkende giffuer.

Ingen lade sig met falsk roß forføre.

Vdi en lang oc kold Vinter nat gick en hungrig Ræff effter sin Føde/ Oc idet samme hørde han en Hane gale hoß en Bonde Gaard (at forkynde dagsens komme) thi sagde Ræffuen. Hane huad Siunger du i denne kolde oc mørcke Nat.

It Fabel om en Ræff oc en Hane.

Nat. Hanen suarede / Jeg forkynder Dagzens komme huilcken ieg formercker vdi min Nature at være hart hoss / Ræffuen suarede / da haffuer du naaget Gud dommeligt i dig at du vedst tilkommende ting. Oc der Hanen gool anden gang da begynte Ræffuen at Dantze / Oc der han bleff atspurt aff Hanen hui han Dantzede / Da suarede han J det at du Vise Philosophus Siunger da bør mig at Dantze. Thi man skal glæde sig met den som glader er / Oc ydermere sagde han. O Hane en Første offuer alle Fule du est icke eniste begaffuet at kunde flue vdi Lucten / men du kant oc lige vid andre Propheter Spaa tilkommende ting / O huor høyt haffuer Naturen begaffuet dig / Mon ieg icke maa være verdig at være i dit Selskaff / Oc vilt du betro mig / da vnd mig eniste denne gang at kysse dit huide Hoffuit / Paa det at ieg der vdaff kand rose mig naar ieg kommer iblant mine Stalbrødre at haffue kysset en Spaamandz oc Prophetis Hoffuit. Hanen lod sig aff Ræffuens falske oc optenckte Ross skuffe oc bedrage / oc fløy ned aff Træit oc racte Ræffuen sit Hoffuit at kysse / Ræffuen snappede Hoffuedit i Munden oc bed det aff hannem oc sagde / Jeg haffuer fundet den Vise vden al fornufft / J det at du Hane haffuer anammit denne forfengelige Ross / da haffuer du tafft Visheden / oc myst der vdoffuer dit Liff faar slet inted / Hanen suarede huad Roser och glorier du dig vdi din ondskaff Ræffuen suarede / det er ingen ondskaff / men en Viss oc sand kunst / at ydmyge den Hoffmodige oc Stolte.

Met den som glad er / skal mand glæde sig.

Ræffuen skuffer Hanen met hans falske Ross.

Ræffuen bider hoffuedit aff Hanen.

End dog at alle Menniske ville heller Rosis oc prises / end beskemmis oc skeldis. Oc i det at inted Menniske er saa ydmygt at det ey gerne vil Rosis / Da skal dog ingen den anden Rose / vden han kan det gøre aff en bestandig oc fast grund / Oc kende hannem vel baade vde oc inde / Ellers er det en letferdighed saaledis at Rosis eller at Rose naagen anden / Som løst oc letferdigt Folck gør / Effter som deris selskaff er da snacke de / Priser oc loffuer man naagen / da loffue oc prise

Huorledis at mand skal Rose oc prise en.

de met / laster oc skelder man naagen / da gøre de oc lige saa. Fridanck siger.

Fridanck siger.

Mangen priser oc roser en andens Suerd/
Waare det hans han actet det vwerd.
Effter Døden oc prisis mangen Mand/
Som aldri giorde gaat vdi naaget Land.

Wnyttelig Roff oc stolt sindighed er skadelig.

Til det Tredie/ mangt it grofft oc vforstandigt Menniske berømmer sig tit aff en gerning / til huilcken hand dog icke er bequem/forhaaber sig her met at bekomme hoss Herrer oc Førster ære oc priss/ nytte oc baade/ huilcket dog faar deris Løgn skyld tit omuendis / oc kommer dem paa det siste til alsomstørst Liffs fare / skade oc forderff / som Væderen her oc hender / der han sagde at han haffde giffuit Raad her til / at Breffuene saa skulde scriffuis oc dictis.

Ingen skal giffue sig vd for den han icke er.

Thale bemerker en Alicke. Men vdi Esopi Fabel kalles hun en heire.

Naar som helst at naagen giffuer sig vd for den han icke er/ oc vil dog være anseet derfaare/ Som Væderen her giorde/ han sviger sig selff/ Som oc Esopus siger om Thaliken/ at hun en gang haffde saffnet Paahønss/ oc andre fremmede Fulis Fiere/oc klædde sig i dem / oc foractede saa sit eget selskaff/ Fløy op oc satte sig blant Paahønsene. Der Paahønsene formerckte hendis listighed / Da ploackede de alle deris Fiere aff hende igen oc giorde hende bar / Der vdoffuer slage de hende gantske ilde saa at hun vaar moxen død/oc lode henne saa staa beskemmet som en narrinde ꝛc.

Ingen skal Hoffmode sig at andre Rosse hannem.

Summa/ Huo sig aff andres segn (eller sig oc selff) lader tycke / det han inted er / den gør sig selff til en Gæck oc Daare/ Oc lader sette Fiere paa sig som hannem icke tilhøre/ Anammer Roff oc loff til sig huilcket hannem dog icke burde/ aff rætte. Lige som Ræffuen giorde vid Raffnen der førde it sticke Ost i sit Næb/satte hannem it øre paa oc sagde/ Du est saare Viss kunde du men Siunge / da haffde du ingen lige/

Raffuen siunger

J det at Raffnen vilde da Siunge huilcket hand dog icke vel haffde

haffde lært saa fald Osten fra hannem huilcken Ræffuen met dette suigfulde Loff atspurde oc gerne vilde fra hannem haffue/ som hand oc fick.

Alle de sig saa aff andre gerne ville lade ombære oc føre/ oc tro alt det slege øyenskalcke sige om dem / Alle disse Bramme oc Hoffuere vdi laante oc fremmede klæder som denne Thalike giorde / oc saadane ere saare mange nu vdi Verden/ Oc disse Narrer oc Gæcke ere hoss de Lærde oc vdi Førstē Gaarde faar it ringe verd at bekomme/ der saffne Fiereleserne oc dunstrygerne alle vegne Fiere sammen/ At de kunde gøre aff Mida en smuck lerder Daare/ eller oc en skøn Thaleke ꝛc. Mida.

Endelige kommis vdi Hu i dette Capitel alle Notarij oc Scriffuere / Oc her hoss skalt du mercke at en From oc tro Scriffuere er vel verd at holdis vdi ære. Thi paa hannem ligger stor mact / Han skal være fast/standafftig oc tro / saa at hand fast heller skulde miste sit Liff end sin Tro oc loffue/ Han skal oc haffue en god hukommelse / oc være forfaren lerd oc viss/ desligest forstandig oc godrøctig/ skal icke være stolt/ hoffmodig/hadsk/icke opblæst/ Nidsk eller Gerig / icke heller offuermaade egennyttig / skal være aff ærlig oc god affkomme/ trofast oc vdi seder vel sticket. Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

Dydernis hukommelse.

Der Christus straffede Phariseerne/
Glemde han icke heller Scriffuerne.
Merck Gerighed/ Velde oc Hoffmod/
Forderffuer mangen Scriffuere god.
At de beskatte Folck Stæder oc Land/
Huilcket vel finder mangen fattig Mand.
Dog huilcken sin befaling ret faare kan staa/
Han er verd Regemente oc Befaling at faa.
Slig finder man mest/ oc almindelig der/
Som Kongen inted Barn/men forstandig er.

Det XXXVIII. Capitel.

Huorledis at Væderen kom faar Kongen oc haffde Skindsecken om Halsen met Lampis Hoffuit / huilcke han dog icke viste.

DEr Beffueren vilde den Sæck opsnøre /
Met Hindze hans Stalbroder nu skulle i (høre.
En vnderlig ting alt paa min sand /
Han fick Lampis Hoffuit vdi sin haand.
Han sagde dette er it vnderlig Breff /
Huor er den Mand som dette Screff.
Huilcken er som dette icke vil tro /
At wi Lampis Hoffuit her ey faa.
Kongen desligest oc drotningen met /
Bleffue saare vnderlige her ved.
Kongen slo sit Hoffuit ned faar sig /
O Mickel haffde ieg nu fat paa dig.
Kongen oc Drotningen de baade /
Vaare bedrøffuede offuer maade.
Kongen sagde / ieg er skuffet nu /
Huilcke vnderlige løgner løy den lede tiu.
Hand bleff ret vred oc robte saare /
At alle hans Tienere ræddis derfaare.
Leoparden hart hoss Kongen stod /
Hand vaar hans Frende oc neste Blod.
Han sagde Herre huad skal dette være /
At i eder saa hart oc saare forfære.

Før betencke huad effter kand komme / Det kan mangen mand fromme. Men wbetenckt oc siden prøffuit / Det ger mangen Mand bedrøffuit.

Vaare end Drotningen død det Gud forbiude/
Da skulde i dog icke saa ynckelig skryde.
Lader fare denne sørg om denne døde Mand/
I ere en veldig Konge offuer mange Land.
Kongen sagde er det vist i sige fram/
Da haffuer ingen vnder at ieg er gram.
Eller sørger saa saare hiertelig/
Denne forreder Mickel haffuer skuffet mig.
At ieg effter hans falske Raad/
Giort haffuer denne slemme daad.
Oc fengslet mine Venner oc giort wræt/
Effter hans Løgn oc Ord haffuer ieg dem sett.

Bag anger er quinde anger.

Her Isegrim oc Brun den stolte Mand/
Det iamrer mig i mit hierte paa stand.
Sligt vil mig paa min ære røre/
At ieg naagen tid skulde saa ilde gøre.
Mod mine beste oc ypperste Mend/
Som ere mit Raad huer oc en.
Men min Hustru maa ieg herfore tacke/
Hun mon mig saa meget alt faare snacke.
Oc bad saa lenge ieg gaff hannem fri/
Men ieg viste slet inted aff hans forrederi.
Det er mig vdi mod men det er for silde/
Det hun mig raader det bekommer mig ilde.
Leoparden sagde/ Hører mig naadigste Herre/
Gremmer eder herfore icke saa saare.
Er her naagen giort forfang vold eller wræt/
Da skal mand sligt faarlige oc gøre dem ræt.
Mand skal nu giffue Biørnen oc Isegrim baade/
Faar deris sorg/angist/nød oc vaade.
Desligest Isegrims kære Hustru fin/
Denne forreder som nu kaldis Bellin.
Thi han bekende obenbare vden al nød/
At han gaff Raad til Lampis død.
Siden ville wi alle effter Mickel sætte/
Oc ville met mact alle vnder ham lætte.
Kunde wi hannem faa han skal strax henge/
Wi wille met hannem icke bie nu lenge.
Kommer han til ordz oc maa tale sel/

Leoparden giffuer Kongen onde raad mod Vederen som kalledis Bellin.

Ond raad lefft ver end ny.

Hans

Han bliffuer icke hengt det ved ieg vel.
Met denne Contract som wi nu gøre/
Bliffue de til fredz det skulle i høre.

I dette Capitel merck Trende Lærdomme

I dette Capitel læris først/ Naar en Herre eller Første er fortørnet/bedrøffuit eller vred/da skulle hans neste Venner eller Raad være hannem trøstelige. Thi ingen Første eller Potentat er saa rig / veldig eller mectig vdi Verden / at alle hans anslag /villge oc begering kunde stedze gaa faar sig / men end stundem anderledis end han haffde vent eller gerne villet. Derfaare er it viist/forstandigt oc trøsteligt Raad saare nytteligt. Lige som her Leoparden trøster Kongen oc giffuer hannem gode Raad / at de wskyldige Fanger Brun oc Isegrim kunde bliffue løsse aff Fengsel/oc at Sagen kunde bliffue fordragen. Thi huilcken Tienere som skiul oc tiger sine gode Raad faar sin Herre/ oc sin Siugdom faar Lægen / Oc faar sin gode Ven sine hemelige Sager oc sorg / den samme gør wræt/ Oc faar han der naagen skade vdoffuer / da er det hans egen skyld &c.

Trøst oc gaat Raad haffuer oc Førster behoff.

De gamle Vise sige/ En Konge bliffuer beskadt oc kommer i fare vdigennem sex ting. Det Første vdi lyckens omuendelse/at naar han mister sine beste oc visestе Raad giffuere oc Tienere. 2. I gennem hans vnderdanis tuist oc wenighed/ naar han selff giffuer aarsage at hans vnderdanige føre Kiff oc Trætte indbyrdis vnder dem selff. Tredye vdi gennem velløst/naar Herren vil haffue megen velløst met Quinfolck / met offuerfløg dig Drick / met Jact oc anden Fraadzeri / saa at han diss emellem forsømmer hans Rigis merckelige huerff oc ærinde. Fierde vdigennem hans Hoffuitz letferdighed/naar en Herre er vild oc wskødsom i sine Gerninger. Femte vdi gennem Tiden/ at naar en Herre Kommer Krig / Pestelentze oc dyr Tid effter tidzens leylighed vdi hans Land oc Rige.

Sex ting forhindre it gaat Regemente.

Siette

Siette vdigennem wsømmelige oc vtilbørlige Gerninger/ Naar en Konge eller Herre gør det hannem icke sømmer eller vel anstaar/ oc icke gør det hannem aff rætte burde oc plictig er at gøre ꝛc.

Førster oc Herrer skulle icke forsnart tro deris ambringere oc onde Ferere.

Det andet/ En Første eller Herre skal icke forsnart Tro om hannem naagen klagemaal eller kæremaal faare kommer om sine tienere. Som Løuen her betror Ræffuen falske paasegn / met huilcken han beløy Biørnen oc Vlffuen / oc kom siden derfaare vdi stor sorg oc fare/ thi han saa lettelige trode.

Onde Mennisker oc Mundkemper forføre Herrer oc Første.

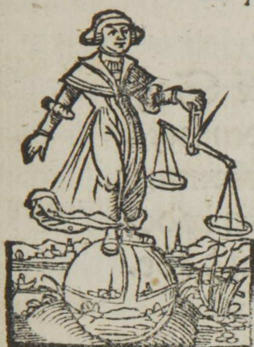
De gamle Vise sige At Mundkemper oc onde Mennisker / som hade naagen faar timelig ære skyld / som en Herre vnder sin tro Tienere eller naagle besynderlige saadane kunde vel snart forføre en Herre eller Konge. Derfaare skal en Konge naar han naagen sin Tienere setter til naagen høy Befaling/ eller offuer andre/ Oc den samme siden bliffuer bekærder faar hannem / Da skal han vindskibelige bespørge oc forfare al ting her om/ paa det at hans snare oc wbetenckte Dom hannem icke siden fører vdi hiertens sorg / Oc skal end stundem sine øyen (om han sligt haffde seet) oc sine øern (om han sligt haffde hørt) icke betro. Thi sligt kommer meget ont aff sted. Oc mangen Sag ligger saa hemelig skiult oc betackt / at hun huercken met hørelse eller Syn / men alniste vdi gennem besindelse oc forfarelse kan bliffue vdret oc fuldend. Lige som ond Vin vdi it Glass skin skøn oc klar / men naar mand smager hannem / da duer hand inted oc haffuer ingen smag. Derfaare skal Kongen sine Tieners væsen verilse oc handel / som han til slig Befaling haffuer vdualt / met it sactsindigt oc vel betenckt Sind betracte oc Dømme ꝛc.

Quinde raad selden god.

Det Tredie Quinde Raad bekommer selden vel eller faar naagen god ende. Thi Adam som vaar den første Mand/ efftersulde sin Quindis raad/ oc bleff derfaare (vdaff Gud) haardelige straffet / vden huad siden den tid mange Mend er hendet oc vederfaaret / som haffue samtyckt oc efftersuld

deris Hustruers oc Quinders raad oc begering. Dygdernis hukommelsis Bog tal her om oc siger.

Dygdernis Hukommelse.

Paa Gud tuifflede Eua slemmelig/
Oc betrode Dieffuelens raad oc suig.
Desligest forførde hun sin Mand/ Gene: 3.
Der aff finge wi det første Band.
Met Synd/ Død/ Nød/ angist oc fare/
Fulde wi i Dieffuelens Snare.
Huo her i velløst sin begering mætter/
For sant sin Siæl i stor fare setter.
For Synden/ Gudz Befaling i Paradiss/
Kom at wi skulde haffue sligt stort it riss.
Vdi arbeyde/ trældom/ iammer oc nød/
Skulde wi paa Jorden æde vor Brød.
Saa lenge wi ere her i Liffue/
Til wi igen til Jord slet bliffue.

Det XXXIX. Capitel.

Huorledis at Biørnen oc Vlffuen komme løss aff deris Fengsel/ oc Kongen gaff dem/ til en mude oc venlig forligelse/ Væderen met al sin Slæct/ at handle oc gøre met dem huad dem gaat syntis.

DEr Kongen haffde hørt denne snack/
Hand vete Leoparden stor tack.
Effter eders Raad vil ieg mig nu skicke
Henter ind disse Herrer oc bier icke.
Mand skal dem igen alt met stor ære/
Sette i Raadet som de vaare førre.
Oc lader dette nu ingelunde/

Det samme onde Raad som Leoparden gaff Kongen/ efterfølger Kongen vden al ydermere forhøring/ om han haffde skyld i samme Sag/ Eller om Ræffuen haffde suiget hannem.

Gaar

Gaar strax aff sted alt det i kunde.
Beder oc Cantzeleren lade vdgaa/
Vore Breff til alle store oc smaa.
Som sist her vaare til Herredag/
Mand skal dem forkynde den falske Sag.
Oc huor suigelig Mickel er bort kommet/
Oc sin Sag met skalckhed har forblommet.
Desligest huor Bellin oc Mickel den røde/
Haffue ynckelige kommet Lampe til døde.
Alle skulle ære oc verdighed gøre/
Brun oc Isegrim nu som førre.
Forligelsen skal holdis effter samme maade/
At Bellin som den fattige Lampe forraadde.
Met al hans Slæct skulle tilhøre disse baade/
At handle met dem foruden all naade.
Leoparden gick alt strax paa stand/
Der som han Brun oc Isegrim fand.
De vaare hart bundne oc bleffue løst/
Hand sagde ieg fører eder god trøst.
Oc Kongens leyde/gunst oc naade/
Forstaar mig ret i Herrer baade.
Haffuer min Herre eder naaget misgiort/
Det være sig enten lidet eller stort.
Det angrer hannem saare offuer all maade/
Hand beder at i ville hannem det forlade.
Oc anamme til forligelse Bellin her staar/
Met al hans Slæct baade Geder oc Faar.

Fra nu oc ind til Domme dag kommer/
Baade Høst oc Vinter oc der til Sommer.
Griber dem flux an vden al betaling/
Oc siger at det er min Herris Befaling.
Være sig paa Skoffue vden eller inde/
Bider dem vdi hiel huor i dem finde.
End vil eder min Herre mere benaade/
At Nickel Ræff som eder farraadde.
Hannem maa i forfølge aff al eders mact/
At Fange oc gribe for vden al klact.
Hannem/ hans Hustru/ Børn oc al affkomme/
Hoss dem maa i altid søge eders fromme.
Dette er en kaastelig frihed Kongen eder biuder/
Thi eders Hoffmod oc skade ham saare fortryder
Dette vil Kongen saa holde vden list oc suig/
Her skal ingen mod handle Fattig eller Rig.
Hans efftterkommere vdi Riget skulle ocsaa vel/
Vnde eder den frihed som hans naade sel.
I maa nu glemme eders skade oc Ry/
Oc suerge vaar naadigste Herre paa ny.
Dette maa i gøre alt met stor ære/
Kongen fortørner eder ret aldri mere.
Jeg Raader eder at i dette anamme/
Kongen vil stedze eders beste ramme.
Freden bleff giort effter denne maade/
Aff Her Leopard disse Herrer til baade.
Thi maatte strax Bellin der lade sit Liff/

Oc

Oc hans Slæct til euig tid Mand oc Viff.
Staa den fare Huor Vlffuen dem naar/
At de da faa deris bane Saar.
Denne trætte begyntis i mellem dem saa/
De bide dem end nu huor de dem faa.
Oc mene at haffue der til stor Ræt/
Thi Kongen haffuer den Lou selffue sett.
Denne trætte kand ingen mellem dem forsaane/
Thi Vlffuen vil slet ingen forskaane.
Hand siger at det er hans Preuilegium/
Oc acter derfaare huercken Ræt eller Dom.

Der som Vlffuen en hyrde bliffuer De fattige Faar hend snart fordriffuer. Oc der som Bucken vil Vlffuen bestaa/ Oc met hannem ene en kamp slaa. Bucken taber det skalt du see/ Oc Viffaen gør hannem baade last oc ve.

I dette Capitel merck Fire Lærdomme.

De gamle Vise sige / den loffligste oc priseligste Konge er den / huilcken er lig en ørn / om huilcken stedze er mange døde kraappe / Det er den som sine vnderdane kunde trenge oc besuare oc gør det dog icke. Oc den wloffligste Konge er den / huilcken lignis vid it Aadsel eller dødings kraap om huilcket monge Girer ørner oc Glenter flue eller stedze ere / Det er den som haffuer it wroligt Leffnit formedelst sine egennyttige oc gerige Tienere / huilcke stedze trygle oc bede naaget aff Herren / Oc end dog at en Konge haffuer it gaat hierte oc tilbøyelig villge / mod sine gode oc tro Tienere / Da kan han dog paa det siste aff sine falske oc wtro Tieners Raad indgydelse oc hinderlistige Ord / slet omuendis / oc sin godhed forandre / Thi de Vandz draabe som stedze falde paa en Steen gøre it Hul i hannem &c.

At tale met tho Tunger det behører de Vise Doctoris.

Euripedes siger At disse Verdzens Vise haffue tuende Tunger / met den ene tale de sandhed / oc met den Anden tale de det huilcket dem synis at Sagen / leyligheden oc tiden kan være gaffnlig oc best taale sig. Disse samme kunde gøre huit sort / oc

oc ſort huit igen/oc aff en Mund paa en gang Blæſe heet oc kaalt / oc haffue faſt andet betackt vdi deris hierter / end de met deris tale oc ord vdſige oc faare giffue.

Vdi ſlig maade Tall oc Leoparden her om Bellin/Lige ſom han ſaa oc formerckede at Kongens Sind oc villge vaar. Oc end dog at Bellin lod ſig befalde det falſke oc ſuigefulde Roſſ/ Lige ſom han ſkulde haffue hulpet at dicte ſamme Breff Han vaar dog wſkyldig vdi Lampis Død/ men bleff eniſte aff Mickel ſkuffet oc forførd/Dette alt wantſeet/ der Leoparden ſaa oc formerckede at Kongen vilde forlige oc fordrage ſig met ſine vedderparte/ Oc at Kongen kunde met en ringe Bekaaſtning der vdaff komme / da ſiger Leoparden denne Dom vdaff/Kongen til villge offuer Bellin/at Biørnen oc Vlffuen ſkulle anamme hannem i deris mact oc vold / til en forligelſe oc faar en venlig handel /huilcket ocſaa ſkede.

De falſke tale gerne der ſom Herrerne ville gerne høre.

Her vdaff ſkal ydermere forſtaas/ huilcket oc er vdi almindelig Brug / At naar en Konge eller Førſte kommer i tuedract/ Kiff oc Trætte aff huilcket de ſiden ydermere foraarſagis at føre Krig oc Feyde. Oc naar de da ville gøre enighed oc Fred igen oc ſtille ſamme oprør oc Trætte Da bliffuer gerne ſligt ſtillet met de Fattige vnderſaate/ eller deris Godz/ det er met deris ſure ſued oc Blod. Ligeſom Kongen oc her giffuer Væderen met al ſin Slæct oc aff komme til forligelſe Maal / Derfaare ſige de gamle Viſe / Vſſel er den ſom ſkal være vdi Kongernis Sal/ thi han maa leffue vdi alſomſtørſt ſørg. Lige ſom den der Bor vdi Hugormis oc andre forgifftige Diuris Kammer eller herberge. Thi ſielden eller aldri kan det faa en god ende met dem vden deris æris oc Liffs alſomſtørſt fare.

Met de Fattige vnderſaate/bliffuer Fiendene ſtillede til Fred.

Vdi Herre tieniſte er fare / ſørg oc omhygge.

Vdaff dette traadzelig oc moduillige Regemente oc værelſe / ſom nu vdi Verden er ſaare almindeligt / ſom huert Menniſke er vitterligt / Thi gørs inted behoff ſligt at obenbare eller at ræppe. Thi vdi gammel tid haffue Keyſere oc Konger/ Herrer oc Førſter deris Stæder oc Vnderdane be-

Traadzelig oc faſt Regemente er nu ganſke almindeligt.

gaffuet met mange Friheder oc Preuilegier. Men nu betencker mand lempe oc Veye at mand kand tage fra dem det ſamme de haffue / oc kunde mand vdi grunden fordempe oc forderffue dem/ det giorde mand gerne. Derfaare ſiger Renner.

Renner.

Huor Velde oc Mact for Rætten gaar/ Oc Tiranner Regere offuer de Fattige Faar. Jeg meen offuer den Fattige menige Mand / Det ſtaar gerne ilde i ſamme Land.

Tirannelig mact er nu ſaare genge/
  Oc Regerer i Verden gantſke ſtrenge.
For troſkaff/retuiſhed/bluſel oc ære/
  Det ſamme nu mange Menniſke kære.
Den ene Fuel æder den anden aap/
  Oc opfulder ſaa ſin Maffue oc kroap.
Det ene Diur ſig aff det andet mætter/
  Gædder æde baade ſkrubber oc ſletter.
Den ene Fiſk den anden opſluger/
  Menniſken mod huer anden falſkhed bruger.
Paa Liff/ære/Godz alt huor de kunde/
  Met wtro/ Had oc auind mange lunde.

Offueruoldz endeligt.

Aff denne macts oc velde (ſom nu ſaare oc mangfoldige brugis i denne Verden) endeligt ſiger Doctor Sebaſtianus Brant ſaaledis.

Wret Vold gerne ond ende mon faa/
3. Regum 13. Saa monne det Jeſabel oc Achab gaa.
Om end en Herre haffuer ſlet ingen wuenne/
  Dog ſkal han ſig befrycte faar ſine Suene.
Blant huilcke oc findis wtroſkaff mange ſinde/
2. Regum 13. Som Amon Kongen aff Iſrael monne befinde.
Huilcken bleff myrd aff ſine Suene geffue/
  Der han vaar vng oc helſt vilde leffue.
Aff ſligt maatte vel opregnis vnderlig ting/
  Sambri bruger her iblant ſine onde ſting.
3. Regum 16. Alexander met Mact al Verden vnder ſig fick/
  Hans Tienere dræbte hannem alt met en Drick.

Darius

Darius vndrende oc vaar vden al nød/
Bassus hans Tienere stack hannem slet død.

Ende paa Reynicke Fossis / eller Mickel Ræffs Første Bog.

Argument oc denne anden Bogs Forstand oc indehold.

I Denne Anden Bog bescriffuer voss Poeten huorledis at alle andre Diur komme til det store Hoff som Kongen lod forlenge / oc naagle aff dem komme frem met ny oc ferske kæremaal offuer Ræffuen / Aff huilcket Kongen bleff opuackt til vrede. Han kom oc vdi hu huorledis at han lidet tilforn vaar skuffet oc bedragen aff Ræffuen/ oc vil derfaare nu met al mact oc rustning vddrage at Fange oc gribe hannem. Men Greffuingen som vaar Ræffuens Frende formercker dette oc fører hannem disse tidinger / Atuarer oc vnderretter hannem al ting / oc Raader hannem at fare met sig til Kongens Gaard huilcket Ræffuen samtycker / oc gør sit Scrifftemaal paa Veyen / vdi huilcket Poeten giffuer til kende vnder Ræffuens Person/ besynderlig al Aandelig oc verdslig øffrighedz handel/ værelse/ Stat oc misbrug.

Den Anden Bog.

Huorledis at til det store Hoff som Kongen haffde ladet forscriffue forsamledis/ icke alsomeniste Diur/ men oc saa Fule en gantske stor Hob klagede oc kærde mest alle offuer Ræffuen talendis indbyrdis met dem selff som her efftersølger.

Fortalen vdi den anden Mickel Ræffs Bog.

KOngen haffuer sent Bud at wi skulle komme
Til Herredag vdi Skaane det skal voss fromme
Mickel hielper icke mere sin store kunst/
Han er nu storlig vdi Kongens wgunst.
Saa mange wi ere baade Fattig oc Rige/
Wi ville offuer hannem kære endrectelige.
Alt naar wi komme paa Kongens Slaat/
Thi han gør voss ont oc aldri gaat.
Voss/ vaare Venner/ Viff oc kinder/
Haffuer han giort megen hinder.
Vaare æg oc Vnger han aldri sparer/
Derfaare han nu met Gudz hielp ilde farer.
Wi ville huer anden bistand gøre/
Oc saa hans Sag faar Kongen røre.
At han skal faa skam faar sin wmage/
Som han voss haffuer giort alle sine dage.
Ja haffuede wi før saa sambaarit voss/
Wi haffde lenge været heffnd offuer denne Foss.

Den

Den listige/ fortuifflede oc ærløsse tiu/
Han skal ret komme til maade nu.
Bliffuer han nu Hengd da skeer hannem ræt/
Oc faar den Løn hannem lenge vaar iæt.
Hand pleyer altid at være stolt aff mod/
Wi ville hannem forfølge paa stande fod.
Alt om den skade han haffuer voss giort/
Saa bliffuer han Hengt vden Vestre Port.
Kongen oc Droningen haffue sagt det baade/
At han skal Dø vden al naade.
Sin rette Betaling han nu her faar/
Som han haffde fortient faar fire Aar.

Aff denne fortale er først at mercke/ At lige som her alle Diur oc Fule endrectelige mod Ræffuen Raade conspirere oc til ens vaare at kære paa hannem. Saa er oc nu til Hoffue almindelig seduanligt / Om naagen sig lidet forseer eller mishandler/ Oc er han end from oc nyttig vdi Gaarden/ Da sambære sig dog nogne Trappedragere oc Spitzhatte emod den samme/ gøre hannem en vnaadig oc vgunstig Herre/ Ja han maa endelig haffue orloff oc vige Gaarden. Om sligt tal Johan Morslin vdi Fru vtroess bescriffuelse som her efftersølger.

De fromme oc enfoldige tiene icke vel til Hoffue.

Johan Morslin.

Huo vtroskaff icke vil lade volde/
Oc sig effter hendis budord holde.
Vnder Hoffsinderne tien hand ingelunde/
Thi effter Rigdom de alle stunde.
At Deris Huss kunde bliffue fulde/
Men det de Fattige haffue skulde.

Hoffsindernis brug/ art oc Natur.

Det blisfuer til bage mere end halff part/
Der aff blisfue slig wtro Rige snart.
Den ene den anden vel hielpe kan/
Oc melder sligt naagen fromer Mand.
Oc siger at saadant icke Ret til gaar/
Strax visis hannem huor Porten staar.
Oc maa her inted sige vdi mod/
Han er beklacket faar Herren god.
Hannem hielper slet inted at han er from/
Hā maa alt bort før Aarit er om.
Oc maa sig høre om en anden Herre/
Jngelund maa han der lenger vere.

Erasmus Roterodamus om Hoffleffnit.

J det at i denne Bog Hofftienernis rette Nature oc art huorledis de sticke sig mod huer anden Bescriffuis. Oc Erasmus Roterodamus haffuer oc lært oc Screffuit en merckelig vnderuisning oc Lære huorledis man skal leffue / Holde oc haffue sig til Hoffue/ til en aff sine gode Venner / huilcken oc haffuer været bestricket met Hofftienste. Synis mig oc icke at være wtilbørligt at sette denne vnderuisning oc lære i denne anden Bogis første begyndelse / Alle Hofftienere til en speyl/ icke vdi slig mening at naagen skal acte eller mene / At Erasmus endelige eller alffuorlige haffuer meent / At naagen til hoffue saa endelige skulde leffue / holde oc haffue sig / Men giffuer enfoldige til kende at sligt til Hoffue er gengse oc brugeligt oc lyder som her efterfølger.

Huorledis at en som acter at bliffue lenge til Hoffue skal handle/ sticke oc holde sig.

Du scriffuer mig at du vdaff dine foreldre mod dit Sind oc villige est nød oc tuungen at være vdi Førsters Gaarde oc Hofftienste / J det at slig nødtuang huilcken icke kan vndgaass er faar haanden / vil dette være dit beste at du grandgiuelige acter / at du samme Hofftienste kant nyttelige oc vel bruge / oc siden igen vden din skade oc forderffuelse slippe oc aff komme. Thi det er mange icke ilde bekommit at de haffue

Thais en Skøge

Soffuit hoss denne skøge Thais. Oc paa det at du mig icke faar ringe acter faar en Lærere oc vnderuisere / Da skalt du

vide at ieg vdaff min Barndō vdi Halff tredie sindz tiue Aar haffuer været vdi Førsterss oc Herre Gaarde / Derfaare ved ieg vel Hoffuens brug oc værelse.

Først skalt du hoss dig beslutte/ oc ocsaa holde at du inted Menniske betror / eller stiller naagen loffue / i huor from oc god han synis / e huor venlig oc kierlig han gør sig met lader oc fagntag/ i hwor meget han Iætter/loffuer/suerger oc tilsiger / Acte icke heller naagen aff hiertet din Ven at være / eller at mene dig trofastelige. Her emod skalt du oc ingen vdaff hierte være venlig eller troskaff beuise/ Oc du skalt dog mod alle oc huer i ser dig met venlighed oc kierlighed holde oc skicke/ lige som du haffde dem alle hierltelige kær / oc mente dem troſfastelige vdi alle maade.

Til Hoffue skalt du ingen aff hiertet betro / oc ey heller ret hiertelige trofasthed beuise.

Den Tienste huilcken du vden din skade vel kant gøre/ der vdi vær gantske mild oc villig / Hilse huer Mand venlige/ Tag gerne vdi Fagn/ Vige snart aff Veyen/ Tag din Hue tit aff/ Brug stedze i din Tale de høye Naffn oc Titele/Strenghed / Verdighed / Erlighed oc kærlighed &c. Priss oc Ross huer Mand mildelige alle vegne / Gør venlig tilsigen / Iæt oc loffue stor ting.

Vdi en ringe Sag oc Tienste vær villig.

Til slige maat du alt tilforn/hiemme vdi dit huss skicke oc øffue dig/ oc dit Ansict lempe / at du til al slig Handel est tilred oc skicket / Saa at dig vdi dit Ansict inted kan affmerckis eller forstaass som vsandrut eller vret er / Hiemme vdi dit huss skalt du slige betracte oc her paa studere / at din tale/ oc dit Ansict i din tale met dit gantske Liff giffue dine staffærede oc dictede ord it skin oc prydelse met besynderlige lader.

Dette ere de Høffuiske / Philosophies oc kunsters første begyndelse oc grund / til huilcken dog ingen er bequem eller skicket vden han haffuer tilforn all blusel oc tuct aff badet oc toet/ Oc at han haffuer hans Ansicts naturlige farffue glemt hiemme/ oc taget en anden optenckt oc dictet farffue met sig eller til sig.

Procul ab aula qui uult esse pius.

Den Anden Bog.

Paa det Andet maat du haffue god act til den gantske Gaardz wenige Partier oc anhengere / at du altit det vel kant forfare oc mercke / Oc dog vdi Factionen oc forsamlinge saa sticke oc holde dig / at du dig til ingen Part lettelige indmenger eller tilfalder.

Huorledis mand kand bekomme / Desligest oc beholde Hetrers oc Feisters gunst oc naade.

Om du formercker nogle Mend eller Quinder som ere vel kende oc hørde hoss Herren / Da holt oc giff dig oc paa den side aff Skibet som sterckest oc lyckeligst er Du maat icke lade dig fortryde eller skamme at gøre kundskaff / smigle oc sette Briller paa den Gæck eller Narre som du vist at Herren gider vel lidt: Thi du maat paa oc igennem alle haande Veye oc list gøre dig bekynd hoss Herren Saa tit som du staar faar hans Ansict skalt du kunstelige / enfoldige / ydmygelige / dog smuckt gladelige oc løstige sticke oc holde dig / oc acte det faar en besynderlig frygd oc glæde / at du maat være hoss hannem / Oc naar du met sligt haffuer Lært huad som helst Herren er emod eller met siden kant du lettelige oc vden vmage bekomme naade oc gunst hoss hannem

Alt det Herren synis gaat at være det skalt du oc samtycke om du vilt fortiæne tack

Du maat oc vide at Tiene hannem effter sin villge / oc sticke dig effter hans tale / oc anamme den samme met lader / Naar dig oc icke vil søme at tale / skalt du dog met synderlig facter samtycke hans Ord / oc met forundring rose oc prise hans anslag ꝛc.

Men naar du est hoss andre / da skalt du met stercke Bassuner oc høv Røst stedze Herrens loff vdrobe oc formere. Thi det kan visselige icke feyle / naar du saa altid ech alle regne roser oc priser hannem / At han io aff naagle forfarer sligt / oc betencker dig det samme met det beste.

Met ringe oc smaa gaffuer skalt du gøre dig kundskab.

Ydermere skalt du vdi Gaarden / nu hoss denne / da hoss en anden met Skenck oc Gaffue dig indkøbe oc bekynd gøre / men mere met ringe / dog sirlige oc bequemme Gaffuer end met store oc kaastelige / Paa det at du icke Fisker met Guld Noder oc gør dig for stor bekaasining / denne Gaffue oc hendis verd skalt du met din smigrende tale / stor tilsegen oc god villge fra dig

dig antuorde/ oc gøre din vndskyldinge aff din ringe formue/ men naar Gud vnder dig større Rigdom oc mere Godz/ da skulle oc din Skenck oc Gaffue være større. Summa/ Store tilsegner Aff idelige Guld Bierg skalt du loffue oc tilsige.

Guld Bierg.

Huor somhelst du kant bekom̃e it gaat Bytte/ der vocte dig at ingen encte iblant Guderne eller mennisken ere dig saa kær/ huilcken du vilde offuergiffue det samme. Men ver alstedze dig selff den neste/ oc tenck til dit eget beste/ nytte oc gaffn. Thi vdi slige Sager som er Godz oc Pendinge anrørendis maat du vel skuffe oc bedrage din egen Fader. Til Hoffue er Værid vstadigt/ vil icke stedze Blæse en til villde/ Derfaare naar Været er til vilde stal man det tage vare oc bruge/ Lad ingen Eed være dig saa Hellig eller høv faar huilcken du vilde lade tage dig it gaat Bytte aff henderne.

Den lycke oc det gode du kant faa vnd ingen anden

Vbicunq; spes lucri est, Pudere non decet.

Der som du formercker at Herren er paa somme saare vred oc fortørnet/ Oc at den ene Partz anhang vil dog beholde offuer haanden oc vinde Striden/ Da skick oc holt dig stedze til den Hob oc Parti som beholde offuer haanden/ dog vdi slig maade at du icke gør dig den anden Part til euige vuenner/ I den det kunde ske oc komme dig til naagen besynderlig baade oc offuermaadis stor fordeel. Thi Herrers oc Førsters gunst oc naade pleyer tit at forandre sig/ lige som Været er vstadigt oc sig tit omuender. Summa/ søg paa alle sider din egen nytte/ gaffn oc Profit/ Betro ingen/ tilføy ey heller ingen naagen skade obenbarlige. Vocte dig oc at du icke anretter naaget Røcken vdi dit eget Huss/ thi det vil kaaste dig meget oc letter Pungen. Det er dig fast nytteligere oc bedre at du est en Gest/ end en andens Vert. Thi du skalt icke gøre dit Regenskaff huor gaat køb du kant tilkomme eller Tære i dit eget Huss/ men fast mere huad Fordeel du haffuer naar du it helt Aar gaar til Gest/ oc æder met en anden.

Holt dig stedze til den Part som haffuer størst oc mest medhold.

Semper tibi proximus esto.

Du skalt icke holde dit eget Røcken thi det gør dig skade.

Naagle store Hanse holt stedz faar øyen oc vdi ære/ Til deris Røcken oc dist holt dig/ dog icke faar tit til en vdi seer/ Hoss den samme ver en glader oc ingen vfledigér Gest/ ver

Huorledis du skalt skicke dig naar du gaar til gest.

 løstig/

lystig/brug mange løstige oc smucke suencker / Dog at du in-gen met samme Snack oc lystighed fortørner. Stingis du end paa skiolden met naagen Spitzig snack eller spe glose/det samme skalt du vdi spaat/skempt oc gammen anamme / skertzelige oc skemtelige met lader forsuare om det end vaare en alffuerlig snack / Sag oc Handel / Faar huer Mand skalt du vocte dig som faar din wuen / Betro oc obenbare ingen naagen ting/ huilcket dig i effttertiden kunde komme vnder øyen eller til skade.

Der som nogen er dig wgunstig lad som du det slet inter vist.

Der som du formercker at naagle vdi Gaarden ere dig icke saare gode eller gunstige / da lad som du det samme icke viste i naagen maade/oc skicke dig dog met all tredsthed oc be-hendighed til dem som en besynderlig Ven. Loffue oc priss dem hoss den huilcken du vist at der haffuer god kundskaff met dem/saa faa de sligt at vidde/Oc met slig Anslag faar du dem til dine Venner igen / Eller at de io icke hade dig saa meget som førre / Faar al ting vocte dig / at du icke giffuer dem aar-sage at vdøsse deris vrede offuer dig oc gøre dig skade.

Vdi al Anden høffuisk snack oc Finantzeri ver oc en løstig talsmand oc Confabulerer.

Dabel oc alle Haande Leg skalt du sky til Hoffue.

Vocte dig vel faar Dabel/ Thi mange ere løbne paa den-ne Stenklippe oc saa ilde støtte / at deris Skib er gaaet til grunde / oc at de vdi stor fare nøgne ere sømmede til Landz oc saare neppelige vndkomne.

Haff god act oc vocte dig offuer alt at du icke vdi det aller minste dig besmitter/ oc at du icke heller vdi det aller rin-giste findis at haffue wræt eller handlet wrættelige.

Brug al den lempe du kant at for-samle Guld oc Pendinge.

Vaage altid oc alle vegne / at legge oc saffne Guld oc Pendinge sammen /oc dit Godz forøge / oc det samme vdi god gemme vel beuare/ Naar du da est bleffuen Fed nock/da op-tenck aarsage / lempe oc Veye huor du met god aarsage och besked kant komme aff samme Hoff oc Tienste(huilcket saa-re faa haffue hafft lycke til) oc siden ene faar dig selff Leffue vdi Fred oc rolighed.

Du

Du skalt icke stedze være hoss Herren / Icke heller være lenge fra hannem / Thi den stedze nærværelse gør foractelse oc lede / Oc den lenge fraværelse gør glemmelse.

At du oc kant foruden din skade naaget være fra Herren / da beger at forskickis vdi sendebudz viss / dog vdi slig Sager / som venskaff / gunst oc enighed kunde fødis / oc icke heller haffue for stor vmage paa sig / Saa kommer du stedze ny oc velkommen til Herren.

Huorledis at en skal atspørge oc forskaffe sin fordeel oc baade.

Hoss Herren skalt du oc beklage dig høylige / Bed oc begær derfaare naaget aff hannem / Lige som de listige / Skøger gøre (met alle haande lempe oc lader) aff deris Bolskaff / lige skalt du ocsaa vdigennem besynderlige rencke oc alle haande middel begere oc trygle naaget aff Herren / Men dog om saadan ting skalt du bede / huilcke han vden sin store skade kan om bære oc aff hende / Som ere Beneficia / Cannicke dømme / Proffuestedøme / Decanier / Abbedier &c. Men der som du icke kant bekomme slige Læn / da gør andre vd som ere bedre kende at de sligt begere vdi deris Naffn / dog dig til gode oc beste.

Stedze skalt du beklage dig oc trygle noget aff Herren.

Til første begyndelse synis mig denne vnderuisning nock at være / Men her effter der som ieg seer oc formercker at du dig her vdinden skicker / da vil ieg dig end naagle lønlige oc besynderlige Sticke meddele oc vnderuise.

Den Anden Bog.

Det Første Capitel.

Om den store Herredag som Kongen holt oc huad der vaar faar alle haande Diur oc Fule/besynderlige huorledis at Kragen oc Kanninet kærde vdoffuer Ræffuen.

DEr al ting vaar beredt som faare staar/
Oc Herredagen nu begynter vaar.
Der forsamledis mange Kemper snare/
Oc vilde Diur fuld stor en skare.
Icke eniste Diur men Fugle saa vel/
Oc mange Herrer komme der faar sig sel.
Brun oc Isegrim vdi Gaarden til ære/
De lode Skenck oc Gaffuer met sig bære.
Der vaar høytid oc meget fest/
De giorde sig glade som de kunde best.
Aff Diur aldri slig glæde seder vaar/
De Dantzede der sammen par oc par.
Met Trommeter/Skalmeyer oc andet spil/
Som Kongen haffde lat beredt der til.
Der vaar oc naack til alle Mand/
De saffnedis der baade til Land oc Vand.
Alle Fugle oc Diur komme der vdi Par/
Men Mickel som deris wuen vaar.
Den falske oc onde Pillegrim/
Brugede end nu sine gamle Rim.
Han kom icke did men laa paa lur/
At forraske andre enfoldige Diur.
De haffde vdi Hoffuit Discant oc Sang/
Alle Rætter vaare skinende samme gang.
Der saa mand Springe desligest oc Ficte/
Huer vaar der kommen alt met sit Slecte.
Somme Dantzede oc somme de Siunge/

Her bliffuer nu acter for stor ære at voare Døtter kunde vel Dantze Lære/Met besynderlige trenter oc krom/Propheten Esaias tal herom. Huor slig vtuctig Dantz oc glædskaff staar Dieffuelen der vist met sin Processz gaar.

Oc legte paa Seckene at Piberne ſprunge.
Kongen ſaa ned vdaff hans Sal/
Han glæddis ved den ſtore Gral.
Der otte dage vaare omkomne rett/
Haffde Kongen ſig til Bordz ſett.
Met ſine Herrer oc fick ſig Mad/
Snackede Drack oc giorde ſig glad.
Drotningen vaar oc der tilſtede/
Der kom Kaninet begynte at græde.
Naadigſte Herre ſagde hun hører til/
Oc i Herrer alle it vnderligt ſpil.
Forbarmer eder alle oc hører mig nu/
Huad ieg vil ſige aff den lede tiu.
Jeg tror viſt at ingen haffuer hørt/
Aff ſligt it forredeligt oc liſtigt Mord.
Som Mickel Ræff vilde gøre mig i gaar/
Der Kloacken hart vid fire vaar.
Da ſad han vden ſit Huſſ/
Alt faar hans Slaat Malepartus.
Jeg mente vdi Fred faar hannem at gaa/
Oc ſaa hannem ſom en Pillegrim ſtaa.
Sine tider læſde han ſaa ſyntis mig/
Thi gick ieg ret fram vel driſtelig.
Det vaar min Vey om ieg ſkulde komme/
Til eders naade oc diſſe Herrer fromme.
Der han ſaa haffde fornummit mig der/
Han gick mig vdi mod den lede mer.

De ringe Fattige oc enfoldige klage oc kære vel offuer de mectige oc liſtige ſom dem for wrette/ ſom oc her Kragen oc Kaninet kære offuer Ræffuen. Men naar de onde oc liſtige Øyenſkalcke oc Spitzhatte komme til ordz/ ta kunde de dem ſaa meſterlige vndſkylde oc vdſne/ at alle mand tror huad de ſige

Jeg

Jeg mente han vilde mig venlig anamme/
Da fattet han mig met sine ramme.
Oc tog mig mellem mine øern saa/
At min Hørelse mon mig slet forgaa.
Jeg mente mit hoffuit haffde værit borte/
Saa begynte det faar mine øyen at sorte.
Met sine kløer da tog han mig/
Oc kaste mig saa ret vnder sig.
Jeg tacker dog Gud som mig gaff naade/
Oc mig da halp aff samme vaade.
Jeg vaar vel læt oc spranck fra ham/
Derfaare bleff han mig vred oc gram.
At han mig icke beholde maatte/
Jeg løb vel fast der klaacken slo otte.
Da vaar ieg paa en Mil her nær/
Her see i Tegen alt aff hans kløer.
Jeg maatte oc lade hannem i pant/
Mit ene øre oc det er sant.
Fire Hul oc vdi mit Hoffuit vel store/
Som han mig met sine kløer da giorde.
Jeg vaar aldri nærmer død/
Lader eder forbarme denne nød.
At han icke mere actes eders naadis leyde/
Huem taar nu ferdis offuer denne heyde.
Men Mickel haffuer alle Veye belagt/
Ret som dette saa vaar sagt.
Kom merckenøye Kragen faar Kongen ind/

Mand taar icke sette loffue eller lid til den venlige tale eller til de gode ord som mange giffue nu i denne tid / thi der er sing oc bedrageri vnder.

Kragen bader sig gerne altid/ Oc er dog stedzelige hind.

Oc

Oc felde store taare offuer sin kind.
Han monne sin tale saa fram føre/
Som i skulle alle her nu høre.
Stor mectige Konge oc alder naadigste Herre/
Jeg fører eder ynckelige nye mære.
Jeg kan ilde tale det hører eders naade/
Mit Hierte vil bryste alt aff den vaade.
J Morgis før Solen monne opstaa/
Monne ieg met min Hustru vdgaa.
Som kaldis skarp næbbe aff alle Mand/
Da funde wi liggende paa min sand.
Mickel Ræff død oc i onde maade/
Han haffde foruent sine øyen baade.
Hans Tunge hengde langt vdaff hans Mund/
Han laa lige som en døder Hund.
Hans Mund stod aaben vid en spand/
Jeg begynte at robe arme Mand.
J mere ieg robte i stillere hand laa/
Jeg sagde vel tit eya eya.
Mickel han er nu alskens død/
Der aff haffde ieg stor sorg oc nød.
Hans død mig offuer maade forbarmede/
Min Hustru sig oc saare Jarmede.
Wi vaare sorgfulde meer end naagen tror/
Hans Hoffuit oc Bugieg offuer foer.
Alt met min Haand følde ieg om kring/
Min Hustru stod op til hans kind.

Oc hørde nøye til om hun kunde/
Fornemme Liffsens Tegen i hannem naagle lunde
Men/ han laa saa død alt som en Steen/
Oc rørde huercken Hoffuit eller Ben.
Wi haffde vel sorit hannem død at være/
Men huor min fattige Hustru mon fare.
Det vil ieg eder obenbare dette sinde/
Som hun saa stod arme bedrøffuede Quinde.
Oc hiølt hendis hoffuit til hans Mund/
Der han dette fornam i samme stund.
At hun sig faar ingen ting tog vare/
Da fattet han hende met sine rammer snare.
Oc bed hendis Hoffuit slet aff hende/
Jeg forfærdis offuer maade samme sinde.
O Ve o Ve begynte ieg høyt at robe/
Han spranck op oc begynte effter mig at snaabe.
Men ieg fløy bort det vaar min baade/
Ellers haffde ieg oc kommet der til maade.
Det vaar vel nøye at ieg kom bort/
Jeg fløy paa it Træ stod hoss en Port.
Der maatte ieg see huor den forreder stod/
Han od hendis Kød oc labede hendis Blod.
Hans hunger vaar stor det syntis mig/
Han haffde vel æt end fire slig.
Der ieg denne ynck haffde seet nu/
Aff denne onde oc forgifftige tiu.
Han leffnede slet inted lit eller stort/

Han løb saa bort der dette vaar giort.
Jeg fløy did igen alt som hun laa/
Oc fant der naagle Fiere/store oc smaa.
Aff skarpnebbe min Hustru kær/
At ieg dem kunde vise hær.
Eders naade oc andre Herrer saa vel/
Forbarmer eder offuer dette store wskel.
Herre heffne i icke offuer slig wrœt/
Som ieg oc andre haffue fram sœt.
Oc at eders leyde foractis saa/
Det vil ilde vdi eders Rige staa.
Det vil oc sigis offuer den gantske Gaar/
Han er saa god der holder som flaar.
Oc ville derfaare alle Herrer være/
Det vaare faar nær eders Kongelig ære.

De som skam oc laster skulle straffe mest/ De bruge sligt selff som ieg haffuer læst. De komme derfaare vdi nød oc vaade/ Oc skulle pinis i Helffuede vden al naade

J dette Capitel merck Tuende Lære.

Naar det onde straffis icke tilbørlige / der vdaff fødis meget ont.

Aff dette Capitel skal først Læris dette merckelige sticke/ at naar en Første eller Herre icke hanheffuer / beskytter oc beskermer det som Skel / Lou oc Ræt er / Saa at Skalcke oc Misdedere bliffue retuislige oc alffuerlige straffede / Da hender tit at de onde bliffue end verre end de naagen tid haffue værit tilforn/ J det at Herrerne ere faar milde oc faarbløde/ see igennem fingre oc spare Retuished / Ja end stundem obenbare Røffuere/ Tyffue oc Forredere villige lade løß oc slippe. Derfaare miste slig Herrer oc Førster tit oc offte hoß deris vndersaate oc menige Mand deris førstelige actsomhed oc tilbørlige fryct/ Redsel oc gode Røcte. Vndersaatene skulle fast ydermere frycte/ ære oc prise Herrerne naar de tilbørlige straffede deris Vndersaatis ondskaff oc andre som vdi deris land

oc Ri-

oc Rige Røffue Fattige Købmend / oc andre forwlempe/ Dræbe oc Myrde/ Desligest oc de gode oc fromme beskytte oc beskerme oc faar offueruold fordagtinge oc forsuare. Thi den Hellige Lou er icke eniste giffuen faar deris skyld som ilde gøre/dem der met at straffe/ Men ocsaa til de frommis oc godis beskyttelse oc beskermelse / Paa det at andre / naar de saa see Misdedere retuiselige straffis dem spegle oc vdaff slig Lousens straff befrycte sig at gøre det som ont er. Thi Verden er saa ond / at faar den kærlighedz skyld som den ene burde at haffue mod den anden / det onde icke nær saa villige efterladis/som faar lousens feyct oc fare. Thi der Mickel effter sin fortienste (som før er hørt) icke bleff Dømd oc Ræt/bleff han fast dristigere / oc giorde siden meget mere ont end tilforn / oc Foractede Kongens leyde / Bud oc Befaling som her effter følger.

Til de frommis beskermelse er louen giffuen oc screffuen.

D. Sebastianus Brant.

Mercker op i Dommere paa Jorden ere/
Naar ville i dog ret vittige være.
At øse aff den rette Brønd oc kilde/
Oc vdi eders Hierter icke tencke saa ilde.
Mene i Louen er voxen paa Bøge taap/
Eller at naagen Daare haffuer drømt hen (de aap.
At man icke skal haffue vdi act/
Huad de gamle haffue lært oc sagt.
Louen er aff Gud oc vaare foreldre sat/
Oc vindskibelige holdet baade Dag oc nat.
At Folck/Stæder oc mange atskillige Land/
Haffue holdet her vdoffuer met veldig haand
At man vdi ret værelse, Maade oc Form/
Er bleffuen vid den rette Vey oc Norm.
Der er en værelse/form oc maade sat/
Der vdinden alting saare vel skicket oc sat.
Huorledis sig huer skal skicke oc holde/
Oc lade icke kærlighed vdi sig forkolde.

Louen er aff Gud / oc de Oldinge.

Huo videre eller sneffrere her nu vdgaar/
Den samme huercken Lou eller Ræt bistaar.
Huo Ræt skal side oc Dømme vel/
Den skal icke formeget betro sig sel.
Men søge Raad oc effter følge de Vise/
Da kan man stedze hans fromhed prise.
Men huor Louen vendis bagfaare/
Der fordøis Landene oc Folckene saare.
Auind/Gerighed oc vrede bygge saa deris kram/
At Dommerne fylde der baade Bug oc Barm.

Altid skal Mand være forsynlig oc haffue act til sin Sag.

Huer Mand skal sig altid den stund han leffuer oc alle vegne frycte oc grandgiffuelige oc sig faar see / paa det at han icke bliffuer suigelige forrasket/ som Kragen her aff Ræffuen forraskis. Her vdaff Lærer Cirillus it Fabel oc siger. En hungrig oc sulten Ræff laa lønlige vdi en Hule / oc saa en sulten Raffn fluge alle vegne omkring/som søcte effter sin Føde/ Thi lagde han sig slet ned paa Jorden lige som han haffde værit død/ Der denne listige oc tredske Raffn saa hannem lige som it døt Aadzel / fløy han offuer hannem at forsøge om det vaar skufferi eller ey før han vilde hannem paatage / Oc den tid at Raffnen formerckede i gennem sitt skarpe Sind at Ræffuen leffuede / tog han en liden Steen i sit Næb oc lod den samme falde offuen ned paa Ræffuens øre/ oc sagde/ Du maat vide at ieg vel mercker din listighed / Thi lige som du tredskelige haffuer fornummit min Hunger/ Lige maade haffuer ieg oc lønlige forspeyet oc merckt dit tredske anslag oc suig/ Ja tit oc offte haffuer ieg slige som saa laae som du ligger deris øyen vdhacket / Ræffuen suarede / Jeg haffuer oc mange dine lige snappet hoffuedet vdaff oc opædet/ Raffnen sagde/ Ment du at fordi ieg vaar hungrig / icke skulde være vittig. Druckenskaff oc Fraadzeri forkrencke oc besuerre ens Fornufft oc forstand/ Men Edruhed forøger oc styrcker det/ Ræffuen suarede/mange ere vdaff vforsynlighed forderffuede oc til inted giorde / huilcke dog met stor kunst oc naade haffue været begaff-

It Fabel aff en Ræff oc en sulten Raffn.

Den ene wtro troer icke den anden.

Druckenskaff forkrencker Fornufft oc Sind.

begaffuede / Tuert emod haffue oc andre (som haffue hafft saare ringe oc liden Visdom) met deris vindskibelighed oc gode Forsyn bekommet oc giort stor ting oc alting vel vdrett / Oc i det at du endelige ment at ieg haffuer lagt dig en suigelig Snare / Da lær her met at vdi blant Tyffuene er heller ingen trofasthed eller loffue. Derfaare gack din Vey oc al den stund du est vdi dette timelige Liff / da befrycte dig stedsse / oc ver altid oc alle vegne forsynlig etc.

Det II. Capitel.

Huorledis at Kongen bleff fortørnet aff Kaninens oc Kragens kæremaal / oc huad han sagde / Desligest huad han i denne Sag acter at gøre.

DEr Kragens oc Kaninens ord /
Vaare hørde vdoffuer Kongens Bord
Som de satte offuer Ræffuen fram /
Kong Nobel derfaare bleff meget grã.
Han sagde ret vredelig paa den loffue /
Som ieg er plictig min kære Frue.
Jeg vil dette onde saa ærlige veder gøre /
At alle skulle det see oc spørge.
At min Leyde oc Bud foractis saa saare /
Jeg vaar forsant en stor Gæck oc Daare.
At ieg slap denne falske Foss och høff /
Saa velwillige bort oc aldelis løss.
Oc trode hans Løgn mere end ieg skulde /
Thi haffuer han mig skuffet ret til fulde.
Jeg giorde aff hannem en Pillegrim god /

Mangens visdom snart bortgaar Naar hand stor vrede i sit hierte faar / Vdi vrede oc hastighed taler mangen mand / Det verste som hand optencke kand.

Han skulde til Jerusalem paa sin Fod.
O huor smurde han Hunig om min Mund/
Men min Drotning volte at den lede Hund.
Saa vndkom samme gang faar mig/
Hun trode hans tale ret slemmelig.
Jeg er dog icke den eniste Mand/
Som aff Quinde Raad i dette Land.
Haffuer faait skade eller kommet vdi fare/
Vebner eder alle oc vær er vel snare.
Lode ieg hannem saa hans villge fuldføre/
Han skulde voss oprør oc Perlemente gøre.
Wi maatte voss skamme om wi det gøre/
Tencker her til baade smaa oc store.
Han er offuer maadis en led oc listig tiu/
Det vaar han i fior oc er end nu.
J Herrer ruster æder oc eders Suenne vel/
Jeg vil oc fare did met eder sel.
Wi ville hannem snarlige gribe oc Fange/
Han skal voss ingelunde kunde vndgange.
Wi ville met alffuore saa effter hannem driffue/
Han skal icke vide huor han skal bliffue.

Jeg vilde gerne vide huad sig den lode neffne/ som Quindfolcks skuff icke skulde giffue effne.
Thi vilde ieg gerne læris her obenbare / For huilcken ieg skulde tage mig vare
Merck korteligе denne Regel aff mig At du stedze oc idelige skalt vocte dig.
Oc bede Gud trolige at hand dig vil beuare/ Da slipper du vel vden fare.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Først skal her læris at huer Quinde skal være viiss oc forstandig / oc sig saare vel betencke huad hun vil raade sin Mand / paa det at hun der vdoffuer icke beskemmis eller bespattis naar samme hendis Raad icke faar en god framgang / Lige som Kongen her oc beskylder sin Drotnings Raad at haffue volt Ræffuens forløsning oc bortkommelse.

Quindfolck skulle iuio vel betencke sig før end de raade deris Husbonder noget.

Det

Det Andet/En Herre skal være viiß/forsynlig oc grandgiffuelige acte om det samme Raad hans Quinde eller Hustru giffuer hannem er gaat oc nytteligt / Paa det at hannem icke siden angrer/ at haffue giort effter hendis Raad / Lige som Kongen her oc haffuer bag anger at han haffuer effterfuld sin Drotnings Raad oc sluppet Ræffuen. Thi en Mand er fastere aff Nature end en Quinde / Derfaare er det hannem oc spaatteligere oc foracteligere naar han faar nogen skade aff Quinde Raad/end Quinden som sligt Raad vdgiffuer/naar hun det vden suig vdi en god mening haffuer vdgiffuit / Thi Quindfolck ere suage / vfuldkomne oc vbestandige Creatur Men en Mand er vdaff sterckere Conplexion / Derfaare bør hannem oc at være mere standafftig oc haffue mere forsynlighed. Bag raad oc quinde raad.

Dygdernis Hukommelsis Bog siger.

En Viiß/erlig/from oc dygdelig Mand/
Holder sin kære Hustru paa min sand.
J al ære/oc pryder hende vel/
Oc elsker hende lige ved sig sel.
Thi hun sine lader oc gerninger alle/
Skicker stedze at de hendis Mand befalde.
Mange søde ord hun hannem giffuer/
Der met hun hans vrede tit fordriffuer.

Det III. Capitel.

Huorledis at Kongen vredelige ruskede sig met alle Diur oc Fule at søge effter Ræffuen huilcket Brun oc Jsegrim saare vel behagede.

BRun oc Jsegrim disse baade/
Glæddis vid Kögens tale offuer maade.
De haabedis at bliffue heffnde nu/
Offuer Mickel Ræff den lede tiu.

De tore icke tale / thi kongen vaar vred/
Han reff sine klæder/oc hans tender bed.
Han bleff fortørnet meer end naagen tror/
Drøtningen sagde Herre huad skulle disse ord.

Ve offuer ve maa den sig vente/Som lader sin Quinde regere i sit regemente. Vilt du endelige vel fare oc leffue vdi ære / Da lad hende ingelunde spillet regere.

Jeg beder eder naadis høymectighed/
Suerger icke saa lettelige naagen Eed.
Vredis icke heller saa hastelig/
Anammer disse Raad nu aff mig.
J vide icke end ret sandhed her om/
Om Mickel er ret ond eller from.
Vaare Mickel her Personlig vdi gaare/
Somme skulde icke kære saa saare.
Som disse her nu gøre alle Fem/
Louen siger Audi alteram partem.
Den kærer end stundem som haffuer wræt/
Jeg holt Mickel ret from oc slett.
Oc tog mig icke vare for dette Ry/
Thi halp ieg hannem at han kom aff By.
Eders naade giorde ieg alt dette til beste/
End dog at det er kommet til det verste.
Mickel maa nu være saadan som han kand/
Han er dog en viiß oc forstandig Mand.
En tredsk Raadgiffuere alt paa min sand/
Hans lige findis icke i dette Land.
Han er stor aff Slæct det vide i vel/
Derfaare O Herre betencker eder sel.
At i icke forhaste eders egen ære/

I ere dog offuer dette Land en Herre.
Mickel kan faar eder ingen stedz bliffue/
Ville i hannem Fange eller affliffue.
Eders Dom monne stedze faar sig gaa/
Leoparden sagde det er alt saa.
Herre det kan eder ingen skade gøre/
At i Mickel selff til ordz høre.
Det kan eders naade huercken skade eller fromme/
Derfaare lader hannem selff til Ordz komme.
I ere dog siden alt lige nær/
At gøre huad Dom oc Ræt er.
Effter eders Drotnings Raad lader denne Sag
Wi raade det oc alle som her staa. (gaa/
Isegrim sagde det kan inted skade/
At wi hielpe och til det beste Raade.
Her Leopard hører mig end naaget met/
Alt stode Mickel her paa denne sted.
Oc kunde sig forsuare faar denne tale/
Som disse tho Kragen/oc stacket hale. Stacket hale er Caniner.
Offuer hannem nu kære oc sette fram/
Jeg ved dog en anden Sag met ham.
Faar huilcken han haffuer sit Liff forgiort/
Jeg vil dog huercken lit eller stort.
Nu tale her om paa denne sinde/
Før ieg hannem her i Gaarden kan finde.
Men offuer dette altsammen som han her giore/
Tilsagde han Kongen en skat hoss bøge Ore.

Icke langt derfra hoss Barnehyl/
Der skulde han finde Guld oc Sølff.
Huilcket han dog Løy ret slemmelig/
Oc giorde Kongen sligt it suig.
Han haffuer oc løyet vel meer end dette/
Jeg vil vel gaa met hannem i Rætte.
Mig oc Brun haffuer den lede kattiff/
Giort ont thi vil ieg voge mit Liff.
Aldri kom ret sandhed aff hans Mund/
Nu ligger han vde som en Hund.
Røffuer oc Myrder som huer Mand ved/
Vden faar Gaasekil paa den store hed.
Men huad Kongen oc eder synis gaat at være/
At wi det samtycke/ er voss selff stor ære.
Haffde han selff villet hid kommet/
Han haffuer disse tidinge vel fornummet.
Aff Kongens Løbere som Breffuene bære/
Kongen sagde huad skal dette være.
At wi alle effter hannem skulle bide/
Gører flux rede wi ville strax Ride.
Inden Fire eller paa det lengste sex dage/
Da vil ieg gøre ende paa denne klage.
Huad tro i / denne onde oc falske Mand/
Hand skulde snart forøde it helt Land.
Gører eder rede alt det i kunde/
Tager oc met eder alle eders Hunde.
Eders Harnisk/ Kneffuelspiud oc gode Kaarder/

> Huo sig først betencker naar gerningen er giort/ Hans anslag duer for sant icke stort. Gode anslag kunde altid meget fromme/ Vel den som dem i tide kand ramme.

Bøsser/Poløirer/lange Spidse oc Hellebaarder.
Bruger eder ærlige/vocter paa mit Liff/
Jeg vil oc mandelige bruge min kniff.
Gøre i desligest oc acter her paa/
Om ieg vilde naagle til Ridder slaa.
At i det Naffn erlige kunde bære/
Wi ville aff sted paa min ære.
Alt faar hans Slaat som kaldes Malepartus/
Oc see huad han haffuer Raaget i sit Huff.
De sagde Naadigste Herre drager aff sted/
Wi ville alle veluillige følge met.

J dette Capitel merck Trende Lære.

Først skal her merckis at alle som daglige ere til Hoffue nærværendis hoss Herren / stedze oc almindelige Belacke/ Baguaske oc beklicke de andre som icke saa daglige ere i Herrens nærværelse oc besynderlige dem som de hade. Lige som Isegrim her oc gør vdi Ræffuens fraværelse/ skiuder flux effter det beste han kan &c. Derfaare sige de gamle Vise / Huo er den som kommer til stor ære oc verdighed oc der effter icke Tiranniserer / Huo haffuer omgengelse met den onde / oc icke forvlempis eller beskadis ? Eller huo haffuer sin værelse vdi Herrers oc Førsters Gaarde / at hans gode Røcte oc ære icke forkrenckis/ Ræt er deris Tale som haffue sagt / Førsternis troskaff/ kærlighed oc loffue mod deris Tienere ligniss ved en vtro oc løss Quinde/huilcken nu elsker en/oc i Morgen en anden/oc er den siste altid den kæriste &c.

Herre Tienste haffuer fare met sig.

En erlig oc dydelig Dannequinde maa sig met tuctige oc tilbørlige ord oc tale vel vndskylde/ oc hendis Herre oc Husbonde sactmodelige oc met lempe tiltale oc til Fredz stille / Oc icke met Staalte/ Hoffmodige/traadzelige/vred tale oc sender/

Vdi spagferdighed oc saalmodighed skulle Quindfolck gøre deris vndskylding

Ellers

Ellers retter hun inted andet vd / end lige som hun vilde vdslycke en stor Ild met fed Olie. Derfaare siger Salomon / En vred oc trætwren Quinde er lige som it dagligt drøppefald naar det Regner saare / Huo hende oppeholder han holder oc Værit op / oc vil beklemme Olien met sine Hender / Her forstaas / at det er icke unueligt / at man en ond oc trætwren Quinde kan stille / Men Doctor Knippelmand / kan end naaget gøre her til / Rennert siger.

En vred oc trætwren Quinde er it ont Creature.

Doctor Knippelmand eller Docter hestekæp

Rennert siger.

Saare fielden haffuer han god Fred oc Ro
Som faar en ond Quinde vdi sit Bo.
Thi inted ont / forgifftigt eller vredeligt
Findis naagen tid aff art oc natur. (Diur
Verre/end en forgifftig Quinde aff art/
Thi hun fortørnis vden aarsage snart.
Men huilcken en god Quinde bekommer/
Aff henne bliffuer han ocsaa frommer.
Han maa oc sigis en god oc salig Mand/
Thi hun met hendis tuct oc ære vel kand.
Forøge begge deris Godz/Røcte/ære oc herlighed
Hun er en Krune aff dygd oc verdighed.
Sielden vederfaris hende naaget ont paa min sand
Som hendis husbonde ret elsker oc omdrage kand.
Manden skal hende oc elske oc holde skøn/
Saa giffuer dem Gud baade slig en Løn.
At de vdi glæde deris alder her driffue/
Oc her effter met vaar Herre Christo bliffue.

En from Quinde lignis vid en kaastelig Guldkrune / besat met Perler oc dyrebar Stene.

Vdi alle Sager som ere Retuise oc sømmelige at fremme den menige Mandz Sag / nytte oc profit oc det som icke sterker sig mod Gudz ære / Der vdinden ere vnderdanene deris forordinerede oc tilstickede øffrighed skyldige oc plictige at være følafftige oc lydige vdi alle maade. Ellers / der som de her vdi ere genstridige / Da tilføyer Gud en anden / oc maa vel

ske

ſke en faſt verre Øffrighed / ſom ſlig genſtridighed oc vlydig-hed haardelige ſtraffer oc heffner.

Øffrigheden er mand al lydactighed ſkyldig oc plictig.

Her Hans aff Suartzenberg.

Lydighed biudis voſſ i Scrifften viſt/
Vor øffrighed at være vden liſt.
Den onde ſaa vel ſom den gode/
Oc ingen beɛere at oprycke met Rode.
Men i bedre hun er i mere voſſ bør/
At taale oc lide alt huad hun gør.

Roma: 13.
Tit: 3.
1. Pet: 2.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Greffuingen atuarer Ræffuen / oc obenbarer alle Raadſlag/om den ſtore ruſtning ſom vaar beſluttet oc giort offuer hannem.

DEr dette Raad vaar beſluttet ſaa faſt
At Kongen vilde aff ſted met haſt.
Faar det faſte Slaat Mickels Huſſ/
Som oc bleff kaldet Malepartus.
J det ſamme Raad vaar Greffuingen met/
Thi løb han alt det han kunde aff ſted.
Oc vilde Mickel de tidinge kund gøre/
Oc om al ting/hannem ret ſandhed føre.
Huor tit ſagde Greffuingen O Mickel kære/
Nu vil det(ſynis mig)aldelis være.
O Frende ſee nu vel nøye til/
Her vil nu yppis it vnderligt ſpil.
Du eſt it Hoffuit vdoffuer voſſ alle/
Skulde du voſſ nu alt ſaa frafalde.

Wi maatte vel græde saa mange wi ere/
Naar naagen aff voss haffde klage eller kære.
Da kunde du vore Sager saa forsuare/
At wi faar ingen ting taare bære fare.
Saare skønlige kant du din Fallacie/
Met saadan stor oc sørgelig Lamentacie.
Monne Greffuingen fram til Mickels huss gaa/
Oc fant hannem strax vden Porten staa.

Den som søger argelist oc løsactige rencke/ hans hiertte stinger fult aff onde suencke.

Han haffde grebet tho Duer Vnge/
Som vilde flue oc icke kunde.
Aff deris Rede monne de saa falde/
Mickel sagde kommer hid nu alle.
Wille i nu flue for i faa Fiere/
Huad det vil kaaste skal ieg eder Lære.

Det er vel ret oc inted wlige / At de fromme fra de onde vige.

Der han nu haffde faaet disse Duer slig/
Da saa han Greffuingen komme nærmer sig.
Han bleff staaendis oc bidde til han kom/
Oc sagde værer vel kommen Grimbart om.
Den kæriste iblant mine Slæctinger alle/
J løbe at Sueden aff eders Ansict mon falde.

Huo gerne ny Tidinge høre vil Hand squalder gerne oc liuer der til. Sligt wnyrte Folck skalt du sky / Vilt du icke komme i ont Røcte oc Ry.

Kære huad haffue i faar Tidinger at bære/
Greffuingen sagde Ja kære frende diss værre.
Jeg haffuer Budskaff dog icke de beste/
Liff oc Godz er tabt paa det neste.
Kongen haffuer sorit met sin egen Mund/
At i skulle dræbis vden al miskund.
Han haffuer tilsagt baade store oc smaa/

At inden sex Dage skulle de hid gaa.
Met Bøsser/Spiud/Arbøst oc Staffslinger/
Deris Høffuitzmand er Pelle met den krogede fin-
Alle raade de til eders forderff oc skade/ (ger.
Huad i her til ville gøre eller lade.
Betencker eder vel thi i ere viiss/
Brun oc Isegrim haffue nu stor priss.
Hoss Kongen oc holdis i stor ære oc act/
At gøre oc lade dess haffue de mact.
De ere bedre hørde hoss hannem dette sinde/
End ieg hoss eder aller kæriste Frende.
Isegrim haffuer oc sagt obenbare dere/
At i en Forreder oc Røffuere ere.
Han er eder hadskere end naagen ieg ved/
Han bliffuer vist Marskalck inden paaske tid.
Kaninet oc Kragen lode oc deris Sag forstaa/
Jeg rædis vel saare huor det vil gaa.
Om Kongen eder finge vdi slig vreder hu/
Skarn skarn kære frende huad sige i nu.
Sagde Mickel er der inted andet paa ferde/
Disse skarns Sager ere icke stort verde.
Ere i forferde faar slig en liden ting/
Jeg acter end anderledis at køre omkring.
Haffde Kongen end sorit met alt sit Raad/
Oc haffde de mig fundit paa skinbar Daad.
Jeg kan mig dog vndlede naar ieg vil/
Oc vil oc vel komme i det øffuerste spil.

Eget loff lucter som de vise monne lære/Oc kand ingen slemmere ting paa Jorden være.

De maa fast Raade baade hisset oc her/
Det duer dog inted vden ieg er der.
Lader det men fare det haffuer ingen nød/
Kommer ind Frende oc æder øl oc Brød.
Disse vnge Duer skulle i oc haffue/
De gøre fuld gaat i eders Maffue.
J kunde dem opsluge oc icke tugge/
Thi de vaare icke end aldelis flygge.
Den marff vdi Benene som Hunig/er søt/
Føler til paa Brysted huor det er bløt.
Jeg æder gerne slig vng oc lat spise/
Min Hustru holder oc den samme vise.
Kommer ind hun skal off kærlig anamme/
Hun haffuer vel meer aff dette samme.
Men aff denne Sag lader hende inted høre/
Det skulde hende ellers saare ont gøre.
Hun er meget blødhiertig oc sørgelig/
Faar en ting som inted haffuer paa sig.
Hun Daaner strax baade bag oc faare/
Naar hun formercker ieg skal aff gaare.
J Morgen Aarle om eder synis saa/
Da ville wi til Kongens Gaard gaa.
Kære Frende ville i oc gøre mig bistand/
Ja met Liff oc Godz paa min sand.
Sagde Greffuingen det skulle i fornemme/
Jeg vil eder i ingen ting forsømme.
Skulde end Kongen paa mig bliffue vreder/

Kære Frende ſagde Ræffuen ieg tacker eder.
Grimbart ſagde/ Frende i maa vden fare/
Gaa met mig oc eders Sag forſuare.
Thi Leoparden gaff her til første ſamtycke/
At ingen ſkulde ſige eder naagle ſticke.
Onde eller gode naaglelunde/
Al den ſtund i eder forſuare kunde.
For alle ſager eder ſigis oppaa/
Droningen ſamtycte dette oc ſaa.
Nu vel ſagde Ræffuen Huad ſkader mig da.
Vil Kongen oc Droningen ſligt vnde/
Ingen ſkal mig da naget ſkade kunde.
Min ſag bliffuer god det ved ieg vel/
Naar ieg maa ſaa alt forſuare mig ſel.
J det ſamme gick Ræffuen vdi ſit huſſ/
Met Greffuingen hans frende vdi Malepartus.
Ræffuitzen ſtod op mod dem gode quinde/
Værer velkommen ſagde hun vel hundrede ſinde.
Hun beridde ſtrax maden met en haſt/
Duerne lod hun oc ſtege vel faſt.
De ſamme ſom Ræffuen met ſig bar/
Hun vaar met al ting lyſtig oc ſnar.
De ode baade Duer oc andet opſlet/
De bleffue dog icke ret halffue met.
Haffde Duerne været flere de haffde faait rom/
Thi Greffuingens Bug vaar gantſke tom.

Greffuingen trøſter Ræffuen oc giffuer hannem raad.

J dette Capitel Merck Fire Lerdomme.

Den ene ven skal den anden icke forlade/ men gøre hannem bistand i alle maade.

Først skal her forstaais oc merckis vdi dette Capitel at en trofast Ven skal ingen vmage eller tienste spare faar sin gode vens skyld at gøre hannem hielp / trøst oc bistand naar behoff gørs/ Lige som Greffuingen her oc gør oc handler mod Ræffuen. De gamle vise sige it fornufftigt Menniske som haffuer sin omgenge oc værelse hoss gaat/ erligt oc trofast Selskaff skal icke acte sig at leffue naar han skillyes der vid eller kommer derfra. Oc naar slig en Ven icke kan hielpe / da skal han dog trøste oc husuale aff sin gantske formue. Thi en tro ven skal faar den anden sit eget hierte vdgiffue oc villige fram biude/ Oc naar slig trofast forbindelse/ selskaff eller stalbrøderskaff opløsis / da er oc deris Leffnit forminsket/ oc deris øyen ere formørckede.

En ven skal atuare hin anden for skade.

Det Andet. En tro Ven skal atuare den anden faar sin skade / naar fare er paa ferde / Som Greffuingen her atuarer Ræffuen / Men huorledis at den som bliffuer atuaret skal holde sig det lære de gamle Vise met slig tale. Den ting som gør en mistenckt vdi en Sag (For huilcken han bliffuer atuaret) oc kan komme hannem vdi nød oc fare/ oc han vil det dog icke tro/ Den samme skal dog samme kundskabere icke røbe/ naar han ved at han er god/from/ enfoldig baade aff Leffnit oc omgenge. Men han skal vel acte oc see huad ont eller gaat i samme Sag er betagt oc skiult. Er der enceen ont eller gaat vnder/ det kommer eniste hannem vid som bliffuer atuaret/ Den som atuare hannem kommer det inted vid oc haffuer der huercken ont eller gaat vdaff/ Men at han all eniste gør fylliste den elskelighed oc forplictede tienstactighed/som han haffuer til sin Ven &c.

Huorledis at den som bliffuer atuaret skal holde sig.

En viss Mand skal icke befrycte sig.

Det Tredie / En viss Mand skal vdi nød oc fare være letsindig oc besindelig. Oc vdi ont ting eller aff onde tidinger icke fortuiffle eller forsuffe paa det at hans ven sig icke gremmer. Lige saa trøster Ræffuen sig oc selff. Der ere Trende

flags

ſlags Folck vdi Verden ſige de gamle Viſe. De Førſte ere for-ſynlige / oc kunde met deris forſtandige oc viſe tancker (ſaa meget ſom mueligt er) vnduige oc vndgaa det ſom farligt er oc vaade henger hoſſ. Lige ſom de hilbrede vocte dem faar Siug-dom / De Andre ere bløddhiertige oc angergiffne i deris ſorg oc modgang / oc forſuffe ſlet at ſøge veye oc lempe met huilcke de kunde bliffue hulpne. De Tredye ere tunghiertige / oc aff groff Forſtand vide ſig ſlet inted at hielpe mod ſlig fare oc genuor-dighed de vidde icke heller naar de ere komne i naagen fare el-ler ſorg huor de ſig igen ſkulle vdføre oc hielpe men ere tuilraa-dige vdi alle maade / Men en fornufftig oc viſſ Mand ſkal vdi nød / ſorg oc modgang være beſindelig / oc ingen ſorg eller modgang ſig ſaa nær tage / at han der vdaff falder vdi miſ-haab / Thi lycken hielper den driſtige &c.

At vocte ſig for ſkade.

En Viſſ Mand ſkal vdi fare vel beſinde ſig oc icke forfæris.

At Ræffuen roſer ſig ſelff at være vdi alle raadſlag det geffueſte oc ypperſte hoffuit / det er maa vel ſkee faſt ſandere end gaat oc gaffnligt. Johan Morſlin vdi Fru wtroiſſ krigſ-xuſtning tal her om ſaaledis &c.

Mickel vdi alle raadſlag det ypperſte Hoffuit.

Fru Wtro.

Huorledis kan Rætten gaa ſin rette kaarſſ /
 Naar falſkhed ſider vdi raadet øffuerſt til Bordz.
Thi wtro oc falſk Mynt alle vegne ere /
 Oc regere alle ſtatze i Verden mon vere.
Sandhed bliffuer nu ſaare lidet bekend /
 Thi Verden er met gerighed forblend.
Egennyttighed kommer oc ont aff ſtad /
 Stor wtro voxer aff gammelt had.
Huer øffuer ſig nu aff all formue /
 At tiene faar øyen ſmigle oc liue.
At de her met komme vdi mangis gunſt /
 Men de fromme foracte dog denne kaanſt.
Oc i denne ſtat ingen ræt opgaar /
 Vden den ſom en ſtor lycke faar.

Faar sin wtroskaff oc synis dog/
At vere from oc goder nock.
Vden blysel fører han sin Gerning oc Sag/
Acter ey gud eller naagens ro oc mag.
Slig en setter Fru wtro offuer alle/
Oc monne hannem en velbesked Mand kalde.

Det V. Capitel.

Huorledis at Ræffuen roser sine Børn/ oc om anden dagen/ gick han met Greffuingen til Kongens Gaard.

Ræffuen sagde kære Frende Grimbart/
Disse ere vist aff den rette Art.
Huor behage eder disse Børn min/
Store Røssel oc den lille Reynardin
De skulle forøge vort slæcte fuld vel/
De begynde allerede at føde sig sel.

Den gamle Sædvane ingen gerne forlade vil / som hand vdi Vngdommen haffuer vant sig til.

Den ene tager en Kylling den anden en Høne/
De kunde oc fuld vel i Vandet sømme.
Effter Ender fede baade tamme oc vilde/
Være sig aarle oc være sig silde.
Jeg maatte vel tiere sende dem paa Jact/
Men ieg maa først lære dem at haffue act.
At de sig kunde vocte faar alskens fare/
Faar Jegernis list/ faar Hunde oc Snare.
Haffde ieg optuctet dem som ieg vilde/
Huor tit skulde de voss gøre gilde.
Met alle haande Mad som wi gerne æde/

Den sine Børn lader voxe aop/ som onde Neller hoyt met taap/ Oc deris ondskaff icke straffe vil/ han faar at forsøge hen spil.

De

De ere velwillige oc stedze rede.
De slæcte paa mig oc ere mig lige/
De lege deris leg ret suigelige.
Met andre Diur som dem hade/
At de slet inted aff dem baade.
Struberne aff mange da bide de sønder/
De skaane icke end Kongens egne Bønder.
Alt det de Fange det gøre de snart/
Mig sinis de ere aff den rette Art.
Greffuingen sagde/O huilcken stor ære/
Monne det en erlig Mand være.
At haffue slig Børn alt effter sit sind/

Det er icke it teg gen at vorde god Den vdi vngdommen staar sit tuct emod.

Som saa vel som Foreldre kunde sancke ind.
Jeg glædis her vid alt paa min Eed/
At ieg slig vdi mit Slæcte ved.
Wi ville sagde Mickel dette lade staa/
Oc ville nu baade at Soffue gaa.
Frende i ere trætte det seer ieg val/
De ginge til Seng paa den store Sal.
Som vaar strødder met Hø oc andet Røer/
Did gick oc Ræffuitzen met alle hendis Møer.
Mickel vaar sørgfuld dog vilde han icke/
At naagen skulde vide her aff it sticke.
Saa laa han den gantske Nat vdi duale/
Ind til om Morgenen at Hønsene mon gale.
Da sagde han til sin Hustru kære/
O Hustru i skulle eder icke forfære.
Thi Grimbart min Frende lod mig forstaa/
At ieg maa met hannem til Kongen gaa.
Dog beder ieg eder at i gremme eder icke/
Om end naagen om mig siger naagle sticke.
Men vender al ting til det beste/
Oc foruarer vel vort Slaat oc Feste.
Ræffuitzen suarede hannem strax igen/
Huad nød trenger eder der hen.
Det er vnderligt at i did saa lenge/
Der i der vaare vilde de eder Henge.
Ræffuen sagde / Hustru i sige vel rett/
De haffde i sist vel effter mig sett.

It gaat raad vdi nød oc fare er bedre end meget guld.

Somme

Somme vaare mig hadske oc vnte mig ilde/
Det gick dog icke alt som de vilde.
Lycken er vnderlig hun setter somme/
Til bage/ som gerne ville være framme.
Jeg maa der være ieg haffuer det iæt/
O gremmer eder icke min kusse plæt.
Gører eder men glade oc vocter eders Huss/
Jeg acter denne Sag icke vid en Luss.
Jeg kommer igen om ieg kand/
Inden Fem dage alt paa min sand.
Der met gick han ret Veyen fram/
Greffuingen hans Frende fulde ham.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Børn skulle icke haffue deris egen villie.

Til det Første skal her Læris aff dette Capitel at foreldrene skulle icke tilstede børnene deris egen villie. Som Ræff uen her tal om sine Børn at de effterfølge deris egen vilge/ begering oc vellyst. Thi Børnenis egensindighed oc stiffhed skal icke eniste her straffis met Gallye/Steyle oc Suerd/ Men Gud vil dem oc met heluedis Jld euindelige vden ophørelse plaffue oc straffe. Derfaare atuarer Salomon forelderne at de faar ingen deel lade Børnene haffue deris egen vilge/ men met Riset straffe dem/ oc der som de det gøre da frelse de Børnenis Siæle vdaff Helffuede/ Oc der som de det icke gøre/ da skulle Børnene met slig deris egen vilge brende vdi Helffuede til euig tid.

Børne tuct er gantske foracter.

Nu seer man daglige at vdi Tydskeland / Danmarck oc anden stedz mere / er saa gaat som ingen Børne tuct / saa at man maa ynckis vid. Thi den gantske Verden er her til skicket nu om stunder / at deris Børn kunde vel lære at købslaa oc at handle / oc saa at bliffue Rige. Lige som wi slet ingen Pre-

dicanter/Regenter eller befalings Mend haffde behoff/ som voss skulde faare staa/ Regere oc Lære etc. Jngen taar tro at slige kunde menigheds beste vel forestaa oc trolige mene huilcke aff deris Barndom inted andet end deris eget nytte/ fordeel oc baade søge / Tiene gerighed oc ere oplærde vdi Finantzeri oc tredskhed/som Købmend/Kremmere oc andre slig etc.

Sebastianus Brant siger.

Crates merckelige Sprocke om Børn / som ilde optuctis.

Mester Crates sagde ieg vil icke skempe/
Taare ieg det gøre met naagen lempe.
Jeg vilde robe høyt vid mig ene/
O i Daarer huad monne i mene.
At i eders Børn ville saffne Pendingen god/
Oc bære der offuer saa stolt it mod.
Oc forsømme dem vdi kunst oc Lære/
Derfaare det offte alt saa vil være.
At naar i søge lyst oc glæde aff dem/
Da komme de vanuittige som Gæcke frem.

Lycken er mangfoldig.

Faar det Andet skal her merckis / at lycken som Ræffuen siger er mangfoldig / atskillig oc om skifftelig. Thi Hedningene i det at de haffue forfaret / at en ting bekommer oc lyckis en til gode/ gaffn oc profit/ oc den anden til skade oc forderff/ Derfaare haffue de actet lycken faar en Gud / huilcken alting saa veldige mod alle Menniskers Fornufft / Natur oc kunst gør/ driffuer oc forandrer. Men endelige er lycken Gudz mact / huilcken han øffuer oc bruger hoss huem / vdi gennem huem oc naar han vil/ saa at vilgen haffuer slet ingen aarsage.

Gud alsomeniste giffuer lycke oc wlycke.

Treno: 3.

Derfaare kan ingen igennem sin egen Fornufft oc visshed fly sig selff naagen lycke til / eller faar wlycke sig beuare. Thi Gud skicker baade lycke oc wlycke/ paa det at man sig paa ingen anden ting skal fortrøste vden paa Gud aleniste. Jeremias siger. Huo er den der siger/ at vdaff Herrens Mact icke vdgaar baade lycke oc wlycke.

Summa

Summa Gud aleniste haffuer all ting vere sig lycke eller wlycke vdi sin haand. Oc i det at alting flyder aff Gudz haand/ da skulle wi effter Salomons Lære / vdi de gode dage de onde/ oc vdi de onde dage de gode ihukomme / Det er vdi de gode Dage skulle wi Gudz naade oc gode vilge anamme oc bruge oc end da fryete Gud / oc icke paa den gode lycke / men paa Herren selff forlade voss. Thi den samme som haffuer giffuit det gode/ kan oc det onde forlæne. Derfaare vdi de gode Dage da befrycte dig / oc vdi de onde haff it gaat Haab / Men tro stedze vdi Herren oc kast din nød/sorg oc omhue paa hannem/ han skicker dig vel lycke eller wlycke effter sin vilge.

Gud giffuer baade det gode oc det onde.
Esa: 45.
Eccle: 7.

Set icke din Sag paa timelig lycke/
Hun haffuer hoss sig mange onde sticke.
Bliffuer aldri stedze/stadig/ fast eller ret/
Thi bliffuer hendis Naffn lycken her set.
Mand siger almindelig den haffuer lycken stor/
Som naaget gaat hender oc Rigdom faar.
Huilcket dog wuisselig kommer oc staar/
Oc som it Hiul vel snilt omkring gaar.

Lycken haffuer mange vnderlige vilkaar.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met Greffuingen sin Frende gick anden gang til Kongens Gaard/oc huorledis han giorde sit Scrifftemaal paa Veyen.

Ræffuen oc Greffuingen ginge offuer en Hed
Som kalledis Black hun vaar vel bred.
Til Kongens Gaard alt den rette Vey/
Jeg frycter her bliffuer en vnderlig Rey.
Sagde Ræffuen det maa mig skade eller fromme/
Om mig denne Reyse til gode kan komme.

Huo falskelig Scriffter skalt du forstaa/den samme oc falst Affløsning mon faa. Jngen Affløsning gør dig retuiss oc from/ Vden du dig fra det onde vender om.

Dog kære Frende hører mig her/
Vden det ieg Scrifftet sist faar er.
End ydermere mine Synder smaa oc store/
Huilcke ieg siden den tid giorde.
Dem vil ieg eder sige oc nu kundgøre/
Om i kære Frende ville mig høre.
Jeg lod skære aff Biørnens Ryg/
It Skind som vaar Fingers tyck.
Oc bredere end en Alen ret fire kant/
Jsegrim maatte der oc lade sit pant.
Desligest Grimholt den Høffuiske Quinde/
Maatte oc her fram alt samme sinde.
Jeg lod flaa vdaff deris Sko/
Huer aff dem maatte miste tho.
Dette giorde ieg alt aff Affuind oc vrede/
Alt met min Løgn giorde ieg sligt rede.
At Kongen bleff dem gantske vred/
Jeg haffuer oc skuffet Kongen sammeled.
Jeg kan icke nær sige huor det vaar fat/
Jeg dictede oc sagde ham alt aff en Skat.
Hand haffuer hannem icke faait det er vist/
Lampe haffuer sin helbrede oc liff mist.
Jeg fick Bellin Lampis hoffuit vdi en Seck/
Der gick han met alt som en Gæck.
Oc fick det Kongen oc sagde naadigste Herre/
Her monne ieg eders naade naagle Breff bære.
Der Secken bleff öbnet da funde de der/

Lam

Lampis Hoffuit ſom Kongen haffde kær.
Derfaare kom Bellin vdi Kongens vgunſt/
Met Kaninet bruget ieg oc en kunſt.
Jeg lagde en Løg alt vid hans øre/
At han kunde huercken ſee eller høre.
Han kom dog bort det vaar mig icke met/
End haffuer ieg kommet thu ting aff ſted.
Kragen met rætte maa vel kære paa mig/

Hans Huſtru Fru ſkarpnebbe den od ieg.
Dette er det ieg haffuer nu giort/
Siden ſiſt ieg Scrifftede baade lidet oc ſtort.
Vden en ting huilcken ieg i ſiſt forgette/

Kære

Kære Frende ville i eder lit ſette.
Saa vil ieg eder det lade forſtaa/
Det vaar en ſkalckhed ieg giorde da.
Jeg vilde icke gerne at mig vederfaare/
Slig ting ſom ieg Vlffuen ſamme tid giorde.
Wi ginge en gang hoſſ Luntertun/
Der gick en Mær den ſamme vaar Brun.
Hun haffde it føl gick hoſſ hende der/
Det vaar gammelt fire Maanede oc icke meer.
Jſegrim vaar paa det neſte død/
Aff hunger oc aff ingen anden nød.
Han bad mig ſpørge ſamme brune Mær/
Om hun vilde ſelge faar fylliſte vær.
Sit føl oc ſige mig det nøyſte køb/
Effter hans begering ieg ſtrax løb.
Jeg ſagde Hil dig Mær brun oc ſkøn/
Jeg ved dette Føl er din Søn.
Vilt du det ſelge lad mig forſtaa/
Hun ſagde kan ieg derfaare Pendinge faa.
Jeg ſelger det viſt/men ret vnder min Fod/
Huad det ſkal gelde forſnimen Scriffue lod.
Ville i det læſſe ieg vil opbære/
Jeg hørde ſtrax huor hun vilde være.
Jeg ſagde Scriffue eller læſe ieg icke kand/
Icke begerer ieg dit Føl paa min ſand.
Men Jſegrim viſte gerne huor der om vaare/
Thi løb ieg hid til dig ſaa ſaare.

Huad du icke vilt at dig en anden ſkal gøre / Det ſamme ſkalt du ham ey heller paa føre.

Men huad du gerne vilt aff hannem anamme Der met ſkalt du ſtedze hans beſte ramme.

Hun

Hun sagde lad hannem men til mig komme/
Wi ville vel forligis det skal hannem fromme.
Saa gick ieg vdigen som Isegrim vaar/
Ville i æde eder Mæt da værer snar.
Den Mær hun bad ieg skulde eder sige/
I skulle eder skynde oc inted bie.
Ville i ellers met hende købslaa/
Hun sagde at den Sum skulde staa.
Vnder hendis Bagfod oc bad mig see til/
Huorledis hun sit Føl giffue vil.
Jeg kand icke læse thi vilde ieg icke/
Handle met hende om naagle sticke.
Men ville i see Frende om i kunde/
Denne Scrifft forstaa naagle lunde.
Isegrim sagde huad Scrifft skulde det være/
Jeg icke skulde læse/in paa min ære.
Tydsk/Danske/Latin oc Frandzoss saa vel/
Jeg haffuer holdet vdi Erford Schole sel.
Jeg haffuer met de gamle Vise deslige/
Studeret til Pariss vdi Franckerige.
Met de høye Mestere aff Audientien i Rom/
Haffuer ieg Disputeret om Sententz oc Dom.
Jeg vaar vdi Logicken Licentieret vel fast/
Al Scrifft mig kommer faare met en hast.
Kan ieg læse i hueden de komme/
Thi vil ieg vel oc dette ramme.
Bier mig her Frende ieg vil til henne gaa/

Ingen Rose sig aff den konst hand icke kand/ Ellers hand beskermer sig selff paa min sand.

Oc

Huo sig lader viff at være oc icke er / Hand skuffer sig selff som en Mær.

Oc see om ieg kan den Scrifft til Syne faa.
Han gick til hende oc spurde vel ræt/
Huor dyrt haffue i eders Føl sæt.
Siger mig det beste oc nøyste køb her paa/
Hun sagde vnder min Bagfod mon det staa.
Huor meget det skal gelde oc icke minde/
Isegrim sagde alt strax til hende.
Lader see den Sum huor stor han ær/
Jeg vil det gøre sagde den lede Mær.

Hun løffte hendis Fod op som hun stod/
Som vaar fuld vel oc nylige skod.
Met sex Søm huer sko vaar vnder sæt/

Hun

Hun slo saa til oc rammede ræt.
Faar Isegrims Hoffuit met baade sine Ben/
Der aff fick han fuld stort it meen.
Han styrte strax ned oc Daanede fast/
Oc laa der som en armer gast.
En time det varet før han fick til liffue/
Merræn løb bort oc vilde icke bliffue.
Hun lod hannem ligge Siug oc ilde Saar/
Han blarrede oc robte alt som it Faar.
Jeg gick til hannem oc kallede hannem Herre/
Oc sagde huor monne den Mær nu vere.
Ere i bleffne mette aff det lille Føl/
Huad gaffue i henne Guld eller Sølff.
Haffue i mig inted beuaret aff denne Mad/
Mig synis Frende i ere icke meget glad.
Eller haffue i Soffuit paa eders Maltid god/
Huad vaar det for Scrifft vnder Foden stod.
I ere saare Viss oc kunde mange sticke/
A Mickel sagde han/ spaatter mig icke.
Jeg er faren som en Arm oc vssel Mand/
Jeg aldri det faar naagen fuld sige kand.
Jeg haffuer faait saa ont it meen/
Den listige Hore met de lange Ben.
Met Jern vaar omskoet hendis Fod/
Det vaar ingen Scrifft der vnder stod.
De Søm met huilcke Jernene paa slagne vaare/
Met dem hun mig sex store saar giore.

Ingen sin Neste haffuer saa kær/ Som Gudz Low oss binder oc lær.

Det er for visse en lycksalig Mand / Som vden spaat oc skendzel leffue kand. Mangen met Spaat oc skendzel omgaar: Som selff i stor spaat oc skendzel staar.

Dette

Dette haffde nær kaastet Isegrims Liff/
Hører mig Frende vden al Kiff.
Jeg haffuer opregnit mine Synder store oc smaa/
Huo ved huor min Sag kand nu gaa.
I Kongens Gaar ieg er nu vden fare/
Giffuer mig Affløsning oc værer vel snare.
Saa bliffuer ieg glad oc meget lystig/
Naar Synden er saa tagen fra mig.
Jeg vil oc stedze effter eders Raad gøre/
Oc bedre mig nu det skulle i spørge.

Huo sin plict oc bod til sin alder vil spare/ Hans Siæl oc Sag staar i stor fare.

I dettte Capitel merck Tuende Lærdomme.

Ingen skal sig lade tycke at være Viss.

Aff dette Capitel skal først oc fremmerst Læris / At stolte oc Hoffmodige Menniske som lade / dem tycke at være Vise oc forstandige / som Isegrim lod sig være / i det at han sagde sig at forstaa mange Tungemaal oc kunde Læso alle haande Scriffter (End dog at Mæren vaar fast visere end han) Slige føre sig offte selff vdi nød oc fare / Oc maa siden haffue spe oc spaat til skaden. Thi man finder mange Hoff-modige oc stolte Mennisker/ som met deris forsse oc hoffmodi-ge Sind ville meget forfare oc vdrette huilcket dem slet inted anrører eller vidkommer. Oc ville ansees faar Mestere før de ere bleffne rette Peblinge/ Derfaare faa de oc stundem Gæcke-lige Suar oc affsked &c.

Til det Andet / Isegrim Roser sig at haffue Studeret vdi Erførd / oc vdi store kunster haffuer meget vdrettet oc giort. Men endelige befindis det her / at han der saare liden Vished haffuer Lært. Lige som det almindelige brug er / at Studenterne (de gode kunster mere forskaane end ølkanden. Derfaare siger D. Sebastianus Brant saaledis.

Studenter ere forsømmelig / de elske mere ølkan-den end Scolen oc andre gode kaanster.

Sebastia-

Sebastianus Brant.
Mangen sin Søn haffuer fra sig sent/
Oc meente det skulde værit vel beuent.
Han meente han skulde dygd/oc kaanster Lære/
Da kan han inted vden Pendinge fortære.
Oc kommer/saa hiem fast slemmere igen/
End han først vaar der han foer hen.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen end nu Scriffter oc naagle sine Synder vil vndskylde/for naagle Prelaters oc Aandelige Personers Exempers skyld.

B Reffuingen sagde eders Synder ere store/
Mig vndrer saare at i saa tore.
Dog den døder er han bliffuer vel død/
Jeg hielper eder gerne aff denne nød.
Det vaare vel bedre at de vaare vdi liffue/
Men Frende dette vil ieg eder nu til giffue.
Faar den store fare / sorg oc nød/
Thi mange stunde effter eders død.
Jeg vil eder Affløsse aff dette Band/
Men det meste som eder skade kand.
Er Lampis Hoffuit oc det ynckelige Mor/
Forsant eders dristighed hun vaar gantske stor.
At i Kongen hans Hoffuit sende/
Det vil eder skade kære Frende.
Huad/Ney/sagde Mickel det er inted vert/

Verden vil ingen elske eller ære / uden den som kand buldre oc onder være.

Huo vel kand Røffue / Brende oc Sla / Myrde oc Dræbe den holder hun aa.

Verdens loff ingen ræt bekomme kand / uden hand sig i ondskab bruger som en Mand.

Jeg acter det icke vid en Laappe stert.
Kære Frende den i Verden skal omfare/
Han kan sig icke saa gantske hellig beuare.
Alt som en Munck vdi Claaster er/
Denne Lampe gick mig gantske nær.
Han vaar smuck fed oc spranck omkring/
Der met kom han mig vdi bekøring.
Hans kød offuermaades ret vel monne smage/
Herfaare maatte kierlighed staa til bage.
Bellin ieg oc inted gaat men vnde/
Thi han det fortiente mange lunde.
De beholde vel skaden som ieg forstaar/

Men

Men Synden offuer mig selffue gaar.
De ere oc somme saa gantske plumpe/
Oc vdi alle Sager offuermaadis stumpe.
Jeg skulde vel meget met dem Credentze/
Men ieg haffde der om ingen Conscientze.
Vdi omhygge oc fare gick ieg aff Kongens Gaar/
Jeg vnderuisde disse/men ieg vaar lit for haar.
Jeg skulde vel elske mine Jeffnlige/ — Elsk din Jeffnlige som dig selff.
Thi sandhed kan ieg icke vnduige.
Jeg actede dog den tid dette sticke lit/
De som døde ere dem ere wi quit.
Wi skulle dem lade fare det sagde i nu/

Mig kommer alt anden ting vdi hu.
Det monne nu en ſaare farlig tid være/
De Prelater ſom nu vdi Verden ere.
Vdi huad maade ſom de voſſ faare gaa/
Det acte wi grant baade ſtore oc ſmaa.
Huo er den nu ſom icke vil tro/

Huo ſom meen at ieg met gæckeri far/ Hand tro dog det ſom hand ſeer obenbar.
Aager / Tag/ Reſtueri oc Brand / Høris nu diſſ ver vdi mange Land.
Gudz laſtring vaar aldri ſaa ſtor/mange ville nu Roſis aff Hor oc mor.

At Kongen ey tager huad han kan faa.
Ja om han end inted tager det ſel/
Vlffue oc Biørne de føre hannem det vel.
Han meen at haffue der til Rætten god/
Thi ingen taar hannem naaget gøre emod.
Eller ſige Herre det maa icke ſaa være/
Ney huercken Capelan eller Kircke Herre.
Thi de faa alt met aff ſamme baade/
En kaabe eller kiortel ſuld vel til maade.
Vil naagen komme oc kære ſin Sag/
Han maa faſt lenge løbe Bag.
Han ſpilder der men met wnytte tid/
Det hannem fra tagis det er han quit.
Sin klage oc kære hielper hannem icke ſtort/
Han taar paa det ſiſte ey tale it ord.
Han kommer vdi hu oc tencker dette/
Huad kan ieg Fattige mod Kongen trette.
Løuen er vor Konge oc øffuerſte Herre/
Oc holder det alt faar ſtor ære.
Alt det han til ſig ſkrabe oc rage kand/
Oc ſiger wi ſkulle være hannem lydige alle Mand

Stor adelhed kan ieg icke her vdi spørre/
At Herren sine vndersaate begerer skade at gøre.
Seer Frende taarde ieg faar eder sige det her/
Kongen en ædel første oc høybyrdig Mand er.
Men han elsker dem saare som meget indføre/
Oc quede den Vise han gerne vil høre.
Det er icke saa klart som mange sige/
At Vlffuen oc Biørnen hoss Kongen nu Ride.
Oc ere hans Raad nu som førre/
Det vil mangen Mand stor skade gøre.
Han setter til dem offuermaadis Loffue/
De kunde vel Stiele oc til sig Roffue.
Alle her vdinden baade store oc smaa/
Tige oc tage huor de kunde faa.
Slig haffuer nu vor Konge hoss sig/
Fast flere end Fire som ere slig.
Han priser dem saare oc haffuer dem kære/
Faar andre de ypperste i hans Gaard nu ere.
Men fattig Mand Mickel kommer han til vercke/
Oc Fanger en Høne/And/Gaass eller Lærcke.
Der ville de alle meget gøre til/
Fange oc gribe hannem huer Mand vil.
De robe alle Han skal nu Henge/
Wi ville her met icke bie lenge.
De smaa Tyffue Hengis strax obenbare/
Men de store Stiele vden fare.
De settis til Høffuitzmend offuer Stæder oc slaat

Acte icke de onde Regenters Pract. Thi Gud straffer aluorlig deris mact. Naar de nu komme alt faar hans Dom/ Da maa den Retuise Dommere fram. Det gode sin Løn da endelige skal faa/ Det onde leggis oc sin straff oppaa.

De gamle Sedvaner ere slet rorkast / Oc de største Tyffue æris nu fast.

De nuper Practicam hemelige kunde Stiele/ Til de største Befalninger mon mand dem vdvelge.

Oc alle maa dem elske oc gøre gaat.
Seer Frende der ieg dette saa forstod/
Da begynte ieg oc at labe Blod.
Oc leger faar vindingen som mange gøre/
Her met oc naaget vdi mit Røcken føre.
Jeg tencker tit at ieg vel maa/
De andre Herrer gøre oc lige saa.
Min Conscientz nagger mig vel her om/
Alt naar ieg tencker paa Gudz strenge Dom.
At man wretuist Godz igen skal giffue/
Den stund man er alt her vdi liffue.
Saa kommer mig stundem it anger stort/
Men er dog snart alt met mig giort.
Naar ieg seer vaare Prelater vildfare/
Oc deris Stat saa ilde beuare.
Dog findis oc Prelater gode oc fromme/
Som Retuished elske ihuor de komme.
Det vaare vel gaat kunde ieg mig offueruinde/
At følge disse gode aff al min sinde.

J dette Capitel merck Siu Lærdomme.

Jngen skal vndskylde sin Synd gennem en andens onde Leffnit.

J dette Capitel vdi huilcket naagle onde Prelaters oc Potentaters Leffnit oc Exempel er Bescreffuit skal først læris at mange Menniske acte deris Synd gantske ringe/ oc vndskylde sig formedelst naagle Prelaters oc Potentaters Synd oc ondskaff/ At naar de see at Herrer/ Førster oc all øffrighed Som andre skulle vdi it wstraffeligt oc erligt leffnit faare gaa Synde/ oc offueruold driffue oc bruge. Lige som Ræffuen her vdi hukommer/ obenbarer oc Scrifter Prelaternis oc

andre deris Synder/men sine egne betecker oc vndskylder han/ End dog at inted Menniske sin Synd kan vnskylde eller naagen anden tillege/ Thi sligt er inted nytteligt eller gaffnligt/ i det at huer skal bære sin egen Byrde/ oc faar sine Misgerninger selff taale oc lide. Jtem naar en seer mange Menniske Synde/ da fordrister han sig der vdaff / oc gør oc det som ont er/ Da kan han der met sig icke vndskylde / at der ere mange Syndere oc offuertrædere/ men han gør der met sin fordømelse i større oc større.

Til det Andet / Jngen kan leffue vdi denne Verden saa retuiselig oc fuldkommelig som han vel skulde eller burde. Men ingen skal sig dog her paa forlade/ at tage aarsage her vdaff at Synde/ Som Ræffuen her gør. Aarsagen faar huilcket sligt icke skeer er denne/ At huert Menniske effterføl sin egen elskelighed oc begerlighed / oc søger sit eget gaffn / nytte oc profit/ Gud giffue huad skade oc forderff hans neste der vdaff kan komme/ Ja skulde han end slet vdi grunden forderffuis / da lader man det vel skee/ wanseet at Gud voss strengelige haffuer Budet at elske vaar Jeffnchristen lige som voss selffue/ oc icke at offuerfalde / besuare eller forurette vdi naagen maade. De gamle Vise sige / Mennisken haffuer ingen bequemmeligere eller troere Stalbroder i Verden end Rætuished / Oc huo den trolige hoss sig beholder / han taar icke fryc te Røffuere eller Tyffue / eller naagen anden Verdzens vaade oc fare / Oc ieg haffde act paa den/ som foractede Retferdighed oc effterfulde en liden oc føye Verdzens vellyst oc glæde/ oc det samme volte at han forglemde den glæde oc det gode han skulde hafft i det tilkommendis Liff etc.

Egennytte oc elskelighed til sig selff er en aarsage til meget ont. En veldig Stadhed Sparta / ingen kunde den vinde eller nedsla. Men strax deris Regenter toge Skenck oc Gaffue / Da kom offuer dem saa stor en plaffue. De miste deris Stad oc gantske Land/ Oc bleffue forderffuede alle Mand.

Rætuished er Mennisken en stor glæde.

Til det Tredie denne Bogs Mestere straffer ydermere vnder Ræffuens Persone Prelaternis oc Potentaternis brøst oc onde handel / oc begynder først paa de Verdslige Førster/ Som erre met dette skendelige oc gruelige laster Røffueri besmittet (Thi en Røffuere er en opsadsk Mordere encten met Gerningen eller villgen) oc see der met igennem fingre/ Oc icke

Mange Førster see igennem fingre met Røffuere.

tilbørlige paa det alder skarpiste straffe eller straffe lade. Thi sligt kan icke hende eller ske vden stort skrig oc røcte/ icke heller vden beskermelse. Derfaare ere oc icke de aleniste Røffuere huilcke oc Keyser Louen kalder de vfromme Tyffue/ thi de samme tage met mact oc vold / men oc saa de dem opholde/beskytte / beskerme oc tilhielpe de ere saa vel skyldige i samme Morderi / som de det daglige gøre oc met haanden vdrette/ Effter den almindelige Tale / Han er saa god der holder som flaar/Den som hyl er lige saa god som den der dyl &c.

Røffuerne oc de dem beskerme ere vdi lige straff

Her Hans aff Suartzenberg straffer vdi sin Dict disse Røffuers Hantheffuer oc beskermere vnder deris egne Personer saaledis.

Aarsagen hui sligt Røffueri skeer oc tilstedis.

De onde findis i Verden den største Hob/
At straffe dem gør mig it ont rob.
Jeg kan mod dem icke være saar strenger/
Thi til deris hielp mig oc stundē trenger
Naar ieg dem vnder at tage flux til/
Da hielpe de mig igen alt huor ieg vil.
De gøre mod mig som mine kære Sønne/
Oc tiene mig trolig som mine egne Suenne
Jeg haffuer oc anden fordeel naar ieg vil/
Thi seer ieg gennem mine Fingre her til.

Hand tal Ydermere til Førsterne.

Eder bør at straffe slig syndelig Daad/
Men vbluelige holde i met dem Raad.

Tal Ydermere til Røffuerne.

Vaare icke de som beskytte oc beskermede / da vaare icke heller saa mange røffuere.

De største Røffuere som mig bekynte ere/
Dem kalder man Ytternis Fader at vere.
Katte Kongen i alle maade ligner ieg dem/
Han Regerer aff det Roff de andre føre hiem.

Disse

Disse tillade slig laster oc andre dess lige/
At slig Bøseuicte gøre dem store oc Rige.
Som saadant dylge oc lade sig det icke vorde/
Dem bør at straffis/meer end den det giorde.
Slig Bøseuicte vil Gud straffe offuen ned/,
J det Tredye oc i det Fierde led.
Thi: haffuer Pinen en begyndelse her i liffue/
Huilcken dog euindelige oc stedze skal bliffue.
De fromme lader Gud ingen tid vdi nød/
Eller deris Sæd sørgelige atspørre deris Brød.

Herimerus som vaar vdi fordom tid en Konge vdi Francken haffuer giort oc lat vdgaa en Lou mod slig Røffuere/ som saa lydde. En Første eller Hertug som er Kongen aff Francken vnderkast eller (vndergiffuen) han skal met stor flit grandgiffelige vocte/ beskytte oc beskerme den egn hannem befalet er/ Der som han det icke gør/ oc Indbyggerne vederfaris der vdoffuer naagen skade oc forderffuelse faar hans forsømmelse enten aff Fiende eller Røffuere/da skal samme Førstis Godz helten være forbrøt til Kongen /oc han skal icke mere holdis faar naagen Hertug eller Første / skal oc vndsettis fra al sin ære. Oc der som naagen veluillige eller vitterlige slig skade lode ske/ Den skal settis leffuendis vdi Jorden / eller Rættis met it Suerd. Oc hans Hustru / Børn oc Godz vdi Kongens Vold &c. Der som denne Lou end nu bleffue brugen oc holden / Da skulde fast større oc mere Fred oc enighed findis vdi Verden end (dess ver) findis.

Herimerus en Konge.
En gammel oc Retsindig Lou mod slig Røffuere / oc deris bivplictere.

Man finder oc Røffuere oc Penninge Suere vnder Tagene (siger den forneffnde Her Hans) som ere wretuise Tiranske Offrighed offuer deris Vnderdane oc fule oc wretferdige Dommere/ desligest Aagerkarle/ oc almindelige/alle som deris ieffncheistne oc Neste wretuiselige sit Godz eller Pendinge met Løgn oc falsthed affskuffer oc bedrager/ De ere oc vnder slig straff som andre Tyffue. Thi han bruger fremmit Godz/

Røffuere vnderp taget huo de ere.

vden dens villge som det aff rætte tilhører/ Oc alle slige Synder blisffue icke tilgiffuen vden sligt Gods (om det er mueligt at ske kan) giffuis tilbage igen / men slig vederlegning skeer dog sielden/ oc man gaar struende der til. Derfaare er det at befrycte at mange Menniske vandre vrange Veye oc fare ilde. Hæc ille.

Fogeder oc Befalings Mend søge deris egen fordeel.

Til det Fierde/ siger Poeten ydermere at slig Røffueri oc wtilbørlig Besuaring skeer oc fuldkommis aff Kongernis oc Potentaternis Fogeder oc Befalings M nd / huilcke han her ligner vid Vlffue oc Biørne / Ved Vlffuen ligner han de veldige oc Rige Røffuere / Oc vid Biørnen ligner han alle dem / huilcke faar gode dage skyld Vdsue oc fortære Undersaatenis sued oc Blod / oc hielpe at fortrycke Rætuished.

Fru Wtro siger.

Det ifordum tid vaar skam / actis nu for ære / Thi mange deris kaaber effter Været monne bære.

Det fordum vaar oc end nu er laster/
Mange sig læge met samme Plaster.
Acte ingen ære men forskøde hende/
Det angrer dem vist før Legen faar ende
Slige henge deris Kaabe som Været er til
Wdi Ondhed ere de listige oc lærde vel.
Huo tencker nu den Fattigis Sag oc huerff
Man søger snarer deris skade oc forderff
Det maa vel ynckis aff alle nu/
Naar sligt Regemente kommer ihu.
At de som Louen haffue vdi hende/
Met gaffuer oc Skenck sig lade forblinde.

Onde Dommere oc gierrighed.

Mange stedz vdi Verden gaar det saa/
Kunde de men Skenck oc Gaffuer faa.
De acte icke stort huor Sagen mon gaa.
Gantske lit skøtte de Almuens beste oc baade/
De ville offuer alle Regere oc Raade.
De ville være baade Hoffuit oc Hale/
Wfortenckt kan ingen faar dem Tale.

Til

Til det Femte/ Vdi Førsters oc Herre Gaarde er ingen huercken Scrifftefader eller Capelan som taare eller ville sige ret sandhed/ For denne aarsage/ thi de nyde selff sligt met/ at de samtycke vndersaatenis oc de Fattigis fortryckelse. Thi slige Førsters oc Herrers Scrifftefædre/ Capelaner eller Predicanter ære/ almindelige store glisenere oc smiglere/ Som inted sige Herrerne vden det som de gerne ville høre/ Paa det at de kunde teckis dem/ oc saa ære/ Roff oc baade der met kunde bekomme. Men Herrer oc Førster skulle icke taale eller lide slig smiglere hoss dem/ Men de skulle stedze haffue vdi deris Tienste oc Befaling erlige/ fromme/ Christelige oc sande Dannemend/ som taare sige dem sandhed/ Oc icke slige som met den blackede Hest stedze ville omkøre/ Saadanne skulle da vel sige Herrerne deris brøst oc breck oc icke dylge faar dem det sant oc retuist vore.

Capelan oc Scrifftefædre hoss Herrer oc Førster ere almindelige smiglere.

2. Regum 25.

Det vaare nyttelligt at alle Herrers Predicanter vaare som Jeremias vaar.

Lige som Prepheten Nathan straffede Kong Dauid faar sit Hor (Thi vdigennem dette kom Dauid til sin Syndz bekendelse/ desligest oc til Syndzens forladelse/ huilcket aldri haffde skeet der som Propheten haffde smiglet oc seet igennem fingre met hannem. Item Kong Ezechias er aff Prophetens paamindelse Rob oc straff (thi han haffde vist de Babylonier aff Hoffmod sine Skatte oc liggende Fæ) vederfarit stort nytte oc gaffn. Thi her igennem bekende han sin Synd/ oc forhuerffuede Fred aff Gud sin tid.

2. Regum 12.
Straffer Natan Dauid for hans Horeri.

Ezechias straffer aff Propheten.

4. Regum 20.
2. Para: 32.

Men naar de falske oc smigrende Propheter oc Predicanter som ere hoss Herrer oc Førster faa hørelse oc offuer haanden/ da forføre de Herrerne desligeste oc det gantske Folck. Thi der Achab foractede Prophetens Micheæ straff oc vnderuisning oc anammede falske Propheters Roff/ er han kommen om sin halss. Item Kong Zedechias actede Prophetens Jeremiæ straff faar vuenlig/ oc de falske Propheters smigleri faar venlig/ Derfaare kom han endelige vdi Fengsel/ oc miste sine øyen.

Falske Predicanter forføre Herrerne met deris smiger.

Achab foracter Prophetens straff.

2. Reg: 25.
Kong Zedekias foracte Jeremie straff och for[illegible]

At tage Gaffue oc Skenck er wærligt.

Til det Siette siger Propheten at Konger oc Potentater elske dem som megen Skenck oc Gaffue føre vdi Gaarde/ huilcket dog er it stort laster/Aff huilcket den Hellige Cirillus saa siger/ O du Gerighedz suigfulde Krog oc Angel/ Forplictelsen/it tungt Pant / De forstandige oc visis en læd omuendelse/ it Trælafftigt Aag / Louens oc Rættens forbittring/ al Tuedracts Føde oc Spisning. Strædernis foruendelse / oc en Sæd eller Frød til alt ont / Icke weilbørlige haffuer Den Guddommelige Lou (huilcken er Sandhedz oc Retuishedz kilde / Dygdens oc Fredens begyndelse) forbød alle Dommere at de ingen Skenck eller Gaffue skulle tage. Thi Gaffuer forblinde de Vise/oc foruende den Retuisis Ord/ Det er at Gaffuer fordriffue Visheden/ de forstørle Retuisheden/ oc Dræbe alle Rette Veye.

At tage Gaffuer er oprindelse til alt ont.

Exo: 23.

Aff den Gaffue oc Skenck de Romere haffue anammit er deris Stad Mact oc veldighed forminskit.

De Rommeris ære oc herlige fremgang er bleffuen til inted strax Senaten lod sig met Gaffuer beuege. Thi al den stund at de Ro.nmere betractede oc atspurde eniste Menighedz nytte oc velfart / Da vaare de alle deris wuenner offuermectige/ En tid vilde de Samniter giffuit oc skenckt Paulo Emilio it stort sticke Guld/ huilcket han dog icke vilde anamme / men sagde / Det vaare hannem erligere at han vaare en Herre offuer dem som meget Guld oc Pendinge haffde/ end at han skulde det haffue / Men strax Pendinge begynte at Regere vdi Rom (oc den Konge Jugurta Red aff Rom saa han sig til bage oc sagde/ O Roma haffde ieg Pendinge/da vaare du Fal) siden den tid vaar ingen lycke hoss dem. Vdi lige maade bliffuer oc den Romere Fabricius Roset / den tid at Kong Pirrus tilskickede hannem en herlig oc merckelig Gaffue/ da vilde han den samme icke anamme / men sagde / Det vaare hannem erligere at være en fri Borgere/end at han skulde bruge Kongelig ære/ som hannem met Skenck oc Gaffuer vaare tilkommit eller købt/Der Kongen sligt fornam haffuer han sig offuer hannem saare forundrit oc sagt. Denne Fabritius

Fabritius foracter Skenck oc Gaffue oc bliffuer derfaare priset aff Pirro.

tius kan vdaff sin erlige oc rette gang saa lit bliffue omuent/ Som Solen fra hendis rette gang oc løb.

Summa ingen ting bliffuer dyrere solt icke heller skendeligere anammit end Gaffuer/ naar man dem aff Gerighedz begering vdgiffuer eller anammer/ Thi Hesiodus siger.

En Quinde som sig for Pendinge vanærer oc skender/
Gør icke sligt skammeligt laster mod sine Frender/
Som den faar gunst oc gaffue Rætten foruender.

Hesiodus.

Til det Siuende / kommer Mickel vdi dette Capitel endelige vdi hu Tyffueri oc Styld oc siger/ at hoss de Veldige oc beste vdi denne Verden er det it almindeligt oc vstraffeligt laster. Derfaare siger Marcus Catho/ At de Tyffue som stiele eget oc besynderligt Godz/ leffue vdi Fengsel/ Baayer oc Baand/ Men de Tyffue som stiele Menighedz Godz gaa klædde vdi Guld oc Purpur klæder. Nu er det dog den største vretuished (siger Cicero) at met huilcket de mest suige oc bedrage/ ville de være actede oc anseet fromme oc retuise.

Tyffueri er it almindeligt laster.

Aulus Gel: lib: Vndecimo cap: Vigesimo octauo.

Marcus Cato tal om Tiffue.

Vdi slig maade bliffuer oc met de Fattige (for en ringe Sag oc offuertrædelse) rætten styrcket / Men de store oc mectigis onde Handel oc Synd bliffuer inted acted / Thi de kunde vel lege Rapianus/ det er/ de kunde føre nock til Køckenet/ oc kunde vel Stiele saa meget (at der som behoff giordis) da kunde de vel løse sig fra Gallien. Exenocrates en Philosophus saa en gang en Fattig Tyff bleff vdled til Gallien/ Da lo han lønlige vid sig selff oc sagde / De store Tyffue haffue dømt den lille ec.

Exenocrates. Idem dicere solebat. Magnos fures excolamus, Minores autem moradamus.

Her Hans aff Suartzenberg siger vdi sin Bog som kaldis Sorgens trøst saaledis.

Macten vdi Ondskaff høyt fører sin Sag/
Men Dygden lader man alt Dantze bag.
Vdi Hoffmod/ kødelig Begering aarle oc silde/
Leffue mange Menniske som Diurene vilde.

Vold oc ondskab er nu faare almindelig vdi Verden.

Thi alle rætte foractes Dommerne til skam
Naar macten saa gaar faar Rætten frã.
Acte vel at mangen ond Procurratur/
Fylder mange øffrighedz lade oc skur.
De smaa Tyffue lide offte nød oc skam/
Men de store Bøsenicts føre brask oc bram
Huo dette icke tror han see nøye til/
Huẽ mest dragis fram/oc Regerer alt spil
Rættẽ bliffuer købt faar gunst oc Gaffuer
Herren tilsteder at Suenden han tager.
Huilcken nu Dieffuelen holder en skandze/
Han siger ieg haffuer bruget Finantze.
En onder skalck kaldis nu from/
Aff rædsle bliffuer den Vise stum.

Det VIII. Capitel.

End nu aff Ræffuens Scrifftemaal/Oc er de onde Prelaters straff/oc de godis Loff oc ære.

SEer Grimbart sagde/Ræffuẽ ville i ret forstaa
Huo nu skal vdi gennem denne Verden gaa.
Oc seer Prelaternis leffnit mange lunde/
Somme ere gode oc somme ere onde.
Han falder vdi Synd oc anden nød/
Naar han det onde icke staar emod.
Mange Prelater ere gode oc haffue god Sag/
Der squaldris dog meget paa deris Bag.
Her Omnes er en ond Ful. Aff Menigheden som sligt gerne gøre/
Oc det onde stedze kunde vdspøre.
Oc dem her vd inden icke forgette/
Oc kunde end stundem mere tilsette.

Den ſom Menigheden vil tiene / Førſter oc Herrer ſine Pentinge lene. Oc mange Jlde tillige vil optende / Hans Sag paa det ſiſte faar en vnderlig ende.

Saa ond er Menigheden paa min ſand/
Thi gaar det farlige vdi mange Land.
At mange Vnderdane ere icke verdige/
At haffue fromme Herrer oc retferdige.
Det onde de tit Høyt ſige oc Siunge/
Men det gode vil icke offuer deris Tunge.
Vide de naaget gaat aff naagle fromme/
De lade dem det ſlet inted komme.
Det bliffuer quar tagd almindeligt/
De gøre der om ingen ſynderlig Dict.
Huor kan Verden naagen tid vel fare/
Naar hun det onde opheffuer ſaa ſaare.

Bagtal ſky ſtedze oc Tal vel paa alle / Da kand mand dig och frommer kalde. Gør du dette oc følger min lære/ Da Bor hoſſ dig baade tuct oc ære.

Verden er fuld aff ſqualder oc Bagtal/
Fuld aff Løgn oc vtro offuer al.
Forrederi/Roff/Mord oc falſke Eeder/
Mand nu vdi Verden icke lenger effter leder.
Falſke Propheter/oc falſke Hipochrite/
Diſſe nu Verden meſt beſmitte.
Almuen ſeer Prelaternis Leffnit her oc der/
Beblandede met ondſkaff fiern oc nær/
De efterfølge de onde oc icke de gode/
Met huilcket de ſig ſelff meſt forraade.
Bliffue de oc ſtraffede faar deris Synd/
Da ſige de ſtrax i ſamme ſtund.
Det er icke ſant vore Preſter voſſ Lære/
At Synden ſaa tung oc grum mon være.
Thi vaare det viſt ſige ſomme da/

Vaare

Vaare Prester giorde icke oc lige saa.
Met Presterne ville de dem vndskylde/
De lignis vid Aben den snilde.
Effter andre vil hun oc gøre sin ting/
Hun falder i Snaren før hun seer sig om kring.

Naar Ligfolck seer nogen Prest leffue ilde Da sige de til huer anden paa Gade oc Gilde / Er dette icke en Aandelig Prest oc Herre/ hui gør han icke som han mon lære. Der Abbeden bær Terning oc Kordenspil / der daable vel Broderne oc Abbeden seer til.

Det er sant mange Prester ere vdi alle Biscopier/
Som almindelige haffue deris egne amier.
Her ere oc mange vdi dette Land/
Som bedriffue stor skendzel paa min sand.
De affle Børn som ieg mon høre/
Som andre Folck her vdi Ecteskab gøre.
Oc sancke saa Rigdom deris Børn til fromme/
At de kunde dem til stor Stat komme.
Ingen ville de vige eller ringere være/
End dog at de wæcte fødde ere.
De gaa vel stolte oc Hoffmodige fram/
Alt som de vaare aff Adel stam.
De mene oc selff at deris Sag er from/
Ney man pleyde icke saa vdi fordom.
Drage Preste Børn fram oc høylige ære/
Men nu kalder man dem Frue oc Herre.
Pendinge veldelige Regere nu dette Spil/
Der findis neppelige naaget Land til.

Fridanck. præster ere Fageder och tollere.

At Prester der ey Tollere ere/
Oc offuer By oc Stæder Regere.
Disse ere som Verden først foruende/
Naar de saa Almuen det verste kende.

Oc

Oc see at de haffue deris deyer i Huse/
Thi Synde de oc fast oc lade til ruse.
En blinde saa den anden faare gaar/
Ind til Gudz vrede hart offuer dem staar.
Her bliffuer icke actet i denne tid nær/
Det gode som skeer oc gøris her.
Aff gode Prester i den hellige Kircke/
Som met god Lærdom voare Conscientzer styrcke
Oc gaa voss met gode Exempler faare/
Effter dem at leffue haster ingen saare.
Oc dette bliffuer icke skøt nær saa vel/
Men det onde actis mest aff alle sel.
Sligt skeer aff almuen som wi høre oc see/
Huor kan Verden naagen tid naaget gaat ske.
Dog ville i mig høre ieg vil eder lære/
De som saa vdi Skørleffnit/fødde ere.
Skulle være ydmyge oc haffue mag/
De haffue ingen skyld til denne Sag.
Men det ieg her mener det er dette/
At den som saa er fødder sig selff rette.
Oc være ydmyg/from/retuiss oc god/
Oc icke offuer andre forheffue deris mod.
At ingen kan sige om dem met rette/
Som faare screffuit staar huercken hint eller dette
Siger hannem her vdoffuer naagen naaget paa/
Han gør hannem wræt skulle i forstaa.
Thi Fødzel gør ingen Mand ond eller from/

De off i gode sel der skulle fore gaa / Met deris leffnit deris lære de selff forsmaa. Alle Christne følge heller en frommer mandz lære/ end andre thi som onde mon være/ Slig onde skal mand her vid kende / naar de deris ord met deris gerninger skende.

Acter vel i hoffmodige och stolte Hor vnger.

Men hans onde oc gode Gerninger Dømme ham

De Kircke Herre
som staa deris
faar vel faare de
ere dubbeld ære
verde 1. Tith 5.

En god lærd Prest er vel verd at ære/
Men den sig icke skicker i Leffnit oc Lære.
Predicker denne end stundem Sandingen met/
Da siger dog Folcket strax paa sted.

Gør først/ selff
det du Lærer an-
dre/ Vilt du faar
Gud i ære van-
dre.

Huad er dette at denne Predicker oc Lær/
Thi han selff der effter slet inted gør.
Kircken gør han ey heller naagen bistand/
Men rober flux høyt til alle Mand.
Bygger denne Kircke det er mit Raad/
Da faa i stor naade oc Afflad.

Met de Nande-
lige oc Quind-
folck deslige/ skalt
du til traæter dig
icke fige Prester-
ne haffue en vn-
derlig smag skalt
du forstaa/ Hvil-
cken ingen vden
Paffuen kand ta-
ge dem fraa.

Sin Predicken han ender som i nu høre/
Men lidet andet mon han til Sagen gøre.
Han legger der til slet inted met alle/
Skulde end Kircken offuer hans Hoffuit falde.
Slig en holder dette faar den beste ting/
At Dantze/ Daable oc Dricke flux om kring.
Smucke Quindfolck/ gode klæder/ oc lecker Spise
Vdi sligt mon han sig daglige prise.
Haffuer stor omhygge met Verdslig Regemente/
Oc vil dog fødis aff Kirckens Rente.
Huad kan slig en Traso Siunge eller Læse/
End gaa vdi Kircken fast puste oc Blæse.
Men gode oc fromme Prester de tencke altid/
Huor de Gud kunde tiene met alskøns flid.
Met mange hellige Gerninger gode/
Slige gøre den Hellige Kircke baade.

De

De gaa Almuen faare ret som dem bør/
Oc føre dem ind at den rette Dør.
De bekappede eller Muncke som wi dem kalde/
De kunde vel Liue oc trygle mest alle.
Dem meen ieg oc her met deris lige/
De findis oc mest alt hoss de Rige.
De kunde deris ord saa listige beklæde/
Oc lade sig icke gerne lenge bede.
Beder man en der kommer vel tho/
End ere vdi Cloasteret andre faa.
Som best kunde Tale oc snacken føre/
Dem de strax til deris øffuerste gøre.
Til Læsemestere/Custos/Prior/Gardian oc saa/
De andre maa lidet til bage staa.
Oc naar mand vdi Reuenterit skal æde ræt/
Da bliffuer deris Fad gantske wlige sæt.
Disse maa alt om Næterne opstaa/
Læse/Siunge oc om Graffuene gaa.
De andre æde de leckerste oc fede Morsel/
Oc haffue stedze den alder beste fordeel.
Huad siger man aff Paffuens Legater/
Abbeder Proffuester/Degener och andre Perlater
Abbedisser/Nunner oc huo de helst ere/
Dette er deris Ræt de monne frambære.
Giffuer til voss oc denne hellige Sted/
Men det vort er befatter eder inted med.
Man finder blant thi/neppelige siu/

Slig en Munck vilde ieg vel være/ Oc lade mig Vin for Vand frambære.

Som ret føre deris Regel nu.
Saa ſkrøbelige findis nu de Aandelige meſt alle/
Greffuingen ſagde Frende/ dette mone mig ilde be-
At i Andres Synder ſaa komme vdi hu/ falde.

Huo ſin egen Synd ret vil be-tencke/ han tagde vel en andens liſtige rencke.

Oc ſcriffte dem faar mig her nu.
Dens Scriffte maal hielper icke vid en dreck/
Som icke ret Scriffter ſit eget Breck.
Huad taare i effter diſſe Aandelige ſpørge/
Eller huad hine eller diſſe gøre.
Huer ſkal oc maa ſin egen Byrde bære/
Oc forſuare ſin egen Regel oc Lære.

Huer Menniſke ſin løn aff Gud ſkal faa/ Alt ſom hans hierte faar hannem mon ſtaa.

Huor tilbørlige de haffue holdet den ſamme/
Være ſig vnge oc være ſig gamle.
Jeg vil ingen her vdinden wſkyldig gøre/
Være ſig vdi Cloſter eller der vden faare.
Men Mickel i huiſke vnderlig ting vdi mit øre/
J ſkulle mig vel ſnart vdi vildfarelſe føre.

Huo nu vdi verden ſkal leffue/ Hand maa ſig ſtundem lade øffue.

J vidde grandgibelige deñe verdens ſtat oc hãdel-
Oc paa Det nøyſte hendis væſen / omgenge oc
Aff rætte burde eder en Preſt at være/ vandel.
Mig oc andre ſimple Faar Scriffte oc lære.
At wi maatte bliffue gode/ retuiſe oc fromme/
Wi ere dog ſamme ſaa wforſtandige oc ſtumme.
Som de ſaa ginge ſammen ſom faare ſtaar/
Da komme de lige imod Kongens Gaar.
Der Mickel den ſaa da bleff han ræd/
Dog ſagde han/ Vel an/ ieg maa aff ſted.

J dette

J dette Capitel merck Fem Lerdomme.

Aff dette Capitel skal først merckis / At Potentaterne oc Prelaterne baade Aandelige oc Verdslige findis onde oc gode/ Oc at den største Hob aff Almuen/ fast mere ere anhengende de onde Regenter (at anrette met dem det som ont er) end de gode / Men fast snare forulempe oc forfølge dem. Aff denne samme menige Hobs letferdighed / Art oc natur scriffuer Sebastianus Francke i sin Tydske Cosmographia saaledis.

Som Regenterne oc Herrerne ere/ saa ere oc folcket.

Aff denne Menighedz eller Meenhedz som kaldis Her omnes / wbestandige daarskab lærer Pithagoras/ Mand skal icke vandre den store almindige Vey/ det er / icke at være sindet som mange men som faa. Her vdaff bliffuer det menige Folck neffnd aff Platone it Diur met mange hoffuit/ huilcket ingen stedz eller ingen tid er ens met sig selff / men farer oc suermer saa heden wbetenckt mod al Sandhed vdi Løgn oc ondskab/ lige som hans Høffuitzmand oc fordantzere / Oc er stedsse findet som sin Konge / oc Prest / Oc met sine øffuerste lader det sig stedze omuende oc forandre.

Aff Her omnes natur oc værelse

Huad for it grueligt/ vanuittigt oc galet Diur dette almindige Folck er/ Det haffuer Moses vel forfarit huilcken de tit oc offte haffue giort sorgfuld oc bedrøffuit/ Der til ere alle Historier fulde aff slig rummor oc oprør / Ja idel Datan oc Abiron/ Oc affecterne oc begerlighederne regere alle vegne veldelige/ Oc end hoss dem som lære at dræbe Affecterne/ Oc ville end være naaget mere end Verden/ affect eller menigt Folck/ Oc gaar nu som altid er seduanligt / At huer tror den menige Hob oc øffrigheden til villge/ Lige som man tror der som han er. En Euangelisk Første haffuer it Euangelisk Folck / Vdi Bemen findis mange Hussiter/ aarsage / det actis der for deris beste mynt.

Her omnes er it Diur met mange hoffuit.

Exo: 14. & 16. Num: 20.

Alle tro øffrigheden oc denne store hob til villie.

Saaledis falder dette almindelige/ wbetenckte oc wquar some Folck vden al grund hid oc did / Desligest oc de som ville være deris Bisper oc Faaregangere / Lige som Varen er til/

Aff den menige hobs wstadighed oc aff deris faardantzere.

saa haffue de oc Pendinge / Ja taare vel sige obenbare / At lige som deris øffrighed er sticket/saa ville de oc som tro vndersaate samtycket/oc holde haand der ved Der seer oc hører man snuckt euentyr/Er icke det en snuck och vacker leg/Jeg lader mig tycke de skulle føre oc lære Gudz ord/ oc der met lære øffrigheden at handle oc Regere. Nu ville de lære oc gøre som deris Lensherrer det gerne ville høre / oc Siunge deris Vise

Pallacker Tro som deris Kong.

hues Brød de æde. Lige som man siger/ Pollackerne de tro lige som deris Konge tror / J det samme Land maa man see vnderlig ting aff de Aandelige Personer / huorledis at de saa vel kunde Seyle faar alle haande Vær / oc sticke Raaben som det Blæss til/ at de kunde teckis dette galne Folck Her Omnes oc stryge saa Grøden vdi Raffnens Neb / paa det at de vdi fred kunde offuerkomme Folckens Rigdom/ære oc Godz.

Lige som Folcket er saa skal oc deris Prest oc Biscop være. Læss Esa: 24. & Oseæ 4. Cap.

Oc lige saa er Presten som Folcket / Lige søger lige / Oc slig en Gryde sømer vel slig en stylpe / Jeg haffuer tit forundret mig aff sligt Regemente / men dette er aarsagen / Man kan met sandhed hoss den vgudelige Hob Her omnes som ælsker oc effterfølger løgn ingen stedz komme fram/ Han vil være skuffet oc met løgn Regerit/Slig en Vise skal hannem siungis om han skal Dantze. Lige som Plato haffuer bekent At hoss dette vilde oc vtemde Diur Her Omnes / faar deris vanuittighedz skyld som hans ord lyder (aff Josepho mod Appionem framset) er ingen Vished eller sand Gudz bekendelse/Der-

Iosephus lib: 2. Contra Apionem.

faare icke eniste Propheterne / Christus oc Apostlene haffue maat mist deris liff / men oc saa mange retsindige fromme oc forstandige Hedninge / Som Socrates Anaxagoras/ Diagoras (som oc haffue straffet Almuen faar deris Affguderi) haardelige oc alffuerlige.

Denne vnderlige/almindelige Hob Her Omnes elsker oc

Denne besynderlige Hob Her Omnes beger daglige noget nyt.

daglige fornyelse/ Oc i det at det er vstadigt/ vilde det oc gerne huer dag haffue naaget nyt / eller i huor meget oc saare det lengis til en ting/ da bliffuer det dog snart kedt der aff/ oc løsten forgaar snarlige. Staar denne Hob end effter naaget be-

syn-derlige

synderligt met stor attraa oc begering / thi du men quar / han lader det vel selff slippe oc falde oc bliffuer hannem vederstyggeligt / besynderlige naar han fornemmer at Sagen slar til bage oc icke vil haffue sin framgang effter hans begering.

Summa / Huor paa denne Barnurne Her Omnes sig giffuer / oc som en Bisuerm tilfalder / det maa alt være stor Helligdom / oc det er ret effter hans Sind / Oc huad wlycke hannem vdaff slig Daarskab / Gæckeri oc vantro vederfarer / det legger oc giffuer han paa sine vederparte. Lige som Papisterne paa de Lutterske / Oc de Lutterske paa Paffuen / paa Suermerne oc paa Gendøberne. Vdi slig maade suermer den galne Almue oc Hob hen for sig / oc skal dog være idel Euangelium oc retuished huad han sig haffuer faaretaget oc i sin Fornufft besluttet / Som wi diss verr vel haffue seet oc fornummit vdi denne siste forledne Bonde Krig oc oprør. Her lycke de alle øerne til oc ville eniste icke høre deris vederparte / men paa det haardiste oc skarpeste forfølge ⁊c.

Denne Her Omnes wstadighed.

Bonde Krig vdi Dydskeland.

Denne Almues oc menige Hobs Art obenbarer ieg saa vindskybelige met mange ord / paa det at wi kunde lære at kende dette mangehoffuede Diur / Oc icke vdi slig maade see til det / At som det skulde være endrectigt / viist / fromt oc dannist / Men fast meer wstadigt oc galit holde oc acte. Som wi oc diss vær vdi Verden søge effter det gode / oc drøme voss op en hel Verden fuld aff Christne / oc lade voss tycke at den menige Mand er saare gudelig / idel Helligdom oc er fuld aff forstand / Her met formørcke oc foracte wi vaar Forstand / at wi icke kunde vide huad dette er for it Diur met saa mange Hoffuit. De gamle haffue seet naaget dybere i denne Sag oc set hende fast nærmer / Besynderlige de som haffue værit vdi Regementet oc den menige Mandz Handel oc værelse saare vel lært oc forkundskabet / oc fornummit at de inted retsindigt eller saltet kunde taale / Huer røst er (som Cicero den Romske Borgmester bær vidnesbyrd) Jngen blant voss skal leffue

Denne Hob Her Omnes haffuer huer sin Dom eller vished met sig.

M: Cicero in quinto libro Tusculanorum questionum.

Her omnes onde mening.

fructſommelige / gøre gaat / eller høyt opkomme oc triffuis. Summa / Paa huilken ſide dette wtemde Diur hen raffuer / der gaa ſig huer vdaff Veyen ſom for en drucken mand &c.

Det wſtadige Folcks Natur oc værelſe affmales i Scrifften oc i andre Hiſtorier.
Numeri 16.
Judicum 8.
Samuelis 8.

Anſee denne wſtadige Hobs wſtadighed vdi det Jſraelſke Folck / Huorledis at Aaron / Moſes / Alle Dommere oc Konger haffue hafft at gøre met dem oc haffue dog ſaare liden tack fortient eller fundet dem villige. Læſſ om det oprør ſom Chore anrettede mod Moſen Nu: 16. Acte huor det gick den fromme Gedeon / Judicum 8 Huad fortiente Jepte met ſine velgerninger / Samuel met ſin troſtaff / oc Dauid &c. Ja idel wtack / oprør / Had oc Affuind / oc i fromere Konge dette menige Folck haffde / i verre oc wlydactigere de vaare. Huad brugede oc giorde dette Folck faar en ſtor haardnacket genſtridighed / den tid at de begerede en Konge offuer ſig / Oc Gud atuarede dem ſaa trolige / Ja ſagde dem huor det ſkulde gaa dem / Alligeuel lode de icke vdaff. Summa / Den gantſke Scrifft er meſt fuld aff ſlig Allarm oc oprør / ſom dette menige Folck haffuer anret oc giort.

End dog at det menige Folck ſig met Joiada oc andre Konger offuermaadis gode fromme / oc ſyn hellige haffue ladet tycke oc holdet / Saa haffuer dog vdgangen oc det ſiſte / beuiſt oc lært / at det haffuer været idel ſkalckhed oc ſkrymteri hoſſ dem / oc aldri deris rette alffuore.

Merck dette Folcks wſtadighed.

Vdi lige maade omuende ſig alt Folcket vdi Jſrael met Kong Joſia / oc fulde icke fra Gud al den ſtund han leffuede / 2. Para: 34. Men at ſligt haffuer icke gaait Folcket retſindelige til hierte men eniſte haffue vdi ſkrømteri hycklet Kongen til villie / Det beuiſer Jeremias 3. Oc Oſeas 5.

Ieremiæ 3.
Oſeæ 5.
2. Regum 28.
2. Para: 32.
Eſa: 36.

J det at de eniſte offrede Gud Kongen til villge den ſtund han leffuede / fulde de oc ſtrax han vaar død fra igen. J ſlig maade holt oc Folcket ſig met den fromme Kong Ezechia endrectelige met it hierte at gøre Sennacherib modſtand / Da bær dog Hiſtorien vdaff Chrønicken vindiſbyrd at Folckens hierte ſtod icke retſindige til Gud /

Faar

Faar huilcket Propheten Esaias haardelige paa tager oc straffer Folcket.

Saaledis hyckler det gæckurne Folck gudfryctigheden met en gudfryctig Konge / som det oc hender end nu vdi vor tid / Huor som helst at en Første eller Herre sig hen vender oc er tilbøyelig / der er strax denne samme galne Hob faare vdi Spitzen. Er en Første / eller kan han naagen ledis være Euangelisk / da Regner det strax Christne ved store Hobe / oc ingen vil være den siste Førsten oc Herren til villge. Men naar oen samme Dør oc affgaar / oc en Nero kommer vdi hans sted / Hielp Gud huor snart forsuinde de alle / Ja (lige som Myg eller fluer om Vinteren) vndflyer oc viger denne onde Her Omnis Hob. Her seer mand huor gode oc retsindige Christne disse Hoff finder ere huilcke dog sky oc fly kaarsit som Dieffuelen selff / oc vide icke huad Christus er hues Ord de paa deris Erme / Harensk / Skiold oc Hatte bære / Gud giffue at det vaare saa Screffuit vdi deris Hierte / som i deris Liberi. Dem giordis vel en Pithagoras oc Moses behoff som dem Lærde / At de Gudz effterlignelse icke lode vdgraffue paa deris Ringe / Icke heller hans hellige Naffn saa forfengelige oc forgeffuis føre.

Den menige Mand hyckler met deris Førster oc øffuerste.

Den Hellige Christelige Tro huilcken icke er huer Mandz Mad / haffuer aldri været saa almindelig / At Her Omnes haffuer den annammit / oc Rettelige bekent Gud eller tilbedet / Saa at oc Christum selffue ere fast flere effterfulde aff forundring end aff kierlighed oc hiertelig veluillighed. Her om bær vidnesbyrd det Euangelium Johannis 6. Verden bliffuer dog stedze (*Turba quæ omnia turbat*) Oc kan icke anamme sandhedz Aand / Som Johannes lærer i det 14. Cap. Oc kan ey heller sandhed forstaa eller lære / Lucæ 6. Derfaare taar man inted bygge paa denne Her Omnes / eller finde Euangelium hoss hannem / Thi Propheterne sige fast anderledis her om / Oc Jeremias siger i sit siuende Capitel saaledis / Sønnerne saffnede Ved sammen / Fedrene sette Ild der paa / Oc

Den rette Tro er icke huer mandz ting.
2. Tessa: 3.
Iohan: 6.
Iohan: 14.
Lucæ 6.
Iere: 7.

Quinderne deynede Deyen / at de bage oc gøre Hiemmerigis Drotning en kage oc offre fremmede Guder / Det er de elske alle Affguderi / baade vnge oc gamle oc hielpe til denne Affgudz Tienste.

Den menige Mandz loff oc Priss er vanære oc lasterlig.

J det at Sagen oc leyligheden sig saa begiffuer om denne almindelig Hobs wstadighed / ere de verde at Prisis som deris Regemente icke elske / Oc her vdi mod alle de som Her Omnes prise oc loffue skulle dette høre / At hans loff er skam / oc hans foractelse ære. Saa maa man alt gaa langt omkring denne Her Omnis Vey oc anslag / oc være fast anderledis sindet end Her Omnis Dom oc Mening er / Ja holde lige tuert emod hans Dom oc mening. Dette er dette som Pithagoras oc Chato Lære / den alfarne oc vel slagne Vey (som fører til forderffuelsen) skal man icke vandre / Math: 7. Det er / som den hellige Jeronimus det vdlegger / Man skal icke efterfølge Almuens eller det menige Folcks vildfarelse oc anslag / Man skal icke heller høyt prise det Her Omnes (som Mørcket faar Liuset / det Sure faar det søde elsker) høyt acter. Derfaare siger Christus Lucæ 16. Huad faar Werden (det er alle naturlige Mennisker som effter Werden oc icke effter Gud leffue) høyt er / det er vederstyggeligt faar Gud.

Pithagoras oc Chato.

Math: 7.

Per publicam uiam ne ambules.

Om dette menige Folck vnder Nerone.

Fra Christo ind til Neronis tid vndholt sig det menige Folck fra de Christne deris Blod / Saa at huer Mand maatte tencke dem at være saare Gudelige / Men vdi Neronis tid racte denne Asen sine øern høyt op / Oc huer mand ville nu tho deris hender vdi de Christnis Blod / oc bære forgylte Spare faar slig mandelig gerning / Saa gick det oc met Christo / huilcken de met Palme oc vnderspridde klæder oc met stor Loffsang indførde vdi Jerusalem / Oc vdi saare faa dage der effter kaarsfeste de hannem. Aff huilcket obenbare findis at denne Almue Her Omnes haffuer mere efterfuld Christum aff fornyelse oc forundring end aff alsfuere eller gudelighed / som vdgangen oc enden bær vidnesbyrd. Vnder Domitiano vaar alt Folcket oprøresk mod de Christne / oc huer vilde legge ære ind

Om det menige Folck vnder Domitiano.

ind paa dem/deris Gud til ære /oc heffne saa deris Affguder/ Naagen tid der effter angrede Domitiano slig Gerning/ Strax sulde de met hannem der fra igen / Oc vaar da en stor Synd hoss dem at Pine eller Dræbe de Christne / huilcket tilsaarn vaar en synderlig Gudz Tienste. Vnder Constantino forøgis de Christne som Fluer om Sommeren / Lige saa bleff oc Engeland met deris Konge paa en gang Christne.

Her met er denne menige Hob affmalet oc Conterfeyet met sin egen oc rette Farffue / huilcket dig til megen ting kan være gaffnligt / Det er idel haardnackethed / Børnuren fornyelse/ Oc gæckurne anslag alt huad han begynder/ dessligest bider han gerne som en Hest paa sit Bedzel / oc hader den han skal frycte. Derfaare taare Herrer oc Førster icke dirt paa denne Hob / icke ey heller paa deris egne Hofftienere sig forlade. Thi mange Herrer er vdi deris alsomstørste nød aff dem besuigne oc forladne Som wi aff Dario oc Alexandro oc mesten aff alle Reysere læse vdi Crønnickerne / At deris Hoffsindør oc Tienere haffue vnder stundem væred deris største Fiender oc Wuenner / Oc flere Reysere oc Paffuer ere aff deris egne Venner formedelst Practick oc Forgifftelse omkomne/end aff deris Fiende oc wuenner. Hec ille &c.

Her Omnes bl[illegible] der tit paa si[illegible] eget Bid.

Til det Andet/ At menige vndersaate foracte deris Herrer oc dem gerne ilde paa tale/er en suar Men nu en saare brugelig oc menig Synd/huorsaare at Almuen haardelige straffis aff Gud / met mange onde tiranske Regenter oc Befalnings Mend. Thi de ere icke verde at haffue de gode. Huilcken som helst nu vdi slig maade bliffuer baguasket oc ilde paa talet saa skal sig derfaare icke formeget gremme eller bekymre/ men lade slig tale fare. Thi det er vmueligt at en saa stickelig kan holde sig eller leffue at han kan teckis huer Mand/ Ja den skulde staa vel tilige op der kunde gøre huer Mand Ræt / men vdi slig Sag oc Handel skal saaledis handlis.

Bagtal oc sq[illegible] der er en stor Synd.

Tal man naaget gaat om dig / det samme scriff oc leg Herren din Gud til/huilcken eniste er det rette gode. Tal man

oc naa-

Huorledis mand skal holde sig vdi Bagtal.

oc naaget ont om dig wrettelige vden din forskylding / Da gør samme Bagtal til Løgn met dine Gerninger / oc icke met Ord eller Tale. Thi faar ont Bagtal hielper ingen heffn eller forantuording / Men eniste dit erlige Leffnit oc velgerning. At naar du met dit erlige / fromme oc Christelige Leffnit slig ont Røcte gør til løgn oc inted / Tal man dig oc naaget ont paa huilcket du tiluolt oc fortient haffuer Da lad det samme være dig eu tuct oc vnderuisning oc bedre dit Leffnit / Oc eniste bliffuer Dieffuelens Mund her met tilstoppet / Lad dem siden tale oc squaldre saa lenge at de bliffue trætte.

Predicanter oc de som kaldis aandelige skulle leffue frommelige.

Til det Tredie da bliffue de wtuctige Prester her straffede / Som met wæcte Hustruer / Quinder oc Børn / faar det menige Folck Leffue wbluelige oc til forargelse. Desligest oc alle de som met deris retsindige lære oc Leffnit de andre skulle faare gaa oc vandre / huilcket de icke gøre / Men met deris wtro / vrange Lære oc Leffnit / hinderlistige handel / gøre oc giffue onde Exemple. Vdaff slige siger den hellige Jeronimus / De som vel oc ret Lære oc Leffue ilde / de kuld kaste fast mere end de opbygge / de Offre Gud deris Tunger oc Dieffuelen Siælen. Derfaare er det bedre it gaat Leffnit oc ingen Predicken / end megen Predicken oc it ont oc skendigt Leffnit der hoss.

Ciprianus. Nihil prodest uerbis proferre uirtutem, Et factis destruere ueritatem.

Falske predicanter ere verstygelige faar Gud. Psal: 50.

Desligest er slig falske Propheters oc onde Predickers leffnit Gud inted teckeligt. Derfaare tal Gud til slige ved Propheten David / Huorfaare kundgør du min Lou oc tager min Compact oc Forbund i din Mund men du hader tuct oc neffselse / Oc kaster mine Ord bag din Ryg / Finder du en Tyff da løber du met hannem / oc du haffuer samquem oc omgenge met Horkarle. Du sider oc tal mod din Broder / oc din Moders Søn berøcter du / Din Mund tal wnytte ting Oc din Tunge anretter suig oc bedrageri &c.

Saadane Predicanter som faar deris egen Syndz skyldtige Sandhed / eller oc saa formunckle at man dem icke kan forstaa / Eller oc faar deris egen fordeel oc baade / de Rigis oc

veld'gis Synd/ laster oc offueruold forskaane/ oc offuerhoppe sandhed / Christenheden til skade oc forderff / Slige ere falske Predickere/ huilcke Mickel her neffner oc kalder Hipochriter oc Glisenere oc stumme Hunde. Om huilcke Esaias tal. Dine Vectere oc Hyrder ere alle blinde/de haffue ingen fornufft/men ere stumme hunde som inted gide Gøt de ere søffnue / ligge lade/Soffue oc snarcke /de ere vdskammede Hunde som icke kunde mættis/ huer gaar sin egen Vey oc tracter effter sin Gerighed aff al sin formue/ oc sige/ Lader recke voss Vin / wi ville fylde voss ind til wi bliffue drucke ꝛc. Fra den minste ind til den største Høre de alle Gerigheden til / oc søge alle effter slem oc skendig fortienste / baade oc fordeel / fra Propheten oc ind til Presten handle de alle Løgn / De sige Fred / Fred / der som dog ingen fred er faar haanden ꝛc. Doctor Sebastianus Brant siger.

Esa: 56.
Alle falske Predicanter ere stumme Hunde.

Iere: 6. 8.

Sebastianus Brant.

Velskickede Ord oc der hoss gerninger onde/
Gøre icke Folcket ret fromme naagle lunde.
Det beste Exempel du naagen tid kant giffue/
Det menige Folck men du est vdi Liffue.
Vdi it erligt Leffnit vandre alt som dig bør/
Da følge de dig ind at den rette Dør.
Lærer du dem vel/ oc leffuer dog ilde/
Da est du en Gæck baade aarle oc silde.

Paa denne Guldsten skal mand stryge oc probere alle Predicanter.

Til det Fierde / en Hyrde eller Predickere som sine befalne Faar trolige faarestaar/ besynderlige vdi Ordet oc vdi Lerdommen/ den samme er dubbel ære verd.

Mand skal oc de falske Predickere fra de fromme Hyrder atskillye oc saaledis kende.

Huorledis mand skal kende de rette Pastorer oc falske Predickere.

Alle Kirckeherrer som icke predicke gudz ord/ de ere Vlffue / der som de end kaldis Kircke Herrer / Bisper eller Førster.

Ite & predicate Math: 16.

Huilcke

Viſionem mendacem Iere: 14.

Huilcke nu Predicke oc icke Gudz Ord / men deris egne Drømme / de ſamme ere oc Vlffue.

Attendite a falſis prophetis Math: 7
Loquimini nobis placentia Eſa: 30.
Iere: 6. 8.
Mich: 3.

Huilcke ſom Predicke Gudz Ord / oc icke til Gudz ære / men paa dem ſelff oc Paffuen deris Hoffuit / til at beſkerme deris optenckte Stat oc handel / de ſamme ere ſkadelige Vlffue oc komme vdi Faare klæder. Huilcke oc ſaa end Predicke / Lære oc vnderuiſe met Gudz Ord / oc icke de ſtore Hanſe ſom ilde oc vſkickelige Leffue ſtraffue / men lade dem vdi deris Tiranni opuoxe / det ere ſmigrende Vlffue / eller Folckenis forredere. &c.

Chriſtus cepit facere & docere Act: 1.

Huilcke icke øffue dem vdi de Gerninger ſom de Lære met Ordet / de ſamme ere icke gaffnlige vnder det Chriſtne Folck / de bryde faſt mere ned met deris Gerninger / end de opbygge met deris Lærdom.

Mar: 6.
3. Regum 21.

Huilcke ſom icke acte de Fattige men lade dem fortryckis oc beſuaris / de ere falſke Hyrder.

Reges gentium Lucæ 22.

Huilcke der bære Hyrdens Naffn / oc alligeuel føre oc regere Verdslig Regemente / de ere de aller verſte Vaarwlffue.

Habentes uictum & amictum &c.

Huilcke der ſancke Guld oc Pendinge ſammen at de kunde fylde Taſker / Kiſter oc Røcken / oc Predicke endelige derfaare at de kunde faa deris Føde / de ere Bugtienere oc Pendinge Predickere / Thi deris Predicken varer icke lenger end Lønen &c.

Docentes eos ſeruare omnia Math: 28.

Huilcke anderledis eller andet met denne Lærdom (end Gudz bekendelſe / kiærlighed oc tilbørlig Gudz fryct oc rædſle) iblant Menniſken plante / de ere falſke Hyrder &c.

Eſa: 43. 55.
Ezech: 4.

Summa / De ere alle falſke Predicanter / ſom viſe oc føre de fattige Chriſtne fra den eniſte Gud oc Skabere / ind paa andre Creatur oc affgangne Helgene &c.

Til det Fempte kommer Mickel her oc Munckene vdi Hu / oc opregner her naagle deris laſter / huilkis begyndelſe (ſom naagle Scribenter Scriffue) er denne.

Aff Munckenis førſte opkomme oc begyndelſe.

Den tid Gud tog en Jordklimp / ſom Moſes ſcriffuer / oc ſagde / Fiat / Da bleff it leffuendis Menniſke der vdaff /

Naagen

Naagen tid der effter/ville Dieffuelen oc bruge denne kaanst/ huilcken han haffde seet aff vor Herre oc Gud / Han tog en klemp Jord / oc han haffde glemt det Ord som Gud haffde sagt/ da vilde han dog til dem/ oc sagde / Pfuat / saa misgick hans Gerning oc der bleff en Munck vdaff / Oc der Dieffuelen saa dette lede Billede oc Syn / sagde han / Thi dig an alle dine dage/ huor ille haffuer ieg sted nu it Arbeyde/ Gack heden vdi al Verden/ Forfør oc bedrag Folck/ Land oc Stæder.

Oc der denne Broder haffde en kiortel behoff/ bar Dieffuelen hannem it heelt sticke graat klæde / oc skar der it Hul mit oppaa / oc hengde det samme saa heelt om hans Halss/ Denne Broder gick oc bar fremdelen aff dette klæde vnder sine Arme/ Bagdelen flagrede bag effter hannem /oc bleff hengendis huor han gick fram vdi gerde oc Tiørnebuske/ aff huilcket han haffde stor vmage/ Naagen tid der effter kom Dieffuelen igen til sit Creatur/ Da beklaget sig denne Broder haardelige at det klæde han haffde hengt om hans Halss giorde hannem saare stor vmage/ Saa tog Dieffuelen en Vidye oc giorde de hannem der met lige som met it Belte/ oc giorde hannem brede oplau/ oc store oc vide Ermer/ der vdaff kommer det end nu at Muncke bære slig knappede Belte / Oc kapperne ere saa store oc vide at ingen kan fylde dem.

Dieffuelen gør Muncken sin kappe.

Huorledis at Munckene ere komne til de knappede Belte.

Der nest giorde Dieffuelen hannem en Krantz/ Thi sligt it helligt Menniske sømmer icke at bære Haar som andet Ligfolck oc vhellige gøre. Endelige beklager sig denne Broder at det er hannem vmueligt at kunde Føde sig met Arbeyde/ thi hans kiortel er saa stor oc vfandig/ Da gaff Dieffuelen hannem sligt it Raad at han skulde gaa vdi Byer oc Stæder oc bede for Gudz skyld saaledis / Voss fattige Brødre giff it Brød for Gudz skyld / Oc at han skulde haffue at legge vdi/ huad han saa tilhobe tryglede/ Da tog Dieffuelen samme broders skiorte oc syde den samme effuen oc neden / oc skar saa it Hul mit paa samme Sack / oc giorde hannem en Madpose oc vandresæck der vdaff.

Merck huem først haffuer raget Muncken.

End

End dog at dette er skemtelige sagt / da er det dog sant/ at al deris begyndelse / Gerning oc Handel haffuer ingen grund vdi den hellige Scrifft / Men baade disse Naffn / met huilcke de lade dem neffne / som er Aandelige oc Muncke ere gantske vuisse. Thi Religiosus kaldis den som haffuer Gudz Aand/oc tien Gud vdi Aanden oc sandhed / Monachus kaldis en enlig Clusener som haffuer giffuit sig slet fra Verden/ oc acter sig dog at være den neste hoss Guderne / End dog at de paa det aller lengste ere fra den rette Gudz Tienste oc Andelige Leffnit / Men vdi alle Huss/ Gader oc Stræder ere de stedze nærværendis/ vanseet at de aff huer mand / saa ere foractede oc forbandede / At der som de naagen vforuarendis møde da acter mand dem at føre naagen besynderlig ond lycke oc farlighed met dem.

Munckenis begyndelse findis inted i den hellige Scrifft.

Religiosius kaldis den som haffuer gudz aand/ Monachus kaldis den som er enlig.

De skøtte icke heller at være ens met Christo Men at de indbyrdis ere slet atskilde oc alsom venist/De sette den største salighed vdi deris Regel oc deris begindere / Glæde sig at de kaldis Augustiner/ Benedictiner / Franciscaner / Dominicaner / Bernardiner / Jacobiter &c. Lige som det vaare faar ringe en ting at kaldis slet en Christen / De Bygge oc pucke saa hart oc fast paa deris Aarden / Regel / Ceremonier oc Menniskens tant / Saa at de lade dem tycke at en Hiemmel er icke naack til slig deris hellige Leffnits oc fortienstis verdskyld oc betaling &c.

Munckene ville icke indbyrdis være ens met Christo.

Komme icke heller vdi hu/ At Christus slig vnytte ting aldelis vil foracte / Oc sit eniste Bud som er kærlighed vdkreffuer oc siger/ Al plantelse som min Hiemmelske Fader icke haffue plantet skal opryckis oc bortkastis. Men da kommer den ene fram met en stor Fed oc opblæsder Bug fuld aff alle haande Fiske / huilcken han der da teer faar sin ypperste oc kaasteligste gode Gerning. Den Anden berømmer sig aff hundrede skepper fulde Psalmer oc murrede Tider. Den Tredye vil da vdøse mange faste Dage/ Vigilier oc Siæle Messer/ Somme met en stor Hob Gudz Tienste (som de kalder) Her fram

Munckenis vnytte Ross oc gerninger.

Math: 15.

komme

komme saa tunge oc suare at en stor Galleye eller den store Fortune dem neppelige skulde bortføre/ Men Christus vil gøre dette wnytte Roff slet til inted / Naar han siger til dem/ ieg kender eder inted/ Item Skalcke oc Skøger skulle faar eder indgaa vdi Gudz Rige etc.

Munckenis Nature oc anslag bescriffuis vdi Dygdernis Hukommelsis Bog met slig ord.

Denne Kappe pryder fuld vel min Bag/
Oc bær vnder henne en skalck (dog spag.
Oc mangen vnder sligt Skin oc Roff/
Besuiger at han mig giffuer sit Godz.
Paa deris yderste anammer ieg til mig/
Det de haffue afflet met falsk oc suig.
End dog at ieg ved huo det aff rætte/
Skulde haffue oc sig der met mætte.
Effter gunst ieg mangē raader met min læ(re
At vndfly de tinge som onde mon være.
De skiøne Quinder ieg gerne seer/
Naar ieg dem loacker mit hierte leer.
Jeg acter mere huad de verdslige for Regemente føre/
End effter min forplictelse rette gode Gerninger at gøre.
End dog mit løffte til Gud er giort/
Dog staar mit Sind vdi Verden stort.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Aben som kalledis Martin vilde ferdis op til Rom/ oc møtte Ræffuen paa Veyen/ oc tog hans Sag op met sig/ oc om naagle andre laster som brugis vdi Rom.

ABen som lod sig Martin kalde/
Vaar en Curtisan oc klog faar alle.
Han vaar aldelis rede oc vilde til Rom/

Naar lycken vender sig til nogen/da skal hand icke endelige forlade sig der paa/ Thi lycken er wstadig oc omskifftelig.

Men der han fornam at Mickel kom.
Oc vilde til Kongens Gaard gaa/
Han gick hannem emod oc sagde saa.
Frende haffuer men it gaat frit mod/
Han viste vel huor hans Sag stod.
Dog spurde han hannem at it sticke/
Ræffuen suarede ieg tror at al wlycke.
Er hoss mig nu i denne stund/
Jeg er atter forkærder mange lund.
Aff naagle lede Tyffue/huo de helst monne være/
Jeg tror at Kragen oc Kaninet dette fram bære.
Den ene siger at haffue mist sin Quinde/
Den anden helten sit øre oc samme sinde.
Maatte ieg men selff faar Kongen komme/
Det skulde disse baade fuld lidet fromme.

Verden frycter saare Paffuens Band/ Oc meen at hand er den helligste Mand/ end dog at hans Band oc store list/ Er lige som en skiden Brog for vist. Det ved vel selff den gode Mand/ Men den som sligt icke forstaa kand/ Hannem recker hand denne Brog at kysse fri/ oc styrcker saa Gæckens gæckeri.

Det meste mig kan skade fattig Mand/
Er at ieg finder vdi Paffuens Band.
Domproffuesten haffuer denne Sag mact/
Han er aff Kongen storlige act.
Den Sag faar huilcken ieg vdi Band kom/
Er at ieg raadde Isegrim min Om.
At løbe aff Claasteret der han vaar inde/
Som kaldis Esserom dragis mig til minde.
Han kærde faar mig vel mangen gang/
At hans Bug bleff offuermaadis suang.
Han sor oc en eed om sancte Pernille/
At han icke kunde leffue saa strenge oc stille.

Saa

Saa meget at faste met Læsninger slig/
Jeg halp hannem bort det angrer nu mig.
Han løner mig derfaare met al wære/
Hoss Kongen som er vor naadigste Herre.
Oc gør mig ont alt huor han kan/
Skulde ieg faare til Rom arme Mand.
Min Hustru oc Børn skulde det vel finde/
Met hunger oc tørst vel mange sinde.
Oc Isegrim gør dem hinder det ved ieg vel/
Met forfølgelse/ Had/trusel oc andet wskel.
Oc andre flere som mig ont vnde/
De gøre dem skaade alt huor de kunde.
Men vaare ieg fri aff dette Band/
Da haffde ieg it bedre mod paa stand.
Jeg maatte da friligere vdi gaat mag/
Tale faar mig vdi denne min Sag.
Martin sagde Mickel Frende forstaar dette saa/
Jeg vil nu strax til Rom opgaa.
Oc vil eder hielpe met skøne sticke/
Oc ingelunde lader eder saa vnder trycke.
Jeg er dog Bispens øffuerste klærck/
Oc forstaar mig vel paa dette verck.
Jeg vil samme Proffuest til Rom Etere/
Oc vil met alffuore mod hannem litigere.
Seer Frende/ac gøre eders Excusatie/
Oc føre eder met en Absolutie.
Alt vden hans tack vaare hand end vred/

Hand tager der-
faare Sølff oc
Guld i sin strud/
Oc bliffuer en
Herre oc Verd-
sens Gud.

Gode Venner
skalt du icke be-
drøffue min Ven
Du vedst icke
naar du dem be-
høffuer igen
Mange Chainer
ere til skalt du
forstaa/Som for-
unde Abel naa-
gen lycke at faa.

 Thi

Thi ieg vdi Rom al handel vel ved.
Huad ieg der skal handle/ gøre oc lade/
Min gode Ven Simon vil ieg met Raade.
Han er der mectig/ oc kan stor ting bedriffue/

Pendingen haffuer nu den største mact/ Raanst/ ære oc vished er slet foract Saare vnder ige mand nu om Pendinge tal/ Al ondskaff faar du for Pendi ze fal/ Som er Aager Mand, drav oc Forrederie/ det føle vel mange Land oc Rige.

Oc hielper dem gerne som meget kunde giffue.
Her skalckefund er der oc en veldig Herre/
Oc Doctor Tagtil met hans anhengere flere.
Her vendekaabe met hans Frende Løsefund/
Disse ere alle mine venner til grund.
Jeg haffuer oc Pendinge did faar mig send/
Met dem bliffuer ieg end bedre bekend.
Ja skarn/ mand tal meget om Citere/
Det er icke vden Pendinge de begere.
Alt vaare denne Sag end saa falsk oc krum/
Met Pendinge vil ieg hende dog købe om.
Huo Pendinge haffuer kommer snart til naade/
Huo dem icke haffuer han føris vdi vaade.
Seer Frende den Sag faar huilcken i ere vdi band

Den som loffuer gaar oc holder det samme/ Dubbel løn ber hannem derfaare at quamme.

Anammer ieg her til mig vdi min haand.
Jeg giffuer eder den quit alt paa min ære/
I huor mangfoldig oc stor hun naagen tid kand (være.
Gaar nu frit til Hoffuit Frende kær/
Fru Obenardze min Hustru finde i der.
Kongen vaar naadigste Herre elsker hende/
Drotningen desligest det skulle i finde.
Thi hun er forstandig oc viss offuermaade/
Taler strax met hende det vil ieg raade.

Hun

Hun gør gerne for Venner huad hun kand/
Det skulle i saa befinde paa min sand.
Mangen haffuer vel Ræt men Vinder dog icke/
Faar han icke hielp met naagle listige sticke.
Hun haffuer tuende Søstre hoss sig smucke oc sto-
Oc trende mine Sønner tiener Kongen til bore.(re
Der ere aff eders Slæct mange hoss hende/
Aff huilcke i bistand/hielp oc trøst finde.
Men kan eder da ingen Ræt vederfare/
Da bier icke lenge men værer snare.
Oc lader mig det strax faa at vide/
Alle de i det land Bo oc side.
Være sig Konge/Frue/Suend eller Mand/
Jeg kommer dem alle vdi Paffuens Band.
Oc sende dem it Interdict grumt oc suar/
At man ey skal lønlige eller obenbar.
Siunge/Begraffue/eller nagle Børn Døbe lade
For trøster eder her til Frende i alle maade.
Paffuen er en gammel/siug oc skrøbelig Mand/
Saa at han ingen ting mere/dirt acte kand.
Thi skøder man inted stort om hans befal/
Men hans Gaard Regerer en veldig Cardinal.
Han kaldis Aldrimæt aff alle Mand/
Huad han kan faa det tager hand.
Jeg kender en Quinde hoss Campeflor/
Til hende haffuer han kærlighed stor.
It Breff ieg hannem met hende vil sende/

Trende ting fremme rætten / Gaffue/ gunst oc Mact / oc disse try kant du met pendinge bekomme.

Paffuedømmet er fult aff laster det ved huer mand/Saa at det ingen til fulde beskriffue kand/met huilcket al Verden er forført oc skent/ Oc Christi Pine til sin Gerighed vent. Paffuen haffuer oc bruget list oc snild / Oc al ting vent paa Gerigheds vild.

Han haffuer man e Stæle til Helffuede ſint / ſom hand met ſine Affladz Breff haffuer forvent.

Hun ſkal vel ſnart mine ærinde ende.
Thi huad hun vil det ſkeer paa ſtand/
Hanſſ Scriffuere haffuer ieg alt til min haand.
Han kaldis Johannis Partie der vdi Gaare/
Effter Guld oc Pendinge ſnapper han vel ſaare.
Hør nøye til er hans beſte Kompan/
Han er vdi Paffuens Gaard en Cortiſan.
Slibe oc vende kaldis deris Notarius/
Vdi baade Rætte en lerder Bachalaurius.
Bliffuer han der vdi Gaarden it Aars friſt/
Da bliffuer han Meſtere vdi practicken viſt.

En Dommere ſom tager Gaffuer er icke fri/Oc at anamme Skenckger forrederi.

Huo gaffuen elſker ſom er ſagt/ Hand kommer i fare oc bliffuer foract.

Munera/Moneta oc Denarius/
De ere Dommere vdi ſamme Huſſ.
Huilcke diſſe Rætten til ſige der/
Det bliffuer vel ſagt baade hiſſet oc her.
Saaledis brugis der liſtighed i ſamme gaar/
Aff huilcket icke Paffuen ved it haar.

Synden ret ingen tilgiffue kan Vden eniſte Gud

Slige maa ieg alt elſke oc haffue kær/
Thi vdi gennem dem forladis Synderne der.
De løſe oc aff Band ſkulle i forſtaa/
Her maa i Frende viſt driſte eder paa.
Kongen ved oc vel ſelff her om/
At ieg vil tage eders Sag til Rom.
Han ved fuld vel at ieg kan vnderſette/
Jeg vil ingelunde lade eder forwrette.
Dette maa alt Kongen betencke paa min ſand/
At mangen erlig Viiſſ oc fornufftig Mand.

alt paa min ſand

Findis

Findis iblant Abens oc Ræffuens Slæct oc Byr/
Som hannem viselige raade naar Raadet er dyr.
Dette skal eder oc icke lidet fromme/
Trøster eder her met naar i fram komme.
Mickel sagde/haffuer tack faar denne trøst/
Jeg vil det betencke bliffuer ieg forløst.
Met denne Tale da skildis de baade/
Mickel gick vden leyde dog i stor vaade.
Met Greffuingen ræt til Kongens gaar/
Vdi huilcken han ilde kommen vaar.

Det er sømeligt at den ene Ven beuiss den anden en god vilge oc Kierlighed.

Vdi dette Capitel merck Sin Lærdomme.

Først bescriffuer her Poeten vdi dette Capitel huorledis at Mickel met sin ven Aben som møtte hannem der han vilde gaa til Kongens Gaard sig beraadslar / oc kærer faar hannem sin modgang / sorg oc nød / faar huilcket Aben hannem trøster / desligest hielp oc bistand loffuer oc tilsiger / Aff huilcket man skal lære / at trofaste venner helse huer anden venlige oc vdi deris anliggende nød oc Sag skulle beraade sig met huer anden / Oc naar de vforuarendis møde hin anden (som Mickel oc Aben gøre her) da skulle de sig icke forfærde eller forskræcke faar huer anden / de skulle sig icke heller vdi naagen maade lade mercke at ville betecke eller fortige naagen deris Sag oc leylighed.

Den er en Viiss oc forstandig Mand/
Som venskaff oc Venner vel holde kand.

Ydermere siger Aben her huorledis oc vdi gennem huad Middel han vil gøre hannem bistand/ besynderlige vdi Rom der som han haffuer mange gode Venner / Oc Neffner først den ene som heder Simon /det er det Aandelige Aager/ Oc denne Bogs Mestere vil endelige her met / Alle Romanisters oc

Curtisaners bedrageri oc list/ oc Paffuernis Practicke oc store ondskaff met alle deris anhængere obenbare/ tilkende giffue oc straffe. Nu er Simonia det Aager/ huilcket man met Aandeligt Godz oc Forleninger handler oc bedriffuer/ End dog at Paffuen oc andre som kaldis Aandelige denne Simonia høylige met deris Ord fordømme / oc bruge henne dog selffue saa saare mangfoldige met deris Gerninger / at vdi Rom oc vdi alle Stict er inted almindeligere / oc bliffuer vdi Rom saa obenbare bruget / At Paffuen haffuer vnt oc tilladet at Folckerne mue handle met samme Aandelige Len oc Forleninger/ som met anden Kiøbmandskaff / oc haffuer vnt dem at være de neste i købbet naar naaget er tilfangs / Oc dette samme er forskreckeligt at høre/ men er dog vist oc sant.

Huad Simonia kaldis oc er.

Derfaare siger Vlrick fan Hytten Ridder oc Poeta vdi den Romske trefoldighed/ At vdi Rom ere tre merckelige Borgere/ som kaldis Simon/ Judas oc det Folck aff Gomorra.

Trende merckelige Borgere vdi Rom.

De Rige vdi Rom æde trende haande Rætter / de Fattigis Sued/ Godz som er vundet met Aager oc falskhed/ oc det Christne Folcks Roff.

Romske Rætter.

Item Trende slags øffuerste ere vdi Rom/ Aagerkarle/ Curtisaner oc Horeiagere.

De øffuerste vdi Rom.

Met trende Kiøbmandskaff handler man vdi Rom/ met Christi Fortienste/ Aaandelige Förleninger / oc almindelige Quindfolck.

Det Romske Kiøbmandskaff.

Item trende merckelige Doctores ere vdi Rom / Doctor Tagtil/ Doctor vende kaabe/ oc Doctor vdengrund &c.

Trende Doctores vdi Rom.

Ydermere siger Aben aff Pendingens store mact / Oc at mand der met vdi Rom oc alle vegne kan faa oc bekomme/ Ræt/ Naade/ gunst oc huad man begerer / Pendinge styrcke Troen/ gøre Venner/ Friborne/ Viisse oc velskickede / Her om Tal Suitzeren saaledis.

Pendingens Mact oc Verdighed.

Suitzeren.

Det er nu saa huo ret acter paa/
Vdi Verden saare genge/

Den gantske Verden er fuld aff ondskaff.

Fuld

Fuld hinderlist er Verden vist.
Paa Dygd da acter hun ringe.
Haffde ieg meget Guld / mange vaare mig
Oc bliffue framdragen paa Jorde/ (huld
Alle haffue deris løst vdi Pendingens trøst
Huor kand det verre vorde.

Icke at være Rig/ huer klager nu sig/
Godz Godz er al deris Handel/
Huor man kan faa fat/ baade dag oc Nat.
Effter Pendinge staar al deris vandel.
Vaare wi men Rige robe alle vgudelige/
Effter Rigdom monne oss lengte/
Ingen ro haffuer man faar Pendinge paa min sand.
Huo vil naaget verre vente.
Mand løber oc stryger/ man Rider oc Fyger/
Effter Pendinge staar al deris sinde/
Vdi Regn oc Sne paa Land oc Sø.
Huor man kan Pendinge vinde.
De lade ey aff før i deris Graff/
Godz Godz da robe de alle/
Vdi al deris nød er Pendinge deris Gud.
Huor kan sligt Gud befalde.

Til det Fierde/ En viss oc forstandig Mand skal gøre sin Ven trøst/ hielp oc bistand / Som Aben her loffuer oc tilsiger Ræffuen. Thi det kaldis Venner som huer anden ere hielpsome oc Tro / oc hues kærlighed faar ingen haande aarsage bliffuer atskild ind til deris Døde dag / Thi der er ingen glædeligere ting vdi Verden end erlige oc tro Stalbrødris Venskaff/ Oc er inted sørgeligere end at miste it ærligt oc trofast venskaff. Vdi slig maade offueruiser oc forskicker Aben Mickel til sin Hustru/ huilcken hannem vdi Kongens Gaard skal være bistandig/ hielpe oc trøste. Thi huo som helst der skal gaa til Rætte / hannem gørs trende ting behoff / Pendinge/ De rette venner hielpe vdi nød oc trang.

 For-

Try ting fremme Rætten.

Forscrifft oc Løgn / J lige maade fremme oc Try Ting alle Sager/som er Gaffue/gunst oc Mact/Oc det alsammen maa alt driffuis/forhandlis oc aff sted kommis met Pendinge.

Til det Fempte/Obenbarer Aben her Paffuens/Cardinalernis oc Officialernis vdi Rom Suig/Bedrageri oc Falskhed/ huilcket oc saa mangfoldelige brugis at det staar icke vel til at bescriffue. Men Vlrick fan Hytten vdi den Romske trefoldighed tal her om saaledis. Try ting ere forbandede vdi Rom / Armod / den første Kirckis Skick oc Regemente / oc sandhedz rette bekendelse. Try ting ere vdi Rom i stor foractelse / Armod / Gudz Fryct oc Retferdighed. Try ting forheffue oc framsette huer vdi Rom / Pendinge / dristighed oc vbluhed. Try ting ere offuerflødige vdi Rom / Horer/ Prester oc Scriffuere.

Romanisternis Brug oc falskhed.

Try ting foractes i Rom.

Try ting ere offuerflødige vdi Rom.

Try Ting begeris almindelige vdi Rom.

Try Ting begeris almindelige vdi Rom/ stackede Messer/gamle Pendinge oc it velløstigt Leffnit.

Vdi gennem Try Ting haffuer Rom kommet alting vnder sig/met Vold/Bedrageri oc falsk Hellighed. Try Ting tro saare faa Mennifke vdi Rom / Siælsens vdødelighed/ Helligens samfund oc helffuedis Pine.

Sancte Peder er slet dreffuen bort/
Oc er komen igen at samme Port.
Vdi Rom den Kætter Simon/
Som alting haffuer i sin haand.
Spaatter oc skempter desligest oc saa/
Met den sande Gud oc Herre Christo.
Der findis ey heller naagen By/
Ringere tro en der er vdi.
Rom meen ieg som wi kende alle/
Oc it Hoffuit offuer alle Kircker kalde.
Mand skulde den Simon met rette Hudstruge/
Oc Sancte Peders Skick igen der bruge.

Huad Notarius bemercker oc huad hans Embede er.

Til det Siette kommer oc Aben her vdi hu de Notarij som ere vdi Rom. Notarius er en obenbare oc almindelig

Scriff-

Scriffuere/huilcken ſom betros/At hvad ſom forhandlis troſlige ſkal Beſcriffue/oc ſamme Handel vdi en ſkickelig Form oc Inſtrument forfatte/ ſom hannem aff baade Parte bliffuer betrod oc befalet. Men der ſom han met gifft oc gaffuer bliffſuer forførd/Saa at han ſamme Contract/ den ene Part til vilge oc tienſte/ oc den anden til ſkade oc forderffue (ſom tit ſkeer) forfalſker/forderffuer eller forandrer/da kan han tilbørſlige ſkeldis/ Oc kan da ſigis om hannem/ Slibe oc vende et Notarius.

Thi ſaadanne kunde almindelig Slibe oc vende/
Oc haffue ſaa legen vdi baade hende.

Til det Siuende ſiger Aben at vdi Rom ere tuende farſlige Dommere faar haanden/ ſom ere Pendinge oc Gaffue/ huilcke ſige Dom oc Ræt vdaff oc ere alle vegne veldige in Conſiſtorijs at tradze Rætten / Thi huilcken rundelige oc mildelige giffuer for ſnart Ræt. Om ſligt bær vidneſbyrd en Bog ſom kaldis Leyen Spegel met ſlig ord.

Tuende farlige Dommere vdi Rom ſom ere Moneta oc Denarius.

Dog er en miſbrug vdi Verden diſſ ver/
At mand faar Viiſdom haffuer Pendinge kær.
Aleniſte ſettis i Raad ſlig en Mand/
Som rig er oc naaget ondbære kand.
Om end den Arme i all Retferdighed/
Raader det beſte alt vid hans ſorne Eed.
Man acter der fuld lidet oppaa/
Hans Raad maa alt til bage ſtaa.
Herfaare vretuiſhed heffuis høyt aap/
Gud vil ſligt ſtraffe paa Siæl oc kraap.
Thi ſeer man mangen ſtedz Politi oc Skick/
Som icke haffuer dirt Viiſ hed met ſick.
Oc falde ſnart vdi nød/ſørg oc Ve/
Som wi paa mange veldige Stæder mon ſee.
Naar ſligt da ingen god framgang haffue kand/
Da giffuis ſtrax ſkyld den menige Mand.
De Rige finde vel deris vndſkylding her til/
At de inted haffue volt til ſamme Spil.

Prouerb: 28.

Saa maa alt de Fattige haffue skyld oc skade/
De Rige gaa aff met al fordeel oc baade.
De Fattige føris vdi sørg oc vaade/
Men de Rige komme vel snart til naade.

Til det Ottende skal her endelige forstaais at vdi Dom oc Ræt bliffuer tit oc offte Personernis store Slect oc Frendskaff anseet oc fryctede/ desligest oc Dømt til vilge/ Som Aben siger her/ At Kongen vorde alt at anse Ræffuens store Slæct oc tilhengende Venner / Oc icke saa besuare hannem eller slet forderffue. Aff slig Partÿske Dommere siger Doctor Sebastianus Brant saaledis.

Stor Slæt oc Frendskaff anses tit oc offte vdi Dom oc Ræt

Sebastianus Brant.

Ræt dom staar en viiss Mand væl/
En Dommere ingen kende skal.
Susannes Dommere end mange mon vare/
Naar Raad oc Ræt (som Blinde lade fare)
Alle Sager oc driffue slet Mact oc Vold/
Da er retferdighed gantske frøssen oc kold.
Disse Suerd ere Rustige baade tillige/
Ville icke aff ballen rettelige vige.
Oc icke mere skerre huor det er nød/
Men Retuished er der baade blind oc død.
Al ting haffuer Pendingen sig vnderkast/
Huo den men haffuer han brammer fast.
Oc for vel Befaling huor han vil/
Huer vocte sig selff oc see vel til.
Det er saare almindeligt som wi mon see/
Der findis nu Stæder flere end tre.
Vdi huilcke man haandsmørelse anammer/
Oc gøre det tit som sig ilde sømer.
Pendinge/ Affuind/ Venskaff/ Mact oc Gunst/
Sønderbryde Rætten/ Breff/ Segel oc kunst.

En Dommere skal naar hand dømer ingen kende men dømme retferdelige.

Ende paa den Anden Mickel Ræffs Bog/
som oc kaldis Reynicke Foss.

Argumentum oc den Tredye Bogis Indeholdelſe.

HVi denne Tredie Bog bliffuer Ræffuens (den anden) genkommelſe vdi Kongens Gaard/ Deſligeſt hans kloge/ liſtige dog falſke vndſkylding/ huilcken han mod alle framſette Kæremaal offuer hannem vdi alle hans veddepartis nærværelſe framſetter/ ſaare lyſtelige oc ſmuckt beſcreffuit. Saa at Kongen/ formedelſt Ræffuens meſterlige framſet/ ſmiglende/ ſøde/ vel ſlibede ord oc tale/ oc formedelſt hanſſ troſkaff/ redelighed oc loffue/ ſom han Kongen/ deſligeſt hans Fader ſtedze trolige haff de holdet oc beviſt. Item vdaff Abindens forbøn. Thi hun aff ſin kaanſt/ viiſhed oc ſtore forſtand hannem høylige loffuer oc priſer/ bliffuer Kongen atter beueget at tage hannem til naade igen/ Aff huilcket hans veddeparte oc anklagere ſaare forfærdis oc bedrøffuedis/ lade falde deris begynte kæremaal oc vige ſlæt aff Gaarden/ Men Ulffuen elſter Ræffuen til kamp/ huilcket Ræffuen villige anammede ⁊

Her vdaff ſkal førſt læris/ At en Konge/ Førſte oc Herre vdi gennem trende ſtycke bliffuer ført fra ſandhed oc retferdighed. Førſt naar han befinder ſine vnderdane oc egne Tienere at være ſkyldige vdi naagen miſgerning/ oc dem icke alffuerlige ſtraffer. Til det Andet/ Naar han anſeer oc frycter dens (ſom haffuer forſeet ſig) ſtore Slæct/ mectige anhengere oc fryndſkaff/ deſligeſt Rigdom/ Guld oc Pendinge/ Det Tredie naar han betror de løgnactige Spitzhatte oc øyentienere/ huilcke dog ſelff ere bedrøctede oc intet due. Faar ſlige ſtycke

ſkal

skal sig en from Potentat vindskybelige vocte oc beuare/ Oc da kan han lyckſalige oc vel Regere. D. Sebaſtianus Brant ſiger.

Sebaſtianus Brant.

Ve ve det Land ſom offuer ſig har/
En Herre der igen i Barndom gaar.
Hues Raad ſig oc gerne aarle ville Mætte
Oc acte icke huad viſhed haffuer at ſette
Ve de Retuiſe oc ve end mere/
Naar ſlig Herrer ſkulle offuer dem Regere
It gantſke Land haffuer deſſ glæde oc ære
Naar en Retferdig oc viſſ bliffuer deris Herre.
Men huor en Gæckuren faar Regement/
Der bliffuer mange met hannem foruent.
En gør icke Ret/ den anden Dømer til bage/
Somme effter Venſkaff lade gaa alle Sage.
Slige vel faar it ſticke Brød/
Lade ſandhed oc retuiſhed lide nød.

Det Første Capitel vdi den Tredie Bog.

Huorledis at Ræffuen oc Greffuingen komme vdi Kongens Gaard/ Oc huorledis Ræffuen talede ſine Ord/ oc giorde ſin vndſkylding faar Kongen.

Fridanck.
Hvo retteli ge acter ſin egen Sag Hand lader vel en anden gaa i mag.

Ræffuen kom atter i Kongens Gaard/
Vdi huilcken han hart bekærder vaar
Mange ſom hannē icke vnte det gode
Men effter hans Liff oc Leffnit ſtode.
Dem ſaa han der oc huor huer ſtod/
Han fick vel halt it tuilafftigt mod.

Dog

Dog giorde han sig selff Lœtsindig oc blid/
Oc gick fram om alle Herrer samme tid.
Hoss hannem Greffuingen hans Frende mon gaa
Saare ydmygelig ginge de faar Kongen at staa.
Greffuingen sagde/ Frende vœrer nu ingelund/
Formeget blue i denne stund.
Den blue oc rœdde er lycken dyr/
Men den dristige hielper gaat euentyr.
Efftær huilcket mangen leder dag oc nat/
Ræffuen sagde/ Frende i sige sat.
Jeg tacker eder Frende faar denne trøst/
Oc betencker det igen bliffuer ieg forløst.

Oc huo sig selff ret kende kan/ Han maa vel kaldis en viser Mand.

Beslite dig fast vdi onde stick e/ Da faar du vel fuld god en lycke Oc bliffuer affholden det maat du vide/ Oc kommer vel snart nærmer Ilden at side.

Han

Han ſaa ſig om thi han ſtod i fare/
Oc ſaa ſine Frender en veldig ſkare.
Blant dem vaar mange hannem ille vilde/
Det kunde han vel fortiene baade aarle oc ſilde.
Ja hoſſ Aadere/ Beſſuere ſtore oc ſmaa/
Monne han tit ſin ræſſue Art begaa.
Der vaare dog mange hannem vnte val/
De han oc ſaa vdi Kongens Sal.

Sirach.
Gode Ord forlige wenighed/ oc ere Venſkabens begyndelſe.

Ræſſuen neyede dybt/ ſom han vel kunde/
Faar Kongen ſin Herre i ſamme ſtunde.
Oc ſagde/ Gud ſom haffuer oc ved alting/
Beuare min Naadigſte Herre oc Konning.
Oc min Naadigſte Frue Drotningen ſaa vel/
Oc vnde dem at forſtaa baade Ræt oc Skel.
At kunde vel vide huo ſom haffde Ræt/
Thi mangen er ſaa met tredſkhed beſæt.

Fridanck.
En falſk Mand ſin Raabe oc Herte/ Effter været ſtedze vel kand ſette.

Ja mange bære vduortis Skin oc Lære/
Faſt anderledis end de induortis ere.
Vilde Gud at det matte ſaa tilgaa/
At huer for ſit Hoffuit maatte ſtaa.
Screffuit/ oc Kongen kunde Læſe obenbare/
Da ſkulde i vdi ſandhed vel forfare.

Huo ſig ſelff ſtedze vil Roſe oc Priſe/ Hans Roſſ gelder lidet iblant de viſe.

Huor tienſtactig ieg haffuer været eders naade/
Jeg er dog miſtenckter vdi alle maade.
Aff mange ſom mig hoſſ eders naade forføre/
Oc ville mig Fattige gerne ſkade gøre.
Oc komme mig aff eders gunſt oc naade/

Vden

Vden al forskylding i naagen maade.
Men Herre ieg ved i ere klog aff Forstand/
J lade eder icke forføre aff huer Mand.
Saa at i den rette Ræt skulle emod staa/
Icke giorde heller eders Fader naagen tid saa.

J dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Først Læris aff dette Capitel At en trofast Ven skal den anden vdi sin nød oc trang være trøstig/ bistandig oc behielpelig / som Greffuingen Ræffuen her bistaar / hielper oc trøster. Den ene Ven skal icke heller mere begere aff den anden/ end at han holder hannem Venskaff/tro oc loffue / obenbare hannem sit trofaste Hierte oc elske hannem lige som sig selff/ Oc sligt skal icke ske faar naagen fordeel/gunst eller gaffue/ Desligest skal oc en forstandig Mand sin gode Vens Raad icke foracte naar det kommer aff god / fast loffue oc ret trofasthed.

Venner skulle staa huer anden bi vdi nød oc fare.

Til det Andet skal dette oc paa actis/der som Greffuingen siger/ Lycken hielper den dristige/ Derfaare skulde Ræffuen icke forfærdis. Thi naar som helst en er dristig / køn / vforfæret oc vblu / oc taar men begynde en ting / vaare det end vtilbørligt oc straffeligt / Da slar lycken strax til/ Saa at han der vdaff kommer til stor ting / Saa at han bliffuer affholden aff mange. Saa giorde Julius Keysere den tid han satte sig op mod al Lou Skel oc Ræt / imod Pompeum / oc naagle hans venner straffede hannem derfaare oc sagde / at han icke saa skulde handle mod Skel oc Ræt. Dem suarede han oc sagde/huilcken sterckist er oc vinder Marcken/den samme haffuer vundit Rætten. Men lige som slig onde oc vgudelige foracte Gud /oc skøtte huercken ræt eller vræt/ Lige saa foracter Gud dem igen. Denne Julius bleff siden ihiel

Lycken hielper den dristige.

Aude aliquid breuibus.

Gud hielpe den sterckeste.

Kungen / thi slig deris styrcke skal paa det siste bliffue til intet ihuor lenge det varer.

Julius gjorde et stort oprør oc plystrede Rom.

Julius Cesar handlede mod Raadet oc haffde en ond Sag / thi han vaar en oprørisk Mand / drog met Mact oc Vold vdi Rom / och Roffuede deris Dresel / Oc der kom en vng Mand oc vilde straffe oc vnderuise hannem / huilcket han foractede oc sagde / Tig du vnge Mand / her gelder ingen disputering / Gud hielpe den sterckiste. Oc der han haffde forsamlet sit Folck oc vilde indtage Rom / sagde han / Det maa eventyris / Jo lenger wi forhale / i senere faa wi ende paa Sagen. Denne Julius Cesar brugede stedze dette Spraack / Naar man vil handle mod Gud oc Verden / da maa mand det vel gøre paa det man kan komme til Høyt oc veldigt Regemente / men vdi alle andre sticke skal man tilbørlige frycte Gud oc være ydmig oc from.

Tace Adolescens, Ius est in armis.

Tolle moras semper nocuit differre paratis.

Keyser Julij Sprock.

Til det Tredie skal her merckis / at Ræffuen mesterlige betecker her sin wgerning oc onde Handel / oc begynder sin Tale faar Kongen / som den slet ingen skyld haffde / oc al mistencke vender han fra sig (saa meget mueligt er) til de andre / Som disse verslige Mennniske almindelige gøre / Jngen vil haffue skyld / men vende oc skiude det ind paa andre. Til met haffuer denne nærværendis tid sig saa gantske omuent fra det gode til det onde / At Retuished bliffuer fortryckt oc wretuished forheffuis oc styrckis / Kunst oc Viisdom bliffuer hemmelig / Daarskaff oc hendis brug saare obenbare. Den nestis kierlighed beteckis oc skiulis / Affuind oc Vrede obenbaris / Regemente oc Befalning tagis fra den retuise / oc antuordis den onde oc wretuise / Falskhed Vaager oc sandhed soffuer / Løgnis Træ bær Fruct / oc Sandhedz Træ foruisnis / Ondskaffs Veye ere klare oc vel oprydde / men Retferdighedz Veye ere Mørcke oc gengrode / den Gerigis Mund er oplat at opsluge huad han finder / Men den goduillige er plat oc aldelis forlat / De onde bliffue forhøyede op til Hiemmelen / oc de gode plat

Jngen vil haffue skyld.

Denne verdzens brug oc handel aff de gamle vise bescreffuit.

vndertryckte/ Førsten vender sig fra miskundz Stoel oc Sæde/ til vredens oc ondskaffs sæde/ Oc den gantske Verden er vent til vretuished / saa sigendis / Jeg haffuer skiult de gode ting oc de onde haffuer ieg obenbarit ꝛc. Verden.

Det II. Capitel vdi den Tredie Bog.

Huorledis at det røctedis at Ræffuen vaar kommen vdi Kongens Gaard/ oc huorledis han vndskylder al sin suig oc ondskaff/ besynderlig aff Kragen oc Kaninet.

DEr alle fornumme at Ræffuen monne kom̃e
Vdi Kongens Gaard det vndrede vel som̃e
Det vaar oc faar sant it vndeligt spil/
Huer trengde sig fram oc vilde see til.
At de maatte høre hans smigrende framsæt/
Oc om han suarede sine vederparte ræt.
Kongen sagde/ Mickel du falske oc lede tiu/
Dine løse ord hielpe dig icke nu.
Du haffuer sligt bruget vel mange sinde/
Ocført løgn faar mig baade vde oc inde.
Met din løse oc tredske Tale saare behende/
Men det skal nu faa met dig en ende.
Est du mig tro det synis vel paa/
Kragen oc Kaninet desligest oc saa.
Haffde ieg ingen anden Sag til dig end denne/
Som ieg obenbare giffuer her tilkende.
Det vaare vel nock mellem dig oc mig/

Den alle Mand met skrymteri kand recke / oc de veldigis negle met smiger stecke/ Oc kand saa tale det alle gerne høre/ Den skal megen smiger oc Løgn framføre.

Daglige obenbaris nu dit falſk oc ſuig.
Du eſt en Skalck vdi ſkind oc kraap/
Alt ſuig oc liſt det tencker du aap.
Det ſkal met dig ſnart en ende faa/
Jeg vil icke mundhuggis ſkalt du forſtaa.
Ræffuen tenckte/ huor vil dette til gaa/
Kunde ieg nu mit gode Slaat naa.
Der vaare faſt bedre end her er nu/
Han ſkalff oc beffuede den lede tiu.
It behendigt Raad monne mig nu tiene/
Jeg maa her igennem/ ieg ſtaar her ene.
Han ſagde/ Naadigſte Herre oc Konge mild/

Om ieg end haffde til Døden ſkyld.
Som i mene effter eders gode tycke/
I haffue dog icke forſtaait denne Sag til pricke.
Derfaare beder ieg at i ville mig høre/
Jeg haffuer eder tit oc offte vel førre.
Raadt det beſte baade lønlig oc obenbare/
Oc bleffuit hoſſ eder naar i vaare i fare.
Naar andre flyde oc lode eder vdi nød/
Som nu ſaa ſtunde alt effter min død.
Oc føre ont mellem eders naade oc mig/
I min frauærelſe/ da gøre de ſlig.
For vden all forſkylding i alle maade/
Oc gøre mig vgunſt hoſſ eders naade.
Naadigſte Konge oc i gode Herrer oc ſaa/
Mine ſuar lader eder til hierte gaa.
Findis min brøde ſaa ſtor da/
Saa kand eders naade lade Rætten gaa.
Oc er mig inted bedre/ findis ſkylden hoſſ mig/
End være her vdinden aldelis taalmodig.
Jeg haffuer vel tit holdet Vect offuer eders naade
Det kommer mig dog nu fuld lidet til baade.
Naar i vaare i fare til Landz eller Vand/
Jaa tror det viſt alt paa min ſand.
Haffde ieg viſt naaget encten lit eller ſtort/
At haffue mig forſeet eller miſgiort.
Jeg haffde icke ſaa veluillige kommet faar eders (naade/
Oc blant mine vuenner vdi ſlig maade.

Den bygger forſant paa løſer iſſ/ Som ſig ſelff acter retferdig oc Viſſ/ Som iætter oc loffuer ſtort met ſin Mund/ Slig ord gaa mange af paa it pund.

Taalmodighed vdi nød den ſkal mand priſe/ Thi taallig at være lære voſſ de viſe/ Vil græmelſens Suerd dig dræbe til døde/ Da ſkalt du det met taalmodighed møde.

Ney icke faar dette hele Slaat/
Vaare det end fult aff Guld it gaat.
Thi ieg vaar i Malepartus i god foruaring/
Oc tenckte slet paa ingen ting.
Jeg ved oc plat ingen Sag paa mig/
Thi gick ieg met min Frende velwillig.
Men der ieg stod faar min Port oc saa/
At Greffuingen min Frende vilde til mig gaa.
Oc sagde Frende i skulle til Kongen met mig/
Samme tid haffde ieg samtyckt vissselig.
At ville til Rom oc lat mig Absoluere/
Aff det suare Band ieg mon i være.
Martin min Frende lod ieg denne Sag forstaa/
Hand loffuede mig paa sin Christelig tro.
Oc sagde/ han vilde til Rom/ faar mig/
Oc tage al min Sag paa sig.
Han raadde mig strax til eders naade at gaa/
Oc han vilde mig vdi Rom lade aff Band slaa.
Martin gaff mig dette gode Raad/
Thi han vaar Bispens Aduocat.
Forunden Grund vdi Aarene Ni/
Met denne tale atskildis wi.
Nu er ieg kommen til eders naade/
Oc er saare beferder offuer maade.
Aff Kaninet den øglere saa faa det skam/
Her er nu Mickel/ komme sig nu fram.
Oc giffue mig Sag her obenbare/

Aduocater kunde tale det alle gerne høre/ Baade kaald oc varm kunde de deris Aande gøre/ De bruge falske glosser i louen aarle oc silde/ Der met de den rette Rat formide.

Jeg

Jeg ved hans Sager ere icke saa klare.
Som naagle i min frauærelse saare Blæse/
Oc lade deris falske Breff offuer mig Læse.
Effter tiltal oc gensuar skal dømmis met flit/
Jeg haffuer disse tuende skalcke giort gaat altid.
Kaninet oc Kragen mon ieg her mene/
J gaar Morgis aarle kom Kaninet ene.
Ret faar mit Slaat alt som ieg stod/
Oc hilsede mig met it gladeligt mod.
Mine tider haffde ieg først begynt at læse/
Han sagde sig at ville til eders naade reyse.
Jeg sagde gack heden vdi Herrens Fred/
Han kærde sig at være hungrig oc tret.
Jeg spurde om han vilde haffue en paabit/
Hand sagde Ja kære giffuer mig lit.
Jeg lod framsette det ieg haffde nær/
Oc gaff hannem gode vel mode Kirsebær.
Der gaat fersk Smør laa oppaa/
Oc dette skede alt om en oensda.
Paa huilcken dag ieg inted kød maa æde/
Men ieg lod hannem Gud oc nock til rede.
Smør Brød oc fersk Fisk vel god/
Min yngste Søn faar Bordet stod.
Oc vilde gemme leffningerne der/
Thi vnge Børn haffue Maden kær.
Som han tog til Dugen samme stund/
Kaninet slo hannem ret paa sin Mund.

Huo venlige hilser nogen Mand oc hannem dog sit ont and. Hand monne sin Siæl til Helffuede sende / Oc Lucifer tager alt vist mod hende.

Det er en Daare vdi sit kød oc blod / Som dem arme foruretter oc gør emod.

At blodet rand offuer hans Hage oc kind/
Det saa min anden Søn Reynardin.
Han bleff fortørnet oc slo igen/
Kaninet vid sit øye oc vaar ey sen.
Oc spranck saa til alt met en fart/
Oc greb Kaninet vid sin strube hart.
Haffde ieg icke kommet saa snart der til/
Da haffde de spillet her Niters spil.
Met samme Kanin det maa ieg bestaa/
Jeg løb til oc vilde mine Børn slaa.
Men fick han naaget det beholder hand/
Hui stickede han sig saa den galne Mand.
Hannem haffde vel burt mere aff samme gilde/
Men ieg vilde hannem den tid inted ille.
De haffde hannem oc affliffuit visselig/
Haffde han icke faait hielp aff mig.
Dette er nu min Løn som i maa høre/
Han siger at ieg haffuer opæt hans øre.
Han vilde gerne haffue it øre Breff/
Om den erlige gerning han der bedreff.
Seer Herre Konge oc naadigste Herre/
Nu kommer oc Kragen alt met sin kære.
Oc siger at hans Hustru bleff foraad aff mig/
Men hun od for sant selff Døden i sig.
Der hun vilde sig Mætte oc od offuer tuert/
It sticke vdaff en Rocke stert.
Men huor det skede det ved han vel/

Her suarer Ræffuen paa Kragens kæremaal/ oc vnskylder sig som en Mestere.

Somme mene han Myrde hende ſel.
Nu ſiger han ieg bed hende ihiel/
Da bliffue han forhørt oc ſtrackt fuld vel.
Han ſkulde vel anderledis gøre forſkel.

I ſlig maade bliffuer mangen wſkyldig mand Pint oc ſtract ſaa at hand ſiger huad mand vil haffue ſagt / Oc ſiger tit det hand aldri tenckte eller giort haffuer for den ſtore Pine hannem paahenger.

Paa hans Huſtru oc huor hun bleff død/
Maatte ieg hannem forhøre oc knud rød.
Han ſkulde vel anderledis ſige her om/
Huad hende ſkadde/ oc huort hun kom.
Huad ſkade kunde ieg hende naagen tid gøre/
I gode Herrer ville i dette høre.
Hun kand vel Flue oc ieg maa gaa/
Huorledis kunde ieg hende naa.
Vil naagen til Rætte naaget paa mig ſige/
Her ſtaar ieg nu oc vil hannem bie.
Han føre Beuiſning oc vidneſbyrd fram/
Som bør at føris offuer en Friboren Mand.
Kand ieg icke legge ſamme Sag fra mig/
Da ſtraffer mig efter louen rettelig.
Maa ieg det icke nyde/ da ſetter mig tid/

Det er ſtor ynck ſom den viſe mon lære / At her den fromme haffuer liden ære/ At gennem Løgn oc ſkam i mange Land/ actis mangen ſkalck for en Herremand.

At ſla en kamp vdi Marcken frit.
Oc ſticker en Mand mod mig der/
Aff Ridder oc Suenne ſom ieg er.
Der maa huer ſin Sag forſicte met ſkel/
Huo der vinder æren det ſeer mand vel.
Denne Ræt pleyer at ſtaa faar Fattige oc Rige/
Naadigſte Herre ieg vil eder icke heller vnduige.
Alle de der vaare baade ſtore oc ſmaa/

Vndrede at Ræffuen taarde tale ſaa.
Mod Kongen oc alle de der vaare/
Kragen oc Kaninet de forfærdis ſaare.
De torde ey tale huercken lit eller ſtort/
Men ginge ſtrax bort aff Slaattens Port.
De ſagde baade/ Gud naade voſſ/
Icke kunde wi kampe mod Reynicke Foſſ.
Han meen wi ſkulle met vidneſbyrd ſandru/
Hannem offuerkundſkabe denne Sag nu.
Wi maa faſt neye oc bucke faar vaar Herre/
Hans Ord ere dog bedre hørde end vaare ere.
Hans ord ere ſtore oc alle tro hans tale/
Saa faa han ſkam met ſin tycke hale.
Aff denne handel ved ingen vden wi baade/
Skulle wi det bewiſe wi komme til maade.
Jeg kan tro ſagde Kragen oc Kaninet ſaa vel/
Vor ſkade beholde wi faar hiemegeld.
Saa faa han ſkam den liſtige tiu/
Han acter at ſla en kamp nu.
Met voſſ/ Neyingelunde/
Han er tredſk oc en ſkalck til grunde.
Vaare wi end fire oc Fireſindz tiue/
Hand actet voſſ icke alle vid en Flue.
Huor ſnart ſkulde han voſſ affliffue/
Wi ville gaa bort oc lade hannem bliffue.

Den wret ſtedze Rætten vil føre/ Faar Guds dom-ſtoel hand den tale ſkal høre/ Gack heden du wretuiſe i denne glød/ du haffuer trengd mangen met vold oc nød.

Vdi dette Capitel merck Fem lærdomme.

Til det første / End dog at en Dommere skal huer som bliffuer forkærder tilstede at forsuare sig / oc flitteligé tilhøre / Oc skal alligeuel icke strax tro alle ord. Thi vdi slige Sager som ere æren / Liff oc Godz anrørende / bliffuer tit oc offte betenckt listige Fund oc tredske Løgner. Lige som Mickel her oc sparer sandhed / at ville sig der met vndskylde / oc forlader sig paa sine slibede ord oc mesterlig Tale. De gamle Vise sige at man skal vocte sig faar den som Viiser oc veltalende. Thi slig tencke / betracte oc holde dem til de ting huilcke de icke ere verdige / Oc naar dem naaget befalis oc paaleggis / huilcket de gantske ilde kunde faarestaa / saa see oc tencke de dog alt videre oc ville være større oc mere vdi Spillet / skulde de end der vdoffuer komme deris egne Herrer vdi Liffs oc Godz fare oc fortabelse. Ingen aff disse tiene deris Herrer faar deris Herrers beste trøst oc bistand / Men søge stedze deris eget nytte / gaffn oc baade / at de kunde bliffue Rige oc ophøyes / End dog at slig met det første beuise sig tienstactige / Da begynde de dog strax naar de bliffue Rige / at fuldkomme de gerninger som haffue deris begyndelse vdaff den onde grund / som er rodfest vdi deris Hierter / Lige som en Hunde Stert der er kroget / al den stund du haffuer samme stert i din haand oc recker hannem vd / da er han rager / men strax du slepper hannem / oc vnder hannem sin egen værelse / da bliffuer han kroget som han vaar før.

Den som er bekærder skal tilstedis at forsuare sig om han kan.

For falske oc vtro Mennisker som ere Vise oc veltalende skal mand vocte sig.

Voldz oc Rigdoms natur.

Til det Andet siger Ræffuen her / at Martin haffuer værit Bisp Vdengrundz Aduocat / Met huilcke Poeten vil straffe oc obenbare slige falske oc onde Aduocaters listige Fund oc bedrageri / huilcken Aduocaters listige skalckhed fødis aff atskillige Scribenters meninger / J det at huer Scribente vil vdaff sit eget Hoffuit naaget nyt begynde oc framføre / met huilcket de giffue slig Aduocater aarsage at forfalske Rætten / Oc er dog / vden dette / deris begering at forgiffue alle Raadhuss / at besuige Dommerne / at forhindre al Fred oc enighed / gode erlige oc gamle Skick oc Seduane at foruende. De samme ere

Aduocaters list oc behendighed bliffuer i mange maade met Lo/uens vdlegning født oc opholdet.

ere oc aff Gud oc Menniſken faar ſlig deris Gerninger for-hadede oc foractede / Man kand icke loffue eller priſe ſlige / huilcke faar en ringe Løn ſom de kunde faa igennem løbe alle Raadhuſſ oc Domſkole / met Bulder oc Rob kiffue oc træte mod huer anden / oc Bidis ſom det vaare en Hob onde Hunde / Oc gøre ſaa baade Gud oc Menniſken træte oc kede / oc ſøge ſaa met all wretuiſhed deris føde oc ophold.

Forſproackere ere glubende Falcke at forſluge deris Høffuitzmēdz Pendinge.

Saadane Aduocater eller onde Talſmend kalder Plato Pendinge Falcke / De beſuare icke eniſte deris vanuittige Høffuitzmend / men begere dem ſlet op at ſluge / Oc gør dem alt lige meget huo Rætten vinder / kunde de men flux faa Pendinge aff deris Høffuitzmend hueſſ Sager de ſkulle forſuare oc fordagtinge.

Forſprockere forlenge louen oc rætten.

Item de Sager / huilcke de tilforn haffue værit met at forſuare dem kunde de ſnarlige foruende / naar de derfaare vente dem naagen beſynderlig Stenck / gunſt eller Gaffue. Retuiſhed kunde de ſaa foruende / handle ſuigelige / ſlibe oc Vende / ſøge aarſage at forhale Rætgangen / De aller wrætuiſeſte ſticke kunde de betecke oc ſmucke met Louen / Oc ſlige maa ſømeligere neffnis Louens oc Rættens forſtørrere end Beſkyttere oc beſkermere. Thi ingen ting haffuer naagen tid værit ſaa vel oc lettelige at bekomme ſom ſlig onde Talſmendz wtro oc liſt. Derfaare haffuer Chato icke actet dem verdig at Bo i By hoſſ erligt Folck / Ja huo vilde icke acte ſlig wchriſtelig miſbrug oc handel (at partene ſaa iammerlige ſkulle beſuaris) wtilbørlig oc gantſke wchriſtelige.

Slige forſprockere ere en aarſage til al Rætgang / Kiff oc trætte.

Nu er det viſt oc ſant at ſlig menniſkelig handel / trætte oc ſager icke opuecke ſlig Aduocater eller Talſmend / Men Talſmendene optencke oc føde Sagerne / opuecke Rætgang / giffue aarſage oc føde ſlig tuedract. Thi mange Menniſker ginge aldri til Rætte / De ſkulde heller taale oc lide vdi naagre maade ſkade oc wræt / Funde man icke denne mangfoldige oc villige tienſte aff diſſe wforſkammede Talſmend / ſom tale ſtort / loffue oc tilſige at ville vinde ſlig Sag. De tiltage ſig

Frem-

fremmede Folcks Sager/ Oc der som slig Talsmend icke vaare/ da lode de vel slig Rætgang oc klammer staa tilbage/ Igennem oc formedelst Kiff/ Trætte oc anden Menniskelig besuaring bliffue de Rige/ huilcke vel skulde trygle deris Brød / der som alle Mennisker leffuede vdi Fred oc rolighed. Aff slig vtro oc onde Talsmend siger Doctor Sebastianus Brant saaledis.

Vdi Danmarck haffuer mand disse Talsmend icke behoff Thi gøris icke stort behoff at tale formeget om dem / Men vdi offuerlandene oc Nederlandene ved mand vel huad det er for Folck.

Sebastianus Brant.

Advocater oc Forsprockere bære kaaben paa baade sider.

Forsprockere oc Talsmend gøre Sagerne store/
J huor smaa de naagen tid tilforn vaare.
De spre deris Garn effter vildbrad vd/
Om de kunde fange en oxe eller stud.
Oc gøre alle Sager krogede mangelund/
Oc veye faar it lod it helt pund.
De kunde alle Sager mesterlige staffere/
Oc deris Høffuitzmend met tilsegen Regere.
Saadane Advocater aff dubbelt forstand/
Maa mand alt hente aff fremmede Land.
De kunde meget suatze oc ere behende/
Oc faa dog offte en skiden ende.
De bruge tit tho Tunger tillige/
Met huilcke de Dommeren offte suige.
Men naar endelige skal Veyes det rette pund/
Da settis Sagen op i lang tit oc stund.
Met sligt bliffuer Retuished tit forblend/
Oc mangen arm Mand ilde skend.
Som offuer slig handel nødis mere at fortære/
End Hoffuit summen dubbelt verd mon være.

Til det Tredie biuder Mickel sig til rætte / oc begere at hans vederparte skulle giffue deris Sager oc Køremaal tilkende / oc det samme met nøyafftige vidnesbyrd beuise / Thi den samme som kærer paa naagen skal oc bør det samme at beuise/ Oc der som han samme Køremaal icke kan beuise / da

Den som bekærer eller beklager nogen / hannem bør at beuise hans kæremaal.

skal

skal hans vederpart kendis fri faar samme Sag / Oc om end den samme bekærde inted førde her emod eller beuise kunde/ Men der som Saguolderen eller den som kærer kan sligt nøy-somelige beuise/da skal Dommen icke neetis hannem / vden saa vaare at den bekærde førde stercke/ visse/klare oc obenbare be-uisninger der emod som inted tuilafftige vaare / Paa slig en grund oc mening berober sig Mickel.

Til det Fierde lader Mickel sig her høre / at være Fri-boren oc berober sig paa Adels Ræt / Derfaare gøris behoff at handle her de gamle Visis Spørsmaal om Adelen / som er dette/ Huilcket aff disse tuende er det ypperste / at være Født aff ædel Slæct oc Foreldre / eller at haffue giort mange ædele Gerninger vden slig Adelig Fødzel Her paa haffue de beslut-tet/ at den er ædel som leffuer ædelige / oc gør mange Adelige oc erlige Gerninger/encten han er født aff adelig Slæct eller aff Fattig oc ringe Folck. Aarsagen til denne beslutteelse er denne/ Huilcken som er Født aff ædel Slæct oc Foreldre han haffuer inted som hannem tilhører / Men hans Foreldris Adel oc dygd bliffuer roset oc priset / Det er vel en stor Fordel at være Født aff erlig Adel oc Foreldre naar som helst eff er-følgeren oc holder oc sticker sig effter hans Foreldris dygd oc erlighed /ellers er det stor skam at være Født aff erlige Forel-dre/oc icke leffue oc sticke sig som deris Foreldre giort haffue/ Huo sine Foreldris fodspaar icke efterfølger/men vanærer de ris dygdelige fromme Leffnit oc Adelige Gerninger/ den sam-me maa vel lignis vid den som gør ont i sin egen Rede.

It Spørsmaal om Adelen.

Adel kommer aff dygd oc ædelige gerninger.

Den tid at Rom stod i sin største oc høyste ære/ da toge de deris Regenter fra Plogen / som Paulum Emelium oc an-dre Flere / Thi man saa icke an den tid / høy eller lau Byrd/ men stickelighed oc mandelige Gerninger / thi det er den rette Adel/oc icke at være behengd met meget Guld/ som nu er bru-geligt/saa at den som haffuer mange Pendinge / oc bær meget Guld paa sig er derfaare ædel.

Regenter som ere tagne fra plogen.

Agatocles en Paattemagers Søn bleff Konge vdi Sicillien faar sine ædelige dygder oc skickelighedz skyld / end dog at han vaar Født aff ringe Slæct / huad hielper en sin Adelige Fødzel naar han leffuer oc holder sig wædelig / Derfaare vil naagen rosis aff sin Adel / da sticke sig selff Adelige oc ærlige.

En Paattemagers Søn bleff Konge.

Cornelius Tacitus scriffuer aff Tydskene / at de giorde den til en Herre oc offuermand som mandeligst haffde holdet sig vdi Striden / wanseet Adelig eller wadelig Fødzel. Lige saa læss mand oc aff en som hed Armenius som slo Quintilium Varum / oc vant tho store Banere vdi huilcke vaare malede tho ørne / aff huilcket Tydskene end paa denne dag føre en ørn met tuende Hoffuit.

Tydskenis brug at vduellie nogen øffuerste oc befalnings mand vdi fordom tid.

Summa / dygd oc erlige gerninger gøre en Adelig / Men at være adelig Født gør ingen dygd / End dog at huer skal sig sine Foreldris Adelige gerninger lade beuege til dygd oc erlighed / Huo som helst der leffuer oc vandrer Adelige blant Folcket / den samme er ædel / vaare han end Født aff ringe Slæct / men huo som helst werlige handler oc vandler den er wædel vare han end Født aff Kongelig Slæct. Derfaare siger Her Hans aff Suartzenberg saaledis / Aff Adelens brug vdi denne tid.

Dygd gør ædel oc icke tuert emod.

Her Hans aff Suartzenberg.

Der til da er min Adel god /
At haffue it domt oc dristigt mod.
Gøre Vold oc last vel suerge oc bande /
Vilde ere mine klæder / skæg oc pande.
At dricke mig Drucken som en So /
Hoss galet Selskaff der haffuer ieg Ro.

Om wskickelig Adel / som nu / diss ver mange ere.

Slig handel straffer Her Hans nu videre oc siger.

Gennem onde Gerninger du ædel est /
Lige som en Miøhund er en Hest.

Man-

Mange fromme aff Adelen gør du skam/
At du oc est aff Adel Stam.
Adelens Embede. At ære oc dygd maatte fremmis altid/
Er Adelen opkommen oc set met flid.
Menighedz beste act oc retuiss Dom/
Gud vil det aff dig haffue tro mig der om.
Gaar det dig her vdi Hoffmod vel/
Her effter staar i fare baade Liff oc Siæl.

Wi ere alle Adams Børn. Men aff vaar Nature oc Fødzel da ere wi alle Adams Børn oc alle lige ædel som it almindeligt Spraock er.

Der Adam Plogede oc Eua Spand/
Huor fandz da end Herremand.

De veldige offuerpucke de enfoldige. Til det Femte / Naar de ringe oc fromme Mennisker klage oc kære offuer de listige / veldige oc Rige / da hender det sig tit (naar de store oc veldige Puckhanse komme til Ordz oc deris tale bliffuer hørt) at de Fattigis framset oc kæremaal foractis / saa at de icke taare forfølge deris Begynte Kære/ men lade det falde oc vige de mectige. Lige saa vederfaris her oc Kragen oc Kaninet. Thi den tid at Mickel steddis til ordz/ da offuerpuckede han dem met den kamp han Bød sig til/saa at de tagde/oc komme icke til ende met deris kæremaal/ men vigede slet aff Garden ꝛc.

Det III. Capitel.

Huorledis at Vlffuen oc Biørnen besynderlige bleffue bedrøffuede der de saae at Kragen oc Kaninet icke bleffue vid deris Kæremaal/men ginge saa bort/ Oc huorledis at Kongen hørde Ræffuen.

ISegrim gremmede sig oc Brun deslige/
Der disse tho aff Gaarden monne vige.
Kongen sagde er her naagen som vil kære/

Den

Den gaa sig fram nu wi her ere.
I gaar vaare her mange før Mickel kom/
Ville i naaget kære da kommer fram.
Mickel sagde Herre/ hører mig/
Mangen kærer offuer den anden haardelig.
Men vaare han tilstede oc hørde der paa/
Den anden lode vel sin tale skaa.
Saa gøre oc nu disse baade/
Kaninet oc Kragen i samme maade.
Huilcke mig gerne ville komme i vaade/
Dog ville de aff mig begere naade.
Faar disse Herrer ieg vilde dem tilgiffue/
Men seer huor de aff Gaarden monne driffue.
De tørre icke bie det see i vel/
Formercker dog deris store wskel.
Skulde slige betroiff det vaare stor skade/
Da komme mange fromme vel snart i vade.
Som eders naade ere tro aff hu oc act/
Men paa mig laae end en føye mact.
At ieg er her bekærder haardelig/
Kongen sagde/ Mickel hør nu mig.
Du falske oc wtro tiu oc forreder/
Det er icke vnder at ieg dig saa heder.
Huad nød oc trang haffde du sig mig/
At dræbe den fromme Lampe saa slemmelig.
Som mine Breff oc Budskab pleyde at føre/
Jeg ved han dig aldri til onde mon røre.

Fridanck.
Mangen meen hand kender mig vel/ Huilcken dog aldri ret kende sig sel Men kende huer sig det vaare vel gaat/ De lode mig vel bliffue vde haan oc spaat.

Her tal Kongen til Ræffuen saare vredelige/ oc truer hart at ville lade affliffue hannem/ For hand haffde forredelige kommit Lampe oc Bellin om deris liff.

Jeg forlod dig din brøde oc lod dig fare/
Met Sæck oc Staff huor du vilde vare.
Met haand oc mund icætte du her obenbare/
At skulle strax til det hellige Land fare.
Til Jerusalem/ Sancte Jacob/ oc til Rom/
Oc komme saa hiem baade Hellig oc from.
Jeg vnte dig dette oc lod dig gaa/
At du skulde dine Synders affløsning faa.
Men det første kundskaff ieg fick om dig/
Da haffde du myrd Lampe forredelig.
Oc min Kapelan Bellin komst du der til/
At bære mig Budskaff aff samme spil.
Han monne met sig din Sæck hid bære/
Vdi huilcken Lampis Hoffuit monne være.
Han sagde obenbare faar mig oc flere saa/
At i Sæcken vaare Breff baade store oc smaa.
Som han oc du haffde Screffuit mig/
Oc at han halp dem selff at dicte slig.
Men i Sæcken vaar huercken hint eller dette/
Vden Lampis hoffuit som i der vdi sette.
J giorde mig det til spaat oc haan/
Men Bellin fick derfaare sin rette Løn.
Han miste sit Liff faar denne Sag/
Du skalt oc faa skam faar din vmag.
Mickel sagde Herre huor mon dette tilgaa/
Er Lampe død desligest Bellin oc saa.
Ve mig at ieg vaar fød naagen tid/

Da

Da er ieg den ſtørſte Skat quit.
Huilcken ieg ſender eder met diſſe baade/
De aller ſkønſte oc dyrebariſte Klenode.
Paa Jorden findis de icke kaaſteligere nu/
Huem haffde troet at Bellin den tiu.
Saa ſkulde myrd Lampe den fromme Mand/
Som vaar hans vandre broder offuer Land.
At han de Klenodier kunde beholde faar ſig/
Huem tog ſig vare faar ſligt it ſuig.
Der Mickel ſaa talde om denne Sag/
Stod Kongen op oc gick vdi ſit Mag.
Vred oc fortørnet gick han der ind/
Saa at han icke actet Mickels tale alting.
Huilcket han ſagde oc gaff tilkende/
Om de Klenodier han Kongen mon ſende.
Men Kongen tenckte at ville gøre en ende/
Paa Mickels Sag oc lade hannem Brende.
Ret ſom han ind paa Sallen mon gaa/
Der fant han Drotningen faare ſig ſtaa.
Hoſſ Fru Obenartze Abinden den venne/
Huilcken Kongen elſkede offuer alle ſine Suenne.
Han holt aff hende offuermaade/
Det ſamme kom Mickel vel til baade.
Saare Viiſſ oc forſtandig monne hun være/
Thi giorde hende alle Menniſker ære.
Alle fryctede hende huor hun gick fram/
Der hun ſaa Kongen være ſaa gram.

Her vndſkyldes Ræffuen ſig falſkelige oc ſetter Kongē it ſ[..]ucke par briller paa/ forfører oc bedrager hannem formedelſt nogle optenckte Klenodier ſom hand ſagde ſig at haffue ſent hannem met Lampe oc Bellin.

Abens Slæct er stor.
Thi huad en Bønde eller Borgere seer aff en adel Mand det vil hand oc strar gøre paa min sand.

Hun sagde ieg beder eder naadigste Herre/
At i ville icke saa saare vrede vere.
Vdi Abernis Slæct hør Mickel met/
Han staar dog vdi rætte nu paa sted.
Hans Fader vaar hoss eders naade vdi stor act/
Her vdi Gaarden oc vid stor mact.
Fast større end Brun oc Isegrim nu ere/
Huilcke i nu opheffue/elske oc ære.
De ere dog vforstandige det vide i vel/
Oc vide fuld lidet at Dømme om Ræt oc Skel.
Kongen sagde til Drotningen oc Abinden met/
I bære nu stort vnder her ved.
At ieg er Mickel den tyff saa vred/
Som Lampe forsnimen død bed.
Oc førde Bellin i samme Rey/
Nu staar han her oc siger plat ney.
Offuer alt foracter han oc mine Leyde Breff/
Huilcke ieg nu nylige alle vegne vdscreff.
Aldri hørde i slig Kæremaal paa min sand/
Hand Stiæl/Myrder oc Røffuer fra alle mand.

Al falskhed/saig/skufferi oc andre onde sticke/actis nu i Verden for stor Vished oc skickelighed.

Abinden sagde naadigste Herre alt om ieg maa/
Mickel bliffuer tit oc liuet paa.
Han er saare klog oc ved gaat forskel/
Thi hade hannem mange det ved ieg vel.
Naadigste Herre tencker eder ret om/
Den tid den Mand met Slangen hid kom.
Ingen kunde disse baade atskille met Rætte/

Faar

Faar eders naade eller stille deris Trætte.
Før Mickel kom oc fant den Dom/
Thi prisede i hannem faar alle from.

Vdi dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Til det Første / Naar de mectige Puckhanse oc store Halse formercke/ At de/ de fromme oc enfoldige haffue offuerpucket oc forbluffet saa at de deris Kæremaal huilcke de begynt haffue icke taare fuldende oc forfølge / Da bliffue de end stoltere i deris ondskaff at vndskylde/oc deris vederparte ydermere forulempe / lige som Ræffuen her oc handler mod Kragen oc Kannet fuldfører oc vdstryger nu sin begynte Løgn mesterlige/oc siger sig icke at haffue myrd Lampe/men haffde antuordet och faaet hannem met sig Kaastelige oc Dyrebar Klenodie at føre Kongen / oc Bellin haffde myrd hannem paa Veyen / paa det at han vilde beholde oc vnder sig sla samme Klenodie.

Puckhanse oc snarckere forbluffe de fromme.

Slig brug er end mange stedz til Hoffue/At en fuldkommer oc gør en wsømelig gerning / oc kan dog smuckt vende oc skiude det ind paa en anden som er aldelis wskyldig / Oc maa vel komme at samme wskyldige kommer der vdoffuer i sin Herris wgunst oc mister sit Liff oc Godz / det samme lader den anden fare lige som han slet inted der vdaff viste / oc ved sig faar alle vel at vndskylde.

Til det Andet skal her ydermere merckis huorledis at Abinden beder Kongen her faar Ræffuen / at han hannem faar sin skickelighed skyld/oc faar hans Faders beuiste troskaff vilde til naade anamme. Men effter de gamle Visis Raad skal en Konge huercken hade eller elske naagen faar sin Faders oc Moders skyld / men han skal vel acte sine Tieneris Fornufft/ kunst oc skickelighed/oc huor til huer er duelig / oc siden skicke huer til sin Befaning / paa det at han formedelst slig

stickelighed sit Liff oc Leffnet kan vel beuare / oc sig til sine Tienere diss dierffueligere maa forlade.

Til Hoffue oc mangre andre stæder ere mange Abinder vdi Regementer.

Til det Tredie / Lige som Abinden her hoss Kongen oc Drotningen er vdi stor mact oc saare vel hørd / J lige maade finder mand end nu mange Aber / Abinder oc Kammer Alilicke / det er vnyttige Quinder oc squalderguber / som oc kaldis Fadeburs quinder eller Hoffmesterinder hoss Herrer oc Førster vdi Regementet / Oc de samme holde sig alle vegne til / de ville oc vidde alt huad der handlis oc gøris / Ja de ville end sige deris met til Sagen / oc kunde end stundem affuende oc forhindre alle haande ting Slige ere rette Abinder / Thi lige som en Abe alt huad hun seer / det vil hun oc gøre / Saa ere oc mange Quinders forfengelighedz begering oc attraa baade paa Slaat oc vdi Stæder / At kommer en gæckinde eller daarlig Quinde met it nyt klæde stick enten paa hoffuit eller kraap met Perler / Guld eller andet Smucke / Ja strax seer man flere som det oc ville haffue / oc end kaasteligere om de det kunde bekomme / De ville sig fast anderledis end den euige Gud dem Skabt haffuer / smucke / fram tho oc vdmale / Haffuer Gud vnt dem sort Haar / da binde de huit paa sig / de lade dem icke nøye met smaa oc lempelige valcke / men de maa haffue store fobeser oc knuste vid hoffuedet / saa at de see hine store vglebonder meget lige.

Theophrastus. Quindfolcks vi/sladige meening oc naturlige art.

Vdaff slig Quinders (oc deris liges) Nature / Handel oc daglig brug siger Theophrastus saaledis / Til Quindfolck hør megen ting / som er kaastelige klæder / Guld / Perler / ædle stene / mange Pendinge / megle tienste tiunde / Alle haande Hussraad / kaastelige sengklæder Sperlagen / Hyne oc bulster / Saa vil hun oc gerne være smucket at hun kan ansees aff alle Mand / oc bliffue meget æret oc affholden / Er hun met sin Husbonde vdi naaget Gestebud / da siger hun naar de komme hiem / der haffuer ieg sit paa Bencken som it armt Menniske / Saa oc saa vaar den oc den klædt / Hui saast du saa tuert til

vaar

vaar naboſſ Huſtru / Huad ſnack haffde du met den Pige du talede met / Oc ſaa begyndis en ſuckegraad / Bulder oc Trætte / kommer manden hiem aff Torffuit / da ſpør hun huad haffuer du købt mig / Deſligeſt nødis oc Manden at offuergiffue ſine gode Stalbrødre / Ellers ſiger hun / du elſker mig icke / du haffuer andre kærere end mig.

Skeer det oc at naagen far en ſom er fattig / da er det oc ſørgeligt / thi den ſamme vil oc haffue meget / vil oc være ſtoractet / oc naar det icke kan recke til / da begyndis tuedract / Kiff oc Trætte / Tager man oc den ſom Rig er / da er det hannem oc en Pine / oc maa ſtedze haffue hende oc hendis Slæctinger til Herrer / oc daglige høre at hun haffuer giort den tryglere Rig / til en Herre oc Juncker / Naar Brøllippet er giort da faar man førſt at ſee oc at vide om hun er haſtig / vred / hoffmodig / vanſkabt eller ond at omgaas met.

En Fattig.

En Rig.

Befaller du hende dit gantſke Huſſ at Regere / da ſiger hun icg maa være din tienſte Pige / Siger du hende icke alting da ſiger hun / du betror mig icke / da vancker Tordun oc liunild i alle vraar / kommer oc en Jubilerer eller Kremmere i dit Huſſ / ſom haffuer Klenodie oc anden ſmuck ting fal / ſligt vil hun oc haffue / forbiuder du hende ſlig ting at bruge da begyndis førſt nød oc fare / thi hun bliffuer dig hadſk oc vred / oc henger ſig til en anden. Derfaare hielper dig ingen varetact eller tilſyn / Men en blu oc ſkamfuld haffuer ſligt icke behoff / Skamfuld oc kyſk er den quinde / ſom vel maatte Synde oc gør det icke.

Semper habes lites alternaq; iurgia lectus.

Det er oc ont den at vocte / ſom mange elſke / Thi tager du en ſom ſkøn oc ſmuck er / da tager du met mange en almindig / Tager du oc en ſom er led oc vſynlig / da er det oc ſørgeligt at elſke det ſom ingen begerer / Dog beholder man den Vanſkabte oc vſynlige met mindre fare oc friſtelſe / end den ſmucke effter huilcken alle legge Stamper oc Snarer.

Huorledis en Quinde ſkal være danet ſom Dis vilt-ætte effter Theophraſti meening.

Er Manden ſiug / da bedrøffuer hun hannem met graad oc andre ynckelige oc ſørgelige lader / Men varer ſlig Siugdom

Quindernis wtaalmodighet.

lenge / da beklager hun sig at haffue stor sorg oc omhygge / oc at hendis Godz forminstis / oc holder sig lige som den slet ingen Raad ved / Oc vdi slig maade oc met slig tale oc lader bekymrer hun sin Husbonde / Men er hun Siug da skulle oc alle være siuge oc sorgfulde met hende / Oc Manden maa icke gaa fra hendis Seng / ellers siger hun at han vilde gerne haffue henne Død / oc lader hende ligge som it andet wskelligt Creatur / Er hun oc en god sactmodig oc spagferdig Quinde / huilcken man dog sielden finder / da maa dog Manden sucke oc gremme sig / oc besynderlig naar hun er vdi Barne Fødzel.

Summa / huilcken sig haffuer giffuit i den ægte Stat / den samme er aldri fri / hans hierte er stedze bekymret / Thi haffuer han Børn som skulle paa hans alder være hans Styrter oc hielp / naar de samme Dø hannem fra / eller skicke sig ilde / Dable oc Dricke / da gøre de hannem sorg oc vande i det at de heller ville haffue naaget fra hannem end giffue hannem naaget / oc end stundem Steffne hannem til Rætte faar det Godz dem icke end er Arffuelige tilfaldet. Hec Theophrastus.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Abinden opregner faar Kongen den Historie om en Mand oc en Lind Orm / met huilcken hun foruente sig at formilde Kongen mod Ræffuen huilcket hun oc giorde.

Her forfører en Quinde som er Abinden / Kongen fra den rette Vey met hendis listighed / Thi Quindfolcks Raad er vel listige / men icke gerne de visse / dog alle veris gode Raad her met vforsøgde.

DEr Kongen disse Ord aff Abinden hørde /
Som hun hannē saa alffuorlig framførde.
Han sagde / dette kommer ieg icke i hu /
Thi siger mig denne Sag nu.
Mig lyster henne at høre thi siger det mig /
Jeg ved at hun vaar saare vnderlig.
Vide i hende da siger til /

Hun sagde/ Ja Herre ieg gerne vil.
Det er nu thu Aar om en Morgen fro/
Kom hid en Lindorm met megen wro.
Den samme Slange eller onde Orm/
Beklagede sig her saare met stor storm.
At en man hende vilde aff rætten vige/
Som henne vaar affsagd tøsuer met lige.
Her vaar oc tilstede samme Mand/
J slig maade begyntis deris Trætte farsand.
Slangen krøb vdi nød oc fare/
Alt i it Hul som stod en Snare.
Igennem it Gærde der bleff hun fast/

Haardelige Fangen alt met en hast.
Hun haffde der bleffuit Død oc faait skam/
Saa kom samme Mand der gaaendis fram.
Slangen robte Ven ieg beder dig/
Gør miskund oc løss nu mig.
Manden sagde ieg vil det gerne gøre/
Vilt du mig loffue oc suerge førre.
At mig ingen skade aff dig skal hende/
Mig yncker saare din store elende.
Slangen vaar snild oc sor saa fast/
Icke at gøre hannem vold eller last.
Eller i naagen Sag til onde røre/
Strar Manden hannem aff Snaren mon føre.
De ginge saa sammen alt offuer en hed/
Slangen vaar nær aff Hunger død.
Hun skød til Manden aff al hennes mact/
At æde hannem/det haffde Hun act.
Hand sprang tilbage vdi fare stor/
Er dette den tack du loffuede i gaar.
Der ieg dig hialp aff Snaren vd/
Oc du mig sorst om Sancte Knud.
Mig aldri at skade naagen stund/
Slangen suarede ieg er mangelund.
Met hungers nød betuongen her/
Jeg kan forsuare alt det ieg gør.
Liffs nød oc fare maa Rætten vige/
Der Slangen til Manden dette mon sige.

Den som er vdi Fengsel/nød eller fare/hand loffuer vel meget/oc naar hand er hulpen oc frit/da holder hand vnder stundem slet inted huad hand haffuer tilsagt/dette er vel brugeligt vdi Verden diss ver.

Det kommer stundem du gør en gaat/Den dig siden gør baade haan oc spaat Oc faar slig din velgerning icke andet faar/vden spaat oc skade alt huor du gaar.

Da sagde Manden nu beder ieg dig/
At du saa lenge lader leffue mig.
Ind til wi kunde til naagle komme/
Som ey faar skade eller fromme.
Met ret Dom voss kunde atskille here/
Slangen sagde/ det maa vel være.
De ginge lit fram alt offuer en Mose/
Der møtte dem Raffnen Plocke Pose.
Met Quackeler sin Søn som fulde ham/
Slangen kallede disse tho fram.
Oc sagde dem Sagen om denne Mand/
Raffnen Dømde strax paa stand.

Justitia er nu slagen død/ Veritas ligger vdi stor nød.
Fallacia er nu Født oc skabt/ Fides haffuer Striden tabt/ Derfaare see nu vel for dig/ Thi troskafft er nu ganske vnderlig

At Manden skulde ædis thi Han actet sig/
At faa it sticke aff samme Steg.
Slangen sagde Sagen er vunden mig nøyes vel/
Her siger ingen imod vden han gør wskel.
Manden sagde ney/ hør mig/ icke saa/
En Røffuere mig ey skal Dømme fra.
Mit Liff oc Godz som i nu mene/
Oc Dømme saa lettelige offuer mig ene.
Men ieg gaar met dig faar sex eller siu/
Som ere fromme oc ret Sandru.

Her excipierer Manden sig mod denne missenckte Dommere som vaar Raffnen/ der hand forstod hans begering oc Gerighed.

Wel/ vel sagde Slangen/ lad voss gaa frem/
J det samme møtte Vlffuen oc Biørnen dem.
Manden stod blant disse alle ene der/
Oc tencke her vil yppis en vnderlig fer.
Han stod blant Fem han vaar den Siette/

De

De haffde sig act alle aff hannem at Mætte.
Slangen / baade Raffnen / Biørnen oc Vlffuen (deslige
Den arme Mand kunde ingestedz vige.
Der Biørnen oc Vlffuen skulde sige fram/
De sagde/ Ormen maa vel dræbe ham.
Thi hungers nød gaar hannem paa/

Æeder oc løffte som ere ærlige oc som vel betenckt ske / vdi nød oc trang skal maad golde.

Nød oc trang bryder ære oc tro.
Der Manden det hørde da bleff han ræd/
Hans gantske Liff stod til forued.
Thi alle stode effter hans Liff oc Død/
Slangen skød vd hendis Forgifft rød.
Til Manden men han vndspranck slæt/
Oc sagde/ du gør mig sandelig stor wræt.
At du stunder effter mit Liff saa falskelig/
Thi du haffuer end ingen Ræt til mig.
Slangen sagde/ hui siger du dette/
Du est mig tho gange tilwisd met Rætte.

Her Apelerer Manden ind faar Kongen / der Biørnen oc Vlffuen haffde Dømt hannem.

Da sagde Manden/ det haffue de sagt wrættelig/
Som selff Stiele oc Røffue slemmelig.
Min sag ieg ind faar Kongen setter/
Alt effter hans Dom ieg mig nu retter.
Fører mig faar hannem der vil ieg lie/
Kroget eller Ræt huad han vil sige.
Finde i da at maa dræbe mig slig/
Sa er det end da ont nock faar mig.

Vlffuen suarer Manden.

Da suarede Vlffuen met Biørnen ensindis/
Dette samme skal dig saa vel vndis.

Slan-

Slangen skal ey andet begere tro mig/
End at gaa faar Kongen ret nu met dig.
Thi deris Mening vaar oc deris grund/
Naar de komme faar Kongen met sligt it fund.
Det skulde vel bliffue som de haffde sagt/
Oc Kongen skulde dele deris ord vid mact.
Seer naadigste Herre i slig maade komme de/
Manden/Slangen oc Vlffuene tre.
Ræffuene baade oc Biørnen den store/
De vnge tho Vlffue haffde vnderlig fore.
Den ene hed Tombug den anden aldri Mæt/
Stort vnder bleff aff dem tilræt.
De fulde deris Fader at de kunde faa/
Aff Manden it byte skulle i forstaa.
De ere tho Frodzere man kan dem icke mætte/
De hylede oc robte oc giorde stor Trette.
Thi forbød eders naade dem Gaarden same sinde
Jeg ved eders Naade dragis det til minde.
Manden sagde/ O naadigste Herre/
Denne Orm vil mig nu slet forskerre.
Huilcken ieg giorde gaat aff al min mact/
Hun haffuer mig oc soret oc sagt.
Slet inted at skade naagle sinde/
Slangen sagde ieg maa det bekende.
Hunger stor nødde mig der til/
Jeg det for sandingen sige vil.
Herre i vaare bekymret i samme Sag/

Oc giorde eder der vdinden stor wmag.
Samme gang det vide i vel/
At huer maatte ske baade Ræt oc Skel.
Eders naade vilde icke stede til/
At Manden skulde skee wskel.
Som aff sin godhed haffde hulpet aff nød/
Den samme Orm som nær vaar død.
I tenckte oc paa den Hunger stor/
Thi hølle i Raad alt offuer eders Bor.
De meste raadde alle til Mandens skade/
Thi de actet sig aff hannem at Made.
Derfaare sende i bud alt samme tid/
At Mickel Ræff/ oc han kom hid.
Alt huad de andre talede oc Raadde omkring/
Da kom dog til ende ingen ting.
Dette lode i Mickel alt sammen forstaa/
Oc sagde huad du nu siger saa skal det gaa.
Mickel sagde met stor Forstand/
Lader voss gaa met samme Mand.
Der som han Slangen fant i Snaren/
At ieg maa see huor han vaar faren.
Desligest oc bunden i samme maade/
Som han hende fant i sorg oc vaade.
Da vil ieg Dømme oc lade Bescriffue/
Den wskyldige skal vel skadiss løss bliffue.
Strax bleff da Ormen bunden der/
Vdi alle maade som han vaar før.

Paa samme sted alt hoss det Gerre/
Mickel sagde nu staa de Here.
Huer faar sig som de stode førre/
Den rette Dom vil ieg nu røre.
Denne Mand maa løse eller lade staa/
Samme Orm oc frit fra hannem gaa.
Vil han oc icke da maa han met ære/
Lade hannem staa oc aldelis være.
Oc maa saa fri baade gaa oc vancke/
Alt huor han vil foruden mistancke.
Thi denne Orm brugede vold oc wræt/
Der Manden hannem aff Snaren haffde sæt.
Nu haffuer den Mand samme kaar/
Nu saa vel som han haffde i gaar.
Dette synis mig at være den rette Dom/
Ved naagen en bedre da gaa sig fram.
Seer Herre denne Dom sagde i at være god/
Desligest eders Raad som hoss eder stod.
Mickel bleff priset offuer maade/
Manden bleff løss oc tacket eders naade.
Mickel er klog oc aff god forstand/
Drotningen sagde det er alt sand.
De sagde oc at Isegrim oc Brun/
Vaare gode at sette faar it skampelum.
Man fryeter dem her meget baade/
For Fraadzeri oc Skraal kunde de vel raade.
De ere Hoffmodige oc deris kiortle ere bløde/

Den Herre som Vist folck elsker oc holder frem/ Eniste den stund at hand behøffuer dem. Dem samme maa de oc ene lade staa/ naar hand dem beskicker oc kalder paa.

Men

Men aff forstandigt Raad haffue de ingen nød.
Mickels Raad haffuer Hoffuit oc stert/
Men de andris Raad er icke stort vert.
De forlade dem meget at de ere stercke/
Men naar man kommer met dem til vercke.
Oc naar man skal i Marcken met dem/
Da maa alt de Fattige Suenne frem.
Til Hoffue kunde de meget braske oc lære/
J bagtraffuit ville de dog gerne være.
Vancker der hug da kunde de Rende/
Fattige Karle maa alt bie til Legen haffuer ende.
Biørne oc Vlffue alle Land monne skende/
De acte icke stort hues Huss der brende.
Maa de sig aff Gløerne verme fast/
Jngen medynck haffue de offuer naagens last.
Maa de opfylde oc Fede deris Bug stor/
De skøtte slet inted huad den Fattige faar.
Kunde de faa Blommen aff ægget først/
At en anden lider baade hunger oc tørst.
Det acte de ringe men haffue god act/
At det gaar fram som de haffue sagt.
Men Nickel Ræff haffuer icke slig en grund/
Icke heller hans Slæct noagle lund.
De ere forstandige oc betencke sig vel/
Oc ingen offuerfuse vden Ræt oc Skel.
Er han nu kommet vdi naaget meen/
O Herre han er dog ingen Steen.

Mand holder nu grofthed som ieg forstaar/ For gode seder i mangen gaar/ Gantske liden tact mand der bedriffuer / End dog mand der om vel tal oc scrifuer.

Den er saare god sig aldri forsaa/
Naar i haffue naaget lønligt at Raadslaa.
Da kunde i hannem ingelunde ondbære/
Thi bede wi faar hannem aller naadigste Herre.
Kongen sagde ieg vil mig beraade/
Dommen gick som i sige baade.
Aff Slangen oc Manden ingen siger her emod/
Han er dog ond oc icke god.
Han er en Skalck oc holder ingen tro/
Men suiger oc falsker met stor wro.
Met huilcke han sig Forbinder oc loffuer fast/
Dem skuffer han dog endelig met en hast.
Oc kan sig dog vel mesterlig vdsno/
Være sig faar Biørn/ Vlff/ Krage eller Ko.
Disse alle er han fortredst oc behende/
Oc faar dog paa det siste en stiden ende.
Hoffmod oc spaat han dem stedze mon gøre/
Den ene mister it øye/den anden it øre.
Mig vndrer at i hannem saa saare vel vnde/
Som er en Forreder oc Skalck til grunde.
Abinden sagde Herre acter mine ord/
Oc tencker at Mickels Slæct er stor.
J det samme Kongen igen opstod/
Han vaar forstøret vdi sit mod.
Aff Salen igen da monne han gaa/
Oc fant der mange vdenfaare staa.
Som hannem vente aff Mickels Venner/

Der vaare oc tilstede tuende hans Sønner.
Oc mange flere de ieg icke kand/
Nu opregne alt paa min sand.
Disse vilde alle Mickel bistaa/
Kongen saa oc paa den anden side gaa.
Mange som Mickel inted gaat vnde/
Men vaare hans wuenner plat til grunde.

Vdi dette Capitel merck Trende sticker.

Først opregner Abinden faar Kongen vdi dette Capitel (Ræffuen til ære oc at han kunde faa Kongens gunst) den Historie om Lindormen oc om den Mand som samme Orm løsde / oc huorledis han deris tuistige sag / Kiff oc trætte mesterlige atskilde / Vdaff huilcket først skal læris at Man ingen velgerning met ondskaff skal løne / som denne Orm vilde haffue giort / Ellers falder Mand i dette skadelige oc skendelige Laster som er wtacknemmelighed. Thi alle de som gaat met om løne skulle oc vdi lige maade ont faar ont anamme. Thi wtacknemelighed kan icke bestaa hoss Rætferdighed/ Men hun vorder sin fortiente Løn (som er wtacknemmelighed) til sig igen anamme.

Velgerning skal icke lønis met ondskaff.

Det Andet/ En som siger den anden tro oc loffue til faar den velgerning han hannem giort oc beuist haffuer/ Som denne Orm her haffuer giort oc loffuit Manden/ slig tilsigen/ tro oc loffue skal aldri brydis. Thi han kan ingen redelig aarsage forebende/ at han slig løffte icke er plictig at holde. Thi Rætuished oc den tilsagde tro oc loffue bør oc saa at holdis mellem wuenner oc Fiender / Desligest bør oc at holdis vdi Krig oc Orloff loffue oc rætferdighed/ Oc der som tro oc loffue icke holdis der gaar det icke gerne vel til. Thi Rætuishedz rette fundament er trofasthed / Naar fundamentet er brut / huad gaat kan der siden byggis paa. Oc derfaare kan denne Orm

Den tilsagde tro oc loffue skal trolige holdis.

icke

icke vndskylde sig der met at han siger Liffs nød bryder Ræt-ten / Item nød oc tuang bryde forne Eeder / tro oc loffue / Thi han haffde loffuit oc tilsagd tro oc loffue den burde han oc trofastelige at holde / Desligest kunde han oc vel haffue be-kommit spisning oc føde vid andre middel oc veye der han vaar løss.

Ydermere skal her merckis at denne Mand berøber sig tre gange paa den rette Ræt / Thi den rette Ræt seer icke till gunst oc gaffue / venskaff eller egen nytte / Men den wrette Ræt Dømmer effter gunst / Gaffuer oc eget nytte / Oc holder det faar ræt oc retuist / som vdi sandhed wræt oc wretuist er. Vdi slig maade skal oc huer Dommere være fri oc wbesmittet aff disse forscreffne laster / desligest oc fri faar al Gerighedz mistancke / oc vdi deris straff sky al affuind oc vrede / Thi vrede holder aldri naaget middel / icke heller ved den heffnge-rige affuind naagen maade. Derfaare skulle alle de som Louen oc Regementet i Befaling haffue være lige som Louen vden al gerighed / Affuind / vrede / heffn / retzle oc gantske affecteløse / Ja vden al begerlighed oc begering / Som alenisté skulle see til det som er ret Christeligt / sømeligt oc tilbørligt vdi alle maade.

Den retuise retz rette værelse oc brug.

Dommere skulle icke være hadske vrede eller gerige.

At Dommerne icke saa ere skickede oc ensindede som nu er sagt / det er mest de Loukønis oc Juristers skyld / huilcke met deris mangfoldige gloser oc vdlegninger formørcke den met screffne Lou / oc drage hende fra sin rette Forstand oc Me-ning til en vrang Mening oc Forstand / lige som dem selff løster. De alligere tit oc offte mange gloser / huilcke dog vnder stunden end føye eller slet inted tiene til Sagen / Oc al den stund de gloser met gloser / en Opinion met den andens mening formere oc sammen bære (oc denne Steen Sisiphi bort oc igen velte) Der met gøre de at denne kunst oc offuelse som brugis vdi Dom oc Ræt synis den aller suareste.

Saaledis ere nu Juristerne vdi Menniskenis Lou oc Bud gantske vindskibelige / men Gudz Lou oc Bud saare lidet

Læger oc Iurister ere onde Christne.

actendis / Ja saa saare ringe at der om sigis it almindeligt Spraack / At huercken de Doctores vdi Lægekaansten leffue vel / ey heller Dø Juristerne vel / Thi at Lægerne ere gantske vnderlige oc besynderlige Mennisker / Oc Juristerne ere onde Christne / Derfaare de oc almindelige (som denne Louens vdleggere Baldus selff siger) met brad død borttagis. Slig Doctores oc Juristers Mening oc tancker bescriffuer Her Hans aff Suartzenberg Ridder / vdi Dygdernis hukommelsis Bog met slig ord.

Cor: Agrippa cap: 110. ua: scient.

Her Hans aff Suartzenberg.

Juristernis Sind oc gudelighed.

Herfaare haffuer ieg Jura studeret /
At ieg vdi skalckhed bleffue vel informeret.
Mange onde sager vdi Rættē mon smucke
At forlenge en Sag er tit mit mester sticke.
Paa Kiff oc trætte mine raad mōne staa /
Huor ieg kand Pendinge oc Gaffuer faa.
☞ Sligt straffendis siger han ydermere.
Ve dig som det gode / til ont vilt omuende /
Oc de frommis Forstand oc øyen forblinde
Met huilcke de ville haffue Rætten fram /
Visselige faar du derfaare skam.
Thi Dieffuelens Tienere est du vist /
At du Bruger vdi Verden slig skalcke list.
Oc misbruger saa din kunst oc Lære /
Met huilcken du snart i Helffuede skalt være.

Esa: 5.

Til det Tredie skal her endelige merckis / At de samme som met skam oc laster ere obenbare berøctede (som Ræffuen / Vlffuen oc Biørnen her ere) skulle icke være Dommere / eller bære vidnesbyrd i naagle Sager. Met Raffnen bemerckis de vtro / Met Vlffuen de Gerige / Oc met Biørnen de groffue / plumpe oc vforstandige. Saadanne skal man icke lade komme til naaget Regemente. Thi faar deris vforstandighedz skyld / oc eget nytte Raade de tit oc offte til Tuedract /

De som ere berøctede skulle icke være Dommere / de skulle icke heller bære vidnesbyrd.

Mord /

Mord/ Kiff oc Trætte/ aff huilcket i effter tiden fødis euig skade oc forderffuelse/ Oc naar de sligt haffue anret/ da sno de sig vd/ oc gaa der fra lige som det komme dem inted vid/ oc lade saa de andre side igen i sorg/ nød oc fare.

Det V. Capitel.

Huorledis at Kongen atspurde Ræffuen for Rætten anden gang om Lampis død/ oc huilcke suare Løgner Ræffuen løy/ sig der met at vndskylde.

KOngen sagde/ Mickel sig mig nu/
Huor kom det til at Bellin oc du.
J baade saa ret endrectelige/

Myrde Lampe saa forrędelige.
J onde Tyffue sende mig deslige/
Lampis Hoffuit oc lode mig sige.
At det vaare Breff som i mig sende/
Men der ieg lod den Sæck opbende.
Inted vden Lampis Hoffuit vaar der vdi/
Huo haffuer hørt slig Hoffmod oc forrederi.
Bellin fick sin Løn saa skalt oc du/
Der forlad dig til din lede tiu.
Mickel sagde/ Ve mig/ ve mig den store nød/
O vaare ieg men allerede plat død.
Hører mig nu lit der beder ieg gerne om/
Er ieg da skyldig/ lader gaa eders Dom.
Findis oc skylden som i mene om mig/
Da vil ieg gerne lide taalmodelig.
Jeg kommer dog aldri aff den sorg oc vaade/
Vdi huilcken ieg er kommen i slig maade.
Thi den forreder Bellin haffuer forkommit/
Den veldige Skat som ieg haffuer fornummit.
J Verden findis icke nu hans lige/
Huercken iblant de Fattige eller Rige.
Thi de Klenodie ieg hannem monne faa/
Der han met Lampe vilde fra mig gaa.
De haffue forraad Lampe denne fromme Mand/
Det taar ieg sige alt paa min sand.
O kunde man faa kundskaff at forspe/
Alt huor de vaare da vilde ieg lee.

Huo hemmelig ting ey tige kand Oc met falskhed suiger alle mand. Taler stort oc buldrer som en Daare/ For slig en skulle sig alle forvare.

Bellin

Bellin haffuer her hoss handlet suigelig/
Oc slaget disse Klenodie vnder sig.
Men ieg befrycter det skal nøye ske/
At wi dem naagen tid faa at see.
Abinden sagde ere de offuen Jore/
Wi lede effter dem baade smaa oc store.
Oc Scriffue til vaare Venner omkring/
Om de icke haffue hørt aff slig ting.
Wi ville voss vel bespørge sammeled/
O siger voss aff deris kaastelighed.
Mickel sagde de ere Dyrebar vid Gud/
Jeg frycter wi spørge dem aldri vd.
Den dem haffuer faait han mister dem icke/
Naar min Hustru faar at høre dette sticke.
Aldri bliffuer hun min Ven til grunde/
Thi hun vilde mig det icke vnde.
At ieg disse Klenodie skulde vdsende/
Oc disse baade Tyffue faa i hende.
Her er ieg bekærder oc ilde forført/
Huem haffuer naagen tid større modgang hørt.
Jeg maa dog denne wræt saa lade skee/
Oc met taalmodighed alting offuer see.
Oc bleffue ieg end fri oc finge naade/
Jeg giffuer mig dog i fare oc vaade.
Jeg faar ingen huile Dag eller Nat/
Men løber omkring effter denne Skat.
Om ieg hannẽ kan vdspørge hoss naagen Mand/

Thi han vaar kaastelig oc Dyrebar paa min sand.
Mit Liff oc Leffnit her om ey vil spare/
Men til Land oc Vand effter hannem fare.

Dette Capitels Forklaring.

Den tid at Mickel formedelst sin skickelighed oc mangfoldige list haffde forantuordet oc frit sig for hans vederpartis anklage/ Desligest oc vid Abindens Bøn Kongen vdi naagle maade stillet/ da haffuer dog Kongen en ond mistancke til hannem om Lampis død/ oc truer hannem derfaare alffuerlige at straffe/ Faar huilcket Ræffuen sig atter paa det ny vndskylder/ Oc denne vndskylding haffuer han saa mesterlige betenckt/ saa at han oc beder Kongen naar han haffuer hørt hans Sag skal hannem lade affliffue/ thi han foruinder dog aldri den sorg oc skade/ Vnder disse ord søger han det som sig almindelige hender vdi Menniskelig Natur Saa at man gerne oc almindelige haffuer medynck met dem som saa er mistenckte eller oc komne i naagen mistancke/ oc besynderlige naar de ere saa villige at Dø/ da acter huer Mand dem at være wskyldige/ oc begere at de maatte friess. Dette listige sticke søger Ræffuen her oc/ lige som den Troianske Forreder Sinon/ han bleff oc formedelst det samme frelst oc løss giffuen.

Listighed brui ger Ræffuen i sin vnskylding.

Sinon.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Ræffuen Tal oc liuer offuermaadis om det første Klenodie/oc siger at det vaar en Ring met en ædel Steen/ hues dygd hand met sin Løgn saare storlige roser.

Ræffuen sagde/naadigste Herre oc Kong/
Jeg beder eders naade end denne gong.
At i ville mig vnde denne tid/

Faar

Faar mine Venner at tale frit.

Ver ſtedze vel ſkicket noget beſynderligt at føre/ Ny Tidinger oc andet ſom de gerne ville høre. Tien vel faar øyen oc ſæt kiortelen til rette/ Da beholder du vel din tienſte vden træt[t]e.

Aff den ædelhed oc dygd offuer maade/
Som diſſe Klenodie alt met ſig hade.
Huilcke ieg eders naade monne ſende/
End dog de komme eder icke til hende.
Kongen ſagde nu vel gør kort oc gaat/
Ræffuen ſuarede foruden al ſpaat.
Jeg haffuer nu miſt al ære oc lycke/
Som i maa høre aff diſſe ſtycke.
Det Førſte vaar en Ring ſaare kaaſtelig/
Som Bellin eders Capelan fick aff mig.
Oc ſkulde eders naade vdi hende faa/
Aff vnderlig ting ſkulle i forſtaa.
Vaar ſamme Ring tilſammen ſat/
Som verder vaar en Førſtis Skat.

Skulde huer Løgn kaaſte it pund/ Da løyes her icke ſaa mange lund.

Vdaff fint guld vaar den ſamme Ring/
Met ſkøne bogſtaffue inden omkring.
Herlige vdgraffuit oc ammelerit/
Oc met ſkønt glaſſur kaaſtelige ficerit.
Samme Scrifft vaar Hebraiſk mercker det vel/
Oc vaare try Naffn dog huert faar ſig ſel.
J dette Land vaar ingen ſom kunde/
Forſtaa den Scrifft red vd til grunde.
Vden eniſte Meſter Abrian aff Trier/
Han er en Jøde aff ſlig mannier.
Han kan alle Tungemaal vel forſtaa/
Som talis mellem Ribe oc Obenraa.

 Alle

Alle Vrters Krafft oc Stenis deslige/
Kan denne Jøde opregne oc sige.
Hannem lod ieg see samme Ring/
Han sagde/ Her vdinden er en kaastelig ting.
Disse try Naffn ville i forstaa mig/
Dem bar Zet aff Paradis met sig.
Der han effter miskundhedz Olye lette/
Samme gang han disse try Naffn hitte.
Han sagde oc faar mig obenbar/
At huo disse Naffn hoss sig har.
Han taar sig ey befrycte naagle lund/
Faar Troldom eller spøgelse naagen stund.
Tordun hannem ey heller skade kan gøre/
End sagde Mesteren som i mue høre.
At huo samme Ring mon paa sig bære/
I huor kaald naagen tid en Vinter kunde være.
Da kan han dog icke Fryse eller vorde kaald/
Han bliffuer oc gammel oc faar stort vold.
En Steen stod i hannem skøn oc klar/
I Verden hans lige neppelige vaar.
Han kalledis en Karbunckel aff alle Mand/
Oc skinde om Natten alt paa min sand.
At mand al ting vid hannem/ i Mørcke kunde see/
Han skinde fast klarere end naagen Sne.
End haffde mere dygd samme Steen/
Han læcte alle Siugdom oc andre meen.
Naar han bleff rørder i samme stund/

Strax

Strax bleff man karsk/ Helbrede oc sund.
Oc bleff befriet aff al sorg oc nød/
Saa framt det icke vaar den rette Død.
End haffde samme Steen mere Mact/
Det haffuer Mester Abrian oc sagt.
At huo hannem bar vdi sin haand/
Den maatte frit vandre gennem alle Land.
Faar Ild oc Vand da er han fri/
Han kan ey Fengslis ey gøris Forrederi.
Hans wuen hannem ey heller kan gøre ve/
Naar han den Steen ret fastendis monne see.
Men vaare de Hundrede han skulde dem slaa/
Slig dygd haffde denne Steen oc saa.
End flere dygder haffde samme Steen/
Han Fride oc faar alt ont Fennin.
Vare oc naagle hannem icke maatte lie/
Være sig Herre/ Frue Suend eller Pige.
De finge hannem kær alt offuer maade/
Sligt kunde denne Steen aleniste raade.
Jeg kan icke fuld sige eller naagen met mig/
Alle de dygder han haffde met sig.
Aff min Faders Skat tog ieg hannem fram/
Oc velwillige sende ieg eders naade ham.
Thi ieg actet mig ingelunde verdig at være/
Slig en kaastelig Ring paa mig at bære.
Thi sende ieg Kongen hannem til hende/
Thi han vaar den ædelste der ieg kende.

Huad vnderligt er/ actis oc forgaat/ Det see wi daglige alt vden spaat. En Jubilerer tit en liden Steen gør stor/ met skreppende Tale oc store ord.

Hua

Han er vaar beskyttere / oc beskermer altid/
Desligest vaar ære oc all tillid.
At han kunde fries aff sorg oc nød/
Oc beskermis fra den onde død.

Vdi dette Capitel merck Tre Lærdomme.

Huorfaare at Ræffuen tal her om disse Klenodie.

Først opregner Ræffuen vdi dette Capitel de Klenodie som han tilskickede Kongen met Bellin oc Lampe. Men han haffuer dog endelige sligt optenckt / sig der met at fri. Thi denne optenckte Løgn kunde ingen emod sige eller straffe / thi disse Bud som slig Klenodie haffde anammit vaare baade Døde. Det Første Klenodium vaar en guld Ring vdi huilcken naagle krafftige Naffn vaare vdgraffne Oc vdi samme Ring vaar forsæt en Carbunckel. Her met bruger Mickel

Jubilerers Art oc brug.

Jubilerernis anslag oc Art / huilcke deris ædel Stene meget oc høyt acte/ tale stort om dem oc Liue met Mact. En føye oc liden Steen døbe de met it stort oc vnderligt Naffn / tillegge oc opdicte hannem mange dygder / oc holde hannem dyrt/ loffue hannem thi gange dyrere end han er verd / Men kunde de faa tredie Parten aff det de loffue hannem/ da ere de vel til

En Jubilerer glæder sig aff en andens skade.

fredz / Men de lade sig icke bemercke / oc handle saa alt fram met deris Sag/ At de vforstandige icke kunde eller skulle forstaa deris falskhed oc suig. Der findis vel ædel Stene i naagle besynderlige Landskaff oc Steder / men om mange slig kunde findis hoss slig Land løbere huilckis Godz icke er vert en Steen som de saa høyt acte / det giffuer ieg huer selff at betencke. Thi de rette ædel Stene ere saare faa / oc onde at bekomme / lige som fromme oc gode Mennisker ere saare faa oc vnderlige at finde. Her om ꝛc.

Aff det allerbeste findis gantske lidet.

Aff det beste findis stedze den minste Part/
Oc bliffuer paafundet met arbeyde hart.
Være sig Diur/ Fule oc Fiske som mange mene/
Vand/ Vrter / Olye Træ oc dyrebar Stene.

Metal

Metal oc alt det som vnderligt er/
Oc Jorden fram fører i Verden her.
Det dyrebariste her iblant paa findis visst/
Saare vnderlige det haffuer ieg frist.
Vid denne Lignelse skulle i nu Lære/
At saare faa fromme i Verden ere.
Oc huo den store skare vil følge fram/
Icke meget gaat kan sigis om ham.

Til det Andet/ bliffuer her oc aff Mester Abrion (som alle Stenis oc Vrters Nature kende) obenbaret Alchimisternis Kunst oc leylighed. Thi disse tuende ere huer andre lige/ huilcke Alchimister sig vnderstaa met ny oc lønlig kunst / at foruandle en tingistis Nature/ Som er at gøre Sølff aff bly/ Guld aff Kaaber/ oc lede saa effter den Femte Essentie oc værelse paa Jorden oc alle vegne omkring. Disse samme Føde dem vdi sligt søt Haab/ at dem icke angrer huad wmage eller omkaast de gøre / Oc met vnderlige fund optencke oc dicte de altit naaget nyt/ Met huilcket de dem selff paa det siste skuffe oc forderffue / Oc sligt skuff oc skade som de saaledis faa er dem dog inted besuarlickt / men fast mere behageligt / Oc der som end alting bliffuer fortærit / da kunde de dog mesterlig gøre oc tilrætte sinelt Onene/ Oc lade icke aff at Drømme/ oc andre til denne kunst opuecke saa meget som dem mueligt er / Oc paa det siste naar alt Haab er vde / da haffue de end da en trøst for haanden / som er denne / Det er dog nock i det at de haffue værit saa mandelige oc begynt slig en stor ting / Oc da beklage de dette leffnits oc tidz korthed / huilcken til det store oc merckelige arbeyde icke kan tilrecke &c.

Alchymister oc Jubilerer en haande folck.

Aff denne Kunst Alcumistica tal Dygdernis Hukommelsis Bog saaledis.

Alchymiens kunst er endelig slig/
At liue oc Sticle oc gøre swig.

Oc

Oc altid fattis enceten hint eller dette/
 Al den stund du kant Sølff framsette.
Paa det siste haffuer Mesteren slig en lycke/
 At hannem end fattis it andet stycke.
Det maa han hente offuer Milenr tre/
 Oc saa lader han dig sine Hæle see.
Der til haffuer denne kaanst slig en ende/
 Det sine Sølff til vvsint foruende.
Merck om du viselige setter dit Haab fram/
 Til en ting som aldri god ende nam.
Eller om du tror det at være sandhed lig/
 At dig en fattig kand gøre Rig.

Oportet mendacem memorem esse

En Løgnere skal haffue en god hukommelse.

Til det Tredie skal her merckis Ræffuens store listighed
huilcken han bruger vnder denne Løgn/ J det at han vel viste
Kongens Nature oc tilbøyelighed / did vender oc skicker han
oc sin begynte Løgn / thi en Løgnere bør at haffue en god
Hukommelse/at han icke Tal sin egen tale imod / men at hans
tale io i det minste sydis at være sandhed lig/ J det at de Na-
turlige Mestere Lære/at Løuer kunde icke vel være i de Land
som meget kaalde ere/ thi de kunde icke taale Fraast oc kuld
om Vinteren/Derfaare siger Ræffuen at samme Karbunckel
er saare god faar kuld / Oc idet at han Liuser klart om Nat-
ten/ da kunde oc Kongen bequemmelige Færdis om Natte ti-
de vid hannem.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen opregner en anden Løgn/ oc siger vdaff en kaastelig Kam/ oc siden vdaff en Spegel som Drotningen skulde hafft.

JEg sende oc met Bellin den lede Buck/
Drotningen en Kam han vaar vel smuck.
Oc en Spegel som ey haffuer lige/

J denne tid paa Jorderige.
Denne Spegel oc Kom tog ieg oc saa/
Aff min Faders Skat skulle i forstaa.
Huor tit oc offte ieg oc mit viff/
Her om haffue hafft stor Trætte oc Kiff.
Thi hun ingen ting her paa Jorderig/
Vden disse Klenodie begerde aff mig.
Nu ere de dog slemmelige fra mig vent/
Huilcke ieg min naadigste Frue haffde sent.
Thi hendis naade haffde dem vel fortient/
Hun haffuer mig tit stor skade fra vent.
Hun haffuer talet faar mig til min naadigste herre
Hun er aff høy byrd hende følger stor ære.
Tuctig/ Dygdelig/ skøn oc aff ædel stam/
Hun vaare vel verd baade Spegel oc Kom.
Diss ver det kunde icke nu saa skee/
At hun maatte dem faa at see.
Den Kom vaar aff it Panter Diur/
Som er it saare dyrebar Creatur.
Oc fødis langt paa hin side India/
Som man vil til Paradiset gaa.
Det haffuer atskillige Farffuer paa sig/
Oc en besynderlig luct saare kaastelig.
At alle Diur baade store oc smaa/
Efterfølge den luct huor det monne gaa.
De gøre det/ thi den samme luct/
Gør dem helbrede oc karske smuckt.

Panthera er it
spagt oc saktmo-
digt Diur naar
det er met / oc er
venligt mod alle
Diur / vden mod
Slanger oc Dra-
ger.
Vide Plinium,
& deinde leros

De gøre det alle huo de helst ere/
Aff samme Diurs Ben den Kom mon vere.
Lige som purt Sølff/ da vaar han huid/
Offuer alle Cinamomer/ da luctet han strid.
Naar samme Diur døer oc vendis om/
Strax all Lucten i sine Ben kom.
Disse Ben kunde icke forderffuis naagen tid/
Men lucte stedze offuermaadis frit.
Den Luct forderffuer al ond Feunin/
Oc lucter fast sødere end naagen Vin.
End vaar vdgraffuit paa samme Kom/
Kunstelige Billede alt om oc om.
De vaare alle sirede met Gulde det rene/
Oc der vdi forset mange kaastelige Stene.
Røt Sinnober oc blaat glassur/
Oc vaar den Historie oc Euentyr.
Paris Kong Priami Søn aff Troia. Huorledis Paris en gang/ faar Troia laa/
Alt hoss en Brønd oc samme tid saa/
Tre Affgudinder som lode kalde sig/
Pallas/ Juno oc Venus endrectelig.
De haffde it æble hørde dem alle tre/
Det vaar vel lystigt til at see.
Oc det vilde huer beholde faar sig/
Der sentis de om vel haardelig.
Dog entis de endrectelig samme tid saa/
At Paris skulde endelige Døme her paa.
Oc giffue det Guld æble oc faa i hende/

Huilcken

Huilcken han aff disse Tre faar den skøniste kende.
Paris betenckte sig i denne Sag smuckt/
Juno sagde til hannem met tuct.
Vilt du dette æble mig til vise/
Oc mig nu faar den skøniste prise.
Da giffuer ieg dig Rigdom stor offuer maade/
Som aldri ingen Konge vdi Greken aade.
Pallas sagde hender sig saa dette spil/
At du mig samme æble viser til.
Du skalt anamme slig mact tro mig/
At alle Mennisker skulle frycte dig.
Baade Slæct oc Venner oc Fiender met/
Det vil ieg alt sammen komme aff sted.
Alt huor dit Naffn opneffnis deslige/
Der skulle dine wuenner strax faar dig vige.
Venus sagde/ huad skøtter han om slig Skat/
Eller velde stort som i haffue fram sat.
Er ey Kong Priamus hans Fader god/
Hans Brødre stercke oc veldige aff Mod.
Hector oc andre saadane flere/
Han monne oc offuer den Stad Troia Regere.
De haffue mange Land met Mact vnder sig/
Men Paris vilt du nu høre mig.
Oc mig det Guld æble tiluise met ære/
Oc faar de andre den skøniste lade være.
Den dyrebariste Skat han skal dig vorde/
Som findis vnder Hiemmelen her paa Jorde.

Pallas er født aff Jouis hierne en gudinde offuer Krig oc Visthed / Der vdaff neffnis hun Bellona / Hun haffuer it Spiud oc Skiold i haanden / vredelige vdseendis / Hun kaldis oc Minerua / Hun paafand at spinde oc Sy oc at vesue i Athen haffuer hun varit i stor act.

Venus er kaldet aff Hedningerne wkyskheds oc skønheds Gudinde.

Denne Skat det er den deyligſte Quinde/
Som leffuer paa Jorden dette ſinde.
En Quinde ſom er tuctig/dygdelig oc Viſſ/
Skøn oc adelig/hende bør ſtor priſſ.
Man kan icke fuldroſe hendis gode vilkaar/
Derfaare hun langt offuer alle Skatte gaar.
Giff mig dette æble oc lad mig gaa/
Denne deylige Quinde da ſkalt du faa.
Denne ſamme Quinde ieg her mon mene/
Er Kongens aff Grekons Drotning Helene.
ædel/ſkøn/tuctig/ Rig oc Viſſ/
Da fick hun æblet alt aff Paris.
Han priſede henne oc ſagde obenbar/
At hun den ſkøniſte ſamme tid vaar.
Da halp ſamme Gudinde Venus/
At Paris tog fra Kong Menelaus.
Hans Drotning ſom hed Helena/
Oc førde hende vdi Troia.
Denne Hiſtorie ſtod paa ſamme Rom/
Met forgylte Bogſtaffue rent om oc om.
Der ſtode oc Skiolde ret huide ſom Sne/
Der vdinden ſmucke Billede ſom naagen vilde ſee.
Alle ſom komme/oc kunde Læſe dette/
De forſtode ſtrax huad det haffde at ſette.

Naar en Quinde vil være alſeet for viſſ/ da hender ſig tit at hun derfaare bliffuer actet for en dubbel Gackinde.

Vdi dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

Aff den dyrebar oc kaaſtelig Rō.

Først forfølger Mickel vdi dette Capitel ſin begynte Løgn/ oc Roſſ denne kaaſtelige Rom/ ſom vaar giort aff is

Panther Diurs Ben / huilcken han vilde haffue skenckt Drotningen / Oc som en skarpsindig Mester opregner han her/ Pantherens Art/ krafft oc Nature/ huilcket han maa vel skee haffuer læst i Plinio eller anden stedz.

Til det Andet opregner han som en forfaren Historicus det som vaar vdgraffuit paa samme Rom / Paridis Dom/ huorledis han vaar iblant de tre Gudinder / som vaar Juno / Pallas oc Venus/oc huor han actede Venus faar den smuckiste oc skøniste / faar huilcket hun halp hannem at bortføre Kong Menelaus aff Greken skøne Hustru / faar huilcket anslag oc hoer naagen tid der effter Troia bleff slet i grund forstøret. Thi aff Hor er inted gaat kommet / oc at den euige Gud samme Synd straffer met Pestilentz / dyr Tid / Krig oc Manddrab/saa at Land oc Folck i grunden forderffuis / See wi obenbare paa Kong Dauid / Gud haffde hannem Kær/ men den tid han giorde oc fuldkom det Hor/Oc end dog at han siden alle hans dage oc liffs tid taatte det ilde være/oc begræd oc angrede samme Gèrning/ Da skickede oc tilsende Gud hannem dog mange oc atskillige forfølgelser / sorg oc modgang/ som wi vdi Bibelen finde bescreffuit.

Paridis Dom oc featenz om det Guld æble.

Gud straffer Hor met alle haande plager.

Den hellige Augustinus siger at en Horkarl vnder Fire verslige laster/hender hannem visselige it før han døer aff denne verden/ som du her maat høre.

Horkarle skulle lide Verdslige skam.

En Horkarl maa disse Fire farer staa/
1 At han skal encten vdi Armod forgaa.
2 Eller Dø en ond død visselig/
Oc skam oc laster Arffue paa sig.
3 Eller gennem it Fengsel strengt oc suar/
Bliffuer ærelø ſſ giort alt obenbar.
4 Eller bliffuer ilde saar oc hart at død/
Oc mister it ledemod i fare oc nød.

Det VIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen bestyrcker sin Løgn oc Tal om den saare vnderlige skøne oc kaastelige Spegel aff hans dygd oc fansun oc om de Historier der paa vaare vdgraffne / oc den Første vaar om en Mand/en Hest oc en Hiort.

NV hører aff samme Spegel god/
Oc aff det glass som der i stod.
Det vaar en Beril meget skøn oc klar
At man i ham kunde see obenbar.
Alt offuer en Mil huad der mon hen/
Baade Dag oc Nat kunde man det kende. (de/
Haffde naagen it Maal eller Lunge slag/
J sit Ansict encten faare eller bag.
Eller i hans øyen naagen meen staa/
Ja strax han i den samme Spegel saa.
Da gick det bort/ oc han bleff ren/
J huad det vaar alt faar it meen.
Vndrer icke at ieg giffuer mig saa/
Den Skat han gick mig vel sørgelig fraa.
Det Træ som det samme Glass i stod/
Hed Setim oc vaar en dyrebar Rod.
Det vaar fast oc ret rundit smuckt/
Oc haffde til met en artig Luct.
Jngen Orm kunde det gnaffue eller stinge/
Thi actet ieg det stort oc icke ringe.
J Jorden kunde det ey raande eller forgaa/

Berillus er en ædel Steen som kommer aff Jndia / haffuer en huid oc klar farffue som Vand/gør it sactmodig oc god Forstand/ oc hans wuenner kunde hannem icke offueruinde/ som hannem paa sig bære.

Det vaar kaasteligere end guld skulle i forstaa.
Ebenus Træ det ligt mon være/
Jeg siger eder det alt paa min ære.
Aff huilcket vaar giort met kunst oc stor flit/
En veldig Træhest i Crompardus tid.
Den samme vaar Kongens oc kunde der met/
J en stack et stund komme vel langt aff sted.
Vel Hundrede Mile ville i det mercke/
Vdi en time vel store oc stercke.
Skulde ieg vpregne det vnderlige spil/
Der maatte ieg haffue mange stunder til.
Det vilde sig forstrecke langt oc bret/
Aldri haffuer naagen slig en Hest seet.
Det Træ som samme Glass vdi stod/
Vaar rundelige bret halff anden Fod.
Oc vden til ret tringt omkring/
Mange Historier aff vnderlig ting.
Oc vnder huer Historie stod Screffuit klar/
Huor hun vaar skeed oc huad det vaar.
Alt om en Hæst der først paa stod/
Som vaar saare rask ndsk oc stolt aff mod.
Han vaar begerende at han maatte frit/
En hiort vndløbe vdi Marcken vit.
Samme Hest gick til en Hyrde en tid/
Han sagde/ sid op paa mig oc Rid.
Vilt du nu gøre det ieg beder dig/
En Hiort skalt du snart Fange met mig.

Huor het ndisket
et raadet monne
gaa / Oc had os
vrede hannem
ville bistaa/ Det
legis vel vnder-
lige paa min
sand/ Sligt skees
nu diss ver i alle
Land.

 Det

Der aff kant du stor baade Fange/
Hans kød oc hud kant du vdprainge.
Sid op ret nu wi ville aff sted/
Nu vel sagde Manden ieg vil med.
De rede saa fram alt met en fart/
Saa at de finge Syn paa Hiorten snart.
De fulde hans spar oc haftede saare/
De Rede fast bag/ oc Hiorten løb faare.
Hesten bleff træt oc bad samme Mand/
Han skulde aff side alt paa den sand.
At han maatte sig huile naagen stund/
O ney sagde Manden ingelund.

Hues Hierte vdi Nidiskhed [illegible] staar/ Hand regnis en Gack all huor hand gaar.

Dieffuelens Barn ieg ham maa kalde / thi hand vil stedze mod sanhed falde.

Det er nu saa du maat mig føre/
Eller ieg vil dig/met mine spore røre.
Du haffuer selff volt til denne Sag/
Saa bleff samme Hest met mact giort spag.
Saa løner en sig selff met megen vaade/
Som stunder hart effter en andens skade.

Vdi dette Capitel merck Tuende sticke.

Det Første / nu Ræffuen er vnt oc tillat at han maa Tale/thi forfølger han sin begynte Løgn ydermere oc siger/ vd aff den dyrebar Spegel oc huor aff han vaar giort/oc huad som vaar Malet paa hannem / Han lader sig icke mercke at han dette haffuer Dictet eller optenckt / Thi han ved fuld vel naar man tal om naaget som kan føre gaffn i gaarde / at man met sligt kan forføre oc forlede Herrer oc Fruer / Konger oc Førster/ Oc der som det end vaaare Løgn alt sammen (som dette her er) da bliffuer det dog holdet faar sandhed oc betrod. Thi Førster oc Herrer ere tit oc offte forførde aff falske Tilbringere faar deris nytte oc Profit skyld/ Saa at de haffue begynt Købmandskaff / Ladet bygge store Skib/ Brygd øl at selge deris egne vndersaate/ eller at forføre vdi andre fremmede Land/oc andre slig egennyttige handle faar deris baade oc Gerighedz skyld. Men endelige haffue de hafft saare ringe fordeel aff slig deris Gerighedz Handel / ia fast større skade end gaffn. Exempel her om haffue wi vel seet i vor tid &c. Thi disse anbringere acte oc naaget i deris Pung om der er fordeel hoss.

Aff den kaastelige Spegel.

Nidskhed oc Had er sig selff besuarlig och skadelig.

Til det Andet skal oc grandgiffuelige merckis dette Fabel som Ræffuen her opregner aff Hesten / Manden oc Hiorten /at dette stod Malet paa Spegelen/ Oc her vd aff skal endelige Læris at huer skal sky oc fly Had oc Affuind. Thi huo som helst aff Had oc Affuind stunder oc staar effter den ans

Had oc vrede føret al wlycke p.et sig.

dens skade oc forderff (som Hesten her gør) den samme gør sig selff skade/ thi hans eget forderff oc fald er hart hoss hannem / Saa maatte oc Hesten her faar hans egen nidskhedz skyld/ tiene en anden mod hans vilge.

Pine stock.

Men dette er det beste at sligt it nagsaart Menniske haffuer selff størst skade aff sin Nidskhed/ som oc Hedningene her om Scriffue/ At ingen bedre Pinestock findis end slig Affuind oc hadskhed / Thi han krencker den fast mere som Regerer offuer hannem/ end den han bliffuer actet/ Han lader hannem icke rolige Soffue/ æde/ Dricke/ gaa eller staa/ Han borttager ens naturlige Lyd oc Farffue oc forminsker Legomens styrcke/ Som Salomon siger / En Daare som er Nidsk slar sine hender sammen / gaar aarckeløss / er slem oc Lad / Han vnderstaar sig ingen skickelighed /men at han eniste hader den som skicket er/ oc naaget gaat ved/ Oc gør sig dog her met selff den største skade/ han opæder oc piner sig selff met slig nidskhed oc vrede. Derfaare haffuede Vise Lært / At naar naagen vilde herlige heffne sig offuer sin wuen / Da skulde han retuiselige oc erlige skicke sig / Thi at igennem sligt bliffuer hans wuen end vredere oc hadskere/ Oc naar han saa er bleffuen vred oc hadsk / Da haffuer han Helffuede oc Pine naack hoss sig selff Oc ingen større Pine kan hannem tilføgis /end at du leffuer Retferdelige oc holder dig tilbørlige.

Nidskhedz Art oc Natur.

Nidighed oc Affuind er en dødelig vunde/
Som aldri ræt kan lægis til grunde.
Oc haffuer slig værelse oc vilkaar/
At naar hun setter sig naaget faar.
Da haffuer hun ey huile Dag eller Nat/
Før hun sit anslag fuldkommer plat.
Ingen Søffn eller glæde derfaare gaar/
At hun kan glemme sit Hierte saar.

Den Nidskis Syn oc Billede.

Derfaare haffuer han en blæg Mund/
Tynd oc Maffuer alt som en Hund.

Hans

Hans øyen ere røde/ oc seer aldri/
Met obne øyen til naagen fri.
Det saas paa Saul der David matte vige/
Oc paa Josephs Brødre mod hannem deslige.
Affuind leer icke vden it huss det Brender/
Oc hans vederpartz Skib i Stranden slaass sønder.
Huor Affuind oc vrede i en Gæck reger/
Han æder sig selff/ oc andre fleer.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen Tal om en Asen oc Hund som oc stode paa Spegelen oc Liuer met macht.

JEg siger eder oc i samme stund/
At paa Speglen stod en Asen oc Hund.
Som tiente en Rig Mand baade sammen/
Samme Hund vaar lystig oc kunde stort gammē.
Thi fick han gunst oc naade stor/
At han maatte side hoss Herrens Bor.
Han gaff hannem Flest han gaff hannem kød/
Oc tog hannem tit alt paa sit skød.
Da lecte met sterten samme Hund/
Oc slickede sin Herre om skæg oc Mund.
Dette saa samme Asen som hed Boldeuin/
Det giorde hannem i hans hierte stor Pin.
Han sagde tit til sig selff ene/
Huad monne min Herre her met mene.
At han denne slemme Canis er saa god/
Som hannem saa slicker baade haand oc Fod.

Den vsselste vnder alle Menniske er den som al sin tid leffuer vdi Had/ Auind oc vrede.

Oc mig tuinger han at Arbeyde saare/
Oc at bære de Sæcke baade store oc suare.
Min Herre skulde icke vdi it Aar/
Gøre sligt Arbeyde som ieg giorde i gaar.
Met thi saadanne Hunde vaare de end tiue/
Jeg siger eder sant/ oc vil icke liue.
Han æder det beste mig giffue de straa/
Jeg haffuer ey andit at ligge paa.
End Jorden den haarde det fortryder mig saare/
Oc naar de tage met mig aff gaare.
Da bespaattis ieg fast aff alle Mand/
Jeg vil det icke lenger lide paa min sand.

Huo der roser Snegelēs spring oc gang / Desli-gest oc Asenens kaastelige Sang Den samme saa glori Leoparden springe/ Ey hel-ler hørde hand Næctergalen Siunge.

Men vil oc min Herris venskaff haffue/
Oc vil mig icke lenger saa lade plaffue.
J det samme kom gaaendis samme Herre oc vert/
Asenen løffte op baade hoffuit oc stert.
Han spranck paa hannem oc vilde haffue tack/
Han begynte at robe oc holde snack.
Han lickede oc Herren alt met sin mule/
Oc støtte hannem i Panden vel stor en kule.
Han vilde hannem oc slicke om sin Mund/
Som han førre saa gøre den lilde Hund.
Da robte Herren aff fare oc nød/
Tager hen denne Asen oc slar hannem død.
Suennene sloge hannem met knippel oc Steen/
Oc dreffue hannem saa at stalden igen.
Oc bleff saa en Asen som han vaar før/
Man finder end mangen Gæck som saa gør.
Forunder en anden det gode han faar/
Oc kan hannem ey skade til it haar.
Oc finge slig en naagen Befal i hende/
Da finge det dog en skiden ende.
Hans Befaling staar hannem saa mesterlige her/
Alt som en So der Krunen bær.
Eller som en Kó met en sked æder valde/
Huem kan slig Asners Regemente befalde.
Straa oc tidsle bør dem at fortære/
Gør man dem større eller mere ære.
De bliffue dog vid deris første Lære.

Der som Asenen settis krune paa/ J skam oc spaar det Land mon staa.

Jt vforstandigt Raad haffuer dreffuit Vijhed den hen/ Oc sat i Regementet de vnge igen. Thi kommer nu ingen vdi spillet vel/ Vden Asenen huilcken de haffue krunet sel.

Huor slig Asne det øuerste Regemente faa/
Der kan det aldri ret vel tilgaa.
De søge allermest deris egen lycke/
Paa andres velfart acte de aldri it stycke.
Dog er det nu den største Kære/
At slig diss ver alle vegne Regere.
Oc haffue Befaling/Mact oc gunst/
Deris Rigdom Regerer oc icke deris kunst.

Vdi dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Det Første i dette Capitel opregner vdermere Ræffuen det Andet Fabel som stod paa hans opteenckte Spegl som vaar om Asenen huilcken forunte Hunden sin lycke oc velfart/oc vilde gøre hannem det effter huilcket hannem icke vaar Befalet/eller vaar skicket til at gøre. Aff huilcket skal Læris at ingen bør at randsage effter hans Husbondis hemelig Handel/eller huad Han haffuer faar hender/vden Husbonden vil aff sig selff lade hannem sligt forstaa oc obenbare. Thi huilcken som vil vide eller randsage effter det hannem icke bør at vide/Hannem skeer lige som Aben tit skeer/naar hun vil gøre effter det hun seer/saa at hun faar store Hug oc bliffuer Fengslet der vdoffuer/Oc som Asenen hende/der vilde springe i Herrens skød/som den lille Hund/oc bleff saare ilde slagen.

Om Asenen oc Hunden.

Ingen skal begere eller randsage effter det hannem icke er befalit.

Renner siger.

Oxen bær icke gerne sit eget aag/
Men det han hader/det bær han dog.
Huilcken hader det han endelige maa beholde/
Han bliffuer aldri ret glad til fulde.
Nu er det forsant en lycksalig Mand/
Som selff sin sørg forminske kand.
Huilcken han ingelunde vnduige maa/
Slig en Sæck mangen Asen henger paa.

Til det Andet skal her merckis det Mickel siger / at der som de groffue/plumpe/wforstandige oc whøfflede faa Regementet/der bær Asenen krunen. Derfaare vaare det fast bedre oc nytteligere faar it Land eller faar en Stad / At de Vise/ forstandige / velforsøcte oc forfarne tilsteddis oc finge Regementet/ Oc lade de groffue oc wforstandige Asne bære Sæckene oc være vnder lydelse / Oc huor det anderledis tilgaar/ der bliffuer icke gerne it gaat/bestandigt eller languarigt Regemente. Erasmus Alberus siger.

De plumpe oc wferstandiges Regemente skaffer alt ont.

Erasmus Alberus.

Dette den største aarsage mon være/
At Asne bliffue gerne store Herre.
Lycken er stor oc kunsten er ring/
Dog volder icke enifte lycken slig ting.
Men Nid/ Had oc stolt Hoffmodigt Sind/
Det gør hoss Asnen mectig ting.
Wtro/ List oc stor behendighed/
At paa finde/oc wtacknemelig Gerighed.
De hielpe hannem flux oc staa hannem bi/
At løuen skal icke være Konge fri.
Ingen from naagen tid paa Jorden haffuer værit/
At han ey aff slig Asne er bleffuit forfærit.
De gøre end nu oc daglige saa/
Ingen from faar dem bliffue maa.
Findis oc naagen faar andre viss oc from/
Den maa alt vandre oc see sig om.

Til det Tredie / siger Mickel her endelige / At naar Asne (det ere de groffue/wforstandige som sig lade tycke at være Vise oc forstandige) naar saadanne komme til Regemente / Befaling oc Herredom/da faar man at see huad i dem er / Oc deris Embede som de annammit haffue giffuer oc slig ydermere tilkende. Sebastianus Francke siger / At en Vlff i en Hule / En Løue oc en Biørn i en Lencke / en Hest i en nadstald/

Huad en Mand haffuer lært oc kand / Det synis paa hans Handel oc Regemente paa stand.

skald/da ere disse Fangne som Faar/oc almindelige taalmodi-ge/men naar de komme paa fri Føder/da faar mand vel at see huordanne de ere. Vdi lige maade gaa mange Mennisker vnder dette Tiensturni Aag oc øffrighed spage oc ydmyge/ synis fromme oc venlige/ haffue Rætuished kær / tale meget om Gudz ord/ vilde gerne at al ting skulde gaa vel til / Saa at de synis at være skickede til Befalning oc Regemente/

Oyen skalcke och hyglere bliffue onde Tiranner.

Men naar de komme til Herredom oc befaling / Oc det tien-sturne og som de haffue værit vnder bliffuer dem aff spent oc komme aff nadstalden paa fri Føder/da befinder det sig vel huad det er for Folck / Oc da omuendis alle tarme oc induol-ler i deris liff.

Saa skeer det oc almindelige naar de store Puckhanse oc Næseuise (huilcke ingen kan Døme / sige/ tale / eller gøre naa-get til maade) bliffue tagne til naagen Befalning oc Rege-mente/da haffuer man strax stillet dem / oc ere siden verre oc slemmere end de andre. Der giffuer Embedet oc Befalningen strax Manden tilkende/huad grund i hannem er eller haffuer værit tilforn. Oc her om ere naagle besynderlige Ssproack/ En ydmyg Munck bliffuer en Hoffmodig Abbet / Oc ingen Ragkniff rager skarpere oc slettere/ end en Tryglere naar han bliffuer en Herre. Du finder ey heller Hoffmodigere Diur/ end en tienste Pige naar hun bliffuer Hustru i Husit. Nero vaar en from Hycklere før han fick Befalning / Men der han bleff Keysere da fick man at see huad han vaar for en Mand. J saadan maade ville end nu mange som ere i Befaling bliffue anseet faar trofaste Fogeder oc Befalings Mend/ J det at de kunde trenge/ skatte platze oc forurette de Fattige / oc der met føre deris Herrer stor Rigdom i hende / oc at de lenge maa be-holde samme Fogderi oc Befaling / oc høre plat inted aff det suare Tordun / huilcken de dog en gang aff den gode Gud vaar kære hiemmelske Fader skulle faa at høre/naar han siger Gør Regenskab aff dit Fogderi / Summa ingen kan rettelige kende en Mand/ før han faar naagen Befaling i hende.

Naar de Næse-uise bliffue tagne vdi Raad/ da ere de stille oc til Fredz.

Hoffmod.

En ydmyg Munck bliffuer en homodig Ab-bit.

Gør regenskaff aff din befaling och fogederi.

Det

Det X. Capitel.

Her opregner Ræffuen den Tredie Historie som stod paa Spegelen/ Som vaar vdaff hans Fader den gamle Ræff/ oc aff den vilde Kat.

NAadigste Herre i skulle oc vide/
Lader eder min Tale icke fortryde.
Paa samme Spegel stod oc saa/
Skøne Billede baade store oc smaa.
Vdgraffne kunstelige offuer maade/
Huorledis at min Fader oc Katten de baade.
Ginge tilsammen vd met en Lid/

De fore dem tilhobe samme tid.
Alt huad de finge det vilde de vist/
Venlige dele Foruden al list.
Vilde naagen dem Jage/ Fange eller sla/
Da skulde de hart met huer anden staa.
De ginge saa sammen igennem en Lund/
Der fornumme de naagle Jegere samme stund.
De haffde mange Hunde met lange Hale/
Da Katten det saa begynte han at Tale.
Gode Raad er her vel dyre nu/
Min Fader sagde huad siger du.
En Sæck fuld aff Raad dem ved ieg ene/
Lad voss huer anden trolige mene.
Oc lad voss staa huer anden bi/
Wi ville voss smuckt faar dennem fri.
Katten sagde/ ingen Raad da ved ieg nu/
Vden it/ det samme kommer mig i hu.
Det maa ieg bruge denne gang vist/
Oc spranck saa paa en Bøge quist.
Han løb saa op at samme Træ/
Oc vilde saa min Fader forraade.
Thi han lod hannem staa paa Marcken ene/
Der Jegeren kom alt met sine Suenne.
Han spaattede min Fader oc sagde til ham/
Frende tager nu eders Sæck fram.
Oc løser hannem op det kan eder baade/
J komme ellers snart i sorg oc vaade.

End dog at en mange konster kand/ See sig dog til baade quinde oc mand. At hand dem ret bruger i nød oc trang/ Som Hindze oc giorde denne gang. Ræffuen talde stort oc vaar lit veit/ Hand haffde fuld nær da myst sin stert.

De Blæſde vdi Horn oc hiſſede deris Hunde/
Min Fader han løb alt det han kunde.
Han løb ſaa faſt i ſamme ſtund/
At ſuedet rand alt offuer hans Mund.
Han ſlap oc naaget aff hans bag ende/
Thi bleff han læt at løbe oc rende.
Saa at han vndkom met fare oc nød/
Ellers haffde de Hunde bleffuit hans død.
Her maa i høre huo hannem forraadde/
Oc kom vdi/ ſlig ſorg oc vaade.
Det giorde den/ til huilcken han ſig forlod/
Thi han ſaa ſuigelige met hannem ſtod.
Min Fader viſte dog it Hul vel ſtort/
Som han forſnimen haffde ſelff giort.
Der krøb han ind det beſte han kunde/
Oc bleff ſaa fri faar ſamme Hunde.
Saadane bedragere findis end daglig/
Som meget gerne bruge falſk oc ſuig.
Som Hindze her giorde den lede mær/
Jeg kan hannem aldri haffue ret kær.
Det er hannem dog forlat men icke alſammen/
End dog han holder det faſt faar gammen.
Denne Hiſtorie baade liden oc ſtor/
Stod paa ſamme Spegel alt ord fra or.

Vdi dette Capitel merck Trende ſticke.

Først/ Dette Fabel ſom Mickel her bruger til ſin Sag Beſcriffuer Eſopus ſaa lydendis. Ræffuen roſde ſig en gang

Om Ræffuen oc Vildkatten.

at vide en hel Sæck fuld aff kunſter / Oc Katten ſagde ſig icke at kunde mere end en eniſte kunſt / Oc Katten met ſin ene kunſt bleff frelſt/men Ræffuen met ſine mange kunſter bleff Hiſſet oc ſkent/ Huor vd aff ſkal læris / At en Viſſ kunſt eller it gaat Raad er faſt bedre end mange wnyttige anſlag oc falſke ſuencke / Thi Ræffuen bliffuer tit oc offte / i huor tredſk han er /greben oc dræbt.

Fra din forligte wuen ſkalt du dig ſno / oc hannem aldri ret grundelige tro.

Til det Andet bliffuer her Lært at huer ſkal vocte oc vare ſig faar ſin forligte wuen / oc hannem aldri ret grundelige tro /Oc end dog at ſlig en haffuer tilgiffuit ſamme wuenſkaff /da glemmer han det dog icke/men tencker ſtedze ved ſig/ huorledis han ſig tilbørlige kan offuer hannem heffne / Som Ræffuen her ſiger / At han haffuer hannem det forlat / men icke altſammen. De gamle Viſe Lære / naar dig naaget hender eller vederfaris aff din wuen ſom dig formectig er oc den du ingen modſtand kant gøre/ da er det faſt bedre at du vndviger hannem/ end at du met it ſtolt Sind vilt ſiete mod hannem. Thi Fiendſkaff lignis vid en Bulde nedre paa ens Fodeblad / J mere man traader paa Foden / i mere oc ſtørre Ve haffuer han/ Eller it ſiugt Oye / i mere man rører det/ i verre bliffuer det / lige ſaa er det oc met den ſom hader ſin wuen / J nærmer han kommer hannem/i mere bedrøffuis hans hierte.

Den Fiend ſom dig formectig er/ Den ſkalt du vige

Til det Tredie / J det at i dette Capitel kommis i hu Jegere oc veyde Mend/ da gøris oc behoff at røre her naaget/ om deris Handel. Thi de foracte alting faar ſlig velløſt ſkyld/ Fortabe der met den ædele Tid / oc acte ingen ſtørre tidkaart at være / end naar de mue høre Hornit Blæſe oc at Hundene ſkraale oc robe. Oc ieg tror at naar de lucte ſamme deris Hunde ſkarn / Da acte de ſamme Luct lige vid Kanel eller ſaare lidet ringere / Men det Diur de haffue Bet maa eniſte en aff Adelen/eller den ypperſte i Hoben affkrenge/ ſtaa barhoffuit/ Ja paa knæene / oc met en beſynderlig Kniff der til ſlucket/ alle Ledemod meſterlige atſkille oc ſønder Hugge / Alle andre

Jegernis natur/ brug oc lyſt.

ſom

som staa der omkring tige quar / forundrendis sig aff slig en vnderlig Sag / Oc huilcken der er saa lycksalig at han kan faa it lidet sticke aff samme Diur / Han meen sig strax der vd- aff at være i naagle maade bedre end han vaar førre. De rette dog met slig deris daglige Jact inted besynderligt vd / andet end de førøde oc forderffue mangen fattig Mandz Sæd oc Eng / oc at de foruandle sig selff saa gaat som til vskellige Creatur / oc mene dog at de føre oc haffue it Keyserligt Leff- nit. Doctor Sebastianus Brant siger.

Sebastianus Brant.

Jact kaaster meget oc fører gantske ringe fordeel i Gaarde.

Den er en Gæck nu som før/
Som stor bekaastning paa Jact gør.
Sig selff megen fare henger paa/
Oc lader den ædele Tid bort gaa.
Til vnytte oc gør vngdommen skade/
Om man icke snart vil afflade.
Desligest at holde mange Høge oc Hunde/
En Fattig de snart skade kunde.
De Fromme lidet oc kaaste stort/
Det haffuer ieg aff andre spurt.
Kommer man end stundem happendis paa/
At bede en Hare/ Hind eller Raa.
Den kaaster vel/ vilde man regne ret om/
Før Aaret omkommer en merckelig Sum.

Det XI. Capitel.

End Liuer Ræffuen / oc Tal om en anden Histo- rie som stod paa samme Spegel/ som vaar om Tra- nen oc Vlffuen.

END stod paa Spegelen en anden Tale/
Aff Vlffuen den lede slæbe hale.
Thi han faar gaat aldri sagde tack/

Men store ord squalder oc løss snack.
Det giffuer han/ huo der vil nøyes met/
Han gick forsnimen alt offuer en hed.
Der fant han en Hest som døder laa/
Der begynte han fast at gnaffue paa.
Han vaar saare Hungrig oc sløg offuer tuert/
Oc fick i Halsen aff Hestens Stert.
Det vilde icke ned thi bleff han Siug/
Oc kærde sig fast i Halss oc Bug.
Han sende effter Læger oc lod dem sige/
Huo hannem aff samme Siugdom kunde frie.
Den vilde han giffue Sølff oc Guld/

T' han aar Siug oc sorgefuld.
Der kom saa Tranen thi hun vaar Lært/
Oc bar røt skarlagen offuer krop oc stert.
En rød Hue paa Hoffuedit ock gick vel strumcker/
Somme kallet hende Doctor oc somme Juncker.
Ulffuen talet til hende met flit/
At ieg kan bliffue denne Pine quit.
Da gør dit beste oc drag vd dette Ben/
Saa at ieg icke paa min tale faar meen.
Jeg vil dig giffue skenck oc Gaffue/
Saa meget som du aff mig vilt haffue.
Tranen hun trode denne falske Snack/
Sit hoffuit i Ulffuens Halss stack.
Oc met sit Neb da fattet hun hart/
Oc drog vd det Ben alt met en fart.
Ulffuen robte oc gaff sig saare/
Eya huad dine hender ere haare.
Du gør mig Ve det er icke minde/
Jeg forlader dig det dog dette sinde.
Men giorde det en anden tro mig/
Jeg vilde mig heffne visselig.
Nu vel sagde Tranen/ det er nu giort/
Huad gøris behoff at i Pucke saa stort.
Giffuer mig min Løn oc lader mig gaa/
Hør denne Gæck sagde Ulffuen da.
Han seer at ieg er siug oc skrøbelig/
Nu vil han dog haffue Pendinge aff mig.

Huo meget vil æris oc tienis saare/ Oc icke sine Tienere vil løne derfaare. Jeg kan hannem ey acte from eller god/ thi hand

Slig velgerning staar emod. Hand maa oc siges en [illegible] vforstandig Mand Som for velgerning ingen tack kand. Hand er som en Brond vden Vand slem oc led Som for velgerning beuiser vtacknemmelighed.

Han tencker icke denne velgerning ieg ham betede/
Der han met sit Neb i min halss monne omlede.
At ieg hans Hoffuit vdaff min Mund/
Lod igen vddrage karsk oc sund.
Jeg troer foruist skulde naagen haffue fromme/
Da skulde mig Pendinge aff hannem komme.
Saa Løner end nu mangen skalck sine Suenne/
End dog de hannem vel trolige Tiene.
Seer denne Historie oc anden skøn ting/
Stod oc paa Spegelen alt tringt omkring.
Vdgraffuit oc formalit saare kaastelig/
Met forgylte Bogstaue oc andet slig.
Jeg holt mig wuerdig oc faar meget ring/
At haffue hoss mig slig kaastelig ting.
Thi sende ieg dem alt met stor ære/
Til Drotningen oc Kongen min naadigste Herre
O huilcken stor sorg mine Børn baade hagde/
At de denne Spegel saa maatte forlade.
De ginge bedrøffuede oc venede sig/
Den tid ieg sende denne Spegel fra mig.
De pleyde faar hannem at Dantze oc hoppe/
Stundem vaare de nedre oc stundem oppe.
Som andre Børn sig Spegle oc Lee.
Saa giorde mine Børn naar de monne see.
Deris smucke Snuder oc øyen tringe/
J samme Spegel/da monne de springe.
Men diss ver/ieg viste icke at saa skulde gaa/

Oc at Lampe ſit Liff ſkulde miſte ſaa.
eg trode hannem vel oc Bellin deſlige/
Thi fick ieg dem diſſe Klenodie ſaa Rige.
De vaare mine beſte Venner viſt/
Jeg haffuer dem ſaare ilde miſt.
Jeg maa vel robe offuer denne Mordenere/
Jeg vil her om oc vide mere.
Huor diſſe Klenodie ere ſtaalne oc lagt/
Thi Mord bliffuer icke gerne tagd.
Det kan vel være at aff de ſom her ſtaa/
Eller andre ſom der vden ſtrabatze gaa/
Vide fuld vel huor diſſe Klenodie ere/
Oc huor Lampe bleff Død den fromme Herre.

Saa ſkøn er ingen paa min loffue/Naar Døden legger hannem neder at ſoffue. Hans Venner alle huo de helſt ere/De lade hannem ſtrax aff Veyen bære. J huorkær hand vaar der hand vaar i Liffue/J Graffuen maa hand alene bliffue.

Vdi dette Capitel merck Trende Lære.

Det Første/ J dette Capitel opregner Ræffuen it andet Fabel ſom er aff Vlffuen oc Tranen/ſom oc vaar vdgraffuen paa ſamme Spegel/ Aff huilcket ſkal læris at det er alt til forgeffuis huad ſom helſt man gør den vtacknemmelige til gode/ vilge eller tienſte/ oc lade ſig ſlig ſkalckurne oc onde Menniſker betycke at gøre en ſtor tacknemmelighed /naar de ſamme velgerninger ſom dem er giort/met ondſkaff icke betale eller forgelde.

Gamle Hiſtorier bære obenbare vidniſbyrd her om / At det haffuer altid ſaa værit at det gode ſom gøris andre til vilge oc tienſte almindelige lønis met vtacknemmelighed oc ont. Thi Roas aff Glois haffuer dræbt Kongen aff Chorinten met try Hundrede Riddere/ oc hans Drotning oc Døtter haffuer han fordreffuit oc giort landflyctige / huilcken Konge hannem haffde vdaff it Barn opfødt / tuctet oc Lært. Ju-

Det gode Lønis almindelige met ont.

Roas aff Glois dræbte Kongen aff Chorinten met 300. Riddere.

Jugurta.

gurta bleff opfødt oc vel holden aff Kongen i Numidien/ huilcken dog/strax Kongen vaar Død/da dræbte han oc ihielslo Kongens tuende Sønner oc giorde sig saa selff til Konge.

Summa/ findis naagen som vil være from oc andre til tienste / Han maa vel være viss / oc taar ey heller anden tack foruente sig end wtacknemmelighed / Oc naar han sligt ved tilfarn/ Da taar han diss mindre gremme sig / naar hannem sligt vederfaris. Wi Læse om en Philosophus hed Simonides / han haffde tuende Kister / vdaff den ene gaff han alle Mennisker huad dem giordis behoff / Oc i den anden lagde han igen huad hannem bleff giffuit/men den samme bleff stedze tom. Han fick inted i hende / Derfaare sagde han at ingen skulde gøre den anden naaget til gode/thi man finge inted igen vden wtack och vtacknemelighed.

Simonidis merckelig gerning.

Omnia sunt ingrata, Nihil fecisse benigne est.

Til det Andet / bliffuer her oc ydermere straffet de Gerige oc surfittige / som icke gerne ville vdgiffue oc betale fortient Løn / Som denne onde oc surfittige Vlff icke heller vil giffue oc betale Doctor Lytke sin fortiente Løn / Men han vil end haffue tack til met /at han icke bed hans Hoffuit aff/ den tid han haffde det i sin Mund/ Her vdaff skulle wi Lære at wi vaare tienste Tiunde oc andre som Tiene faar dagløn/ icke skulle forholde deris fortiente Løn / Thi Gud siger / Du skalt icke neete din Fattige oc nøttørtige Broder sin faartiente Løn / Eller den Fattige vdlending som Bor inden dine Porte / men giff hannem huad han haffuer fortient paa den samme dag før Solen gaar ned. Thi han er Arm oc haffuer inted andet at holde sig met / saa at han icke rober oc striger mod dig til Herren /oc det bliffuer dig da regnit til Synd. Alle som handle oc omgaas met slige sticke / de ere Løsactige oc suigfulde /oc ere langt fra Gudz fryct och redzle.

Fortient Løn skal vden hinder betalis.

Lytke mercker Tranen.

Leuit: 19.

Deutro: 24.

Til det Tredie/ J det at i denne Bog tit bliffuer Handlet oc Talit om Døden / Thi gøris oc behoff at her naaget grundelige oc merckelige Talis om / Døden er Gudz forsyn oc Skick / saa at huert Menniske er forseet oc skicket sin Time

Døden er Gudz Skick oc forsyn alle Mennisker paalagd at singe.

naar

naar han skal Dø / huilcken stund eller time icke kan forlengis eller forkortis / Thi huad Gud en gang beslutter / det maa stedze fast oc vryggelige holdis / Men Fornufften oc Naturen lader sig vel tycke / At haffde den oc den icke æder icke drucket / eller giort det oc det / han haffde end nu Leffuit mangt it Aar / Men slig Tale oc snack er en forhaanelse oc Gudz bespaattelse / Thi Døden vil haffue en aarsage / oc Gud haffuer i slig maade forsynet huer sin Død saa som han kommer / Der kan ingen staa imod / Skal en Steyles / Da maa dette være hans Middel at Dieffuelen tilægger hannem at gøre Mord / Manddrab eller anden vgerning. Dieffuelen er en Mordere / derfaare haffuer han vel act til slig Middel / met huilcke han kan Mennisken Myrde oc dræbe / være sig i Vand / Jld / paa Steyle eller Gallye &c.

Huer er sin Tid bestemmit faar vist /
At leffue / oc hannem giffuis ey anden frist.

Vaare naagen Vrt voxen faar Døden / daa vaare den samme vel Dyr. Thi de Rige skulde hende allene til dem købe / oc de Fattige slet inted der aff met sig vnde / Oc bleffue der met en ven ghed oc skilsmøsse blant Menniskene Men Gud er en rætuiss Dommere / han Handler lige saa vid den ene som vid den den anden / ved den Rige / som vid den Fattige / oc han lader alle Menniske Dø / oc ingen Vrt lader han voxe / met huilcken døden kan emodstaass eller endelige fordriffuis.

Contra Mortem nullum est remedium.

Contra uim mortis non est medicamen in hortis

Ingen Vrt er voxen for døden.

Der er ingen vrt saa stærk, som fordriffuer dødz [?] vrerck.

Renner siger.

Døden tager huercken gunst eller Gaffue /
At han faar den Rige vil foroffuer traffue.
Konge / Keyser / Fattig / Rig / vng oc gammel kraap /
Quinde / Mand / stor oc liden æder hand aap.

Men de Christne haffue dette bekommet oc forhuerffuit formedelst deris Mestere Christum / at Døden som vaar Syndzens Sold / er nu Syndzens Lægedom / oc en indgang til Liffuit.

Der er ingen vrt saa mæ[...] kraft som hand fordriff[...] vr dødens krafft

Liffuit. Thi igennem Døden gaa de ind i Liffuit / oc bliffue quit vid Synden / thi glæde de dem naar de skulle Dø / at deris Syndelige Legeme nu skal afflade at Synde.

De Christnis trøst paa deris yderste.

Fridanck siger.

Kunde ieg bekomme en Jern hat ny /
Som mig stedze kunde faar Løgen fri.
Desligest en Skiold sterck god oc fast /
Som mig kunde beskerme faar squalder oc last.
Disse Tuende vilde ieg dyr nock betale /
Kunde ieg men denne gøre fale.
It Taarn mig kunde beskerme aff sorg oc nød /
Det vilde ieg lade Mure met Tinder rød.
Oc it Huss frit faar al vmag /
Det skulde aldri findis vden tag.
Desligest en Smørgelse faar alderen god /
Der met at smørge baade Haand oc Fod.
Oc haffde ieg desligest mod Døden it Suerd /
Det vaare vel Tusinde Daler verd.
Oc faar Fattige Folcks vgunst dette merck /
It igenskiudende Arbøst fast oc sterck.
Det finge aldri fra mig ven eller Frende /
Men skulde bliffue hoss mig til Dødzens ende.

Du skalt met Arbeyde effter rigdom stunde / lige som du aldri dø kunde. Oc skalt dog leffue dig frycte oc vente / Som Gud dig i Morgen endelige skulde hente.

Det XII. Capitel.

Ræffuen Tal faar Kongen om hans Faders dygd oc velgerning / oc huorledis han hilbredede Kongens Fader met en Leffuer vdaff en Vlff / som vaar siu Aar gammel.

Heer naadigste Herre oc Konning /
Eder kommer faare vel megen ting.
Som eder icke alt kan komme i hu /
Jeg ved icke om i tencke det nu.

Huad

Hvad min Fader den gamle Ræff giore/
Mod eders Fader i hans Siugdom store.
Han laa til Sengs oc vaar nær Død/
Men min Fader halp hannem aff sammenød.
End sige i at wi aldri aff ret grund/
Vaare eder til Tienste naagle lund.
Jeg siger det Herre alt om ieg tore/
At eders Fader min Fader stor ære giore.
Oc haffde hoss eders Fader en besynderlig gunst/
Thi han vaar Viss alt paa sin kunst.
Alle Vand han saa dem kunde han vel/
Døme Ræt/ oc gøre forskel.
Oc i samme Vand da kunde han see/
Alt huor den Siuge haffde sit Ve.
Alle øyen vdgraffue/ oc brødrene met/
Aff at skære vid bugen slet.
Der paa vaar han en Mester viiss/
Oc bar faar andre derfaare Priss.
Jeg ved icke Herre om i komme i hu/
Eller rettelige kunde betencke nu.
J vaare den tid icke eldre end dage tre/
Oc skede om Vinteren i fraast oc Sne.
At eders Fader vaar kommen stor Siugdom paa
Man maatte hannem bære han kunde ey gaa.
Alle Doctores mellem dette oc Rom.
Kunde hannem ey hielpe før min Fader kom.
De haffde hannem alle offuergiffuit plat/

Vnderlige Spitz haare ere nu god Køb mendz vaar/ De ere giorde mesterlige aff Løgn oc Raffue haar. Slig vare sielgis nu haare/ dog icke den men nige Mand. Kob mendene der met omløbe/ O Herre vile i en kobe/ her er end en los handel.

Thi

Huo ſin Læge ſkuffer oc ſiger hannem icke ſant Oc faar ſin ſcriffrefader Liuer/ den far met ſkarn oc tant. Den ſin Talſmand vrangelig vnderretter naar hand begerer Raad/ Sig ſelff i ſkaden ſetter/ alt met ſin egen daad.

Thi kallede han paa min Fader ſamme Nar.
Oc kærde faar hannem ſin ſtore nød/
Oc ſagde/ſee Mickel ieg er nær død.
Det giorde min Fader ont offuer maade/
Oc ſagde/O Herre kunde ieg eder raade.
Alt met mit Liff ieg vilde det ey ſpare/
Skulde ieg end komme i dødzens fare.
Her er i it Glaſſ lader ſtrax eders Vand/
Eders Fader vaar Siug alt paa min ſand.
Han giorde ret ſom min Fader Bød/
Oc bleff ſaa frelſt aff ſamme hans nød.
Dette ſtod oc paa Speglen ſamme led/
Alt huor eders Fader bleff hilbred.
Min Fader ſagde naadigſte Herre god/
Ville i aff denne Siugdom haffue bod.
Da flyer eder en leffuer nu i vaar/
Vdaff en Vlff ſom er siu Aar.
Oc icke eldre huor i hende kunde faa/
J huad eders naade ſkal kaaſte der paa.
Den ſkulle i æde da bliffue i til paſſ/
Seer huor røt er eders Vand i dette Glaſſ.
Det betegner viſt den rette Død/
Om i icke faa denne Leffuer ſød.
Thi haſter her met faar alting/
Vlffuen ſtod oc/hoſſ ſamme ring.
Han hørde denne Tale oc forfærdis hart/
Eders Fader ſagde alt met en fart.

Her Ulff skal det met mig bedre bliffue/
Daa maa i mig eders Leffuer giffue.
Ulffuen suarede naadigste Herre oc Kong/
Jeg er end nu formeget vng.
Jeg gaar nu paa mit Femte Aar/
Kongen sagde i huor det gaar.
Her hielper icke ney paa denne sinde/
Jeg vil det paa eders leffuer vel finde.
Strax lod han Ulffuen til Stegerset føre/
Oc lod saa i hans Kallun om røre.
Oc tog samme leffuer oc Od hende op/
Oc bleff strax karst offuer al sin krop.
Thi tackede han min Fader oc giorde ham ære/
Oc bød dem alle i hans Gaard men være.
At kalde hannem Doctor vden Trætte oc kiff/
Eller det skulde kaaste alle deris Liff.
Alt siden maatte min Fader gaa oc Ride/
Stedze hoss eders Faders høyre side.
Han gaff hannem oc samme tid met ære/
It røt Bonnit som kaasteligt men være.
Det matte Han bære oc sette paa/
Faar alle Herrer baade store oc smaa.
De giorde hannem alle ære der/
Det gaar mig dog fast anderledis diss ver.
Der tenckes fuld lidet huad min Fader giore/
Men de Girige ophøyes oc bliffue store.
Eget nytte oc baade man nu betracter/

Ret

Rætten maa ick egen nyttighed vige / Al frendskaff oc Venskab deslige. Regerde icke egen nyttighed saa hart/ Da vaare icke det hellige Euangelium nogen forsuart.

Ret Dom oc Visshed fuld lidet man acter.
Huor en Herremand faar Herredom oc Mact/
De fattige holder han strax i foract.
Tencker icke mere hueden han monne komme/
Men sit eget gaffn/ fordeel oc fromme.
Det søger han fast alt huor han kand/
Slig findis mange hoss Herrerne nu paa stand.
De lade fast andre klyncke/ oc bede dem/
Men vden Gaffue faar man dem icke frem.

Huor en Herre vil være Rig/ oc endelige vil tage til sig/ Alt det hand seer sine vndersaate haffue/ Det er forsant fuld stor en plaffue.

Naar saa i hannem Regerer Gerighed / vden al forstand oc Retuisshed/ Hans Rige haffde aldri lang bestand/ thi at Gerighed haffde der offuerhaand.

Deris Mening er/ bærer flux hid/
Somt nu oc somt en anden tid.
Slig Girige Vlffue ere mange/ faa de skam/
De ville gerne haffue de fediste Lam.
Oc kunde de met it lidet sticke/
Deris Herrer frelse de giorde det icke.
Denne Vlff vilde ey heller gerne ombære/
Sin egen Leffuer til at giffue sin Herre.
Jeg saae fast heller at disse Vlffue nu/
Ja vaare de end mere end thu tiu.
Alle hengde oc vaare slet død/
Før Kongen oc Drotningen skulde lide nød.
Det vaare oc fast mindre skade oc euentyr/
Thi de som ere komne aff vanartig Byr.
Kunde aldri være ret dannis oc from/
Herre dette skede alt i eders Vngdom.
Det ved ieg vist oc faar sant nu/
At i dette altsammen icke komme i hu.

Men

Men ieg ved sligt alt vden at/
Huorledis dette oc anden ting vaar fat.
Denne Historie som i haffue hørt/
Vaar oc paa speglen kunstelige indført.
Met dyrebar stene oc guld deslige/
Min Fader lod hannem gøre i Francke Rige.
Kunde ieg hannem opspørre naagen sted/
Mit Liff satte ieg alt til forued.
Skulde ieg end fare offuer Sø oc Sand/
Oc skulde det end være til Engeland.
Vspart vilde ieg der heden fare/
Eller anden stedz huor det mon vare.

Vdi dette Capitel Læris trende sticke.

Det Første/ Ræffuen berømmer sig i dette Capitel huorledis at hans Fader haffde værit i stor affhold/ ære oc verdighed hoss Kongens Fader huilcken han met sin Lægedom oc kunst (som en merckelig forfaren Doctor) haffde giort hilbred/ faar huilcket Kongen hannem saare høyt actede/ oc befoel at Man skulde kalde hannem en Doctor/ oc begaffuede hannem rigelige etc. Oc lige som Mickels Fader vaar Promouerit til en Doctor vdi Læge kunsten/ Saadane læger findis end nu mange/ oc hender sig stundem at de curere en liden brøst oc skade/ da giffue de sig strax vd faar merckelige oc berømmede Doctores/ Ja den i gaar haffde en liden Vrte kram/ er nu i dag en merckelig læge/ De ocsaa forsnimen vaare Basker Suene/ ere nu store Doctores/ Oc de icke lenge siden haffue værit Apotecker Suenne/ oc Messe Prester ere nu hoss Herrer oc Førster store Doctores oc deris Liff Arster.

Aff de Doctores vdi Læge kunsten.

Det er (siger Jeronimus) en vnderlig ting/ at alle almindelige Embetzmend/ som ere Skomagere/ Skrædere/

Jeronimus fører her ind it merckelige Sprack om slig Læger.

Guld-

Guldsmidder ꝛc kunde icke være vden Mestere / oc de kunde icke heller bruge det de icke haffue Lært / Men eniste denne Lægedoms kunst hende bruge alle som ville/foruden vnderuisning oc Mestere. Somme Lære deris Lægedom hoss deris Siuge/ Somme Lære aff Quindfolck huorledis de skulle hilbrede Mendene/somme aff vantro Christne oc Tatter/ huorledis de skulle oc mue Dræbe de Christne/Somme haffue Læst sligt vdi Bøger/Saa at de met it wbekent recept kunde Læge alle haande Siugdomme. Thi kommer det tit at en som gantske lidet seer formedelst slig kunst kan gøre dem som vel see gantske blinde. Hæc ille.

Slig Doctores oc Læger søge Rigdom / de begere pestelentz oc ond Luct oc Folcke Død.

Saadanne vanuittige oc wforfarne Doctores / som saa misbruge denne ædele kunst huilcken de icke forstaa/oc berømme sig dog der vdaff / ia gloriere oc bramme / Slig søge eniste deris eget nytte/gaffn oc profit / Oc formedelst saadane Lægers dristighed oc wforstand dræbis mange Hundrede Menniske. Thi naar de formene sig at hilbrede oc fordriffue en Siuge/da føre de den Siuge end flere Siugdomme paa Halsen. Alle Menniske begere god oc sund Luct / Men eniste Lægerne ynske wsunt/ Forgifftis / Pestelentz Vær/ De vaare til fredz at alle Menniske(vden de oc deris) vaare Siuge/ paa det at de kunde fortiene Pendinge/Desligest kunde oc disse Doctores Føde oc forlenge alle haande Siugdomme om den Siuge er Rig oc de kunde faa flux Pendinge. Siugdommernis Natur oc aarsage kunde de mesterlige opregne / oc met smyckede ord oc tale loffue oc tilsige karskhed oc sundhed / oc dette saa aluorlig/ at huo det hører meen at de skulle kunde opvecke de døde. Men paa det siste befinder det sig i sandhed/ at det haffuer icke værit vden it haab til hilbreden/ Effter huilket haab snarlige oc visselige følger den whaabendis eller wuentendis død. Derfaare sige mange at Røffuere/ Mordere oc andre slig wchristelige Dræbe oc myrde Menniskene / men naar de paagribes da straffis de derfaare / Men disse Doctores

Læger kunde Føde oc vpholde Siugdommen.

Mordenere dræbe Folck/oc bliffue halshugne och steilede / wlerde och vforstandige Læge/ dræbe Mange Menniske och faa stor tack och pendinge til mit.

res

res Dræbe oc omkome Menniskene tilbedendis oc i en herlig maade/ oc dem giffuis end Pendinge til etc.

Thi disse Doctores vdi lægekunsten ville Hilbrede alle haande Siugdomme/ oc ingen Siuge er saa vbekent/ vnderlig eller Farlig/ at de io vnderstaa sig den samme at Eurere / oc forsøme tit her met deris egen Siæls velfart / oc i vlærdere/ stoltere oc dristigere en er i samme Selskaff oc Sect / J høyre er han affholden / Ja end hoss de store Hanser som lade dem end fuld vel tycke. Oc sandelige læge kunst / som hun nu brugis aff mange / er inted andet end it ret betact oc hemmeligt smiger etc. Huo som vil see ret nøye til / da skal han det saa i sandhed finde / Lægernis oc Docternis daglige Brug oc anslag er i dygdernis hukommelsis Bog met slig ord bescriffuit.

Slig Doctorers Lægedom lignis vid smiger.

Dygdernis Hukomelsis Bog.

Huorledis Vandet er Danet skøtter ieg ey om/
Jeg nærer mig dog aff min Lægedom.
Giffuer ieg icke Purgatz min plog da staar
Jeg maa Purgere alt huor det gaar.

Jdem.

Man siger den at være en lycksalig Mand
Som Legedom vel vndbære kand.
Jngen læge purgerer saa nøye oc vel/
At han ey acter sig/ aff det beste sel.
Men en læge som lenge haffuer practicerit
Oc i deñe kunst met fromhed informerit.
Sug en skal søgis dog icke vden trang/
Leff sparsomelig det raader ieg denne gang.

Slig Doctores framsæt oc brug

Hoss disse læger oc Doctores maa vel settis de mectige Astronomi oc Astrologi/ huilcke alle tingestis Værelse / Nature oc begyndelse/ som er Solens/ Maanens/ Alle Hiemmelernis oc Stiernis Løb / oc huor stort huert er / endelige oc til pricke ville vide. Oc end dog at de aff disse ting saare lidet forstaa/

Stierne kigernis Handel oc deris omhyggelighed.

forstaa/da ville de dog al ting forfare/oc kunde icke see sig selff eller den Graff som faar dem oben staar / lige som en Stierne Kigere der stod oc gabede op i Hiemmelen oc talde alle Stierner/ oc fald saa i en Hule som faar hannem vaar / oc bleff bespaattet aff en Kerling/ Saa at han vilde vide alt det som er i Hiemmelen vdoffuer hannem / oc kunde icke see den Graff eller Hule som vaar nedre paa Jorden ret faare hans Føder. Disse ville oc / aff Hiemmelens Løb spaa tilkommende ting/ oc spørge Stiernerne til Raadz / oc practicere vnderlig ting. Der findis oc mange som tro deris Handel oc tale / som icke skære deris Negle/eller føre dem i ny klæder / ey heller vandre eller ferdis naagen stedz/ før de haffue spurt slig til raadz. Deris grund oc værelse Læser man oc i samme Dygdernis hukommelsis Bog vdi slig maade.

En Stiernekigere bespaattis aff en Kærling.

Dygdernis Hukommelsis Bog.

Igennem min kunst da ved ieg vist/
Alle Menniskis Anslag/værelse oc list.
Oc huorledis al Luct oc vær skal skicke sig
Met atskillige vnderuisninger da Lærer
(ieg dig.

Idem.

Astronomien er vel god oc sand/
Huo hende ret bruger oc haffuer forstād.
Alle Hiemlernis oc Stiernernis værelse oc
Deris Regering oc Løb samē lund. (grūd/
Lærer oss denne kunst alt paa min sand/
Thi bør hende at æris aff alle Mand.

Astronomien skal mand icke forsmaa / Dog findis faa som hende Forstaa.

Idem.

Men denne kunst som kaldis Astrologie/
Er icke slig vden met Løgn oc Fantasie.
Vil hun al ting grunde vid it Haar/
Huor sig al ting skal skicke det gantske Aar.

Men

Men huo sig til slig Gæckeri vender/
Hans Gerninger ieg icke saare skickelig kender.

Til det Andet skal her vel merckis det som Ræffuen siger/ Eget nytte oc baade huer nu betracter &c. Thi alle Stater oc Befalninger i den gantske Verden haffue egen nytte til deris rette Løsen/ Men om Almuens oc menige Mandz beste actis gantske lidet/ Oc vdaff sligt kommer endelige paa det siste Had/ Auind/ Tuedract/ Krig oc oprør. Det Romske Rige er alsom eniste aff eget nytte faldet oc forderffuit/ huilcket vaar kommit saa høyt op/ at det icke mere kunde bære sig selff/ oc i det at de icke actede eller skøtte menige Mandz nytte oc beste/ Oc den tid at Marius offuer fiøld Metellum/ Oc Silla vilde være offuer Marium/ oc den ene vilde saa den anden fordriffue oc forderffue. Pompeius vilde icke taale eller lide Julium/ Julius kunde ey heller taale naagen lige vid sig/ Da begyntis Mord/ Manddrab oc anden wlycke/ Saa at Rom met deris Menighedz nytte oc beste gick slet vnder oc til inted.

Eget Nytte ær huermands løssn

Huad eget nytte volder och aff sted kommer.

Tuedract oc Had i Rom.

Hedningene haffue actet sligt eget nytte saa werlige/ at der som de end nu vaare i Liffue skulde de voss Christne (som wi kalde voss) ansee/ acte oc holde faar Hedninge oc faar de som werlige Handle oc Leffue. Thi Marcus Cicero Disputerer in Officijs/ om naaget kan være nytteligt oc icke ærligt/ Oc han beslutter at alt det som ærligt er/ det er oc nytteligt/ oc ingen ting kan være nyttelig vden hun er ærlig/ Oc han giffuer der om tuende Exemple oc Spørsmaal/ Det Første om en Kornkøbere/ oc det Andet om en som vil selge sit Huss.

Marcus Cicero Det som icke er erligt/ det er ey heller gaffnligt.

Det Første/ En Købmand fracter oc lader it Skib vdi Alexandria met Korn/ oc vil føre det samme til Rodiss der som er dyr Tid/ Hunger oc stor brøst paa Korn/ oc denne købmand vid nu vel at der komer flere Skib och Købmend fra Alexandria til roddis met Korn/ Skal nu samme Købmand sige dem vdi Rodiss det samme/ eller skal han selge sit Korn

det dyriste han kan. Det Andet / En Mand selger it Huss som er visselige ont/ det haffuer onde Mure / oc it ont fundament eller en anden brøst / huilcken brøst dog ingen ved vden han alsom eniste / Oc samme breck er saa wsynlig at Køberen kan det icke see eller fornemme. Skal nu samme som vil selge Husit sige den som købe vil Husens brøst oc breck eller ey. Tiger han da faar han diss mere Pendinge/ siger han det/ da faar hand diss mindre.

Huo den anden suiger hand hand ler werlige.

Her til suarer Cicero At den Handler mod æren som saadant icke obenbarer / thi han søger eniste sin egen nytte oc fordeel oc andres skade. Nu er slig nytte mod æren/som voxer oc kommer formedelst mange Menniskis skade. Oc huo som helst naaget betecker fortiger eller skiul sig til gode oc andre til skade/ den er icke ærlig/ Redelig/ Retuiss eller from / men werlig / forslagen / tredsk/ wredelig/ egennyttig/ finandsk/ oc en ond skalck/saaledis siger Marcus Cicero.

Sine dolo malo.

Keyser Louen Ordinerer oc setter / at alle Køb / Sal/ Laan/ Borg oc Leye skulle vden al argelist (sine dolo malo) begyndis/ holdis oc gøris. Oc der som naagen bruger argelist oc fortysser naaget / aff huilcket en anden tilføyes nagen skade/da er han plictig at oprette hannem det samme oc vederlegge hannem sin skade / oc han falder i en straff som kaldis Reticentie/ huad det er faar en straff vide de som haffue Studerit vdi Louen / Men wræt (diss ver) er nu bleffuen Ræt/ wdygd regnis faar Dygd / oc Skam oc Laster holdis faar ære oc tuct &c.

En straff i Keyser Louen kaldis Reticentie.

Om Købmend oc Kremmere.

Baade Kremmere oc Købmend ere it suigefult / argelistigt oc bedrageligt Folck / oc i Rigere de ere / i suigefuldere oc Mørckere Kramboder oc Vrinckel vraar de haffue. Oc naar de saa met deris smuckede oc vdpudzede Kram oc vare haffue kommit naagen til at købe met dem/ Oc naar den som købt haffuer seer at han er skuffet/ oc vil da faa dem deris vare igen/ da sige de/ Liuss Dag oc klare øyen / Det er /at den tid

de købte samme Vare da vaar det Liuss Dag / thi skulde de haffue lat øynene op oc seet nøye til / Ja vel suarit. Oc end dog at sligt er kommit i en almindelig Seduane / oc actis icke nu at være werligt/da er det alligeuel wræt / oc det som haffuer værit wræt i Tusinde Aar / det er icke bleffuit Ræt i en time / oc en ond Seduane gør ingen ting god. Det er Argelist oc Skuff naar du setter Garn eller Stampe faar Diur vdi Skoffuen / alligeuel at du icke driffuer/Jager eller Hidzer dem der vdi / da komme de dog wforuarendis i samme Garn eller Stampe/Saa er det oc Suig oc skuff naar naagen setter sine Vare vd om end ingen køber met hannem. Thi der met giffuer han dog aarsage til at Folckene bliffue bedragne.

En ond Seduane gør ingen ting god.

Naar de gamle oc forfarne Købmend faa en Vng wforfaren Købmand fat / da sige de / seer her haffue wi en faar Haanden / han skal giffue Lærependinge/ oc gøre saa it Bund mellem sig At ingen skal selge eller Købe met hannem før han giffuer sine Vare som de ville / Oc at han Køber deris Vare igen saa høyt som de hende ville selge eller sette/ Oc i slig maade giffuer han Lærependinge / oc før han faar rettelige Lært/ da er han helten forderffuit oc forarmit. Oc siden naar han haffuer Lært den rette kunst /da skummer han igen met mact/ Liuer / Suerg oc Bedrager alle de hannem forkomme aff al sin formue / thi han vil haffue fylleste faar sine Lærependinge &c.

Gamle Købmend, Visse bedragere.

Oc i slig maade er denne onde vane kommen i it almindeligt brug/ saa at man obenbare bekender / naar man naagen haffuer skuffet oc bedraget/ Ja han roser der aff/ oc sligt bliffuer da icke kaldet Skuff / men en subtilig Handel oc skickelighed. Oc slig deris wtro Handel bekommer dem dog icke til gode paa det siste / Som Dygdernis Hukommelsis Bog der om giffuer til kende.

Skuff oc bedraget i actis gantske ringe.

Dygdernis Hukommelse.

Met Løgn / store eeder oc vare ond/
Haffuer icg mig her nærit en lang stund.

Mig tyckis at mange Købmend icke kunde/
Selge deris Godz vden løgn naagle lunde.
Thi løgn oc ſkuff er der til god/
At bedrage mangt it ſimpelt Blod.

Falſk Vect/forprang oc met Aager altid/
Der til ſlar ieg ſtedze min ſtørſts Lid.
God Mynt ſkraber ieg/oc mūſtrer den ſam̃e
Met andres Godz ieg ſtedze mon̄e bram̃e
Naar ieg da i geld er kommen ſaa/
Da Borger ieg op huad ieg kan faa.
Oc Rømmer ſaa bort om Natte tide/
Oc glemmer dem alle gode Nat at ſige.
End dog at i alle Handle findis brøſt/
J Købmandſkaff findis dog den største viſt.
Slig beſkatte hemmelige alle Land/
Mere end de fromme ret haffue forſtand.
Deris Tale er met Hunnig ſmurt omkring/
Dem burde vel ſtraff faar ſlig ond ting.
Slig Synder bliffue aldri tilgiffne ret/
Før det wretuiſe Godz giffuis igen ſlet.

Kremmere oc Købmend ere ſkadeligere vdi Land oc Rige end ſtor Krig.

Krig oc Feyde gør ſtor oc wbodelig ſkade/ſom man daglige ſeer / Men Kremmer oc Købmend forleckre oc bedrage voſſ ſaa hemmelige / at wi met løſt oc glæde gantſke wbeſindelige forderffuis/Oc wi taare eller kunde ingen Herfaare ſkylde vden voſſ ſelffue. Thi i Tydſk Land(oc end her i Danmarck i naagre maade)haffue wi alle haande nøttørtig oc ſkøn ting / Deſligeſt oc Folcket ſom ſligt til al nøttørtighed oc løſt / ſaa meget behoff gøris kunde beredet / ſaa at inge Land i ſlig maade voſſ offuergaar/ Wi lade voſſ dog her met icke nøyes/ men lade voſſ fra Verdzens ende(ſaa gaat) tilføre kaaſteligt oc wbekent Klæde / Ædele Stene / Alle haande Fløyel/ Damaſk oc Silcke/ Spitzeri / Vin oc andet ſligt / Deſligeſt oc Embetzmend ſom all liſt oc kunſt kunde optencke/ alting kunſtelige oc vnderlige gøre / oc wi bliffue ſaa lige ſom Aben der alting vil gøre det hun ſeer aff andre / Oc ere ſaa gantſke villige at bortkaſte oc forøde vaart ſuare oc ſuedige Arbeyde / Guld / Sølff oc Pendinge/ Oc naar vaart Godz oc Pen-

Pendinge er forød oc borte/da tilhenger voss dog samme Brug oc Vane/ Oc besynderlige Quinderne de kunde eller ville faar ingen deel sligt ombære eller offuergiffue. Da skulle Mendene Røffue/ Myrde oc Stiele/ oc andet ont begynde oc anrette. Quinderne holde dem til de rige Channicker oc Prester/ oc ere dem villige faare &c. Paa det de kunde bliffue kaastelige Klædde oc leckerlige spisede. Derfaare siger man/ Preste Kul smage vel.

Preste Kul/

Huer Mand besliter sig nu met Kremmeri oc Købmandskaff at Føde oc nære sig/ oc at føre det som vnderligt er paa Banen/met huilcket de kunde Stiele Menniskens øyen oc Hierte/ oc komme dem saa om deris Godz oc Pendinge/ Land oc Rige til alsom største skade oc forderffuelse. I slig maade bliffue wi Arme oc Pendingene vdsugede fra voss/ oc de føre dem i fremmede Land der som samme vnderlige vare gøris/samme deris Land oc Stæder bliffue Rige oc veldige/ men wi forderffuis oc forarmis. Vaare Foreldre haffue vden tuil oc vel hafft Mod i dem/ oc leffuit i glæde oc løst/ allige-uel at deris klæder allesammen/ maa vel skee/ icke haffue kaastet saa meget som it Bonnit eller Par Hoser (der nu gøris) kaaster. Wi gøre icke heller nøttørtige eller gaffnlige klæder/men skadelige oc forderffuelige/Oc Kremmere oc Købmend føre voss slig muster/ De biude voss til Gest oc lade voss see deris Brask/ Bram oc Praal/ huilcket i fordom tid en Greffue vel skulde haffue fortrødet Samme Købmendz oc Kremmers Hustruer bære wsømelige oc forfengelige klæder/ Saa ville oc strax andre i lige maade være smyckede oc klædde/ oc da begyndis Prackere Dantzen/ Ja en Jøde eller Turck oc slig en Købmand ere it Land eller en Stad lige gaffnlige.

Alle ville være Købmend oc Kremmere.

Oc siden saadane Købmend oc Kremmere haffue hafft framgang/ da ere Adelen forderffuit/ Borgerne i Stæderne forarmede/ oc Bønder oc menige Almues Folck slet i grunden til inted giorde. Thi den som en gang haffuer begynt at

Kremmere oc Købmend forderffue folck/ land oc stæder.

Braske oc bramme han kan icke vel igen afflade al den stund han kan det aff sted komme oc Pendingene ville tilrecke / Oc i saadan maade settis Rigdom faar æren / Slæcterne bliffue bemengde ꝛc. De Friborne oc Høylærde iblant Vrte Kremmerne ꝛc.

Aff denne grund ere opkomne de skadelige oc forderffuelige Rente Pendinge Rentekøb oc Aager / met huilcke nu alle Land baade til ære / Liff oc Siæls vsigelige skade oc forderffuelse ere beslagne.

Kremmere føre forderffuelige Vare i Landene.

I slig maade føre nu Kremmere oc Købmend skadelige oc forderffuelige Vare i Land oc Rige / huilcke Vare mest aff Quindfolck belystis oc begeris / huilcke dog icke ere nøttørtelige / men all eniste at bedriffue Praal / Brask oc Brammet / Met huilcket de aarlige føre Land oc Rige vdi stor skade. De forstøre de gode / gamle / ærlige Seduaner som man fordum haffuer bruget i Land oc Rige / oc indføre fremmede laster oc vdlendiske Brug / vdi klædebon oc anden fornyelse / met huilcket Vngdommen grundelige forderffuis.

Kremmere oc Købmend driffue forprang.

Disse ere de som sig tilsammen binde vdi besynderlige selskaff mod Ræt oc al tilbørlighed / oc ere de første i alle Køb / oc de forsøge / optencke oc vdspørge alting met huilcket de kunde til sig Laacke alle Menniskis Rigdom / Guld oc Pendinge. Oc i det at de met slig deris tilsammen lagde Pendinge oc store Sum / andre Købmend ere forstercke / da forbluffe de dem oc biude meget faar samme Vare / saa at ingen taar købe / Der met faa de alle Vare vnder dem oc naar de dem haffue / da selge de dem som de selff ville / thi ingen haffuer saadan Vare fal vden de.

Købmend oc Kremmere bruge Finantzer met den gamle oc gode Mynt.

Disse Handle oc suigelige met alle haande Mynt / de forfalske hende / Oc effter som de see deris leylighed / da Regse de Mynten / eller formindske henne / huilcket icke skeer vden Menighedz store skade oc forderffuelse. Førster oc Herrer / Land oc Stæder ere de faar Vise. De vdgrantske oc randsage deris Hemmelighed / oc tracte tit oc offte effter deris forderffuelse.

Faar

Faar Pendinge skyld forsøge de al ting / oc man finder alle haande falt hoss dem. Al deris meste Væsen er Løgn oc bedrageri/ De haffue deris besynderlige Spraack / Hinderlist oc suig bruge de obenbarlige vden all blusel. Faar slig Sag skyld haffue de aff Carthago / de vdlendiske Kremmere oc Købmend som komme til dem / forordinerit oc tilskicket dem besynderlige Herberge / oc ingelunde ville vnde eller tilstede at de maatte haffue almindelige Herberge hoss deris Borgere. Dem bleff icke heller tilsted at gaa i Staden at besicte oc forspe alt huad de ville / Men alsom eniste maatte de gaa paa det rette Torff oc Marcket / paa det at deris Borgers ærlige Handel / biering oc næring / aff dem icke skulde forkundskabis / oc at deris Borgere icke skulde aff dem forgifftis oc forderffuis.

De aff Carthago haffde besynderlige Herberge til saadanne Kremmere oc Landferdinge.

Grekerne ville Ingelunde tilstede eller haffue slig Kremmere eller Købmend i deris Stæder. Men paa det at deris Borgere maatte oc kunde være fri oc vbeskuffede aff saadanne Kremmeris oc fremmeders Finantz oc Hinderlistighed / Da haffde de der til skicket oc forordinerit vden Byen en besynderlig Pladz oc Marcketz sted / som de skulde haffue deris værelse oc Bolige / oc mange andre Folck oc Nationer forbøde slig Kremmere slet inted at komme til dem / Thi de forderffue de alle gode Landz Seduaner / oc Vnge Personer skuffe de deris Pendinge fra.

Hoss de Greker maatte slig Købmend Bo vden for Købstæderne.

Aristoteles Bød / at om end saa vaare / at man haffde slig Kremmere behoff / Alligeuel skal man dem icke faar Borgere annamme / Faar slig aarsage / De glæde oc frygde dem i løgn / Stedze skicke och fly de deris Kram vd paa Torffuit / oc giffue der met alle Mand aarsage at forøde oc forspilde deris Pendinge / oc saa wenighed iblant mange / oc tit oc offte iblant Hustruen oc Husbonden / naar han icke formaar eller vil købe huad hende synis / Faar slig Handel oc aarsage skyld tagis saadanne Kremmere oc Købmend icke mange stedz vdi Raadet / eller til andre ærlige Befalninger.

Kremmere ere ingen Borgerskaff verdige.

Huorledis Køb-mandſkaff maa ærlige brugis.

Det er vel ſant ſom ſomme mene at Købmandſkaff er nytteligt oc nøttørtigt oc en vforactelig Stat iblant Men-niſken / Det er oc vel ſaa / om ſlig Købmanſkaff endelige ſtre-cker oc naar til menig Mandz opholding oc forbædring. Men der ſom ſlig Købmandſkaff ſkeer oc brugis aff ond begerlig-hed at bliffue Rig / at ſaffne Godz oc Pendinge oc at ville ærlige anſees oc være affholden til ſin egen nytte oc baade oc til Menige Mandz ſkade oc forderffuelſe / ſom nu almindelig ſkeer/ Da er ſlig Handel wærlig oc kan icke brugis vden ſkade.

Køb din vey oc bliff en Krem-mere alle dine venner til ſkam-me ſagde Bøde-len til ſin ſuend der hand icke vil-de dye.

Thi i denne Handel ere mange atſkillige oc farlige anſlag/ ſaa at han icke vel kan bedriffuis eller handlis vden Synd / Thi huo kan al Liſt / Ondſkaff / Miſbrug oc Bedrageri / ſom der vnder ſkiult oc betact er / opregne eller forſtaa. Naar de ſkul-le ſelge deris Godz/ da roſe/priſe oc loffue de det/ Men naar de ſkulle igen naaget indkøbe / da laſtre / forhaane oc beſpaatte de alting / Huor tit findis oc brugis falſk Vect / Maal oc Maade hoſſ dem / Huor tit menge oc blende de det onde iblant det gode / Huor mange Løgner oc falſke æder ſuerge de dag-lige ꝛc.

Ambroſius be-ſkriffuer Køb-mendenis vitro.

Derfaare ſiger S. Ambroſius ſaaledis / O du Køb-mand i denne Verden/ Ja Helffuedis Købmand/ hui foruen-der du Naturens rette Forſtand met liſt oc bedrageri/ Hui be-gerer du brøſt paa alle haande Godz/ Hui begerer oc ynſter du vfructſomelige Aar de Arme til ſkade / Paa det at dit Huſſ met ſlig liſt kan opfyldis oc bliffue Fructſomeligt. Du vd-grandſker naar vfructſomelige Aar oc tider komme / oc at naagen nøttørtig ting Vanſker oc Fattis / oc ſaadant kalder du en klog Forfarenhed/ end dog at det bedre maa ſigis oc kal-dis it liſtigt oc falſkt bedrageri/ Oc det du kalder en hielp eller trøſt er Snarere en ſkalckafftig Handel oc hemmeligt Roff/ thi din fortienſte oc baade kommer aff mange Menniſkers ſkade ꝛc.

Denne Handels forſæt oc mening er ſtedze at vinde / At købe læt ind oc ſelge dyrt vd igen / Oc at ſkuffe oc bedrage ſin

Neste/ oc er en mectig hinderlistig oc suigefuld kunst / huilcken sig føder met de Armis Blod / oc met Løgn bliffuer opholdet/ lige som det vaare idel sandhed/ Oc end dog at de dem selffue met slig hinderlist mest skuffe oc bedrage. Derfaare siger Chrisostomus / Huilcke som ret oc slet enfoldige handle / de haffue lyckelig framgang i alting/ Men de som handle falskelige oc suigelige dem gaar alting emod / Tabe eller miste saa meget paa en Reyse som de suigelige haffue sammen sanckit i thi Aar. Chrisostomus.

Fridanck siger.

Huo sig met Købmandskaff vil nære aabenbare/
Den samme maa tit ret sandhed spare.
Saare faa mon oc til Marckets gaa/
At de ey acte der baade at faa.
Inted Marcket holdis i naagen By/
Uden Gæcke annamme der stade udi.
Thi naar Daarer oc Gæcke til Marcket løbe/
Da kunde Kremmere mest Pendinge Købe.
Haffde wi en retsindig Tro alle sammen/
Oc ælske Gud hiertelige uden gammen.
Menighedz beste stedze fremme och føre/
Som Christne bør huer andre at gøre.
God Fred oc retuiss Dom/
En Alne/en Vect oc Maade from.
En haande Mynt/ gode Pendinge oc saa/
Da skulde alting i Verden vel staa.
Nid/Hoffmod/egen nytte oc ont Raad deslige/
Haffue forstørit Rom/ Troia oc andre Rige.
Egen nytte/ Forst Raad/oc hemmelig Had/
Forderffuer end nu mangen veldig Stad.

Til det Tredie skal her oc vel merckis det Ræffuen siger/ At huor en Kerremand bliffuer en Herre ꝛc. Der met vil han giffue tilkende At huor en groff / plump/ uforstandig oc

Gerig

Gerig bliffuer annammit aff en Konge eller Første til Raadz eller settis til naagen anden merckelig Befalning/den samme/ være sig fri eller wfri/handler strax Tiranlige oc søger sit egen gaffn oc baade/som Mickel obenbare her giffuer tilkende. De gamle Vise/ Lære saaledis. En Konge skal icke ansee Adelen eller velbyrdigheden faar ærligheden/ Men han skal ansee oc paa acte Menniskens værelse/ Leffnit oc gode Seder oc de som tro ere/ Den Arme fortrycte skal han naade beuise/ Oc Vise/ fromme oc tro Mend som haffue gode Seder paa dem/ Om de end ere aff ringe Byrd / da skal hand dog icke foracte dem/ men til sig i Tienste annamme / oc ære oc Løne dem effter deris fortienste. Desligest skal han oc dem som han daglige vil hoss sig haffue/ vel kende oc haffue god act paa dem aff huad Slæct de ere / oc huorledis deris Fader oc Foreldre haffue skicket oc holdet dem / oc huorledis de ere opfødde / Han skal icke all eniste acte deris Ansict at de ere skøne oc deylige / han bliffuer ellers skuffet / Oc naar hans Raad ere wtro / egennyttige oc Gerige / da effterfølger dette som Fru wtro her siger.

Gerigt oc egennyttigt raad handler Tiranlige.

Adel gaar icke for ærlighed.

Fru Wtro.

Huo Sagen mest Treffuer oc gelder paa/
Han søger hielp huor han kand faa.
Han siger til sin Ven/du kant mig baade/
Om du vilt Herren dette raade.
Du vest oc vel huorledis at ieg/
Dig halp i sist der dw bast mig.
Jeg haabis faar vist du gør oc saa/
Oc mig i denne Sag trolige Bistaa.
Oc raade Herren at han mig samtycker/
Min begering oc ingelunde fortrycker.
Oc andre som i Raadet desligest mon være/
Som dine besynderlige Venner ere.
Brug oc der til at de staa met dig/
Sligt Bistand vente stedze igen aff mig.

Lad

Lad dog inted Menniske dette forstaa/
At ieg met dig haffuer talit saa.
Jeg kan icke nu alting betracte/
Men den som alle vil foracte.
Han see sig til huor lenge han staa kand/
Men den acter ieg faar en Visser Mand.
Som paa den rette Vey vil bygge oc Bo/
Hans Siæl skal haffue baade glæde oc ro.
Faar Dommeren paa den yderste Dom/
Men den wtro for da at see sig om.
Han bekende sin ondskaff da obenbare/
Oc kommer saa euindelig i nød oc fare.

Det XIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen ydermere suigelige vndskylder sig/ oc kommer andre i Fare Oc huorledis at Vlffuen oc Mickel vaare i Jact oc grebe en Kalff oc it Suin/oc huorledis de skiffte det.

KOngen sagde Mickel ieg haffuer nu hørt/
Din tale som du haffuer framført.
Vaar din Fader i min Faders Gaar/
Saa forhøyet som ieg aff dig forstaar.
Det maa være mange Aar siden/
Thi ieg aldri aff stor eller liden.
Det naagen tid haffuer hørt eller spurt/
Men din Sag oc huad du haffuer giort.
Den ved ieg vel thi du est tit/
J spillet met oc gør stor split.
Sligt hør ieg daglige aff store oc smaa/

Det

Det vaare vel gaat at det vaare icke ſaa.
Men ville de dig her met forurette/
Da haffuer denne Sag icke ſtort at ſette.
Men maatte ieg dog høre naagen ſtund/
Naaget gaat om dig/ ney ingelund.
Tror ieg faar ſant at det kan hende/
Da monne ſig Mickel til Kongen vende.

Ræffuen vender ſig til Kongen och taal.

Oc ſagde/ denne Sag ieg nu forſuare maa/
Thi hun gelder min egen Perſon paa.

Eget loff ſtincker ſaa ſige de Viſe/ Huo ſig ſelff Roſer kand ieg icke priſe.

Ju Herre ieg haffuer eders naade/ før giort gaat/
End dog ieg nu maa lide ſpaat.
Icke at ieg eders naade forunder det/
Thi ieg er ſkyldig alle ſted.
Eders naade alt gaat til at vende/
Tencke i icke huor det ſig hende.
Den tid ieg oc Vlffuen her Iſegrim/
Haffde baade ſammen fangit it Suin.
Det begynte at robe wi bede det ſlet død/
I komme ſaa gaaendis oc kærde eders nød.
I ſagde min Huſtru kommer her effter mig/
Hun er baade træt oc hungrig.

Huo en Mand ret vil kende ſkalt du forſtaa/ hand maa ſtedze oc idelige met haunem omgaa.

Haffue i naaget at æde da giffuer voſſ met/
Jeg vil mig ſette hoſſ eder ned.
Iſegrim ſagde gantſke ſactelige ia/
At mand det nøye kunde forſtaa.
Men ieg ſagde Ja Herre hui icke/
Haffde wi her til end Hundrede Flycke.

Jeg vilde eder dem vnde baade halffue oc hele/
Huem synis eder at det Suin skal dele.
I sagde strax det skal Isegrim gøre/
Han bleff vel glad han sligt mon høre.
Han skiffte det dog icke met rætte/
Eder oc eders Hustru han helten faar sette.
Den anden helten beholt han faar sig/
Oernene oc baade Næsebor gaff han mig.
Oc helten aff Lungen fick ieg oc saa/
Der saa eders naade selffuer paa.
I saadan maade tede han hans ære oc tuct/
Oc den tid i haffde opæt eders deel smuct.
I vaare icke fuld mette det saa ieg vel/
Men Vlffuen od flux alt faar sig sel.
Han bød eder huercken Humle eller mask/
Thi fick han aff eders Kløer en dask.
Alt mellem hans øren paa min sand/
Saa Blodet offuer hans Næse rand.
Oc Huden reffnede alt offuer hans Mule/
Han løb saa bort oc begynte at hule.
I robte paa ham oc sagde kom hid/
Oc skamme dig paa en anden tid.
Oc om du dig icke en anden tid skammer/
Oc met din vdskifftelse det anderledis rammer.
Jeg vil dig i en anden maade hielpe aff stad/
Løb flux hen oc hent voss mere Mad.
Da sagde ieg Herre binde i voss det/

> Ingen paa Jorden paa min sand / Saa sin Handel sticke kand. At alle sige det ret at være / men alt fast snare det verste frambære.

> Det vaar paa Jorden aldri saa slet / Alt Vold gick ey stedze for Ræt. Oc vil mand Hunden endelige henge / Da siger mand hand haffuer æt Sko tuenge.

Da vil ieg gaa met hannem aff sted.
Jeg ved vel naaget det skal voss fromme/
J sagde gack aff sted oc lad det komme.
Jsegrim holt sig samme gang saare Siug/
Han kærde sit Hoffuit/Ryg/Ben oc Bug.
Wi ginge tilsammen som nu er sagt/
Der som ieg viste at være god Jact.
En Kalff finge wi oc førde eders naade/
J bleffue ret glade offuer maade.
J prisede mig høyt alt vid eders Død/
Oc sagde at ieg vaar god i nød.
At vdsende naar inted vaar fal/
Oc befole mig at dele samme Kal.
Jeg sagde Herre eder bør Helfften dette sinde/
Den anden helfften Drotningẽ den høffuiske quin-
Oc alle induoller/Hierte/Leffuer oc lunge/ (de.
Bør eder at haffue til eders Vnge.
Mig bør alle fire Fødder vden spaat/
Oc Jsegrim heffuedet thi det er gaat.
Der i dette hørde strax sagde i da/
Mickel huem lærde dig at dele saa.
Saa ret høffuiskelige paa min sand/
Jeg sagde/ Herre det giorde den Mand.
Som hisset staar met den blodige Taap/
Oc Blodet flyder offuer Næse oc kraap.
Thi i gaar ieg saa Her Jsegrim/
Skiffte faar eder det lille Suin.

Salig oc forsynlig er den Mand
Som sig i en andens skade speg-
le kand.
Fœlix quem faciunt aliena pericula cantum.

Da

Da Lærde ieg først den rette kunst/
At dele slig ting alt effter gunst.
Saaledis fick Isegrim den rette Duas/
Skade oc skam alt faar sin Fraadz.
End findis slig Vlffue vilde oc tamme/
Som oc end daglige bruge det samme.
De forderffue deris vndersaate vde oc inde/
Oc spare dem ey huor de dem finde.
Alt huor slige Vlffue faa offuer haand/
Der forderffuis alle baade Quinde oc Mand.
En Vlff sparer huercken hint eller dette/
De vorder den som hannem skal Mætte.
De samme Stad oc gode Land/
Der slige Vlffue haffue offuer haand.
Seer Herre Konge Naadigste Herre/
Slig tro Tienste oc anden ære.
Haffue i befundit hoss mig mange Lund/
Aarle oc silde/ Dag/ Tid oc Stund.
Alt huad ieg haffuer oc kan komme aff sted/
Hør eders naade oc Drotningen met.
Den største part bør eder aff rætte/
Der vil ieg aldri emod trætte.
Betencker denne Sag om Kalff oc Suin/
Heller ieg skiffte ret eller her Isegrim.
Da kunde i forstaa alt vid eder ene/
Huo eders Naade met troskaff monne mene.
Nu er dog Vlffuen forhøyet saare/

Huilcken Herre som er sine Vndersaate strenge/ Forsant de elske hannem icke lenge.

Ingē Ragekniff Rager aff saa slet naget Haar/ Som en Bonde der nagen høy Befalning faar.

Og Oc

Aff onde Fogeders trengſel oc Macht / haffue Bøgerne ſig forbundit i en haar Contract. Thi ſee ſig til ſom vil met truſel alting / Til rette ſette / at hand icke ſtødis omkring.

Oc den ypperſte Foget her i Gaare.
Han meen ſlet inted eder naadis fordeel/
Men ſin egen baade den ſøger han vel.
Han oc Brun de braſke nu først/
Men Mickels Sag er ilde hørt.
Herre ieg er bekærder kan ieg forſtaa/
Jeg maa her igennem/ieg vil oc ſaa.
Er her i Gaarden naagen god Mand/
Som met vidneſbyrd beuiſe kand.
Naagen Sag huilcken ieg icke kan forſuare/
Han gaa ſig fram vden al fare.
Met ſine Vidneſbyrd oc kære faſt/
Jeg ved at ſamme fare oc laſt.
Skal komme paa haunem/thi han gør wræt/
Jeg ved at min Sag er klar oc ſlet.
Thi maa han kære nu ſom førre/
Om hans Godz fortabelſe eller om it øre.

Det ſigis at være it faſt kæremaal naar en kærer ſin Sag met gode vidneſbyrd/ met tølberlige Eeder/ Eller at ville holde en Fod / lige ſom Ræffuen ſig her tilbuder.

Eller ſit Liff mod mit alder naadigſte Herre/
Slig ræt pleyde her fordum at være.
Alle diſſe Sager naadigſte Herre oc Konge/
Som i haffue hørt her denne gong.
Dem annammer i Rætten oc Dømmer der paa/
J meden det kan ey anderledis gaa.

Vdi dette Capitel merck fire ſtycke.

Mand ſkal ſpegle ſig i en andens vlycke.

Til det Førſte / Ræffuen framfører i dette Capitel it andet Fabel / huilcket han til ſit anſlag meſterlige ſtafferer. Aff huilcket ſkal Læris at en viſſ oc fornufftig Mand ſkal
ſpegle

speyle sig i en andens skam oc skade/ oc flittelige vocte sig faar det/ formedelst huilcket en er kommen i skade. Esopus Beskriffuer voss oc it Fabel huilcket ieg faar Hendis nyttelighed her til henger/ oc lyder saaledis.

Foelix quem faciunt aliena pericula cautum.

Vdaff en Løue vil ieg eder sige/
Han vilde i Jact oc ingelunde bie.
Han kaldet paa it Faar oc andre Diur smaa/
Saa at de vaare Fire der de vilde gaa.

Erasinus Albertus haffuer beskreffuit dette Fabel oc paa Rim vdsat met andre flere skøne Fabel.

Dem tog han met sig til samme Jact/
Oc giorde met dem slig en Contract.
Alt huad de finge i saadan maade/
Der aff skulde de alle haffue lige baade.
De droge saa hen om de kunde faa/
Naagle Diur encten store eller smaa.
En Hiort finge de alt met en fart/
At skiffte den vaare de vel snart.
De vaare glade oc huer vilde annamme/
Huad hannem tilkom alt aff den samme
Der dette skede spranck Løuen fram/
Henderne her fra eller i faa skam.

Det er icke gaat at æde Kirsebær met Herrerne.

Mig bør den første part sagde hand/
Thi ieg er aff Fødzel en Herremand.
Ingen sagde hannem it ord emod/
Han lagde det samme alt faar sin fod.
Det andet sticke ieg oc met mig bær/
Thi ieg iblant eder den sterckiste er.
Jeg giorde oc det meste Arbeyde visselig/
Thi annammer ieg oc den tredie Part til mig.
Skal ieg eders Ven oc være til grunde/
Da skulle i mig oc den Fierde Part vnde.
Dette er stor wræt saa tenckte de/
Wi maa det dog saa lade skee.
Disse fromme Mend tagde quare/
Oc torde hannem slet inted suare.

De maatte saa bespaattede staa alt dære/
Oc tacke Gud at de fore icke verre.

Morale/ Huad dette Fabel mercker.

Troen er icke huer Mandz ting oc brugis ey heller alle vegne.

Troen haffuer slig vilkaar paa min sand/
At hun icke gelder i alle Land.
Besynderlig hoss dem som haffue Mact/
Bliffuer hun bortkast oc ringe act.
Saa gaar det nu oc til Verdens ende/
At tro er tro huor man holder hende.
Derfaare vær atuarit deslige/
Oc holt dig stedze til dine lige.
Est du Fattig oc aff liden Mact/
Da holt dig saa som nu er sagt.
Men holder du dig icke til dine lige/
Oc vilt stedze være hoss de Rige.
De kaaste dig visselige offuer stang/
Du haffuer hoss dem slet ingen framgang.

Tiranner ere grummere end vilde Diur.

Erasmus Roterodamus.

Til det Andet maa her oc vel betenckis det Mickel siger at der findis end nu daglige mange Gerige Vlffue/det er/ Tiranske Førster oc Potentater som deris Fattige Vndersaatis Sued oc Blod opsluge oc førtære. Derfaare siger Erasmus Roterodamus at Løuer / Biørne / Vlffue oc ørne leffue aff Roff/ Oc i det at de vide at huer Mand hader dem oc lønlige setter effter dem/ Derfaare haffue de deris Bolige i store Vdøer oc onde Skoffue/ i dybe Huler oc wfører som ingen vel kan komme til dem / Men en Tiranne gaar deris grumhed fast vdoffuer / Thi Drager / Leoparder / Løuer oc mange andre onde Diur vnderholde dem saa at de icke gøre deris ieffnlige skade eller forfang/ Men en Tiran (som er it Menniske oc andre Menniskis ieffnlige oc met Borgere) bruger sin grumhed alsom mest mod sine ieffnlige oc met Borgere.

Ezech: 22.

Saadanne Bescriffuer Ezechiel oc siger/Dine øffuerste ere mit iblant Folckid som splidende Vlffue at vdstyrte Blod

oc at forderffue Siælene faar deris baade skyld. Dine øffuerste oc dine Første ere lige som brummende Løuer / Dine Dommere ere som Vlffue om Afftenen/huilcke inted leffne til Morgenen. Gud truer suarlige slig Hyrder som dem selffue Føde oc haffue ingen act til deris Vnderdane / oc forstaas her met de Førster som eniste Regere faar deris egen baade. Salomon siger oc / Lige som en skrydende Løue oc en hungrig Biørn/ lige saa er oc en Tiranne oc wgudelig Første offuer sit Arme Folck.

En Tiran en Vlff.
En Tiran en Løue.
Zopho: 3.
Ezech: 34.
Prouer: 28.

Lige maade som disse Veldige oc stercke Diur som er Løuer/ Biørne/ Vlffue oc Losse offuerfalde oc foruelde andre ringe oc smaa Diur/ lige saa hender det sig oc met Menniskens/ at huo meeriſt oc sterckeſt er staapper den anden i Sæcken/ Oc sligt settis voss faare igennem it skønt Fabel som er aff Vlffuen / Løuen oc Asnen / huilcke alle tre Scrifftede huer anden indbyrdis / oc Absoluerede huer anden/ oc vilde saa bedre deris Leffnit / Thi Affløsde Vlffuen oc Asnen først Løuen / Der nest afflosde Løuen oc Asnen Vlffuen/men paa det siste Døm de Løuen oc Vlffuen den fattig Asnen til Døde/ Her bemerckis met alle onde oc veldige Potentater som oc i lige maade opsluge oc fortære deris Fattige Vndersaate / oc end dog at de selff haffue giort større oc flere Synder / da acte de dem dog icke/ men den Arme menighedz oc fattige Asens Synd/maa alt straffis met Døden. Summa.

Alt det her talis om Diur det forstaas om Menniske.

It skønt Fabel om en Løue/ Vlff oc Asen.

Den Riges ondskaff benaades / Men den fattiges offuertrædelse straffuer naadelige.
Exempel.

Det gaar ey anderledis i verden nu/
End som denne Asen wi komme i hu.
At man stedze igennem fingre seer/
Naar naagen ting aff store Herrer skeer.
Det slemt mon være oc lasterligt/
Det maa de gøre wstraffeligt.
Men naar en fattig faar naagen skam/
Oc synder lidet da maa han fram.
Da kan met hannem ingen dispensere/
Ey heller maa naagen hannem Absoluere.

Thi robis oc tit Gud see her til/
  Nock er her sagt aff dette Spil.
Her talis om de onde slet alene/
  Thi tør Her Omnes icke mene.
At man skal oc maa Herrerne saa foracte/
  Men huer hoss sig selff dette betracte.
At Leffue ret alt som sig bør/
  End dog at hans Herre ilde gør.
Eller Leffuer skammelige/vocte du dig/
  Det er nock at din Herre faar sig.
Ille gør oc Synder saare/
  Bed Gud at han aff slig fare.
Maa frelsis oc sig omuende/
  Sin tilbørlige straff vil Gud hannem sende.
Met Dieffuelen faar han at faa sig Mad/
  Der aff bliffuer han fuld lidet glad.
Til euig tid foruden ende/
  Thi han sig her fra Gud saa vende.

Gerige Vlffue forderffue alle gode Politier/ Land oc Rige/ alle Stæder oc Fattige indbyggere.
Libet, Licet.

Til det Tredie Tal Mickel ydermere oc siger/ Ve det Land oc den Stad som Vlffue faa offuerhaand &c. Oc han vil der met giffue til kende/ At naar i en Stad eller it Land ere Gerige oc egennyttige Potentater oc Regenter/ Da kunde Vndersaatene/ desligest Landet oc Stæderne saare ille forbedris oc triffuis. Thi saadane Potentater beflite dem først at søge deris egen baade oc fordeel/ wanseet huad skade vndersaatene kunde hende der aff. De lade dem betycke at de maa gøre huad dem løster/ end deg at Gud haffuer icke derfaare vnt oc forlent dem saadan Mact/ at de mue gøre oc handle huad dem løster/ Men at de skulde slig Mact/ som dem befalet er/ effter Gudz vilge bruge oc vdrette/ Gøre de det/ da er det gaat/ oc da haffue de deris Løn hoss Gud/ men gøre de det icke/ Ve dem/ oc vaare de end en gang saa store Hanser.

Det

Det er dog icke Menighedz nytte eller gaſſn at affſette ſaadanne Gerige/egennyttige oc fortredelige Regenter/ Aarſage/ Thi man bekommer ſuarlige oc ſielden de ſom bedre ere/ Men ſnarere de ſom wſkickede oc verre ere/ Thi ſkalt du mercke / At det Athenſke Folck formedelſt deris Raadz oc øffrighedz Gerighed ſkyld bleff ille Fortørnede / oc vilde dem ſlet aff ſette/ huilcken deris Mening oc anſlag Temiſtocles met dette Fabel affuende. En tørſtig Ræff gick i it het Sol ſkin oc vilde gerne dricke/ oc kom ned i en dyb Pudz oc Hule/ oc der han vilde op igen vaar han ſaa vanmectig aff Solens Brynde at han kunde icke/ oc bleff ſaa ſiddendis nedre i Dyndet/ J ſamme Hule komme gantſke mange Fluer om hannem / oc haffde paa det neſte Suet alt blodet aff hannem / At ſamme Vey kom gaaendis it Pindſuin oc ſaa Ræffuens nød oc trang/ thi gick det til hannem oc vilde driffue ſamme Fluer fra hannem/ Da bad Ræffuen hannem at han det icke ſkulde gøre / oc ſagde/ Diſſe ere nu fulde aff Blod / driffuer du diſſe bort da komme andre ſultne oc hungrige igen i deris ſted/ Oc det lille Blod ieg end nu haffuer beholdet/ det ſkulde de da ſlet oc gantſke vdſue &c: merck.

Onde Regenter ſkal mand icke affſette men taale oc lide dem.

Non paret populus Regnum breue, ut inquit Stacius.

It Fabel om en tørſtig Ræff.

Til det Fierde er her oc at mercke at ſlig wtro oc gerige Fogeder oc Befalnings Mend/ Naar de deris Herre til beſte (ſom de ſige) per phas eller nephas de Fattige vnderſaate beſkatte/ Da holde de hemmelige dele met Herren /oc beholde end ſtundem ſelff den beſte oc ſtørſte Part / Oc ſlige Folck ædere ſkulde met rætte ſtraffis oc vnderuiſis ſom Løuen vnderuiſer Vlffuen her. Men Herrer oc Førſter haffue nu heelſt ſaadanne Gerige oc opſlugende Fogeder oc elſke dem gantſke ſaare/ der ſom end mange Fattige bliffue i grunden forderffuede oc vden Ræt oc Skel vndertryckte / oc bort iagede oc forderffue fra deris rette eget. Da gaar dog ingen ſtraff offuer de Fogeder / men de haffue ſtedſſe Ræt/ loffuis oc priſis derfaare/ Oc Herrerne ſige /det er en god Foget/ han ved vel at holde Huſſ/ En kaaſtelig Muſe Hund / en god Støffuere/ En karſk

Førſternis Fogeder oc Embetzmend lignis vid Vlffue.

Onde Fogeder kaldis Folcke ædere.

De listige Fogeder kaldis gode støffuere.

Miøhund som ingen Hare kan vndslippe / Men naar en Foget bliffuer priset aff Vndersaatene faar hans fromhed / Da bliffuer Herren hannem snart vred oc haffuer hannem ffertenckt. Der som nu slig en Tro oc dristig Foget faar hans Herris skyld vil fare i Helffuede oc til Dieffuelen / Oc i det at hans Herre oc Husbonde samtycker det som han saa handler oc gør / være sig lønlige eller obenbare / Da er det oc saare farligt faar Herren / Thi det er icke wsømeligt at de tale oc lide en haande straff / som endrectelige foruden Ræt haffue skattet / plaget oc forderffuit de Fattige &c.

Hvilcke Fogeder ere de beste hoss Herrer oc Førster.

De gamle Vise sige / Huo som i en Kongis Befalning er skamfuld / sactmodig oc miskundelig / den kan icke samme Befalning Herren til profit / nytte oc gaffn lenge Regere / oc bliffuer den samme icke lenge lidt i samme Befalning. Thi Kongens Venner oc wuenner skulle være mod hannem / Kongens Venner vnde hannem icke samme Befalning / oc søge aarsage at forulempe hannem / Kongens wuenner hade hannem / oc mene at alt ont tilføyes dem aff slig Befalnings mend oc Fogeder &c.

Fru Wtro siger.

Fogeder som elske Skenck och Gaffuer.

Naar en Foget faar en fattig mand fram/
Før han kan rettelige tale til ham.
Han seer strax effter hans krogede hender/
Teer han icke dem før sin tale ender.
Da foruises han strax til en anden tid/
Mange kunde met denne Rencke fridt.
Som ieg en gang hørde paa en besynderlig (sted/
En Førstes Tienere tale om det.

En Førstes Foget Lærde den anden.

Den ene han bød den anden lycke/
Oc sagde ieg vil lære dig it smuckt stycke
At bruge i denne din Befalning nu/
Du maat icke være formeget blu.
Stundem maat du din Eed naaget lencke/
Oc føre hiem met dig hans skencke.

Det

Det er en god from Karl tro mig/
Om det end stundem icke vil søme dig.
Da befal din Hustru hun gør vel det beste/
At hans skencks Sag bliffuer klar paa det neste.
Da bliffuer du snarlige en Riger Mand/
Oc alligeuel at alle flux smørge din haand.
Sig dog at du gerne vilde aff Befalningen være/
Men tag dog alt hvad de dig bære.

End it bedre vil ieg dig raade/
At du dig kant gøre rente oc baade.
Set alt dit Embet oc Befalning altid/
Din Tro oc loffue met gantske flit.
Paa dine Venner som i Herrens Raad ere/
Met huilcke du besynderligt kundskaff maat bære.
Huad dig oc skenckis det skifft met dem/
Da haffue de gerne met dig samquem.
Oc atuare dig flux naar naaget kommer paa/
O Herre Gud huor tit det saa mon gaa.
At tale videre her om haffuer nu icke stedt/
Men mange haffue vel befundit det.
Huor saa effter Pendinge ledis fast/
Der settis Vndersaatene i fare oc last.

Herrerne skulle haffue paa deris Fogeder act/
Derfaare haffuer Gud dem giffuit Mact.
Men lade de deris Fattige Folck forurette/
De komme derfaare met Gud i Trætte.
Naar han vil Regenskaff aff dem annamme/
Da skulle de plagis alt faar det samme.
De kunde da ingen stedz vige/ men skulle staa/
Til Dommeren beder dem til Helffuede gaa.
Vi Læse aff Cambises en Konge i Persen Land/ Cambises lod flaa en Dom mere leffuendis.
Han saa sine Fogeder vel nøye paa haand.
En aff hans Fogeder giorde vrææt oc vold/

Oc

J Dommere mercker vel denne Sag / oc behierter hende fast det raader ieg.
Dømmer alle Sager vel oc ret / Effter Louen som Gud haffue bødet oc sæt.
En ren Samuittighed bruger der hoss/ Da haffue i aff Gud oc Menisken ross.

Oc lod Dræbe en from Mand oc bold.
Strax Kongen fick at vide aff samme Død/
Gantske alffuerlige oc strenge han da bød.
Alle sine Suenne oc nødde dem bi at staa/
Samme sin Foget leffuendis at flaa.
Oc lod saa opspile samme Hud met hast/
Offuer Domstolen vel hart oc fast.
At alle maatte sig Spegel der paa/
Som vilde der til oc fra gaa.
Hans Søn giorde han til Dommere i samme sted/
Oc met merckelige Ord befoel han det.
Dømmer du falskt/ da skal det dig oc gaa/
At din Hud skal hoss din Faders staa.

Jeg vilde at ieg kunde ynske saa/
At alle Dommere skulde oc staa.
Slig fare i deris Befalning/
Man skulde vel høre en anden forklaring.
End som nu daglige hender diss ver/
At den Fattige maa købe Rætten her.
Huilcket er mod al Ræt/ Lou oc Skel/
Oc Gud haffuer haardelige forbødet sel.
Thi der staar Screffuit merck mig ret/
J Louuen huilcken Gud haffuer selffue set.
Alt det du gerne vilde haffue aff mig/
Sligt hør mig oc at vente aff dig.

Det XIIII. Capitel.

KOngen sagde/dette maa være som det kand
Rætten maa wi alt gøre bistand.
Jeg vil oc ingen nu forurette/
Mickel du est fortenckt met dette.

At du skulde vide aff Lampis død/
Oc huor han bleff i samme nød.
Jeg haffde hannem kær Gud ved det vel/
Men huor Bellin det kaagede ved han sel.
Han bar hid hans Hoffuit oc fick det mig/
Jeg bleff bedrøffuit mere ieg kan sige dig.
Men er her nu naagen som vil kære paa ham/
Jeg meen paa Mickel/ den gaa sig fram.
Denne Sag vil ieg nu lade staa/
Jndtil der endelige Dømmis paa.
Men min Sag forlader ieg hannem nu/
Oc vil den giffue slet aff min hu.
Men der som naagen førde vidnesbyrd fram/
Som vaare ærlige/ wberøctede vden skam.
De gaa nu fram met deris Trætte/
Oc giffue sig her met Mickel i Rætte.
Mickel sagde/ o naadigste Herre/
Jeg tacker høyelig eders Kongelig ære.
At i eder icke lade fortryde/
Men lade mig Dom oc Ræt nyde.
Jeg siger det vid min Eed faar eders naade/
Den tid at Lampe oc Bellin disse baade.
Ginge fra mig bleff ieg saa sorgefuld/
At ieg gantske nær vaar styrt om kuld.
Jeg elskede disse baade hiertelig/
Thi de giorde mig aldri naaget suig.
O Huer lidet tenckte ieg paa denne nød/

Huo sin Løgn met en Eed vil befeste/ den holdis icke gerne som den beste.

Eller at Lampe vaar saa nær sin død.
Saaledis kunde Mickel sin Tale smycke der/
At alle Diur som der vaar nær.
Meente/at det han sagde vaar alt vden suig/
Thi han syntis at være saare gudelig.
Oc saa/saa altsfuerlig faar sig fram/
At alle Diur som stode om ham.
Meente det alsammen sant at være/
Som han saa aluerlige monne frambære.
Baade om Skatten oc anden ting/
At alle de der stode omkring.
Ynckede hannem thi han græd ved/
Oc baade hannem alle giffue sig til Fred.
Saaledis skuffede han Kongen saare behende/
Oc met idel Løgn hans øyen forblende.
Thi Kongens Sind oc mening vaar/
Om de Klenodye dyrebar oc klar.
Som Mickel aff tredsthed priset saa/
At han dem endelige skulde faa.
Thi sagde han til Mickel som han stod/
Haffuer men it gaat oc frit mod.
I skulle nu frit løbe oc fare/
Som i best kunde oc værer snare.
Om i samme Klenodye kunde opspørge/
Min hielp vil ieg eder trolige gøre.
Mickel sagde aller naadigste Herre/
Jeg tacker eders Høymectighed saare.

Naar nogen haffuer en ond Sag oc er dog aluerlig oc dri-stig der hoss met sine Ord oc facter/ da kan hand der met smycke sin Sag/ saa at mange mene at hans Sag er fast bedre end hun er.

At i mig giffue slig trøstelig ord/
Eder bør at straffe slig ynckelig Mord.
Som nu er skeet i denne Sag/
Jeg vil oc gerne haffue den vmag/
Nat oc Dag her effter at søge/
Skulde ieg end ene/ gaa til Køge.
Alle de ieg kender vil ieg oc bede/
At de mig hielpe her effter at lede.
Faar ieg først at vide alt huor de ere/
Oc icke ene mectig nock kan være.
At kunde dem faa met gode igen/
Da vil ieg bruge Ven oc vens ven.
Men kan det icke hielpe da maa eders naade/
J denne Sag mig hielpe oc raade.
Thi de høre eder til baade store oc smaa/
Derfaare maa i mig trolige bistaa.
O kunde ieg dem faa oc føre fram/
Til eders naade da vaare min Harm.
Gantske borte som ieg haffuer hat/
En lang tid om denne samme Skat.
Denne tale vaar Kongen kaastelig met/
Han samtyckte den handel strax paa sted.
End dog at Mickel met slig Løgn stor/
Skuffede Kongen alt met sine ord.
En Næse aff voxe hannem monne paa sette/
Oc alle de der vaare nær/ trode oc dette.
Han haffde deris øern met Løgn stoppit saa/

At han frit maatte ferdis/ gaa oc staa.
Alt huor han vilde foruden al fare/
Det samme fortrød Her Isegrim saare.
Han bleff vred oc ildsker i hu/
Oc sagde O Herre huad gøre i nu.
Troi atter Ræffuen paa det ny igen/
Som i gaar/ Løy tre Løgner faar en.
Mig giffuer stort vnder at i tro ham/
Den falske skalck som slig Løgn før fram.
Som visselige met sin Løgn oc falske fund/
Besuiger eders Naade oc voss i grund.
Herre ieg lader hannem icke saa fare/
Men ieg vil hans Sag anderledis forklare.
I skulle det Høre saa mange her ere/
At ieg beuiser hannem en bedragere at være.
Jeg ved end paa hannem tre Sager store/
Huilcke han end nu forsnimen giøre.
Jeg ved at han skal mig icke vndgaa/
Skulde ieg end en kamp met hannem sla.
I haffue vel sagt naadigste Herre/
At met Vidnesbyrd skulde man hannem bekære.
Ja maa han haffue saa lenge Dag/
Han bruger vel flere slig falske anslag.
Skulde man stedze kalde Vidnesbyrd her til/
Da maa han stedze gøre alt huad han vil.
Oc bedrage den ene oc anden met/
Ingen taar sige hannem it ord i sted.

Men hans Sag gaar stedze vel fram/
End dog han gør mange / Last oc skam.
Han er ingens Ven ret til grunde/
Ey heller eders Naadis/ alt om i kunde.
Det ret forstaa oc endelige mercke/
Men ieg vil nu met hannem til vercke.
Aff denne Gaard skal han nu aldrig gaa/
Men skal mig her faar alle til Rætte staa.

Dette Capitels Forklaring.

J dette Capitel skal først oc fremmerst Læris / at de wtro oc løgnafftige Puckhanse formedest deris store oc listige Løgner sig saare vel oc mesterlige kunde vndskylde / Oc de Gerige egennyttige Dommere som dem naaget vente aff samme Sag kunde listelige met deris smeger oc Løgn til dem drage saa at de ere paa deris side/ lige som Kongen her oc handler paa Ræffuens side / oc gaff hannem atter Løff igen/ oc gaff hannem Venskaff / thi han vente sig at faa den store Skat oc kaastelige Klenodye som Mickel talde om. Gerige Dommere lade dem snart forvende for gunst oc Gaffue.

Fru Wtro.

Da sider den Arme i Sæcken vist/
Naar Løgnerens tale oc hinderlist.
Maa faar sig gaa oc haffue bistand/
Aff Fogeden som er en onder Mand.
Thi er det sant mand siger her/
At huor ringe en Sag oc ting hun er.
Da betroeff de dog som rætferdighed foracte/
Fast snarere end de effter sandhed tracte.
Men det er i brug oc maa saa skee/
Den wskyldige maa encten græde eller lee.

Han

Han maa alt i Sæcken met Vold oc Mact/
Det er hannem vel tilforn sagt.
Thi Sandhed hoss sanime er men vise Potente/
Oc maa hoss deris anslag inted hente.

Men en Dommere som naagen vitterlige gør wræt / oc skil hannem vid hans Godz / Liff eller ære / oc besynderlige om han met Skenck oc Gaffue sig der til lader bewillige / Slig en Dommere haffuer effter Louen fortient en stor oc haar straff / Vdi borgerlige Sager oc Ræt bliffuer han Infamis oc æreløss / oc maa der vdoffuer giffue den som er forurettet tredubbelt igen &c. Men i Pinlige Sager myster han alt hans Godz oc bliffuer forsent i it euigt Elende. Men naar en Dommere eniste aff wforstand oc icke met opset sind / naagen wrætelige Dømer / da haffuer han end dog sin straff / oc bliffuer derfaare tiltalet faar Rætten / Da findis hannem at vederlegge hans kaast oc tæring / som han haffuer hannem iført &c.

De wrætuise Dommers straff Codi: De pena iudicis qui male iudicat.

Oc i det at den Hellige Scrifft giffuer tilkende / At paa den yderste Domedag skulle de Rætuise Menniske neppelige bestaa / huorledis skulde da de wretuise (som her huercken haffue actet Gud eller Retuished) bestaa. Thi Dommerne giffue somme effter deris eget gode tycke Ræt i deris Sager / huilcke dog endelige effter Gudz Lou i grunden haffue wræt. Derfaare skal en Dommere stedze betracte oc besinde Gudz strenge oc retuise Dom / oc at den retuise Dommere sider oc Regerer offuer hannem / Huorledis kan en verslig Dommere paa den yderste Dommedag annamme anden Dom / end som han selff haffuer Dømt her i Verden / oc skal saa faar sin wrætuished met euig straff haardelige Pinis / desligest skal han oc faar sin Rætuished som hand her giort oc bruget haffuer met euig glæde Lønis &c.

Prouer: 11.
1. Pet: 4.

Formaning til alle Dommere.

Ende paa den Tredie Bog.

Det

Den Fierde Bogs Argument oc Indehold.

I Denne Fierde Bog bescriffuer voss Poeten huorledis at de Girige som her forstaass vnder Vlffuens Persone klage oc kære offuer de listige oc wtro/som her bemerckis met Ræffuen. Oc i det at den Gerige Vlff skylder den listige Ræff faar Hor Sag / oc kan dog sligt inted beuise/ Thi at sige eller at legge naagen Hor sag til kan icke lettelige ske vden beuisning. Derfaare esker oc tilbiuder Vlffuen / Ræffuen i en obenbare Kamp. Thi i fordum tid vaar det saa en brug oc Seduane / at naar naagen talde den anden paa hans ære / eller vdi andre maade forulempede / oc han det icke vilde lide eller fordrage /men vilde sin ære oc Adel forsuare oc beskerme/ Da pleyde man det met slig en Kamp vdrette. Oc i det at til Hoffue oc vdi Herre Gaarde / de Gerige paa den ene side oc de løse Spitzhatte oc Finantzer paa den anden side stedze ere mod huer anden / oc trenge dem om Faardantzen oc nappis om Daarekappen. Saa obenbarer oc Poeten her met denne Kamp huorledis at visheden offueruinder oc fortrycker Gerighedē. Sligt bliffuer her obenbarit oc tilkende giffuit igennem mange skøne Fabel/Exemple oc lærdomme. Thi vdi Herre Gaarde er stedze stor Had/ Auind oc forfølgelse mellem de Gerige oc listige. Derneſt føris nu til Kamp disse baade/ den Gerige Vlff oc den listige Ræff / men denne hinderlistige Ræff met hans tilfødde tredsthed oc list forsnilder oc forrasker Vlffuen vd i Kampen oc beholder Marcken/ faar huilcket han aff Kongen høylige æris oc i tienste annammis at skulle stedze bliffue i Gaarden/ oc vdkaarin faar Kongens ypperste Cantzeler / Alle Sager oc Handel som Kongen anrørendis ere / giffuis i hans Mact oc myndighed / at vdrette/faarestaa oc at beskicke &c.

De Gerige oc de snilde trengis om Fordantzen.

Den listige beholder offuerhaanden.

Her bliffuer Ræffuen Cantzeler.

Den Fierde Bog.

Det Første Capitel.

Huorledis at Vlffuen paa det ny begynder at kære paa Ræffuen.

Vlffuens Kære-maal offuer Ræffuen.

ISegrim begynder ſin klage driſtelig/
Oc ſiger naadigſte Herre hører mig.
Mickel Ræff er en ærløſſ Forreder oc tiu/
Saa vaar han i fior oc er end nu.
Han ſtaar oc beſpaatter min Slæct alſammen/
Oc met mig haffuer han ſit ſpaat oc gammen.
Han haffuer mig ſkam oc ſkade beuiſt/
Men min Fattige Huſtru førſt oc ſiſt.
Han førde hende en gan til en Dam/

Huorledis at Ræffuen lærde Vlffuinen at fange fiſk.

Oc bad hende men flux vaade fram.
Oc ſagde/ vilt du fange mange Fiſke/
Da maat du met din Stert ſactelige liſke.
Oc henge hannem ned i Iſen hoſſ mig/
Da faar du Fiſk tro viſſelig.
Saa mange at du icke ſelff Fiære/
I otte Dage ret ſkalt fortære.
Der vaadde hun hen paa det ſiſte hun Sam/
Før hun kom til enden paa ſamme Dam.
Det vaar vel dybt dog icke diſſ minde/
Der raadde han hende ſamme ſinde.
At hun hendis Stert ſkulde henge ned/
Det Snede flux oc Frøs hart ſammeled.
Hun hiølt ſaa lenge at hun ey kunde/

Sin stert igen vdsaa naagle lunde.
Hun stod befrøssen i Isen fast/
Thi drog hun suarlige met stor hast.
Det halp dog icke men vaar slet tant/
Hun meente det haffde værit Fiske for sant.
Der Ræffuen dette saa oc vist fornam/
Jeg tør icke sige faar blusel oc skam.
Huad han da giorde den lede tiu/
Han er en forreder oc wsandru.
Han gick saa til oc vold tog mitt Viff/ Ræffuen vold tog Vlffinden som hun stod frøssen vdi Isen.
Det skal hannem eller mig kaaste vort Liff.
Han siger icke ney om han end thore/
Thi ieg kom gaaendis der han det giore.
En genstí vd met en klippe/
Hun robte høyt men hun kunde icke slippe.
Den Fattig/enfoldige oc simpel Quinde/
Kunde sig icke verge samme sinde.
Den tid ieg saaledis saa hendis store nød/
Jeg danede hart oc vaar nær død.
Jeg haffde end dog en besynderlig lycke/
At mit hierte icke brast i tusinde stycke.
Jeg sagde o Mickel huad gør du der/
Oc der han saa at ieg vaar saa nær.
Han skindet sig fast gennem Bierg oc Dale/
Jeg begynte vel sørgelig paa hende at hale.
Jeg brød samme Iss som hun i stod/
Jeg slo oc skrabede met Haand oc Fod.

Før ieg samme Iss kunde sønderbryde/
Det skal mig alle mine Dage fortryde.
Jeg drog paa hendis Stert saa hart/
At i Isen bleff sidende en Fierde part.
Hun robte høyt i gøre mig ve/
Strax komme naagle Bønder oc monne voss see.
Oc der de voss saae i samme Aa/
De robte alle nu lader voss slaa.
Oc komme sa vredelige paa voss der/
Met Poløxer/Baspiud/Staffslynger oc Suerd.
Quinderne komme oc met Rock oc Teen/
Deris act vaar alle at gøre voss meen.
De robte alle lader voss stinge oc sla/
Aldri vaar ieg ræddere end da.
Det siger oc Grimholt min Quinde/
Wi vndkomme vel nøye samme sinde.
Wi løbe saa saare at Sueden vdsprack/
Der vaar en Bonde som effter voss stack.
Alt met it Spiud stort oc Lang/
Han giorde voss det meste bang.
Thi han vaar rask oc kunde vel gaa/
J det samme saa kom voss Natten paa.
Ellers haffde wi baade der mist vore Liff/
De Quinder giorde stort Bulder oc Kiff.
De robte alle A kære slaar/
De haffue bidet ihiel vaare Faar.
Wi løbe saa op vid samme Aa/

Der

Der funde wi naagle Seffuer staa.
Der skiulte wi voss thi det bleff Nat/
Eller haffde de visselige faait voss fat.
De ginge saa til bage met Pibe oc Tromme/
Oc vaare saare vrede at wi vndkomme.
Seer Herre denne Sag er merckelig oc stor/
Hun handler om voldtact/ Manddrab oc Mor/
Eder bør sligt at straffe ville i met ære/
Naagen tid her effter eders Krune bære.

Dette Capitels Forklaring.

J dette Capitel kærer Vlffuen paa Ræffuen huorledis at han haffuer wærlige voldtaget hans Hustru ꝛc. Her vdaff skal Læris at alle/ oc besynderlig Fruer/ Jomfruer/ Quinder oc Piger skulle dem vel faaresee oc vocte/ At de icke snarlige betro de smigrende/ sødtalende oc wtro Spitzhatte oc øyenskalcke/ de bliffuer ellers visselige skuffede oc bedragne/ Dette er dem raadeligt at de vindskibelige acte oc haffue god til syn til deris Huss oc Husbonder/ oc anden deris daglig Gerning.

Fruer/ Jomfruer oc andre Quindfolck skulle icke være snartroende.

Sebastianus Brant.

Du som haffuer en Hustru der vnger er/
Jeg raader at du hende icke vdlær.
At fare i Ringe eller til Maygreffue gilde/
Det lønner dig ellers paa det siste ilde.
Thi er hun skøn da haff act der paa/
Ja mange ville effter hendis kūdskaff staa
Jeg Raader oc samme Mand alt faar (hans beste/
At han i sit Huss icke tager mange Geste.
Tuctig ære kan snart faa Vandel/
Thi Verden er fuld aff løsafftig Handel.

Den Quinde ieg lidet rose kand/
Som nødigt er hoſſ hendis Mand.
Men de aff andre vil ſees oc priſis altid/
Oc ſmycke dem op aff hoffmod frit.
Som haffuer Huſſ lee oc gider ingelunde/
Hiemme værit alt om hun kunde.
Det er forſant it vnderligt Spil/
Hende regnis huereken bluſel eller ære til.
Huo icke ene gider hafft ſin glæde oc Ro/
Det er ſømmeligt at andre naaget met faa.
Huo gerne met ſin Huſtru vil Trætte oc Kiffue/
Oc icke gerne hiemme hoſſ hende bliffue.
Oc tage alle haande Folck met ſig i Huſſ/
Hannem bider oc ſtundem en fremmit Luſſ.

Det Andet Capitel.

Huorledis at Ræffuen forſuarer ſig mod Vlffuen/
Oc Huorledis at han atter paa det ny ſkuffede Vlffinde/ i en Brynd/ it merckeligt Fabel.

KOngen ſagde om denne Sag wi her høre/
Som Iſegrim paa Ræffuen monne føre.
Met mit Raad ieg der paa Dømme vil/
Men ieg vil førſt høre huad Mickel ſiger til.
Ræffuen ſagde Naadigſte Herre/
Dette vaare faar nær min adelig ære.
Gud forbiude at det ſkulde findis ſaa/
Men det er ſant ieg bad hende gaa.
Ieg viſde hende en Vey fram/
Ret god vd met den ſamme Dam.
Men hun vaar Gerig oc hungrig met/

Thi løb hun met stor fart aff sted.
Hun skøtte huercken Sti/ Vey eller Bro/
Men løb fast som en galen Ko.
Der hun hørde neffne de Fiske gode/
Strax hendis Mund oc Naffue oben stode.
Men det hun sad i Isen saa hart/
Det volte at hun icke drog op snart.
Hendis Stert/ der hun naagle Fiske fornam/
Men vilde strax haffue dem alle fram.
Hun haffde sact hafft nock til en Mætte/
Seer Herre dette er den første Trætte.
Formeget at begere vaar aldri gaat/
Jeg siger eder det foruden spaat.
Hues Sind oc vilge stedze staar/
Oc ret Gerighedz Aand vdi sig faar.
Den er besat met sørg til rette/
Thi en Gerig Mand kan ingen mætte.
Saa gick det Fru Grimholt ville i det vidde/
Der hun saa fast i Isen mon side.
Dette er min tack i denne stund/
At ieg halp hende aff hiertens grund.
Den tid hun stod Frøssen som nu er hørt/
Jeg løffte paa hende oc end velført.
Det vaar dog vorgeffuis thi hun var/
Faar meget tung oc gantske suar.
I det samme kom Isegrim lackendis ned/
Ret hossen Høy der hart ved.

Huem sig lader nøye met det hand Har/ Hand er vel Rig i huor det gaar.

Huer lade sig det met nøge/ Huad Gud vil hannem tilføge.
Vil hand der vdoffuer fast mere begere/ Da tør taar hand baade lidet oc stort Ovdbære.

Han bandede saare oc lod vel ilde/
Jeg forfærede mig hart Thi det vaar silde.
Den tid han denne velsignelse saa mon læse/
Da tenckte ieg vel at det vilde Blæse.
Samme Læsning vaar huercken god eller smucker/
Han bandet mig met Popelsie oc Paacker.
Han begynte aff vrede at robe saare/
Da lod ieg flux alt staa aff gaare.
Det er vel sant at tho Hunde faa Trætte/
Naar de sig baade aff it Ben ville Mætte.
Den ene haffuer tafft det viste ieg vel/
Thi tenckte ieg ene vid mig sel.
Du maat nu vige faar hans vrede/
Han gabede høyt hans tender vaare lede.
Siger han andet her staar han nu/
Da liuer han som en viderlig tiu.
Spørrer hans Hustru om denne ting/
Jeg acter ey hans tale faar en knipperling.
Seer Herre den tid han rettelig saa/
At hun i Jsen saa Frøssen mon staa.
Han Bandede oc soer om Potz Lunger/
O Hustru hui est du saa tunger.
Sagde han/ oc hialp saa hende/
Dette samme maa han selff bekende.
Men det han kærer her saa saare/
At Bønderne monne saa effter hannem fare.
Det giorde dem gaat vilde de det tro/

Hvor ieg for-mercker Vlffuens vrede / Der vil ieg mig vocte oc være til rede. At han mig icke i sine Rammer faar / Thi hans Tender bide dødelige Saar.

Thi

Thi de vaare ilde Frøsne baade tho.
Deris Blod bleff varmt/ thi burde mig tack/
Wi ville nu lade fare denne snack.
Det er forsant en stor wtuct/
Oc at liue paa sin Hustru/ er icke smuckt.
Hun er her selff spørger hende/
Hun giffuer eder vel sandhed tilkende.
Vaare det saa tror visselig/
Fru Grimholt kærde vel selff paa mig.
Jeg begerer frist at lade opstaa/
Denne Sag en vge eller tho.
At ieg met mine Venner mig maa beraade/
At forhandle denne Sag i den beste maade.
Met Vlffuen som mod mig tradzer fast/
Visselige skal paa hannem komme al last.
Da suarede Fru Grimholt Vlffuens Viff/
Seer Mickel Ræff alt eders bedriff.
Er at Liue/ Stiele/ oc gøre wsemme/
At forraske/ at Myrde oc alt ont fremme.
Ja huo eders ord betror til grunde/
Den samme i mesterlige forraske kunde.
Det befant ieg vel i bøge ore/
Alt hoss den Brynd de Bønder giore.
Der som de store Junger vaare ved/
Met den ene lode i eder i Brynden ned.
J kunde ingelunde igen opkomme/
Jeg kom saa gaaendis mig lidet til fromme.

Huo idelige oc
stedze liue vil /
Oc alle mand be-
drage der til.
Saa at han in-
gen mere vil tro
ret/
Den er hans ære
gantske vdset.

Oc spurde Mickel huor er det fat/
Ere i komne her ned nu i Nat.
Eller huorledis er det gaait siger mig/
Da suarede i igen/ dog suigelig.
Sid i den Junge der offuen staar/
Jeg kom her nid først i gaar.
Vilt du haffue fiske da kom ned til mig/
Store gædder oc Sudere da giffuer ieg dig.
I sore paa eders Siæl det vaar saa ret/
At i haffde eder saa Buget æt.
At Bugen verckede oc i gaade icke meere/
Faar slig eders ord oc andre flere.

Det er vist sant oc obenbare / De onde Gerninger det vel forklare/ At troskab er aff Verden slet / Rætuished haffuer sig aff Veyen set.

Satte

Satte ieg mig i Jungen snart/
Oc foer saa nid alt met en fart.
J komme saa op met den anden spand/
Det vndrede mig saare paa min sand.
Oc ieg sagde/ Mickel huor gaar dette til/
J suarede dette er ret Lyckens spil.
Verden gaar saa alt op oc neer/
Faar eder mig oc andre fleer.
Den ene ophøyes oc den anden tryckis nid/
Som nu i Verden er menig Sid.
Saa spaattede i mig oc løbe saa bort/
En anden stedz ieg ved ey huort.
Jeg maatte der side den Dag til ende/
Oc kunde mig huercken hid eller did vende.
Jeg led der Hunger oc anden nød/
Der til vaar ieg nær slagen Død.
Tho Bønder komme oc saae mig der/
De robte paa de andre/ O seer her.
J denne Brønd sider Fru Grimholt/
Hun haffuer bit mangt it Lam stolt.
Jeg maatte der vdbade samme Bad/
Jeg siger faar sant ieg vaar icke glad.
Den ene Bonde sagde/ hal hende aap/
Jeg vil nu smørge hendis kraap.
Oc betale hende vel faar vore Lam/
Visselige skal hun nu faa skam.
De halede mig op ieg sad vel ræd/

Sandhed maa oc slet fra hende gaa. Louen haffuer hun forfalsket. ... saa. Jod... ey heller hende haffuer rum / men wtro regerer hende alt om oc om.

Oc

Oc der ieg kom lige vid Bryndens bræd.
Vilde ieg haffue sprungit/ men en slo mig/
Ret paa mit Hoffuit saare ynckelig.
Aldri vaar ieg i større faare/
De Bønder vaare saa gantske snare.
Jeg kom dog bort men i onde maade/
Nickel sagde det vaar eders baade.
At i finge slig Hug met eder hiem/
Jeg kunde icke saa vel haffue baaret dem.
Thi en aff voss skulde dem vist haffue hat/
Saa vaar samme gang al ting fat.
De Hug kunde wi samme sinde icke vndgaa/
Jeg haffuer Lært eder ret skulle i forstaa.
At i en anden tid skulle vocte eder vel/
Oc acte eders skandze oc see vel til.
Oc icke tro at kaaber er Guld/
Thi Verden er tredsk oc suigefuld.
Ja sagde Isegrim i huor det gaar/
Jeg siger hannem til her som ieg staar.
At han haffuer giort mig stor skade/
Oc tit oc offte vilde mig forraade.
Huilcket ieg end aldri gaff til kende/
Nu vil ieg sige huorledis det sig hende.
Wi komme en gang baade vandrendis fram/
I Land tho Hessen vd met en Dam.
Der laa it Bierg det viste han vel/
Som baade store Aber alt faar sig sel.

Ræffuen suarer Vlffuinnen.

Der

Der vaar it Hul som de ind ginge/
Der bad han mig ieg skulde indspringe.
Det vaar der ont det viste han fast/
Jeg kom der baade i nød oc last.
Oc haffde ieg icke aff Dørren rent/
De haffde mig skam oc skade til vent.
Han kallede dem sine Fencker thi vaar han god/
At ieg bort kom vaar hannem emod.
Han kom mig saa i deris stinckende Hul/
De vaare fast sortere end naaget Kul.
Deris Bolig syntis Helffuede at være lig/
Did kom han mig met falsk oc suig.

Vdi dette Capitel merck Fire Lærdomme.

Først skal her læris i dette Capitel /(Vdi huilcket sig Ræffuen vndskylder) At ingen skal begere formeget/ Thi huad er lasteligere end Gerighed / Huad wretferdigere end Roff oc Tag/ Huad surfittigere end Karighed. Derfaare sige de gamle Vise / Hues Sind stedze staar oc henger til Verdzsligt oc timeligt Godz/ hannem følger paa det siste inted andet end en hiertelig sorggiffuenhed/ naar Døden hannem derfra endelige vil skillye. Nu ere (dog it Menniske) tuende ting meget gaffnlige/ som er Gudz fryct/ oc Rigdom. Thi huo som haffuer Gudz fryct/ han skal icke fortuiffle vdi Fattigdom. Thi vdi gennem Gudz fryct (som er Visdommens begyndelse) bliffuer it Menniske kaldet til Rigdom &c.

Gerighed er lastelig.

Gerighed / roff surfittighed.

At begere timeligt Godz fører sorg oc omhygge met sig.

Det hender sig tit at den som faar meget begerer faar slet inted/ som dette Fabel om en Hund bær vidnes byrd. Denne Hund gick offuer it dybt Vand oc bar it sticke Kød i hans Mund/ Oc det samme Kød som han bar i Munden gaff en skygge fra sig ned i Vandet/ thi meente han at der haffde være-

Det hender sig tit oc offte at den som meget begerer/ faar slet inted.

It Fabel om en Hund.

ket end it sticke Kød f[illegible] haanden / Han lod op Munden oc vilde snappe det andet sticke oc til sig / oc i det at han gabede fald det sticke fra hannem han haffde/ oc fick saa huercken det ene eller det andet.

Erasmus Alberus.

De Menniske vist i blindhed gaa/
Som mene alting vel at staa.
Om dem som meget Rige ere/
Thi vil oc ingen Fattig vere.
De mene at det er en kaastelig Sag/
Oc fører dog met sig stort vmag.
Er specket met sorg som wi monne see/
Oc kommer mange i nød/sorg oc Ve.
J fordum leffuede en merckelig Mand/
Eutrapeles vaar hans/Naffn forsand.
Naar han vilde sig paa sine Fiender heffne/
Da haalt han met dem venlig steffne.
Met Rigdom monne han dem at stinge/
Det vaar den Heffn de aff hannem finge.
Han viste at sligt haffde omhygge met sig/
Det haffde han forsøgt tro visselig.

Eutrapeles gi-orde sine wuen-ner Rige / dem selff til heffn oc onde.

Formedelst oc igennem fire lasterlige Jnstrumenter kan man bekomme stor Rigdom/siger Cirillus. Det første/ igen-nem wmettelig begerlighed/ oc huor den icke er /der forminskis Rigdommen/ oc gaar der met som met it Suin / Al den stund det haffuer lyst oc begerlighed at æde / da fedis det. Til det Andet/ formedelst wsømelig oc offuerflødig til hobedragelse/ lige som den Flod Nilo drager til sig om Sommeren offuer-flødig vedske oc fuctighed / naar andre Vand oc Strømme vdtyrckis. Til det Tredye formedelst Karighed at man in-ted bortgiffuer eller forskencker. Til det Fierde / de bekomme oc Godz/ de som det met angergiffuenhed oc sorg beside. Thi mange haffue mist deris Godz oc Rigdom / icke at de haffue

Cirillus siger. Vdi gennem Fi-re laster bekom-mer mand Rig-dom.

skenckt

stenckt eller giffuit det bort/ men en[illegible] at de icke haffue hafft stor sorg oc omhu at beuare samme Godz. Disse sticke maa en grandgibelige acte oc besinde som i denne Verden vil tilhobe sancke Godz oc Rigdom/ Først at han er altid Gerig i sin begerlighed/ oc vden miskundhed til sig annammer alt huad han kan offuerkomme/ Karig at vdskiffte / oc Fryctactig i gemmelsen &c.

Summa at være enten Rig eller Fattig er eller staar icke i lidet eller meget Godz/ men vdi hiertet oc i begerligheden/ Thi der som hiertet lader sig nøye / der er stor Rigdom/ Oc der som hiertet end mere begerer / der er Fattigdom / Gud giffue i huor stort Godz oc Rigdom der er.

Den sig lader nøge hand er rig

Fridanck siger.

Leffue her taalmodelige det vil ieg dig raade/
Thi du faar ey mere i naagre maade.
Vden Klæder om dig/ desligest øl oc Mad/
Tacke Gud der faare oc vær men glad.
Man kan icke vel i stacket stund/
Retferdelige sancke mange Tusinde Pund.
Men huo sig lader nøye met det han har/
Han er dog Rig i huor det gaar.

De gamle Vise sige/ ieg haffuer forfarit at icke være nytteligt/ at naagen vdoffuer sin tilbørlige Stat oc værelse sig fram trenger / oc andet eller større begerer met fare oc omhygge/ Men lader sig benøye met en lempelig Biæring / thi der som it Menniske finge den gantske Verden til giffuendis met al hendis Rigdom / Da kan han dog icke mere bruge aff det samme / end det lille han haffuer behoff til hans Legemis opholdelse/ det andet alsammen hører dog de andre til.

Ingen skal begere at være yppermere end hans stat vdkreffuer.

Drick oc æd/ Gud icke forgæd.
Beuar din ære/ Du faar icke mere.
End om oc paa/ oc snart der fraa.

Renner siger.

Æd oc drick dog sparsommelig kære Frende/
Thi timeligt Godz kan snart faa ende.
Du kant en Pending saa snart bespare/
Som hannem fortiene paa kaastelig vare.

Vnde habeas quærit nemo, Sed quia oportet habere.

Huo som helst i Verden skal handle oc vandle / han kan icke vel bliffue vskuffet/ eller han skal oc skuffe oc forraske andre/ Det er icke heller mueligt at bliffue snarlige Rig vden andris skade. Derfaare actis Rigdom faar en skendelig ting. J fordum tid hoss de Romere oc i mange andre Stæder straffedis Aagerkarle met Firedubbelt straff/ Oc Tyffuene icke vden met en eniste straff. Men nu gelder det alt ligemeget naar en er Rig/ encten han haffuer faaet samme Rigdom erlige eller werlige / Personen er lige god.

Bespaattere oc skendere skal mand fly.

Til det Andet skal her ydermere merckis at der ere nu mange Mennniske vdi Verden/ som haffue deris lyst der vdinden at de kunde forhaane / bespaatte / forulempe oc Speskere andre til deris skade / Som Ræffuen her baade Vlffuen oc Vlffinnen bespaatter met det han siger / Der som sig tho Hunde ville Mætte aff it Ben &c. Desligest / det vaar bedre at i finge samme Hug / thi i kunde fast bedre taale dem end ieg &c. Oc paa det siste / siger Erasmus Alberus / oc atuarer alle at de sig vel oc flittelige vocte faar slige forgifftige ordgydere/ Spaattere oc skendere &c.

Erasmus Alberus.

Huer see sig faare det beste han kand/
At han sig icke besmitter met slig en Mand.
Huilcken stedze spaat oc skendzel bruge vil/
Oc alle vexere met skuff oc spil.
Thi slige løse Skalcke inted andet bethe/
End groffhed/ som man maa daglige see.

Til

Til det Tredie skal her Læris det Ræffuen siger/at det er saa Verdzens løb oc brug at det ene Menniske skuffer oc forrasker det andet/som han oc skuffer oc forsnilder Vlffinnen vdi Brynden/ Saa at hun kom i Brynden oc han op ꝛc.

Verden er swigefuld.

Her bescriffuis Verdzens wtroskab.

O Gud huor ilde er forderffuit al Verdzens verck/
Oc huor ligger wtro i Marcken saa gantske sterck.

O huor hart er Rætuished i Fengsel sat/
Oc wrætuished ophøyes Dag oc Nat/
O huor storlige holdis Aager nu i ære/
Oc huor ille kan sig den Fattig Menhed (nære.
O huor er Menighedz baade oc nytte saa (ring/
Oc eget nytte opfylder sit Huss met alting.
O huor wskammet gaar Mact faar Ræt/
Oc huor saare bliffuer sandhed tilbage sæt
O huor ringe actis nu Menniskens Blod/
Oc foractis al straff at være god.
O huor er Rigdom i Bram oc Pract/
Oc fattigdom saa gantske foract.
O huor staar Visdommen bag Dørren oc skiuler sig/
Oc Rigdom trenger sig fram saa vel delig.
O Huor er Miskundhed saare skrøbelig/
Oc Løgn gaar stedze fram faar sig,
O huor Regerer Affuind oc Nidskhed met vold/
Oc broderlig kierlighed er gantske kaald.
O huor er troskaff saa saare vdsluct/
Oc mildhed er vden Dørren Luct.
O huor saare ydmyghed til bage staar/
Oc Troen haffuer mange dødelig saar.
O huor er Legemens lyst saa saare mectig/

O huor er al Hoffmod saa gantske prectig.
O huor Regerer smeger saa saare fast/
Oc Bagtal gør mangen offuerlast.
O huor gerne hører man om ny Tidinge tale/
Oc findis stort suig vdi Køb oc Sale.
Oc huor er kunsten nu foractet saare/
Oc Daarskaff prisis ret obenbare.
O huor ær nu Sparsomhed saa lidet blant alle/
Oc Fraadzeri met Druckenskaff mon alle befalde.
O huor quar maa nu den wskyldige tige/
O huor høyelige prisis at Myrde oc Krige.
O huor er æregerighed saa begerlig mange lund/
Oc Gerighedz Brynd haffuer ingen grund.
O huor er al ting til Gerighed vent/
Oc Røffueri haffuer nu mange Land skent.
O huor ere alle Embede saa gantske wtro/
Oc huilcken meget vdborger er selden fro.
O huor er i alle vare saa stort Falsk oc Suig/
Oc Skyldenerne betale saare langsommelig.
O huor falsk er nu vaar Christenhed/
Oc gantske vnderlig er vaar Hellighed.
O huor ringe holdis Gudz Bud nu/
Oc gantske lidet komme wi Døden i hu.
O huor lit man paa det Euige acter/
Men stedze til det Timelige tracter.
O huor vnderlige wi Gudz Ord nu høre/
Oc ille vaart Leffnit der effter føre.
Oc kortelige sagt vdi en Sum/
Den i Verden er enfoldig oc from.
Maa alt aff Verden foractis saare/
Men huo met tredsthed kan framfare.
Være skalckactig oc listig i alle Land/
Den kaldis aff Verden en velskicket Mand.

Til det Fierde siger Ræffuen at denne Verden er fuld aff ondskaff / thi den hellige Scrifft bær viddesbyrd der om / at den gantske Verden er drucknet vdi ondskaff / oc i sig selff er hun idel ondskaff / oc det onde selff. De gamle Vise ligne denne suigefulde Verden vid en dyb Brynd / vdi huilcken Brynd en Mand nedkrøb faar en Løue som hannem forfulde oc vilde sønder riffue / Oc den samme Mand holt sig met sine hender vid thu smaa Riff / som vaare opuoxne vid baade sider i samme Brynd / oc met sine Fødder stod han paa en liden trind Steen / Oc i det samme saa han fire grumme Diur komme mod sig met obne Munde som vilde hannem opsluge / Oc som han saa ned i brynden / da vaar der en forfærdelig Drage / som haffde en aaben Mund oc vente hans fald oc komme / Desligest saa han en sort oc en huid Mus gnaffue oc bide paa samme Riff / aff al deris formue / ved huilcke han holt sig. Den tid at samme Menniske stod i slig alsomstørste fare / oc icke viste huilcket øyeblick han skulde omkomme / J det samme saa han mellem tho Stene naaget føye Hunnig sidendis aff det samme slickede han lidet met sin Tunge / Oc aff den lilde sødme han fick oc smagte / forgette han at søge Lempe oc middel met huilcke han kunde haffue frelst sig / oc fald saa ned i samme Brynd oc bleff saa borte ꝛc.

Verden er fuld aff ondskaff. Iohan: 5.

Verdzens vælsis / oc Menniskens Leffnetz rette Conterfey.

Med denne Brynd forstaas denne Verden / Disse Fire Diur ere de Fire Elementer aff huilcke alle Menniske bliffue kallede til Døden / De thu Riff bemercke Menniskens Leffnit / Den huide Mus Dagen oc den sorte Mus Natten / huilcke tho Mus stedze affgnaffue Menniskens Leffnit / Met Dragen forstaas Menniskens Graff som stedze er tilrede oc foruenter vaar komme / Dette søde Hunig bemercker denne Verdens forgengelige velløst / faar huilcken mange Menniske dem farsencke oc giffue i euig fare oc forderffuelse.

Denne forschreffne Brynds vdleggelse oc bemerckning.

Det III. Capitel.

Ræffuen tal her om den sorte Abe eller Markat/ oc siger at hun er icke hans Fencke/ end it andet Fabel.

Ræffuen sagde til alle Herrer smaa oc store/
Som den tid met hannem i Gaarden vore.
Isegrim er fra sine Sind det er nu vist/
Han tal om denne Abe oc hendis nest.
Det er icke saa klart om alting/
Som han met squalder fører om kring.
Det er nu hart vid halff tredye Aar/
At ieg met hannem i Hessen vaar.
Hoss naagle Markatte lede oc store/
Men at det mine Fencker vaare.
Det liuer han/ det er icke saa/
Men aff hadsthed siger han mig sligt paa.
Markatte komme mig slet inted ved/
Men Fru Obenartze oc Martin sammeled.
Hun er min Fencke det bestaar ieg her/
Oc han min Prest ieg haffuer hannem kær.
Han er Notarius oc haffuer god Forstand/
At Døme alle Sager alt som en Mand.
Men at Isegrim tal om Markatten sort oc led/
Mig til Haan oc spaat saa gør han det.
Ieg haffde aldri naagen omgenge met de samme/
De ere som Dieffuelen lede oc gramme.
Men at ieg kaldet hende Fencke samme gang/
Det volte min store nød oc trang.

Jeg kunde oc icke stort tabe met det samme/
Men monne derfaare god Ferst Mad annamme.
Haffde det icke volt den Mad hun faar mig bar/
Jeg haffde icke actet hende vid it Haar.

Det IIII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen fører Ulffuen iblant Markattene/ oc han kom der i alsomstørst Liffs fare.

SEer Herre wi ginge at Veyen fram/
Ret vnder it Bierg vd met en Dam.
Der saae wi it stort mørckt Hul samme sinde/
Oc Isegrim vaar vel hungrig det er icke minde.
Thi ieg saa hannem aldri saa Mæt/
At han ey gerne haffde mere æt.
Jeg sagde/ dette Hul som ieg vil eder vise/
Det skal icke feyle her finde wi spise.
Thi den her boer i samme nest/
Faar nu at biude voss til gest.
Da sagde Isegrim Gud giffue at i vilde/
Thi ieg gider nu saa gantske ilde.
Ind gaa i samme Hul oc see til/
Her vdenfaare ieg eder bie vil.
Oc forfare dog om der findis naagen Mad/
O kære Frende gaar flux aff stad.
Finde i der naaget da siger mig til/
Da skulle i see it vnderligt Spil.

Jeg gick der ind som han mig bad/
Oc vilde forhøre om der vaar Mad.
I gennem en Vey vaar mørck oc led/
Jeg haffde ret aldri større fortred.
Oc forfærdis offuer maade saare/
Thi ieg kunde slet inted see mig faare.
Jeg meente at der haffde været Barnehyl/
Jeg vilde icke igen faar Tusinde Marck Søl.
Staa slig fare som ieg der stod/
Der kom gaaendis mig emod.
Mange aff samme Markatz Børn skulle i forstaa/
Somme vaare store oc somme vaare smaa.
Den gamle Markat giorde sig paa mig vred/
Mere end Dieffuelen da vaar hun led.
Hun haffde en bred Mund oc skarpe tender/
Oc lange neyle paa Føder oc Hender.
Hendis Stert vaar sort oc meget lang/
Aldri saa ieg ledere Diur end samme gang.
Vngerne vaare sorte oc haffde vnderligt Fandzun
Jeg ynskede mig at være i Luntertun.
Hun vaar større en Isegrim vaar/
Hendis Børn vaar effter den samme faar.
De laae i skidet Hø op i en vraa/
De haffde sig Besnippet baade store oc smaa.
Til deris øern laae de i samme Møg/
Der luctede fast verre end Helsfuedis Røg.
At sige der sandhed torde ieg ingelund/

Men

Men fant strax paa it andet fund.
Jeg hil sede dem venlige thi ieg vaar ene/
Huilcket ieg dog icke aff Hiertet mon mene.
Jeg lod lige som ieg kende dem alle/
Oc monne den gamle min Fencke kalde.
Hendis Børn mine Frender desligest oc saa/
Gud beuare eder alle store oc smaa.
Sagde ieg/ disse eders skøne Børn alle/
De monne mig offuermaadis vel befalde.
De ere saare løstige deylig oc skøn/
Ja huer maatte være en Kongis Søn.
Thi maa ieg eder prise oc ære/
At i vaar Slæct saa formere.
Stor glæde haffde mig dette til vent/
Haffde ieg før mine Frender kent.
De kunde vel hielpe om det vaare nød/
Seer/ der ieg hende slig ære bød.
Huilcket ieg saar sant dog icke mende/
Da lod hun som hun mig vel kende.
Hun kallede mig Frende oc bad mig side/
Hun hør mig inted til det skulle i vide.
Det skadde mig inted at ieg kallede hende saa/
Men aff ret rædzle/ aff min pande mon gaa.
Store Suedz Draaber som Erter oc end større/
Aldri vaar ieg saa forfærdet førre.
Hun sagde Frende værer velkommen ere i Hilbred/
Det er mig gantske lefft det Gud ved.

Fridanck. Skulde ieg altid sandhed fram-sette/ Da skulde mig tit møde stor Trætte. Derfaare maa ieg mig fuld vel berencke/ Oc for Sandhed stundem bruge andre suencke.

It mester stick aff skotterne naar de komme blant bønderne/ de tacke alle faar vel giort/ end dog de saae dem aldri.

 Jeg

Jeg er glad at i til mig kommen ere/
Thi i ere Vise oc kunde vel lære.
Eders Frender al tuct aarle oc silde/
Oc til al Høffuiskhed at være snilde.
At ieg slig venlig tale aff hende mon høre/
Det monne ieg alt met it Ord gøre.
Oc volte at ieg kallede hende Fencke met/
Oc sparde at sige ret Sandhed.
Jeg haffde fuld gerne værit fra hende/
Men hun sagde kommer hid til mig Frende.
I skulle ingenstedz gaa før i faa Mad/
Hun bad mig side oc gøre mig glad.
Hun lod saa mange Rætter sette frem/
Mig vndrede saare huor hun fick dem.
Aff Hiort oc Hind mangen kaastelig Ræt/
Jeg sad saa ned oc Od mig Mæt.
Der ieg aldelis vel Metter vaar/
It sticke vel stort ieg met mig bar.
Som hun mig gaff alt til min Quinde/
Oc vaar it fet sticke vdaff en Hinde.
Saa fick ieg aarloff oc gick da hen/
Hun sagde/ Frende kommer tit igen.
Det iætte ieg hende samme sinde/
Der vaar ont baade vde oc inde.
Der Luctede saare ilde ieg led stor nød/
Aff stanck vaar ieg nær bleffuen død.
Jeg vaar end glad at det gick saa vel/

Det er forsant en forstandig mand Den sin Tunge ret regere kand. Fast bedre er at tiee slet/ End met sin Talle nogen gøre wræt.

Oc

Oc løb saa første alt vid mig sel.
Aff samme Hul der ieg ind kom/
Oc Isegrim gick der vden om.
Han stønde oc ianckede som en Hund/
Jeg sagde Frende ere i icke sund.
Han suarede/ Ney Frende ieg lider stor nød/
Aff Hunger er ieg paa det neste død.
Mig ynckedis saare hans nød oc tuang/
Oc gaff hannem det sticke samme gang.
Som mig vaar giffuit i samme Hul/
Han Od det op oc smagede hannem vel.
Han vete mig der faare tack stor/
End dog han haffuer nu fast andre ord.
Isegrim sagde Frende før end i bort gaa/
Jeg beder eder gerne lader mig forstaa.

Isegrim spør Ræffnen huo der bode i samme hul

Huo er den som i Hullet haffuer sin Bolig/
Kære er han Fattig eller er han Rig.
Jeg sagde hannem sandhed som ieg kunde best/
Oc sagde/ Frende det er it skidet nest.

Ræffuen suarer Isegrim.

Men offuerflødig Mad da bars der fram/
Ville i at eder naaget skal giffuis aff ham.
Da gaar der ind oc seer eder vel faare/
At i icke tale om Sandhed faar saare.
At sige sandhed mue i der spare/
Ville i icke ellers ilde fare.
Thi huo Sandhed altid sige vil/
Maa sig vel vocte oc see til.

Huo nu den rette Sandhed vil føre / Oc Verden der met straffe oc røre. Den kommer i fare / iammer oc nød / Oc endelig paa det siste slagen død.

At han icke vden Dørren maa staa/
Naar de andre ind i Huset gaa.
Oc bad hannem samme gang gaa aff sted/
Oc visde hannem Veyen i Hullet met.
Jeg sagde huad i der see i Huset om kring/
Befatter eder slet inted met naagen ting.
Icke skulle i heller naagen ting røre/
Men sige huad de gerne ville høre.
Seer naadigste Herre sligt lærde ieg ham/
Oc i det samme saa gick han fram.
Men han holt sig lige tuert mod min Lære/
Oc fick han der naaget vdoffuer naadigste Herre.
Det er hans egen skyld/ skade oc skam/
Thi han giorde icke det ieg raadde ham.
Slig groffue oc plumpe huo de helst ere/
De ville dem icke lade vnderuise oc Lære.
Men foracte Vished slet i grund/
Thi vide de ingen listige fund.
Paa subtiligt Raad haffue de ingen forstand/
Jeg lærde Isegrim alt ret paa min sand.
Ville han sig faar skade vel beuare/
Da skulde han faar alting Sandhed spare.
Han suarede/ ieg ved vel selff alting/
Met det samme gick han i Hullet ind.
Der fant han samme Markat i en vraa/
Verre end Dieffuelen hun paa ham saa.
Hendis Børn vaare oc der til stede.

Vdaff de Vise Lærer mand vished/ oc aff de troe hiertige Lærer mand gode raad.

Haffuer dette icke it vnderligt Forstand/ At sandhed ingen stedz bliffue kand.
Huo sandhed tal oc alffuorlige meen Had/ vrede oc affuind faar hand igen.

Iſegrim robte høyt huilcke Dieffle lede.
Ere dette eders vnger baade ſtore oc ſmaa/
Eller Bo de i Helſfuede lader mig forſtaa.
Gaar oc Druckner dem i en Siø/
Huad ſkal dog gøre dette onde Frø.
Vilde man dem binde paa it lock/
Da ſkulde man fange mange ſtock.
Dieffle onde/ ſorte oc lede/
Met dem om Sommeren i ſtor hede.
De maa vel met rætte kaldis Markatter/
Met deris lange oc ſlemme Patter.
Markatten ſuarede hannem ſtrax igen/
Huem ſende eder Bud min Ven.
Huad haffue i voſſ her at abe/
Hui ſtaa i ſaa Buldre oc gabe.
Ere de lede/ſorte/huide eller røde/
I taare det ſlet inted ſkøde.
Mickel Ræff er forſtandig/Viiſſ oc klog/
Han vaar her hoſſ voſſ i Morgis oc.
Han ſagde at mine Børn ſom her ſtaa/
Vaare artige oc ſmucke baade ſtore oc ſmaa.
Han hoalt dem faar Frenderne ſine/
Høre i det kære grine.
Behage de eder icke ſom de giorde ham/
Hui ſtaa i ſaa oc føre ſligt Bram.
Her haffuer ingen ſent eder Bud maa i forſtaa/
Iſegrim ſagde/ lad mig naagen Mad faa.

Den ſom gerne vil vere ſom hand icke actis/ Hans kærlighed ſkal vel ſnarlige ſactis.

Eller

Isegrim vilde tvinge Markatten at giffue sig naad.

Markatten holler skermyslen met Vlffuen.

Eller ieg vil selff i vraaerne søge oc lede/
Jeg skøtter icke stort at i ere vrede.
Saa vilde han met Vold foruden Bøn/
Taget fra hende/thi fick han slig Løn.
Hun spranck paa hannem thi hun vaar vred/
Hun Drog/ Hun Ræff/ hun gruselige Bed.
Hendis Børn giorde desligest oc saa/
De bide oc reffue baade store oc smaa.
Han begynte at robe oc løb vel fast/
Saa at Blodet aff hans Næse brast.
Han vorde sig icke men løb aff Dør/
Han kom der aldri huercken siden eller før.
Der ieg hannem saa da vaar han Saar/
Oc Blodet rand offuer hans Næsebor.
Han haffde store skrammer baade faare oc bag/
De haffde hannem mustret oc giort vel spag.
Oc haffde hannem plockit i det ene øre/
Saa at han sit hoffuit ilde kunde røre.
Der ieg hannem saa baade skrammet oc led/
Jeg spurde om han haffde talet om sandhed.
Han suarede/ieg sagde som ieg der fant/
Den lede Teffue haffuer mig ilde skent.
Vaare hun her vde ieg vilde hende betale/
At hun skulde faa skam paa sin lange hale.
Huad synis eder/ huor lede hendis børn ere/
De maae met deris grumhed en dieffuel forfære.
Der ieg det sagde da kom ieg i vaade/

Renner.
Thu øyen/thu øern en mund oc saa / Haffuer it menniske skale du forstaa.
Det han hører oc seer faar sig klar/ Skal hand dog icke røbe alt obenbar.

Oc

Oc fant hoss hende slet ingen naade.
Jeg sagde til hannem huad er dette vert/ Ræffuen tal til Vlffuen oc straffer hannem.
Jeg haffuer icke eder saaledis lært.
I skulde haffue sagt kære fencke oc ven god/
Gud giffue eder oc eders børn it gaat mod.
I høre mig til det er vist/
Eya huad haffue i stor lyst.
Aff eders deylige børn her staa/
Jeg glædis at ieg dem see maa.
Da sagde Isegrim før ieg vilde hende fencke kalde Vlffuen svarer.
Oc hendis børn mine frender alle.
Jeg vilde heller at hun i helffuede vaare/
Met hendis børn baade smaa oc store.
Jeg skøtter icke om hendis venskaff oc snack/
Jeg saa aldri verre oc slemmere pack.
Seer Herre faar slig tale Isegrim fick/
Saadan mynt alt som der gick.
Seer Herre ieg setter det til eders naade/
Om ieg her met hannem kunde forraade.
Spørrer hannem selff om det icke saa mon gaa/
Thi han vaar der hart hoss skulle i forstaa.

Det Tredye oc Fierde Capitels forklaring.

Først opregner Ræffuen i dette Capitel huorledis han kom ind til Markatten oc gaff hende gode oc venlige ord aff it falskt hierte ⁊c. Her vdaff skal læris at der findis end nu mange Mennisker vdi Verden som icke vdaff hiertet mene det som de sige/ oc naar de tale om huit da mene de sort / oc naar

At sige et oc mene it andet er nu (diss ver) saare brugeligt.

de lee da haffue de ont i sinde/ Disse kunde vdaff en mund blæ-
se baade het oc kaalt/ Oc slig kaldis nu vise/ forstandige / vel
stickede oc forfarne mend / men slig dubbelde hierter skal man
sky oc ingen omgenge haffue met dem.

Wi læse om en skoff Gud som hed Satirus /huilken der
dictis at være offuen til it menniske oc neden til en Buck / den-
ne samme bleff trengd aff stor kuld oc fraast oc kom saa ind

Det Folck met dubbelde tungee er skadeligt.

til en bonde/ Oc i det at han saa samme bonde blæse i sine hen-
der/ spurde han hannem hui han det giorde / Bonden sagde/
faar ieg vil verme dem/ Der nest blæsde samme bonde paa en

Satirus er en skoffgud oc kal-dis saa.

hed grød / Oc Satirus spurde hannem hui han det giorde/
Bonden suarede thi ieg vil køle hannem/ han er faar hed. Da
resde samme Satirus sig oc gick bort sigendis/ Ney/her bliff-
uer ieg icke lenger i huor kaalt det er vde / Oc met slig lyster
mig icke at omgaas som kunde blæse kaalt oc varmt aff en
mund/ Her met haffue de gamle Vise giffuit atuarsel at man
faar slige onde tunger skal vocte sig / som sige en ting oc mene
it andet.

Saadane dubbelde Tunger kunde huer mandz brøst oc
breck straffe oc opregne/ men deris egen brøst / skam oc skend-
zel kunde de mesterlige offuersee oc betecke / oc haffue slet in-

Den Esopiske Taske.

gen act til den Esopiske Taske. Thi Esopus pleyde at sige/
at huert Menniske haffde tuende Tasker hengendis vid sig/

En Taske bag paa Ryggen.

den ene bag paa Ryggen / oc i den samme haffuer oc bær han
sin brøst oc breck/ Den Anden synlige faar sig / oc i den samme

Den ande synli-ge faar sig.

haffde han andre Menniskers synd / brøst oc breck / Oc den
samme brøst seer it Menniske stedze oc idelige / men sin egen
ondskaff seer han aldri/ thi hun er bag hannem.

Til det Andet skal her merckis huorledis at Ræffuen
vnderuiser oc lærer Vlffuen/ huad han skal tale oc sige / naar

Ræffuen er her Vlffuens Schoo-lemestere.

han kommer til Markatten. Men Vlffuen settis her dem
til Exempel som ingen paamindelse eller vnderuisning ville
annamme / men ville alting effter deris eget plumpe faarsse oc
hoffmodige Sind vdrette/ oc sige alt det dem i Munden kom-
mer/

mer / oc saadane komme tit oc offte i stor sorg / nød oc liffs fare. De gamle Vise lære / Vnderuiss icke den som icke vil være vnderuist / lær icke den som icke vil lære / Straff ey heller den / som sig icke vil lade straffe. Thi en steen som en skarp Bicke icke kan sønderbryde / Den samme skal ey heller naagen vnderstaa sig met sit gode suerd sønder at hugge. Begynt ey heller at gøre en vidie aff det træ som sig icke vil lade bøye / Thi det er alt forlaarit arbeyde oc vnyttig ting ꝛc.

Lær icke den som vil være vlærder.

Til det Tredie siger Ræffuen i Isegrims vnderuisning at han skulde spare sandhed hoss Markatten. Aff huilcket skal Læris / At naar naagen kommer iblant ont oc forgifftigt Selskaff oc befrycter sig icke at komme fra dem vden stor fare om han tal formeget om sandhed hoss dem / Den samme skal sandhed til gode (i det de ville hende icke høre) tige til bequem tid oc hoss dem som hende gerne ville høre / oc da tilbørlige oc beskedelige frit oc obenbar fram sige oc tale / skulde han end der vdoffuer føris i vgunst / nød oc fare / End dog at den som nu i denne tid Taler sandhed icke saare venlige annammis eller ansees / dog skal Sandhed til sin rette tid ingen betagis eller fortigis.

At tige Sandhed til bequem tid.

Faar Sandhedz skyld kommer den fromme i nød /
Oc mange der offuer bliffuer plat død.
End er det bedre at lide modgang here /
End i stor gunst hoss de onde at være.

Det er nu obenbare at mange Mennisker / oc end de som ville være actede faar sandhedz beskermere effterfølge Mickels raad / saa at de end stundem andre til vilge / oc faar deris egen nytte oc baade fortige Sandhed Gudz Ord til stor forfang / haanhed oc skendzel / Oc Lære dog diss emellem at man skal leffue Christelige oc handle broderlige / Men ingen ting rimer sig mindre hoss deris Lærdom / end deris eget Leffnet / Handel oc Vandel / Det er stor ynck at den hellige Scrifft skal saa være huer mandz (oc besynderlige deris som det Profitere oc Pre-

Egen nytte fortrycker sandhed.

Sig stedze Sandhed kære Søn / Du faar derfaare ring Løn.

Vil Verden dig end der forre hade / Du skalt det dog derfor icke lade.

oc Predicke) skam teckſel / Hoffuit Harnſk oc Helmelit.

Den hellige Scrifft bør oſſ alle at ære/
Thi hun offuer andre kunſter mon være.
Alle andre kunſter findis brøſt vdi/
Men gennem hende vorde wi Gudz Børn fri.

Men Gud lader ſligt icke bliffue wſtraffet paa dem/ Oc Dieffuelen ſetter dem Snarer faare / oc truer dem idelige met ſlig Ord ſom her effter følge.

Dieffuelen.

Du meent vel i din Theologie/
Alt faar min Snare dig at frie.
Try ſticke vil ieg dig ſette fram/
Gerighed/ wkyſkhed/ Hoffmod oc Bram.
Det vil ieg met ſødme ſaa til rette/
At du dine Føder der i ſkalt ſette.
Kommer ieg dig først i it aff diſſe ſticke/
Vndſlipper du mig da haffuer du lycke.

Dygdernis Hukommelſe ſiger.

Mange Lære huorledis man ſkal handle oc gøre/
Men deris Leffnet dog faſt anderledis føre.
Jeg holder deris Tale faar/ Huaſeri oc tant/
Oc acter icke ſtort at være ſant.
Huad de ſaa Lære aff en falſk grund/
Met deris tredſke oc dubbelde Fund.
Thi huilcken Læge god Lægedom ved/
Han gør ſig ſelff førſt hilbred.
Slig Lærdom er beſt alt ſom ieg hør/
At det en Lærer oc ſelffue ſaa gør.

Det V. Capitel.

Der

Da Isegrim icke kunde offueruinde Ræffuen met rættergang da bød han hannem vdi en Kamp / oc racte hannem en Handske som sedvanligt er.

DA sagde Isegrim i huor det skal gaa/
Vi ville denne Sag lade en ende faa.
Huad ville wi stedze mundhuggis saa saare
Disse Herrer haffue andet at tage vare.
End voss oc vaar wnytte snack oc Kiff/
Jeg vil met eder Kampe Liff om Liff.
Haffue i god ræt det skulle i vel befinde/
I tale om Markatten dette sinde.
At ieg der vaar i Hunger oc nød/
Oc at i mig baare baade Kød oc Brød.
Det vaar it Been ieg haffuer det icke forgæt/
Men alt Kødet haffde i tilforn aff æt.
I spaatte mig saare her som ieg er/
Oc i taale min ære fast faar nær.
Mange spaatske Ord haffue i paa mig ført/
Som disse Herrer haffue alle vel hørt.
Oc at ieg Kongen hans Regemente forunde/
Oc effter hans Liff oc Leffnet stunde.
Jiætte Kongen at vise en veldig Skat/
Men ieg tror han faar hannem aldri fat.
I haffue skent min Hustru samme sinde/
Huilcket hun ret aldri kan foruinde.
Disse Sager legger ieg eder til vden gammen/

Ingen wnytte eller forgengelig Snack / skalt du bruge/da faar du tack.

Spaatte oc ingen hiffer eller her / Thi det ey heller erligt er.

Om nyt oc gammelt ville wi ficte sammen.
Jeg esker eder i Kamp nu denne stund/
Oc siger eder en fór reder at vere sammelund.
Jeg vil met eder ficte Liff om Liff/
Da faar en gang ende denne vaar Kiff.
Huem først til Kamp den anden mon vecke/

En Handske han hannem bør fram at recke.
Den haffue i her/annammer den samme/
Jeg vil see om ieg kan eder ramme.
Her Konge oc i Herrer/ Fattige oc Rige/
Dette haffue i hørt oc maa see deslige.
Han skal icke vige vden som nu er sagt/

Oc før denne Kamp er slet nederlagt.
Mickel tenckte vid sig der han mon staa/
Dette vil gelde mit Liff oc Godz paa.
Jeg er liden oc han er en før tyu/
Forseer ieg denne skandze nu.
Da er min list forgeffuis giort/
Jeg haffuer dog it fordeel stort.
Effter hans villge skal det dog icke gaa/
Jeg lod hannem sine fremmer Kløer aff flaa.
Han vil nu sin vrede paa mig køle/
Mig haabis han skal det end nu vel føle.
I det samme sagde Ræffuen til Vlffuen disse ord/
I ere selff en Forreder sterck oc stor.
Disse Sager som i mig her giffue/
Liue i / Jeg vil dem alle driffue.
At Kampe met eder er ieg v red/
I føre mig til den same sted.
Som ieg gerne vaare det siger ieg eder/
Wi ville nu see huo som er en Forreder.
Isegrim Liuer alt det han fram bær/
Thi setter ieg it pant i Rætten her.
Kongen annammet strax samme pant/
At Ræffuen oc aff Vlffuen forsant.
Oc sagde i skulle baade sette Borgen/
At i til Kampen skulle komme i Morgen.
I ere baade vnderlige oc kunde meget føre/
Man kan icke stedze eders Kæremaall høre/

Ræffuen betencker huad han vil suare.

Her suarer Ræffuen.

Isegrims Borgen bleffue disse tho/
Hindze/ Vildkatten/ Brun oc saa.
Moneke den vnge Martens Søn/
Oc Grimbart met/ han vaar vel køn.
Disse tho loffuede faar Mickel deslige/
At han skulde møde oc icke vnduige.

J dette Capitel merck Tre smucke Lærdomme.

Mand skal icke atspørge Krig/ oc ey heller raade der til.

Det Første/ De gamle Vise sige at det er it vnyttigt oc skadeligt Raad / at søge blodstyrting / Krig oc Feyde / Thi en Viiss Mand skal sig vocte faar tuist oc Krig / saa meget som hannem mueligt er / oc om han kan haffue det i fordrag/ Man skal ey heller naagen anden tilraade at begynde naagen Feyde vden merckelig aarsage / thi hans ende haffuer stort tuil met sig / Oc inge Sager haffuer større oc høyre forstand oc raadslag behoff end at begynde naagen Krig/ at sla Kamp Oc at sette sig effter Høye oc veldige Quindfolcks kærlighed/ Thi huilcken saadant begynder/ maa oc paa det siste det onde annamme/ som offuer hannem vil komme ꝛc. Var dig.

At staa effter veldige Quinders kærlighed er farligt.

Lige maade gaar det oc Isegrim / i det at han tenckte at dræbe oc omkomme Ræffuen i Kampen/ thi han vaar sterckere oc veldigere end Ræffuen / han bliffuer dog endelige offuervunden oc skent aff Ræffuen i huor liden han vaar. Desligest gar det oc almindelige alle / som staa effter andres skade oc forderffuelse/ de falde gerne i samme Graff som de haffue graffuit til andre.

En Fiende skal obenbare vndsigis.

Til det Andet skal her merckis/ at i det Isegrim icke met løgnactig Køremaal kunde offueruinde Ræffuen / da vndsiger han hannem oc esker hannem til Kamp/ thi Mickel vaar hannem fortredsk / oc kunde sig i alle Sager offuermaadis oc mesterlige vndskylde/ Oc til it Tegen oc vidnesbyrd racte han hannem en Handske/ thi sligt hør til Kampen/ oc er end nu it

werligt

werligt oc slemt sticke / at sla paa naagen vtilsagd / Thi behør det sig til en Ridderlig oc ærlig Kamp / at samme Kamp skal den anden forkyndis / tilbiudis oc atuaris paa det at han oc kan gøre sit beste oc ruste sig / ellers er det werligt oc wædeligt. Fornufften Lærer at ingen skal som en Fiende offuerdragis eller bekrigis / vden hannem tilforn slig Krigs aarsage tilscriffuis oc obenbaris / vdrobis oc forkyndis / Wi Læse i gamle Historier det haffuer oc værit en brug her i Danmarck / At naar naagle ginge Bryst gengis til sammen / oc den ene slog den anden vnder sig / da giorde han hannem inted den stund han laa / Men lod hannem staa op igen / oc verge sig det lengste han kunde / oc haffue saa mandelige oc met verafftig Haand slaget huer anden vden al falsk oc suig eller anden fordel.

Huorledis at Kamp skal holdis.

Siduane vdi Danmarck i fordum tid och endnu hoss de ærlige och mandelige.

Til det Tredye giffuis her oc endelige tilkende / at i fordum Tid vaar brugeligt at mange aff Adelen faar deris Adel / ære oc gode røcte emod huer anden haffue slaget Kamp / som man Læser i gamle Historier / Oc ingen maatte sig dog i naagen Kamp giffue at Kempe om Liff och Liff vden Kongens eller Førstens samtycke / vnder huilcke de vaare besidne / Oc naar Herren haffde samtyckt samme Kamp / da maatte de tho Kempere sette loffuen oc vissen at møde paa samme forsagde dag.

Om ære oc Adel pleyde man at Kempe.

De som skulle Kempe bør at sette loffuen och vissen at møde.

Effter slig maade hiølde vaare for fare Kamp / Torneyer oc andet Ridder Spil / vdi huilcke oc ingen maatte komme vden han vaar Fri oc Foruden al obenbare last / som vaar Hor / skyrleffnet / Aager oc Købmandskaff / men sligt er nu aldelis glemt / oc gelder ingen ærlighed meer. Thi ingen kan nu kaldis Fribaaren / vden han er en Horkarl / Aagerkarl oc Købmand. Det vaare dog fast bedre at huer stat holde sig effter sin værelse oc tilbørlighed / At en Bonde bleffue en Bonde / en Herremand en Herremand / oc en Købmand en Købmand / da skulde det gaa fast bedre til end nu / thi huer

gør huad hannem lyster oc gaat tyckis. Derfare Regerer Affuend oc Vrede saa veldelige/tis ver.

Det VI. Capitel.

Huorledis at Aben Lærde Ræffuen/ oc hans andre Venner bleffue hoss hannem om Natten.

Venner skulle indbyrdis hielpe huer anden / gaa til Raadz sammẽ oc sige huer anden ret hiertens sandhed.

DA sagde Aben til Ræffuen der han stod/
Kære Mickel værer vid it frit mod.
Marten min Mand oc eders Frende/
Som er i Rom nu dette sinde.
Lærde mig en Bøn forstaar mig ret/
Som Abbeden aff Knardrop haffde vdset.
Den samme Abbet haffde Marten meget kær/
Han gaff hannẽ den bescreffuen sist han vaar her.
Han sagde at denne Bøn vaar god altid/
Til den som skulde gaa i Kamp oc Strid.
Naar hun bleffue læst offuer samme Mand/
Om Morgenen aarle alt paa min sand.
Han skal aldelis være ædru met alle/
Da skal han aldri seyerløss falde.
Han er oc beuarit faar alskøns nød/
Han skal ey heller bliffue slagen død.
Ingen skal hannem heller gøre Saar/
I naagen Kamp i huor det gaar.
Aff denne Kamp bliffue i vel forløst/
Thi værer glade oc vid god trøst.

Jeg vil det i Morgen offuer eder Læse/
Saa taare i icke skøtte hueden været mon blæse.
Mickel sagde værer betackede kære Fencke/
Maa ieg leffue ieg vil det betencke.
Min Sag er retuiss offuer al/
Det samme mig mest hielpe skal.
Mickels venner om natten hoss hannē mon bliffue

Den sigis en viss oc forstandig Mand / Som Venner oc venskab vel holde kand.

At de hannem vilde trøste oc tid fordriffue.
Fru Obenartze/som somme Aben kalde/
Haffde Mickel kær faar de andre alle.
Hun lod hannem rage fra sterten aap/
Vnder Bugen oc offuer den gantske kraap.
Oc lod hannem vel Fed met Olie smørge/

Købt kærlighed vel snart bort gaar/ Men it trofast Raad altid vdi ære staar.

Det monne hun aff ret Kærlighed gøre.
Mickel vaar Fed/ lystig oc tring/
Oc kunde gantske lettelige springe om kring.
Hun sagde/ gører nu det Venner eder raade/
J skulle vel see det skal eder baade.
Dricker nu flux tringt om kring/

Vilt du at dit anslag skal gaa vel fram / Da skalt du hemmelige holde ham. Huo sin Fiende sit anslag vil obenbare / Hand kommer der vdoffuer i nød oc fare.

Oc naar i komme i kredsen ind.
Holder eders vand aff gantske mact/
Oc haffuer til eders Sag god act.
Oc Pisser saa eder Laadne Stert al fuld/
Oc søler hannem i det løse muld.
Kunde i hannem der met i hans øyen ramme.
Det samme skulde eder vel meget fromme.
Det skulle i visselige selffue kende/

I kunde hannem her met rettelige blinde.
Dette maa euentyris ville i bliffue i Liffue/
Lader eder først flux i kredzen om driffue.
Holder eder mod Værit som en Mand/
Oc løber did som i finde mest Sand.
At han det i hans øyen kan faa/
Oc strax skulle i eder fra hannem sno.
Oc naar han da sine øyen stryge vil/
Da acter eders skandze oc seer vel til.
Slar hannem i hans øyen met samme eders stert/
I skulle see huor han skal bliffue forfært.
Saa kunde i forraske den lede mær/
Han skal aldri vide huor han er.
Seer Frende det er nu saa fat/
I skulle Soffue thi det er Nat.
Wi ville eder vecke naar det er tid/
Først vil ieg Læse offuer eder met flid.
De hellige Ord som Abeden Screff/
Oc vil dem Læse alt vden Breff.
Met hendis haan hun hans Hoffuit mon røre/
Oc Læsde offuer hannem som i skulle høre.
Hun sagde/ Gando/Stasi/salphenio/
Casbu gorfous barbas asbulfrio.
Seer Mickel nu ere i beuarit fuld vel/
Saa sagde oc Greffuingen til Ræffuen sel.
Oc fuld hannem saa til samme sted/
Der han skulde Soffue oc legge sig ned.

Til Solen oprand da soff han fast/
Aadderen oc Gressuingen vocte hañem met hast.
De sagde at han skulde sig til rede/
Aadderen gaff hannem en vng And at æde.
Han sagde/ ieg spranck effter hende i en Aa/
Aff en Fulefengere monne ieg hende faa.
Alt hoss Gaasetil den veldige Stad/
Staar op Frende oc faar eder Mad.
Dette er gaat haandselle Frende kære/
Jeg vil hende faar eders skyld fortære.
Forsmaade ieg henne da vaare ieg icke viss/
Jeg ved eder derfaare tack/ ære oc priss.
Mickel Od oc Drack til met/
Oc gick saa met sine Venner aff sted.
J Kredzen der som Kampen skulde staa/
Oc vaar til fredz huor det skulde gaa.

J dette Capitel merck Tuende Lærdomme.

J det Første skal merckis i dette Capitel / huorledis at i fordum tid haffuer værit brugeligt / at de affsagde Fiender/ eller de tho som skulde Kampis / fra den dag de haffde sagt huer anden til/ oc til den dag at Kampen skulde staa/ da vaare de hiemme hoss deris Slæct oc Venner som dem trøstede &c. Oc ydermere haffde de Feetmestere som vaare kunstelige i slig Handel oc vel forfarne/ som dem lærde huorledis de skulde holde oc skicke dem i samme Kamp / Vdi lige maade handlede oc Mickels Venner her hoss hannem / oc vaare hannem hielpsomme/ trøstede oc raadde hannem det beste / Oc besynderlige gaff Aben hannem it raad som er listigt oc behendigt / met huilckt han kunde forsnilde / forraske oc offueruinde sin vuen

Venner skulle icke indbyrdis vndfalde huer anden.

oc vedderpart. Huor vdaff skal Læris at den ene Ven skal den anden i sin nød / sorg oc modgang vere bistandig. Det er nu en sand Ven / som er met dig it Hierte oc en Siæl / oc den som dig oc saa i din ondskaff och laster/straffer oc vnderuiser. Dog skalt du eniste haffue met den besynderlig kærlighed oc i it enligt Venskaff forenit være / hues Tro oc Loffue du tit befundit / oc i din nød oc trang før haffuer bruget / Thi en ny Ven actes lige som ny Vin / huilcken vdi Munden er vel smagende / oc siden gør han rummel oc anden wmage i Bugen / Saa giffuer oc en ny Ven gode oc venlige Ord / oc der følger slet inted andet effter.

En Ven prøffuis vdi nød.

Huilcken ven der er ret trofast.

Den hellige Ambrosius siger /Din vildfarende Ven skalt du straffe oc vnderuise/oc den wskyldige Ven skalt du icke forlade. Thi Venskaff skal være stadigt oc fast vdi en ret Tro oc hiertelig Mening / icke Barnuren eller løsactig / ey heller tuilafftig oc wstadig til at omskiffte sligt Venskaff. Thi Vennens Saar er bedre end smiglerens Kyss/ Obne dit hierte faar din Ven at han kan handle trolige mod dig / Oc at du aff hannem kant annamme dit Leffnets Løst och begering. Thi en tro Ven er en Lægedom til Menniskens Leffnet oc en wdødelig naade. Derfaare skalt du icke skamme dig / met Venskaff oc velgerninger din Ven at husuale/hielpe oc trøste. Thi Venskaff ved aff ingen Hoffmod / Derfaare siger den vise Mand/ Du skalt icke skamme dig at helse din Ven / Offuergiff ey heller din Ven i sin nød / forlad hannem icke / Vig icke fra hannem. Thi Venskaff er en leffuende hielp / Oc i det at en haffuer hielp/ løst oc glæde aff sin vens lyckfalighed oc velfart/ Hui skulde han sig oc icke bete trøstelig oc hielpsom i hans Vens modgang / sorg oc bedrøffuelse.

Ambro: lib: 3. Officio.

Vildfarende venner skal mand straffe.

Prouer: 27.

En tro Ven er it kaasteligt Klenodium.

Derfaare skal man hielpe met gode Raad oc haffue medynck met huer anden / oc der som behoff giordis end taale oc lide modgang/ wuenskaff oc bagtal i hans wskyldighed. Det skal icke være met venner som det er met Sualerne/ huilcke ons Sommeren ere nærværendis/ det er i den lyckfalige oc glædelig

For en Ven skyld skal mand taale oc lide alle haande wuenskaff.

lig tid lade de sig see som Venner/ Men om Vinteren/ det er i den onde oc wlyckſalige Tid/ flye de bort oc lade dem icke finde.

Sualens nærværelse.

Thi ſkal man det begynte Venſkaff trolige holde/ Thi blant det gantſke Menniſkelige Kon findis inted bedre/ thi dette er vaart Leffnets tidkortning/ At du haffuer en ven faar huilcken du dit hierte kant oplade/ met huilcken du kant handle dine lønlige Sager/ oc den du kant befale oc betro dit hiertis hemelighed/ Glad maa den være ſom ſlig en Ven kan offuerkomme/ huilcken vdi din lyckſalighed ſig glæder/ oc din ſorg oc drøffuelſe ſig bedrøffuer/ oc yncker dig/ Oc i din forfølgelſe dig trøſter oc formaner. Thi en Ven er en beſynderlig oc en kiærlig ting til huilcken du tilføger oc binder dit gantſke Sind oc vilge oc ſaa bemengis der met/ at du begerer at aff tuende ting ſkal vorde it/ huilcken du dig ſom dig ſelff betror/ faar huilcken du dig ſlet inted befrycter/ Aff ſlig en Ven ſkal ey heller naaget wærlig begeris faar egen nytte oc Baade ſkyld/ Thi Venſkaff er icke faar naagen baade ſkyld/ Ey heller faar Pendinge/ men Venſkaff ſkal eniſte ſøgis at man kan Leffue oc holde ſig venlige oc kærlige mod huer anden.

Vden Venſkaff er inter leffner til oc at borttage Venſkab/ er at tage Solen aff Himmelen. Cicero.

Amicus, alter ego.

Den gantſke Verden oc alting beſtaar vdi kærlighed/ ſiger Empedocles.

Til det Andet/ ſkal her merckis at it ret Chriſtet Menniſke ſkal icke ſette ſin lid/ tro eller loffue paa naagen falſk ſignelſe/ beſuergelſe/ Suerdbreff eller andre Troldoms Breff ſom ſkulle hielpe faar Siugdom/ faar Ild oc Vand etc. Som Aben her fører Ræffuen met ſlig ſignelſe i vildfarelſe/ Men i huad naagen vil begynde/ det ſkal han begynde i den almectiſte Gudz Naffn/ Oc huad Fare hannem kan hende/ ſkal han ſig ſelff Signe vdi Jeſu Chriſti hellige Død oc Pine/ oc giffue oc befale ſig i Gudz haand oc beſkermelſe/ Men huo naaget andet bruger/ den drager Gudz Hefſn oc vrede faſt ſnare vdoffuer ſig end Gudz beſkermelſe.

Troldoms Handel ſkal mand ſky.

Der findis end nu mange vdi Verden ſom met Troldom Tegen oc Bønner/ kaarſſ oc andre Caracter/ Sanctе Mickels Breff

Vantro Caracter eller anden optenckt ting ſkal mand ingen tro ſette til.

Breff oc deslige &c. (som en Munck eller naagen anden falsk Aandelig Persone haffuer Dicted oc opdrømt aff vrang gudelighed) Fortrøste oc mene dem der met alting at bekomme/ som er Rigdom/ ære/ Velløst/ Languarende Helbrede/langt Leffnet/lycksalig Alder / oc vdi Hiemmelen dett neste Sæde hoss Christum.

Vantro om de 7. S: Bernardi Verss.

Item somme iætte oc Drømme sig selff mere end den euige salighed/naar de daglige Læse de siu Sancti Bernardi Verss som Dieffuelen Lærde hannem. Somme glæde/dem aff de løgnactige Jertegen oc Mirackel / naar de dem maa høre opregne / oc slig Fabel oc Euentyr ere saare genge oc dictis mest der som slig Mirackel ske / som er i Rippinge/ Sancto Oluff i Lunckend / Sancte Søffren i Rye &c. at de affgangendis Siæle Tale met Folck oc begere hielp / at andre gengangere Buldre oc Regere/Oc i lengre at slige Fabel oc Løgnactige Mirackel ere fraa Sandhed / i snare oc heller hører man dem/ oc saadanne Sandsager oc Mirackel tiene icke eniste at sige eller squaldre til løst / tidfordriff eller morskaff/ Men det tien end bedre vinckel Prester oc Bug Predickere/ thi det fører dem naaget gaat i Røckenet.

Aff Helligdom ferd oc falske Mirackel.

Vantro om Sancte Christoffer.

Somme Menniske haffue taget dem saadan Mening faare / at naar de see Sancti Christoffers Billede / den dag skulle de være beuarede fra all fare oc forderffuelse.

Om Sancte Barbares falske hielp.

Oc somme mene naar de see Sancte Barbaris Billede oc hilse det met naagle besynderlige Ord / da skulle de icke Dø naagen ond død / icke skulle de heller i naagen Slag saargøris.

Sancte Rasmus de Gerigis Patron.

Somme besøge S. Erasimum paa naagle besynderlige Dage/som er de Gerigis Patron/ met besynderlige Bønner oc Liuss/ da skal han snarlige gøre dem Rige.

Sancte Jørgen Søffren Nortys oc andre Hoffmendz Gud.

Naagle/ oc besynderlige de aff Adelen / haffue Sancte Jørgen faar deris Hercule oc nødhielpere/ Hues Hest/ Sadel oc Bidzel de met Kaastelige ting smycke / oc huert Aar betencke de hannem met naagen ny Skenck oc Gaffue / oc befale

dem

dem saa i hans beskermelse / At Suerge dyrt oc haardelige om hans Suerd oc Jern Hat/ det er en kaastelig Eed.

Somme kunde sig selff met det optenckte Afflad saa saare skønlige smigre oc kulde / oc deris egen Synd kunde de gøre gantske søď/ Der til kunde d e oc Skersildzhede oc brynde lige som aff en tabeltyr /met it vand Mercke/ Affmale oc Bescriffue. Affladz skuff oc bedrageri.

End dog at disse forscreffne sticke ere saa gantske daarlige/ at en Forstandig Mand saa gaat som skammis her vid/ Da bliffue de alligeuel opholdne/ Lærde oc stadfeste/ oc icke eniste aff Ligfolck men mest aff de saare gudelige oc hellige Fedre oc Messe Prester. Thi de vide vel at de aff saadant pleye at haffue nytte oc baade. Slig vantroiss misbrug er nu alle vitterligt / Dog begere saare faa Mennisker at skillies vid slig Daarskaff oc Gæckeri. Slig en søď Ting er vildfarelse/ at mange Mennisker ville heller forlade alting end slig Daarskaff oc Gæckeri.

Det VII. Capitel.

Huorledis at Vlffuen oc Ræffuen komme til Kamps oc huad Eeder de sore mod huer anden.

DEr Kongen saa oc dette fornam/
At Ræffuen saa Raget i kredzen kom
Oc sad hannē i slig maade fram gaa/
Hand Lo at han ilde kunde staa.
Han saa hannem være smurd offuer kraap oc stert
Han sagde O Mickel huo haffuer dig dette Lært.
Du maat vel kaldis Mickel sledst/
Du est dem alle sammen fortredst.

En gammel Tale sigis voss saa At hvo som vel smør Fet oppaa/ Hans Vogn gaar vel oc lette/ lige fram/ J lige maade gaar det oc ham/ Som meget kand Giffue oc smigre fast/ Hand kommer vel fram alt met en hast.

Aff alle stamper kant du dig fri/
Kan dig nu hielpe dit skalckeri.
Da taar ieg sige at du met kunst/
Oc met Trolddom haffuer giort dig slig gunst.
Ræffuen neyde sig faar Kongen sin Herre/
Hand bød oc Drotningen samme ære.
Han lod sig være vid it frit sind/
Oc spranck saa Let i kredzen ind.
Der fant han Vlffuen alt met sin Skare/
De vilde alle at Ræffuen skulde ilde fare.
De talede stort oc førde megen Bram/
Kredz Docterne baare de Hellige Ord fram.
Det vaar Leoparden oc den brogede Loss/
Strax maatte suerge samme Vlff oc Foss.
Huor faar de vaare komne i samme kred/
Oc Vlffuen maatte suerge den første ed.
Han soer at Mickel vaar en Forreder.
En Tyff/ en Mordere oc en Misdeder.
En Horkarl/ Løgnere oc falsk Kattiff/
Det gelder voss baade Liff om Liff.
Ræffuen Soer der emod/ i samme Kred/
Aff Vlffuen haffde sorit en falsker Eed.
Han Soer oc at Isegrim vsandru vaar/
Oc løy paa hannem alt obenbar.
Han skulde oc aldri sande hans Eed/
Da sagde de samme som foruarde den Kret.
Gører/ det eder nu bør at gøre/

Her Suerge baade Vlffuen oc Ræffuen før de begynde Kampen.

Vlffuens Eed.

Ræffuens Eed.

Wi ville vel snart faa Sandhed at høre.
Strax ginge aff kredzen baade Mend oc Quinde/
Uden Ulffuen oc Ræffuen de bleffue der inde.
Abinden bad Mickel hendis Ven oc Frende/
Tencke paa de Ord hun hannem kende.
Mickel suarede hende aff it frit mod/
Jeg ved vel Fencke at i ere mig god.
Nu vel/ Lad gaa ieg vil der til/
Jeg haffuer vel før bruget sligt Spil.
Oc om Natte tid hent baade hint oc dette/
Som mig icke hørde til aff rette.
Faar huilcket ieg maatte euentyre mit Liff/
Saa vil ieg oc met denne Kattiff.
Ficte ret oc gøre det samme/
Hannem oc alle Ulffue til skamme.
Al min Slæct vil ieg nu ære/
Oc Ulffuen vil ieg at Liue Lære.
Jeg vil hannem inddriffue nu met mact/
Det han saa wloulige haffuer paa mig Sagt.
De bleffue baade ene i Kredzen det er vist/
Den ene Kampede aff styrcke den anden aff list.

Abinden formaner Ræffuen at tencke paa de Ed hun haffde Læst offuer hannem.

Her tal Ræffuen mandelige Ord.

J dette Capitel Læris Tuende sticke.

Først Bescriffuis her nu ydermere huorledis at Ulffuen oc Ræffuen komme vel rustede til Kamps / oc effter gammel brug bestaar den ene den anden obenbare huad han hannem faar Forhanelse / Skam oc skendzel tilsagt haffuer / oc stadfester det met sin ed at være sant. Saa at det synis at huer

Huer skulde gøre sin Ed før Kampen begyndis.

aff dem haffuer en god oc retferdig Sag. Huilcken de dog icke met nøyafftige Vidnesbyrd kunde beuise / thi maae de sligt met Liff oc Leffnit fordagtinge/ beskytte oc beskerme.

Adel oc menighed.

Vdi slig maade haffue oc vore gamle Forfædre fordagtinget/forsictet/beskyttet oc beskermit deris Adel oc ære/Land oc Vndersaate / gode Røcte / Encker oc Faderløse Børn vdi al rætuished. Men nu ere de paa det neste aff den gamle Adelige Handel oc Gerning affaldne. Paa anden wsømelig oc

Omslag nylige opkommen.

egen nyttig Handel. Som er Aager huilcken oc kaldis Omslag/ huilcken nylige i Land til Saxen oc Vestfalen aff Adelen er optagen oc begynt och andenstedz mere. Oc er bleffuen saa sterck oc mectig at han mangen saa omslaar at han aldri reser sig igen/Men skil hannem vid alt det han tilforn haffde

Omslag huorledis det holdis oc brugis.

oc forderffuer hannem slet i grunde i Land til Holsten kunde de samme kunst.

Oc samme Handel gaar saa til at naar en Herre/Første eller anden Herre Mand aff nød oc trang trengis at lane naagle Pendinge. Da trengis den samme ocsaa at tage til sig i samme Sum andre gamle oc forbablede Vare / som er gamle Heste/ gammelt forleget Korn/ Harskt Flesk/ blaat oc grønt Smør/gammelt forrustet Harrensk oc Pandzer oc andet sligt paa det alder dyriste oc langt offuer sit verd anname. Slig wduelige Vare sette de paa en Sum Pendinge / oc biude hannem fire Tusinde Gylden til met vdi rede Pendinge. Oc vil han i endelige haffue de fire Tusinde Gyldene da maa han faar det femte Tusinde slig forderffuede oc wduelige Vare met anname. Huilcke Vare ilde er thu eller try Hundrede Gyldene verde. Dernest maa han sig samme Aagerkarl forscriffue oc Faarborge at giffue Aarlige aff huert Hundrede x. xij. xvj. Ja vel xx. Gylden ind til han samme Hoffuit Sum met goduectige Goldegyldene igen legger oc betaler. Naar han nu forantuorder samme Pendinge/ da beholder han strax hoss sig it Aars rente / lige som samme Aar vaare framganget/ Oc naar samme Aar er vde / da falder hans rente end en

gang

gang ꝛc. orsant/der som vaare gamle oc erlige Førfædre leffuede/ da skulde de visselige beskemmis at deris effter kommere haffde sligt faar hender/ oc at slig vtro finantzeri / Aager oc Tyffueri vdi Tydske Land oc anden stedz haffde saa veldelig framgang/ Her vdi Danmarck er det (Gud dess loff haffue) icke saa gantske genge / dog det som er imod Gud oc hans hellige vilge Læris fast snarere end det Gud biuder oc befaller at gøre. Vaare Forfædris alffuerlighed/tro oc loffue haffue oc de Romere oc andre fremmede Nationer befundet / oc skelffuit oc beffuit der fore/Som Cornelius Thacitus bescriffuer ꝛc:

I fordum tid haffue Herrer oc Førster/ Riddere oc Ridder Mendz Mend holdet Torneyer/ vdi huilcke Torneyer aff Herolden (som Censores Morum huilcke oc vaare ærlige oc fornufftige Mend) Jngen tilsted eller forskonede som haffde naagen Lack/lyde eller wærligt paa sig: Skulde man nu saa nøye til see / da befrycter ieg at saare faa skulde findis som til slig Torneyer skulde være skickede. Vdi Keyser Louen er indliffuit/ at Herrer/ Førster oc ædele Mend skulle sig al kobmandz handel vndslaa oc vnd holde/ Thi deris Adel besmittis der met. Men nu/ diss ver/ den stund ingen Lou eller Ræt gelder/ oc inted Regement i Tydske Land eller anden stedz mere er faar haanden/ saa at huer gør huad hannem lyster/ oc wdygd er bleffuen Adel. Oc ere nu samme Adels Herrer icke eniste Købmend / Kremmere eller silde Saltere men oc saa obenbare Aagerkarle/huilcke man oc effter Keyser Louen (om hun gulde naaget) skulde straffe. Hec dicit Joannes Agricola ꝛc.

Huorledis [illegible] Torneye bleffue holdne i gammel tid.

L: Nobiliores [illegible] commer: et mer[illegible]

Ioannes Agrigola.

Til det Andet skal her ydermere merckis/ at en Viiss oc forstandig Mand sin Vens tro oc gode Raad (naar det kommer aff it gaat oc trofast hierte) icke skal foracte/ Men/ som Ræffuen her Abindens Raad/ til tacke anname. Thi en tro Vens raad (sige de gamle) at end dog den samme er naaget haard oc vreduren/da er han dog en Lægedom/Oc end dog at

Gode Venners Rad skal mand icke forsmaa.

han er beeſt/ da hielpis dog Siugdommen der m[illegible]eſligeſt bliffue oc tanckerne vnderſtyttede oc hiulpne met ſig gode Raad. Der faare ſkal ingen være Viiſſ vid ſig ſelff/ ey heller forlade ſig paa ſin Viſdom. Thi de ere Gæcke ſom ſig Viſe acte oc forſmaa anders gode Raad. Thi ſiger Sebaſtianus Brant.

Sebaſtianus Brant.

Huo ſtedze effter ſit egit hoffuit vil gaa/
Icke acte gaat Raad ey heller forſtaa
Den vil ey lycke eller glæde haffue/
Hannē hender ſnart en vnderlig Plaffue.
En viiſſ mād ſin vens raad icke forſmaar/
Der ſom viiſt Raad er/ der al ting vel gaar.
Ve den Herre ſom heller haffuer en Pibere/
End en viiſſ Mand oc tro raadgiffuere.
Som mere met Fule oc Hunde i Jact prāge
End hoſſ ſig at holde lærde Mend mange.
Der Roboam faar ingen deel vilde/
Effterfølge de Gamle aarle oc ſilde. Regum 12.
Men lod de Vnge ſig forføre/
Met deris Raad ſom han monne høre.
Thi fulde fra hannem de Thi Slæcte/
Huilcke han aldri igen kunde Fecte.

Det VIII. Capitel.

Huorledis at Kampen begyndis/ oc huad liſt Ræffuen brugede i ſamme Kamp.

ISegrim kom vreder i ſamme ſtund/
Oc gabede høyt alt met ſin Mund.
Han løb oc ſpranck vel ſtore ſpring
Mickel vaar lettere end han alting.

Han spranck fra hannem det beste han kunde/
Dog før de samme Kamp begynde/
Pissede mickel sin Laadne stert all fuld/
Oc sølede hannem i det løse Muld.
Der Isegrim meente han haffde hannem viss/
Da slo Ræffuen til met samme Piss.
Alt met sin stert oc fant ret paa/
I Vlffuens øyen at han inted saa.
Han Bepissede hans øyen oc samme lund
Det vaar it sticke aff mickels fund.
Thi mickels Piss haffde slig dygd met sig/
At den samme fick aldri bod rettelig

Ræffuen pisser i sin Stert.

I fordum tid vaar det stor ære hoss somme / at mand sin fiend lod til Verge komme.
Men nu rosis oc prisis den meest i Kri / Som sine Fiende kand slo met [illegible]

Vdi hues øyen det monne komme/
Det giorde hannem skade oc ingen fromme.
Mickel haffde tilforn giort Isegrims Børn smaa/
Met samme Piss blinde/skulle i forstaa.
Som i haffue hørt langt her førre/
Saa haffde han oc actet Isegrim at gøre.
It merckeligt Suid aff Ræffuen.
Han løb mod Været oc skrabede Muld/
At Isegrim fick hans øyen al fuld.
Isegrim strøg sine øyen vel saare/
Oc offuer hans Skæg rand store taare.
Mickel slo atter til met samme Stert/
Oc giorde som hannem Abinden haffde Lært.
Oc monne saa vlffuen slet forblinde/
At han saa gaat som ingen kende.
Han fick oc ont/oc haffde stor nød/
Oc vaar saa gaat som halffuer død.
Naar mickel atter saa sit rette rom/
Da sprancк han Læt oc listelig om.
Oc blende hannem mere hart oc fast/
At Vlffuen robte alt som en gast.
Han haffde oc Skrammer store oc smaa/
Stor spaat han oc/aff Ræffuen mon faa.
Han sagde/Her Vlff i haffue opæt/
Ræffuen spaatter Vlffuen.
Mangt wskyldigt Faar haffue i det forgæt.
Oc andre fattige wskyldige Diur/
Haffue i oc Myrd i eders Bur.
Dette haffuer ieg eder paa mint førre/

Mig

Mig haabis i skulle det icke mere gøre.
Eders Siæl kan det meget til gode komme/
At i nu slig Plict oc Bod anname.
Det skal nu snart met eder saa ende/
I ere nu komne vdi Michels hende.
Men ville i aff mig naade begere/
Jeg vil eder benaade/ thi i ere en Herre.
Disse Ord talede Mickel met stor hast/
Oc holt dog Vlffuen vid Struben fast.
Han bed hannem hart oc giorde hannem Verck/
Men Vlffuen vaar hannem dog faar sterck.
Han snode sig fra hannem met en fart/
Dog skrammede han Vlffuen i sine øyen hart.
Oc giorde hannem saar igennem hans Hud/
Saa at det ene øye gick slet vd.
Vlffuen bløddde saar offuer taap oc taa/
Ja sagde Mickel/ saa skulde det gaa.
Vlffuen fortuifflede vdi sit mod/
Der han saa rinde sit eget blod.
Oc at det ene øye vaar vde/
Aff ret vrede begynte han at tude.
Han spranck effter Mickel oc fick hannem fat/
Oc kaste hannem paa Jorden vnder sig plat.
Mickels haan den ene fick han i sin Mund/
Thi bedrøffuede sig Ræffuen mange lund.
Han befryctet at gaa sin haand quit/
Isegrim holt hart met stor flit.

Han talet til Ræffuen met lucter Mund/
O du tiu nu er kommen din stund.
Giff nu Vundet eller ieg gør aff dig it Mor/
Dit bedrägeri haffuer værit saa meget stor.
Din støff skrabelse/ Piss oc smørgelse Fed/
Oc din store list som du haffuer ted.
Oc andet ont skalt du forstaa/
Det skal met dig en ende nu faa.
Huor tit oc offte haffuer du mig skendet/
Oc nu haffuer du mig mit øye forblindet.
Mickel tenckte/ ieg lider stor nød/
Giffuer ieg mig icke da er ieg død.
Giffuer ieg mig oc/ da er ieg skent/
Men ieg haffuer det vel mod hannem fortient.
Saare venlige sin Tale begynte hand/
Oc sagde/ o Frende ieg vil være eders Mand.
Oc stedze gøre huad i ville haffue/
Oc gaa faar eder til den hellige Graffue.
Til alle Kircker i det hellige Land/
Oc føre met mig til eders haand.
Affladz Breff oc Karener saa vel/
Faar eder oc faar eders Foreldris Siæl.
Jeg vil eder holde vdi slig ære/
Som i Paffuen aff Rom monne være.
Jeg vil eder suerge en dyr eed/
Eders Tiener at være i euighed.
Oc alle mine tilfødde Venner samme lund/

Ræffuen vlffuen at giffue vundit skil.

Ræffuen begerer naade.

Naar en fornuff-tig oc en viss Mand skal oc maa Bo hoss sin-uen/da bør hã-nem at betencke sig fuld vel/ saa at han sine Ord oc facter met li-stig taalmodig-hed offueruinder/ oc at hãd bruger søde ord met it ydmygt Ansict/ oc være bered til al genuordigheds Byrde.

Skulle

Skulle være eders Tienere met haand oc mund.
Jeg siger eder det vid min eed god/
Kongen vilde ieg icke biude slig en Bod.
Ville i dette gøre ieg bliffuer eders Mand/
Oc gør eder en Herre offner dette Land.
Oc alt huad ieg her effter kan fange
Hønss/ Gæss/ Harer/ Ender faa eller mange.
Gædder/ Brasen/ Sudere eller anden Fisk/
Vil ieg alt bære til eders Disk.
Før ieg det smage eller røre/
Faar eders Huss vil ieg det føre.
At i/ eders Hustru/ Børn oc Suene/
Maa tage først huad eder mon tiene.
Jeg vil oc deslige her effter altid/
Beuare eders Liff met megen flid.
At ingen til onde eder skal røre/
Eller han skal mig det samme gøre.
Jeg kaldis naager Løss oc i ere sterck/
Der met ville wi vel gøre vaart verck.
Holde wi til sammen som nu er sagt/
Jeg ved gode Raad oc i haffue Mact.
Wi monne huer anden saa nær til høre
At sig aff rætte icke skulde børre.
I Kamp at gaa eller at ficte om Liff/
Men i volte selff denne Kiff.
Jeg haffde fuld nødigt slaget denne Strid
Haffde i mig icke vdbudet samme tid.

Huilcket end stundum gør en verre end kølffue hug/ da maa hād alt lade som indted vaare.

Huo met sin Fiende skal springe om kring/ Der prisis al list for en kaastelig ting.

Hemmelige Forbund ere skadelige/ kand mand vare dem forinden/ da skal mād dem icke begere. Søg Fred oc rolighed met dine Naboer/ da haffuer du det ey heller stort behoff.

Jeg maatte eder møde dog ieg icke gerne vilde/
Jeg har ey heller faret met eder ilde.
Jeg vilde min Mact icke aldelis beuise/
Men alt det meste ieg kunde mig Prise.
Eder som min Ven forskaane oc spare/
At i icke skulde ret ilde fare.
Haffde ieg til eder hafft naaget Had/
Da skulde i haffue fundit it andet Bad.
Her er icke end stor skade skeet/
Uden met eders øye det er forseet.
O det er mig saa saare emod/
Jeg ved dog der til Lægdom god.
Eder igen det samme at Hele/
Jeg vil mine raad gerne met eder dele.
Bliffuer øyet end borte oc i bliffue Heel/
Da haffue i end da en god fordeel.
Alt huor i ligge i Marcken nu/
Taare i icke lycke uden it Vindu.
Jeg vil eder end gøre en anden Bod/
At al min Slæct baade ond oc god.
Som mig naaget ville til villige være/
Skulle faar eder neye oc daglige ære.
Min Hustru/ mine Børn oc ieg deslige/
Wi ville eder stedze aff Veyen vige.
Jeg vil eder Guld oc Pendinge giffue
At i mig Fattige ey saa affliffue.
Jeg vil oc bekende faar alle Mand/

De gamle Vise. En som Tal obē-bare søde oc vel smagende ord/ oc sium dog det onde som i hannem er/ Den samme ligner vid den Vin som haffuer en smuck farffue oc god Lucht/ oc naar mand dricker hannem da er hand sur som ædicke ꝛc.

At ieg haffuer sagt paa eder wsand.
Jeg vil oc Suerge en stor oc mectig Ed/
At ieg plat inted ont met eder ved.
Huad skal ieg eder mere biude siger mig/
Det vil ieg oc gerne gøre tror visselig.
Dræbe i mig oc/nu vel lad gaa/
Da skulle i igen stor fare staa.
Faar mine Børn oc Slæctinger alle/
Huo ved huor sig en ting kan falde.
Thi er det bedre ville i eder besinde/
At i eders faarsse Sind nu offueruinde.
Oc forhuerffue eder Priss oc megen Ross/
Aff alle Herrer som her staa hoss.
Oc gøre eder Venner det kan eder baade/
De kunde eder hielpe naar i ere vdi vaade.
Det gelder mig alt ens ville i icke saa/
Om i mig dræbe eller lade gaa.
Da sagde Vlffuen du falske Foss
Huor gerne vaare du nu løss.
Vaare al Verden aff Guld forstat mig/
Da vilde ieg nu icke slippe dig.
Om du det alt giffue kunde/
Jeg slipper dig dog ingelunde.
Du haffuer mig skuffet vel tit/
Jeg giffuer dig ingelunde quit.
J huor smigrende oc sødelige du Tal/
Du gaffue mig icke en ægge skal.

De gamle Vise sige.
Huo sin wuen begerer at offueruinde / oc lycken giffuer hannem den samme wuen i sine hender / oc hand acter det icke/men slipper hannem. Den samme haffuer inted gaffn aff sin Visshed vden en tilkommende skade oc forderff.

Thi naar hand gerne en anden tid hadde hannem igen/ da feyl det hannem.

Om ieg dig sluppe oc lode gaa/
Dine Slæctingers fare vil ieg vel staa.
O huor skulde du Lee oc bespaatte mig/
Om ieg saa villige lode løbe dig.
Huor skulde du en skuffe met dine rencke/
Som sig icke forstode paa dine suencke.
Oc huor skulde du en sette Briller paa/
Som sig paa din Løgn icke kunde forstaa.
Du siger at du haffuer mig spart/
See her du skalck aff onder Art.
Haffuer du icke slaget mit øye vd/
Oc set mange skrammer paa min Hud.
Du lodst mig icke saa lang tid frist/
At ieg min Aande kunde hente vist.
Huor lenge skulde ieg mig betencke/
Oc dig dit Liff her nu skencke.
Du haffuer beskemmit mig oc min Viff/
Det skal dig forreder nu kaaste dit Liff.
Den stund at Vlffuen holt denne snack/
Ræffuen sin anden haand listelig vnderstack.
Mellem Vlffuens Been oc fattede saa/
Isegrims Brødre skulle i forstaa.
Han tryckte dem hart/ det giorde ham ve/
Der Mickel det fornam han begynte at Lee.
Vlffuen begynte ilde at Robe oc Hule/
I det samme dro mickel aff hans Mule
Sin anden haand som Vlffuen haffde fat/

De gamle Vise sige.
Jngen kand bedre komme aff sin wuens hender end at hand gør sig hannem vnderdanig/ Gør hand det oc slipper hannem aff hans hender igẽ/ da skal hand dog stedze acte hannem for sin wuẽ.

Han

Han haffde derfaare ei taget en dyrebar Sta
Han begynte strax alt met den samme/
Isegrims Brødre vel hart at kramme.
Saa at Isegrim spyde klart Blod/
Ræffuen vaar hannem vred oc icke god.
Ulffuen fick ont oc prustede saare/
Han lod oc slippe baade bag oc faare.
Han haffde hannē saa hart om hans Brødre fat/
At Ulffuen ey viste om det vaar Dag eller Nat.
Han holt hannem offuermaadis fast/
Thi kom paa Ulffuen nød oc last.
Han haffde saa stor Pine der aff/
At han sig strax aldelis begaff.
Han Daanede hart alt som en Steen/
Oc blodet rand offuer hans Pande Ben.
Herfaare haffde Mickel icke taget Tusinde Daler/
Alt vid hans Brødre han hannem flux Haler.
Oc begynte hannem at slæbe her oc der/
At de det saae som der stode nær.
Han neb/ han slo/ han reff oc bed/
Isegrim robte/ han hylet oc sked.
Han holt sig saa gantske ynckelig/
At alle hans Frender forfærde sig.
De baade Kongē/ vaare det hānē icke til wmage/
At han samme Kamp skulde lade optage.
Kongen sagde tycker eder det saa alle/
Jeg vil hannem gerne til bage kalde.

Beade hand oc
hans skulle stedze vocte sig for
hannem. Thi huo
icken som giffuer
sig til it Offer/
det sømmelige
at hannem skeer
som hā begerer.

Met listighed
bi yd sender din
wuens wtro / At
hans ondskaff
dig icke gør wro/
thi din skade/
sorg / nød oc
tuang / Frygder
hans hierte man-
gen gang.

J dette

I dette Cap: merck Fem Lærdomme.

Igennem Kg kamp sattis ore Feltslag tidage i gammeltid.

Først Beſcriffuis her ydermere i dette Cap: huorledis at Vlffuen oc Ræffuen Kempe ſammen. Oc ſkal her merckis at hoſſ vaare gamle Forfædre haffuer ſlig Kamp værit gantſke brugelig. Thi der met haffuer tit oc offte wenighed/ Krig/ Fare oc anden wløſt ſom haffuer værit blant Herrer oc Førſter faaet ſit endſkaff vden almuens blodſtyrtning/ ſkade oc forderffuelſe Thi naar naagle Herrer haffde naagẽ tuiſt Kiff oc Trætte om Land oc Rige emellem dem. Daa maatte de ene baade gaa i Kamp ſammen / oc huer ſin Ræt ſaa forſicte oc beſkerme / ſom man Læſſ i gamle Hyſtorier om Enea oc Turno. Men nu (deſſ ver) naar naagle Herrer oc Førſter faa naaget ſammen / da ſkulle de Fattige Vnderſaate met deris Godz oc Blod betale Laget.

Eneas oc Turnus.

Hoſſ de gamle Tydſke oc anden ſtedz ſom der Læſis i de Romſke Hiſtorier/ Keyſer louen vil oc det ſamme at alle Købmend oc Kremmere icke ſkulle ſtedis eller lidis i naagen Befalning/ ey heller til Kamp/ Torneyer eller Ridder ſpil tilladis/ Men til ſlig handel gantſke foractis. Men nu ere ſaadenne de ſtørſte i Spillet. Thi er det befryctendis at ſlig ærlig Brug/ Tro oc Loffue ſom før haffuer værit i Tydſke Land oc anden ſtedz er gantſke forglemt oc plat afflagt. Thi Herrer oc Førſter/ Riddere oc andre gode Mend ere icke nu aleinſte Købmend eller Kremmere/ men Bryggere oc Kru Mend / oc fratage ſaa den Fattige/ Næringen oc Biæringen aff Munden/ Men huad enighed/ gunſt/ gaat blod oc lydighed der aff er kommit oc kommer/ haffuer man vel ſeet oc end daglige ſeer. Det er viſt oc ſant at de ſtore Købmend (ſom aff Cicerone kaldis Publicani det er Stol Røffnere) haffue al Købmandz Handel i deris hender/ Reſe oc Falde der met ſom dem ſelff ſynes/ Pille oc Ploacke de Fattige effter deris egen villige. Oc maa dog ſamme Handel icke anderledis kaldis end idel ære oc redelighed. Oc end at den ewige Gud forhenger ſlig Plaffue oc

Købmend oc Kremmere ſkulle icke tilſtedis til naagẽ Befalning/ thi de ere der til wduelige.

Publicani Stol Røffuere.

straff vdoffuer voss/ Icke diss mindre gøre dog Herrer oc Førster wræt / som sligt skulde affuende / oc icke gøre / men gøre fast snare det samme som de andre skulle forbiude / Faar huilcket Gud dem oc haardelige vil straffe til sin tid.

Til det Andet skal her merckis at Ræffuen i samme Kamp met listighed forsnilder Vlffuen. Oc end dog at i denne farlige tid det ene Menniske forsnilder det andet / bedrager oc offuerfalder / da er dog sligt icke Menniskeligt / men wærligt oc mod al naturlig Lou / som saa siger / Alt huad du icke vilt haffue vdaff en anden / det samme skalt du icke heller gøre hannem. J gennem denne Lou huilcken Hedningene haffue holdet bliffue wi oc tilbundne / At wi ingen skulle tilføye naagen skade eller forderffuelse. Derfaare holdis det oc blant affsagde Fiender saa wærligt / naar den ene forrasker eller forsnilder den anden / oc met slig listige anslag wforuarit offuerfalder / lige som tho der løbe Vedyeløb / da skal huer aff dem løbe met subtilighed oc icke met suig Thi vilde den ene lade den anden falde offuer sin Fod i det han skulde løbe eller tage hannem vid hanss Arm eller Haand at oppeholde oc stygge / det vaare suig oc icke ærligt.

At forsnilde hin anden er imod Naturen.

Naturlig Lou.

Item en viiss Mand (end dog at han mange Menniske bedre oc nytteligere vaare i liffue) skal han dog it andet almindigt Menniske vdi Skibbrød oc fare icke fratage en Fiel eller andet met huilcket han kunde frelse sit Liff. Thi en Christen Mand som er retferdig oc Viiss / bør icke at frelse sit Liff met en andens Død. Thi vdi Vedyeløb er wærligt at holde oc forhindre naagen / saa er det oc vdi skibbrød at tage en fiel fra hin anden / Oc alt det som icke er ærligt / det samme er ey heller nytteligt eller gaat. Der faare skulle wi i denne Verdzens Handel vden alt suig / hinderlist oc al finantzeri handle oc haffue voss med vaar Nieste. Oc paa det siste giffuer Cicero en merckelig oc kaastelig Lære / huilcken wi stedze skulle grandgiffuelige paaacte oc mercke / Oc siger / Faar alting skal dette wære mit endelige oc alffuerlige Raad / At icke skal siges om

Ingen skal frelse sit Liff met en andens Død.

Ciceronis merckelige lardom libr 3. Offic.

voss/

woff/ det som er wærligt/ lætferdigt/ wrætuist/ Eller at wi ere Gerige/ om end saa vaare at wi det faar alle Guder oc Menniske kunde betecke oc skiule ⁊c.

Til det Tredie Bescriffuis her oc huorledis at Ræffuen sig forydmyger/ der Vlffuen haffde kast hannem vnder sig/ oc huilcket løffte/ Bud oc tilsigen han giorde/ Aff huilcket skal læris at en skal vel offueruveye sin Mact/ oc vel forkundskabe om hans wuen er mectigere end han. Thi huilcken som vil Sla oc Ficte met den som mectigere er end han/ den haffuer tabt. Oc icke skal heller naagen foracte sin wuen om han end er ringe oc suag/ thi huo som foracter sin wuens Anslag/ hannem vederfaris skade/ See til er it gaat Raad.

At forkundskabe sin wuens mact er nytteligt.

De gamle Vise sige/ Man skal icke komme sin wuen faar nær/ vden fordeel/ vden man ved at offueruinde hannem. Derfaare sømer det sig at handle met hannem met vel betenckt vpset oc gode Ord/ ind til man sin begering kand fuldkomme. Lige som en Man der haffuer en ond Quinde/ kan met gode smigrende oc sødtalende Ord snare komme hende til at fuldkomme hans begering/ end met onde ord/ slag eller trusel.

Wuenner skal mand sky.

Item en kan/ sig mod sine wuenner met sactmodige ord/ ydmyg Tunge oc ladderlig Mund saa thee oc beuise/ oc hans wuenner mildis oc icke bethe deris vrede som de vel tilforn haffde i sinde. Thi huilcken der en vnder sine wuenners hender/ huilcke han fryeter/ dem skal han met gode Ord/ met viißhed oc met en ydmyg Bøn vnderstaa at beuege oc at milde/ oc vocte sig vel at han inted suigeligt Tal mod dem/ eller sig hoffmodelige betheer. ⁊c.

Huorledis at en skal skicke sig iblant sine wuenner.

Til det Fierde tilbiuder sig Ræffuen at han vil suerge Vlffuen huldskaff oc mandskaff/ at vere hannem tro oc huld/ oc vilde saa endrectelig forbinde sig met hannem/ saa at de vilde vere alle deris wuenner offuermectige. Aff huilcket skal Læris/ at vdaff endrectighed voxer meget gaat/ men der som wenighed er/ der kan ingen ting lenge oc vel bestaa. Gud straffer Verden met mange oc atskillige plaffuer/ men ingen plage er størᵉ

Salustius.
Met endract forbedeis alle smaa ting Oc tuedract kaster det store om kring.

høre iblant dem alle end wenighed oc tuedract. Thi der aff følger Krig oc oprør som er Landz oc Rigers forderffuelse oc vndergang.

Ridderen aff Thaarn bruger en Lignelse / om enigheden/ oc hendis bestand der met at beuise/ oc siger / En Fader haffde tre Sønner/ dem befoel han at gøre en Ild / oc der Ilden brende / bad han dem bære brandene vd / oc der de skilde Brandene at oc baare dem vd/da forgick Ilden. Thi sagde Faderē/ Kære Børn/ lige som denne Ild brende den stūd at Brandene stode sammē/ Oc nu Brandene ere atskilden oc vdbaarne/ slickis oc forgaaess/Saa skal oc det Godz huilket ieg eder effter lader icke formindskis/om i bliffue sammen i endrectighed/men der som i stiffte met Kiff oc Træte/ da skal eder alle fattis &c. En Lignelse om endrectighed.

Kongen aff Scithien som hed Scilurus haffde Firesindz tiue Sønner/ oc der han laa i sin Sotteseng/ da lod han kalde dem alle fram faar sig/ oc lod saa bære ind it knippe Vigre vel sammen bundet / han paaminte dem offuer alt at de skulde leffue kærlige oc endrectelige/ met saadane ord. It endet exempel om endrectighed.

Eders Rige er lige i denne tid/
Som det knippe Vigre met flid.
Er sammen bundet hart oc fast/
Thi kan det icke sønderbrydis met hast.
Men skillyes disse Riff huert vid sig/
Da kunde de sønderbrydis lettelig. Se: Brant.
Det haffuer ingen styrcke thi det er ene/
Saa er dette Rige ieg lader eder alene.
Holde i til sammen det kan eder baade/
At i lenge Regere i gode maade.
Men kommer wenighed først i eders Land/
Da er eders Rige forstørret paa stand.
Discordia er nu alle vegne diss ver/
Bryder Slaat oc veldige Stæder plat ner.
Alexanders Rige faar wenighed it fald fick/
Oc det Romske Regemente faar sligt gantske forgick.

Endract læris her met it Fabel.

Esopus setter it Fabel om endrectighed saaledi[s]
Muss oc en Frøe sloes oc haffde stor trætte huilcken aff [de]
der skulde haffue Herredom offuer en Mose / oc i det at de s[aa]
alffuerlige fectede oc Stridde sammen/oc haffde slet ingen ac[t]
til andre deris Fiender oc wuenner/ kom der en Glente flygen[]
dis/slo nid oc Od dem baade/ aff huilcket skal Læris / at det
gerne saa tilgaar / thi vocte dig.

Erasmus Alberus.

Effter denne maade det gerne mon gaa/
De Borgere som stedze i wenighed staa/
Naar den ene den anden slig ære forand
Oc icke vil vnde at bliffue en Raadmand.
Den ene vil faar den anden gaa/
Thi maa de tit stor fare staa.
Oc maa desligest stor skade vente/
Thi kom i hu om denne Glente.
Oc stille dit Sind i huor det gaar/
Lad ære gerighed haffue it ont Aar.

Tilbøden Handel oc venskaff skal mand icke foracte.

Til det Femte skal endelige merckis i dette Cap: At naar naagen bliffuer tilbudet (aff sin wuen) en taallig oc lidelig Handel/ den samme skal han anname / paa det at hans wuen icke bliffuer fororsaget at søge anden middel sig at bestyrcke/ oc maa vel skee/ gør hannem siden fast større skade end han tilforn haffde tenckt / oc naar det siden angrer hannem at han det icke giorde/da er det faar silde / Lige som Jsegrim Ræffuens ydmyge tilbud icke vilde anname / men til sin egen skam oc skade foractede/oc kom der vdoffuer i alsomstørst fare.

Fiendskaff skal mand vnderstunden offuer giffue

De gamle Vise sige/at/end dog at Menniskelig Raad/ Nature oc egen forsynlighed indgiffuer at huer sin wuen skal frycte oc sky. Dog skal stundem en viiss Mand sligt fiendskaff i naagre maade vnduige/ oc beuise sin wuen naagen venlighed faar den baade skyld hannem der aff kan vederfare. Thi en Fornufftig Mand skal søge sit nytte saa vel hoss oc aff sin wuen som aff sin Ven. Thi hannem kan stundem meget gaat

hende

hende aff det Venskaff som hannem oc hans vedderpart bliffuer giort emellem.

Item en fornufftig Mand skal tilhende sin wuen/oc besynderlig naar de haffue huer anden behoff oc sette loffue oc lid til hannem faar hans egen nød oc fordeels skyld / oc siden vnduige hannem igen oc holde hannem som tilforn. Thi al Modgang kommer mest aff Tro oc Loffue som den ene setter til den anden. Thi en fornufftig Mand betroess aff alle/men han betror icke alle/vden eneste dem aff huilcke han venter tro oc Loffue/ fordeel oc Baade ꝛc.

Naar mand skal tilhenge sin wuen eller ey.

Det IX. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met listighed vant samme Kamp i det at hand haffde fattet Vlffuen vid sine Brødre / vid huilcke han gantske lidet kunde taale.

DEn Kongen / dette endelige vilde haffue
At samme Kamp skulde opstaa. (saa/
Mellem Vlffuen oc samme Foss/
Strax gick Leoparden met den brogede Loss.
Til dem i Kredzen oc sagde frem/
Som Kongen haffde befalet dem.
De foruarede Kredzen det vaar deris verck/
De ginge saa ind i samme Parck.
De sagde/Mickel i skulle forstaa/
Vaar naadigste Herre han biuder eder saa.
Han vil denne Trætte mellem eder optage/
Oc vil eder venlige oc vel fordrage.
Han beder at i hannem Isegrim ville giffue/

Oc icke aldelis nu affliffue.
Bleffue naagen aff eder i denne Strid/
Det vaare stor skade til ewig tid.
J føre dog Prisen hiem met eder/
Det sige alle som her staa neder.
Alle de Herrer denne Kamp haffue set/
De sige/ i haffue eder mandelige beteet.
Mickel sagde ieg ved dem tack/
Som paa mig haffue ærlig snack.
Jeg vil nu Kongen gerne høre/
Oc det han vil/ ieg gerne mon gøre.
Jeg begerer icke bedre end vundet Spil/

Gode Venner feg stedze gerne vil haffue / Dog icke hoss dem vere alle dage.

Dog beder ieg Kongen at han mig vnde vil/
At ieg sligt mine Venner maa lade forstaa/
Strax robte hans Slæctinger store oc smaa.
Jw Mickel nu det er Kongen saa met/
Gører det samme wi Raade eder det.
Mickels Slæctinger monne sig da pare/

Jngen ved huo hans Venner ere/ Før han i nogen nød mon være. Da skal mand de rette Venner kende/ De falske Venner sig snart omuende. Vel er den som mange Venner har/ men Ve den som al sin trøst til dem slar.

Oc ginge til hannem i en deylig skare.
Greffuingen/ Aben oc Katten den store/
Aadder oc Beffuer det samme oc giore.
Hermelin/ Marter oc Egernit met/
Ginge alle som Mickels Venner aff sted.
Mange som hannem aldri gaade seet
Haffue sig nu som hans Venner teet.
De som førre mest paa hannem monne kære/
Kalde sig nu hans Frender/ oc gøre hannem ære.

De

De komme til ham met deris Børn smaa
Baade Vnge oc Gamle skulle i forstaa.
Disse samme beuiste hannem den meste gunst/
Dette er end nu en almindig kunst.
Den som det vel gaar i Verden her/
Mange hannem elske oc haffue kær.
Saa gick det oc her/ der Mickel mon vinde/
Da holde met hannem baade Halte oc Blinde.
Somme Pæbe oc somme Sunge
Somme Dantzede oc somme sprunge.
De ginge til ham baade tre oc tho
Oc sagde/ Frende værer nu fro.
I haffue mandelige holdet eder denne stund/
Oc ærit eder oc eders Slæct mange lund.
Wi vaare bedrøffuedere meer end i kunde tro/
Der han eder først saa vnder sig slo.
Det vendis dog om det vaar it gaat stycke/
Mickel sagde ia/ det vaar min lycke.
Han tackede sine Venner oc gick saa fram/
Gantske hoffmodelige met Brask oc Bram.
Faar Kongen ind alt som han stod/
Gantske ydmygelige fald han hannem til Fod.
Kongen racte hannem sin haand igen
Oc sagde Mickel staar op min Ven.
I haffue holdet oc beuarit Ræt/
Eders Kamp oc dag som i haffue iæt.
Oc haffue eder holdet i alting ærlig/

Naar du haffuer lycke vdi al din Sag/ Da vocte dig for wlycke alt paa din Dag

Det sige oc disse Herrer som staa hoss mig.
Thi giffuer ieg eder quit faar alting/
Oc tager paa mig al beskylding.
Mellem eder baade vil wi der paa Dømme/
Alt met mit Raad som sig det vil sømme.
Jeg vil det oc forsegle som det sig bør/
Alt før i gaa fra mig aff Dør.
Oc skal denne sag saa lenge i dage staa/
Til Jsegrim igen kan vdgaa.

Dette Capitels Forklaring.

Først oc fremmerst ansees oc actis i dette Capitel denne verdzens løb/handel oc værelse/ Saa at naar det gaar en lyck-salige oc vel oc er rig/da haffuer han mange frender/oc er manges suoger oc fadder. Men strax/oc saa snart at lycken oc pendingene forlade hannem / saa bliffuer han oc forlat aff huer mand. Thi ere slige icke personens/ men rigdommens godz oc pendingens venner. Oc saadane ere icke sande venner som faar nytte oc baade som de derfaare vente/ ere bleffne venner. Thi naar orsagen faar huilcket egen nyttighed søges/ vndfalder/ da vndfalder oc venskaffuet ꝛc.

Den rige oc lyck-salige haffuer mange venner.

De gamle vise sige/ at hoss menniskerne i denne verden findis tuende haande venskaff/ Det ene er personens gaffue/ den anden/ haandens gaffue. De same som giffue personen/ de ere de rette tro venner/ som sig indbyrdis met hierterne i sand kierlighed oc trofasthed haffue tilsammen føyet. Men de som eniste met haanden sig til sammen føye / ere de som giffue sig i skalbrøderskaff faar deris egen nytte oc baade. Oc de lignis vid en fulefengere som strøer sit korn icke faar fulenis beste/ men faar sin egen fordeel oc profit at han kand fange dem/ derfaare er personens gaffue bedre / end haandens gaffne oc forplictelse.

Merck at der findis tuende haande venskab hoss menmisken.

Fulefengernis list.

Men effter denne verdzens handel oc løb/ da holde huercken slæct/ eller brødre eller stalbrødre ret trot venskaff/ Men vdi nøden vige oc vndfaldede / oc ere alle stickede til egennittighed/ vinding oc baade. Oc huilcken icke haffuer rigdom/ han haffuer ey heller brødre/ oc den som ingen brødre haffuer/ den haffuer ey heller venner/ oc huilcken ingen venner haffuer/ hannem efterfølger ey heller naagen hukommelse i denne verden. Thi it menniske som vansker rigdom/ oc begerer hielp/ den samme hadis snarlige aff sine stalbrødre. Desligest foractis oc forladis aff sine blodfaaruante / han glemmis oc snarlige hoss sine venner ꝛc.

Venner vndfalde oc vige almindelige vdi stor fare oc nød.

Merck dette.

All den stund en kan gøre fordeel/ holdis han god oc verd/ men naar han icke mere kan gøre gaffn / fordeel oc baade / da bliffuer han foractet oc forhadet. Her vdaff setter Esopus it lystigt fabel aff en gammel miøhund oc sin Herre / Den tid at samme hund faar hans skrøbelighed oc alder skyld ingen diur kunde mere opløbe eller tage / thi straffede hans Herre hannem met haarde ord oc store hug. Derfaare suarede hunden hannem/ oc sagde.

Den stund en kan gøre gaffn da elskis hand.

Herren slaar oc sendis paa sin Hund.

Hunden tal til sin Herre.

Vaare du en ret tacknemmelig mand/
Da betenckte du vel alt paa min sand/
Huad ieg dig i min vngdom monne gøre/
Naar ieg dig skøne diur monne føre.
Som ieg opløb oc bed ihiel
Da maatte du mig lide fuld vel.
Du haffde mig kær den tid det vedst du/
Thi burde dig min vngdom at komme i hu.
Oc lade mig nyde at ieg vaar god/
Men mig synis her gøris alt tuert imod.
Jeg seer/ diss ver/ huorledis sig dette vil ende/
At man den samme icke lenger vil kende.
Huilcken man icke mere vel bruge maa/
Naar alder oc siugdom kommer hannem paa.
Er ieg dig nu saa ond en gest/

Naar en bliffuer gammel oc siug da foractis hand.

Da heng mig op det er nu best.
Da haffuer du mig betalit faar min wmage/
Oc kaldis dog en ærlig mand alle dine dage.

Dette Fabels vdlegning.

Huad synis dig om denne Hund/
Tal han icke om den rette grund.
Giffuer han sin Herre icke ret besked/
Der som han straffer hans wtacknemmelighed.
Gaar det icke end nu i verden saa til/
At ingen den anden loffue holde vil.
Det vaare vel skam at tale her om/
Vaare icke verden saa gantske wfrom.
Oc er saa gantske obenbare/
At ingen kan det anderledis forklare.
Saa lenge est du en vel hafft mand/
Ja al den stund du flux giffue kand.
Oc naar dit godz da en ende faar/
Dine velgerninger regnis ey vid it haar.
Men naar din sag er lyckelig/
Da saffnis mange venner om dig.
Oc naar det endelig dig ilde vil gaa/
Da findis saare faa som bi dig staa.

Verden er wfrom.

Gantske faa venner i nød.

Det X. Capitel.

Huorledis at Reffuen oprigner faar Kongen it fabel om naagle hunde/ met huilcket fabel han meen (oc straffer) de gerige.

REffuen sagde Herre/ ieg vil altid visselig/
Effter eders raad gøre oc holde mig.
Her kærde paa mig mange først ieg kom/
Som aldri skam eller skade aff mig nam.

Isegrim

Isegrim vaar mig stedze imod/
Thi robte Crucifige/ baade ond oc god.
De saae at ieg vaar enfoldig oc slet/
Thi vilde de mig alle gøre wræt.
De vilde alle Isegrim til villie være/
Derfaare de alle paa mig mon kære.
De saae at Isegrims ord oc snack/
Bedre end mine vaare tagne til tack.
Ingen betenckte den rette ende/
Sandhed mon de ey heller bekende.
De ere lige som naagle hunde en gang/
Der stode faar it stegers oc giorde stor prang.

Exempell om en hund der tog it stycke kød fraa en kock.

De monne sig fast til hobe sancke/
Oc bigde om der naagen mad vilde vancke.
I det samme saae de aff stegerset gaa/
En hund som haffde taget Kocken fra.
Naaget søit kød fuld gaat it stycke/
Han fick derforre fuld tønd en lycke.
Thi Kocken skaalde hannem met hit vand/
At haar oc hud aff hans rompe rand.
Dog beholt han det stycke han fick/
Oc som han blant de andre hunde gick.
De sagde alle/ huad nød haffuer denne/
Seer Kocken er hans ven oc frende.
Kære seer huilcket stycke han hannem gaff/
Han suarede igen/ i vidde der inted aff.
I prise mig faare til mange lund/

 Thi

Thi ieg haffuer dette kød vdi min mund.
Seer mig oc bag ret paa min stert/
Priser mig da om ieg er det vert.
Der de hannem saae saa ilde forbrent/
Oc offuer ryg oc stert saa saare skent.
Hans haar fald vd/ han lammede met/
Han kunde fuld ilde gaa aff sted.
Der de denne sag ret monne forstaa/
Da vilde ingen aff dem til stegersit gaa.
De løbe alle bort oc lode hannem staa ene/
Herre her met ieg de gerige mon mene.
Naar de faa befalning i naaget land/
Da fryctis de saare aff alle mand.
Man rædis faar dem alle stund/
De haffue ont kød i deris mund.
Man skal oc tale det de gerne ville høre/
Om de skulle ingen skade paa føre.
Man skal dem prise oc deris dad/
Saa styrckis deris onde oc listige raad.
Ja de dette gøre oc holde mest her paa/
De tencke fuld lidet huor enden skal gaa.
Dog faa saadane tit stor straff/
Thi deris regemente gaar snarlig aff.
Siden bliffue de hadede oc giorde spag/
Saa felde de deris haar baade faare oc bag.
Det er deris venner store oc smaa/
De lade dem da alene staa.

En blanck stiern selger stundem en sliden hud.

Om de girige naar de faa befalning.

Jeg raader at du betencker dig/ huad ende din sag kan haffue met sig.

Lige ſom diſſe hunde oc ſaa giore/
De løbe fra ham baade ſmaa oc ſtore.
Den tid de ſaae hannem ſaa ilde ſkend/
Oc offuer ſine lender ſaa gantſke forbrend.
Herre forſtaar min tale vel/
Sligt ſkal icke ſigis paa mig met ſkel.
Jeg vil oc ſtedze det beſte vel ramme/ Reffuen roſer ſig hoſſ Kongen.
Mine venner ſkulle ſig icke faar mig ſkamme.
Jeg tacker eder gerne oc vil altid/
Eders naade tiene met høyſte flid.

J dette Capitel læris trende ſtycke.

Det førſte opregner Reffuen i dette Capitel dette fabel om Hunden/ Hofftienernis ſtat oc værelſe. Den ene acter den anden gantſke ſtor oc lyckſalig naar han hannem anſeer i kaaſtelig klæning / met mange forleninger / braſker oc brammer/ ſlig en priſer han / Seer hannem faare oc icke bag / det er han betencker icke enden/huad faar angeſt/iammer oc nød paa ferde er oc efterfølger/ det kan ingen paa acte før han faar ſmaget ſamme ſoppe. Oc da befinder han at til hoffue/ den ene faar den anden ſig fram trenger/ ſmigrer / hyckler oc beder/ oc huad befalning han ſeer en anden haffue / der ſtunder han oc effter / piner oc plager ſig ſelff vden al ophørelſe / Oc paa det ſiſte bekommer han dog endelige inted andet / vden ſorg / omhygge oc fare.

Hofftienernis ſtat.

Til hoffue trengis de om befalninger.

J ſlig maade haffuer det ſig met Hofftienſte / ſom almindelige ſiges/ Huilcken der er faar nær Herren/ den ſamme vil quellis aff hede / oc huilken ſom er langt fra Herren / den frys forderffuid / Oc ydermere haffuer det ſig ſaa / lige ſom de høns der ſidde i it hønſehuſſ/ oc de hønſſ ſom løbe løſe oc fri vden om. Thi de ſamme ſom icke ere til hoffue mene at der

Hoff leffnit lignis vid høns ſom ſidde i it hønſe huſſ.

skifftis idel guld/thi vaare de oc gerne til hoffue/ oc de som ere til hoffue vaare gerne der fra/ thi de ere fangne/deris frihed er dem betagen/ Oc de skulle tale / gøre oc lade huad deris Herre vil/ oc icke huad de ville.

Herre venskaff oc tienste er icke arff.

Naar de gerige faa befalning til hoffue/ da maa alle fromme talle oc lide sig/saa framt de icke ville samtycke /hielpe/ framsette oc beuillige den gerigis anslag oc gode tycke/ thi slig en gerig befalnings mand gør huad hannem lyster/ oc drager der met mange menniskers wgunst vdoffuer sig. Oc paa det at han kan sin Herre saare trolige tiene gør han tit oc offte vndersaatene stor offuer last / oc meen der met at bekomme hans Herris besynderlige gunst. Men paa det siste vender sig

Til hoffue kand sig en ting snart forvende.

skantzen om/saa at han kommer selff i wgunst oc vrede/oc maa saa taale oc lide at andre gaa ind oc han vd / thi hans tienste er inted arff/ oc haffuer saa hans Herris vrede oc menige folcks had oc wtack. Christus priser den onde Fogets snildhed i Euangelio/at han beholt Folckenis gunst der hans Herre bleff hannem vred/men disse haffue icke sligt forstand / thi hadis de baade aff Herren oc menigheden/som tilbørligt. Oc i slig maade felde de deris haar paa baade sider. &c.

Derfaare sige de gamle Vise at det er bedre at bo enlige faar sig selff i en ringe oc liden bolig fredsommelige / end i Kongens gaard hoss mange i had oc vrede. Oc end dog at i slig ringe bolige icke stedze findis offuerflødelige huad behoff gøris/da er det nock at man haffuer it roligt oc fredsommeligt leffnit. Thi huilcken vden sorg/ fryct oc fare maa Leffue den nøyes vel met Vand oc Brød. Men huilcken som haffuer i Kongens Gaard Befalning/ Vold oc Mact/ hannem møder megen større oc mere genuordighed/ end andre Menniske. Thi er det fast bedre at leffue denne ringe tid her paa Jorden vden modgang/ sorg oc fare/end at være en lang tid vdi stor Trældom oc Fryct.

At lade sig nøye er bedre end være i Herre oc Første gaare.

Til det Tredie skal her grandgiffuelige merckis at de Gerige sammen sancke stort Godz met ræt oc wræt/ Oc effter

deris

deris Død beside deris Arffuinge samme Godz/ oc haffue go-
de dage der aff. Sligt seer oc mangen vforstandig an faare
priser oc loffuer den gerige forsamlere / at han kunde sam-
men sancke sligt stort godz. Men han seer inted bag til han-
..n/ at han faar hans vrætuished her effter skal besidde oc
arffue Helffuede met Dieffuelen til euig tid. &c.

De Gerige sam-le Rigdom til de-ris egen fordøm-melse.

Helffuede bliff-uer de vretuises himmerige.

Alle Menniske lade sig tycke at de haffue aldelis nock
naar de haffue meget Godz oc Pendinge. Thi ere oc alle Men-
niske vindskibelige oc flitige at sammen sancke Godz oc Rig-
dom/paa det at de kunde haffue nock/men dette anslag feyler/
Thi aldri faar en saa mange Pendinge at hannem aldelis
nøyes / Thi i mere at Pendingene formeris oc forøgis i mere
voxer oc Kærligheden oc begerligheden til dem/ Oc huilcke
som Pendinge saa elske/de bliffue aldri mætte aff dem/lige som
den Vattersotige/ i mere han dricker/ io mere hannem tørster/
Saa er oc en Pendinge Gæck/i mere han sāmen sancker/i min-
dre bekōme han Som Hedningene sige / Den Gerige fattis saa
vel de Pendinge han i hende haffuer/som de han inted haffuer.

En Pendinge Gæck faar aldri nock.

Idet at Pendingen er Verdzens Dromning / huilken
huer mand gerne tien/ Da Kommer hun oc aldri ene/ men fø-
rer hendis Jomfruer met sig/ som er sorg/bedrøffuelse/omhue/
megen Vect/Finantzeri/Had oc Auind/ Oc naar mand vil an-
see oc betencke samme Rigdomss nytte/da skal i sandhed findis
at Tienste Folck haffue der mere nytte vdaff end Hus bonden
selff. Thi der som meget Godz er/ der findis oc mange som det
fortære. Men den største fordeel faa Arffuingene/oc den som
det besider oc eyer det aller minste. Thi han nytter det icke
stort mere / end at han kan see der paa / oc haffue sin lyst der
vdi/ Han taar det icke bruge thi han haffuer det alt forkært.
Oc det gaar hannem lige som en Hund der laa paa naaget Hø/
selff Od han der inted aff/ icke vilde han heller tilstede at He-
sten maatte det æde.

Pendingen som er denne Verd-sens drotning kommer icke ener

Affgunst.

Huor gaar det til at ingen kan sig rettelige lade nøye
met Rigdom/ Godz eller Pendinge. Det gaar saa til at det
samme

ſamme ſom en elſker/ det ſamme tien han/ oc er det Lydactig/ thi kærligheden fører ſlig Tienſte oc Hørſomhed met ſig/ Huilken ſom nu elſker Pendinge / han bliffuer oc Pendingens tienere oc vnderdan. Den ſom nu er vorden Pendingens Træl eller Tienere/ Den ſamme haffuer en grum Tiranne til Huſbonde/ huilcken icke lader ſine vnderſaate ro eller huile/ Men vecker dem om midnatz tide/ vnder dem ingen rolig Søffn/ kommer dem til at handle ſuigelige/ førſt met den ene/ ſaa met den anden/ Nu i Dag at begynde en ny handel oc anſlag/ i Morgen atter en anden / alt paa det at de kunde ſancke Pendinge ſammen oc bliffue Rige/ Huo kan nu hoſſ ſlig en wrolig tienſte/ haffue hiertens rolighed oc en fredſommelig Conſcientie.

Pendingens tienſte eller tienere

Rigdom en grum Tiranne.

Den ſom icke ſetter ſin troſt paa Godz / Pendinge eller Rigdom/ ey heller forlader ſig der paa eller ſtorlige acter / den ſamme kan nyde det oc gaffnlige bruge. Thi huilcken ſom elſker dette timelige Godz / han taber det / det gaffnis hannem inted/ oc han bliffuer aldri Mæt/ men den ſom det hader/ haffuer ſtedze nock / oc han kan det rettelige til ſin nøttørt (oc icke til offuerflødighed) bruge. D: Sebaſtianus Brant ſiger.

Huorledis at timmeligt Godz ſkal rettelige brugis.

Doctor Sebaſtianus Brant.

Timeligt Godz ſkal man holde ſaa/
Som en lydig Tienere ſkalt du forſtaa.
Oc icke ſette dit Hierte alting der paa/
Da kant du met Gud i Venſkaff ſtaa.
Hielp oc de Fattige det raader ieg dig/
Saa købe de Rige ret Himmerig.
Huo diſſe Ord icke vil ret forſtaa/
Han ſkal met de Daarlige i Skibbet gaa.

Gør dig Venner aff den wretuiſe Mammon.

Det XI. Capitel.

Huorledis at Kongen ſuarede Ræffuen paa ſamme Fabel/ oc huorledis hand forhøyede Ræffuen igen offuer alle ſine gode Mend.

Kongen

KOngē sagde huad hielper dēne Tale nu/
Jeg kommer alting fuld vel i hu.
Jeg haffuer hørt eders vilge oc Sind/
Oc vil eder igen nu sette ind.
Alt i mit Raad som i saade førre/
Thi bør eder oc det samme at gøre.
J met hemmelige Raad skulle i oc vere
Det gør ieg eder alt nu til ære.
Jeg setter eder i eders første befalning/
Vocter eder faar ont/vœrer from i alting.
Hielper alle Sager at forlige til grunde/
Gaarden kan eder icke vndbære naagle lunde.
Naar i eders Vished red ville bruge/
Da kan ingen faar eder opduge.
Met vüst Raad oc gantske listige fund/
Jeg vil ingen Kæremaal nu naagle lund.
Om eder høre aarle eller silde/
Om naagen paa eder klage vilde/
Til Rigens Kantzeler ieg eder tager/
J skulle Tale faar mig i alle Sager.
Mit Segel skulle i oc saa bære/
Huad i bestille Scriffue eller lære.
Det skal være Scriffuit oc holdet vel/
Som ieg det haffde sticket oc Screffuit sel.
Saa er nu Mickel i Herre gaare
Meget stor oc forhøyet saare.
Alt huad han saa besticker met en hast/

Huor vished met falsthed sig bettheer / der voxer alt ont i meer oc meer.

Ræffuen bleff Rigens Cantzeller.

Det

Det bliffuer alt holdet stadigt oc fast.

J dette Capitel merck Tuende Sticke.

Til det første bliffuer i dette Capitel Lært at Ræffuen met alsin Slæct/ det ere alle hinderlistige/ falske/ wtro oc løsactige Fossuentzer oc Spitzhatte findis alle vegne/ oc besynderlige til Hoffue vdi Regementene. Oc slig onde oc listige Finantzere bliffue almindelige forhøyede oc affholdne/ lige som Reffuen her oc vdaff kongen bliffuer forhøyet oc æret/ saa bliffue de oc actede før vise/ forfarne/ skarpsindige/ at snarlige kunde paa finde listige/ Spitzfindige oc subtilige Raadslag/ lige som Ræffuen. Ja end stundem deris egne Stalbrødre met slig deris listighed forsnilde oc forraske.

Mange listige findis til Hoffue.

Slig farlig oc vnderlig ting er det om Hoffsinderne/ at de oc huer anden vnder tilsagd tro oc loffue huer anden forsnilde. En hilser den anden wenlige/ giffuer hannem gode ord/ Faar hannē sin haand til it venligt tegen oc trygdt Venskaff. Oc ere saa met haand oc Mund (dog vden al hiertens grund oc Mening) saare milde. Effter det almindige Spraack der sigis/ til Hoffue vdgiffuis oc skifftis mange hender/ Men saare faa Hierter ꝛc.

Vnder Hoffsinderne findis vnderligt folck.

End dog at hoss de Gamle Tydske/ Danske oc anden stedz it Haand løffte haffuer værit storlige actet/ saa at man det haffuer trolige oc ærlige holdet huilcket man der met haffuer iæt oc tilsagd. Som Cornelius Thasitus dem til ære bescriffuer/ At ære oc enfoldighed galt mere hoss dem/ end hoss de Romere deris bescreffne Lou oc Ræt. Men nu/ diss ver/ er deris beste Farffue/ det er deris Tro oc Loffue foruandlet oc omuent/ Oc al deris Pomp/ Brast oc Bram idel Løsactigheds fastelauens leg oc Finantzeri/ huilcket inted besynderligt haffuer met sig/ Oc er sligt ynckeligt at beklage oc sørgeligt at tale om.

Huorledis at haandløffte actedis i fordum tid hoss de Gamle.

Niels

Niels Landzknect siger.

Den som sine Ort icke haffuer i act
Oc dagen vdelger faar Natten met mact/
Den sō fra Synd oc skā ei har sin vilge lagt
En Herre som sine Breff icke haffuer i act.
Oc ey lader Bondē bliffue vid sin rette pact
Men wloulige besuaret offner Contract.
Oc offuer Ræt bruger velde oc mact
Oc faar vished vduelger Hare Jact/
Som sorg/ omhygge oc suar Dract
Enckers oc Faderløse Børns wmact/
Oc deris Graad alt wbetract
Ey heller vindskibelige den Fattigis klact/
Som ære oc æcte hannem er paa lagt
Oc hans Naboer haffuer i ringe act/
Huad effter vil komme icke før offuer lagt
Gudz godhed oc hans veldige krafft
Met huilcken han ære oc gaat haffuer tilsagt
Aff sin oc aff ingen andens Mact.
Bliffuer dette i alle Hierte icke smagt/
Da haffuer ære oc tro alt gode Nat sagt.

Til det andet J det at Ræffuen vdi Herrers oc Førsters Gaarde er den største oc mechtiste/ som her talis om/ Saa at han haffuer alt Regemētet at gøre oc lade/ enten det gaar ilde eller vel/ da staar det i hans mact. O huor vil Retferdighed bliffue/ huicken Herrer oc Førster effter deris Embede oc Befalning skulde fordagtinge/ beskytte oc beskerme. Thi vdi Dom skal ingen sees vdi ansictet/ men alting skal handlis oc fuldekommis effter Rætuished. Thi den Rætuisis Rætuished kan icke fortryckis/ oc den miskundis miskundhed ey heller fortiges/ i huor lønlige det skeer eller handlis. Lige som Ambram indsuøbt i en klud icke myster sin gode luct men giffuer hende dog fra sig etc.

Til hoffue er Mickel en veldig Mand.

Jngen persone skal ansees.

Rætuished kand icke fortryckis.

Niels

Niels Landzknect.

Gecke oc Daarer sige oc stundem det sant er.

Rætferdighed er saa stor en dygd
Vden hende hoss Gud bliffuer ingen ophøyet.
Rætuißhed maa huer fuldkomme altid/
Baade i store oc smaa ting met fl[i]d.
Gør lige oc Ræt/ Gud giffuer sligt til kende/
Fra Rætuißhed skalt du dig aldri vende.
Giff Gud det du hannem skyldig est/
Oc alle Menniske som du kant best.
Synder din Jeffnchristen naaget mod dig/
Lad dog Dommen vere lidelig.
Met Miskund oc kierlighed Pur oc ren/
Det er det samme som ieg her meen.

Summum Ius, summa iniuria.

Huo i Rætten søger den yderste Neffn/
Det er icke Miskund men stor Heffn.
Vilt du oc haffue Gudz Venskaff vist/
Da skalt du forlade din Brøders brysk.
Vilde Gud streng Dom met voss bruge/
Da skulde Helffuede vel mange sluge.
Wi bede i vor Pater noster merck rett/
At Gud voss skal forlade vare Synder slett.
Som wi forlade dem voss gøre imod/
Gud er barmhiertig/ naadig oc god.
Naar streng Ræt bliffuer naagen stedz betengit/
Da skal han dog met Miskundhed være mengit.

Det XII. Capitel.

Huorledis at Ræffuen met stor ære skildis aff Kongens Gaard / oc beholt Kongens Venskaff faar alle andre i Kongens Gaard.

Mickel

MJckel prisede Kongen offuer maade/
Oc sagde Herre ieg tacker eders naade.
At i mig slig stor ære Bethe/
Jeg vil det betencke det skulle i see.
Mesteren som denne Bog Screff/
Scriffuer ydermere huor Isegrim bleff.
Han Laa i Kredzen saa ynckelig Saar/
Hans Venner ging til hannem i Par.
Hans Hustru/ Hindze oc den store Biørn/
Hans Børn / Tienere oc den vilde ørn.
De baare hannem aff Krendzen met stort allarm/
Alt paa en Bør oc lagde hannem varm.
De talde hans Saar oc lode see dem/
De vaare lige tiue oc fem.
Store skrammer baade faare oc bag/
Men i Brødrene haffde han størst vmag.
Der hentis Læger offuer mangen Mil/
Doctor Snuff Kom oc aff Gaasekil.
De forbunde hans Saar oc gaffue hannẽ Dranck
Han vaar offuer maade saare Kranck.
De vreffue hannem Vrter vdi hans øre/
Han Pustede hart oc begynte sig at røre.
Lægerne sagde hannem skal inted skade/
Wi ville hannem sinørge oc trolige Bade.
Her met trøstede de hans Børn oc Qvinde/
Oc lagde hannem varm til sengs samme sinde.
Han slummede liti samme stund/

Ret Soffue kunde han ingelund.
Han gremmede sig meget oc mest herfaare/
At han vaar beskemmit oc forderffuit saa saare.
Oc at han haffde lagt slig spaat ind/
Fru Grimholt satte sin haand vnder kind.
Saare ynckelig oc bedrøffuit hun stod/
Hun haffde nær myst baade sind oc mod.
Mickel haffde hende giort mangen sorg led/
Men Isegrims Brødre vaar hēdis største fortred
At de saa vaare Krammede i onde maade/
Der aff kom hun i alsom størst vaade.
Thi han kunde det i lang tid icke foruinde/
Thi vaar han fortørnet i alle hans sinde.
Dette altsamme vaar Mickel vel met/
Han gick saa met sine Venner aff sted.
Fra Kongen oc vdaff Kongen Hoff/
Met Hoffmod/ Priss/ ære oc loff.
Kongen befoel naagle Herrer at følge hannē fram
Der han saa venlige skildis fra ham.
Oc sagde/ Mickel kommer snart igen til mig/
Mickel neyede Kongen saare ydmygelig.
Oc sagde/ naadigste Herre ieg tacker eders naade/
Oc Drotningen min naadigste Frue i sāme maade
Der til eders Raad oc samme lund/.
Gud spare eder lenge hilbrede oc sund.
Jeg vil gerne gøre huad i begere/
Thi i haffue beuist mig stor ære.

Jeg vil nu hiem til min Hustru gaa/
Oc see huor hun oc mine Børn maa.
Jeg ved at de fast effter mig lente/
Oc mig nu daglige igen vente.
Dog naadigste Herre vden eders orloff/
Vil ieg icke ferdis aff eders Hoff.
Kongen sagde/ farer hen vden al fare/
Gud ville eder altid vel beuare.
Saa gick Mickel aff Gaarden vden vaade/
Met skøne ord/ stor gunst oc naade.
Ja de end nu kunde Mickels kunst/
De ere vel hørde oc haffue stor gunst.
Hoss Herrer oc Førster i alle Land/
Deris Raad gaa fram faar alle Mand.
Mickels Slect er stor skulle i forstaa/
Thi monne deris anslag altid framgaa.
Huo Mickels kunst icke vel haffuer Lært/
Han er icke stort i Verden vert.
Hans Ord de actis oc gantske lit/
Men met Mickels kunst kommer mand vit.
Der findis end nu mange Mickeler tro mig/
Alt haffue de icke røde skæg paa sig.
Være sig i Paffuens eller Keyserens hoff/
Men de handle dog somme Lit faar groff.
Simon oc Giff mig/ holde om baade ende/
Jngen ting de bedre end Pendinge kende.
Til hoffue meen ieg de tage huer en/

Haffde du Abso-
lons skønhed/ det
sligest oc Salo-
mons vished/
Samsons styrcke
Mact oc Mod/
Vden rigdom est
du icke god.

> Pendinge oc Godz kand mæd end faa/men my-ster du æren da maa du gaa.

Huo pendinge haffue faar snart it Læn.
Oc huo Mickels kunst ret bruge kand/
Den bliffuer vel snart en merckelig Mand.
Aff dette talis/icke mere nu om/
Men eniste huor Mickel oc hans Venner kom.
De vaare vel Fyritiue baade store oc smaa/
Alle vaare de glade skulle i forstaa.
De skildis aff Gaarden met stor ære/
Mickel gick faare alt som en Herre.
Han vaar oc vid it frit mod/
Hans Stert vel høyt offuer ende stod.
Oc at han haffde Kongens Venskaff naad/
Oc vaar igen alt i hans Raad.
Han tenckte her skal ingen skade aff komme/
Huem ieg nu vil/den kan ieg fromme.
Jeg kan oc mine Venner vere huld/
End priser ieg Visdom faar meget guld.

> Visdom æres bædre end Guld oc Sølff.

J dette Capitel Lær Fem Stycke.

Til det Første bescriffuis i dette Capitel huorledis Jse-
grim haffde Kampet i en ond tid. Han vaar ilde Saar oc be-
skemmit/ Hans Venner trøstede oc husualede hannem/oc førde
hannem hiem i sit Huss. Her aff skal merckis/at denne Verd-
zens Handel er forbittret met mange oc atskillig genuordig-
hed/ wlycke/ sorg oc bedrøffuelse. Oc inted Menniske bliffuer
heller Født i denne Verden / at det ey skal taale oc lide forføl-
gelse/ Fare oc modstand.

> Verdzens handel er beblendet met nød oc fare.

Derfaare sige de gamle Vise / naar it Menniske bekom-
mer sin rette mandelige oc vngdoms alder. Da falder han

i først

først i besynderlig fristelse. Først i Rigdoms Begering oc attraa / der nest met kærlighedz brynde / Siden huor han kan bekomme it ærligt Giffterмaal / Der nest sorg faar sine Børn huorledis han skal dem optucte / Klæde oc Føde. Oc der som han da leffuer til sin fuldkommelig Alder / da giffuis hannem tuende Suenne / den ene kaldis Suee / den anden Siugdom. Disse tuende Suenne tage nøye vare paa hannem. Oc om dette altsammen icke vaare / oc han kunde sig vocte faar al slig forneffnd modgang / Oc han alsom cniste i hu kommer Døden / huilcken han met alsomstørst grumhed skal taale oc lide / huilcken hannem skilyer vid sit Godz / Hustru oc Børn &c denne Verdzens vellyst oc glæde. &c. Da skulde han dog besinde oc trøste sig saa meget som hannem muelig vaare / villige at forlade denne Verdzens glæde / Thi naar denne forladis oc faar en ende / Da tilstunder it bedre Leffnit vdi huilcket ingen wrætuished findis / oc al Verdsens ondskaff / brug oc værelse er whukommelig.

Mennisken haffuer atskillig modgang i denne Verden.

Alderen haffuer tuende Suenne.

Til det Andet skal her ydermere betenckis / At det haffde værit Isegrim fast ærligere at han haffde bleffuit død i samme Kamp / end at han der effter maatte leffue vdi spaat oc haanhed. Thi en Mand som haffuer it gaat røcte / Leffuer ærlige oc vel vdi alle maade / Oc der vdoffuer bliffuer forført faar naagen haande Sag / saa at han handler wærlige / oc derfaare kommer i Ry oc Røcte / Skam / Spaat oc forhaanelse hoss alle Mand / Den samme maa vel sigis it trøstløss / elende oc bedrøffuit Menniske. Hannem gør slig skam fast verre end Døden / Ja Døden vaare hannem fast gaffnligere end Liffuit.

Det er fast bedre at være Død / end at leffue wærlige.

Det er en god ting om den timmelige Død /
Thi han hielper mangen aff sorg oc nød.

Døden er gaffnlig.

Vdi Rom lit faare Keyser Julij Regemente / bleffue naagle Borgere / som Metellus oc andre veldige offueruundne oc paa grebne / huilcke som vilde met Catilini hielp oc bistand kommet det gantske Regemente vnder dem / oc vilde haffue

Metellus oc ander oprørske i Rom bleffue offeruundne.

Dræbt oc ihielſlaget det gantſke Raad. Diſſe alle ſammen bleffue ſat vdi Fengſel. Siden bleff handlet ind en Raadz huad man ſkulde gøre vid ſamme Mend. Somme Raadde at man ſkulde Dræbe dem oc ſomme raadde anderledis. Den tid at Julius (ſom ſiden bleff Keyſere) ſkulde ſige paa ſamme Sag/ da Raadde han at man ingelunde ſkulde affliffue dem/ Faar denne aarſage/ Thi Døden vaar en endelig ende paa alt ont. Derffaare vaare det faſt bedre at man lode Leffue dem ſaa offueruundne i ſkam oc ſkendzel/ thi ſamme ſkam oc bluſel ſkulde gøre dem faſt verre end Døden de ſkulde lide.

Døden ſletter alting.

Til det Tredie ſkal vindſkiffuelige merckis/ At Mickel ſkildis fra Kongen met ſtor gunſt/ Oc huo end nu kand til Hoffue Mickels kunſt (det er at ſlibe oc vende) han haffuer den beſte Hørelſe vdi Raadet. Det hender oc almindelige til Hoffue/ at den ſom haffuer meſt wmage/ faar minſt aff Baaden. Men de andre ſom vel kunde ſtryge den blackede Heſt/ Oyentienere/ oc de ſom kunde føre hans Skenck meſterlige hoſſ dem/ de bekomme vel de fede Sopper. Men en Viiſſ oc den ſom naaget duer til Hoffue faar andre/ den ſamme driffuis oc brugis flux/ ſtundem aff Had oc ſtundem aff nøttørtighed/ oc hans egen Viſdom er hannem ſkadelig/ Thi han bliffuer forhadet aff ſine medtienere/ Er oc naagen wduelig til Hoffue/ den ſkal oc maa være huer Mandz Gæck ꝛc.

Mickels kunſt.

Til det Fierde giffuis her tilkende/ At vdi Paſſuens oc Keyſerens Gaard/ oc desligeſt vdi alle Potentaters oc Prelaters/ oc ſumma/ offuer den gantſke Verden da haffue Pendinge Regementet. Simon/ det er det almindelig oc verſlig Aager/ Oc Geuert/ det er gaffuer oc ſkenck ꝛc. Diſſe baade ere alle vegne de ypperſte vdi Raadet/ de kunde alle Sager oc Handel aff ſted kõme oc vdføre. Thi ſiger D. Sebaſtianus Brant.

Pendinge regere den gantſke Verden.

D. Sebaſtianus Brant.

De ſancke Pendinge met wræt oc Rætte/
Kommer naagen ſig der imod vil ſette

Den

Den kunde de inted lide slet/
Thi han er icke aff deris æt.
Men huo kan smigle oc lacke i mag/
Oc met dem samtycke deris onde anslag.
Han faar vel en Forlening faar andre/
Som saa i Herre gaarde kan vandre.
En besynderlig Fuel met en vnderlig Tunge
Vaare den som til Hoffue vilde sandhed
(Siunge.

Idem.

Vdi Herre gaarde stode det fast bedre til/
Vaare icke den formaledidede Pendings spil.
Huilcke mangen til gunst oc Gaffue annamer/
Stort Mord/ oc Forrederi der igennem fuldkom̃er.

Idem.

Der som end den Fattige vel tale kand/
Da kaldis han aff den Rige en squalderfuld Mand.
Vaare ieg oc viiss oc leffuede vstraffelig/
Det actis dog icke vden ieg vaare Rig.
Thi huilcken som mange Pendinge har/
Den sammis Sag altid vel staar.
Han settis i Raadet hoss de fromme oc vise/
Man gør hannem ære oc monne hannem prise.

Til det Femte skal her flittelige merckis aff dette Capitel det Mickel siger / End priser ieg Vished offuer alt Guld/ thi vis hed er kaasteligere oc dyrebarere end all Rigdom / som Scrifften siger / Oc alt det som kan begeris huer kaasteligt det er/ kan icke lignis vid Visheden / Thi en viiss Mand er en Herre offuer alting. Salomon siger / Naar den Vise hører vis hed/ da bliffuer han end Visere / thi Vis heden er saa stor/ at hun haffuer ingen ende. Thi skal man stedze lære det som gaat er / oc al den stund man leffuer skal man grandgiffuelige atspørre oc søge effter Vis hed. (Vis hed er bedre end stor Rigdom.)

Den sande Viisheds Bescriffuelse.

Viisheden/ siger den hellige Cirillus/ er Sindens oc fornufftens Sandhed / met huilcket det høyste gode som er Gud igennem en sand tro bliffuer kent / oc met en ren oc pur kærlighed besidis. Huilcken met slig Viisbed er begaffuit/ den samme er foruden tuil Verdzens Herre oc sin egen bekendere / Oc slig Viisbed giffuis eniste aff Gud/ som Salomon ber vidnesbyrd oc siger. Herren giffuer Viisbed / oc aff hans mund kommer vnderstandelse oc Forstand/ Han beuarer den rætferdigis gang/ oc beskermer de som vskyldige oc enfoldige vandre/ oc beholder dem paa den rette Vey.

Herren giffuer Visbed. Prouerb: 3.

Hedningers mening om Dygde.

Hedningen sige at Dygden haffuer sin værelse vdi gerningen oc brugelsen/ saa at mand icke eniste skal vide hende/ men oc saa bruge. Saa skal oc en Viss Mand icke eniste vide at raade andre huad de skulle gøre/ men han skal det oc selff gøre / Ellers er han lige som en Brynd der giffuer alle Vand nock / oc haffuer dog selff inted gaffn der aff / Huilcken som nu er Viiss oc ved en ting gantske vel / oc gør der inten effter/ den samme er Visheden mere til skade end til gaffn oc gode.

Verdzens snildhed er suigefuld oc forfører land oc Rige.

Men nu findis mange Verdzens vise / høylærde/ forstandige oc vel skickede Mend / hues Visdom (som daglige sees) er mere argelistig/ suigactig / ondskaff oc snild hinderlistighed / Finantzeri oc skuff til at forsnilde / forraske oc skade paa føre/end paa sand Visbed. Oc deris store Title oc Visdom er inted andet end deris skalckhedz offuerskygge Stylpe oc Tecksel. Thi man finder mangen som er actet gantske Viiss effter Verden at regne/ som met it ont oc skalckactigt Raad tit oc offte forderffuer it gantske Land. Thi skal man icke forlade sig paa naagens Viisdom/ Thi denne Verdzens Viisdom er icke vden gæckeri faar Gud. Derfaare siger Esaias. Ve dem som ere vise i deris øyen oc acte dem selffne Forstandige.

Mangen synis viss faar verden

Esa: Cap: 5.

Visdom staar i gerningen.

De gamle Vise sige at Visbeden bliffuer icke fructsommelig vden igennem Viisbedens gerninger. Thi Viisheden er lige som it Træ der haffuer gerningerne til sin Fruct. Huilcken som ved en ond Vey / oc gaar den samme / oc lader den gode

Virtus consistit in actione.

Vey ligge som han haffuer førre vandret/ den samme maa vel actis faar en Daare. Thi huilcken som effter følger eniste sin egen list oc begering / oc foracter det hannem er ærligt / nyttelig oc gaffnligt / oc i denne suinde oc vnderlige tid som nu er/ oc sit eget beste/ nytte oc profit icke kan betencke oc søge / han lignis vid en som er Siug er/ huilcken selff vel ved huad Mad hannem er imod eller met/ oc lader alligeuel begerligheden offueruinde sig / oc æder den Mad som hannem imod oc skadelig er/ faar den som hannem vaare nyttelig oc god.

Salomon siger / Menniskens Viisdom opliuser hans Ansict / men huilcken som bruger offueruold han er vuenlig/ Det er / huo Viselige oc skickelige omgaas met Folcket / hans Anlede er opliust/ det er/ han rosis oc prisis aff alle/ oc de elske ham / Men huilken som vbluelige effter sit egit Hoffuit all Handel oc sager vil vdrette/ hannem hader huer Man. Thi en Herre som er i Regementet haffuer vnder sig alle haande Folck met atskillig Handel oc væsen. Oc naar han vil met hastighed oc Bulder dem offuerfuse effter hans forsse oc stolte Hoffuit/ da kaster han sig selff i sine vndersaatis Had oc vrede/ oc forvreder fast mere end han reder oc opløff. — Ecclesias: 8. — At buldre for saare met sine vndersaate er icke gaat.

Thi der som it Viist Raad er / der er ingen stor hastighed/ men langsom god betenckelse oc besindelse. Oc saadane befrycte dem naaget at begynde eller an at heffue / Men naar de naaget effter lang besindelse oc raadslag haffue besluttet/ da lade de dem icke lettelige der aff trenge eller fra vende. Men it hoffmodigt Raad er snildraadigt/ falder flux til en ting/ oc snart der fra igen / de ville alle Sager met dristighed oc sterck Fornufft vdrette / Men dem fattis alt det Viise Raad / end dog at de haffue mod nock vdi dem / Som mest alle Nationer tale om de Tydske / At hoff dem er dristighed oc frimodighed stor nock / Men viist Raad saare lidet/ huilcket icke forstaas eller actis før legen haffuer ende/ om sligt er ilde eller vel giort. — It viist Raad. Faar met ingen hæstighed. — It hoffmodigt oc hastigt Raad vaar aldri gaat.

Lige som en Predicant der er stolt/ hoffmodig oc en egen sindig Puck Hans / som vil alting effter sit eget Hoffuit vdrette/

vdrette/ saa at han de suage inted vil efftcrlade/ men handler met dem lige som de vaare stercke vdi Troen. Slig en Predicant bryder fast mere ned end han opbygger. Desaare skal en Regerende Herre eller Predicant omgaas met sit Folck som en Hyrde met sine Faar / hues Embede vdkreffuer at han skal hielpe det Siuge/ oc forskaane det som skrøbeligt oc suagt er/ oc Læge det som Saart er/ føre det til veye igen som er vildfaret oc oplede det som er tafft/ Som Propheten Ezechiel i sit 34. Capitel merckelige om tal oc bescriffuer.

Bulder fulde oc tradsige Predicanter bryde mere ned end de opbygge.

Ezech: 34.

Joannes Agricola siger.

Vdi al din Handel tag enden vel var/
Begynd visselige alting oc ver icke faar snar.
Ver forsynlig/ holt dig enfoldig oc slet/
Ver icke faar hastig men betenck dig ret.
Huilcken som er faar meget hastig til ride/
Den skal ingen Hest men en Asen ride.
Til skade sig tit forhaster mangen Mand/
Som besindelige sin Sag icke handle kand.

Stor hast tilføger stundem skade oc forderffuelse.

6

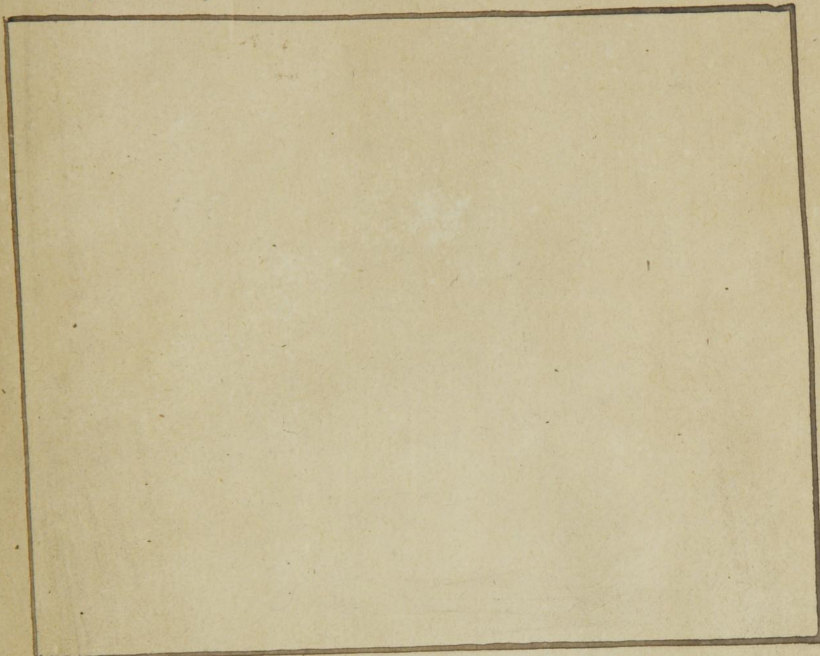
Gydingen siger.

Huer som sider i naagen velde oc mact/
Oc skicker sig icke som Gud haffuer sagt.
Er dog til trende ting god oc gaffnlig met/
Saa at han icke til forgeffuis besider samme sted.
1 Det Første at han samme Sæde opfylder/
Som den rette Offrighed der faar Gud gelder.
2 Til det Andet/ en skygge han fra sig giffuer/
Lige vid den som stor Vished driffuer.
3 Til det Tredie giffuer han Raad mangen Mand/
Foruden Viisdom/ oc hans eget Forstand.

Det

Det XIII oc siste Capitel.

Huorledis at Raffuen gick met sine Venner hiem til sit Slaat oc huorledis de skildis at.

SAaledis gick Mickel hiem til sit Huss/
It veldigt Slaat som kaldis Malepartus.
Han tackede dem alle baade smaa oc store/
Faar den ære oc gunst de hannem giore.
At de hannem bistode vdi hans nød/
Sin villige Tienste han igen bød.
De skildis, oc huer gick Hiem til sin/
Mickel gick ind til Fru Ermelin.

Huilcken hannem saare venlige gick imod/
Oc spurde huorledis at hans Sag stod.
At han saa helbred oc glad kom igen/
Han suarede/ Ver glad Kongen er min ven.
Jeg er nu stor i Kongens naade/
Oc haffuer Befalning at Regere oc Raade.
Han sette mig selff i Raadet met ære/
Det monne voss alle stor ære være.
Han befoel mig hans Jndsegle det haffuer ieg her/
Oc giorde mig til Rigens Cantzeler.
Huad Mickel nu gør oc huad han Scriffuer/
Det stedze vel fast oc Scriffuit bliffuer.
Jeg haffuer vnderuist Vlffuen i disse dage/
At han icke mere skal offuer mig klage.
Met det ene øye haffuer ieg hannem blendet/
Oc al hans Slæct/ met hannem ret skendet.
Jeg haffuer hannem gildit oc krist hans Punge/
At han aldri gøre flere Vlffue vnge.
Wi slo en Kamp/ ieg holt hannem vnder/
Bliffuer han helbred det giffuer mig vunder.
Det maa hannem gaa alt som det kand/
Jeg er dog bleffuen hans offuer Mand.
Desligest hans met hielpere saa mange de vaare/
De ere beskemmede baade smaa oc store.
Ræffuitzen bleff glad der hun dette forstod/
Baade hans Sønner sprunge Fod offuer Fod.
At deris Fader vaar kommen til slig ære/

De sagde/ nu ville wi alle glade være.
Oc leffue foruden al nød oc sorg/
Oc gøre vel fast vaart Slaat oc Borg.
Saa er nu Mickel gantske høylige ærit/
Som ieg met korthed her haffuer forklarit.
Huer skal sig til Viißhed stedze vende/
Det onde sky oc det gode bekende.
Derfaare er denne Bog Scriffuin oc sett/
Oc icke faar andet merck mig rett.
Fabele oc andre Bispraack flere/
Ere voss bescriffne til tuct oc Lære.
At wi skulle sky wtuct met flid/
Oc Lære Visshed/ Dag/ stund oc tid.
Denne Bog køb hun gelder en Daler/
Al Verdzens handel hun ret aff Maler.
Vilt du den vide oc rettelige kende/
Da køb denne Bog oc Læss i hende.
Her met ender sig Mickels Historie/
Gud hielpe voss alle vdi sin Glorie.

AMEN.

Huo sig stedze til Vis dom vil holde oc Lære/ hand haffuer der aff en eu g ære Thi er den Blind vden al Forståd/ Som icke elsker Visdom oc tager vid haand.

J dette Capitel merck Trende Lærdomme.

Den første/ J dette Capitel berømmer Ræffuen sig at Kongen haffuer giort hannem til Cantzeler/ oc huad han Scriffuer oc gør bliffuer stadigt oc fast &c. Huor met at denne Bogs Mestere vil giffue til kende at alle vegne vdi Cantzelerier oc i Scriffuerstuer er Mickel oc i spillet/ J det at i samme steder bliffue mange Ræffne Sterte brugede oc Spitzhatte

Mickel findis i alle Cantzelier.

ssaalde/

saalde/ Oc igennem egen nytte/ gunst oc gaffue Rætten tit oc offte foruent. Thi Cantzelerne betencke oc deris beste/ hielpe den som meget Giffuer/ Den Anden sider den stund bag Døren oc bier effter Suar. Oc naar Breffuene ere forhuerffnede oc aff Herren i alle maade samtyckte. Da kan man de samme dog aff Scriffuerne suarlige faa oc bekomme i slig Form/ som han dem gerne vilde haffue. Oc skal der vdoffuer befrycte sig at hans Sag oc Handel aff hans vedderpart met Pendinge/ Skenck oc Gaffue bliffuer gantske foruent / eller oc slet til inted giort. Thi Cantzeleren vil saa vel Smørris som Herren selff. Derfaare siger Joannes Brentius/ Hoss Herrers oc Førsters Raad oc i de veldige Cantzeleri skulde Rætuiſhed i al tilbørlighed findis. Ja vel Rætuiſhed om Tiranni maatte saa kaldis. Da vil ieg tro at mange Herrers oc Førsters Cantzeleri maatte vel sigis at være Gudz hellige Tempel.

Super Ecclesiast: Cap: 10.

Joannes Brentius.

Doctor Sebastianus Brant ligner slig egennyttige/ Gerige/ Hinderlistige/ suigfulde oc onde Cantzelere oc Scriffuere vid Snaphaner oc Røffuere oc siger.

Doctor Sebastianus Brant.

Gerige Scriffuere oc Snaphaner ere fast it folck.

Scriffuere oc Snaphaner her sammen staa/
De maa alt tillige ad Narragoniam gaa.
De Nære dem mest met lige vare/
Den ene Stiæl hem̄nelige den anden obenbare.
Den vaager sit Liff i Regn oc Sne/
Den anden sin Siæl i Blickhornet mon see.
J huor samme Snaphane det omdriffuer/
Oc huor den Scriffuere det Jtem Scriffuer.
Da maa alt Købmanden oc Bønden oc saa/
Huilcke met stor vmage deris Føde faa.
Det alsammen paa det siste betale/
Oc er dem alt ens huor de det Hale.

Fra

Fru Vtro.

Her Cantzeler glemmer icke at Scriffue met flid/
Eders fordeel op met dubbelt Krid.
Saa at eders Sæck bliffuer staappet vel/
Til samme Sag ere i oc skickede sel.
Lycken er eder nu gantske tiluent/
Oc vdi Logica ere i saare vel kent.
Fra all Sandhed ere i oc frit/
Eders Ord kunde i vdsprede vit.
Eders Ja kunde i til Ney omuende/
Ret trofasthed haffuer hoss eder en ende.

Onde oc Gerige Cantzelere oc Scriffuere.

Idem.

Her Marskalck i vide offuermaadis val/
Huor man Fru Vtro tiene skal.
I giffue alle gode Ord foruist/
Oc er dog idel Suig oc Argelist.
Faa i icke haan smørgelse i glemme paa stand/
At hielpe til gode naagen Mand.

Onde Marskalcke.

Men huad slig Hoffmodige/stolte oc Moduillige Cantzelere oc Scriffuere met deris faashed i Verden haffue aff sted kommit / det giffuer ieg alle forstandige at betencke. Oc forstaas klarlige aff det almindelig Spraack/som saa lyder. Vdi gammel Tid da gaff man stackede Breff/oc stor loffue oc trofasthed i dem / Men nu giffuer man store oc lange Breff / oc saare liden Tro oc Loffue i dem. Alle Historier prise oc loffue vaare gamle Forfædris Handel oc skick/Men voss som nu ere oc leffue gantske lidet. Thi det er sant/som oc de gamle Keysers/ Kongers/ Herrers oc Førsters Breff vduise met huilcke de Land oc Stæder haffue Benaadet/ Befriet oc gunstelige giffuit. Saa at man gantske faa ord haffuer bruget/Men dog trofastelige holdet alting. Tro oc loffue vaar end den tid i stort aff hold / saa at huad mand tilsagde oc talede / det bleff oc holdet stadige oc fast.

Vdi gammel Tid loffuedis lidet oc holts meget/Men i denne Tid handlis lige tuert imod / at Her loffuis meget oc holdis gantske lidet.

I fordum Tid gaff mand smaa oc stackede Breff/ oc de bleffue vel holdne. Men nu er det slet omuent

Mand

Keyser Frederick Barbarossa.

Mand Læss aff Keyser Frederick Barbarossa / paa vaart Maal Rødskæg / at han al hans Løffte oc tilsagen trolige til enden fuldkom oc hiølt met slig tale oc Ord. Jeg vil det holde vid mit skæg. Men nu maa alle Breff haffue hantske mange Clausuler / oc Exceptioner / saa at it Breff kan nu ilde Scriffuis paa it helt eller hælt Kalff Skind oc holdis dog gantske lides oc end stundem slet inted.

Til det Andet skal i dette Capitel ydermere merckis det som Mickel siger. Nu ville wi Leffue i ære uden al sorg oc beseste nu vel vaar Borg &c.

Herrers oc Førsters Fogder bliffue vel ved.

Thi det gaar end nu saa hoss Herrer oc Førster / at deris Fogder oc Rentemestere ere vid it frit mod / oc haffue Pendinge nock / oc forbedre deris Godz oc Rente. De søge gerne deris egen nytte oc Baade / de Bygge herlige Huss oc Gaarde / de sinycke offuermaade oc stattelige udgiffte deris Børn / oc lade dem inted fattis / Men de ville haffue al ting offuerflødige / Herrer maa fra til Regenskaff huad han kan.

Fogderne haffue pendingene oc Herrerne pungen

Claues Nar.

Summa / Fogderne oc Rentemesterne haffue Pendigene / oc Herrerne haffue Pungen. Derfaare sagde Claus Nar til Hertug Albret aff Saxen (der han hørde at han klagede sig at haffue brøst paa Pendinge) saaledis / Vilt du haffue Pendinge / da bliff en Foget / da faar du Pendinge nock. Oc end dog at en Narre talede disse Ord / da er det dog ingen Gæcke tale eller Løgn. Thi Rentemestere oc Fogder ere tilsette at opbære Herrens Rente oc indkomme / Desligest ud at giffue huor behoff gøris. Oc faar slig deris Tienste oc umage haffue de xxiiij eller xxx Daler om Aarit. Oc i det at de sig met slig en ringe Løn icke kunde holde eller behielpe / da Laane de dem naaget til hielp aff Herrens. Oc naar de bliffue vant vid sligt Laan / da bruge de det i meer oc meer / ind til at samme Fogder eller Rentemestere bliffue Rige. Oc haffue saa stundem flere Pendinge end Herren selff. Oc naar samme Første eller Herre haffue trang til Pendinge / da tage de aff deris Fogder Gud oc Pendinge paa Rente / oc saa dem Slaat oc Len til underpant.

pant. Men huorledis at de Fattige vndersaate triffuis / oc samme Godz forbedris / det giffuer ieg dem at betencke som det gelder ꝛc.

Herrens Foget tilbiuder Fru wtro sin Tienste met slig Ord.

Fru wtro haffuer ieg gantske kær/
Alt det hun aff mig begær.
Det gør ieg gerne alt paa min sand/
Oc wtrolige handler alt huor ieg kand.
Maatte ieg saa naagle Aar Regere oc Leffue/
Da vilde ieg mine Faar i tørre driffue.
Herrens Godz oc Rente sanckis aff alle Land/
En føge ting man icke snart sagne kand.
Mit Regenskaff vil ieg vel sette fri/
Om mig end lidet monne fattis der vdi.
Da vil ieg det vel met list omgaa/
At ingen sig der paa skal ret forstaa.

Jeg er icke end heller saa gantske Dum/
At ieg forglemmer at formere min Sum.
Thi/ skulde ieg leffue aff min vnderholding
Oc icke haffue mere end min rette besolding
Da kunde ieg icke saa klædder gaa/
Mine Pendinge skulde oc være fuld faa.
Der vdoffuer bliffuer min Herre Fattig oc
(ieg Rig/
Fru wtro Lærer mig at gøre slig suig.
Thi priser ieg hende met loff oc ære/
Oc vil nu stedze hendis tienere være.

Rentemesteren siger.

Skulde ieg min Tienste derfaare gaa quit/
At ieg monne Scriffue met dubbelt Krit.
Da giordis mig forsant wræt oc vold/

Thi ieg er Fru wtroes Tienere bold.
Jeg tien henne vel oc vil henne prise/
Alt met mit Regenskaff vil ieg det beuise.
Fem faar thi alt som en Mand/
Jeg i min indtect/ Scriffue kand.
Desligest naar ieg monne vdgiffue/
Da kan ieg oc vel dubbelt Scriffue.
Der nest gør ieg mit Regenskaff klar/
At ieg fast mere vdi it Aar.
Haffuer vdlagt faar min naadigste Herre/
End min Besolding i thi Aar kunde være.
Gennem wtro bliffuer ieg saa Riger slet/
Oc gør ingen Herre huercken skel eller ræt.
Skulde ieg Fru Tro min tienste biude/
Sligt fremmit Godz finge ieg icke at nyde.
Min Herre bleffue oc faar Riger vist/
Thi Tien ieg nu Fru wtro met list.
Jeg vil icke fra hende vige eller gaa/
Men fremmerst i Spidtzen da vil ieg staa.
Hendis Rige forfecte alt som en Mand/
Om Fru Tro/ vil gøre henne naagen modstand.

Beslutning oc Ende paa denne Bog til Læseren.

ENdelige oc besluttelige skal her merckis huilcket oc før er giffuit til kende / At denne Bog som kaldis Reynicke Foss eller Mickel Ræff / er giort derfaare/ At man aff henne skal Lære Forstand oc Visdom / at sky oc vnduige det onde / oc gøre det gode. Oc er samme Bog fuld aff søde oc kærlige Ord oc kaastelig Tale igennem oc formedelst huilcket Poeten vaar Fornufft vilde paa minde oc indgiffue Visdom oc forsynlighed

hed gennem ſaadanne lignelſer oc Tale / ſom Diur oc Fule haffue tilſammen / oc det ſamme faar trende aarſager.

For trende haande aarſager ere ſlige Fabler ſette oc Screffne.

Den Førſte at Poeten haffde aarſage at framſette oc til kende giffue / huad han i ſit Sind offueruevet oc beſluttet haffde / Huilcket han faar frict oc fare vnder ſit eget Naffn / Perſon eller Titel icke tarde obenbare. Til det Andet faar lyſt oc tidkortnings ſkyld at Læſeren kunde haffue lyſt oc behagelighed der til / thi at naar den ſom Viiſſ oc Forſtandig er læſſ ſlige Fable / da annamer han end mere Viiſdom aff dem / oc deſkærpe hans Hukommelſe / Sind oc Forſtand. Til det Tredie / At Vngdommen oc Vnge Perſoner haffue beſynderlig lyſt oc vilge til ſaadane Fabler oc Lignelſer baade at Læſe oc at høre Læſe. Oc far ſaadanne Diuris Lignelſer / Nature oc værelſe kunde de diſſ bedre Forſtaas / merckis oc beholdis. Oc end dog at vnge Perſoner icke grundelige kunde forſtaa ſaadanne fabler / da haffue de dog nytte oc gaffn aff dem naar de komme til alders / thi da komme de i hu huad de før haffue Læſt / oc de ſamme Figurer opuecke deris Forſtand oc Hukommelſe / oc kan dem da komme til alſom ſtørſt ære / nytte oc gaffn.

Jt fornufftigt Menniſke kan oc i denne Bog denne Verdzens handel / brug oc værelſe / ſaa vel om det onde ſom aff det gode finde oc Læſe naar han met Fornufft oc Forſtand vil nøye tilſee oc acte / oc kan ſig derfaare faar ont oc alle haande fare vocte / oc det hannem nytteligt oc gaffnligt er bruge oc anrette. Men huo icke beſinder huad Poetens Mening haffuer verit / Den ſāme er lige ſom en Blind der gaar en vbekend Vey. Thi denne Bog haffuer tuende Forſtand met ſig. Den ene er obenbare / det er lige ſom diſſe Fabel oc Hiſtorier nu Læſis oc høris i dem ſelffue. Den Anden er Lønlig oc betact / oc der vdinden er beſluttet den rette brug oc Forſtand / Oc er lige ſom en Nyd / thi en Nyd er inted gaffnlig / vden hun opladis / oc kernen bliffuer ſmage ſom er i hende.

Denne Bog haffuer tuende Forſtand met ſig.

Derfaare ſkal huer Læſere vindſkibelige acte oc beſinde det ſom han Læſſ / at han det ſamme oc grundelige kan Forſtaa.

staa. Thi en Forstandig oc velbesindelig Læsning eller offuerlæselse giffuer it Menniske end en bedre Forstand / oc den som forstandig er skal stedze omgaas met Vished. Thi kunstens mangfoldighed opliuser Menniskens Forstand / som Solen gør Ilden ꝛc. Oc der som ieg seer kære Læsere at denne Bog bliffuer dig tacknemmelig / Da vil ieg met den euige oc gode Gudz hielp / end en anden Tydsk Bog fordanske / huilcken dig inted mindre end denne skal vel behage / desligest vere nyttelig oc gaffnlig i alle maade. Her met ieg dig nu den euige oc almegtiste Gud vil befale / Huilcken Gud oc Herre være loff / priss oc ære til euig tid /

AMEN.

Register i Ræffue Bogen.

A

Oo iij Aff

Regiſter.

Register.

C

Register.

Register.

Dom

Register.

Regiſter.

Fabe-

Register.

F.

Falske

Regiſter.

Fogeder/

Register.

Gamle

Gud

Register.

H.

Register.

J.

Register.

L.

Register.

Register.

Register.

Q.

R.

Register.

Register.

Register.

T.

Register.

V.

Register.

Register.

FINIS.

Prentet i Lybeck aff
Jørgen Richolff / Aar
effter Gudz
Byrd.
M. D. LV.

